

Läroplan för gymnasieutbildningen i Vanda 2021/Helsinge gymnasium

**Vanda
Helsinge gymnasium**

Namn	Läroplan för gymnasieutbildningen i Vanda 2021/Helsinges gymnasium
Kommun	Vanda
Skola	Helsinges gymnasium
Träder i kraft	25.5.2021
Pdf skapad	18.4.2022

Innehållsförteckning

1. Uppgörande av och innehåll i läroplanen.	1
1.1. Uppgörandet av läroplanen.	1
1.2. Läroplanens innehåll.	2
2. Gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund.	4
2.1. Gymnasieutbildningens uppdrag.	4
2.2. Värdegrunden.	5
3. Undervisningen.	8
3.1. Studiernas uppbyggnad.	8
3.1.1. Timfördelning.	8
3.1.2. Profileringar.	11
Global profil.	12
Företagsamhet/dubbelexamen till merkonom.	12
Sportprofil.	13
3.1.3. Språkprogram.	14
3.2. Synen på lärande.	14
3.3. Studiemiljöer och studiemetoder.	15
3.4. Verksamhetskultur.	17
3.5. Samarbete mellan hem och läroanstalt.	21
3.6. Högskolor, arbetsliv och internationalisering.	22
4.Handledning och stöd för den studerande.	29
4.1. Handledning.	29
4.1.1. Skolvis handledningsplan.	31
Handledningens uppdrag och mål.	31
Handledning i övergångsskedet.	32
Handledning i början av gymnasiestudierna.	32
Handledning under gymnasietiden.	32
Handledning för fortsatta studier.	33
Information och utvärdering.	33
4.2. Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet.	34
4.3. Studerandevård.	37
4.3.1. Centrala principer för studerandevården.	37
4.3.2. Uppgörandet av planer inom studerandevården.	39
4.4. Plan för användningen av disciplinära åtgärderoch förfaringssätt.	44
4.5. Särskilda frågor angående språk och kultur.	45
5. Bedömningen av den studerandes lärande och kunnande.	48

5.1. Bedömningens syfte och uppdrag i gymnasieutbildningen.	48
5.2. Bedömning av ett studieavsnitt.	49
5.2.1. Siffervitsord och prestationsanteckningar.	50
5.2.2. Självständigt genomförda studier.	51
5.2.3. Bedömningen av muntlig språkfärdighet.	52
5.2.4. Uppföljning av framsteg i studierna i samarbete med vårdnadshavarna.	52
5.2.5. Erkännande av kunskande och tillgodoräknande av studier.	52
5.2.6. Bedömning av mångsidig kompetens.	54
5.3. Bedömningen av en ämneslärokurs.	55
5.4. Fullgörande av gymnasiets lärokurs.	56
5.5. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande och begäran om omprövning som gäller avläggande av en lärokurs.	57
5.6. Betyg och betygsanteckningar.	58
5.7. Frågor kring bedömning som avgörs på lokal nivå.	60
6. Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen.	61
6.1. Allmänna mål för undervisningen.	61
6.2. Mångsidig kompetens.	62
7. Läroämnena.	68
7.1. Modersmål och litteratur (AI).	68
7.1.1. Svenska och litteratur (AI2).	70
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1).	72
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1).	72
Språket förenar och splittrar, 2 sp (MOo2).	72
Den sköna litteraturen, 2 sp (MOo4).	74
Språkets makt, 2 sp (MOo5).	75
Träd fram och skriv!, 2 sp (MOo6).	76
Litteraturen i våra liv, 2 sp (MOo8).	77
Mångsidig kommunikation, 2 sp (MO9).	78
Skrivkompetens, 2 sp (MO10).	79
Läskompetens, 2 sp (MO11).	80
Kultur, 2 sp (MO12).	81
Uttrycksförmåga och retorik, 2 sp (MO13).	82
Repetition, 2 sp (MO14).	83
7.2. Biologi (BI).	83
Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1).	86
Ekologins grunder, 1 sp (BIo2).	86

Ekologisk forskning och en hållbar framtid, 3 sp (EKOo1).	87
Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4).	87
Människans biologi, 2 sp (BI5).	88
Bioteknik, 2 sp (BI6).	90
Repetition, 2 sp (BI7).	92
Från sjukdom till cyborg?, 2 sp (BI8).	92
7.3. Livsåskådningskunskap (ET).	93
Jag och det goda livet, 2 sp (LKO1).	96
Jag och samhället, 2 sp (LKO2).	97
Kulturer, 2 sp (LK3).	99
Åskådningar, 2 sp (LK4).	100
Religioner och irreligiositet, 2 sp (LK5).	101
Framtiden, 2 sp (LK6).	102
7.4. Filosofi (FI).	104
Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK).	106
Demokratins möjligheter och krav, 4 sp (HUMo1).	106
Etik, 2 sp (FIo2).	106
Samhällsfilosofi, 2 sp (FI3).	107
Sanningen, 2 sp (FI4).	109
Repetition, 2 sp (FI5).	110
7.5. Fysik (FY).	110
Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1).	113
Fysik, miljö och samhälle, 1 sp (FYo2).	113
Energi och värme, 2 sp (FY3).	114
Kraft och rörelse, 2 sp (FY4).	115
Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5).	116
Elektricitet, 2 sp (FY6).	118
Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7).	119
Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8).	120
Fysik och vetenskap, 2 sp (FYI9).	121
Repetition, 2 sp (FYI10).	122
7.6. Geografi (GE).	123
En värld i förändring, 2 sp (GEO1).	125
Den blå planeten, 2 sp (GE2).	127
En gemensam värld, 2 sp (GE3).	129
Geomedia, 2 sp (GE4).	130
Repetition, 2 sp (GEI5).	132
7.7. Historia (HI).	133

Människa, miljö och historia, 2 sp (Hlo1).	135
Internationella relationer, 2 sp (Hlo2).	137
Det självständiga Finlands historia, 2 sp (Hlo3).	139
Den europeiska människan, 2 sp (HI4).	140
Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5).	142
Globala kulturmöten, 2 sp (HI6).	143
Repetition, 2 sp (HI7).	144
7.8. Kemi (KE).	145
Kemi och jag, 1 sp (KEo1).	148
Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1).	149
Molekyler och modeller, 2 sp (KE3).	149
Kemisk reaktion, 2 sp (KE4).	150
Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5).	151
Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6).	152
Repetition, 2 sp (KEI7).	154
Labbkurs, 2 sp (KEI8).	154
7.9. Religion (KT).	155
7.9.1. Evangelisk- luthersk religion (KT1).	157
Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår (UE1), 2 sp (REo1).	157
Kristendomen i världen, 2 sp (REo2).	159
Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RE3).	160
Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RE4).	162
Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (RE5).	163
Religion, vetenskap och medier, 2 sp (RE6).	164
Repetition, 2 sp (REI7).	165
7.9.2. Ortodox religion (KT2).	166
Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (ROo1).	166
Den ortodoxa kyrkan i världen, 2 sp (ROo2).	167
Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RO3).	169
Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RO4).	170
Växelspelet mellan ortodoxin och konsten, 2 sp (RO5).	172
Ortodoxi, vetenskap och medier, 2 sp (RO6).	173
7.10. Bildkonst (KU).	175
Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KOo1).	177
Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KOo2).	179
Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KO3).	181
Konstens många världar, 2 sp (KO4).	183

Praktisk konsthistoria, 2 sp (KOI5).	185
Modern konst, 2 sp (KOI6).	186
7.11. Gymnasiediplom (LD).	187
Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2).	188
Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MUID6).	190
7.12. Gymnastik (LI).	191
En lärande och aktiv studerande, 2 sp (GYo1).	193
En aktiv livsstil, 2 sp (GYo2).	195
Nya möjligheter, 2 sp (GY3).	196
Gemensam aktivitet, 2 sp (GY4).	197
Rörelse ger energi, 2 sp (GY5).	198
Intensivkurs i alpina grenar, 2 sp (GYI6).	199
Individuell träning 1, 2 sp (GYI7).	200
Individuell träning 2, 2 sp (GYI8).	201
Individuell träning 3, 2 sp (GYI9).	201
Individuell träning 4, 2 sp (GYI10).	201
Individuell träning 5, 2 sp (GYI11).	202
Individuell träning 6, 2 sp (GYI12).	202
Individuell träning 7, 2 sp (GYI13).	202
Individuell träning 8, 2 sp (GYI14).	203
Individuell träning 9, 2 sp (GYI15).	203
Individuell träning 10, 2 sp (GYI16).	203
Individuell träning 11, 2 sp (GYI17).	204
Individuell träning 12, 2 sp (GYI18).	204
Individuell träning 13, 2 sp (GYI19).	204
Individuell träning 14, 2 sp (GYI20).	205
7.13. Matematik (MA).	205
7.13.1. Gemensamt studieavsnitt i matematik (MAY).	207
MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAGo1).	207
7.13.2. Kort lärokurs i matematik (MAB).	208
Ekvationer, funktioner och matematiska modeller, 4 sp (MABo2).	208
Geometri, 2 sp (MABo3).	210
Statistik och sannolikhet, 2 sp (MABo5).	211
Ekonomisk matematik, 2 sp (MABo6).	212
Matematisk analys, 2 sp (MAB8).	213
Statistik och sannolikhet II, 2 sp (MAB9).	215
Repetition, 2 sp (MAB10).	216
Ekonomisk matematik, 2 sp (MAAo9FT).	216

Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MABl11).	216
Funktioner och ekvationer II, 2 sp (MABl12).	218
Integralkalkyl, 2 sp (MABl13).	218
3D-geometri, 2 sp (MABl14).	219
Algoritmer och talteori, 2 sp (MABl15).	220
Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MABl16).	221
7.13.3. Lång lärokurs i matematik (MAA).	222
Funktioner och ekvationer 1, 3 sp (MAAo2).	222
Geometri, 2 sp (MAAo3).	223
Funktioner och ekvationer 2, 2 sp (MAAo5).	224
Derivata, 3 sp (MAAo6).	225
Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAAo8).	226
Ekonomisk matematik, 1 sp (MAAo9).	227
Ekonomisk matematik, 2 sp (MAAo9FT).	228
3D-geometri, 2 sp (MAAo10).	228
Algoritmer och talteori, 2 sp (MAAo11).	229
Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAAo12).	230
Repetition, 2 sp (MAAo13).	231
Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MAAo4).	232
Integralkalkyl, 2 sp (MAAo7).	233
7.14. Musik (MU).	234
Intro - ljud och jubel, 2 sp (MUo1).	236
Puls - musikaliska uttryck, 2 sp (MUo2).	238
Genre - global nyfikenhet, 2 sp (MU3).	239
Demo - kreativt tillsammans, 2 sp (MU4).	240
Från scenteknik till mediekunskap, 2 sp (MU5).	241
7.15. Studiehandledning (OP).	242
SHo1, 2 sp (SHo1).	243
SHo2, 2 sp (SHo2).	245
Studieteknik, 2 sp (SHI3).	247
Stödkurs för gymnasiestudier, 2 sp (SHI4).	247
Studerandes välmående, 2 sp (SHI5).	248
7.16. Psykologi (PS).	249
Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PSo1).	251
Människans utveckling, 2 sp (PS2).	252
Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3).	254
Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4).	256
Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5).	257

Gruppdynamik, 2 sp (PSI6).	259
Repetition, 2 sp (PSI7).	259
7.17. Hälsokunskap (TE).	260
Hälsan som resurs, 2 sp (HÄo1).	262
Hälsa och miljö, 2 sp (HÄ2).	264
Hälsa och samhälle, 2 sp (HÄ3).	265
Repetition, 2 sp (HÄ4).	267
7.18. Finska (TKFI).	268
7.18.1. Finska, A-lärokurs (TKFIA1).	272
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1).	272
Miljö och kommunikation, 3 sp (FINAo2).	272
Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINAo3).	273
Medier och samhälle, 2 sp (FINAo4).	274
Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINAo5).	275
Språk och kultur, 2 sp (FINAo6).	276
Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7).	277
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8).	278
Repetition, 2 sp (FINA9).	279
Kultur i hemlandet, 2 sp (FINAI10).	280
7.18.2. Finska, modersmålsinriktad lärokurs (TKFIAI).	281
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1).	281
Miljö och kommunikation, 3 sp (FIMo2).	281
Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIMo3).	282
Medier och samhälle, 2 sp (FIMo4).	283
Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIMo5).	284
Språk och kultur, 2 sp (FIMo6).	285
Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7).	286
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8).	287
Repetition, 2 sp (FIMI9).	288
Kultur i hemlandet, 2 sp (FIMI10).	288
7.18.3. Finska, B1-lärokurs (TKFIB1).	289
Studiefärdigheter och språkidentitet, 1 sp (FINB1o1).	289
Miljö och kommunikation, 3 sp (FINB1o2).	291
Media, samhälle och hållbar framtid, 2 sp (FINB1o3).	292
Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINB1o4).	293
Språk och kultur, 2 sp (FINB1o5).	294
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINB16).	295
Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINB17).	296

7.19. Främmande språk (VK).	297
7.19.1. Främmande språk, engelska, A-lärokurs (VKENA1).	302
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1).	302
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1).	302
Engelskan som globalt språk, 3 sp (ENAO2).	302
Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENAO3).	304
Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENAO4).	304
Ekologisk forskning och en hållbar framtid, 3 sp (EKOo1).	305
Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENAO6).	305
Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENAO7).	306
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENAO8).	307
Repetition, 2 sp (ENAO9).	308
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (ENAO10).	309
7.19.2. Främmande språk, franska, B2-lärokurs (FRAB2).	310
Vår gemensamma vardag, 2 sp (FRAB21).	311
Min mångkulturella miljö, 2 sp (FRAB22).	312
Hälsa och välbefinnande, 2 sp (FRAB23).	313
Kultur, 2 sp (FRAB24).	314
Framtid och studier, 2 sp (FRAB25).	315
Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (FRAB26).	316
Hållbar livsstil, 2 sp (FRAB27).	317
Mitt internationella jag, 2 sp (FRAB28).	319
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (FRAB29).	320
7.19.3. Främmande språk, tyska, B2-lärokurs (TYB2).	321
Vår gemensamma vardag, 2 sp (TYB21).	321
Min mångkulturella miljö, 2 sp (TYB22).	323
Hälsa och välbefinnande, 2 sp (TYB23).	324
Kultur, 2 sp (TYB24).	325
Framtid och studier, 2 sp (TYB25).	326
Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (TYB26).	327
Hållbar livsstil, 2 sp (TYB27).	328
Mitt internationella jag, 2 sp (TYB28).	330
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (TYB29).	331
7.19.4. Främmande språk, franska, B3-lärokurs (FRAB3).	332
Jag och det nya språket, 2 sp (FRAB31).	332
Min växande världsbild, 2 sp (FRAB32).	334
Vår gemensamma vardag, 2 sp (FRAB33).	335

Min mångkulturella miljö, 2 sp (FRAB34).	336
Hälsa och välbefinnande, 2 sp (FRAB35).	337
Kultur, 2 sp (FRAB36).	338
Framtid och studier, 2 sp (FRAB37).	339
Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (FRAB38).	340
Hållbar livsstil, 2 sp (FRAB3I9).	342
Mitt internationella jag, 2 sp (FRAB10).	342
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (FRAB3I11).	343
7.19.5. Främmande språk, kinesiska, B3-lärokurs (KIB3).	344
Jag och det nya språket, 2 sp (KIB31).	344
Min växande världsbild, 2 sp (KIB32).	346
Vår gemensamma vardag, 2 sp (KIB33).	347
Min mångkulturella miljö, 2 sp (KIB34).	348
Hälsa och välbefinnande, 2 sp (KIB35).	349
Kultur, 2 sp (KIB36).	350
Framtid och studier, 2 sp (KIB37).	352
Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (KIB38).	353
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (KIB3I9).	354
7.19.6. Främmande språk, spanska, B3-lärokurs (SPB3).	355
Jag och det nya språket, 2 sp (SPB31).	355
Min växande världsbild, 2 sp (SPB32).	357
Vår gemensamma vardag, 2 sp (SPB33).	358
Min mångkulturella miljö, 2 sp (SPB34).	359
Hälsa och välbefinnande, 2 sp (SPB35).	360
Kultur, 2 sp (SPB36).	361
Framtid och studier, 2 sp (SPB37).	362
Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (SPB38).	363
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (SPB3I9).	365
7.19.7. Främmande språk, tyska, B3-lärokurs (TYB3).	366
Jag och det nya språket, 2 sp (TYB31).	366
Min växande världsbild, 2 sp (TYB32).	367
Vår gemensamma vardag, 2 sp (TYB33).	368
Min mångkulturella miljö, 2 sp (TYB34).	369
Hälsa och välbefinnande, 2 sp (TYB35).	371
Kultur, 2 sp (TYB36).	372
Framtid och studier, 2 sp (TYB37).	373
Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (TYB38).	374
Hållbar livsstil, 2 sp (TYB3I9).	375

Mitt internationella jag, 2 sp (TYB3I10).	376
Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (TYB3I11).	377
7.20. Samhällslära (YH).	378
Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK).	381
Demokratins möjligheter och krav, 4 sp (HUMo1).	381
Ekonomikunskap, 2 sp (SLo2).	381
Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (SLo3).	382
Lagkunskap, 2 sp (SL4).	384
Repetition, 2 sp (SLI5).	385
7.21. Globalkunskap (GLOB).	386
Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK).	388
Jag och världen, 2 sp (GLOBI1).	388
Ett globalt ansvar, 2 sp (GLOBI2).	389
Finlands ekonomi och världsekonomin, 2 sp (GLOBI3).	390
Aktivitetskort, 2 sp (GLOBI4).	391
7.22. Företagsamhet (FTH).	391
Starta eget: affärsidé, 2 sp (FTI1).	394
Starta eget: ekonomi, 2 sp (FTI2).	394
Starta eget: affärsplan, 2 sp (FTI3).	395
Kundservice, 2 sp (FTI4).	396
Bokföring och bokslut, 2 sp (FTI5).	397
Finlands ekonomi och världsekonomin, 2 sp (FTI6).	397
7.23. Introduktion till högskolestudier (IHS).	398
Högskolestudier 1, 2 sp (HSI1).	399
Högskolestudier 2, 2 sp (HSI2).	399
Högskolestudier 3, 2 sp (HSI3).	400
7.24. Datavetenskap (DaVe).	401
Programmering 1, 2 sp (DaVel1).	402
Programmering 2, 2 sp (DaVel2).	403
Artificiell intelligens, 2 sp (DaVel3).	403
Introduktion till datasäkerhet, 2 sp (DaVel4).	404
Robotik 1, 2 sp (DaVel5).	405
Robotik 2, 2 sp (DaVel6).	405
Webbdesign, 2 sp (DaVel7).	406
Datateknik I, 2 sp (DaVel8).	407
Datateknik II, 2 sp (DaVel9).	408
7.25. Temastudier (TEMA).	408
Introduktion till gymnasiestudier, 2 sp (TS1).	410

Introduktion till samhället, 2 sp (TS2).	411
Projekt och forskning, 2 sp (TS3).	412
7.26. Kommunikation och påverkan (KOP).	413
Kommunikation och påverkan I, 2 sp (KPI1).	414
Kommunikation och påverkan II, 2 sp (KPI2).	414
Kommunikation och påverkan III, 2 sp (KPI3).	415
Kommunikation och påverkan IV, 2 sp (KPI4).	416
7.27. Ämnesövegripande studieavsnitt.	417
Ekologisk forskning och en hållbar framtid, 3 sp (EKOo1).	417
Demokratins möjligheter och krav, 4 sp (HUMo1).	418
Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK).	421
Ekonomisk matematik, 2 sp (MAAo9FT).	424
Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1).	425
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1).	428
Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1).	430
8. Bilagor.	433
8.1. Statsrådets förordning om gymnasieutbildning.	433
8.2. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling.	433
8.3. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen.	439
8.3.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen.	440
8.4. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildning.	445
8.4.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen.	446
8.5. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen.	451
8.5.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen.	451
8.6. Matriser för bedömning av mångsidig kompetens.	457

1. Uppgörande av och innehåll i läroplanen

1.1. Uppgörandet av läroplanen

Läroplanssystemet för gymnasieutbildningen omfattar:

- gymnasielagen (714/2018)
- statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018)
- Utbildningsstyrelsens föreskrift om grunderna för gymnasiets läroplan
- den läroplan som utbildningsanordnaren godkänner
- den årliga plan som utgår från läroplanen.

Alla som ordnar gymnasieutbildning för unga ska göra upp en lokal läroplan utgående från föreliggande grunder för gymnasiets läroplan, om inte annat följer av utbildningstillståndet som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet. Om tillståndet att ordna gymnasieutbildning innefattar en särskild utbildningsuppgift, ska bestämmelserna angående den beaktas då läroplanen utarbetas. Gymnasieutbildningen är en helhet där målen och innehållet inom olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Utöver bestämmelser om mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande innehåller grunderna för läroplanen även närmare beskrivningar som förtydligar dessa. Av textens karaktär framgår om det är frågan om en förpliktande bestämmelse eller en text som preciserar den.

I den lokala läroplanen beslutas om undervisningen och fostran i gymnasiet. Utbildningsanordnaren ska varje år utgående från den av utbildningsanordnaren godkända läroplanen utarbeta en plan för hur undervisningen i praktiken ska ordnas under läsåret. Den studerande ska med stöd av läroanstaltens undervisnings- och handledningspersonal göra upp en studieplan som innehåller en plan för studierna, en plan för studentexamen samt en plan för fortsatta studier och yrkeskarriär.

När den lokala läroplanen görs upp ska man beakta undervisningsutbudet i andra skolor, gymnasiets verksamhetsmiljö, regionala styrkor och specialresurser. Gymnasieortens eller -regionens natur och miljö, historia, språkförhållanden samt näringsliv och kulturliv ger läroplanen en lokal prägel. Praktiskt samarbete med sakkunniga på olika områden fördjupar studierna och gör dem mer livsnära. I samband med att läroplanen görs upp ska också de mål och innehåll som föreskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan uppdateras.

Innan den lokala läroplanen tas i bruk ska utbildningsanordnaren godkänna den separat för undervisningen på svenska, finska och samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk.

Den studerandes möjlighet att slutföra de studier som ingår i gymnasiets lärokurs inom tre år bör i enlighet med 13 § i gymnasielagen (714/2018) tryggas genom flexibla studier och genom att erbjuda det stöd för lärande och studier som behövs. Den lokala läroplanen ska göras upp så att den studerande har möjlighet att göra individuella val vid den egna läroanstalten och om hen önskar även utnyttja undervisning som ordnas vid övriga läroanstalter och vid högskolor.

Utbildningsanordnaren ska avgöra på vilket sätt den lokala läroplanen görs upp utifrån grunderna för gymnasiets läroplan. Den lokala läroplanen ska göras upp i samarbete med gymnasiets personal och de studerandes vårdnadshavare och till de delar lagen förutsätter det med verkställande social- och hälsovårdsmyndigheter. Man kan också samarbeta med andra utbildningsanordnare och olika intressegrupper i läroplansarbetet. Alla vårdnadshavare ska ha möjlighet att bekanta sig med läroplanen. Innan läroplanen godkänns ska utbildningsanordnaren höra gymnasiets studerandekår och personal samt erbjuda alla studerande i gymnasiet

möjlighet att framföra sin åsikt om planen. Avsikten med samarbetet är att försäkra sig om att gymnasieutbildningen är av hög kvalitet och samhällseligt betydelsefull och att hela skolsamfundet förbinder sig att följa de gemensamt överenskomna målen och arbetssätten.

När den lokala läroplanen görs upp bör man sträva efter lösningar som utvecklar verksamhetskulturen i gymnasiet, stödjer de studerandes välbefinnande, ork och delaktighet samt bidrar till mångsidig kommunikation både inom gymnasiet och med det omgivande samhället.

Den kontinuerliga utvecklingen och utvärderingen av verksamheten i Helsing gymnasium

I Helsing gymnasium erbjuds de studerande kontinuerligt möjlighet att utvärdera verksamheten, bland annat med hjälp av enkäter i slutet av en period och studerandevårdsteamets årliga trivselenkät, samt under diskussioner i samband med grupphandledartimmar och diskussioner med fokusgrupper. Helsing gymnasium har ett aktivt studeranderåd som engageras i utvärderingen och utvecklingen av verksamheten bland annat genom deltagande i ledningsgruppsmöten.

Personalen utvärderar kontinuerligt verksamheten, bland annat via enkäter i slutet av en period, via diskussion under teammöten, pedagogiska caféer och andra lärarmöten, samt i samband med utarbetandet och utvärderingen av läsårets verksamhetsplan. Lärarna deltar både i lärpromenader och i fokusgruppdiskussioner. Resultaten i studentskrivningarna analyseras tillsammans med lärarkåren och studerandes utveckling utgående från ankomstmedeltalet följs upp. Ledningsgruppen ansvarar för att utarbeta långsiktiga utvecklingsmål för verksamheten och att dessa regelbundet följs upp. Ledningsgruppen och studerandevårdsteamet analyserar skolvisa resultat i nationella och regionala enkäter, såsom Hälsa i skolan, Kommun10 och huvudstadsregionens enkät till andra stadiet.

Även föräldraföreningen har en viktig uppgift i utvecklandet av skolans verksamhet, bland annat via diskussion under föräldraföreningens möten i vilka gymnasielärare deltar. I slutet av varje läsår samlas vårdnadshavarnas synpunkter på verksamheten in via en enkät som studerandevårdsteamet ansvarar för.

1.2. Läroplanens innehåll

Den lokala läroplanen ska innehålla följande delar:

- *gymnasiets verksamhetsidé och värdeprioriteringar*
- *synen på lärande, studiemiljöer och studiemetoder*
- *gymnasiets verksamhetskultur i huvuddrag*
- *en av utbildningsanordnaren godkänd timfördelning för gymnasiet*
- *gymnasiets språkprogram*
- *principer för självständiga studier*
- *delområdena inom mångsidig kompetens*
- *läroämnets uppdrag samt allmänna mål för undervisningen och bedömningen*
- *mål och centralt innehåll för studieavsnitten, hur målen för mångsidig kompetens uppfylls samt bedömningen per studieavsnitt*
- *hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs*
- *handledningsplan*
- *undervisningen för studerande som behöver stöd för lärande och studier*
- *undervisningen för olika språk- och kulturgrupper*
- *samarbetet med andra gymnasier och samarbetet med yrkesläroanstalter*
- *samarbetet med universitet, yrkeshögskolor och övriga läroanstalter och instanser*
- *internationellt samarbete*
- *samarbete med arbetslivet*
- *studerandevården*
- *bedömningen av den studerandes lärande och kunnande*
- *den kontinuerliga utvecklingen och utvärderingen av verksamheten.*

Om gymnasiet ordnar undervisning på främmande språk eller ger möjlighet att avlägga gymnasiediplom, ska detta beskrivas i läroplanen.

I 33 § i gymnasielagen (714/2018) föreskrivs om säkerställande av de studerandes möjligheter att påverka och om studerandekårsverksamhet. Sådan verksamhet som avses i paragrafen ska planeras som en del av eller i samband med den lokala läroplanen och andra planer som grundar sig på läroplanen.

Utbildningsanordnaren svarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en studerandevårdsplan för hur studerandevårdsverksamheten ska genomföras, utvärderas och utvecklas (elev- och studerandevårdslagen (1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016] 1 mom.).

I enlighet med 13 § i lagen om elev- och studerandevård ska det i läroanstaltens studerandevårdsplan ingå en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier.

Enligt 40 § 3 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren i samband med den lokala läroplanen utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt och ge anvisningar för hur planen ska användas.

I enlighet med 5a § i lagen om jämställdhet mellan könen (609/1986, ändrad genom lag 1329/2014) ansvarar utbildningsanordnaren för att det i samarbete med personalen och de studerande årligen utarbetas en jämställdhetsplan för läroanstalten i fråga. I stället för en årlig genomgång kan en plan utarbetas för högst tre år i sänder. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller i någon annan av gymnasiets planer.

Enligt 6 § 2 mom. i diskrimineringslagen (1325/2014) ska utbildningsanordnaren se till att läroanstalten har en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Planen för att främja likabehandling kan ingå i den lokala läroplanen.

2. Gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund

2.1. Gymnasieutbildningens uppdrag

Gymnasieutbildningens uppdrag är att stärka en bred allmänbildning. Med allmänbildning i gymnasieutbildningen avses värderingar, kunskaper, färdigheter, attityder och vilja med vars hjälp en kritiskt och självständigt tänkande individ kan handla på ett ansvarsfullt och empatiskt sätt samt samverka med andra och utveckla sig själv.

Under gymnasietiden fördjupar den studerande kunskaper och engagemang som är väsentliga i förhållande till människan, olika kulturer, miljön och samhället. Undervisningen handleder den studerande att förstå komplexa beroendeförhållanden i livet och i världen och att analysera omfattande företeelser.

Gymnasieutbildningen har som uppdrag att undervisa och fostra. Under gymnasietiden formar den studerande sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning och finner sin plats i världen. Samtidigt utvecklar den studerande sin förståelse för historien och får beredskap att möta framtiden. Gymnasieutbildningen ska fördjupa den studerandes intresse för vetenskapens och konstens värld samt utveckla hens livskompetens och färdigheter för arbetslivet.

Gymnasieutbildningen bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs. Den ger allmänna och mångsidiga förutsättningar för fortsatta studier vid universitet, yrkeshögskolor och för sådan yrkesutbildning som bygger på gymnasiet lärokurs. Kunskaperna och färdigheterna som inhämtats i gymnasiet påvisas genom avgångsbetyget från gymnasiet, studentexamensbetyget, gymnasiediplom och övriga prestationer.

Gymnasieutbildningen ska vägleda den studerande att göra upp framtidsplaner, tillägna sig världsmedborgarskap och vägleda till livslångt lärande.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Gymnasierna i Vanda erbjuder en högklassig gymnasieutbildning som ger de studerande en bred allmänbildning och en god förmåga att hantera olika livssituationer. Gymnasiegemenskapen stödjer den studerandes utveckling till en balanserad, ansvarskännande och bildad medborgare som har en förmåga att verka i ett föränderligt samhälle samt förutsättningar för ett livslångt lärande. De studerande som utexamineras från gymnasierna i Vanda har uppnått goda färdigheter för fortsatta studier och framtida arbetsuppgifter samt för att förverkliga sina mål i livet.

Gymnasierna i Vanda är internationella, mångkulturella och innovativa läroanstalter med stor dragningskraft och fokus på att ständigt utveckla sin verksamhet. Studierna sker i moderna och trygga inlärningsmiljöer. I gymnasierna i Vanda deltar de studerande aktivt i utvecklingen av gymnasieverksamheten. Hela gymnasiegemenskapen engagerar sig i främjandet av de studerandes välmående. I gymnasiernas inspirerande och uppmuntrande verksamhetskultur har varje studerande möjlighet att utveckla sina egna styrkor och intresseområden.

Helsinge gymnasium

Vår verksamhetsidé

Vår verksamhetsidé är att utbilda klimatsmarta ungdomar i och omkring Vanda. Målet för verksamheten är att ge de studerande en stark självkännet, förmåga till kritiskt tänkande samt kunskap och verktyg för att hantera framtida utmaningar. Vi stärker den studerandes lokala, finlandssvenska kultur och berikar den med globala inslag.

Vi arbetar enligt vår slogan "Där studerande får växa". Samtliga studerande sporras till att utvecklas från sitt eget utgångsläge både till en självständigt tänkande individ och till en aktiv aktör i en gemenskap, där alla är delaktiga och har möjlighet att påverka.

Under gymnasietiden arbetar vi ur synvinkeln "jag-du-vi". Under det första studieåret koncentrerar vi oss mer på vem jag är. Vi arbetar utgående från den enskilda studeranden och hittar styrkorna som utvecklar individen. Under de senare åren ser vi mer på "du-vi"-aspekten, där målet är att stärka gruppandan och samarbetsförmågan samt att skapa ett intresse för att ta kontakt med nya kulturer och andra samhällsgrupper. Våra självständiga studerande tar ansvar för sina studier och inser vikten av den egna arbetsinsatsen för inläring och utveckling, och kan jobba smidigt såväl i par som i grupp.

Alla studerande och lärare syns och får aktivt förverkliga sig i saker som intresserar dem. Vi strävar efter att se resurser och förmågor hos samtliga studerande och lyfta fram dessa i skolvardagen. Skolans studeranderåd och profileringar (global profil, sportprofil, företagsamhet/dubbelexamen till merkonom) utgår från de studerandes egna initiativ och intressen.

Samtliga studerande och hela skolpersonalen arbetar för en trygg skola där vi behandlar alla människor likvärdigt, förebygger trakasserier och stärker välbefinnandet.

Vi sporrar till utveckling av såväl lärarnas som de studerandes kompetenser och fortsatt lärande. Vi vill föra ut individer i samhället som känner att de har de språkliga, sociala och kunskapsmässiga verktyg som krävs för att förverkliga sig som aktiv medborgare i ett allt mer utmanande samhällsklimat.

Vår vision

Vår vision är att vara ett klimatsmart gymnasium där vi utbildar nästa generations aktiva världsmedborgare som inte skyr utmaningar. Vi arbetar för att nå vår vision via vår slogan "Där studerande får växa".

2.2. Värdegrunden

I grunderna för gymnasiets läroplan bygger värdegrunden på demokrati och det finländska bildningsidealet, enligt vilket samhället och kulturen utvecklas och förnyas genom utbildning och lärande. Bildning innebär att kunna utveckla en omdömesförmåga på basis av kunskap, etisk reflektion och genom att sätta sig in i en annan människas situation, både individuellt och i grupp. Bildning innebär även förmåga och vilja att på ett etiskt, empatiskt och konstruktivt sätt hantera konflikter mellan ideal och verklighet. Bildning kommer till uttryck i omsorg, tolerans, en mångsidig uppfattning om verkligheten samt i en vilja att arbeta för positiva förändringar. Bildningsidealet i gymnasiet är en strävan efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred.

Undervisningen ska utgå från människolivets okränkbarhet och respekt för liv och de mänskliga rättigheterna. Gymnasieundervisningen ska bygga på de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter. Den studerande ska under gymnasietiden bilda sig en klar uppfattning om vilka värderingar, centrala grundläggande normer och människorättsnormer som ligger till grund för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt på vilka sätt dessa rättigheter främjas. Gymnasieundervisningen ska utveckla den studerandes kunskap om olika värden genom att behandla motsättningar mellan offentligt uttalade värderingar och verkligheten.

Gymnasieundervisningen ska främja likabehandling och jämställdhet samt demokrati och välbefinnande. Undervisningen ska vara religiöst och partipolitiskt obunden och icke-konfessionell och får inte användas i kommersiellt syfte. Gymnasieundervisningen ska sporra den studerande att reflektera över olika möjligheter, alternativ och missförhållanden i det finländska samhället och i den globala utvecklingen. All verksamhet i gymnasiet ska präglas av delaktighet, aktivitet och gemenskap.

Gymnasieundervisningen ska lyfta fram nödvändigheten av en hållbar livsstil samt bygga en kunskapsgrund för en ekonomi som gynnar miljön och främjar medborgarnas välbefinnande. Den studerande ska förstå betydelsen av sina egna handlingar och det globala ansvarets betydelse då det gäller att säkra en hållbar användning av naturresurser, för att motverka klimattförändringen och för att bevara den biologiska mångfalden. Gymnasieundervisningen ska uppmuntra till

ansvarsfullt agerande samt till internationellt samarbete och världsmedborgarskap i enlighet med FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030.

Varje gymnasium är en gemenskap, där människor med olika bakgrunder har möjlighet att upptäcka gemensamma värderingar och principer för ett gott liv. I gymnasiet ska de studerande uppmuntras att bry sig om och ta hand om varandra. Kreativitet, initiativförmåga, ärlighet och uthållighet ska värdesättas. Den mänskliga och kulturella mångfalden ska ses som en rikedom och en källa till kreativitet. Gymnasieutbildningen ska värna om kulturarvet samt förmedla och utvärdera kunskap om kulturarvet i ett nutidsperspektiv.

Värdegrunden ska preciseras i den lokala läroplanen i frågor som är väsentliga för det egna gymnasiet. Värdegrunden ska genomsyra gymnasiets verksamhetskultur, undervisningen i alla läroämnen och organiseringen av arbetet. Värdegrunden i gymnasiet konkretiserar den mångsidiga kompetens som beskrivs i dessa grunder för gymnasiets läroplan.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Värderingarna inom gymnasieutbildningen i Vanda grundar sig på värderingarna i läroplansgrunderna och på Vanda stads värderingar. Dessa syns i gymnasieutbildningen bl.a. på följande sätt:

Öppenhet

- vidsynthet och förmåga att hitta alternativa tillvägagångssätt
- transparent utvärdering
- inkluderande verksamhetskultur och öppen kommunikation
- gymnasiesamarbete och att sprida goda exempel på framgång

Kurage

- att framföra nya tankar och idéer
- att våga förverkliga sig själv
- att prova på nytt och bevara bästa praxis
- att se på misstag som en möjlighet att lära sig nytt
- att skapa nya kontakter

Ansvarsfullhet

- respekt för mänskliga rättigheter
- ekologiskt ansvar
- kunskap och färdigheter för att utveckla och förverkliga en hållbar livsstil
- ansvar för sig själv och gemenskapen
- omsorg och omtanke om varandra och tidigt ingripande
- jämlikhet och en jämställd och rättvis behandling

Samhällsgemenskap

- att skapa en god gemenskapskänsla
- att upprätthålla en rättvis verksamhet
- att uppskatta och respektera mångfald
- att skapa globala och mångkulturella kontakter.

Helsinge gymnasium

I Helsinge gymnasium handleder vi studerandena till ansvarstagande, toleranta individer med kunskaper och insikter i globala frågor samt en förmåga att reflektera över sin egen livsstil i förhållande till omvärlden. Vi värnar om de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och jämställdhet i skolvardagen.

Vår uppgift är att skapa och upprätthålla en trygg och uppmuntrande miljö där det finns tillfällen och tid för möten och reflektion, så att den studerande får hjälp med att skapa en tydligare bild

av sin egen identitet, människosyn, sina värderingar och sin världsbild. Vi jobbar tillsammans för att skapa en positiv studiemiljö, där varje studerande blir sedd och hörd. Helsinge gymnasium värnar om och arbetar i enlighet med läroplansgrundernas och stadens värderingar. Som skola vill vi därtill lyfta fram fyra värderingar och fokusområden som speciellt genomsyrar vår arbetskultur och stödjer skolans verksamhetsidé samt vision. Helsinge gymnasiums värdegrund kristalliseras i följande huvudbegrepp, som utgör grundpelarna för vår verksamhet:

Hållbar livsstil

Under studietiden vid Helsinge gymnasium samlar den studerande kunskap om de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av en hållbar livsstil. I gymnasieundervisningen utforskas närmiljön, vårt kulturarv och hur vårt samhälle fungerar i förhållande till andra kulturer och miljöer. Via möten, diskussioner, temadagar, studiebesök och nationella och internationella samarbetsprojekt med olika aktörer lär de studerande sig att se på olika fenomen ur ett större perspektiv och att analysera och ompröva sin egen livsstil och sina värderingar. Eftersom Helsinge gymnasium har en profilering kring globalkunskap tangerar samtliga studieavsnitt som de studerande avlägger i temastudierna ämnet hållbar livsstil. Inom de studieavsnitt som ingår i studiehelheten globalkunskap kan den studerande ytterligare fördjupa sig i globala frågor, mänskliga rättigheter och olika kulturer. Via vårt studeranderåd och våra studerande inom global profil engageras hela gymnasiet i konkreta projekt som främjar en hållbar miljö samt jämlikhet och tolerans.

Empati

I Helsinge gymnasium vill vi fostra studerandena till toleranta, kunniga, trygga och ansvarstagande individer som har en god kunskapsgrund om vårt samhälle och livet i olika kulturer samt en förmåga till inlevelse i andra människors känslor. Genom möten med människor i såväl verkliga livet som i litteratur och medier tar den studerande del av olika människors liv och tankesätt och utvecklar ökad förståelse och tolerans för alla människors okränkbara värde, oavsett etnicitet, kön eller sexuell läggning. Genom reflektion kring dessa möten samt genom samtal och diskussioner vill vi skapa ett intresse för och ett värdesättande av andras välmående, och på så sätt utveckla den empatiska förmågan.

Gemenskap

I Helsinge gymnasium betonar vi den lokala och den globala gemenskapen. Gemenskapen i gymnasiet skapas via en öppen verksamhetskultur, ömsesidig respekt mellan lärare och studerande, via olika studeranderåd och otaliga aktiviteter som ökar delaktigheten såsom lägerskola, tutorverksamhet, idrottsevenemang, m.m. Gemenskapen stärks genom kunskap om vårt kulturarv kryddat med en kulturell mångfald. En känsla av att vara en del av ett sammanhang är grunden för ett lokalt samhällsengagemang. Via kunskap om globala fenomen och förhållanden samt personmöten utvecklas även studerandenas globala identitet. Målet är att studeranden blir en proaktiv medlem i ett globalt samhälle.

Yttrandefrihet

I Helsinge gymnasium värnar vi om allas rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. I samtal och diskussioner uppmuntras studerande till att våga ta ställning och de övar sig i att formulera sina egna åsikter och att handskas fördomsfritt och respektfullt med åsikter som går emot de egna. Det demokratiskt valda studeranderådet är studerandenas röst och en aktiv del av gymnasiets beslutsprocess. Studeranderådet för även studerandenas talan i olika kommunala sammanhang.

3. Undervisningen

3.1. Studiernas uppbyggnad

I gymnasieutbildningen för unga omfattar gymnasiets lärokurs 150 studiepoäng.

Gymnasiestudierna ska bestå av obligatoriska och nationella valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda den studerande enligt bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018). Lärokursen för gymnasieutbildning för unga ska innefatta nationella valfria studier enligt statsrådets förordning till en omfattning av minst 20 studiepoäng. Lärokursen kan därtill omfatta gymnasiediplom och övriga valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Utbildningsstyrelsen har utarbetat grunderna för gymnasiets läroplan för sådana obligatoriska och nationella valfria studier som avses i bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning, med undantag av temastudier. Därtill har Utbildningsstyrelsen utarbetat grunder för läroplanen för gymnasiediplom. Gymnasiediplomen omfattar två studiepoäng.

Utbildningsanordnaren beslutar i hur omfattande studieavsnitt studierna erbjuds för den studerande. Utbildningsanordnaren ska ändå erbjuda den studerande möjlighet att avlägga valfria nationella studier enligt bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning som studieavsnitt som omfattar två studiepoäng.

I den lokala läroplanen bestäms i vilken ordning studierna i ett läroämne ska avläggas och hur de delas in i studieavsnitt.

3.1.1. Timfördelning

Gymnasieutbildningen i Vanda

Gymnasierna i Vanda följer statsrådets timfördelning enligt följande tabell.

Ämnesgrupp och läroämne	Obligatoriska studier i studiepoäng	Antal riksomfattande valfria studier som erbjuds de studerande i studiepoäng
<i>Studier i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk</i>		
- Modersmål och litteratur	12	6
- A-språket	12	4
- B1-språket	10	4
- B2- och B3-språken		16+16
<i>Matematisk-naturvetenskapliga studier</i>		
- Gemensamma studier i matematik	2	
- Kort eller lång lärokurs i matematik		
- Kort	10	4
- Lång	18	6
- Biologi	4	6
- Geografi	2	6
- Fysik	2	12
- Kemi	2	8
<i>Humanistisk-samhälleliga studier</i>		
- Filosofi	4	4
- Psykologi	2	8
- Historia	6	6
- Samhällslära	6	2
- Religion eller livsåskådningskunskap	4	8
- Hälsokunskap	2	4
<i>Studier i konst- och färdighetsämnen</i>		
- Gymnastik	4	6
- Musik och bildkonst totalt	6	
- Musik	2 eller 4	4
- Bildkonst	2 eller 4	4
<i>Studiehandledning</i>	4	
<i>Tematiska studier</i>		6

Obligatoriska studier totalt	94 eller 102	
Riksomfattande valfria studier minst	20	
Studier totalt minst	150	

Förutom de obligatoriska studierna och riksomfattande valfria studierna enligt statsrådets timfördelning erbjuds det i gymnasierna i Vanda skolvisa valfria studier, som beskrivs i de skolvisa läroplanerna.

Helsinge gymnasium

I översikten nedan syns de obligatoriska, de riksomfattande valfria och de skolvisa valfria studier som erbjuds i Helsinge gymnasium. Läroämnena och studieavsnitten beskrivs närmare i kapitel 6 (Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen).

	OBLIGATORISKA STUDIER I STUDIEPOÄNG	RIKSOMFATTANDE VALFRIA STUDIER I STUDIEPOÄNG	SKOLVISA VALFRIA STUDIER I STUDIEPOÄNG
Modersmål och litteratur	12	6	6
Finska A	12	4	4
Finska Mofi	12	4	4
Finska B1	10	4	
Engelska A	12	4	4
Tyska B2		16	2
Tyska B3		16	6
Franska B2		16	2
Franska B3		16	6
Spanska B3		16	2
Kinesiska B3		16	2
Matematik	1		
Matematik lång	18	6	2
Matematik kort	10	4	2 (13)
Biologi	4	6	4
Geografi	2	6	2
Fysik	2	12	4
Kemi	2	8	4
Filosofi	4	4	2
Psykologi	2	8	4
Historia	6	6	2
Samhällslära	6	2	2
Ev.lut. religion	4	8	2
Ortodox religion	4	8	
Livsåskådning	4	8	
Hälsokunskap	2	4	2
Gymnastik	4	6	30
Musik	2 eller 4	4	2
Bildkonst	2 eller 4	4	4
Studiehandledning	4		6
Temastudier		6	
Globalkunskap			8
Företagsamhet			12
Datavetenskap			18
Kommunikation och påverkan			8
Introduktion till högskolestudier			6
Gymnasiediplom		4	

Timfördelning i Helsinge gymnasium

3.1.2. Profileringar

Helsinge gymnasium

Helsinge gymnasium erbjuder förutom de allmänna gymnasiestudierna tre profileringar som kan väljas på basen av eget specialintresse: global profil, företagsamhet/dubbelexamen till merkonom samt sportprofil. Våra profileringar är i princip öppna för var och en utan skild antagning, men för sportprofil krävs dock att de studerande utövar sin sportgren på hög nivå, d.v.s. på landslags- eller FM-nivå.

Global profil

I Helsinge gymnasium erbjuder vi en profilering vars mål är att stödja den studerandes utveckling till en ansvarstagande och proaktiv medlem i det globala samhället. I profileringen förstärks vårt gymnasiums värdegrund, enligt vilken vi handleder studerande till ansvarstagande, toleranta individer med kunskaper och insikter i globala frågor samt en förmåga att reflektera över sin egen livsstil i förhållande till omvärlden.

Gymnasieutbildningens uppdrag är att stärka en bred allmänbildning. Profileringen bildar en allmänbildande, bred helhet, i vilken det ingår många olika tvärvetenskapliga studieavsnitt. Målet är att stödja de studerande att utvecklas till kritiskt och självständigt tänkande individer, med bredare perspektiv och djupare kunskap inom både humanistiska och naturvetenskapliga områden. I profileringen kan den studerande fördjupa sig både i samhällsrelaterade, politiska, ekonomiska, ekologiska och kulturella frågor.

För att få en ökad kulturell förståelse och insyn i olika slags värderingar och levnadsmiljöer, ingår det i global profil att man läser minst ett kort främmande språk. För att kunna leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket, krävs en medveten reflektion kring egna och andras attityder och värderingar.

Global profil ger värdefulla färdigheter och bred kunskap, som är till nytta i den studerandes slutexamen och fortsatta studier. Profileringen är en helhet på 20 studiepoäng, varav 6 studiepoäng utgörs av studier i ett kort främmande språk. Global profil utmynnar i ett skilt intyg på avlagd helhet.

Första året	Andra året	Tredje året
RIKSOMFATTANDE FRIVILLIGA STUDIER		
TS1	TS2	TS3
SKOLVISA FRIVILLIGA STUDIER		
GKI1	GKI2	GKI3
GKI4 (start)	GKI4 (fortsättning)	

Timfördelning för global profil

I översikten syns de lokala och nationella frivilliga studieavsnitt på 2 studiepoäng som ingår i global profil. Utöver dessa 14 studiepoäng ingår studier i ett kort främmande språk på minst 6 studiepoäng.

Den studerande kan ersätta max 4 studiepoäng med följande moduler i läroplansgrunderna: MO9, GE3, GE4, HI6. Den studerande kan också anhålla om att ett relevant studieavsnitt från ett annat gymnasium eller gymnasienätverket GNet erkänns. GKI3 kan ersättas av TAT Business 3 som erbjuds via GNet.

Företagsamhet/dubbelexamen till merkonom

I Helsinge gymnasium kan de studerande avlägga 6 skolvisa frivilliga studieavsnitt i företagsamhet (totalt 12 studiepoäng), där de lär sig vad det innebär att starta ett företag, om bokföring, marknadsföring, kundbetjäning, global ekonomi, m.m. Studierna ordnas i samarbete med yrkesinstitutet Praktikum, men all undervisning sker i gymnasiets utrymmen, inom de studerandes normala schema.

De studerande som väljer att utöver studieavsnitten i företagsamhet även avlägga andra studieavsnitt som ingår i företagsamhetsprofilen, kan på ett smidigt sätt inom fyra år erhålla både avgångsbetyg från gymnasiet, studentexamen samt en grundexamen inom företagsekonomi. Efter studentexamen har de studerande inom företagsamhetsprofil rätt att fortsätta med ett fjärde studieår i Praktikum, varefter de uppnår en tilläggsexamen till merkonom.

Språkkunskaper är A och O för en företagare i dagens globala värld, och inom företagsamhetsprofilen krävs det att de studerande läser ett kort främmande språk (tyska, franska, spanska, kinesiska), minst 4 studiepoäng. Därtill ingår det i företagsamhetsprofilen följande obligatoriska och frivilliga studier:

Första året	Andra året	Tredje året
OBLIGATORISKA STUDIER		
FIMo3/FINAO3/FINB13 PSo1	SHo2 Blo2 EKOo1	MABo6 eller MAAo9FT
RIKSOMFATTANDE FRIVILLIGA STUDIER		
MO9	PS2 PS3	FIM8/FINA8/FINB16 ENA8 PS4* PS5
SKOLVISA FRIVILLIGA STUDIER		
FTI1 FTI2 FTI3	FTI4 FTI5 DVI8	FTI6 DVI9

Timfördelning för dubbelexamen till merkonom

*) kan vid behov ersättas med det skolvisa frivilliga studieavsnittet PSI6

Studieavsnitten som fokuserar på muntlig färdighet i modersmål, finska och engelska betonas inom studiehelheten, då muntliga färdigheter är av stor vikt inom kundbetjäning. Genom att avlägga datakörkort enligt Tieke erhåller du studieavsnitten DVI8 (4 körkortsmoduler) och DVI9 (7 körkortsmoduler). Efter vårens studentskrivningar avlägger de studerande en period med inläring i arbete och nästa höst inleder de sitt fjärde år i Praktikums utrymmen i Helsingfors.

Vi i Helsinge gymnasium tror att det i framtiden är till stor nytta för vem som helst att känna till grunderna i företagsamhet, ekonomiförvaltning och kundbetjäning. I en tid med pop-up företag och instabila arbetsförhållanden krävs det innovativa lösningar och mod att pröva på att kanske starta något eget. Med denna grundexamen kan det även vara lättare att hitta jobb vid sidan om de fortsatta studierna.

Ett diplom över avlagd studiehelhet ges med avgångsbetyget. Diplomet anger alla studier som ingått i helheten och ett slutvitsord för helheten.

De studerande som gärna avlägger studier i företagsamhet men inte vill avlägga övriga studier inom profilen, kan efter avlagda studier i företagsamhet även erhålla ett skilt intyg på en avlagd liten helhet på företagsamhet. Studierna räknas givetvis även till godo inom gymnasiestudierna. Studieavsnitten i företagsamhet beskrivs mer ingående i den ämnesvisa läroplansdelen.

Sportprofil

Många toppidrottare som tränar på hög nivå har gått och går i Helsinge. Tack vare våra långa lektionsblock är det lättare att hitta schemamässiga lösningar så att en förmiddag eller eftermiddag blir ledig för träningar, men vi försöker hitta även andra lösningar för att det smidigare ska gå att kombinera sport och idrott på hög nivå med gymnasiestudier.

Sportprofil är ett strukturerat program för studerande som befinner sig i toppen av sin idrottsgren eller sportgren. Vid läsårsstart anholder de studerande via en skild blankett om särskilda undervisningsarrangemang och möjlighet till tillgodoräknande av studier på basen av sportprofilering. Detta görs via studiehandledaren. De studerande lämnar också in ett intyg på träning på landslags- eller FM-nivå, med tränarens underskrift. De studerande

beviljas därefter rätt att avlägga gymnasiestudier med mindre närvaro och mer självstudier (högst 15 timmar självstudier kan ingå i 2 studiepoäng) och därtill kan träningarna tillgodoräknas som skolvisa frivilliga studier, högst 2 studiepoäng per period (studieavsnitt GY17-26). De särskilda undervisningsarrangemangen följs upp med studiehandledaren.

3.1.3. Språkprogram

Gymnasieutbildningen i Vanda

Språkutbudet i gymnasierna i Vanda varierar från gymnasium till gymnasium. I det svenskspråkiga gymnasiet i Vanda undervisas som A-språk finska och engelska. Finska som B1-språk kan avläggas antingen som nätstudier vid gymnasienätverket GNet eller i samarbete med Tölö gymnasiums vuxenlinje. Som B2-språk kan den studerande välja tyska eller franska, och som B3-språk tyska, franska, spanska eller kinesiska. De tre första studieavsnitten i B3-kinesiska erbjuds vid det egna gymnasiet, de högre studieavsnitten erbjuds i samarbete med de finska gymnasierna i Vanda. Något studieavsnitt kan också per överenskommelse med läraren avläggas helt eller delvis som en kurs inom den fria utbildningen.

3.2. Synen på lärande

Grunderna för gymnasiets läroplan bygger på en syn på lärande, där lärandet är ett resultat av den studerandes aktiva och målinriktade arbete. Under lärprocessen tolkar, analyserar och utvärderar den studerande olika slag av information och bygger ny kunskap utgående från sina tidigare erfarenheter och kunskaper. Den studerande utvecklar lösningar och nya helheter genom att kombinera kunskaper och färdigheter på ett nytt sätt. Handledning och konstruktiv respons stärker självförtroendet och hjälper den studerande att ställa upp egna mål, utveckla sitt tänkande och arbeta på ett ändamålsenligt sätt i riktning mot sina mål.

Lärandet sker genom samverkan med andra studerande, lärare och sakkunniga samt i olika grupper och miljöer. Lärandet är mångfasetterat och knutet till den aktivitet, den situation och den kultur där det försiggår. Viktigt med tanke på lärandet är också språket, den kroppsliga uttrycksförmågan och användningen av olika sinnen. I gymnasiet ska den studerande handledas att upptäcka samband mellan begrepp, vetenskapsområden och kunskaper och att i föränderliga situationer tillämpa det hen tidigare lärt sig. Samtidigt utvecklas även färdigheter som det kontinuerliga lärandet förutsätter. En studerande som är medveten om sina lärprocesser kan bedöma och utveckla sina studiefärdigheter och sitt tänkande samt i tilltagande grad självständigt ta ansvar för sina studier. Framgångar i studierna och andra positiva erfarenheter samt uppmuntrande handledning stärker den studerandes tilltro till sina egna möjligheter och inspirerar till studier.

Helsinge gymnasium

I Helsinge gymnasium strävar vi efter att stödja lärprocessen genom att göra målen för färdigheter, förhållningssätt och kunskap (FFK) mer synliga. Vi tror på vikten av att synliggöra den egna utvecklingen utgående från individens egna förutsättningar. Med hjälp av handledning, formativ bedömning, återkoppling, feedbackfrågor, reflektion och diskussion vill vi stödja studerande att utveckla sin uthållighet och ett dynamiskt mindset.

Vår syn på lärande gemenskap beskrivs även skilt i kapitel 3.4. och synen på återkoppling i kapitel 5.1.

3.3. Studiemiljöer och studiemetoder

Studiemiljöerna och -metoderna i gymnasiet ska utformas utgående från synen på lärande och målen för undervisningen. I utvecklingen av studiemiljöer och val av studiemetoder ska man även ta i beaktande de studerandes olika utgångslägen och förutsättningar, intressen, åsikter och individuella behov samt de förutsättningar som krävs i framtiden och arbetslivet.

Studiemiljöer

Mångsidiga, trygga och trivsamma studiemiljöer i gymnasiet främjar studie- motivationen, berikar erfarenheterna som studierna ger samt uppmuntrar till verksamhet som följer principen om hållbar utveckling. En bra studiemiljö stödjer såväl interaktion som kollaborativt och självständigt arbete. Vid utvecklingen av studiemiljöerna ska man fästa uppmärksamhet vid tillgänglighet och hinderfrihet. Den studerande aktiveras till att utveckla sina studiemiljöer.

Den byggda miljön och naturen ska utnyttjas i studierna så att kreativt tänkande och forskningsbaserade studier är möjliga. Lokaler, material och sakkunskap som erbjuds av universitet, yrkeshögskolor och andra läroanstalter, bibliotek, idrotts- och naturcenter, medborgarorganisationer och konst- och kulturinstitutioner, arbetslivet samt företag och andra parter ska utnyttjas såväl på nationell som på internationell nivå. De studerande ska erbjudas möjligheter att lära sig även i autentiska arbetsmiljöer som företag, andra arbetslivsorganisationer eller inom ett övningsföretag. Studiemiljöerna ska även vidgas till sammanhang utanför läroanstalten med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Den studerande ska handledas att använda digitala studiemiljöer, studiematerial och verktyg för att söka, behandla och utvärdera information och för att producera och dela ny kunskap. Den studerandes individuella studiegång, lärtig och kunskapsutveckling ska stödjas genom att hen erbjuds möjligheter att genomföra studier också som nätbaserade studier.

När studierna genomförs som självständiga studier är det viktigt att beakta den studerandes förutsättningar att genomföra studierna utan att delta i under- visning. Man ska också beakta den studerandes behov av handledning och stöd.

Studiemetoder

I gymnasiet ska man använda mångsidiga undervisnings-, handlednings- och studiemetoder som anknyter till det kunnande om vetenskapsområdets begrepp och metoder som läroämnet förutsätter. Med olika undervisningsrelaterade lösningar kan man stödja den studerande att utveckla sin förmåga att behärska helheter och sina ämnesövergripande kunskaper. Studiemetoder som bygger på undersökning, experiment och problemlösning främjar förmågan att lära sig och utvecklar ett kritiskt och kreativt tänkande.

Meningsfulla lärupplevelser förbinder och motiverar till studier. Den studerande ska ges möjligheter att arbeta med uppgifter, i vilka kunskaper och färdigheter kopplas ihop dels med hens egna erfarenheter, dels med olika företeelser i omgivningen och samhället. Den studerande ska uppmuntras att lösa problembaserade och tillräckligt utmanande uppgifter, upptäcka problem och att ställa frågor och söka svar.

Målet med undervisnings- och studiemetoderna i gymnasiet är att den studerande ska arbeta aktivt och utveckla samarbetsfärdigheter. Den studerande ska vägledas att planera sina studier, utvärdera sina arbetsfärdigheter och sin arbetsteknik samt ta ansvar för sitt lärande. Hen ska använda digitala verktyg på ett mångsidigt sätt, både i kollaborativt och självständigt arbete.

Vid valet av studiemetoder och i handledningen av arbetet ska man fästa uppmärksamhet vid jämlika studiemöjligheter samt sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Gymnasierna i Vanda är studiemiljöer där växelverkan, samhörighet och självständigt arbete stödjer varandra. De fysiska och digitala studiemiljöernas utveckling utgår från de studerandes behov. Studiemiljön stödjer både individuellt och kollaborativt arbete, aktiverar de studerande och främjar deras delaktighet. Utvecklingen av studiemiljöerna följer principerna för hållbar utveckling i Vanda.

Gymnasierna i Vanda utnyttjar närmiljöns berikande möjligheter för lärmiljöerna, t.ex. biblioteks-, idrotts- och kulturservicen, den omgivande naturen samt samarbete med företag och läroanstalter. Även samarbetet med övriga vetenskaps- och konstinstitutioner, medborgarsamhället, arbetslivet samt övriga parter stödjer utvecklandet av mångsidiga lärmiljöer. Informations- och kommunikationstekniska lösningar möjliggör olika kombinationer av kunskaper och färdigheter som de studerande lärt sig inom olika läroämnen.

I gymnasiestudierna betonas tillägnandet av framtidens kompetenser, t.ex. att lära sig att lära, kritiskt tänkande samt kreativitet. De studerande vägleds att planera sina egna studier samt att utvärdera sina arbetsfärdigheter och sin studieteknik. När gymnasiestudierna fortskrider stärker de studerande dessa kunskaper och färdigheter.

I gymnasierna i Vanda får studerandena handledning i att flexibelt välja mellan olika studieformer. Sålunda stöds den studerande i att utveckla sina färdigheter för fortsatta studier. Då den studerande avlägger ett studieavsnitt självständigt utarbetas en skriftlig plan tillsammans med den studerande. I planen beskrivs hur den studerande handleds, hur studieavsnittet skall genomföras samt hur framstegen följs upp under studieavsnittet. Den studerande kan även komma överens med studiehandledaren om att avlägga studieavsnitt som nätstudier.

Helsinge gymnasium

Helsinge gymnasium ligger beläget ett stenkast från den historiskt viktiga Helsinge kyrkoby och på nära avstånd till det moderna företagsklustret i Aviapolis. Gymnasiet verkar i en modern och ljus byggnad med öppna och luftiga gemensamma utrymmen. En del av verksamheten sker i gemensamma utrymmen med Helsinge skola.

Skolgården ger möjligheter till en trygg och varierande vistelse på gården. En del av gymnasiets WC-utrymmen är könsneutrala. Matsalen är rymlig och ljus och delas med Helsinge skola. Studerande har också möjlighet att förvara och värma egen mat i gymnasiet. I enlighet med vårt miljöarbete finns det sorteringskärl för avfall i de allmänna utrymmena på båda våningsplanen.

Våra utrymmen möjliggör arbete såväl individuellt som i grupp. I korridorerna finns såväl sittgrupper och soffor som individuella arbetsstationer. Vi har ett tyst arbetsrum (BO) och en ljudisolerad studiebox.

Vi arbetar med mångsidiga undervisningsmetoder som stärker det kritiska tänkandet och utvecklar ett förhållningssätt som är öppet för utmaningar och uthållighet. Lärarna gör lärandet synligt för studerande med målet att studerande ska lära sig att ta ansvar för sitt eget lärande.

I Helsinge gymnasium kan de studerande avlägga ett studieavsnitt i studieteknik. Läsläsningmöjligheter och stödtimmar ordnas på veckobasis. Alla studerande uppmuntras att avlägga minst ett studieavsnitt som nätstudier (distanstudier) vid gymnasienätverket GNet under sin gymnasietid.

3.4. Verksamhetskultur

Verksamhetskulturen är en tolkning av vad gymnasiets uppdrag att undervisa och fostra innebär i praktiken. Den ska genomsyra läroanstaltens hela verksamhet och allas sätt att bemöta varandra. Gymnasiet är en egen utbildningsform och varje gymnasium har en egen verksamhetskultur. De olika delarna av den lokala läroplanen konkretiseras i verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen innehåller både medvetna och omedvetna faktorer som återspeglas i läroanstaltens verksamhet.

Verksamhetskulturen ska stödja den studerande att vara aktiv och delta i den gemensamma verksamheten. Verksamhetskulturen ska främja varje enskild studerandes möjlighet att delta i utvecklingen av studiemiljön och den gemensamma verksamhetskulturen. I grunderna för gymnasiets läroplan betonas en verksamhetskultur som skapar en positiv attityd och uppmuntrar till lärande samt främjar en hållbar framtid. Verksamhetskulturen ska utvecklas i samarbete med de studerande, vårdnadshavarna, gymnasiets hela personal och samarbetspartner. Principerna för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen, särskilda utbildningsuppgifter och eventuella lokala prioriteringar ska beskrivas i den lokala läroplanen.

Utvecklingen av verksamhetskulturen ska utgå från följande teman:

En lärande gemenskap

Gymnasiet är en lärande gemenskap som ska främja alla sina medlemmars lärande och utmana till målinriktat arbete. För att bygga upp en lärande gemenskap förutsätts att alla är med och skapar en atmosfär som präglas av omtanke. Arbetssätt som stärker det kollaborativa och individuella lärandet ska systematiskt utvecklas. Arbetet ska utgå från den studerande och stärka hans utveckling och välbefinnande, lärande och ork. En positiv inställning till lärandet lägger grund för framtida färdigheter och kontinuerligt lärande.

En lärande gemenskap skapar rutiner för kommunikationen både inom läroanstalten och med det omgivande samhället. Det förutsätter samarbete med vårdnadshavarna, andra läroanstalter och utbildningsstadier, med kultur- och forskningsinstitut, medborgarorganisationer och arbets- och företagsliv. Digitaliseringen möjliggör kollaborativt lärande och skapande av kunskap samt användning av olika slag av studie- och kunskapsmiljöer. Den studerande ska handledas att agera också i en nätverksbaserad och globaliserad värld.

Delaktighet och gemenskap

Delaktighet och demokratisk verksamhet ger den studerande förutsättningar att växa till en aktiv medborgare. Gymnasiet ska främja den studerandes delaktighet och ge hen mångsidiga möjligheter att delta i utvecklingen av studiemiljön, verksamhetskulturen och i beredningen av beslut som inverkar på den studerande. Man ska se till att den studerande får vara med och bygga upp gemenskapens verksamhet och välbefinnande. Den studerande ska uppmuntras att uttrycka sin åsikt, vara med och besluta om gemensamma frågor samt agera ansvarsfullt i olika grupper och i samhället. Hen ska även uppmuntras att vara aktiv och att delta i till exempel studerandekårs- och tutorverksamhet.

Läroanstalten ska systematiskt, i samarbete med olika samarbetspartner, utveckla konstruktiva handlingssätt som skapar delaktighet och gemenskap. I undervisningen ska man använda kollaborativa arbetssätt och stödja den studerande att utveckla sociala relationer i grupp. I början av gymnasiestudierna ska fokus ligga på att öva på kollaborativa arbetssätt till exempel med hjälp av grupphandledning.

Välbefinnande och en hållbar framtid

Gymnasieutbildningen stärker den studerandes fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och ger färdigheter att upprätthålla välbefinnandet under olika skeden i livet. Studiernas inverkan på den studerandes välbefinnande ska tas i beaktande i allt planerings- och utvecklingsarbete i gymnasiet som även de studerande ska delta i. Välbefinnandet styr all verksamhet i gymnasiet och allas arbete, såväl i dagliga möten med andra som i undervisningen.

Verksamhetskulturen ska uppmuntra den studerande att tillägna sig en aktiv livsstil samt skapa strukturer som betonar rörlighet och motion i gymnasiets vardag. En verksamhetskultur som främjar en aktiv livsstil bidrar till mindre stillasittande och leder till att den studerande upplever mindre stress samtidigt som den främjar lärandet. Pauser under skoldagen och tillräcklig vila stödjer den studerandes ork och återhämtning. Måltiden är en del av en verksamhetskultur som främjar den studerandes välbefinnande. Arbetssätt som främjar samhörighet, en trygg atmosfär och psykiskt välbefinnande är en del av skoldagen. Den studerande vägleds att identifiera sig själv som en unik individ och att skapa och upprätthålla mänskliga relationer samt att värdesätta sig själv och andra.

Den studerande ska uppmuntras att arbeta för en rättvis och hållbar framtid. Ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön ska återspeglas i vardagens val och rutiner vid läroanstalten. Verksamhetssätten och praxisen ska stödja den studerandes och gruppens välbefinnande och skapa en rofylld och trygg atmosfär. Kommunikationen i gruppen ska präglas av öppenhet, omsorg och ömsesidig respekt. Dessa aspekter ska beaktas i läroanstaltens hela verksamhet och styra allas arbete.Handledning och studerandevård är hela läroanstaltens gemensamma uppgift. Den studerande har rätt till lagenlig handledning och stöd med hänsyn till hens individuella och särskilda behov.

Jämlikhet och likabehandling

Gymnasiet ska främja likabehandling och jämställdhet i all sin verksamhet. Gemenskapens medlemmar ska bli hörda, sedda och behandlas på lika grunder. Upplevelser av rättvisa, trygghet och av att bli accepterad skapar förtroende och främjar arbetsron. Mobbning, trakasserier, våld, rasism eller diskriminering accepteras inte, utan de ska förebyggas och tas itu med.

Likabehandling förutsätter att de grundläggande rättigheterna och möjligheterna att delta tryggas för alla och att den studerandes individuella behov tas i beaktande och värdesätts. Undervisningen är genusmedveten och respekterar den studerandes integritet. Den lärande gemenskapen uppmuntrar den studerande till att identifiera sina egna värderingar, attityder och styrkor. Den studerande handleds att förhålla sig till olika läroämnen och val utan könsbundna rollmodeller och att ha ett öppet förhållningssätt till sin framtid och sina egna mål.

Kulturell mångfald och språklig medvetenhet

Kulturell och språklig mångfald ska värdesättas i gymnasiet. Olika språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Den lärande gemenskapen ska dra nytta av landets kulturarv, national- och minoritetsspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Det är viktigt att förstå språkens centrala betydelse för lärande och kommunikation samt för identitetsskapande och integrering i samhället. Varje läroämne har sitt eget sätt att använda språket, sitt eget begreppssystem och textbruk, vilket öppnar upp olika perspektiv på de företeelser som behandlas i undervisningen. I ett språkmedvetet gymnasium utvecklar den studerande flerspråkighet, vilket innebär kunskaper om och i språkbruket inom olika vetenskapliga discipliner, inom modersmålet och dess språkliga varianter såsom dialekter, samt inom övriga språk på varierande nivå. I gymnasiet är varje lärare också lärare i språket inom den vetenskapliga disciplin som läroämnet grundar sig på samt lärare i multilitteracitet.

En lärande gemenskap i lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Förutsättningarna för att fungera som en lärande gemenskap stärks av varje gymnasiums egen verksamhetskultur. Gemenskapen består av de studerande, lärarna, studiehandledarna, personalen inom studerandevården samt rektorn och övrig personal. Gymnasiernas verksamhet utgår från de studerande och de studerande deltar i läroanstaltens verksamhet och utveckling.

Gymnasierna i Vanda samverkar aktivt med sin omgivning. Fysiska och digitala lärmiljöer utnyttjas mångsidigt. Gymnasiet upprätthåller och utvecklar sin alumniverksamhet.

Gymnasierna följer och främjar den gemensamma digistrategin.

Helsinge gymnasium

De svenska skolorna i Vanda samarbetar kring gemensamma pedagogiska riktlinjer som stöd för vår lärande gemenskap. I Helsinge gymnasium strävar vi efter att arbeta mot gemensamma långsiktiga pedagogiska mål, att skapa ett gemensamt pedagogiskt språk samt en gemensam dynamisk inställning till lärande.

I Helsinge gymnasium arbetar vi forsknings- och evidensbaserat genom att vi prövar på metoder i undervisningen som visat resultat enligt forskningar samt att vi samlar in feedback och utvärderar inläringen tillsammans. Vi gör lärpromenader och diskuterar med fokusgrupper både bland studerande och lärare. Vi ordnar pedagogiska caféer där vi i kollegiet delar med oss av resultat och tips.

Vi använder oss av metoder i undervisningen som stödjer samarbete och dialog. Vi strävar även efter att synliggöra lärandet. Lärarens uppgift är att synliggöra lärandemålen både i studieavsnitten och i de enskilda undervisningsmomenten. Målen inberäknar såväl förmågor och förhållningssätt som kunskap. Den stegvisa utvecklingen av förmågor, förhållningssätt och kunskap beaktas även inom de mångsidiga kompetenserna som ingår i studierna. Verksamheten har som mål att utveckla och öka ansvaret för det egna lärandet.

Delaktighet och gemenskap i den lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Gymnasierna i Vanda främjar de studerandes mognande till aktiva medborgare genom att uppmuntra de studerande att delta i både interna och externa kanaler för påverkan, både inom gymnasiet, i närområdet och på riksnivå. Studerandekårerna i gymnasierna verkar aktivt inom läroanstalterna, på stadsnivå och på riksnivå. Grupphandledningen och tutorverksamheten stödjer de studerandes gruppbildning samt utvecklingen av de studerandes gymnasiekunskaper och självstyrning. Gymnasiernas grupphandledning utvecklas aktivt i samarbete med de studerande.

Helsinge gymnasium

Studerandekårens representanter deltar i ledningsgruppens möten och är därmed med i beslutsfattandet. Gemensamma aktiviteter som sommar- och vintersportdagarna bygger på studeranderådets initiativ och planering.

Via en gemensam lägerskola och kollaborativa övningar med tutorer och grupphandledare vill vi skapa en trygg känsla av gemenskap redan från början av gymnasietiden. I all verksamhet strävar vi efter att erbjuda en skolmiljö där den studerande vågar vara sig själv och får växa till att ansvara för sig själv och gemenskapen.

Välbefinnande och en hållbar framtid i den lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Främjande av de studerandes välbefinnande är en central del av gymnasiernas verksamhetskultur i Vanda. Öppenhet, omsorg och ömsesidig respekt är verksamhetsprinciper som syns i all verksamhet och växelverkan i läroanstalterna. Olika evenemang i gymnasierna gynnar både det psykiska och fysiska välbefinnandet och stärker känslan av gemenskap. De studerande handleds i att planera sina studier långsiktigt och beakta att det behövs tillräckligt med tid för återhämtning. En motionsinriktad livsstil är en del av skolans vardag.

Gymnasierna utarbetar årligen gymnasievisa verksamhetsplaner för studerandevården som följer riktlinjerna för den gemensamma studerandevårdsplanen.

I enlighet med fullmäktigeperiodens mål utarbetas det i Vanda en verksamhetsplan för hållbar utveckling som styr även gymnasiernas verksamhet. Hållbar utveckling främjas också genom möjligheter till samarbete med övriga aktörer. De studerande och personalen i läroanstalten utvecklar måltiden och arrangemangen kring den ur den hållbara utvecklingens, hälsans och välbefinnandets synvinklar tillsammans med företaget som producerar närmåltidstjänsten.

Gymnasiernas verksamhet följer stadens principer för hållbar utveckling. I Vanda utarbetas det varje fullmäktigeperiod ett miljöprogram som styr gymnasiernas miljöverksamhet. Alla gymnasier utgår från miljöprogrammet när de i verksamhetsplanerna beskriver vilka vardagliga åtgärder de genomför i undervisningen och verksamhetskulturen.

De studerande involveras i planeringen och genomförandet av miljöverksamheten. Inom miljöfostran samarbetar gymnasierna med Vanda stad, föreningar, företag och olika läroanstalter. Till exempel måltiden utvecklas i samarbete med gymnasiernas upphandlingstjänster och måltidstjänster för att främja ansvar för miljön samt hälsa och välbefinnande.

Helsinge gymnasium

Grupphandledarna träffar studerande under de veckovisa träffarna och dessutom vid periodavslutningen. Under dessa diskuteras bl.a. läsning, motion och vila. Också lägerskolan för de nya studerandena och utfärdsdagen för andra årets studerande har gruppanda och välmående som ledord.

Via olika kampanjer såsom "studier i rörelse" och skolans egna projekt aktiveras studerande både i skolan och på fritiden. Studeranderådet planerar och deltar i organiseringen av vintersport- och sommarsportdagarna varje vår och höst. Studerande inom Globalprofil planerar och organiserar evenemang på skolan och i närmiljön.

Välmåendet hos studerande följs upp med hjälp av enkäter och samtal. Studerandevårdgruppen arbetar tillsammans med grupphandledarna för att erbjuda olika former av stöd i skolvardagen.

Jämlikhet och likabehandling i den lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Alla gymnasier i Vanda har en plan för jämställdhet och likabehandling som uppdateras regelbundet tillsammans med de studerande och personalen. De studerande, lärarna och personalen inom studerandevården skapar tillsammans en verksamhetskultur som främjar likabehandling och jämlikhet. Gymnasierna tar omedelbart och ändamålsenligt itu med osakligt beteende. Speciell uppmärksamhet fästs vid multipel diskriminering, dvs. situationer där någon samtidigt diskrimineras av flera olika skäl. Lärmiljöerna bildas så att de stödjer jämlikhet och likabehandling. I handledningen fästs uppmärksamhet vid könsbunden praxis vid de studerandes studieval och planeringen av fortsatta studier.

Helsinge gymnasium

De svenska skolorna i Vanda följer en gemensam plan för jämställdhet och likabehandling där det ingår en egen skolvis precisering.

Vi arbetar för en inkluderande kultur där alla accepterar och visar respekt för varandra. Skolans antimobbningsteam arbetar med förebyggande åtgärder. Tutorerna och studeranderådsmedlemmar arbetar för att stärka känslan av gemenskap genom olika aktiviteter och samarbetsövningar.

Kulturell mångfald och språklig medvetenhet i den lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Vanda är en mångkulturell och flerspråkig stad, där olika språk och kulturer möts på ett naturligt sätt. De studerandes individuella bakgrunder och utgångspunkter beaktas i undervisningsarrangemangen och studiehandledningen. Gymnasierna satsar på

språkmedvetenhet. För studerande som talar ett främmande språk som modersmål erbjuds undervisning i svenska som andraspråk samt i mån av möjlighet och i samarbete med andra utbildningsanordnare även undervisning i eget modersmål. Gymnasierna utvecklar sin verksamhet så att de studerande har möjlighet att bekanta sig med olika språk och kulturer som en del av studierna i gymnasiet samt inom samarbetsprojekt. Valet av studiematerial stödjer också detta mål.

Helsinge gymnasium

Vi värnar om att erbjuda en svenskspråkig lärmiljö för alla studerande och arbetar medvetet med språkstrategier i alla läsåmnen. Vi utvecklar kontinuerligt språkstärkande material som fokuserar på lärandestrategier och språkmedvetenhet.

Flerspråkiga studerande erbjuds extra stöd av specialläraren.

I Helsinge gymnasium värnar vi om en verksamhetskultur där varje lärare dels är en språkstärkande lärare men även en lärare som stärker färdigheter att agera i den lokala och globala gemenskapen. I skolans verksamhet stöds både internationalisering på hemmaplan och övriga internationaliseringsfärdigheter, vilket preciseras närmare i den skolvisa internationaliseringsplanen i kapitel 3.6.

3.5. Samarbete mellan hem och läroanstalt

Enligt 31 § i gymnasielagen (714/2018) förutsätts att gymnasieutbildningen för unga genomförs i samarbete med hemmen. Utgångspunkten för samarbetet är en öppen och jämlik kommunikation och ömsesidig respekt. Ett aktivt samarbete ska stödja den studerandes förutsättningar för lärande samt hens sunda utveckling och välbefinnande. Ett aktivt samarbete främjar de studerandes och vårdnadshavarnas delaktighet samt stärker gemenskapen, välbefinnandet och tryggheten vid läroanstalten. Samarbetet med vårdnadshavarna och hemmen ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och fortgå under den studerandes hela gymnasietid.

Samarbetet ska vara mångsidigt och samarbetsformerna ska systematiskt utvecklas. Vårdnadshavarna ska informeras om gymnasiet som utbildningsform och om gymnasiets praxis och uppmuntras att stödja den studerande i hens studier samt att delta i samarbetet och utvecklingen av läroanstaltens verksamhet. Tillsammans med den studerande ska man följa med hur arbetet och studierna framskrider och i tillräcklig grad informera vårdnadshavarna om situationen. De studerande och vårdnadshavarna ska också ges information om handledningen och den gemensamma studerandevården samt om specialundervisningen och det övriga stödet för lärande.

Samarbetet ska utgå från den studerandes individuella förutsättningar och behov. I samarbetet mellan läroanstalten och hemmet och i synnerhet i den individuella studerandevården ska man beakta den unga vuxnas och myndiga studerandes växande självständighet och ansvar. Också olika typer av familjer och deras specifika behov ska tas i beaktande. Att utnyttja vårdnadshavarnas kompetens inom läroanstalten stärker verksamhetskulturen. Samarbetet är särskilt viktigt vid utbildningens övergångsskeden, i planeringen av studierna och i handledningen av och stödet för en studerande som eventuellt behöver stöd.

Ansvar för att utveckla samarbetet samt för att skapa förutsättningar och former för samarbetet ligger hos utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska i den lokala läroplanen fastställa hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs. I enlighet med 31 § i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren regelbundet utreda de studerandes och deras vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet.

Gymnasieutbildningen i Vanda

I gymnasiernas verksamhetsplan beskrivs samarbetsformerna mellan hemmet och läroanstalten samt på vilka sätt man stödjer vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten siktar på att skapa en mångsidig verksamhetskultur i gymnasiet. Lättillgänglighet och möjlighet att med låg tröskel ta kontakt är utgångspunkterna för kommunikationen i olika ärenden som berör studierna. Målet är att uppnå en positiv växelverkan mellan hemmet och läroanstalten för att stödja växande och lärande. I planeringen av samarbetet beaktas olika språk- och kulturbakgrunder och tillgänglighetsaspekterna inom informationen och samarbetsformerna. Samarbetsformer är till exempel föräldrakvällar, gemensamma fester, samarbetsdagar och föräldraförening. Gymnasiets verksamhet presenteras också med hjälp av olika virtuella lösningar. Vårdnadshavarnas yrkeskunnsande utnyttjas vid lämpliga tillfällen som en del av gymnasietets verksamhet.

De studerandes och vårdnadshavarnas åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet utreds regelbundet. Vårdnadshavarna informeras om resultaten av enkäterna och de ges möjlighet att delta i utvecklingen av verksamheten.

Gymnasierna ser till att vårdnadshavarna erhåller grundläggande information om gymnasiestudier, studerandevård, studiehandledning och olika stödformer. Gymnasiet och vårdnadshavarna har ett gemensamt ansvar för uppföljningen av den studerandes studier. I den gemensamma studerandevårdsplanen för gymnasierna i Vanda beskrivs mer detaljerat samarbetet mellan vårdnadshavare och ämneslärare, grupphandledare, studiehandledare samt studerandevårdspersonal. Grupphandledaren har huvudansvar för kontakten till vårdnadshavarna till exempel via Wilma. Målet är att samarbetet fortsätter under hela gymnasietiden.

Helsinge gymnasium

Vi arbetar för en aktiv, öppen, respektfull dialog med hemmen, samtidigt som den studerandes ansvar över den egna skolgången ökar under hela gymnasietiden. Den huvudsakliga kommunikationskanalen mellan skolan och hemmen är Wilma. Vårdnadshavarna informeras via veckobrev och månadsbrev. Informationstillfällen för vårdnadshavare ordnas två gånger per år.

Helsinge Hem och Skola är en kanal mellan skolan och hemmen. I föreningens möten deltar lärare från gymnasiet.

3.6. Högskolor, arbetsliv och internationalisering

Gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska ge den studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter för fortsatta studier, sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 15 §). För att stödja gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetsliv ska den studerande göra upp en individuell studieplan.

Den studerande ska ha möjlighet till individuella val som gäller studierna så att hen kan delta i undervisning som ges av högskolor och andra läroanstalter både i hemlandet och på internationell nivå.

Gymnasieutbildningen ska mångsidigt utnyttja studiemiljöer som ökar kännedomen om fortsatta studier och arbetsliv, även på internationell nivå, samt stödjer den studerandes studiemotivation och hjälper hen att hitta sina styrkor (statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 4 §). Därtill ska den studerande få insikter i framtids tänkande och prognostisering.

Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. (Gymnasielagen 714/2018, 27 §.)

Då man planerar gymnasiets studieutbud kan man till studieavsnitten kombinera delar av internationellt kunnande och arbetslivskunnande och orienterande högskolestudier. I den lokala läroplanen ska man definiera målen för samarbetet och hur det genomförs samt besluta om

samarbetspartner. Gymnasiets verksamhetskultur och den mångsidiga kompetensen bidrar tillsammans med samtliga läroämnena till att stärka den studerandes färdigheter för fortsatta studier samt hens arbetslivskunnande och internationella kunnande.

Samarbete med högskolor

Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola. (Gymnasielagen 714/2018, 2 § 1 mom.)

En del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. (Gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.)

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas så att alla studerande har mångsidiga möjligheter att få information om och erfarenheter av högskolestudier. Ett centralt mål är att övergången från gymnasiet till högskolestudier och vidare till arbetslivet ska ske smidigare.

Högskolestudier och de färdigheter som den studerande behöver för dem ska kopplas till den mångsidiga kompetensen samt målen för och innehållen i olika läroämnena.Handledningsverksamheten i gymnasiet ska i samarbete med undervisningen i olika läroämnena motivera den studerande att bekanta sig med studieutbudet vid högskolor och andra läroanstalter och de livsval och yrkes- och karriärmöjligheter som de medför.Handledningen ska också stödja den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier. I den studerandes individuella studieplan ska ingå studier där den studerande får bekanta sig med högskolestudier och studier som avläggs vid en högskola.

Den studerande ska handledas att fördomsfritt bekanta sig med studieutbudet vid olika högskolor utan könsbundna attityder och andra förutfattade meningar. Den studerande handleds till kontinuerligt lärande och till att skaffa sig mångsidiga färdigheter som behövs inom olika högskolestudier och för arbetslivet i olika branscher. Den studerande får bekanta sig med vilka möjligheter det finns till fortsatta studier och en karriär på internationell nivå. Undervisningen ska lyfta fram vilken betydelse allmänbildning, språkkunskaper och kännedom om olika kulturer har som en förutsättning för framgångsrika fortsatta studier och en framgångsrik karriär. Av delområdena inom mångsidig kompetens betonas tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, kommunikativ kompetens samt global och kulturell kompetens då den studerande förbereder sig för högskolestudier. I den lokala läroplanen ska man fastställa fokusområdena för introduktionen till högskolestudier samt på vilka konkreta sätt den studerande ska bekanta sig med högskolestudier.

Arbetslivsfärdigheter

Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.).

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas så att alla studerande har mångsidiga möjligheter att få information om hurdana framtidsutsikter och utvecklingsmöjligheter arbetslivet erbjuder för att de ska kunna planera sin egen framtid och sina fortsatta studier. Den studerande ska uppmuntras att bekanta sig med vilka arbetslivsmöjligheter det finns på internationell och global nivå. Den studerande bekantar sig med nya sätt att arbeta och nya former av entreprenörskap och ekonomisk verksamhet för att bilda sig en uppfattning om vilka kunskaper och färdigheter som behövs nu och i framtiden. Den studerande ska erbjudas lärupplevelser som inspirerar hen att vara fördomsfri, initiativtagande och företagsam, att samarbeta och ta ansvar samt lösa problem på ett konstruktivt sätt i enlighet med principerna för en hållbar framtid.

Den studerande ska uppmuntras att agera på ett kreativt, etiskt hållbart och modigt sätt i en verksamhetsmiljö som förändras snabbt, i arbetslivet och andra skeden i livet. Den studerande ska

också uppmuntras att ta till vara olika möjligheter. Den studerande handleds att bli medveten om och dokumentera sina intressen, styrkor och kunskaper som berör studier och arbete. Gymnasiet skapar möjligheter för den studerande att aktivt, fördomsfritt och systematiskt reflektera över och dela med sig av sina kunskaper i anslutning till arbetsliv och entreprenörskap.

Den studerandes företags- och arbetslivsfärdigheter ska utvecklas i samband med olika läroämnena som en del av studieavsnitten och studiehandledningen samt i samband med all övrig verksamhet i gymnasiet. Man ska utveckla mångsidiga samarbetsformer, i synnerhet mellan gymnasiet och arbetslivet, men också mellan gymnasiet, företag och tredje sektorn. Läroämnena och den mångsidiga kompetensen i gymnasiet samt verksamhet utanför gymnasiet som räknas till godo i studierna ger den studerande insikt i ett meningsfullt liv där arbetet utgör en central del.

Av delområdena inom mångsidig kompetens betonas kommunikativ kompetens, tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, samhällskompetens samt etisk kompetens och miljökompetens då den studerande förbereder sig för arbetslivet. Som en del av eller utöver dessa ska studierna även betona livsfärdigheter, samarbetsförmåga, språkkunskaper och kulturell kompetens, motivation att lära sig, flexibilitet, förmåga att bedöma och utveckla sitt eget kunnande samt förmåga att förstå vad förändringarna som sker i arbetslivet innebär för utvecklingen av det egna kunnandet.

I den lokala läroplanen ska gymnasiet dra upp riktlinjer för sitt samarbete med arbetslivet, såsom representanter för företagsvärlden, den offentliga sektorn och tredje sektorn.

Internationellt kunnande

Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.).

Internationalisering som en del av gymnasieutbildningen ger den studerande en mångsidigare upplevelsevärld, vidgar hens världsbild och stärker hens färdigheter att agera på ett etiskt hållbart sätt i en globaliserad värld full av utmaningar och möjligheter. I utvecklingen av det internationella kunnandet fästs uppmärksamhet vid FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 och särskilt dess mål 4.7, som tar fasta på världsmedborgarskap.

Den studerandes internationella kunnande utvecklas utifrån de olika läroämnena och samarbetet mellan dem samt utifrån den mångsidiga kompetensen. Uppmärksamhet ska fästas vid gymnasiets och utbildningsanordnarens mång- sidiga språkprogram och dess lösningar samt att den studerande får fördjupa sina kunskaper om olika kulturer.

Den studerande handleds till aktiv och systematisk internationell verksamhet genom att kunna ta del av internationalisering på hemmaplan och internationell mobilitet. Internationalisering på hemmaplan innebär till exempel besök eller projekt som genomförs i gymnasiet, i närheten av gymnasiet eller med hjälp av virtuell teknologi. Den studerande ska också uppmuntras att självständigt eller utifrån gymnasiets utbud ta del av orienterande studier, studieperioder eller utbytesstudier utomlands.

Av delområdena inom mångsidig kompetens stärker i synnerhet kommunikativ kompetens, samhällskompetens och global och kulturell kompetens den studerandes internationella kunnande. Som en del av eller utöver dessa ska man i undervisningen även betona en världsmedborgarattityd, språkkunskaper och kulturell kompetens, ett öppet intresse för nya dimensioner och möjligheter samt kontinuerligt lärande.

I den lokala läroplanen ska man besluta vad som betonas i utvecklingen av de studerandes internationella kunnande samt om formerna för internationaliseringen i gymnasiet.

Samarbete med högskolor i lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Vandagymnasierna utvecklar aktivt samarbetet med högskolorna. Gymnasiestuderande handleds att modigt, fördomsfritt och mångsidigt bekanta sig med olika alternativ inom fortsatta studier och karriärmöjligheter då de planerar sin framtid.

Gymnasierna erbjuder sina studerande möjligheter att bekanta sig med högskolestudier till exempel genom bransch- och alumnipresentationer, högskole- och kampusbesök samt andra samarbetsevenemang. Virtuellt teknologi utnyttjas i mån av möjlighet i samarbetet.

De studerande kan avlägga vissa studier vid yrkeshögskolor och universitet redan under gymnasietiden och få avlagda kurser tillgodoräknade som en del av gymnasiestudierna. Sommaruniversitetets utbud kan också utnyttjas. Högskolornas kurser som är ämnade att ge en inblick i något visst ämnesområde ger de studerande nya infallsvinklar för sin plan för fortsatta studier och stödjer de studerande inför studentexamen.

Både studiehandledarna och ämneslärarna deltar i högskolesamarbetet. Under studieavsnitt i olika läroämnena får de studerande bekanta sig med fortsatta studier och karriärmöjligheter inom ämnet i fråga. Ämnesundervisning kan också ordnas i samarbete med högskolor.

De studerande informeras mångsidigt om högskolesamarbetet genom att utnyttja olika informationskanaler.

I Vandagymnasiernas högskolesamarbete betonas alla delområden inom mångsidig kompetens.

Helsinge gymnasium

Studiebesök och gästföreläsare ingår i någon grad inom alla undervisningsämnen i Helsinge gymnasium. De årliga alumnidagarna ger de studerande inblick i studieliv, fortsatta studier och arbetslivet.

De studerande kan avlägga studier vid öppna universitetet eller vid yrkeshögskolorna. Information om högskolorna ges i samband med studiehandledningen och högskoledagarna.

Högskolesamarbetet stöder de mångsidiga kompetenserna genom att den studerande uppmuntras att ta initiativ och söka inspiration till studier också utanför gymnasiet, får möjlighet att utveckla ett större kunnande om internationella och mångkulturella studiemiljöer, kan utöka sina digitala studiefärdigheter samt får stöd att utveckla strategier för att möta utmaningar och kunna omvärdera sina framtidsplaner.

Arbetslivsfärdigheter i lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Samarbetet med arbetslivet skapar förutsättningar för den studerande att kunna granska sina egna styrkor, intresseområden samt kunskaper och färdigheter. De studerande uppmuntras att vara aktiva, initiativtagande och fördomsfria inför framtidens arbetsliv.

Läroämnenas anknytningar till arbetslivet förstärks till exempel genom att utveckla arbetslivssamarbetet inom studieavsnitten i olika läroämnena. Arbetslivsfärdigheter hos de studerande utvecklas till exempel genom besök, alumniverksamhet och projekt. De studerande erbjuds också i mån av möjlighet tillfällen att bekanta sig med framtidens arbetsliv och praxis som främjar en hållbar framtid genom att involvera dem i olika projekt där de själva får delta i verksamheten. Ett projektbaserat sätt att samarbeta med företag och övriga aktörer inom arbetslivet erbjuder dem chansen att lära sig genom att göra själv.

Målen som gäller arbetslivsfärdigheter skrivs in i de gymnasievisa läroplanerna och verksamhetsplanerna.

Helsinge gymnasium

I samarbetet med arbetslivet stöds även de mångsidiga kompetenserna. De studerande bekantar sig med olika kommunikationskanaler och uppmuntras till initiativtagande gällande de egna framtida arbetsmöjligheterna.

Studiebesök och gästföreläsare ingår i någon grad inom alla undervisningsämnen i Helsinges gymnasium. Alumnidagarna ger de studerande inblick i studieliv, fortsatta studier och arbetslivet.

Inom studieavsnittet SHo2 bekantar sig de studerande med arbetslivet genom att utföra en skuggningsdag på en självvald arbetsplats. Inom studieavsnitten i globalkunskap och företagsamhet ingår samarbete med företag och övriga aktörer inom arbetslivet. I övriga studieavsnitt som har en koppling till arbetslivet utnyttjas i mån av möjlighet lokala företag och företagare.

Internationellt kunnande i lokala läroplanen

Gymnasieutbildningen i Vanda

Vandagymnasierna är aktiva internationella aktörer som deltar i internationella projekt och är medlemmar i flera internationella nätverk.

Samarbete mellan läroämnen i avsikt att öka de studerandes kunskaper om internationalisering görs på gymnasienivå till exempel i form av gemensamma studieavsnitt. I världsmedborgarfostran utnyttjas bland annat expertisen hos organisationer och det samarbetas med den tredje sektorn, medan studierna i valfria språk finner stöd bland annat i samarbetet med andra gymnasier.

Inom det internationella samarbetet utnyttjar varje gymnasium sitt utländska partnersnätverk, till exempel vänskolor. Internationalisering på hemmaplan utökas bland annat genom utnyttjande av virtuell teknologi och genom att utnyttja i Finland baserade internationella institutioners, privatpersoners och organisationers sakkunskap.

Vanda är en mångkulturell stad och således är internationalismen en del av de studerandes vardag. Stadens geografiska läge erbjuder en ypperlig internationell miljö med besöksmål, arbetsmöjligheter och hobbyer.

De studerande uppmuntras att delta i gymnasiernas internationella verksamhet för att främja sitt interkulturella kunnande och respekt för andra kulturer. Gymnasierna kan också utnyttja kunnandet hos sina mångkulturella studerande.

Helsinges gymnasium

Fokus på både det globala och lokala genomsyrar Helsinges gymnasiums verksamhet. Det globala tankesättet preciseras i Helsinges gymnasiums värdegrund samt i beskrivningen av global profil och gymnasietens temastudier.

Helsinges gymnasium erbjuder ett mångsidigt utbud av studier i främmande språk, där även studier i kinesiska ingår. Studierna erbjuds huvudsakligen som närundervisning på skolan. Vi upprätthåller kontakter till vänskolor i Europa och ordnar i mån av möjlighet utbytesresor till de här skolorna. Internationalisering på hemmaplan lyfts starkt fram i vår globala profilering och inom globalkunskap är fokus på individen som aktiv världsmedborgare.

Helsinges gymnasiums internationaliseringsplan

Internationalisering som färdighet

I enlighet med den skolverkade värdegrunden stöder Helsinges gymnasium både den studerandes gemenskapskänsla i gymnasiet samt den lokala och den globala gemenskapen. En känsla av att vara en del av ett sammanhang är grunden för ett lokalt samhällsengagemang och ger en trygg grund för att ytterligare vidga sina vyer. Via kunskap om det egna kulturarvet, globala fenomen och förhållanden samt personmöten utvecklas den studerandes globala identitet. Vi vill ge förutsättningar för varje enskild studerande att förstå, värdesätta och agera i enlighet med hållbar utveckling och utveckla sina färdigheter i aktivt medborgarskap.

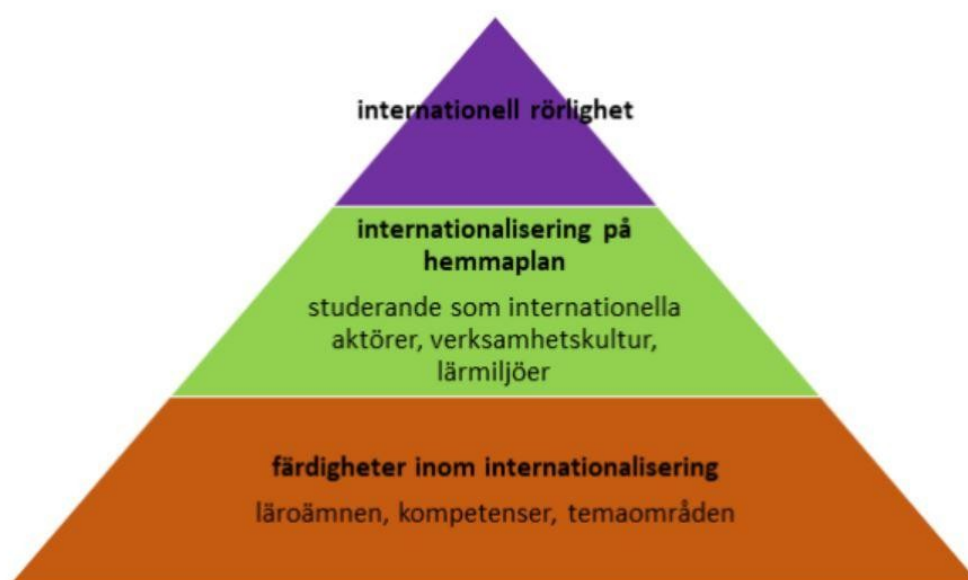
Att jobba för ett fortsatt synliggörande och stärkande av de internationella färdigheterna är en del av gymnasietens verksamhetskultur, där varje lärare stärker den studerandes färdigheter att agera i den lokala och globala gemenskapen. Mångkultur och internationalisering på hemmaplan är därmed en naturlig del av hela gymnasieverksamheten. De studerande erhåller internationella upplevelser och internationalism t.ex. genom olika projekt, gäster, besök, exkursioner och utbyten.

Helsinge gymnasium erbjuder ett brett utbud av korta främmande språk (tyska, franska, spanska, kinesiska) och har flera vänskolor i olika världsdelar. Gymnasiet lyfter fram en positiv flerspråkighet och språkfärdigheterna kartläggs i gymnasiets språkprofil, som är ett verktyg för kontinuerlig uppföljning och utveckling av den studerandes mångsidiga språkkunskaper och språkliga identitet.

I Helsinge gymnasium erbjuds även en frivillig global profil som består av studieavsnitt där studerande kan fördjupa sitt intresse för globala teman. I profilen ingår studieavsnitt och valbara aktiviteter som stöder internationaliseringen på hemmaplan.

Målen för utvecklingen av de studerandes internationella kunnande är att den studerande ska

- *utveckla empati och respekt för mångfald*
- *utveckla färdigheter i globalt medborgarskap*
- *utveckla förutsättningar för etiskt agerande i en mångkulturell framtid.*
- *stärka färdigheter i interkulturell kommunikation*
- *ha färdigheter att möta, reflektera över och stärka sina kunskaper om olika kulturer och kulturidentiteter*
- *utveckla den egna kulturidentiteten*

internationaliseringsplan

Internationaliseringsverksamheten i Helsinge gymnasium förverkligas enligt ovanstående modell. Huvudfokus är på färdigheter inom internationalisering och arbetet på hemmaplan, medan den internationella rörligheten utgör endast en liten del av verksamheten.

Internationalisering på hemmaplan

Inom undervisningen utvecklas skolans värdegrund och de mångsidiga kompetenserna, vilka tillsammans stärker internationaliseringsfärdigheterna.

Gymnasiet besöks av internationella gäster och av personer med koppling till internationell verksamhet eller internationella organisationer både inom ramen för enskilda läroämnen och som skilda evenemang. Kontakten till vänskolorna och andra institutioner utomlands sker även virtuellt och med hjälp av videoinslag i undervisningen.

I samband med besöken från våra vänskolor kan den enskilda studerande ta emot en utländsk gäst i sitt hem, guida gästerna i närmiljön och delta i andra gemensamma aktiviteter med gästerna. De studerande som deltagit i utbyten delger övriga studerande sina erfarenheter och reflektioner. De studerande har möjlighet att delta i mångkulturella evenemang, konserter, restaurang- och

cafébesök samt olika kulturjippon i skolan. Inom språkundervisningen ordnas internationella språkprov och skrivtävlingar på andra språk.

Både studiehandledare och ämneslärare informerar om möjligheterna till utbyten, fortsatta studier och arbetsmöjligheter i utlandet. Under de årliga alumnidagarna lyfts också upp nyttan av språkkunskaper i framtida studier och arbete.

Gymnasiets eventuella fadderbarnsverksamhet koordineras av studeranderådet.

Inom studieavsnittet MOI12 Kultur i vardagen kan den studerande avlägga delmoment baserade på t.ex. deltagande i evenemang som Kulturkarnevalen, bokcirkeln, berättarklubben eller vänskoleverksamhet. Inom studieavsnittet Kultur i utlandet/hemlandet kan studerande avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i vänskoleprojekt. De här momenten stöder i olika grad också internationalisering på hemmaplan.

Inom läroämnena globalkunskap och temastudier ligger fokus på att stödja utvecklingen av den studerande till en ansvarstagande och proaktiv medlem i det globala samhället. Innehållet i studieavsnitten tangerar hållbar utveckling och global fostran och ger den enskilda studeranden möjlighet till initiativtagande och engagemang på många plan.

Internationaliseringen på hemmaplan konkretiseras läsårsvis i den årliga verksamhetsplanen.

Internationell rörlighet

Syftet med de utlandsresor som ordnas i skolans regi är att stärka studerandenas förståelse för och uppskattning av kulturell mångfald, samt stödja utveckling av deras kommunikativa och sociala färdigheter. Studerande uppmanas att avlägga studieavsnittet GLOB11 före de deltar i en skolresa utomlands. Studieavsnittet stödjer utvecklingen av den kulturella kompetensen.

Helsinge gymnasium följer Vanda stads riktlinjer för hållbarhet. Studieresor utomlands och till vänskolor ordnas inte nödvändigtvis varje läsår, och fokus ligger på resor inom Europa. I mån av möjlighet undviks flygresor.

För att understödja jämlikhet mellan studerande lägger också de internationella projekten en stor fokus på de aktiviteter som kan ordnas på hemmaplan. För att vidare understödja ett brett deltagande i de olika resorna finansieras de i så hög grad som möjligt genom projektpengar och med hjälp av studerandenas gemensamt hopsamlade pengar. I utbytesprojekten bor deltagarna alltid i värdfamiljer, och deltagandet är öppet också för studerande som avlagt endast ett studieavsnitt i målspråket.

Studerande deltar i förberedelser och planering av resan som de deltar i. Ett deltagande förutsätter också någon form av redovisning efteråt, samt att man berättar om resan och erfarenheterna i klass, basgrupp eller för hela skolan. En planerad resa skall ingå i verksamhetsplanen som godkänns av ledningsgruppen vid läsårets början.

Helsinge gymnasiums internationalisering syns i hela verksamheten: inom undervisningen, i extra aktiviteter, genom presentationer (live/sociala medier). Ansvar för genomförandet av skolans internationalisering ligger hos ledningsgruppen.

4.Handledning och stöd för den studerande

4.1.Handledning

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har rätt att få personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier (gymnasielagen 714/2018, 25 § 2 mom.). Handledningen i gymnasiet ska bilda en helhet som fördjupar handledningen som den studerande har fått inom den grundläggande utbildningen och som pågår under hela gymnasieutbildningen ända till de fortsatta studierna. Handledningen ger den studerande bättre färdigheter att klara av förändrade livssituationer och utvecklar hens förmåga att göra val och fatta beslut om sina gymnasiestudier och fortsatta studier med beaktande av framtidens kompetensbehov. I enlighet med målen för mångsidig kompetens för gymnasieutbildningen blir studierna konkreta i form av arbetslivsfärdigheter och ett brett samhälleligt kunnande.

Handledningen ska stödja den studerandes välbefinnande, fostran och utveckling, erbjuda verktyg för bättre självkännedom och självreglering och uppmuntra till aktivt medborgarskap. Gemenskapen mellan de studerande, deras delaktighet, initiativförmåga och tillit till sitt eget kunnande ska utvecklas och upprätthållas under gymnasietiden. Handledningen ska främja jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förebygga marginalisering. Handledningen ska vara genusmedveten för att skapa jämlika förutsättningar för könen att komma in till fortsatta studier och i arbetslivet. Studierna och den studerandes välbefinnande ska följas upp och stödjas i samarbete med vårdnadshavarna och studerandevårdspersonalen.

Handledningen ska vara ett gemensamt arbete för hela läroanstaltens personal och ska ledas på ett målinriktat sätt. Man ska även samarbeta med högskolorna och arbetslivet. Handledningen kan ordnas som undervisning i form av ett studieavsnitt, individuellt och i smågrupper, som kamrathandledning eller

som en kombination av dessa. Den studerande ska vara aktiv och delaktig i handledningen och hen ska ha möjlighet att under gymnasiestudiernas gång delta i studiehelheter som ordnas tillsammans med högskolorna och arbetslivet. Studiehandledaren svarar för koordineringen och det praktiska genomförandet av studiehandledningen vid läroanstalten. Grupphandledaren fungerar som närmaste handledare för sin studerandegrupp. Ämnesläraren handleder den studerande i studietekniken i sitt eget ämne och hjälper den studerande att utveckla sin förmåga att lära sig lära. I samarbetet med högskolor och arbets- livet ska ämnesläraren stödja den studerandes förutsättningar för fortsatta studier och den studerandes arbetslivskunskaper vad beträffar ämnet i fråga.

Ämnesläraren ska i sin undervisning behandla helheter som förknippar det ämne som undervisas med fortsatta studier och arbetsliv.

Handledningen ska differentieras genom att beakta den studerandes personliga utgångspunkter, behov, mål, fritidssysselsättningar, intresseområden, kunskaps- områden och faktorer som inverkar på livssituationen. För att ännu bättre beakta den studerandes personliga behov kan handledningen genomföras i samarbete med olika sakkunniga. Den studerande ska informeras om vilka uppgifter olika personer har inom handledningen samt i vilka frågor och hur den studerande kan få hjälp av dem.

I den lokala läroplanen ska man beskriva hur samarbetet ordnas med den grund- läggande utbildningen, yrkesutbildningen, högskolorna och andra utbildnings- anordnare i utbildningens övergångsskeden. Därtill ska man tillsammans med högskolor utforma sätt att ge de studerande möjlighet till orienterande studier på högskolenivå och utveckla alternativa vägar till fortsatta studier. I den

lokala läroplanen ska också beskrivas hur det yrkesövergripande samarbetet genomförs på regional nivå tillsammans med arbetslivet, de lokala arbets- och näringsbyråerna, social- och hälsovårdssektorn, ungdomsväsendet och andra aktörer. I den lokala läroplanen ska definieras hur man med hjälp av handledningen försäkrar att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande och sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Som en del av den lokala läroplanen ska man utarbeta en handledningsplan som beskriver hur handledningen ordnas vid läroanstalten. Handledningsplanen är ett verktyg för att utvärdera och utveckla handledningsverksamheten.

Gymnasiets handledningsplan ska på basis av grunderna för gymnasiets läroplan innehålla följande:

- centrala begrepp i handledningen
- uppdrag och mål för handledningen
- hur handledningen ordnas
- aktörer och arbetsfördelning inom handledningen
- handledning vid övergångsskeden i utbildningen: samarbete med den grundläggande utbildningen, samarbete med högskolor, samarbete med yrkesläroanstalter på andra stadiet och övriga utbildningsanordnare samt hur den fortsatta handledningen ordnas
- innehåll, metoder och arbetssätt inom handledningen
- samarbete med arbetslivet och andra aktörer utanför läroanstalten
- utvärdering av handledningen.

I handledningsplanen ska man också fästa uppmärksamhet vid eventuella hinder vid utbildningens övergångsskeden. I planen ska man beskriva verksamhets- modeller med vilka man tryggar likabehandlingen då de studerande söker sig till gymnasieutbildning och därifrån till fortsatta studier. I planen ska också ingå en beskrivning av åtgärder som ska säkerställa en hinderfri lärtig och studiemiljö.

Som stöd för framskridandet i gymnasiestudierna och övergången till fortsatta studier och arbetsliv ska en studerande som genomgår gymnasieutbildningens

lärokurs i enlighet med 26 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) utarbeta en individuell studieplan som innehåller en plan för studierna, en plan för student- examen och en plan för fortsatta studier och karriär. Enligt 26 § 2 mom. i gymnasielagen ska planen utarbetas i början av studierna med stöd av läro- anstaltens undervisnings- och handledningspersonal och den ska uppdateras regelbundet under studiernas gång.

Den individuella studieplanen ska bestå av följande delar:

1. en studieplan
 - tidigare utbildning och annat kunnande
 - kunskaper i svenska/finska och övriga språkkunskaper samt färdigheter för språkstudier
 - studier och/eller lärokurser som räknas till godo samt annat kunnande som räknas till godo
 - studier som avläggs; hur gymnasiestudierna ska framskrida, val av studieavsnitt
 - studieförhållanden, sätt på vilka studierna avläggs och eventuella särskilda undervisningsarrangemang
 - studiefärdigheter och eventuellt behov av stöd
 - studie- och/eller introduktionsperioder som genomförs vid högskolor eller eventuellt vid andra läroanstalter
 - arbetslivsorientering
 - beräknad tid för att avlägga studierna
2. en plan för studentexamen
3. en plan för fortsatta studier och karriären.

I 27 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) föreskrivs att utbildningsanordnaren, i samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas, har som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunskande på basis av en utredning som den studerande framlägger. Enligt 27 § 2 mom.

i gymnasielagen ska utbildningsanordnaren också erkänna kunskande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. Den studerande ska i enlighet med 27 § 3 mom. i gymnasielagen vid behov visa sitt kunskande på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Handledningen är särskilt viktig vid övergångsskedena i utbildningen. Läroanstalten ska informera eleverna, vårdnadshavarna, elevhandledarna och lärarna i den grundläggande utbildningen om gymnasieutbildningen och ge dem möjligheter att bekanta sig med undervisningen i gymnasiet. Då en ny studerande inleder sina studier vid gymnasiet ska hen bekanta sig med läroanstaltens verksamhet och gymnasiestudierna. Under handledningsprocessen ska den studerande planera sitt studieprogram så, att hen identifierar och beaktar möjligheterna som de fortsatta studierna och arbetslivet erbjuder. Detta ska behandlas i handledningen under hela gymnasietiden.

En studerande har rätt att få handledning för att söka vidare till andra studier om den studerandes studierätt för att genomföra gymnasiets lärokurs snart upphör eller hen har meddelat att hen tänker avbryta gymnasiestudierna (gymnasielagen 714/2018, 25 § 3 mom.). En studerande som har avlagt gymnasiets lärokurs men inte fått en studieplats inom en utbildning som leder till examen har rätt att under året efter att gymnasiets lärokurs avlagts få handledning för fortsatta studier och karriärplanering. Den utbildningsanordnare hos vilken den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs har ansvaret för handledningen. (Gymnasielagen 714/2018, 25 § 4 mom.).

4.1.1. Skolvis handledningsplan

Helsinge gymnasium

I följande underkapitel beskrivs Helsinge gymnasiums skolvisa handledningsplan.

Handledningens uppdrag och mål

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har rätt att få personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier (gymnasielagen 714/2018, 25 § 2 mom.). Handledningen ska stödja den studerandes välbefinnande, fostran och utveckling, erbjuda verktyg för bättre självkännedom och självreglering och uppmuntra till aktivt medborgarskap. Handledningen ska främja jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förebygga marginalisering.

I Helsinge gymnasium är A och O för en fungerande handledning ett gott samarbete mellan olika parter samt en trygg gemenskap, där tröskeln är låg att ta kontakt. En sådan miljö stödjer den studerande att via umgänge med andra samt via egen reflektion forma sig en tydligare självbild och inse sina egna styrkor och utmaningar. Handledningen stödjer den studerande till att ta ansvar för sitt eget välmående och sitt lärande och att planera framåt och se med tillförsikt på framtiden. Handledningen i Helsinge gymnasium är kontinuerlig, interaktiv och målinriktad. Den bildar en helhet som stöder den studerande i olika skeden av gymnasiestudierna.

Centrala mål för handledningen i Helsinge gymnasium

Målen är att den studerande ska

- känna till gymnasiestudiernas struktur och betydelsen av valet av olika läroämnen
- via handledning skapa och vidareutveckla sin studieplan och sin plan för studentexamen
- utveckla sin förmåga att lära sig att lära
- ta ansvar för de egna studierna

- reflektera över sitt eget lärande
- kunna identifiera sina styrkor och arbeta utifrån dessa
- skapa en plan för fortsatta studier och yrkesliv.

Handledning i övergångsskedet

De studerande får redan i grundskolan information om vad gymnasiestudier innebär för att kunna välja det lämpligaste alternativet efter grundskolan. Gymnasiets studiehandledare håller lektioner tillsammans med gymnasiestuderande för elever i årskurs nio i Helsinge skola för att ge information om Helsinge gymnasium och gymnasiestudier i Finland. På Helsinge gymnasiums hemsida kan blivande gymnasiestuderande bekanta sig ytterligare med studierna i gymnasiet.

I början av november ordnar grundskolan ett infomöte för nior och deras vårdnadshavare gällande fortsatta studier, i vilket representanter från Helsinge gymnasium deltar (i regel rektor, studiehandledare samt studeranderepresentanter) och informerar om gymnasiestudier. I Helsinge gymnasium ordnas även ett eget informationstillfälle i början av året i gymnasiets utrymmen samt en besöksvecka för nior och vid behov även andra tillfällen då intresserade grundskoleelever kan besöka och delta i undervisningen.

I mån av möjlighet samarbetar gymnasiet med den närliggande grundskolan genom att bjuda in elever till gemensamma evenemang eller genom att gymnasiestuderande deltar i lektioner i grundskolan och t.ex. håller presentationer för dem om något de forskat i. Nya studerande får handledning gällande val av studieavsnitt och profileringar vid inskrivningen.

Handledning i början av gymnasiestudierna

I period ett under det första läsåret ordnas det en infokväll för ettornas föräldrar, ett studieavsnitt om studiehandledning, grupphandledarträffar (GLT) och lägerskola. Grupphandledaren och studiehandledaren är de som i huvudsak handleder de nya studerandena i början av gymnasiestudierna i frågor som berör studier vid gymnasiet. Den studerande informeras om vilka uppgifter olika lärare och personal har inom handledningen samt i vilka frågor och hur den studerande kan få hjälp av dem.

I lägerskolan deltar rektorn, läraren som har ansvar för tutorerna, grupphandledaren, specialläraren, studiehandledaren och tutorer. Personal från studerandevården deltar delvis i lägerskolan. I början av gymnasiestudierna är det viktigt att bygga upp en god sammanhållning i gruppen, vilket även är det huvudsakliga målet med lägerskolan. Förutom lärarna och övrig personal har även tutorerna en viktig handledande roll för de nya studerande, framförallt i studiesociala frågor.

Studerandena gör en individuell studieplan under det första studieavsnittet i studiehandledning.

Specialläraren träffar alla nya studerande efter ett lästest i period 1 och diskuterar om studietekniken.

Handledning under gymnasietiden

Handledningen är en naturlig del av studierna i gymnasiet och ett gemensamt arbete för hela gymnasiets personal. Handledningen sker både individuellt och i grupp. Personalen deltar i handledningen enligt sitt ansvarsområde. Studiehandledaren ansvarar för hur handledningen ordnas i praktiken och för planeringen och genomförandet av handledningen som helhet. Studiehandledare håller även två obligatoriska studieavsnitt i studiehandledning och årliga studiesamtal med studerande. Grupphandledaren fungerar som närmaste handledare för sin basgrupp och som kontaktperson mellan hem och skola. Grupphandledaren och studiehandledaren stöder de studerande att sköta praktiska frågor och stöder dem genom att följa med hur studierna avancerar. Grupphandledaren kontakter studiehandledaren och/eller specialläraren vid oro över en studerandes studieframgång. Vid behov startas en expertgrupp. Ämnesläraren handleder den studerande i studietekniken i sitt eget ämne och hjälper den

studerande att utveckla sin förmåga att lära sig lära. I samarbetet med högskolor och arbetslivet ska ämnesläraren stödja den studerandes förutsättningar för fortsatta studier och den studerandes arbetslivskunskaper vad beträffar ämnet i fråga.

Den studerande förväntas vara aktiv och delaktig i handledningen och be om handledning vid behov.

Under gymnasiestudierna gör den studerande upp en individuell plan för att stödja såväl studierna i gymnasiet som fortsatta studier och framtida yrkesinriktning. Planen innehåller:

- en studieplan
- en skrivplan för studentexamen
- en plan för fortsatta studier och yrkesliv.

Den individuella studieplanen i Vanda är studerandeorienterad, skapas tillsammans med den studerande och är ett viktigt handledningsverktyg för hela skolan. I planen ingår information som är relevant för lärandet, studierna och den personliga utvecklingen. Detta möjliggör att stödåtgärder kan ges i rätt tid och att studierna kan framskrida smidigt. Målet är att den studerande lär sig att identifiera sina egna styrkor och utmaningar i lärandet och utvecklar sina studiefärdigheter i linje med de egna målen. Gymnasierna i Vanda har möjlighet att utforma den lokala individuella studieplanen enligt gymnasiets mål och verksamhetskultur.

Grupphandledaren har en nyckelroll vad gäller handledning av de studerande i sin basgrupp. Med grupperna hålls veckovisa grupphandledarträffar och minst två utvecklingssamtal ordnas under gymnasietiden, till det första inbjuds även vårdnadshavarna med.

Handledning för fortsatta studier

De studerandes övergång från gymnasiestudier till fortsatta studier stöds genom samarbete med högskolor. Helsinges gymnasiums studerande erbjuds under studietiden möjligheter att bekanta sig med olika fortsatta studiemöjligheter genom gruppundervisning i studiehandledning, individuella studiesamtal, besök i läroanstalter, genom att bjuda in högskolestuderande, alumner eller andra sakkunniga att föreläsa i gymnasiet samt genom att erbjuda dem möjligheten att delta i "titta in"-kurser i högskolor.

En studerande har rätt att få handledning för att söka vidare till andra studier om den studerandes studierätt för att genomföra gymnasiets lärokurs snart upphör eller hen har meddelat att hen tänker avbryta gymnasiestudierna (gymnasielagen 714/2018, 25 § 3 mom.). Studiehandledaren informerar de studerande om rätten till fortsatt handledning efter gymnasiet. En studerande som har avlagt gymnasiets lärokurs men inte fått en studieplats inom en utbildning som leder till examen har rätt att under året efter att gymnasiets lärokurs avlagts få handledning för fortsatta studier och karriärplanering. Den utbildningsanordnare hos vilken den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs har ansvaret för handledningen. (Gymnasielagen 714/2018, 25 § 4 mom.).

Information och utvärdering

Information om handledningen finns på Helsinges gymnasiums hemsida och i studieguiden. Speciella satsningar inom handledningen under läsåret beskrivs i verksamhetsplanen, vars länk sätts in på hemsidan och på Wilmas anslagstavla. Studerandena får information om handledningen främst av studiehandledaren under det första studieavsnittet i studiehandledning och av grupphandledaren under grupphandledarträffar.

Handledningen utvärderas under lärarmöten, via samtal med fokusgrupper samt enkäter riktade till de studerande och vårdnadshavare. Vid läsårets slut utvärderar studiehandledaren verksamheten i sin helhet.

4.2. Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet

I enlighet med gymnasielagen har en studerande, som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att klara av studierna, rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt individuella behov (gymnasielagen 714/2018, 28 § 1 mom.). Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet möjliggör en jämlik ställning för alla studerande. Centralt är hinderfrihet och tillgänglighet i studierna, samt förebyggande av svårigheter för lärande och tidig identifiering. Syftet är att stödja den studerande att slutföra sina studier och främja hens välbefinnande och ork. Syftet är också att ge den studerande färdigheter för att övergå till fortsatta studier.

En studerande har rätt att få stöd för sitt lärande oberoende av vad som orsakar behovet. Inlärningssvårigheter kan bero på till exempel läs- eller skrivsvårigheter, matematiska eller uppmärksamhetsrelaterade svårigheter eller på sjukdom, funktionsnedsättning eller problem i den aktuella livssituationen.

Enligt 28 § 2 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska behovet av stöd bedömas då studierna inleds och regelbundet under studiernas gång. Lärarna bedömer behovet av stöd tillsammans med den studerande och vid behov med vårdnadshavaren. Med den studerandes samtycke kan även sådana sakkunniga som behövs för att ordna stödåtgärderna delta i bedömningen. Konstaterandet av behovet av stöd kan enligt 40 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998, ändrad genom lag 1288/2013) även grunda sig på information som är nödvändig med tanke på ordnandet av utbildningen eller på den studerandes egna, lärarnas eller den övriga personalens observationer eller olika bedömningar. Därtill kan behovet av stöd bedömas på andra sätt, till exempel med hjälp av kartläggningar i början av studierna.

Stödåtgärderna ska planeras och sättas in i ett så tidigt skede som möjligt. Den studerandes lärare ska planera stödåtgärderna tillsammans med den studerande. Stödåtgärderna kan vid behov och med den studerandes samtycke planeras i samarbete med andra sakkunniga. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i hens individuella studieplan (gymnasielagen 714/2018, 28 § 2 mom.). Lärarna ska se till att den studerande är medveten om möjligheten att få åtgärderna antecknade i studieplanen. Man ska regelbundet följa upp och utvärdera hur stödåtgärderna genomförs och vilken inverkan de har. Eventuella ändringar som berör stödåtgärderna ska antecknas på förutnämnda sätt.

Stödåtgärderna ska i enlighet med 28 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) genomföras i samarbete mellan undervisningspersonalen. Positiv och uppmuntrande respons främjar den studerandes uppfattning om sig själv som studerande. Samtidigt stärks den studerandes förmåga till självvärdering och att planera sin framtid. Lärarna handleder den studerande att utveckla studiefärdigheter och att ta ansvar för sitt lärande och sitt arbete samt att tillämpa sådana studiestrategier som är typiska för respektive läroämne.

Stödet för lärandet innebär lösningar som berör gemenskapen och studiemiljön samt att man svarar på den studerandes individuella behov. Stöd för lärandet kan vara till exempel att undervisningen differentieras, stödundervisning och andra pedagogiska lösningar. Därtill kan man stödja den studerande med en individuellt planerad mångsidig studiehandledning och stöd av grupphandledaren samt genom att utnyttja möjligheten till val av olika studier. Den studerandes lärande kan också främjas genom att erbjuda sådana studier som ingår i gymnasiets lärokurs som främjar lärandet och välbefinnandet. De kan stödja den studerandes studiefärdigheter och livsfärdigheter eller studier i matematik och andra läroämnena.

Specialundervisningen ges av en speciallärare och stödjer ämnesundervisningen. Specialundervisningen kan genomföras som kompanjonundervisning, undervisning i grupp eller som individuellt stöd. Specialundervisning går bland annat på ut på undervisning i studiefärdigheter och att handleda den studerande att använda sina egna styrkor i sitt lärande.

Specialläraren samarbetar med de övriga lärarna i frågor som berör en studerande som behöver stöd i undervisningen och för sitt lärande.

Avvikande studiearrangemang i enlighet med 29 § i gymnasielagen (714/2018) kan också gälla studerande som behöver specialundervisning eller annat stöd för lärandet. Avvikande studiearrangemang innebär att studierna för den studerande delvis kan ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i gymnasielagen och statsrådets förordning om gymnasieutbildning samt i den lokala läroplanen. Avvikande arrangemang ska tillämpas endast till den del det är nödvändigt och de ska skrivas ner i den studerandes individuella studieplan. Studierna kan ordnas på ett avvikande sätt efter ansökan av den studerande eller med den studerandes samtycke.

Den studerande ska vid behov handledas att ansöka om assistenttjänster, särskilda hjälpmedel och andra tjänster. För att stödja den studerandes ork och välbefinnande kan man samarbeta med studerandevårdens tjänster eller vid behov med andra aktörer. Vid sidan av specialundervisning och annat stöd för lärandet har den studerande rätt att få individuell studerandevård.

Då en studerande behöver stöd ska hens arbete, lärande och kunnande bedömas på ett mångsidigt sätt. På så sätt tryggas den studerandes möjlighet att visa sitt kunnande på olika sätt, till exempel i situationer då den studerande har svårt att producera text. Olika sätt och tillfällen att visa kunnandet ska planeras utifrån den studerandes behov. Individuella arrangemang för bedömningen kan vara till exempel att den studerande får förlängd tid i bedömningssituationen, den studerande kan få sitta i ett avskilt rum, man använder en större textfont eller att den studerande har möjlighet att använda en egen skärm. Vid bedömningen kan man även använda sig av andra ändamålsenliga specialarrangemang.

Den studerande ska få information om specialarrangemang i studentexamensproven genast då hen inleder studierna och därefter vid behov. Den studerande ska ha möjlighet att pröva på specialarrangemangen under gymnasiestudierna för att man ska kunna bedöma behovet av arrangemangen och hur de fungerar. Den studerande ska vid behov få hjälp med att skaffa nödvändiga utlåtagen och begära om specialarrangemang för studentexamensproven.

I den lokala läroplanen ska man besluta om och beskriva följande beträffande hur stödet ordnas i praktiken:

- stödåtgärder och hur de studerande och vårdnadshavarna informeras om rättigheterna som berör stöd*
- bedömningen av behov av stödåtgärder*
- hur stödåtgärderna skrivs in i den individuella studieplanen*
- hur stödet genomförs*
- uppföljningen och utvärderingen av stödet*
- samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen i förutnämnda frågor.*

Gymnasieutbildningen i Vanda

I Vanda följer vi principer för tidigt ingripande och positiv uppmuntran. Planerandet av stödet för den studerande inleds på basen av blanketten för överföring av information från grundskola till fortsatta studier, som den studerande lämnar in vid inskrivningen. Information om de stödformer för inläring som varit i bruk tidigare samt om möjliga utlåtagen förmedlas till de parter som enligt studerandevårdslagen och gymnasielagen får ta del av denna information.

I Vanda fyller varje studerande i en plan för stöd som en del av sin individuella studieplan. Vid behov gör specialläraren upp en individuell plan för särskilt stöd (IP). Den studerandes eventuella läs- och skrivsvårigheter utreds i samband med ett lästest som ordnas i början av det första studieåret. De studerande och vårdnadshavarna informeras om lästestet. Specialläraren tolkar testresultatet och utreder varje enskild studerandes eventuella behov av stödformer.

Specialläraren gör i så fall i samarbete med den studerande upp en individuell plan för särskilt stöd (IP).

Ämneslärarna får via specialläraren information om studerandens behov av särskilt stöd, som kan bero på läs- och skrivsvårigheter eller andra orsaker. Ämnesläraren planerar tillsammans med studeranden hur stödet förverkligas t.ex. med individuella lösningar. Ämnesläraren följer upp studerandens utveckling och ger studeranden positiv, konstruktiv feedback samt uppmuntrar studeranden till kontinuerlig självutvärdering. Särskilda stödformer kan t.ex. vara arbete i ämnesvisa smågrupper, stödundervisning, studiecirklar samt möjlighet till mångsidiga sätt att visa kunskande. Den studerande planerar tillsammans med speciallärare och rektor en eventuell ansökan om specialarrangemang under studentskrivningarna.

Målet med gymnasiestudierna är att stödja den studerande till att ta ansvar för sina egna studier. I ämnesstudierna samt inom studiehandledningen övar de studerande olika strategier för att lära sig att lära och att identifiera sin individuella inlärningsstil. Varje ämneslärare ser till att det i studieavsnitten ingår övning av det specifika ämnets studiemetoder. Ämnesläraren är också språklärare i sitt ämne.

Det är på hela arbetsgemenskapens ansvar att värna om en positiv verksamhetskultur som baserar sig på delaktighet samt kontinuerlig uppföljning av de studerandes studier och välmående. Möjliga orosmoment förs vidare i enlighet med den gemensamma studerandevårdsplanen för gymnasierna i Vanda.

Helsinge gymnasium

I Helsinge gymnasium värnar vi om en stödjande verksamhetskultur, där hela skolgemenskapen arbetar för att stödja och synliggöra lärande och utveckling. Varje studerande får stöd för sitt lärande med hjälp av tydliga lärandemål, formativ undervisning och återkoppling, språkstödjande metoder och modeller samt återkommande diskussioner kring lärande och utveckling. Varje ämneslärare handleder de studerande i det specifika ämnets studiemetoder och de studerande får stöd att lära sig att arbeta utgående från sina egna styrkor bland annat inom studiehandledningen, psykologin samt i samtal med grupphandledaren.

De studerande informeras om rättigheterna som berör utökat individuellt stöd i början av studierna i samband med en s.k. kartläggning av läs- och skrivsvårigheter. Därtill informeras de via gymnasiets huvudsakliga informationskanal även skriftligt om möjligheterna till stöd. Informationen riktas till vårdnadshavarna i samband med föräldramöten och skriftligt via informationskanalen.

Stödåtgärderna utarbetas utgående från de enskilda studerandenas behov. Stödbehovet kartläggs i början av gymnasiestudierna i samband med överföringsblanketten från grundskolan och vid kartläggning av läs- och skrivsvårigheter. Kartläggningen genomförs för alla som har inlett gymnasiestudierna under första perioden. Ifall stödbehovet uppstår senare kartläggs stödbehovet under studiernas gång. För utredningen ansvarar skolans speciallärare eller den personen vars arbetsuppgifter och sakkunskap på bästa sätt motsvarar behoven.

Behovet av stödåtgärder bedöms individuellt utgående från den genomförda kartläggningen och på eventuella sakutlåtanden, även gällande andra svårigheter än läs- och skrivsvårigheter. Genom individuella samtal med alla första årsstuderande kan behovet av stödåtgärder vid behov utredas vidare. Stödbehoven diskuteras och kartläggs i samarbete med den studerande och möjligheterna till olika former av stödåtgärder kartläggs tillsammans med berörda parter.

När behoven av de möjliga stödåtgärderna har kartlagts görs det upp en plan för genomförandet. Planen behöver innehålla mål och ansvarsfördelning för att möjliggöra uppföljning. Detta för att kunna följa upp och vid behov justera stödåtgärderna. Har specialarrangemang beviljats av studentexamensnämnden minskar vikten av uppföljning av stödformernas ändamålsenlighet.

Skolans speciallärare ansvarar i första hand för att informera om stödåtgärder, bedömning av stödbehovet och genomförandet av de stödåtgärder som vidtas. Den studerande ansvarar för att diskutera stödarrangemang med de berörda lärarna. Specialläraren ansvarar också för att skriva in stödåtgärderna i den studerandes studieplan samt för uppföljning och utvärdering av vidtagna stödåtgärder. Utvärderingen sker minst 1 gång per år.

Första årets studerande som behöver stöd med studietekniken rekommenderas välja ett skolvist frivilligt studieavsnitt i studieteknik. Studieavsnittet är också öppet för äldre studerande. En öppen stödtimme erbjuds i regel veckovis av specialläraren där studerande erbjuds hjälp och stöd inom olika ämnen i gymnasiet. Under stödtimmen kan studerande få hjälp av specialläraren med läsläsning, uppgifter, provläsning och studieteknik. Varje ämneslärare kan vid behov konsultera specialläraren som kan kopplas in som extra stöd i studieavsnitt t.ex. vid projektarbeten och skrivning av längre essäer. Speciellt inom vissa studieavsnitt i kort matematik och modersmål kan specialläraren ge mer kontinuerligt stöd i liten grupp till studerande. Läsårsvisa tyngdpunkter vad gäller enskilda lärares och speciallärarens ansvar för olika former av stöd samt för samarbetet mellan specialläraren och övriga lärare kan specificeras i verksamhetsplanen.

4.3. Studerandevård

I grunderna för gymnasiets läroplan används begreppet studerandevård i enlighet med gymnasielagen (714/2018) i stället för begreppet elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

Målet med studerandevården i gymnasiet är att främja de studerandes lärande, hälsa och välbefinnande och värna om hela läroanstaltens välbefinnande och en sund och trygg studiemiljö. Studerandevården ska bestå av både gemensam och individuell studerandevård. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 2 och 3 §.)

Studerandevården i gymnasiet ska omfatta studerandevård i enlighet med den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt samt studerandevårdstjänster bestående av psykolog- och kuratorstjänster och studerandehälsovårdstjänster. Den kommun där läroanstalten är belägen ansvarar i första hand för att tillhandahålla studerandevårdstjänsterna. En privat eller statlig utbildningsanordnare kan besluta om att erbjuda dessa tjänster helt eller delvis i egen regi och på egen bekostnad. Den studerande har rätt att avgiftsfritt få sådan studerandevård som förutsätts för att hen ska kunna delta i utbildningen, med undantag av sjukvårdstjänster för studerande som fyllt 18 år. Den studerande samt vårdnadshavarna ska informeras om den studerandevård som den studerande har tillgång till och den studerande ska hänvisas att söka de studerandevårdstjänster som hen behöver. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3, 9 [ändrad genom lag 1409/2014] och 11 §.)

Studerandevården ska genomföras som sektorsövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att den bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Studerandevården ska genomföras i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare och vid behov med andra samarbetsparter. Alla studerande ska ges möjlighet att delta i planeringen och utvecklingen av studerandevården. Studerandevården är en uppgift som hör till alla som arbetar vid läroanstalten och alla som ansvarar för studerandevårdstjänsterna. Läroanstaltens personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i studiegemenskapen. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3, 4 och 9 §; gymnasielagen 714/2018, 33 §)

4.3.1. Centrala principer för studerandevården

I föreliggande grunder för gymnasiets läroplan fastställs de centrala principerna för studerandevården och målen för den studerandevård som hör till undervisningsväsendet. Grunderna innehåller också anvisningar om läroplanen och läroanstaltens studerandevårdsplan (gymnasielagen 714/2018, 32 §; lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]).

Gemensam studerandevård

Studerandevården ska i första hand vara förebyggande, gemensam studerandevård. Studerandevården ska utgöra en del av gymnasiets verksamhetskultur som främjar de

studerandes delaktighet, lärande, välbefinnande, hälsa och sociala ansvarstagande. I studerandevården ingår också att främja och följa upp välbefinnandet i studiegemenskapen och värna om en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3 och 4 §.)

Utgångspunkten för planeringen och utvecklingen av den gemensamma studerandevården är den studerandes delaktighet, positiv kommunikation och att stödja den unga vuxna att bli självständig. Alla studerande ska ha möjlighet att vara med och utveckla den gemensamma studerandevården och uttrycka sin åsikt i frågor som gäller de studerande och hela studiegemenskapen (gymnasielagen 714/2018, 33 §; lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 18 §).

Vårdnadshavarnas möjlighet att delta i samarbetet ska främjas. Vårdnadshavarna ska uppmuntras att vara med och utveckla den gemensamma studerandevården samt stärka samarbetet och välbefinnandet vid gymnasiet.

Man ska även samarbeta med kommunala myndigheter och aktörer som främjar de ungas välbefinnande, hälsa och trygghet.

Den studerande har i enlighet med gymnasielagen (714/2018, 40 §) rätt till en trygg studiemiljö. En trygg studiemiljö omfattar fysisk, psykisk och social trygghet. Undervisningen ska ordnas så att den studerandes och personalens säkerhet garanteras i alla situationer. Det är också viktigt att de studerande deltar i främjandet av tryggheten i studiegemenskapen för att stödja välbefinnandet och ändamålsenliga tillvägagångssätt i situationer där säkerheten är hotad. Främjandet av trygghet och välbefinnande ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och beaktas i all verksamhet i gymnasiet.

Individuell studerandevård

Med individuell studerandevård avses studerandevårdstjänster som tillhandahålls en enskild studerande, nämligen studerandehälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster inom studerandevården samt yrkesövergripande individuell studerandevård som gäller en enskild studerande och genomförs av en yrkesövergripande expertgrupp. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 5 §.)

Syftet med den individuella studerandevården är att främja den studerandes välbefinnande, hälsa och studieförmåga och att identifiera individuella behov i anslutning till dem eller till den studerandes livssituation. Målet är också att i ett tidigt skede förebygga problem och tillhandahålla det stöd som behövs.

Individuell studerandevård ska genomföras i samarbete med den studerande och med dennas samtycke. I fråga om åtgärder och avgöranden som gäller den studerande själv ska den studerandes egna önskemål och åsikter beaktas.

Utgångspunkten är förtroendefull kommunikation som präglas av respekt för den studerande och hans åsikter samt den studerandes självständiga ställning i frågor som gäller studerandevården. Den studerande och vårdnadshavarna ska informeras om den enskilda studerandes rättigheter i studerandevården och om vad lagen föreskriver om förfaringssätten och behandlingen av uppgifter i ärendet. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 11 och 18 §.)

Studerandevårdsgrupper i yrkesövergripande arbete

Verksamheten i de yrkesövergripande studerandevårdsgrupperna är en del av studerandevården. Studerandevårdsgrupperna utgörs av 1) en styrgrupp för studerandevården, 2) en studerandevårdsgrupp för läroanstalten och 3) en yrkesövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § [ändrad genom lag 1501/2016].)

Utbildningsanordnaren tillsätter styrgruppen för studerandevården och studerandevårdsgruppen för läroanstalten. Ärenden som gäller en enskild studerande behandlas i en expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Alla studerandevårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att en grupp ska bestå av företrädare för undervisningspersonalen, studerandehälsovården samt

psykolog- och kuratorstjänsterna. Alla tre grupper har sina egna uppgifter och utgående från dem bestäms sammansättningen.

Styrgruppen för studerandevården ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av utbildningsanordnarens studerandevård. Styrgruppens uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan även vara gemensam för flera utbildningsformer.

Läroanstaltens studerandevårdsgrupp ska ansvara för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av studerandevården vid läroanstalten. Gruppen leds av en person som utses av utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med de sektorer som producerar studerandevårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning och förfaringssätt i anslutning till uppgifterna.

Studerandevårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens centrala uppgift är att främja hälsan, välbefinnandet och tryggheten vid gymnasiet samt att genomföra och utveckla övrig gemensam studerandevård. Förutnämnda uppgifter kan i stället för läroanstaltens studerandevårdsgrupp även skötas av någon annan för uppgiften lämplig yrkesövergripande grupp som utbildningsanordnaren utser för läroanstalten (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § [ändrad genom lag 1501/2016]).

För att utreda behovet av stöd och ordna studerandevårdstjänster för en enskild studerande eller en viss grupp av studerande sammankallas en yrkesövergripande expertgrupp. Gruppen sammankallas av den person i under visningspersonalen eller studerandevården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Expertgruppens sammansättning avgörs från fall till fall och beror på ärendet som behandlas och vilken kompetens det förutsätter. Experter får utnämnas till medlemmar i gruppen endast med samtycke av den studerande eller, om hen undantagsvis inte har förutsättningar att bedöma vad samtycket innebär, med samtycke av vårdnadshavaren. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. Med specifikt skriftligt samtycke av den studerande får också andra samarbetsparter inom studerandevården eller den studerandes närstående delta i behandlingen av ett ärende som gäller den studerande (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 19 §).

4.3.2. Uppgörandet av planer inom studerandevården

På lokal nivå styrs planeringen och genomförandet av studerandevården av tre olika planer. Planerna är 1) en välfärdsplan för barn och unga, där uppgifter om studerandevården ingår, 2) en beskrivning av studerandevården i den lokala läroplanen, och 3) en studerandevårdsplan för läroanstalten. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 12 och 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]; barnskyddslagen 417/2007, 12 § [ändrad genom lag 1292/2013]; gymnasielagen 714/2018, 32 §; hälso- och sjukvårdslagen 1326/2013, 17 §.)

Välfärdsplanen för barn och unga är en plan som en eller flera kommuner gemensamt utarbetar för att främja barns och ungas välbefinnande och för att ordna och utveckla barnskyddet. Planen ska godkännas i varje kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. (Barnskyddslagen 417/2007, 12 § [ändrad genom lag 1292/2013].)

Välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande, hälsa och trygghet i kommunen ska tas i beaktande då man gör upp avsnittet om studerandevård i den lokala läroplanen och läroanstaltens studerandevårdsplaner.

Beskrivning av studerandevården i läroplanen

Den lokala läroplanen ska konkret beskriva genomförandet av det som fastställs i grunderna för gymnasiets läroplan och sambandet mellan läroplanen och välfärdsplanen för barn och unga samt innehålla riktlinjer för utarbetandet av de läroanstaltsspecifika studerandevårdsplanerna.

Den lokala läroplanen ska till den del den berör studerandevården göras upp i samarbete med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården (gymnasielagen 714/2018, 32 §; hälso- och sjukvårdslagen 1326/2013, 17 §). Vid behov ska man även samarbeta med andra myndigheter och samarbetsparter (gymnasielagen 714/2018, 32 §).

Det är ändamålsenligt att beskriva en del av innehållet i studerandevårdsplanen på samma sätt i utbildningsanordnarens alla läroanstalter och sedan precisera och komplettera innehållet för varje läroanstalt. Det bidrar till likvärdig kvalitet och jämlik tillgång till studerandevårdstjänster som lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) förutsätter.

Uppgörandet av en studerandevårdsplan för läroanstalten

Utbildningsanordnaren ansvarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en plan för hur studerandevården ska genomföras, utvärderas och utvecklas. Studerandevårdsplanen kan också vara gemensam för två eller flera läroanstalter. Planen ska utarbetas i samarbete med läroanstaltens personal, studerandevårdspersonalen, de studerande och deras vårdnadshavare. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016].). Vid behov utarbetas planen även i samarbete med andra myndigheter och samarbetsparter.

Läroanstaltens studerandevårdsplan ska beskriva följande:

1. Det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster

För att garantera att tjänsterna fördelas jämnt och att verksamheten inriktas på ett ändamålsenligt sätt uppges i studerandevårdsplanen en uppskattning av det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster. Det totala behovet av studerandevård och omfattningen av de tillgängliga studerandevårdstjänsterna anges enligt rådande behov och omfattning då planen bereds. Ifall behovet förändras, kan uppskattningen justeras.

Uppskattningen ska ta hänsyn till behov som berör de studerandes hälsa och välbefinnande samt studiegemenskapen och studiemiljön. Utredningar och uppgifter i anknytning till ovanstående behov, uppgifter från studerandevården och information av vårdnadshavarna och i synnerhet av de studerande ska mångsidigt utnyttjas i uppskattningen.

Studerandevårdsplanen ska innehålla en uppskattning av de studerandevårdstjänster som är tillgängliga vid läroanstalten, det vill säga studerandehälsovårdstjänster samt psykolog- och kuratorstjänster.

Dessutom ska planen beskriva

- hur studerandevårdstjänsterna ordnas och vilken arbets- och ansvarsfördelning de förutsätter, det samarbete som behövs för att tillhandahålla tjänsterna samt hur man informerar om och hänvisar till tjänsterna
- hur studerandevårdstjänsterna fördelas mellan individuell studerandevård, gemensam studerandevård och uppgifter i anslutning till samarbete samt utveckling och uppföljning av studerandevården.

2. Den gemensamma studerandevården och därtill hörande förfaringssätt

I studerandevårdsplanen för den enskilda läroanstalten ska beskrivas hur den gemensamma studerandevården ordnas för att följa upp och främja den studerandes och studiegemenskapens hälsa, välbefinnande och lärande.

Planen ska beskriva följande:

- åtgärder som främjar gemenskapen vid läroanstalten

- åtgärder som främjar hälsa, välbefinnande och trygghet i studiegemenskapen och studiemiljön
- samarbete och åtgärder som stärker de studerandes delaktighet
- samarbete och åtgärder som stärker vårdnadshavarnas medverkan och delaktighet
- förfaringssätt och praxis i läroanstaltens studerandevårdsgrupp eller en annan för uppgiften lämplig yrkesövergripande grupp
- hur man informerar om studerandevården
- samarbetet med ungdomsarbetet, barnskyddet, polisen och övriga parter som behövs för att utveckla studerandevården
- samarbetet i anslutning till hälsorådgivning och undervisning i hälsokunskap
- uppföljning av närvaro och förebyggande av frånvaro samt hur man tar itu med frånvaro
- åtgärder som bidrar till en hinderfri och tillgänglig studiemiljö
- hur olyckor förebyggs, hur förstahjälpen är ordnad och hur de studerande hänvisas till vård vid läroanstalten
- hur man förebygger och ingriper i användning av tobaksvaror, alkohol och andra rusmedel
- samarbetet och tillvägagångssätten i samband med undersökningar av skolmiljön och välbefinnandet vid läroanstalten
- plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier
- verksamhet vid akuta kriser samt hotfulla eller farliga situationer.

Nedan definieras innehållet i de två sistnämnda planerna närmare:

a) Plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier

En plan ska utarbetas för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]). Planen ska ta hänsyn till både de studerandes inbördes samspel och samspelet mellan de studerande och de vuxna på läroanstalten.

Planen ska beskriva följande:

- hur man förebygger och ingriper vid mobbning, våld och trakasserier
- hur ovannämnda frågor beaktas på skol-, grupp- och individnivå
- hur individuellt stöd, behövlig vård, övriga åtgärder och uppföljning ordnas, både för förövaren och för den som utsatts
- samarbetet med vårdnadshavarna
- samarbetet med de myndigheter som behövs
- hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtrogna med och informeras om planen
- hur planen uppdateras, följs upp och utvärderas.

b) Verksamhet vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer

I studerandevårdsplanen ska verksamheten vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer beskrivas. Planen ska också beskriva beredskapen för en eventuell hotfull eller farlig situation under studentexamensprov. En krisplan ska beredas i samarbete med de myndigheter som behövs och med hänsyn till övriga anvisningar för krissituationer och hotfulla eller farliga situationer, exempelvis räddningsplanen (räddningslagen 379/2011, 15 §; statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011, 1 och 2 §).

Planen ska beskriva följande:

- krisförebyggande och krisförberedande arbete samt hantering av akuta krissituationer
- principerna för ledningen, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen i krissituationer och i krisförebyggande arbete
- principerna för intern och extern information och kommunikation, både inom läroanstalten och mellan läroanstalten och utbildningsanordnaren

- hur psykosocialt stöd och eftervård ordnas
- hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtrogna med och informeras om planen
- hur beredskapsövning genomförs
- hur planen utvärderas och uppdateras.

3. Ordlandet av den individuella studerandevården

Studerandevårdsplanen ska beskriva hur den individuella studerandevården genomförs och vilket samarbete som bedrivs för att främja och följa upp den studerandes hälsa, välbefinnande och lärande och ordna de individuella stödåtgärder som behövs.

Planen ska beskriva följande:

- hur studerandehälsovårdstjänster och kurators- och psykologtjänster ordnas samt arbets- och ansvarsfördelningen och samarbetet som behövs för att ordna tjänsterna
- hur man kommer överens om förfaringssätt och praxis i den yrkesövergripande expertgruppen samt principerna för att ordna individuella stödåtgärder
- samarbetet i anslutning till studiehandledning och planering av fortsatta studier
- hur studerandevårdsjournaler utarbetas och förvaras
- vilket samarbete vård, specialdiet eller medicinering som en sjukdom kräver förutsätter inom läroanstalten
- hur sjukvårdstjänster inom studerandehälsovården ordnas och hur de studerande hänvisas till dem
- vilket samarbete som behövs med utomstående tjänsteleverantörer och samarbetspartner (till exempel specialsjukvården, socialväsendet, polisen, ungdomsarbetet).

4. Samarbetet med de studerande och deras vårdnadshavare

Studerandevården ska genomföras i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare.

Planen ska beskriva följande:

- den studerandes och vårdnadshavarens delaktighet och samarbete vid planeringen, utvecklingen och utvärderingen av studerandevården
- hur den studerande och vårdnadshavaren informeras om vad lagen föreskriver om förfaringssätten och behandlingen av uppgifter i ärenden som gäller en enskild studerande
- den studerandes självständiga ställning som klient inom studerandevården, hur samtycke begärs av den studerande och vid behov av dennes vårdnadshavare inom individuell studerandevård
- hur den studerandes önskemål beaktas i fråga om åtgärder och avgöranden som gäller hen själv och samarbetet med vårdnadshavarna
- hur den studerandes utvecklingsnivå och bästa bedöms av en yrkesutbildad person inom social- eller hälsovård som hör till studerandevårdspersonalen
- hur ärenden som gäller en enskild studerande behandlas i den yrkesövergripande expertgruppen.

5. Genomförande och uppföljning av studerandevårdsplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar i samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i den kommun där läroanstalten är belägen för att egenkontroll av studerandevården genomförs (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 26 §).

I studerandevårdsplanen ska beskrivas med vilka åtgärder studerandevården genomförs och följs upp (egenkontroll).

Planen ska beskriva följande:

- *vad som följs upp*
- *med vilka metoder informationen samlas in, hur ofta uppföljningen sker och vem som ansvarar för uppföljningen*
- *hur informationen behandlas och utnyttjas för att utveckla studerandevården*
- *hur de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna informeras om de mest centrala resultaten.*

Gymnasieutbildningen i Vanda

Utbildningsanordnaren ansvarar för studerandevårdens allmänna planering, utveckling, styrning och utvärdering genom den mångprofessionella kommunala styrgruppen. I Vanda stad fungerar en mångprofessionell kommunal styrgrupp samt en utvecklingsgrupp av studerandevården inom verksamhetsområdet för fostran och lärande.

Den gemensamma studerandevården är en del av gymnasiets verksamhetskultur och det arbete som främjar de studerandes delaktighet, inläring, välmående och hälsa. Den individuella studerandevården innebär de tjänster som erbjuds en enskild studerande: studerandehälsovård, psykolog- och kuratorjänster samt mångprofessionell studerandevård.

I varje gymnasium i Vanda fungerar en gemensam mångprofessionell studerandevårdsgrupp som sammanträder regelbundet. Gruppens uppgift är att ansvara för planeringen, utvecklingen, förverkligandet och utvärderingen av studerandevården. Gruppens centrala uppgifter är att främja den egna gymnasiegemenskapens hälsa, välmående och säkerhet. Gruppen leds av rektor.

Då det uppstår behov för individuell studerandevård sammankallas en expertgrupp för att uppskatta behovet och för att arrangera behövliga tjänster. Expertgruppen sammankallas av den person i undervisningspersonalen eller studerandevårdspersonalen till vars uppgift det enligt arbetsuppgifter hör.

En studerandevårdsplan för gymnasieutbildningen i Vanda har uppgjorts för att kunna förverkliga, utvärdera och utveckla studerandevården. Planen styr och gör upp riktlinjer för gymnasiets studerandevårdsarbete. I studerandevårdsplanen beskrivs helhetsbehovet av studerandevård och de studerandevårdstjänster som finns tillgängliga samt principerna och tillvägagångssätten i den gemensamma och den enskilda studerandevården. Studerandevårdsplanen preciseras i studerandevårdens verksamhetsplan som uppgörs läsårsvis.

Helsinge gymnasium

Studerandevården berör hela personalen i Helsinge gymnasium. Gymnasiets studerandevårdsgrupp ansvarar för planering, samordning, uppföljning, utvärdering och utveckling av den gemensamma välfärden i gymnasiet. Till studerandevårdsgruppen hör rektor (ordförande), hälsovårdare, kurator, psykolog, speciallärare, studiehandledare samt den uppsökande ungdomsarbetaren. Vid behov kallas grupphandledare, studeranderepresentanter, vårdnadshavare och utomstående experter till möten.

Studerandevårdstjänsterna i Helsinge gymnasium, förutom studiehandledningen, är gemensamma med grundskolan. Hälsovårdaren, kuratorn och psykologen är på plats 3-4 dagar i veckan i de gemensamma hälsovårdsutrymmen för Helsinge skola och Helsinge gymnasium. Läkare är på plats enligt överenskommelse för hälsovårdsgranskning för gymnasiets andra årets studerande och värnpliktsgranskning. Studiehandledaren, specialläraren samt den uppsökande ungdomsarbetaren är anträffbara under skoldagarna.

Helsinge gymnasium följer den gemensamma studerandevårdsplanen för gymnasieutbildningen i Vanda men vissa delar anpassas till våra speciella förhållanden i ett litet skolsamfund med delvis gemensamma utrymmen och delad personal med Helsinge skola. Helsinge gymnasium samlar till exempel i regel inte olika hälsoaktörer under en årlig välfärdsvecka utan håller flera workshops och föreläsningar under läsåret och satsar mer på den fortlöpande välmåendeverksamheten. Därtill finns det en gemensam Välmående och trivsel-arbetsgrupp vid det svenskspråkiga serviceområdet, som skapar vissa gemensamma riktlinjer och planer för hela det svenskspråkiga

serviceområdet och som även berör Helsinge gymnasium. Sådana gemensamma planer är t.ex. en krisplan samt plan för att förebygga mobbning och trakasserier i Vanda. Gymnasiets huvudsakliga informationskanal är Wilma.

Studerandevårdsplanen preciseras i studerandevårdens verksamhetsplan som görs upp läsårsvis och publiceras som en del av gymnasiets verksamhetsplan i Wilma.

4.4. Plan för användningen av disciplinära åtgärder och förfaringssätt

Den studerande har i enlighet med 40 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) rätt till en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska skydda den studerande från mobbning, våld och trakasserier. Enligt 30 § 2 mom. i gymnasielagen ska den studerande låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten eller hälsan för andra studerande, gymnasiegemenskapen eller studiemiljön. Samarbete och olika pedagogiska lösningar i gymnasiet skapar förutsättningar för en bra arbetsro. Anordnaren av gymnasieutbildningen har även rätt att använda sådana disciplinära åtgärder som nämns i gymnasielagen.

Enligt 40 § 3 mom. i gymnasielagen ska utbildningsanordnaren i samband med den lokala läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt. Utbildningsstyrelsen ger i grunderna för gymnasiets läroplan anvisningar om hur planen ska utarbetas. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att de studerande behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att gymnasiets ordningsregler följs.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att man i samband med disciplinära åtgärder och då man tryggar arbetsron, endast bör använda lagenliga disciplinära åtgärder. Dessa åtgärder ska iakttas de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av disciplinära åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen och får inte användas på ett osakligt sätt, till exempel för att hämnas eller i kränkande syfte.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta planen för användning av disciplinära åtgärder och förfaringssätt i samarbete med gymnasiets personal och de studerande. Innan planen godkänns eller uppdateras ska utbildningsanordnaren höra studerandekåren och läroanstaltens personal samt erbjuda alla studerande i gymnasiet möjlighet att framföra sin åsikt om den. Samarbete med vårdnadshavarna, social- och hälsovården samt andra myndigheter som behövs stödjer utarbetandet och genomförandet av planen.

Planen för användning av disciplinära åtgärder och därtill hörande förfaringssätt ska innehålla följande helheter:

- förfaringssätt som används vid förseelser och störande beteende, ansvars- och arbetsfördelning samt metoder för samarbete och dokumentation
- hur man vid användningen av disciplinära åtgärder ser till att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas
- hur man ser till att personalen har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter
- hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna
- samarbetet med olika myndigheter och vårdnadshavarna
- med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.

Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Gymnasierna i Vanda har en gemensam separat plan för användningen av disciplinära åtgärder och förfaringssätt.

4.5. Särskilda frågor angående språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan. Den studerandes språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i gymnasieundervisningen. Varje studerandes språkliga och kulturella identiteter ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Den studerande ska handledas att förstå och respektera vars och ens grundlagsenliga rätt till sitt eget språk och sin egen kultur. Den studerande ska vägledas att bli medveten om sina språkliga och kulturella rättigheter i olika situationer.

Målet är att vägleda alla studerande att värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka den studerandes språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. Flerspråkiga undervisningssituationer kan ingå i gymnasieutbildningen.

I gymnasieutbildningen är läroanstaltens undervisningsspråk antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen enligt 14 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) meddelas på något annat språk i de fall då den studerande har ett annat modersmål än de ovan nämnda. I så fall ska man i läroplanen anteckna i vilka ämnen, i vilken utsträckning och på vilka sätt språket i fråga används i undervisningen eller i studierna.

Samer och samisktalande

I undervisningen av samiska studerande ska man beakta att samerna är ett ursprungsfolk med ett eget språk och en egen kultur. Ett särskilt mål för gymnasieundervisningen för samiska studerande är att ge de unga möjlighet att bli delaktiga i sitt eget språk, sin kultur och sin gemenskap och att bygga sin egen identitet. Gymnasieundervisningen kan också bidra till att revitalisera det samiska språket och stödja de studerande att återuppliva sina kunskaper i samiska. Gymnasieundervisningen ska främja kännedomen om den egna historien, kulturen och den samiska gemenskapen som sträcker sig över flera länder, stärka medvetenheten om att samerna är ett av världens ursprungsfolk samt ge de studerande möjligheter att få kunskap om samiska traditioner.

Undervisningen ska också främja de studerandes möjligheter till högskolestudier i och på samiska i Finland och i våra grannländer.

De samiska språk som talas i Finland – enaresamiska, skoltsamiska och nordsamiska – kan i enlighet med 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt läroplanen i läroämnet modersmål och litteratur. Samiska kan också undervisas enligt olika långa lärokurser i främmande språk eller som undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Samiska kan undervisas enligt läroplanen i läroämnet modersmål och litteratur även om gymnasiet inte ger undervisning på samiska. Studerande som studerar samiska som modersmål ska undervisas i svenska eller finska antingen enligt en särskild lärokurs avsedd för samisktalande eller enligt lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur. Samiska studerande som inte haft möjlighet att lära sig samiska i sin egen omgivning kan erbjudas undervisning i samiska som främmande språk. Undervisningen kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning.

Samiska kan vara undervisningsspråk i gymnasiet och målet är att studerande som fått undervisning på samiska i den grundläggande utbildningen också ska få undervisning på samiska i gymnasiet. Ett särskilt mål för undervisningen på samiska är att stödja de studerande att utveckla sin tvåspråkighet. Undervisningen ska stödja samernas jämlika möjligheter att studera och komma till rätta på samiska både i samiskspråkiga och i svensk- eller finskspråkiga sammanhang. I

undervisningen på samiska ska undervisningen och studierna i de olika läroämnena stödja utvecklingen av kunskaperna i samiska. Undervisningen på samiska ska följa grunderna för gymnasiets läroplan med hänsyn till den samiska kulturens särdrag. Undervisningen ska fokusera på kunskap om samernas historia, traditionella samiska näringsgrenar och traditionell kunskap, naturen i Sameland och de samiska musik-, berättar- och hantverkstraditionerna. Närmiljön, släktgemenskapen, samiska medier och aktiva kontakter med andra sameområden ska utnyttjas som resurser i undervisningen. Samiska studerande ska informeras om sina rättigheter i studentexamen.

Romer

I undervisningen av studerande med romskt ursprung ska de finländska romernas ställning som en etnisk och kulturell minoritet beaktas. Det särskilda målet för gymnasieundervisningen är att de unga kan bli delaktiga i sitt eget språk, sin kultur, sin gemenskap och i samhället samt bygga sin egen identitet. Målet är också att främja romska studerandes övergång till fortsatta studier.

Romani kan i enlighet med 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt lärokursen modersmål och litteratur. Romani kan även undervisas inom ramen för undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Undervisningen i romani i gymnasiet ska främja de studerandes möjligheter både att revitalisera språket och att bedriva högskolestudier i romani. Undervisningen i romani i gymnasiet ska stärka de romska studerandenas identitet och ge dem möjligheter att använda sitt språk och uttrycka sig så att de kunskaper och färdigheter som de fått i hemmet, i sin gemenskap och i den grundläggande utbildningen samt deras egen vilja att uttrycka sin identitet beaktas. Undervisningen ska främja den studerandes kunskap om sin historia och sitt språk samt kännedomen om romerna i Finland och andra länder. Undervisningen i romani kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning. I studierna kan närmiljön, den romska gemenskapen och romska medier utnyttjas.

Teckenspråkiga

Det särskilda målet för gymnasieutbildningen för teckenspråkiga är att stärka de studerandes teckenspråkiga identitet och lära dem att uppskatta sitt språk och sin kultur som jämbördiga med majoritetsspråket och majoritetskulturen. Studerande som använder teckenspråk kan vara döva, ha nedsatt hörsel eller vara hörande.

I undervisningen av studerande med teckenspråk som modersmål ska gymnasiets allmänna mål för fostran och lärande följas så att de anpassas till den teckenspråkiga kulturen och kommunikationen. Undervisningsspråket kan vara finlandssvenskt eller finskt teckenspråk, varvid svenska eller finska används vid läsning och skrivning. Teckenspråk eller kommunikationsmetoder härledda ur

dem kan också användas vid sidan av den svenska eller finska undervisningen. De studerande ska handledas att använda tolk- och samhällstjänster för teckenspråkiga. Ett annat mål är att de studerande ska bli medvetna om den ljudmiljö som skiljer sig från teckenspråkets värld samt lära sig de hörandes kultur och tillvägagångssätt så att de kan fungera smidigt i två eller flera kulturer. Teckenspråk kan undervisas som en lärokurs inom ramen för läroämnet modersmål och litteratur även om gymnasiet inte ger undervisning på teckenspråk.

Studerande som studerar teckenspråk som modersmål ska undervisas i svenska eller finska antingen enligt en särskild lärokurs avsedd för teckenspråkiga eller enligt lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur.

Eftersom både det finlandssvenska teckenspråket och det finska teckenspråket är minoritetsspråk ska man i undervisningen fästa särskild vikt vid att skapa en så stimulerande teckenspråkig studiemiljö som möjligt. Teckenspråket har inte något allmänt skriftsystem, vilket ökar betydelsen av den personliga språkliga kommunikationen. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som informations- och kommunikationstekniken ger för att kommunicera och skaffa information på teckenspråk. Undervisningen kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning.

Teckenspråkiga studerande ska informeras om sina rättigheter i studentexamen.

Flerspråkiga studerande

I undervisningen av flerspråkiga studerande ska de gemensamma målen och principerna som beskrivs i grunderna för gymnasiet läroplan och i den lokala läroplanen följas med hänsyn till den studerandes bakgrund och utgångsläge, såsom deras kunskaper i svenska/finska, deras modersmål, deras kännedom om den finländska gymnasieutbildningen och finländsk studiekultur samt deras tidigare skolgång. Undervisningen och studierna i gymnasiet ska stödja de studerandes kunskaper i undervisningsspråket, deras flerspråkiga identitet, uppskattning för den egna språkliga och kulturella bakgrunden samt deras utveckling till aktiva och balanserade medlemmar i ett kulturellt mångskiftande samhälle.

En studerande, vars modersmål inte är svenska, finska eller samiska, kan undervisas i läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen svenska/ finska som andraspråk och litteratur. Lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur är ändamålsenlig, om den studerande har bristfälliga grundläggande kunskaper i svenska eller finska inom något delområde av språkkunskapen och den studerandes kunskaper i svenska eller finska därmed inte ger tillräckliga förutsättningar för studier i lärokursen svenska/finska och litteratur. Den studerandes eget modersmål kan undervisas som undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Det egna modersmålet kan också enligt 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt lärokursen modersmål och litteratur. Utbildningsanordnaren beslutar hur undervisningen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, undervisningen på det egna språket och undervisningen i det egna modersmålet ordnas, och när det är ändamålsenligt att ordna undervisningen i samarbete mellan flera läroanstalter.

Studerande med ett övrigt språk som modersmål ska informeras om sina studiemöjligheter och olika stödåtgärder i gymnasiet samt om sina rättigheter i studentexamen.

Ifall den studerande har genomfört studieavsnitt inom utbildning som förbereder invandrare och personer med ett annat språk som modersmål för gymnasieutbildning, kan de räknas till godo i gymnasiestudierna.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Gymnasierna i Vanda har studerande som vuxit upp i olika språkliga och kulturella miljöer. Alla unga uppmuntras att lyfta fram sin egen kultur som en del av gymnasiet gemensamma verksamhetskultur.

Målet för gymnasierna i Vanda är att förverkliga en språk- och kulturmedveten undervisning och handledning, så att varje studerande har möjlighet att lyckas i sina studier utgående från sina egna förutsättningar. Via mångsidiga studie- och utvärderingsmetoder får de studerande en möjlighet att påvisa sitt verkliga kunnande. Alla som arbetar i skolan bär gemensamt ansvar för att handleda de studerande.

De studerande i gymnasierna i Vanda som har ett annat modersmål än skolspråket erhåller i mån av möjlighet undervisning i finska eller svenska som andra språk samt i sitt eget modersmål.

5. Bedömningen av den studerandes lärande och kunnande

5.1. Bedömningens syfte och uppdrag i gymnasieutbildningen

Studerandenas arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och att utveckla deras förutsättningar för självbedömning. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska under gymnasiestudierna ges en möjlighet till självbedömning. (Gymnasielagen (714/2018), 37 § 1 mom.)

I grunderna för gymnasiets läroplan används begreppen självvärdering och kamratrespons i stället för de i gymnasielagen (7014/2018, 37 § 1 mom.) använda begreppen självbedömning och kamratbedömning.

Bedömningen är alltid kopplad till en särskild situation och särskilda mål. Bedömningen i gymnasiet har två centrala uppdrag:

- Bedömningen ska stödja och handleda lärandet. Det här sker genom respons som ges under studieavsnittets gång, så kallad formativ bedömning. Responsen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen som ställts upp. Den formativa bedömningen är en viktig del av växelverkan mellan den studerande och läraren. Responsen som ges under studieavsnittet och självvärderingen och kamratresponsen som genomförs med lärarens stöd under gymnasiestudiernas gång hjälper den studerande att förstå sitt eget lärande, identifiera sina styrkor, korrigera fel och utveckla sina arbetssätt så att hen kan nå målen som ställts upp för lärandet.
- Bedömningen ska visa hur väl den studerande uppnått målen som ställts upp för kunnandet och lärandet. Det här sker genom bedömning av den studerandes kunnande och lärande, så kallad summativ bedömning. Bedömningen av den studerandes kunnande ska grunda sig på prestationer som den studerande har visat och av vilka det framgår hur väl och i vilken mån den studerande har uppnått målen för studieavsnittet. Vitsordet för ett studieavsnitt fastställs utifrån läroämnets mål och centrala innehåll, utifrån målen som ställts upp för mångsidig kompetens inom läroämnet samt utifrån de bedömningsgrunder som angetts för läroämnet.

Såväl den formativa som den summativa bedömningen omfattar bedömning av den studerandes arbete, som grundar sig på målen som ställts upp för arbetet i läroämnet och hur väl den studerande har uppnått dem.

Bedömningen ska vara mångsidig och genomföras med ändamålsenliga metoder. Under studieavsnittet ska den studerande få flera olika möjligheter, tillfällen och sätt att visa vad hen kan och har lärt sig. Bedömningen ger läraren information som underlättar planeringen av undervisningen så att den motsvarar de studerandes behov.

Utöver de allmänna bedömningsgrunderna ska målen och bedömningsgrunderna för respektive studieavsnitt klargöras för och diskuteras med de studerande i början av studieavsnittet och de studerande ska få stöd för att planera sina studier. Den studerande ska få information om vad hen förväntas lära sig under studieavsnittet och hur hens framsteg i studierna bedöms. Bedömningsgrunderna bidrar till att bedömningen blir mer transparent.

Målen och uppdragen för bedömningen konkretiseras i gymnasiets bedömningskultur, som är en del av läroanstaltens verksamhetskultur. Med gymnasiets bedömningskultur avses de värderingar, normer och förfaringssätt som tillämpas i det gemensamma bedömningsarbetet. För att synliggöra och utveckla bedömningskulturen förutsätts att gymnasiet har fastställt

gemensamma principer och förfaringssätt för bedömningen och att man följer upp hur de genomförs.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Grundprinciperna i Vanda är att bedömningen ska vara transparent, jämlik och jämbördig, utgå från de studerande samt beakta olikheter i lärtilar mellan de studerande. Pedagogiskt motiverade mångsidiga och ändamålsenliga bedömningsmetoder utnyttjas för handledningen och för att stödja den studerandes lärande. Bedömningen bildar en klar och tydlig helhet som också de studerande känner till. De studerande uppmuntras att ställa upp mål som anknyter till studierna samt att hitta olika sätt att uppnå målen.

Helsinges gymnasium

Centralt i den formativa bedömningen är att återkopplingen leder framåt i läroprocessen och sker kontinuerligt, i de enskilda lektionsblocken, i studieavsnittens delmoment och vid avslutande av större ämneshelheter. Läroprocessen synliggörs med stöd av de tre feedbackfrågorna "Vad är det jag försöker lära mig?", "Vilka framsteg har jag gjort hittills?" och "Vad ska jag göra näst?".

5.2. Bedömning av ett studieavsnitt

När ett studieavsnitt enligt läroplanen genomgås ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas i förhållande till målen för studieavsnittet. Den studerande ska få respons på hur hans eller hennes lärande har utvecklats. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 2 mom.)

Ett studieavsnitt enligt läroplanen bedöms när det har slutförts. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 3 mom.)

Den studerandes lärande ska bedömas under studieavsnittets gång genom att den studerande får respons på hur hen uppnår studieavsnittets mål. Respons som stödjer lärandet ska ges i ett tillräckligt tidigt skede av studieavsnittet så att den studerande har möjlighet att utveckla sina studier och sitt arbete utgående från responsen.

Efter ett avslutat studieavsnitt ska den studerande ges ett vitsord eller en prestationsanteckning för sina studier. Om studieavsnittet omfattar flera moduler som hör till samma lärokurs, ska den studerande ges endast ett vitsord för studieavsnittet. Om det är fråga om ett studieavsnitt som är gemensamt för flera läroämnen, ska den studerande ges ett vitsord för varje läroämne. Vitsorden, som visar hur väl målen för studieavsnittet uppnåtts, ska grunda sig på mångsidiga prestationer som visar på lärande, kunskaper och inhämtad kunskap. Föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper, färdigheter och arbete. Den studerandes värderingar, attityder och personliga egenskaper ska inte bedömas. I den lokala läroplanen ska man närmare fastställa hur bedömningen genomförs.

Olika behov av stöd för lärandet, såsom utmaningar som orsakas av en sjukdom eller en funktionsnedsättning, särskilda läs- och skrivsvårigheter, språksvårigheter hos invandrare och andra faktorer som gör det svårt för den studerande att visa sina kunskaper, ska beaktas i bedömningen så att den studerande ges möjlighet till specialarrangemang och alternativa sätt att visa sina kunskaper på.

Gymnasieutbildningen i Vanda

I gymnasierna i Vanda diskuterar läraren och de studerande studieavsnittets mål och dess bedömningsgrunder i början av studieavsnittet. De gemensamt överenskomna kriterierna antecknas och ges de studerande till kännedom. Under studieavsnitten utnyttjas mångsidiga bedömningsmetoder, t.ex. kontinuerlig återkoppling till lärandemålen, själv- och kamratvärdering, utvärderingssamtal, grupprov, muntliga och skriftliga prov etc.

Föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper, färdigheter och arbete. Vad gäller bedömningen av studerandes arbete, fästs uppmärksamhet vid uthållighet, målinriktat arbete och förmågan att planera det egna arbetet i förhållande till studieavsnittets mål.

Helsinge gymnasium

Bedömningen diskuteras med studerande för att synliggöra både den formativa och den summativa bedömningen och stödja utvecklingen av den metakognitiva förståelsen för lärandet. Mångsidiga utvärderingsmetoder används under varje studieavsnitt och justeras vid behov utgående från den enskilda studerandes specialbehov.

5.2.1. Siffervitsord och prestationsanteckningar

Vid bedömning med siffror används skalan 4–10. Vitsordet 5 anger hjälpliga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4. Ett studieavsnitt eller läroämne som inte bedöms med siffror bedöms som avlagt eller underkänt. (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 17 §.)

Den studerande ska ges ett vitsord för studier som ingår i ett studieavsnitt. Vitsordet för de obligatoriska studier och nationella valfria studier som ingår i studieavsnitten ges med siffror, med undantag av studieavsnitten i studiehandledning, som bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd). Övriga valfria studier kan i enlighet med vad som fastställs i den lokala läroplanen bedömas antingen med siffror eller med en anteckning om avlagda studier.

Ett vitsord kan kompletteras och preciseras med ett skriftligt verbalt omdöme eller med muntlig respons vid ett utvärderingssamtal. I den lokala läroplanen ska man fastställa hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras.

Om en studerande inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska hen i enlighet med 37 § 3 mom. i gymnasielagen (714/2018) beredas möjlighet att visa att hen har inhämtat de kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet.

Den studerande har rätt att höja såväl ett godkänt som ett underkänt vitsord genom att påvisa sitt kunnande i de kunskaper och färdigheter som är centrala i studieavsnittet. Hur omtagningen går till ska beskrivas närmare i den lokala läroplanen. Bedömningen ska även i sådana fall vara mångsidig. Det bästa vitsordet av omtagningarna blir det slutliga vitsordet för den studerande.

Gymnasieutbildningen i Vanda

I gymnasierna i Vanda används förutom de prestationsanteckningar som beskrivs i läroplansgrunderna även bokstäverna I och Z.

I står för:

- ett icke bedömt studieavsnitt
- en icke bedömd ämnesdel
- ett avbrutet studieavsnitt

Ett I räknas inte med i den studerandes lärokurs.

Z står för:

- ett studieavsnitt som inte är avslutat och bör kompletteras
- den ämnesvisa delen av ett studieavsnitt som inte är avslutat och bör kompletteras

Ett Z bör kompletteras inom en given tidsfrist.

För ett studieavsnitt som består av ett och samma läroämne ges ett vitsord när alla moduler i studieavsnittet är klara. För ett studieavsnitt som består av flera läroämnen, ges ett skilt vitsord

i varje läroämne, d.v.s. då samtliga moduler i samma läroämne i ett och samma studieavsnitt är avklarade.

Vitsorden i studieavsnitt eller ämnesvisa delar kan höjas genom att den studerande deltar i undervisning då motsvarande studieavsnitt eller ämnesvisa del följande gång erbjuds. De kan även höjas genom självständigt avläggande av studieavsnittet eller den ämnesvisa delen. Ett vitsord kan höjas ifall den studerande visar djupare insikter och kunnande än tidigare.

Helsinge gymnasium

I Helsinge gymnasium ordnas en omtent efter varje avslutad period, i vilken 1-2 studieavsnitt eller ämnesvisa delar som bedömts med 4 eller Z i den föregående perioden kan tenteras.

Bedömningen i en omtent baserar sig på en helhetsbedömning av allt som avlagts inom studieavsnittet eller den ämnesvisa delen. Ett vitsord Z som inte har kompletterats före utsatt deadline ändras till ett icke bedömt studieavsnitt eller en icke bedömd ämnesdel.

Studieavsnitt med vitsordet I kan tenteras i en allmän tent, som ordnas ett par gånger under läsåret, och då bör den studerande även alltid lämna in inlämningsuppgifter ungefär en vecka före tenten. Tidigare prestationer tas inte i beaktande i bedömningen i en allmän tent.

De studerande får försöka tentera samma studieavsnitt eller ämnesdel högst två gånger, därefter bör de studerande gå om studieavsnittet eller ämnesdelen.

Tidpunkten för tenterna och olika deadlines meddelas i gymnasiets studieguide, verksamhetsplan och på gymnasiets hemsida. Skolvisa tillämpade studieavsnitt bedöms som avlagda, ifall inte annat sägs i beskrivningen av studieavsnittet.

5.2.2. Självständigt genomförda studier

Den studerande har rätt att få undervisning enligt läroplanen. Det kan förutsättas att en del av studierna som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs studeras självständigt om detta inte äventyrar uppnåendet av målen för utbildningen och den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen. Efter ansökan kan den studerande under samma förutsättningar även beviljas tillstånd att genomgå studier självständigt. (Gymnasielagen 714/2018, 25 §.)

I den lokala läroplanen ska fastställas vilka studier som kan avläggas på egen hand eller vilka som inte kan genomföras självständigt. Ett studieavsnitt som den studerande genomför på egen hand bör avläggas med godkänt vitsord.

Om en studerande genomför ett studieavsnitt helt eller delvis självständigt, följs i tillämpliga delar ovan nämnda principer för bedömning. Också i sådana fall ska bedömningen vara tillräckligt mångsidig och omfattande. Bedömningen ska även beakta hur den studerande har uppnått målen och gjort framsteg i riktning mot målen.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Den studerande kan ansöka om att få avlägga studieavsnitt eller ämnesdelar på egen hand ifall hen avlagt tidigare studieavsnitt eller ämnesdelar med godkänt resultat. De första obligatoriska studieavsnitten i ett läroämne rekommenderas i princip inte att avläggas självständigt.

En skriftlig plan över det självständiga studieavsnittet eller den självständiga ämnesdelen görs upp av den studerande i samråd med ämnesläraren. I den skriftliga planen antecknas de uppgifter och tenter som ingår, principerna för bedömningen samt tidtabellen. Läraren bör säkerställa att de läroplansenliga målen för studieavsnittet kan förverkligas. I en självständig prestation kan ingå utvärderingsdiskussioner, självvärdering, kamratrespons, prov osv. Bedömningen bör vara mångsidig. Ansökan godkänns av rektor.

Om den studerande får ett underkänt vitsord i det självständigt genomförda studieavsnittet eller den självständigt genomförda ämnesdelen, bör hen delta i undervisning. Övriga principer för självständigt genomförda studieavsnitt beskrivs i de gymnasievisa läroplanerna.

Helsinge gymnasium

Detaljer kring att avlägga studieavsnitt självständigt och tentering står i gymnasiets verksamhetsplan samt studieguide.

5.2.3. Bedömningen av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 4 mom.)

I samband med de obligatoriska och nationella valfria studierna i det andra inhemska språket och främmande språk bedöms också den studerandes muntliga språkfärdighet.

Om användningen av det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetat, eller andra prov på kunnande enligt Utbildningsstyrelsens separata anvisningar, föreskrivs i de läroämnesspecifika kapitlen i grunderna för gymnasiets läroplan. Ett intyg över prov i muntlig språkfärdighet som hör till de valfria studierna ges som bilaga till avgångsbetyget.

5.2.4. Uppföljning av framsteg i studierna i samarbete med vårdnadshavarna

Vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet. (Gymnasielagen 714/2018, 31 § 1 mom.)

Undervisnings- och handledningspersonalen ska följa med hur den studerandes studier framskrider. I den lokala läroplanen ska man besluta om förfaringssätt för uppföljningen av den studerandes framsteg i studierna. Man kan emellertid inte skärpa de krav på hur lärokursen i ett ämne ska avläggas, vilka beskrivs i föreliggande grunder för gymnasiets läroplan, genom att definiera hur den studerande får gå vidare i studierna.

För att försäkra sig om att vårdnadshavarna får information om den studerandes arbete och framsteg i studierna, kan gymnasiet begära att vårdnadshavaren undertecknar betyg eller informationsmeddelanden skriftligt eller elektroniskt för de studerandes del som ännu inte är myndiga.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Grupphandledaren, studiehandledaren och ämnesläraren följer med hur den studerandes studier fortlöper. Ifall den studerande har svårigheter att framskrida i studierna bör hen erbjudas handledning och stöd. Vårdnadshavarna följer med hur den studerandes studier framskrider bl.a. med hjälp av periodbedömningen.

5.2.5. Erkännande av kunnande och tillgodoräkande av studier

I samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas har utbildningsanordnaren som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger. Utbildningsanordnaren ska erkänna studier enligt 11 § som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt denna lag [gymnasielagen]

och tillgodoräkna dem som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. I fråga om erkännande av den studerandes kunnande iakttas vad som i 37 och 38 § föreskrivs om bedömning och beslut om bedömning. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. Beslut om erkännande av kunnande ska på särskild begäran fattas innan de studier eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfarandet i samband med det. (Gymnasielagen 714/2018, 27 §.)

Utöver vad som fastställs i gymnasielagen bör man genom tillgodoräkning av studier och erkännande av kunnande som förvärvats på annat sätt undvika överlappningar i studierna och förkorta studietiden.

Den studerande ska tillstålla gymnasiet rektor en ansökan om tillgodoräkning av studier som genomförts i andra sammanhang eller erkännande av kunnande som förvärvats på annat sätt. Den studerande ska uppvisa ett tillförlitligt utlåtande om sina studier eller sitt kunnande. Gymnasiet kan be den studerande att komplettera sin prestation i enlighet med gymnasieutbildningens mål. Gymnasiets rektor ska se till att kunnande som förvärvats på annat sätt samt studier som genomförts i andra sammanhang till sitt innehåll och sin omfattning motsvarar målen för gymnasieundervisningen. Den studerande ska få information om gymnasiets förfaringssätt vid erkännande av kunnande.

Studier som genomförts i andra sammanhang eller kunnande som förvärvats på annat sätt kan i gymnasiestudierna räknas till godo som en del av gymnasiets lärokurs. Om studierna eller kunnandet som förvärvats på annat sätt räknas till godo i de studier som enligt grunderna för läroplanen ska bedömas med siffror, ska studierna bedömas med siffror. Vid behov kan tilläggsprestationer förutsättas som stöd för vitsordsgivningen. Vad gäller bedömningen av kunskaper som förvärvats på annat sätt ska man följa de bestämmelser om bedömningen av studieavsnitten och lärokurserna som finns i grunderna för gymnasiets läroplan och i den lokala läroplanen.

När studier från andra läroanstalter räknas en studerande till godo ska man hålla sig till bedömningen i den läroanstalt där prestationen har utförts. Om det handlar om studier som enligt den lokala läroplanen ska bedömas med siffror, ska vitsordet omvandlas till gymnasiets vitsordsskala enligt följande tabell:

skala 1–5	gymnasieskala	skala 1–3
1 (nöjaktiga)	5 (hjälppliga)	1
2 (nöjaktiga)	6 (försvarliga)	1
3 (goda)	7 (nöjaktiga)	2
4 (goda)	8 (goda)	2
5 (berömliga)	9 (berömliga), 10 (utmärkta)	3

I sådana fall där man inte kan avgöra om ett gymnasievitsord för studier som avlagts vid en annan läroanstalt motsvarar ett högre eller ett lägre vitsord, ska vitsordet bestämmas till den studerandes fördel. Vid erkännande av kunnande och tillgodoräkning av studier som genomförts utomlands ska samma principer iakttas som för studier som genomförts i Finland.

I sitt avgångsbetyg kan den studerande i ett läroämne ha en lärokurs av endast en omfattning. När en studerande övergår från en lång lärokurs i ett ämne till en kort, räknas studier som avlagts enligt den långa lärokursen till godo i den korta lärokursen i den utsträckning som målen och det centrala innehållet motsvarar varandra. Vitsorden för den långa lärokursen överförs då direkt som vitsord för den korta lärokursen, om inte den studerande visar tilläggsprestationer som berättigar till ett högre vitsord. På den studerandes begäran ska möjlighet till tilläggsprestationer ges för att fastslå kunskapsnivån. Övriga studier enligt en lång lärokurs som avlagts med godkänt resultat eller delar av studier enligt den långa lärokursen kan i den korta lärokursen utgöra valfria studier i enlighet

med vad som bestäms i den lokala läroplanen. Samma principer ska följas då en studerande mitt i studierna övergår från kort till lång lärokurs i ett läroämne. I sådana fall kan kompletterande studier förutsättas och vitsorden för de redan avlagda studierna ska samtidigt omprövas.

En studerande som studerar ämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur ska bedömas enligt denna lärokurs, oberoende av om särskild undervisning i svenska/finska som andraspråk och litteratur har ordnats för hen eller om gymnasiet har kunnat erbjuda endast en del av studieavsnittet i lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur. Studier som avlagts enligt lärokursen svenska/finska och litteratur räknas i sin helhet till godo i studierna i svenska/finska som andraspråk och litteratur, och vitsordet för dem gäller som vitsord för studierna i svenska/finska som andraspråk. Studier i svenska/finska som andraspråk och litteratur ersätter lärokursen i svenska/finska och litteratur i den utsträckning de motsvarar varandra till mål och centralt innehåll. Den studerande kan i sitt betyg ha vitsord för antingen lärokursen svenska/finska och litteratur eller svenska/finska som andraspråk och litteratur, inte för vardera.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Enligt instruktionen för gymnasieutbildningen i Vanda beslutar rektorn om erkännande av kunnsande och tillgodoräknande av studier på basen av en ansökan från den studerande. Exempel på studier som kan tillgodoräknas är studier som avlagts under ett utbytesår, högskolestudier eller gymnasiestudier som avlagts annanstans. Gymnasiestudier som avlagts under den grundläggande utbildningen, den grundläggande utbildningens tilläggsutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning tillgodoräknas som en del av gymnasiestudierna på basen av ett betyg som den studerande uppvisar.

Studierna som tillgodoräknas kan vara studieavsnitt eller enskilda ämnesdelar av ett ämnesövergripande studieavsnitt. Studier och kunnsande tillgodoräknas och erkänns till den studerandes fördel.

Beslutet om erkännande eller tillgodoräknande fattas på särskild begäran före studierna eller det studieavsnitt som berörs av tillgodoräkandet eller erkännandet inleds.

Ifall den studerande byter lärokurs under studiernas gång skrivs slutvitsordet på avgångsbetyget in enligt lärokursen för det sista studieavsnitt som avlagts. Den studerande bör meddela skriftligt om byte av lärokurs.

Helsinge gymnasium

Om en studerande vid en annan läroanstalt avlagt moduler som studieavsnitt, som inte motsvarar de studieavsnitt som ingår i Helsinge gymnasiums lokala läroplan, kan den studerande ansöka om tillgodoräknande av ett delvis avlagt studieavsnitt t.ex. genom komplettering via tent.

5.2.6. Bedömning av mångsidig kompetens

Delområdena som utgör den mångsidiga kompetensen bildar de gemensamma målen för läroämnena i gymnasiet. Delområdena är 1) kompetens för välbefinnande, 2) kommunikativ kompetens, 3) tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, 4) samhällsrelig kompetens, 5) miljökompetens och etisk kompetens samt 6) global och kulturell kompetens.

I grunderna för gymnasiet läroplan beskrivs hur delområdena som utgör den mångsidiga kompetensen ingår i respektive läroämne. De har också beaktats i målen för läroämnena. I den lokala läroplanen ska man skilt för varje studieavsnitt definiera hur målen för och delområdena inom mångsidig kompetens ska förverkligas. Den mångsidiga kompetensen bedöms inom ramen för den formativa och summativa bedömningen i varje studieavsnitt.

Helsinge gymnasium

I undervisningen i Helsinge gymnasium handleds de studerande till att uppnå målen för delområdena för mångsidig kompetens genom att synliggöra både förmågor, förhållningssätt och kunskap. Som stöd för handledning och bedömning av de olika delområden har gymnasiet utarbetat stegvisa matriser enligt följande stomme.

	Nivå1 (begränsande)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	vissa fakta	vissa samband	bredare, öppna perspektiv, ämnesövergripande
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	viss förståelse, men jag-centrerat	viss djupare reflektion, mer respekt för mångfald	uppskattning och stöd för det goda, reaktion mot det negativa, samhällsansvar
FÄRDIGHET	litet/varierande engagemang	visst engagemang, litet samarbete	samarbete, kreativitet, nytänkande

I bilagan (se kapitel 7.6) hittas de fullständiga matriserna för varje enskilt delområde för mångsidig kompetens.

5.3. Bedömningen av en ämneslärokurs

När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts ges ett vitsord för lärokursen i varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 28 § och avvikande sätt att ordna studierna enligt 29 § kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 3 mom.)

Beslut om bedömningen av varje enskilt studieavsnitt görs av den studerandes lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Beslut om slutbedömningen för ett läroämne görs av rektorn och den studerandes lärare gemensamt. (Gymnasielagen 714/2018, 38 §.)

En ämneslärokurs består av de studier i läroämnet som ingår i den studerandes individuella studieplan. Den studerandes studieplan ska preciseras under gymnasiestudiernas gång. Uppgörandet och uppföljningen av studieplanen hjälper den studerande att ändamålsenligt och målinriktat välja studieavsnitt. Lärokursen i ett läroämne kan vara olika lång för olika studerande.

De obligatoriska och nationella valfria studierna i de olika läroämnena finns beskrivna i grunderna för gymnasiets läroplan. Den gemensamma modulen i matematik räknas till den lärokurs i matematik som den studerande valt. Det är inte möjligt att i efterhand stryka obligatoriska studier som den studerande avlagt eller sådana nationella valfria studier som den studerande avlagt med godkänt resultat. I den lokala läroplanen ska definieras huruvida övriga valfria studier eller temastudier ingår i lärokursen i något läroämne. Av dem räknas endast de studier som den studerande avlagt med godkänt resultat till lärokursen i ämnet.

För att avlägga lärokursen i ett läroämne med godkänt resultat ska den studerande avlägga största delen av studierna i läroämnet med godkänt vitsord. I de obligatoriska och de nationella valfria studierna får den studerande högst ha underkända vitsord enligt följande:

<i>Obligatoriska och nationella valfriastudier som den studerande har avlagt</i>	<i>av vilka underkända prestationer kan utgöra högst</i>
<i>2–5 studiepoäng</i>	<i>0 studiepoäng</i>
<i>6–11 studiepoäng</i>	<i>2 studiepoäng</i>
<i>12–17 studiepoäng</i>	<i>4 studiepoäng</i>
<i>18 studiepoäng eller mer</i>	<i>6 studiepoäng</i>

Vitsordet för lärokursen i ett läroämne fastställs som det vägda aritmetiska medeltalet av vitsorden i enlighet med studiepoängen för de obligatoriska och nationella valfria studier som den studerande har slutfört.

Om den studerande i ett särskilt förhör visar större mognad och behärskar läroämnet bättre än vad vitsordet i ämnet som baserar sig på vitsorden för studieavsnitten skulle förutsätta, ska vitsordet höjas. Vitsordet kan också höjas om de som ansvarar för bedömningen beslutar att den studerandes kunskaper och färdigheter på basis av den studerandes prestationer när studierna i läroämnet avslutas är bättre än vitsorden som grundar sig på studieavsnitten.

Lärokurser i obligatoriska läroämnena och valfria främmande språk ska bedömas med siffror i enlighet med statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018). Studiehandledning bedöms med en anteckning om avlagda studier. Den studerande kan på begäran få en anteckning om avlagda studier i gymnastik och sådana läroämnena inom vilka den studerande har avlagt lärokurser med en omfattning på endast två studiepoäng samt valfria främmande språk, ifall den lärokurs som den studerande har avlagt i språket omfattar högst fyra studiepoäng.

Övriga i den lokala läroplanen definierade studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift ska bedömas i enlighet med vad som bestäms i läroplanen.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Slutvitsord som fastställts som ett medeltal av vitsorden i de olika studieavsnitten, kan på begäran av den studerande höjas enligt omprövning av rektorn och de lärare som ansvarar för den studerandes bedömning. För att höja ett vitsord kan det vid behov förutsättas att den studerande ger vidare bevis på sitt kunnande.

5.4. Fullgörande av gymnasiets lärokurs

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng – –. (Gymnasielagen 714/2018, 10 § 3 mom.)

I gymnasieutbildningens lärokurs ingår studier i modersmålet och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhälleliga studier, studier i religion eller livsåskådningskunskap och studier i konst- och färdighetsämnena (läroämnegrupper) samt studiehandledning. ... För studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt lärokursen för vuxna är dock studierna i konst- och färdighetsämnena frivilliga. Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta tematiska studier som utvecklar den mångsidiga kompetensen. Gymnasieutbildningens lärokurs kan också innehålla studiehelheter som genomgås i olika läroämnegrupper eller läroämnena och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse [gymnasiediplom]. (Gymnasielagen 714/2018, 11 § 1 och 2 mom.)

I lärokurserna för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ingår enligt bilaga 1–3 till [statsrådets] förordning obligatoriska och riksomfattande valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda de studerande. I lärokurserna kan därtill ingå gymnasiediplom och andra valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 12 §.)

Gymnasieutbildningens lärokurs eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §. (Gymnasielagen 714/2018, 36 § 1 mom.)

Den studerande har slutfört gymnasiets lärokurs när hen har avlagt de enskilda ämneslärokurserna med godkänt resultat och minimiantalet 150 studiepoäng uppfylls. Gymnasiets lärokurs ska inbegripa nationella valfria studier till en omfattning av minst 20 studiepoäng. Till gymnasiets lärokurs räknas utöver obligatoriska och nationella valfria studier endast sådana studier som den studerande avlagt med godkänt resultat.

Studierna för en studerande kan efter den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag [gymnasielagen] eller med stöd av den, om 1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och färdigheter som motsvarar lärokursen för gymnasieutbildningen, 2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för gymnasieutbildningen, 3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet. (Gymnasielagen 714/2018, 29 §.)

Om studierna för en studerande ordnas på något annat sätt än vad som föreskrivs i lagstiftning ska minimiantalet på 150 studiepoäng oavsett uppfyllas.

5.5. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande och begäran om omprövning som gäller avläggande av en lärokurs

I ett beslut ... som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. En studerande kan hos rektorn begära ett nytt beslut om studieframstegen eller slutbedömningen inom två månader efter det att han eller hon fick del av beslutet. Skolans rektor och den studerandes lärare beslutar gemensamt om ny bedömning. Den studerande får hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från det att han eller hon fick del av beslutet begära omprövning av den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits. Efter att ha tagit upp omprövningsbegäran till prövning kan regionförvaltningsverket ändra förvaltningsbeslutet, upphäva beslutet, avslå begäran om omprövning eller återförvisa ärendet till rektorn för ny behandling. (Gymnasielagen 714/2018, 53 §.)

Anordnaren av gymnasieutbildning ska informera de studerande om möjligheten att söka ändring eller begära om omprövning.

Omprövning av beslut som avses i denna lag [gymnasielagen] får begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning som studerande,
- 2) beviljande av extra tid enligt 23 § 2 mom. eller studierättens upphörande enligt 24 §,
- 3) tillgodoräknande av slutförda studier,
- 4) avvikande studiearrangemang,
- 5) rätt att få undervisning i religion eller livsåskådningskunskap. (Gymnasielagen 714/2018, 49 §.)

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt ovan nämnda 49 § [i gymnasielagen] får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt

som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. (Gymnasielagen 714/2018, 50 § 2 mom.)

Om inte annat föreskrivs i denna lag [gymnasielagen], får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. (Gymnasielagen 714/2018, 52 §.)

Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 49 § [i gymnasielagen] har avgjorts och ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket begäran om omprövning av ett ärende enligt 53 § har avgjorts får inte överklagas genom besvär. (Gymnasielagen 714/2018, 54 § 2 mom.)

I fråga om undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga regionförvaltningsmyndigheten Regionförvaltningsverket i Södra Finland. (Gymnasielagen 714/2018, 55 §.)

5.6. Betyg och betygsanteckningar

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen för gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning genomgås. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurs i läroämnena och övriga studier. Som bilaga till betygen som avses i [gymnasielagen 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. I grunderna för läroplanen bestämmer Utbildningsstyrelsen om uppgifterna som antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen än de som avses i 3 mom.

(Gymnasielagen 714/2018, 39 §.)

I gymnasiet används följande betyg:

1. Avgångsbetyg från gymnasiet ges till en studerande som har slutfört gymnasiets hela lärokurs. Intyg över provet i muntlig språkfärdighet och över avläggande av ett gymnasiediplom ges som bilaga till avgångsbetyget.
2. Betyg över slutförd enskild lärokurs ges när en studerande har slutfört en eller flera av gymnasiets ämneslärokurs.
3. Betyg över utträde ur gymnasiet (skiljebetyg) ges till en studerande som avgår från gymnasiet innan hen har slutfört gymnasiets hela lärokurs.

Gymnasiets betyg ska innehålla följande uppgifter:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens namn
- datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- de studier som har slutförts
- ort, datum för utfärdandet av betyget och rektors underskrift
- bedömningsskalan
- en redogörelse för lärokurserna i språk

SV2/S2 = lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur i läroämnet modersmål och litteratur

A = en lärokurs i ett språk som inletts i årskurserna 1–6 i den grundläggande utbildningen

B1 = en lärokurs i ett obligatoriskt språk som inletts i den grundläggande utbildningen

B2 = en lärokurs i ett valfritt språk som inletts i den grundläggande utbildningen

B3 = en lärokurs i ett valfritt språk som har inletts i gymnasiet

M /ÄÖ = modersmålsinriktad lärokurs i det andra inhemska språket (finska/svenska)

- en anteckning om att betyget har utfärdats enligt grunderna för gymnasiets läroplan 2019 som fastställts av Utbildningsstyrelsen.

I gymnasiets avgångsbetyg antecknas "Gymnasiets lärokurs motsvarar nivå fyra enligt den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser och den europeiska referensramen för examina".

För vitsordet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i betygen "religion/livsåskådningskunskap" utan att specificera vilken undervisning den studerande har deltagit i.

Svenska/finska som andraspråk och litteratur antecknas i betyget under punkten Modersmål och litteratur.

I avgångsbetyget från gymnasiet och i ett betyg över slutförd lärokurs antecknas de läroämnen som den studerande har studerat, antalet studiepoäng som fullgjorts i läroämnena och vitsordet i varje läroämne med ord och med siffror (till exempel: berömliga 9) eller enbart att läroämnet har fullgjorts med godkänt resultat (avlagd A).

För temastudierna antecknas att studierna har avlagts. Namnen på de tematiska studiernas studieavsnitt specificeras i en bilaga.

I avgångsbetyget och i ett betyg över slutförd lärokurs ska det också finnas en punkt för tilläggsuppgifter. Här antecknas de intyg över prestationer i anslutning till gymnasiestudierna som ges som bilagor till och som kompletterar avgångsbetyget, till exempel avlagda gymnasiediplom och prov i muntlig språkfärdighet samt en specifikation av avlagda temastudier. Därtill specificeras övriga studier som hör till gymnasiets lärokurs och som inte ingår i ämneslärokurserna.

Om en studerande har avlagt över hälften av studierna i en ämneslärokurs på ett annat språk än skolans egentliga undervisningsspråk, ska detta antecknas i betyget under tilläggsuppgifter.

I ett skiljebetyg från gymnasiet antecknas läroämnena och de avlagda studierna och antalet studiepoäng samt övriga gymnasiestudier som den studerande har fullgjort. I betyget antecknas för alla avlagda studier ett siffervitsord eller att studierna har avlagts (A = avlagd, U = underkänd).

Gymnasiet ska föra ett register över de studerandes studieprestationer, där avlagda studier och vitsord framgår.

För gymnasiets hela lärokurs ges inget allmänt vitsord, vare sig som medeltal av vitsorden i de olika läroämnena eller på annat sätt.

De studier som den studerande totalt har avlagt antecknas i betyget i form av antalet studiepoäng. Av underkända studier ska här antecknas endast obligatoriska och nationella valfria studier.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

Intyg över prov i muntlig språkfärdighet och gymnasiediplom ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

I intyget över provet i muntlig språkfärdighet ska följande uppgifter antecknas:

- intygets namn
- utbildningsanordnarens namn

- datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- i vilket språk och i vilken lärokurs provet avlagts samt provvitsord
- ort, datum när intyget utfärdats (datumet på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift
- bedömningsskalan.

Gymnasiediplomet är en bilaga till avgångsbetyget från gymnasiet och antecknas under tilläggsuppgifter. I intyget över gymnasiediplom antecknas följande uppgifter:

- intygets namn
- utbildningsanordnarens namn
- datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- läroämne eller motsvarande, i vilket gymnasiediplomet avlagts
- vitsord
- antalet studiepoäng som avlagts i det läroämne som gymnasiediplomet gäller, inklusive studieavsnittet där gymnasiediplomet avlagts
- ort, datum när intyget utfärdats (datumet på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift
- bedömningsskalan.

5.7. Frågor kring bedömning som avgörs på lokal nivå

Följande centrala frågor kring bedömningen ska på basis av avsnittet om bedömning i grunderna för gymnasiets läroplan fastställas i den lokala läroplanen:

- frågor som avgörs skilt för varje studieavsnitt: studieavsnittets mål och centrala innehåll, hur målen för och delområdena inom den mångsidiga kompetensen uppfylls i studieavsnittet samt bedömningen av studieavsnittet
- principer för läroanstaltens bedömningskultur och gemensamma förfaringssätt som berör bedömningen
- genomförandet av bedömningen och därtill hörande olika sätt att ge respons
- uppföljning av hur de gemensamma principerna och förfaringssätten som gäller bedömningen förverkligas
- hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras
- principerna för att höja godkända och underkända vitsord och antalet gånger prestationerna får tas om
- vilka studier det är möjligt för en studerande att avlägga på egen hand
- eventuella olika sätt att framskrida med studierna
- betygens utformning.

6. Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen

6.1. Allmänna mål för undervisningen

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas enligt de allmänna riksomfattande målen för gymnasieutbildningen som fastställs i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018), så att den studerande ska ha möjlighet att utvecklas till en bildad samhällsmedlem, tillägna sig kunskaper och färdigheter som förutsätts i en föränderlig värld och utveckla färdigheter för kontinuerligt lärande. Målen betonar betydelsen av en bred allmänbildning och förståelse för helheter samt uppmuntrar till etiskt ansvarsfull och aktiv medverkan på lokal, europeisk och global nivå.

Gymnasieutbildningen ska stärka den studerandes identitet och hjälpa den studerande att förstå sitt värde som unik individ. Förutsättningarna för att skapa en genusmedveten undervisning är att man har förståelse för olika sexuella läggningar och könsaspekter.

Gymnasieutbildningen ska stärka den studerandes förståelse för hur mänsklig verksamhet påverkar miljön. Undervisningen ska vägleda den studerande att förstå nödvändigheten och de olika dimensionerna av en hållbar livsstil. Undervisningen ska uppmuntra den studerande att ge akt på och hantera etiska frågor, konflikter och spänningar ur flera perspektiv. Undervisningen ska även sporra den studerande att påverka och arbeta för ett mer rättvist och hållbart samhälle och en värld som visar respekt för de mänskliga rättigheterna.

Under gymnasietiden ska den studerande få mångsidiga erfarenheter av att bygga ny kunskap på olika sätt och över läroämnesgränserna. Den studerande ska utveckla sin förmåga att söka och tillämpa information och lösa problem. Den studerande ska få erfarenheter av undersökande lärande och av att bidra till vetenskap och forskning. Undervisningen ska även bidra till att utveckla den studerandes multilitteracitet. Målet är att den studerande ska förstå språket inom olika vetenskapsområden och konstarter samt bli motiverad att utforska, producera och tolka olika texter. Den studerande ska även vänja sig vid att utvärdera och kritiskt granska olika slag av information. Språk ska värdesättas och lyftas fram på ett mångsidigt sätt inom gymnasieutbildningen. Den studerande ska lära sig att kommunicera såväl på de båda inhemska språken som på främmande språk. Undervisningen ska vägleda den studerande att utveckla sin digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för informationsteknologi samt att använda digitala verktyg på ett ändamålsenligt, ansvarsfullt och tryggt sätt i både individuellt och kollaborativt arbete.

Genom att sporra den studerande att utveckla sin kommunikations-, samarbets- och uttrycksförmåga kan man inom gymnasieundervisningen skapa gemenskap, delaktighet och välbefinnande. I studierna ska de studerande få erfarenheter av målinriktad verksamhet och kollaborativt lärande i team och projekt. Gymnasieutbildningen ska uppmuntra den studerande att använda uttrycksformer som är karakteristiska för olika konstarter och att delta i konst- och kulturlivet. Fysisk aktivitet och hälsosamma levnadsvanor ska ses som grundläggande förutsättningar för hälsa och välbefinnande.

Under gymnasietiden ska den studerande utveckla och bredda sin förmåga att lära sig att lära. Den studerande ska lära känna sina styrkor och utvecklingsbehov som lärande individ och att lita på sina möjligheter att lära sig. Det är viktigt att den studerande inser betydelsen av att engagera sig för det egna lärandet och på så sätt stärker sin förmåga att självständigt ta ansvar för sitt lärande. Gymnasieutbildningen ska hjälpa den studerande att hitta lämpliga studiestrategier och utveckla sin förmåga att använda dem. Under gymnasietiden ska den studerande utveckla en god förmåga och vilja för att lärandet ska ske kontinuerligt och på nya sätt.

Undervisningen ska ge den studerande kunskaper om och erfarenhet av olika utbildningsmöjligheter, samhälle och arbetsliv. Undervisningen hjälper den studerande att planera sin framtid och fortsatta utbildning samt sin arbetskarriär i hemlandet och utomlands. Utbildningen

ska stärka den studerandes jämlika och likvärdiga möjligheter att utveckla sina kunskaper och att göra val både under studietiden och inför framtiden.

6.2. Mångsidig kompetens

Mångsidig kompetens har en samordnande uppgift inom gymnasieutbildningen. Delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen utgör gemensamma målsättningar för läroämnena i gymnasiet. Bilden nedan åskådliggör den mångsidiga kompetensen i sin helhet.

Mångsidig kompetens i gymnasiet

#GLP2021

Mål

- god allmänbildning
- färdigheter att bygga upp en hållbar framtid
- goda färdigheter för fortsatta studier samt arbetslivs- och internationella färdigheter

Lärokurserna i läroämnena som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan utgör grunden för det kunnande som den studerande utvecklar under gymnasiestudierna. Den allmänbildning som gymnasieutbildningen har i uppdrag att ge bygger på de kunskaper inom ett vetenskapsområde som definieras för läroämnet. Den mångsidiga kompetensen stödjer och fördjupar de här kunskaperna.

Mångsidig kompetens inbegriper en god allmänbildning och att den studerande ska växa upp till en god människa och ha färdigheter att bygga upp en hållbar framtid. Mångsidig kompetens omfattar också kunskaper, värderingar, attityder och vilja som behövs för att bygga upp färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och internationalisering.

Gymnasieutbildningens värdegrund, syn på lärande och verksamhetskultur skapar en grund för att utveckla mångsidig kompetens. Målen som ställs upp för delområdena inom mångsidig kompetens ska främjas inom hela gymnasieutbildningen. Varje läroämne närmar sig mångsidig kompetens utifrån det egna fack- och vetenskapsområdet. Mångsidig kompetens är en central del både av studierna i enskilda ämnen och i studier som överskrider läroämnegränserna.

Inom studierna som utvecklar mångsidig kompetens fördjupar den studerande sin kompetens genom att utforska olika kulturella och samhällseliga företeelser och deras samband och beroendeförhållanden. Den studerande lär sig tillämpa de kunskaper hen tidigare har förvärvat samt lär sig söka, tolka, utvärdera, dela och producera information i olika former, miljöer och gemenskaper och med hjälp av olika verktyg. Genom att den studerande utvecklar en mångsidig kompetens stöds utvecklingen av förmågan att tänka kritiskt, samarbeta, lösa problem på ett kreativt sätt, lära sig lära samt färdigheterna för kontinuerligt lärande.

I enlighet med bilden ovan finns det sex delområden inom mångsidig kompetens som är gemensamma för alla gymnasier. De bildar en helhet där de kompletterar och är kopplade till varandra. Delområdena inom mångsidig kompetens är:

- kompetens för välbefinnande
- kommunikativ kompetens
- tvärvetenskaplig och kreativ kompetens
- samhällelig kompetens
- etisk kompetens och miljökompetens
- global och kulturell kompetens

Syftet är att den studerande med studier inom samtliga delområden ska

- iaktta och analysera moderna företeelser och verksamhetsmiljöer och lära sig finna element för att skapa en bra framtid
- kunna uttrycka motiverade synpunkter på önskvärda förändringar och uppmuntras att stödja etiskt hållbara lösningar både vad gäller den egna vardagen och samhället
- få möjligheter att utmana sin egen bekvämlighetszon och dela med sig av sitt kunnande samt möjligheter till kollaborativt lärande och att tillsammans komma med idéer och utveckla lösningar.

Den lokala läroplanen ska innehålla mer konkreta och kompletterande beskrivningar av mångsidig kompetens skilt för varje läroämne och varje studieavsnitt. Mångsidig kompetens tas i beaktande i gymnasiets verksamhetskultur. Hur den mångsidiga kompetensen tas i beaktande i gymnasieutbildningen ska även anges i de beskrivningar av högskolestudier, arbetslivsorientering och internationellt kunnande som ska ingå i läroplanen. Innehållet i temastudierna kan väljas utifrån delområdena inom mångsidig kompetens.

Nedan redogörs närmare för målen för delområdena inom mångsidig kompetens. I undervisningen ska man först behandla delområdena och målen ur individens perspektiv och sedan i en bredare kontext.

Kompetens för välbefinnande

Den studerande bygger upp sin identitet genom att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden och fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännedom. Gymnasiestudierna utvecklar den studerandes förmåga att klara av osäkerhet samt den studerandes uthållighet och tro på framtiden.

Den studerande förstår betydelsen av hälsa och hälsosamma levnadsvanor samt värnar om sin funktionsförmåga och sitt välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Den studerande kan tillämpa förfaringssätt som stödjer hens välbefinnande och som ger glädje och hen kan identifiera gemenskaper som stödjer dessa. Tillräcklig fysisk aktivitet och sömn, pauser under dagens lopp och hälsosam kost stödjer lärandet och den studerandes ork och återhämtning. Den studerande utvecklar också levnadsvanor som tar fasta på kultur som är meningsfull på ett individuellt plan samt på ansvarsfull användning av teknologi och en etisk livsstil.

Den studerande är aktiv för att hen själv och andra ska må bra och vara trygga. Gymnasiestudierna utvecklar den studerandes färdigheter att identifiera och förebygga faktorer som har en negativ inverkan på välbefinnandet och tryggheten, såsom utbrändhet, mobbning och trakasserier. Den studerande utvecklar färdigheter för att själv uppsöka eller hänvisa andra till olika tjänster och handledning vid problem- och undantagssituationer.

Under gymnasiestudierna får den studerande bekanta sig med samhällliga, kulturella och globala förfaringssätt för att främja gemenskapernas och ekosystemens välbefinnande. De studerande får möjlighet att fungera och lära sig i grupp och finna olika sätt att hantera den osäkerhet som en värld i ständig förändring medför.

Kommunikativ kompetens

Utgångspunkten för god kommunikation är förmågan till empati, vilket ger möjlighet att uppleva meningsfullhet. Den studerande får uppleva att hen är en del av gymnasiegemenskapen och att hen blir hörd sådan som hen är. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom att identifiera, behandla och reglera sina känslor. Den studerande lär sig också att lyssna till och respektera samt förutse andras känslor och synpunkter och hur de tar sig uttryck. Hen lär sig att använda sina egna känslor som en resurs i kommunikationen med andra.

De studerande lär sig kommunicera tillsammans och genom samarbete samt i olika slags miljöer. Samtidigt utvecklas den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet. Hen förstår den språkliga medvetenhetens och multilitteracitetens betydelse för att producera och tolka information och finna lösningar. Kommunikativ kompetens stödjer den studerande att ställa upp mål för sina studier och andra aktiviteter.

Gymnasiestudierna ger den studerande färdigheter för konstruktiv kommunikation. Hen fördjupar sina färdigheter att behandla motsättningar och konflikter på ett konstruktivt och medlande sätt. Den studerande får erfarenhet av att förmedla budskap och betydelser även i kommunikationssituationer som överskrider språkliga och kulturella gränser.

I utvecklingen av kommunikationsfärdigheterna ingår att reflektera över yttrandefrihetens betydelse och hur den används på ett ansvarsfullt sätt samt hur uppfattningen om och förmedlingen av kunskap kan se olika ut ur olika perspektiv. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig kompetens stödjer en etisk, estetisk och ekologisk värdegrund som utgångspunkt för den studerandes sätt att tänka, för hens synpunkter och sätt att agera. Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Samtidigt stärks den studerandes förmåga att bedöma informationens tillförlitlighet. Den studerande vänjer sig vid att bedöma behovet av olika slag av information och dess betydelse för livskompetensen och studierna, för planeringen av fortsatta studier och arbetsliv samt för olika gemenskaper. Det här tar sig konkret i uttryck genom att den studerande får bekanta sig med hur man bygger upp information och använder sig av sitt kunnande i samband med högskolestudier och lärande i arbetet. Samtidigt stärks den studerandes färdigheter att lära sig lära samt hens färdigheter för fortsatta studier och andra livsskeden.

Den studerandes multilitteracitet vidareutvecklas på ett målinriktat sätt. Multilitteracitet grundar sig på det vidgade textbegreppet. Gymnasiestudierna stärker den studerandes nyfikenhet och förmåga att välja, tolka och producera olika slag av texter som utgår från en varierande svårighetsgrad samt olika perspektiv och kontexter. Den studerande reflekterar över hur teknologin och digitaliseringen stödjer individernas och gruppernas förmågor och färdigheter. Den studerande utforskar olika möjligheter att lösa komplicerade problem.

Den studerande reflekterar över lösningar som är hållbara med tanke på framtiden och funderar över deras samband med miljö, ekonomi, teknologi och politik. Den studerande lär sig att skapa och bedöma olika alternativa framtidsscenarier ur individens, gemenskapernas och ekosystemens perspektiv.

Samhällelig kompetens

Utgångspunkten för samhällelig kompetens är att den studerande får mångsidiga erfarenheter av att delta, påverka och arbeta och har förmåga att reflektera över dem. Studierna fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället och i samarbete med andra.

Den samhällseliga kompetensen stödjer den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den samhällseliga kompetensen bidrar till att den studerande kan tillägna sig en företagsam och reformvänlig attityd inom olika livsområden. Den studerande övar på att planera sin framtid med ett öppet sinne och vågar ta motiverade risker samt lär sig hantera osäkerhet, frustration och misslyckanden.

Den studerande lär sig förstå och värdesätta principerna och strukturerna inom ett samhälle som grundar sig på demokrati, rättvisa, jämlikhet och likabehandling. Den studerande förstår hur det gemensamma sociala kapitalet blir till och hur det kan utökas. Den studerande tillägnar sig färdigheter att vara en aktiv och engagerad medborgare. Hen inspireras till att aktivt ta ställning till samhällsfrågor och att ta initiativ samt genom samarbete föra ärenden vidare både på lokal och internationell nivå. I studierna lyfter man fram vilken betydelse den studerandes arbete och insatser har för att bygga upp en god framtid.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande värderar och planerar sina egna handlingar ur ett etiskt och ansvarsfullt perspektiv. Hen känner till grundläggande fakta om de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av en hållbar livsstil och hur de är beroende av varandra. Den studerande förstår varför den mänskliga verksamheten måste anpassas till naturens bärkraft samt till de begränsade naturresurserna och en hållbar användning av dem. Erfarenheter av att ta hand om andra och naturen stärker tron på att goda gärningar i vardagen har betydelse.

Den studerande bekantar sig med forskningsrön och förfaringssätt som har anknytning till att motverka klimatförändringen och trygga naturens mångfald. Hen får möjlighet att iaktta, planera, utforska och bedöma olika former av verksamhet med vilka de här företeelserna kan utvecklas i en hållbar riktning. Den studerande reflekterar över sina iakttagelser och strävar efter att identifiera strukturer som ger möjlighet för eller hindrar olika gemenskaper att leva på ett hållbart sätt.

Den studerande känner till grundläggande fakta om globaliseringen och hur den inverkar på möjligheterna för människor med olika livsvillkor att upprätthålla en hållbar livsstil. Hen känner till målen för FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 och bedömer hur de framskrider. Den studerande reflekterar över och stärker sina egna insatser och det samarbete som behövs för en hållbar framtid.

Global och kulturell kompetens

Den studerande fördjupar sina kunskaper om och sin förståelse för sin egen identitet och gymnasiegemenskapens och samhällets mångfald, där olika identiteter, språk, religioner och livsåskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Den studerande stärker sitt internationella kunnande och sin multilitteracitet med hjälp av kulturellt och språkligt mångskiftande nätverk, medier och källmaterial. Hen får erfarenheter av att studera, samarbeta och agera på ett etiskt sätt genom att utnyttja olika internationella verksamhetsformer och teknologiska miljöer.

Den studerande lär sig identifiera och reflektera över kulturarv, värderingar, olika verksamhetsmiljöer och andra aspekter som kulturella identiteter och levnadssätt bygger på i den egna vardagen, i det finländska samhället, i Europa och på en global nivå. Samtidigt vänjer hen sig vid att värdesätta människors och gemenskapers rätt till olika kulturella identiteter och att agera för en kulturell mångfald.

Den studerande får olika möjligheter att utforska, öva och utveckla sina färdigheter att fungera som en världsmedborgare och agera på ett etiskt sätt i linje med FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030. Samtidigt lär hen sig skilja på internationalisering och globalisering som fenomen. Den studerande stärker sina kunskaper om mänskliga rättigheter för att främja en jämlik, rättvis och etiskt hållbar livsstil. Hen lär sig känna igen och utnyttja kreativt, multilateralt samarbete till förmån för en bra framtid.

Gymnasieutbildningen i Vanda

Kompetens för välbefinnande

Gymnasierna i Vanda arbetar för och utvecklar en trygg atmosfär av samhörighet och gemenskap samt en gymnasiekultur där medlemmarna bryr sig om varandras välbefinnande. De studerande informeras om samhällets välbefinnandetjänster samt lär sig att vid behov söka hjälp både åt sig själva och sina närstående. I samband med utarbetandet av den individuella studieplanen uppmuntras studerande att göra mångsidiga ämnesval som stöd för sitt eget välbefinnande. Under gymnasietiden lär sig den studerande färdigheter som behövs för mångsidig utveckling som människa. De studerande erbjuds möjligheter att inom flera läroämnen behandla aktuella frågor och framtidsaspekter. Den studerande lär sig att hantera konflikter och utvecklar sina färdigheter för konfliktlösning.

Kommunikativ kompetens

Verksamhetskulturen i Vandas gymnasier uppmuntrar till möten och präglas av synlighet och närvaro. Kulturen bidrar starkt till utvecklingen av den studerandes kommunikativa kompetens. Till de dagliga rutinerna hör att hälsa på varandra, ha ett gott uppförande och visa respekt för varandra.

Den kommunikativa kompetensen är en viktig del av inläringen i alla ämnen. Den studerande uppmuntras både att föra fram sina egna åsikter samt att lyssna på andra. Den studerande lär sig att observera, reflektera över och förstå både sina egna och andras känslor samt inse hur de påverkar kommunikationen. De studerande lär sig känslighet inför skillnader och särdrag inom olika kulturer. I undervisningen sker utvecklingen av kommunikativ kompetens både via metoder och studieavsnittens innehåll. Kommunikationsförmågan stöds även via de studerandes delaktighet i utvecklingen av skolans verksamhet.

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

Målet är att den studerande växer och utvecklas till en engagerad, självständig, multilitterär medborgare som kan beakta sin egen datasäkerhet och det etiska ansvaret i sin kommunikation. Under gymnasiestudierna får den studerande pröva på digitaliseringens olika möjligheter och utveckla sin digitala läsförmåga.

Som en del av studierna i varje ämne får den studerande bekanta sig med olika vetenskapers och branschers sätt att använda språket samt att presentera och bygga upp verkligheten. Den studerande utvecklar sin förmåga att tolka texter med stöd av ett mångsidigt studiematerial. Genom sina studier lär den studerande sig den branschspecifika terminologin inom olika vetenskapsområden. Språkmedvetenheten är en del av vardagen i alla gymnasierna i Vanda. Gymnasierna skapar möjligheter för läsande och uppmuntrar till läsning även under fritiden.

Under gymnasietiden får den studerande bekanta sig med högskolestudier genom exkursioner samt besök av inbjudna experter, och uppmuntras att avlägga introduktionskurser vid högskolor. Genom samarbete med högskolorna får den studerande utvidga sina kunskaper och färdigheter samt bekanta sig med högskolestudier.

Samhällskompetens

De studerande planerar aktivt sina egna studier och tar ansvar för sina egna val. Genom olika projekt som anknyter till närmiljön får de studerande lära sig att bära socialt ansvar även för miljön samt påverka i ärenden som anknyter till deras livsmiljö. Olika lärmiljöer och exkursioner ger också en inblick i hur demokratin fungerar.

De studerande bekantar sig med medborgarsamhällets principer genom val och debatter som ordnas i gymnasiet. De studerande erbjuds möjligheter att delta i och påverka utvecklingen av gymnasiets verksamhet och resultaten av deras aktivism synliggörs. Exempel på de studerandes påverkningsskanaler är studeranderådsverksamhet, olika team i gymnasiet, arbetsgrupper, ungdomsfullmäktige samt olika organisationer. De studerande deltar i gymnasiets arbetsgrupper och ledningsgrupp i den omfattning som lagen möjliggör.

De studerande bekantar sig med, får erfarenhet av och lär känna arbets- och näringslivets innehåll, krav och behov genom arbetslivssamarbetet som genomförs under gymnasietiden. Den studerande anammar en modig och positiv attityd till entreprenörskap och driftighet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Främjandet av en hållbar livsstil är en viktig aspekt av verksamhetskulturen i gymnasierna i Vanda. Olika aspekter av hållbar livsstil granskas ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Målet är att den studerande förstår att naturens mångfald tryggas endast genom att alla de ovannämnda synvinklarna beaktas.

Under gymnasietiden utvecklar de studerande färdigheter att begrunda vilken effekt de egna valen och gärningarna har på klimatförändringen och naturens mångfald. De studerande innehar en aktiv roll i utvecklingen och planeringen av kurser och projekt som anknyter till tyglandet av klimatförändringen. De studerande lär sig att se sammanhang och gestalta större helheter samt att agera med ett globalt perspektiv.

Global och kulturell kompetens

Mångkultur och internationalisering på hemmaplan är en del av gymnasieverksamheten. De studerande får färdigheter att möta, reflektera över och stärka sina kunskaper om olika kulturer och kulturidentiteter. Den studerande lär sig att observera och respektera den kulturella mångfalden i sin egen livsmiljö. De studerande stöds också i utvecklingen av den egna kulturidentiteten.

De studerande erhåller internationella upplevelser och internationalism genom olika projekt, besök, exkursioner och utbyten. De studerande lär sig också att identifiera möjligheter för internationalisering på hemmaplan. Via fostran till internationalism får de studerande utveckla sina färdigheter i globalt medborgarskap och sina förutsättningar för etiskt agerande i mångkulturella miljöer.

7. Läroämnen

7.1. Modersmål och litteratur (AI)

Läroämnets uppdrag

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla den studerandes kunskaper i språk och litteratur samt hens kommunikationsfärdigheter och färdigheter i multilitteracitet. Studierna ska fördjupa den studerandes intresse för språk, litteratur och övrig kultur och öka den studerandes medvetenheten om sig själv som språkanvändare i kommunikation med andra. Undervisningen ska stödja utvecklingen av den studerandes språkliga medvetenhet, kulturella kompetens och lärande i alla läroämnen. Undervisningen ska sträva efter att utveckla sådana färdigheter och kunskaper som den studerande behöver för fortsatta studier och för aktivt medborgarskap. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Läroämnet hämtar sitt innehåll från språk-, litteratur- och kommunikationsvetenskaperna och från kulturforskningen. Inom ämnet modersmål och litteratur får den studerande bekanta sig med vårt kulturarv och dess olika former, med ordkonst och medie- och kommunikationskultur.

Undervisningen ska leda den studerande till att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt, utveckla sina kommunikationsfärdigheter, aktivt skaffa information samt att kritiskt och ur ett etiskt perspektiv behandla och tolka informationen. Undervisningen ska utveckla den studerandes kognitiva färdigheter och studiefärdigheter samt stärker metaspråkliga färdigheter och kreativitet. Målet är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att tolka och producera multimodala texter.

Förmågan att behärska språkvetenskaplig kunskap ska integreras med det övriga innehållet i ämnet och studierna ska utveckla den studerandes förmåga att tolka och producera text. Målet för litteraturundervisningen är att den studerande ska förstå skön- och facklitteratur, få estetiska läsupplevelser och utveckla färdigheten att analysera och tolka texter ur olika synvinklar. Litteraturundervisningen ska utveckla den studerandes förmåga att reflektera ur ett etiskt och estetiskt perspektiv och utveckla kreativitet, kommunikationsfärdigheter och uttrycksförmåga. Studier i mediekunskap fördjupar den studerandes förmåga att kritiskt läsa, tolka och producera medietext och stärker hens förståelse för mediekultur samt utvecklar färdigheter i att aktivt och ansvarsfullt engagera sig i samhället.

Den studerande kommer i undervisningen i modersmål och litteratur i kontakt med språkliga drag, begrepp och olika sätt att bygga upp information som används i de olika vetenskapliga discipliner som läroämnet grundar sig på. Undervisningen baserar sig på ett vidgat textbegrepp, som innebär att texter är multimodala, till exempel skrivna, talade, visuella, audiovisuella eller bygger på kombinationer av dessa. Karakteristiska texter för läroämnet är fiktiva texter och faktatexter, medietexter samt institutionella och vardagliga samtal eller kombinationer av dessa uttrycksformer.

Lärokursen modersmål och litteratur är en del av språkpedagogiken och språkutvecklingen i gymnasiet, vars mål är att identifiera och synliggöra språkens roll för lärandet. Språkstudier ska utveckla den studerandes flerspråkiga kompetens, det vill säga den studerandes förmåga att på olika nivåer behärska sitt modersmål och andra språk samt olika dialekter och register. Språkpedagogik stärker den studerandes språkutveckling, språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt samt utvecklar den studerandes multilitteracitet och socialisering i den språkliga gemenskapen. Språkpedagogik och språkutveckling bidrar till att bygga upp den studerandes språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig att identifiera och värdesätta språklig och kulturell mångfald samt språkliga rättigheter, både i den egna vardagen och i samhället överlag. I undervisningen ska man fästa uppmärksamhet vid den språkliga mångfalden i Finland, vid finskans och svenskans ställning som nationalspråk samt vid de samiska språken och deras roll som landets ursprungsspråk.

I undervisningen i modersmål och litteratur samarbetar man med biblioteken. Dessutom utnyttjas andra mångsidiga lärmiljöer som teatrar, museer och arkiv samt andra kulturinstitutioner. Den studerande ska också dra nytta av sina egna språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra kontexter. I undervisningen används material och metoder som är tillräckligt utmanande och som för den studerande känns meningsfulla och ger upplevelser samt utvecklar hens kreativitet. Den studerande producerar och tolkar texter både individuellt och i samspel med andra.

I undervisningen i modersmål och litteratur ska man integrera läroämnets olika delområden med varandra. De olika lärokurserna i modersmål och litteratur samarbetar med varandra och även med andra läroämnena.

Mångsidig kompetens

I läroämnet modersmål och litteratur utvecklas den studerandes mångsidiga kompetens med hjälp av både läroämnesspecifika och ämnesövergripande teman och kompetensområden. Läroämnet bidrar också till att utveckla den studerandes kulturella kompetens samt hens medie-, medborgar- och demokratikunskap.

I läroämnet modersmål och litteratur framhävs den mångsidiga kompetensens delområden **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, kommunikativ kompetens** och **samhällelig kompetens**. Den studerande lär sig att med hjälp av språket, olika uttryckssätt, texter och kommunikation skapa betydelser och kopplingar mellan olika människor. Den studerandes förmåga att påverka, argumentera, producera egna texter och kommunicera stödjer utvecklingen av arbetslivsfärdigheter och färdigheter för ett aktivt medborgarskap. Studierna utvecklar den studerandes kritiska och kulturella läsfärdighet, förmåga att producera texter, multilitteracitet, språkliga medvetenhet och kommunikativa kompetens. Dessa stödjer i sin tur studierna och lärandet i alla läroämnena och i samarbetet mellan olika läroämnena. För att den studerande ska utveckla sina färdigheter krävs långsiktigt, kreativt, undersökande, aktiverande och processinriktat arbete.

Studier i modersmål och litteratur stärker **miljökompetens** och **etisk kompetens** samt **global och kulturell kompetens**, vilket syns i valet av innehåll i undervisningen. Studierna ökar förståelse för aktuella miljörelaterade utmaningar och ger färdigheter för att bygga upp en hållbar framtid. Studier i mediekunskap och hur man söker och hanterar information är kopplade till kritisk och kulturell läskunnighet och etisk kompetens. I undervisningen vägleds den studerande att förstå språklig och kulturell mångfald samt reflektera över och identifiera olika identiteter. Målet är den studerande ska förstå sin egen identitet som en del av den finländska, europeiska och globala kulturen.

De kunskaper och färdigheter som uppnås med studierna i modersmål och litteratur stödjer på många olika sätt utvecklingen av den studerandes **kompetens för välbefinnande**. Utvecklingen av den studerandes språkliga medvetenhet, kommunikativa kompetens och kompetens i multilitteracitet stödjer och stärker utvecklingen av identiteten. Den studerande får öva sig på att utvärdera och reflektera över sitt eget och de andras kunnande på ett konstruktivt sätt. Med studier i kultur och i synnerhet litteratur får den studerande bredda sin syn på livet, människorna och världen. Läroämnet ger den studerande verktyg att verbalisera sina egna tankar, känslor och upplevelser samt förmåga att bilda sig en uppfattning om sitt eget liv och sina egna styrkor. Läroämnet stödjer den studerandes livskompetens genom att den studerande utvecklar kommunikations- och textkompetens och färdigheter att fungera ansvarsfullt, etiskt och konstruktivt i olika situationer.

7.1.1. Svenska och litteratur (AI2)

Läroämnets uppdrag

Lärokursen svenska och litteratur har samma omfattning och i stort sett samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, med vissa språkspecifika och kulturella särdrag. Modersmålsämnet har betydelse för den studerandes bildningsprocess och är i den bemärkelsen ett livskunskapsämne. Ämnet bidrar också till att fördjupa den studerandes identitet och hens kulturella och historiska medvetenhet.

Lärokursen har ett centralt kulturbärande och identitetsskapande uppdrag i de svenska skolorna i Finland. Undervisningen i svenska och litteratur ska kontinuerligt stödja den studerandes skolspråk och språkliga medvetenhet, parallellt med att flerspråkighet ses som en resurs. Den studerandes varierande språkliga och kulturella bakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen. Undervisningen relaterar till en nordisk kontext.

Lärokursen ska fördjupa den studerandes kunskaper om och i det svenska språket, samt kunskaper om litteratur och kultur med särskilt fokus på det svenska i Finland. Svenska språket är objekt för undervisningen och primärt undervisningsspråk i övriga läroämnena. Undervisningen gör den studerande medveten om betydelsen av god språklig kompetens också i fortsatta studier. Inom modulerna integreras lärokursens olika delområden: läsning, skrivande, tal, kommunikation, litteratur, drama och mediekunskap. De olika kunskapsområdena och färdigheterna samverkar kontinuerligt med varandra. Under alla moduler ska den studerandes text- och kommunikationsfärdigheter och den skriftliga kompetensen kontinuerligt utvecklas och den studerande ska läsa och behandla skönlitteratur och andra multimodala texter med utgångspunkt i modulens tematik. Att läsa hela verk och skriva längre, sammanhållna texter ingår i det centrala innehållet i modulerna enligt den modell som den lokala läroplanen föreskriver. Under de obligatoriska modulerna läser den studerande minst åtta hela verk, av vilka minst ett verk är en fackbok.

Mångsidig kompetens

Mål

Målet med undervisningen i svenska och litteratur är att utveckla den studerandes kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera texter samt hens språkliga och kulturella medvetenhet. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- fördjupa och bredda sin kommunikativa kompetens för att kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfärdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten.

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter med olika syften och i olika kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text

- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor, informationens tillförlitlighet, användbarhet och syfte.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskompetens så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- förstå vilken betydelse språket och olika vetenskapliga discipliner har för lärandet och tänkandet samt vilken betydelse språklig och kulturell mångfald har för identiteten
- fördjupa sina kunskaper om språkets struktur, olika register, uttrycksformer och nyanser och deras meningsskapande funktion såväl i litteraturen som i andra kulturella verk.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunskaper och utveckling. Responsen och bedömningen av studierna i svenska och litteratur ska vara kopplade till målen för respektive modul som ställts upp utgående från lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten, eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunskaper ska bedömas mångsidigt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Slutbedömningen av ett studieavsnitt grundar sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Slutbedömningen av lärokursen utgår från studieavsnittens medeltal. Som stöd för både slutbedömningen och då den studerande vill höja sitt medeltal kan man dessutom utgå från följande delar av läroämnets allmänna mål:

Kommunikationsfärdigheter

- färdigheter att kommunicera vid individuella framträdanden och i grupp

- *färdigheter att förstå kommunikationssituationer.*

Att tolka texter

- *färdigheter att analysera och tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter*
- *färdigheter att förstå och tolka skön- och facklitteratur*
- *färdigheter att utvärdera information.*

Att producera texter

- *färdigheter att producera olika typer av texter och behärska olika uttrycksformer samt färdigheter att uttrycka sig själv*
- *färdigheter att behärska olika faser i en skrivprocess*
- *förmåga att behärska standardspråket*
- *förmåga att söka information samt bedöma och använda källor och material.*

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

- *färdigheter att förstå den språkliga och kulturella mångfalden*
- *färdigheter att förstå språket inom olika vetenskapliga discipliner som läroämnet utgår från*
- *färdigheter att behärska språkvetenskapliga och läroämnesrelaterade begrepp.*

I slutskedet av studierna kan den studerande ges möjlighet att delta i slutprovet i muntlig kommunikation för andra stadiet.

Studieavsnitt

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Språket förenar och splittrar, 2 sp (MOo2)

Studieavsnittets moduler

- Text och språklig medvetenhet, 1 sp (MO2), Obligatorisk
- Kommunikation 1, 1 sp (MO3), Obligatorisk

Mål

Text och språklig medvetenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin medvetenhet om text och språk*
- *fördjupa sin förståelse för språket och olika texter som meningsskapande element*
- *förstå språkets sociala funktion och betydelse både för individen och samhället.*

Kommunikation 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, vidareutveckla sin kommunikationsprofil och sin uppfattning om språk och identitet*

- fördjupa sina färdigheter att kommunicera i grupp och lära sig analysera och bedöma de fenomen som uppstår i samband med gruppkommunikation
- lära sig granska betydelsen av språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbunden variation i olika kommunikationssituationer.

Centralt innehåll

Text och språklig medvetenhet

- olika uppfattningar om språk: språk som struktur, språk som ett meningsskapande element, språk som ett socialt och samhälleligt fenomen, språk som maktmedel
- multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet
- språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård

Kommunikation 1

- reflektioner över den egna kommunikativa kompetensen, förmåga att ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppens kommunikation
- analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandlingar, språket och icke-verbal kommunikation samt roller, anspänning, talängslan och kohesion i anslutning till gruppkommunikation
- språk och identitet samt hur språket är föränderligt och kontextbundet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande vävs in i studieavsnittet till exempel när den studerande stärker sin uppfattning om språk och identitet. Ett uppmuntrande kommunikativt klimat och en vidareutveckling av kommunikationsprofilen stödjer också arbetet för ökat välbefinnandet.

Vid reflektion kring den egna kommunikativa kompetensen och förmågan att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation tränas kompetensen för välbefinnande.

Samhällelig kompetens

Samhällelig kompetens behandlas till exempel i samband med att förståelsen för språkets sociala funktion och betydelse, både för individen och samhället, belyses ur olika aspekter. Språket som maktmedel, samhälleligt fenomen och språkpolitik är andra delar av hur studieavsnittet behandlar den samhälleliga kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång.

Bedömningen av den mångsidiga kompetensen under ett studieavsnitt består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får du ökad språklig medvetenhet och en förståelse för språkets olika funktioner. Detta är grundläggande för en människas välbefinnande.

Studieavsnittet visar hur nära språk och identitet ligger varandra.

Du ges en fördjupad kunskap och målsättningen är att du efter kursen aktivt verkar för ett förenande språkklimat snarare än ett splittrande språkklimat.

Den sköna litteraturen, 2 sp (MOo4)

Studieavsnittets moduler

- Litteratur 1, 2 sp (MO4), Obligatorisk

Mål

Litteratur 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor
- känna till skön- och facklitterära genrer och deras olika uttrycksformer
- bredda och utveckla sina läsfärdigheter, kunna närma sig litterära multimodala texter på ett ändamålsenligt sätt och analysera och tolka dem med hjälp av relevanta begrepp
- förstå att litteratur kan tolkas på många sätt
- fördjupa sina kunskaper om det finlandssvenska och nordiska kulturarvet.

Centralt innehåll

Litteratur 1

- litteraturens roller och olika sätt att läsa och uppleva litteratur, att läsa och skriva i funktionellt och estetiskt syfte
- berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur samt andra texter, till exempel teater, film, spel eller andra medietexter
- centrala litterära genrer, uttrycksformer och begrepp som används för att analysera
- olika sätt att tolka litteratur
- den finlandssvenska litteraturen som en del av den nordiska litteraturen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande vävs in i studieavsnittet då litteraturen kopplas till ett större välbefinnande. Läsande och skrivande behandlas i ett funktionellt och i ett estetiskt syfte.

Genom berättelser, fördjupad kunskap om det gemensamma kulturella arvet förstår den studerande sig själv och sin samtid bättre. Hälsosamma kulturella vanor utvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen av den mångsidiga kompetensen under ett studieavsnitt består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet syftar till att fördjupa och utveckla mångsidiga läsvanor och du fördjupar dig i det finlandssvenska och nordiska kulturarvet. Utöver skön- och facklitteraturen behandlas också narrativitet i i teater, film, spel och andra medietexter.

Språkets makt, 2 sp (MOo5)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 1, 2 sp (MO5), Obligatorisk

Mål

Att tolka text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet gällande mediekunskap*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*
- *lära sig tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter samt lära sig analysera texternas olika former och uttryck*
- *göra sig förtrogen med olika sätt att påverka och argumentera samt stärka sina kunskaper och färdigheter i anslutning till det.*

Centralt innehåll

Att tolka text 1

- *yttrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap*
- *verbala och visuella medel som används i syfte att påverka mottagaren samt argumentation och retoriska stilmedel*
- *källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt*
- *att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Global och kulturell kompetens behandlas i samband med arbetsområdet mediekunskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen av den mångsidiga kompetensen under ett studieavsnitt består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar du din kritiska läskunnighet. Du lär dig också mer om olika sätt att påverka och argumentera.

Träd fram och skriv!, 2 sp (MOo6)

Studieavsnittets moduler

- Att producera text 1, 1 sp (MO6), Obligatorisk
- Kommunikation 2, 1 sp (MO7), Obligatorisk

Mål

Att producera text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras som skribent och fördjupa sina tidigare insikter om olika skeden av skrivprocessen*
- *fördjupa sin uppfattning om vilken inverkan disposition, språk och uttrycksform har på textens betydelse och struktur*
- *fördjupa sin förmåga att utgå från andra texter i sitt eget skrivande och bedöma materialets tillförlitlighet.*

Kommunikation 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning*
- *utveckla sin färdighet att framträda samt förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer*
- *fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talade texter samt audiovisuell kommunikation.*

Centralt innehåll

Att producera text 1

- *skrivprocessen: val och avgränsning av tema, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning, ge och ta emot respons*
- *skriva med annat material som underlag, text- och språkvård*
- *ordkonst och kreativt skrivande som stärker skribentens egen röst*

Kommunikation 2

- *anspänning, talängslan och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar*
- *sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig*
- *kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier*
- *analys och bedömning av muntliga och audiovisuella texter*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen behandlas i samband med ordkonst, kreativt skrivande samt i arbetet med skrivprocessen det egna skrivandet utifrån andra texter.

I detta studieavsnitt granskas också progressionen i kompetensen.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen genomsyrar den största delen av studieavsnittet.

Förmågan att framträda övas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen mångsidig kompetens under studieavsnittet består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar du din förmåga att framträda i olika sammanhang och du fördjupar din förmåga att skriva.

Litteraturen i våra liv, 2 sp (MOo8)

Studieavsnittets moduler

- Litteratur 2, 2 sp (MO8), Obligatorisk

Mål

Litteratur 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om litteratur och kunna granska och analysera skönlitteratur som en del av ett samhälle i förändring*
- *förstå kontextens betydelse för hur litteraturen upplevs och tolkas*
- *känna till centrala verk och teman i den finländska litteraturen och i världslitteraturen och kunna analysera dem utgående från en kulturell kontext.*

Centralt innehåll

Litteratur 2

- *finländsk litteratur som en multimodal, flerstämmig och flerspråkig del av världslitteraturen*
- *analys och tolkning av litteratur i förhållande till olika kontexter, till exempel författarens och genrens kontext, den historiska och kulturella kontexten eller den samhällseliga och politiska kontexten*

- *granskning av texter ur olika synvinklar, till exempel utgående från olika människosyner, identiteter, världsbilder, värdegrunder och idévärldar*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Etisk kompetens och miljökompetens berörs i studieavsnittet när skönlitteraturen som en del av ett samhälle i förändring behandlas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen av mångsidig kompetens under studieavsnittet består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du fördjupar din kunskap om litteratur och litteraturens betydelse. Såväl den nationella litteraturen som världslitteraturen behandlas.

Mångsidig kommunikation, 2 sp (MO9)

Studieavsnittets moduler

- Kommunikation 3, 2 sp (MO9), Valfri

Mål

Kommunikation 3

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla mångsidiga kommunikationsfärdigheter, i synnerhet med tanke på fortsatta studier och arbetsliv*
- *utveckla färdigheter att förstå och lösa problem som uppstår i samband med kommunikation samt kunna agera ändamålsenligt och etiskt i olika, även utmanande kommunikationssituationer och förstå kommunikationens kulturella särdrag och kontextbundenhet*
- *fördjupa förmågan att analysera kommunikation ur olika synvinklar.*

Centralt innehåll

Kommunikation 3

- *kommunikationsfärdigheter som krävs i samband med studier och arbetsliv, till exempel sådana som relaterar till möten, förhandlingar och arbetsintervjuer*
- *framförandet av en egen idé eller synpunkt på ett övertygande sätt, argumentationsteknik och retoriska medel*
- *analys av olika kommunikationssituationer och -relationer samt av faktorer som påverkar dem, konflikter och problemlösning i grupp*

- *dialogisk och konstruktiv kommunikation, etiska spelregler för kommunikation*
- *eventuellt deltagande i slutprovet för muntlig kommunikation*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Kommunikativ kompetens vävs naturligt in i studieavsnittet när de kommunikativa färdigheterna fördjupas och utvecklas genom kommunikativa övningar med olika personer, i olika miljöer. Den språkliga medvetenheten utvecklas genom olika övningar och uppgifter.

Den studerande lär sig att lyssna på och respektera andras synpunkter. Varje studerande ska bli hörd och få känna att hen tillhör gemenskapen.

Bedömningen av den mångsidiga kompetensen under ett studieavsnitt består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer. Framför allt grundar sig bedömningen på muntliga prestationer men också skriftliga prestationer samt eventuella andra delprestationer. Den studerandes egna aktivitet under studieavsnittets gång är centralt för bedömningen.

Bedömningen av den mångsidiga kompetensen under ett studieavsnitt består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet syftar till att du fördjupar och utvecklar mångsidiga kommunikationsfärdigheter i allmänhet och i synnerhet med tanke på fortsatta studier och arbetsliv.

Skrivkompetens, 2 sp (MO10)

Studieavsnittets moduler

- Att producera text 2, 2 sp (MO10), Valfri

Mål

Att producera text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin förmåga att uttrycka sig i skrift och skriva längre sakprosatekst med utgångspunkt i olika textmaterial*
- *medvetandegöra sin egen förmåga att hantera skrivprocessen och redigera texter.*

Centralt innehåll

Att producera text 2

- att planera och producera ställningstagande och reflekterande texter
- förmågan att hantera material, utvärdering av källor, källkritik, upphovsrätt
- medvetandegöra olika faser i skrivprocessen och fokusera tidsanvändningen
- avgränsning av tema, val av perspektiv och material samt olika sätt att använda material
- redigering och finslipning av text, skribentens egen röst, text- och språkvård

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens genomsyrar studieavsnittet. Kompetensen behandlas speciellt till exempel då texters tillförlitlighet granskas, då den multilitterära förmågan utvecklas och då den studerande tolkar och producerar olika typer av texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen av mångsidig kompetensen under studieavsnittet består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet syftar till att fördjupa och utveckla skrivförmågan. Du förbereder dig inför studentskrivningarna och inför livet efter gymnasiet.

Läskompetens, 2 sp (MO11)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 2, 2 sp (MO11), Valfri

Mål

Att tolka text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- bredda och fördjupa sin kritiska och kulturella läskunnighet
- kunna analysera, tolka och utvärdera multimodala texter
- förstå innebörden av syfte och kontext vid tolkningen av texter
- använda sig av relevanta begrepp för att framföra och motivera sin tolkning av texter.

Centralt innehåll

Att tolka text 2

- analys och tolkning av olika slag av fakta- och medietexter och fiktiva texter med hjälp av relevanta begrepp
- olika sätt att tolka texter
- relationen mellan en text och dess situationsbundna och kulturella kontext

- *olika sätt att skapa mening i texter, till exempel genom olika uttryckssätt och -former samt struktur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens behandlas till exempel då texters tillförlitlighet granskas, då den multilitterära förmågan utvecklas och då den studerande tolkar och producerar olika typer av texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen av den mångsidiga kompetensen under studieavsnittet består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet syftar till att du ska fördjupa och utveckla din läsförmåga. Du förbereder dig inför studentskrivningarna och inför livet efter gymnasiet.

Kultur, 2 sp (MOI12)

Mål

Lokal precisering

- ha en större kulturkännedom
- ha en högre språkmedvetenhet
- kunna samarbeta över språk- och kulturgränserna
- förstå vilken hälsofrämjande kraft kulturen kan ha på människan

Centralt innehåll

Lokal precisering

- läsning av olika typer av skönlitteratur
- berättarklubb
- projektarbeten med andra skolor
- lokala och globala kulturella händelser
- Kulturkarnevalen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kompetens för välbefinnande**

Den studerande utvecklar sin kompetens för välbefinnande genom de olika språkorienterade momenten och de kulturbetonade projekten eller evenemangen. Hen får på olika sätt utvärdera och reflektera över sitt eget och andras kunnande på ett konstruktivt sätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen sker på basen av de moment som studerande deltagit i. Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här får du utlopp för kreativitet och samarbetsförmåga med aktivt deltagande i t.ex gymnasiets bokcirkel, olika språkstärkande projekt, Kulturkarnevalen etc. Kontakta läraren för mera information.

Uttrycksförmåga och retorik, 2 sp (MOI13)**Mål**

Lokal precisering

- Den studerande ska aktivt delta i förarbetet inför skådespelet och spela en central roll i skådespelet.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Planera ett manus, skriva manus, dramatisera och gestalta utdrag ur olika texter.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kommunikativ kompetens**

Den kommunikativa kompetensen utvecklas via samarbetet med andra och via arbete i olika miljöer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms utifrån graden av delaktighet i arbetsprocessen mot det gemensamma målet. Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet för dig som är intresserad av att engagera dig i självständighetsprogrammet. Var med och skriv text, planera och verkställ tvåornas program.

Repetition, 2 sp (MOI14)

Mål

Lokal precisering

- utveckla förmågan att uttrycka sig tydligt och korrekt i skrift
- utveckla förmågan att läsa olika typer av texter
- befästa grundläggande språkkunskaper

Centralt innehåll

Lokal precisering

- repetition av skrivregler
- producera texter som är begripliga, logiska och sammanhängande
- textkompetens och essä
- läsning av skönlitteratur
- medietexter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Muntlig och skriftlig kommunikation genomsyrar studieavsnittet. Det lästa och det skrivna är underlag för mångsidiga samtal kring kvalitet men också kring lust.

Den språkliga medvetenhetens betydelse är en central del av studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. En stor del av bedömningen utgår från det lästa.

Bedömningen av den kommunikativa kompetensen under ett studieavsnitt består av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter och kompetenser.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet förbereder dig inför studentskrivningarna. Du repeterar och fördjupar förmågan att skapa olika typer av texter och fördjupar förmågan att läsa olika typer av texter.

7.2. Biologi (BI)

Läroämnets uppdrag

Biologi är en naturvetenskap som undersöker livsrelaterade fenomen på allt från molekyl- och cellnivå till biosfären. Syftet med undervisningen i biologi är att väcka intresse för bio- och miljövetenskaper och stödja utvecklingen av ett naturvetenskapligt tänkande hos den studerande. Undervisningen ska stärka den studerandes uppfattning om biologins betydelse i formandet av en naturvetenskaplig världsbild. Den naturvetenskapliga världsbilden bygger på vetenskaplig

forskning och hjälper den studerande att granska världen på vetenskaplig grund. Undervisningen i biologi ska vägleda den studerande att förstå hur den levande naturen är uppbyggd, fungerar och växelverkar samt att förstå evolutionens betydelse för organismernas utveckling.

Läroämnet biologi ska ge den studerande färdigheter för vardagen, arbetslivet och för fortsatta studier. Undervisningen i biologi ska synliggöra att biovetenskaperna är vetenskapsgrenar som utvecklas snabbt och vilkas tillämpningar används på många olika sätt till exempel inom medicin, industri och jord- och skogsbruk. Undervisningen i biologi ska hjälpa den studerande att förstå de möjligheter som biovetenskaperna erbjuder för att förbättra såväl människosläktets som övriga organismers och hela ekosystemets välbefinnande.

Utmärkande för gymnasiets biologi är att den studerande ska inhämta kunskap genom observationer och experiment, att studierna är forskningsinriktade och att arbetssätten ska vara aktiverande och betona växelverkan. I undervisningen ingår laborationer, och en del av studierna sker i digitala studiemiljöer och i studiemiljöer utanför skolan. I takt med att studierna framskrider utvecklar den studerande mångsidigare och djupare färdigheter att arbeta experimentellt. I undervisningen ska man på olika sätt samarbeta med andra läroämnen. Fenomen som ingår i undervisningen i biologi granskas särskilt inom läroämnena geografi, kemi, fysik, psykologi och hälsokunskap på det sätt som är karakteristiskt för respektive läroämne.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i biologi bygger på förståelsen av naturens mångfald och hur den utvecklas. Ett centralt tema för undervisningen är att skapa en hållbar framtid. Målen för mångsidig kompetens uppfylls tillsammans med målen för läroämnet.

Undervisningen i biologi stärker på ett naturligt sätt den studerandes **kompetens för välbefinnande**. Undervisningen ökar den studerandes förståelse för vilken betydelse en mångsidig, ren och välmående miljö har för människans totala välbefinnande. I biologin betonas skillnaderna mellan individer, individernas mångfald och deras biologiska bakgrund, vilket ger den studerande verktyg att förstå mångfald. Den studerande ska få handledning i att ställa upp egna mål samt stöd och uppmuntran i olika skeden av läroprocessen för att stärka sin självkännedom och utveckla uthållighet.

I läroämnet biologi utvecklas den **kommunikativa kompetensen** genom att den studerande lär sig att argumentera och värdera sina egna och andras synpunkter med hjälp av kunskaper i biologi. Undervisningen ska ordnas i olika lärmiljöer och med mångsidiga metoder för att utveckla den studerandes sociala och kommunikativa färdigheter.

Undervisningen ska vägleda den studerande till naturvetenskapligt tänkande och till att söka och kritiskt analysera information, vilket stödjer den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. I undervisningen i biologi fördjupar sig den studerande i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna som anknyter till biologi samt i läroämnets begreppsapparat och hur biologisk kunskap är uppbyggd. Den studerande får öva på undersökande samt tvärvetenskapligt och kreativt arbete i olika lärmiljöer.

Den **samhälleliga kompetensen** beaktas i undervisningen i biologi genom att den studerande får färdigheter att arbeta inom branscher som är viktiga för samhället, som hälsovården, miljösektorn och jord- och skogsbrukssektorn. Biovetenskaperna är ett internationellt vetenskapsområde som utvecklas snabbt, och dess tillämpningar används i samhället såväl på lokal som på nationell och internationell nivå. Undervisningen i biologi ger den studerande grundläggande kunskaper som hjälper hen att ta ställning till många aktuella samhällsfrågor och att tillämpa ett kritiskt förhållningssätt till medieinnehåll. Undervisningen vägleder den studerande mot en hållbar livsstil och till att ta globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem, vilket stärker hens **globala och kulturella kompetens**.

Undervisningen i biologi utvecklar den studerandes **miljökompetens** och vilja att värna om naturens mångfald. I undervisningen betonas förståelsen av naturens egenvärde och av att naturen är unik. I undervisningen behandlar man vilka möjligheter biologiska tillämpningar och ekosystemtjänsterna erbjuder för en hållbar framtid. Undervisningen hjälper den studerande att göra hållbara val i den egna vardagen samt att tillämpa biologisk kunskap för reflektion som kräver **etisk kompetens**.

Mål

Undervisningen i biologi ska främja den studerandes förmåga att granska olika fenomen ur biovetenskaplig synvinkel samt på ett mångsidigt sätt stärka och fördjupa hans kunskaper och färdigheter i biologi. Målen för undervisningen i biologi anknyter till infallsvinklar inom biologin, till biologiska fenomen och processer samt till biologisk kunskap och tillämpningen av den. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Biologins infallsvinklar

Målet är att den studerande ska

- kunna använda biologins centrala begrepp exakt och i rätt sammanhang
- med hjälp av artexempel kunna åskådliggöra fenomen som är kännetecknande för biologin
- förstå att biologisk kunskap grundar sig på forskning och att det i Finland bedrivs betydande forskning på området
- förstå vilken betydelse biologisk kunskap och dess tillämpningar har för innovationer och lösningar på olika problem
- få erfarenheter som fördjupar intresset för biologi och biologistudier.

Biologiska fenomen och processer

Målet är att den studerande ska

- känna till organismernas struktur och funktioner
- förstå biologiska samband mellan orsak och verkan från molekylnivå till biosfären
- förstå evolutionens betydelse
- känna till olika tillämpningar som grundar sig på biologisk kunskap.

Biologisk kunskap och tillämpningen av den

Målet är att den studerande ska

- planera och genomföra experimentellt arbete självständigt eller i samarbete med andra i mångsidiga lärmiljöer, som i terräng, i laboratorium och i virtuella miljöer
- få möjlighet att sätta sig in i biologins tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå
- använda och bedöma biologiska kunskapskällor kritiskt och uttrycka och motivera olika synsätt på ett sätt som är karakteristiskt inom biologin
- förstå betydelsen av att mångfalden av organismer bevaras och vara medveten om nödvändigheten av en hållbar utveckling samt spurras att agera för att åstadkomma positiva lösningar.

Bedömning

Bedömningen i biologi ska basera sig på hur väl målen för läroämnet uppnåtts, med fokus på de specifika målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under läroprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och sina arbetssätt samt

att utveckla sitt kunnande. Vitsordet ska grunda sig på mångsidiga sätt att visa sina kunskaper och på mångsidiga iakttagelser av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter.

Centrala föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper och färdigheter, som förmågan att behärska de grundläggande begreppen inom biologi samt förmågan att tänka, argumentera och undersöka. I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att förstå, tillämpa, analysera, bedöma och presentera biologisk kunskap i olika situationer. Bedömningen ska fästa uppmärksamhet vid förståelsen av naturvetenskapliga lagbundenheter och samband mellan orsak och verkan, vid insikten om betydelsen av växelverkan samt vid förmågan att uppfatta helheter. I bedömningen ska man också beakta den studerandes förmåga att kritiskt utvärdera information.

Den studerande kan även visa sina kunskaper i biologi genom experimentellt arbete i terrängen eller i laboratoriet samt genom presentationer, undersökningsrapporter och andra arbeten.

Studieavsnitt

Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Ekologins grunder, 1 sp (Blo2)

Studieavsnittets moduler

- Ekologins grunder, 1 sp (BI2), Obligatorisk

Mål

Ekologins grunder

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva och analysera hur abiotiska och biotiska miljöfaktorer inverkar på organismernas anpassning och utbredning
- kunna beskriva populationernas, organismsamhällets och ekosystemens struktur och funktion samt skildra dessa med hjälp av exempel
- kunna beskriva naturens mångfald och motivera vilken betydelse den har.

Centralt innehåll

Ekologins grunder

Ekologins grunder

- ekosystemens struktur och dynamiska karaktär
- kolets, kvävet och fosforns kretslopp, energiflödet i ett ekosystem
- populationernas egenskaper
- anpassning, ekologiska nischer, utbredning
- förhållandet mellan olika arter

Naturens mångfald

- genetisk mångfald hos en art, arternas mångfald, ekosystemens mångfald
- betydelsen av mångfald

Lokal precisering

- ekosystemen och artsammansättningen i anslutning till Kervo å studeras

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Kompetensen behandlas i studieavsnittet bland annat genom teorin om ämnenas kretslopp och energiflödet i naturen och vilka miljöproblem som uppstår till följd av en bristande kunskap om på vilket sätt dessa kretslopps är i växelverkan med varandra och vad man kan göra för att dämpa följderna av miljöproblemen.

Kommunikativ kompetens

Kompetensen behandlas i studieavsnittet bland annat genom samarbete i par/grupp inom temat för naturens mångfald och dess betydelse för livet på jorden. Kompetensen övas även genom smågruppsarbete med ett experimentellt arbete i terrängen i anslutning till Kervo å.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från de par/grupparbeten, presentationer, muntliga och skriftliga arbeten av varierande form som studerande utför i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här studieavsnittet lär du dig grundbegreppen inom forskningsområdet ekologi för att kunna beskriva växelverkan mellan organismer och deras omgivning samt kunna förklara vad biodiversitet är och betydelsen av den för ekosystemens välmående.

Ekologisk forskning och en hållbar framtid, 3 sp (EKOo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4)

Studieavsnittets moduler

- Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4), Valfri

Mål

Cellen och ärftligheten

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna namnge cellens grundstrukturer
- kunna beskriva cellens centrala funktioner
- behärska ärftlighetens grundmekanismer och kunna tillämpa dem med hjälp av exempel
- kunna mikroskopera olika celler och tolka cellernas mikroskopiska strukturer
- kunna genomföra ett mindre experimentellt arbete.

Centralt innehåll

Cellen och ärftligheten

Strukturen och funktionen hos en cell med cellkärna

- cellen som forskningsobjekt
- biomolekyler
- djur-, växt- och svampceller
- genuttryck och reglering av det
- fotosyntes
- cellandning, jäsningsreaktioner

Cellernas förökning

- mitos och celledelning
- meios och könscellernas uppkomst

Ärftlighetens grunder

- nya alleler som orsakas av genmutationer
- mendelsk nedärvning
- kodominant nedärvning, polygen nedärvning, könsbunden nedärvning, att avgöra nedärvningssätt utifrån ett släktträd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet behandlas kompetensen bl.a. genom att studerande skapar 3D-modeller av olika celltyper och gör experiment med olika celltyper i labbet samt ritar och förklarar korsningsscheman över ärftliga egenskaper.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen i studieavsnittet bedöms i samband med de praktiska arbeten och laborationer som studerande utför under studieavsnittets gång.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig cellens grundstruktur och vilka biokemiska reaktioner som sker i cellen samt hur celledelningen går till. Du lär dig också grundprinciperna för genetik och ärftlighet.

Människans biologi, 2 sp (BI5)

Studieavsnittets moduler

- Människans biologi, 2 sp (BI5), Valfri

Mål

Människans biologi

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna namnge och känna igen de viktigaste organen och beskriva deras funktionsprinciper samt känna till människokroppens anatomi
- förstå vad homeostas innebär samt kunna ge exempel på faktorer som inverkar på den
- kunna beskriva kroppens kommunikationssystem och förklara hur olika delar av kroppen kommunicerar med varandra
- kunna förklara kroppens förmåga att uppfatta omgivningen med olika sinnen och reagera på förändringar
- kunna beskriva och jämföra kroppens olika försvarsmekanismer mot mikrober
- kunna beskriva och motivera fortplantningens mest centrala skeden från befruktningen till födseln
- kunna genomföra ett mindre experimentellt arbete där funktioner i människokroppen mäts samt presentera resultatet.

Centralt innehåll

Människans biologi

Cell, vävnad, organ

- cellernas differentiering från stamcellerna, cancerceller
- organens sammansättning av olika vävnadstyper

Kroppens reglering

- nervsystemets uppbyggnad och funktion
- de inresekreteriska körtlarna och hormonerna

Ämnesomsättningen

- matspjälkningssystemet
- blodcirkulationssystemet
- andningsorganen
- utsöndring av slaggprodukter

Rörelse

- stöd- och rörelseorganen

Kroppens anpassningsförmåga till miljön

- huden och värmereglering
- sinnen
- försvarssystemet

Fortplantning

- könsorgan och könsutveckling
- befruktning, graviditet och förlossning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Kompetensen behandlas genom att de studerande utför olika experimentella arbeten och skriver rapporter eller löser uppgifter i samband med dem som härrör sig till den egna kroppen och det egna välbefinnandet. Kompetensen knyter också samman kunskap från hälsokunskapen med biologin på ett praktiskt plan via experimenten. Studerande ska också planera och utföra ett eget hälsoexperiment under studieavsnittets gång.

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen behandlas bl.a. genom utförande av praktiska arbeten och mätningar av kroppens funktioner t.ex. sockerhalt i blodet, egen vilopuls, egen blodgrupp m.m. Genom att vara delaktig under dissektioner av grisorgan i studieavsnittet får studerande också en större förståelse för hur kroppen ser ut på insidan och på vilket sätt de olika organsystemen fungerar tillsammans för att skapa hälsa och välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen samt kompetensen för välbefinnande bedöms bland annat utgående från hur den studerande utför de praktiska arbetena under studieavsnittets gång och hur väl hen planerar och utför sitt eget hälsoexperiment samt på vilket sätt studerande kan tillämpa redan inhämtad kunskap från hälsokunskapen i ett nytt sammanhang inom biologin.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig om människans anatomi, samt om kroppens sinnen och försvarsmekanismer.

Bioteknik, 2 sp (BI6)

Studieavsnittets moduler

- Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6), Valfri

Mål

Biotekniken och dess tillämpningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till mikrobernas strukturer och förstå deras grundläggande funktioner
- kunna ge exempel på hur mikrober kan användas inom biotekniken
- fördjupa sin kunskap om nukleinsyror och känna till hur de kan användas inom gentekniken
- med hjälp av exempel kunna ange bioteknikens mest centrala tillämpningar och innovationer samt motivera deras betydelse inom förädling, medicin, industri och miljövard
- kunna känna igen och bedöma bioteknikens möjligheter och risker samt framföra välgrundade etiska synpunkter om dem
- kunna planera och genomföra ett experimentellt arbete som anknyter till biologiska tillämpningar.

Centralt innehåll

Biotekniken och dess tillämpningar

Mikrober

- klassificering av mikrober
- bakteriernas uppbyggnad, variation, antibiotikaresistens
- virusens uppbyggnad och förökning
- användningen av mikrober inom bioteknik

Manipulation av DNA och forskning med genteknik

- skillnaden mellan celler med och utan cellkärna beträffande arvsanlag och genernas funktion
- kopiering och fragmentering av DNA samt elektroforetisk separering av DNAfragmenten
- kartläggning av den information som finns i DNA
- metoder för genöverföring och -modifiering

Bioteknikens centrala tillämpningar och betydelse

- traditionell och genteknologisk växt- och djurförädling
- medicin
- genominformation och användningen av den
- identifiering av individer och arter utifrån DNA-information
- miljövard
- industri

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I studieavsnittet behandlas kompetensen bland annat genom att man går igenom de senaste rönen inom biotekniken och vilken inverkan forskningen har på samhället och beslutsfattandet. Studerande uppmuntras även att aktivt ta ställning till samhällsfrågor som tangerar biotekniken t.ex. genmodifiering av organismer, syntetisk biologi m.m.

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet behandlas kompetensen bland annat genom att studerande får möjligheten att diskutera och reflektera över bioteknikens betydelse för människors hälsa och välbefinnande samt för en hållbar framtid. Man diskuterar även vad som är tillåtet att göra inom biotekniken och vilka etiska aspekter och frågeställningar man bör beakta då man modifierar organismer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Studerande bedöms också genom att göra ett längre arbete som tangerar avsnittets innehåll från bioteknikens centrala tillämpningar och betydelse, exempelvis miljövard eller traditionell och genteknologisk växt- och djurförädling.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen samt den samhälleliga kompetensen bedöms i studieavsnittet genom de smågruppsdiskussioner eller debatter och övningsuppgifter som ingår i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig mer om olika aspekter av bioteknik; bland annat hur vi kan använda oss av mikrober, förädling, och genteknik inom området - samt vilka möjligheter och risker som är länkat till detta.

Repetition, 2 sp (BII7)

Mål

Lokal precisering

- få en överblick av de viktigaste helheterna inom ämnet
- få praktiska tips för goda essäsvär
- repetera det tekniska kunnande som behövs inför studentskrivningarna
- förbereda sig mentalt inför realprovet.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- kännetecken på goda svar inom naturvetenskaper
- vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- repetition av vad som kännetecknar vetenskaplig forskning
- genomgång av de viktigaste ämneshelheterna inom respektive ämne

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i biologi.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som underkänt/godkänt utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är avsett att hjälpa dig repetera viktiga teman inom ditt ämne inför skrivningarna, samt att träna på praktiska saker som exempelvis hur du ritar upp diagram och läser av grafer.

Från sjukdom till cyborg?, 2 sp (BII8)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa den biologiska kunskapen inom specifika delområden av biologin
- repetera och tillämpa tidigare inhämta biologisk kunskap i ett nytt sammanhang
- öva och förbättra IKT-färdigheterna som används inom biologin inför studentskrivningarna
- öva sig att tänka och resonera tvärvetenskapligt gällande olika biologiska fenomen kopplat till människan och miljön

Centralt innehåll

Lokal precisering

- smittsamma och icke smittsamma sjukdomar

- immunförsvaret
- vaccin och vaccinationer
- antibiotika och antibiotikaresistens
- syntetisk biologi
- biohacking
- undersökningsmetoder vid diagnostisering av sjukdom
- hälsoteknologi
- geografiska modeller för spridning av sjukdomar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Kompetensen behandlas bl.a. genom att studerande använder tvärvetenskapligt material för att fördjupa sig i nya vetenskapsfält inom biologin, medicin och hälsokunskap för att förbättra människans hälsa och funktionsförmåga och miljöns hälsa.

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen behandlas bl.a. genom att studerande fördjupar sin förståelse och kunskap om hur människokroppen försvarar sig mot olika sjukdomar och på vilka sätt man kan förebygga uppkomsten av sjukdom och främja sin egen hälsa.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd). Varje modul inom studieavsnittet har en maxpoängssumma för bedömningsuppgifterna och man behöver 50% av poängen för varje modul för att få modulen godkänd. 2 av 3 moduler behöver vara godkända för att få en godkänd studieprestation.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Är biohacking och mikrochip under huden framtiden inom hälsoteknologin och medicinen? Vad händer i kroppen vid sjukdom? Varför drabbas vi av matförgiftningar eller varför rekommenderas det att man vaccinerar sig mot smittsamma sjukdomar, t.ex. COVID-19?

7.3. Livsåskådningskunskap (ET)

Läroämnets uppdrag

Livsåskådningskunskap är ett läroämne som hjälper den studerande att forma sin livsåskådning och identitet samt sin strävan efter ett gott liv. Med livsåskådning avses individens uppfattning av världen och sin egen plats i den.

Utgångspunkten för livsåskådningskunskap är den studerandes levnadsvärld och dess fenomen i stället för färdiga lärosystem. Läroämnet uppmuntrar den studerande att aktivt strukturera sin egen livsåskådning, reflektera över dess grunder och identifiera de faktorer som påverkar den. Samtidigt behandlas olika allmänna världsåskådningar som kan vara politiska, vetenskapliga, livsfilosofiska, ideologiska eller religiösa eller som har sin grund i populärkulturen.

Livsåskådningskunskap är ett tvärvetenskapligt läroämne. De viktigaste vetenskaperna som tillämpas i undervisningen är antropologi, filosofi, kultur-, konst- och religionsforskning, pedagogik

samt samhällsvetenskaper som medieforskning, politisk forskning, sociologi och genusforskning. Kunskap som den studerande fått i andra läroämnena, till exempel i historia, psykologi, biologi och geografi, integreras i undervisningen och används för åskådningsmässiga reflektioner. Studierna i livsåskådningskunskap utvecklar den studerandes synsätt, kritiska tänkande och förmåga att gestalta helheter och hur olika fenomen hänger samman.

Läroämnet livsåskådningskunskap ska öka den studerandes kulturella allmänbildning och kunskap om olika åskådningar, hens omdömesförmåga, respekt för andra människor samt förmåga att diskutera, lyssna och uttrycka sig. Läroämnet är förankrat i människorättsetik och byggande av en hållbar framtid. Det utgår från en människosyn, där man ser människan som en social varelse och betonar människornas möjlighet att kritiskt utforska den omgivande verkligheten och leva som fria och jämlika, aktiva och etiska medlemmar i samhället.

Läroämnets karaktär förutsätter kommunikativa och diskuterande arbetssätt.

Mångsidig kompetens

Livsåskådningskunskap stödjer utvecklingen av den studerandes identitet, strävan efter ett gott liv och utveckling till en bildad och vidsynt människa och etiskt agerande samhällsmedlem.

I undervisningen i livsåskådningskunskap ska man använda ett förståeligt standardspråk för att göra kommunikationen enkel och diskussionerna om livsåskådningsfrågor så lättfattliga som möjligt för studerande med olika bakgrund. Om det behövs ska man använda facktermer från olika specialområden, eftersom det gör det lättare att analysera abstrakta fenomen.

Livsåskådningskunskap utvecklar etiskt tänkande, medkänsla och förmåga att ta hänsyn till andra människor och deras åskådningar och behov. Läroämnet stödjer den studerande i sökandet efter en identitet, hjälper till att strukturera den studerandes jagbild och stärka självkännsdomen. Det bidrar därmed till utvecklingen av den studerandes **kompetens för välbefinnande**.

Livsåskådningskunskap stödjer den studerande i att uppnå målen för **kommunikativ kompetens**. Kännetecknande för livsåskådningskunskap är diskuterande, studerandeorienterade och interaktiva arbetsmetoder. I studierna är det viktigt att lära sig möta, förstå och acceptera olika sätt att tänka. Att lyssna på och förstå andra och att argumentera på ett sätt som respekterar andra människors åsikter främjar viktiga sociala färdigheter.

Livsåskådningskunskap utnyttjar olika källor på ett mångsidigt sätt och ökar förmågan att bedöma deras tillförlitlighet. Att lära sig tänka kritiskt, konstruktivt och etiskt är en viktig del av målen för livsåskådningskunskap. Ämnet är **tvärvetenskapligt** och kombinerar och tillämpar på ett **kreativt** sätt kunskap och färdigheter som den studerande inhämtat i andra läroämnena i gymnasiet och från vetenskapen och konsten.

Livsåskådningskunskap bygger på principer om mänskliga rättigheter, demokrati och hållbar utveckling. För att främja dessa uppmuntrar undervisningen till samhällelig påverkan. Den uppmuntrar också den studerande att utforska sig själv, väga sina egna etiska värderingar och bygga upp sin identitet och sina egna övertygelser. Således stödjer livsåskådningskunskap målen för **samhällelig kompetens**, såsom aktivt medborgarskap, personliga livsval, fortsatta studier samt en meningsfull livskarriär och intresse för olika yrkesbranscher.

Undervisningen i livsåskådningskunskap ger den studerande möjlighet att reflektera över vilken betydelse global och ekologisk rättvisa spelar i aktuella och vardagslivets frågor. Läroämnet övar på ett mångsidigt sätt upp färdigheter för **etisk kompetens**. Den studerande ska lära sig att skilja grundade påståenden från ogrundade och uppmuntras att söka efter vetenskapliga bevis som stöd för föreställningar och synsätt. Livsåskådningskunskap hjälper den studerande att i linje med målen för **miljökompetens** förstå värdet av naturens mångfald och lär hen att reflektera

över hur individen och samhället kan agera på ett ekologiskt hållbart sätt. Läroämnet aktiverar den studerande att agera för att avvärja klimatförändringen och reflektera över attityder och känslomässiga färdigheter som behövs för att möta klimatförändringen.

Livsåskådningskunskap bygger på idén om vikten av att möta och föra dialog mellan olika kulturer och åskådningar. Läroämnet introducerar den studerande i världsåskådningar, kulturer och kulturarv av betydelse både historiskt och i nutid. På det här sättet vidgas den studerandes världsåskådning och hen lär sig förstå värdet av kulturell mångfald. Den studerande vägleds att agera etiskt och respektfullt, inom både den egna och andra kulturer och samhällen. I läroämnet diskuteras hur mänsklighetens och världens framtid kommer att förändras och utvecklas, bland annat behandlas den nya mediemiljön, den tekniska utvecklingen och klimatförändringen. På så sätt stärks den studerandes **globala och kulturella kompetens**.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i livsåskådningskunskap är att den studerande ska

- få stöd och underlag för att bygga sin identitet och livsåskådning
- kunna utnyttja, kombinera och tillämpa kunskap som hen tillägnat sig i olika vetenskaper och läroämnen i gymnasiet för att forma sin egen livsåskådning
- kritiskt kunna bedöma de sociala och kulturella faktorer som påverkar världsåskådningarna och den personliga livsåskådningen
- kunna handla konstruktivt i olika kommunikationssituationer även då det förekommer meningsskiljaktigheter
- bredda och fördjupa sin kulturella allmänbildning och kunskap om olika åskådningar
- utveckla sin förmåga att reflektera över sitt eget och andras tänkande och handlande
- respektera och kunna motivera principer och handlingsätt som främjar mänskliga rättigheter, positiva möten mellan olika kulturer, samhällelig och global rättvisa samt hållbar utveckling och klimatansvar.

Bedömning

I livsåskådningskunskap ska man bedöma hur mångsidigt, varierande, konsekvent och insiktsfullt den studerande kan diskutera åskådningsfrågor och uttrycka sina tankar. Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att reflektera över sin egen livsåskådning och identitet samt förmåga att motivera sina val i detta hänseende. Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om åskådningar skriftligt, muntligt och interaktivt.

Livsåskådningsfrågor är personliga och har sitt ursprung i den studerandes eget liv. Bedömningen av reflektionen kring dem bygger på tankeförmåga, såsom konsekvens, kritiskt tänkande, entydighet och systematik. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

I livsåskådningskunskap ska man också bedöma den studerandes kulturella allmänbildning och kunskaper om åskådningsfrågor som omfattar både konkreta kunskaper och tanke- och kommunikationsförmåga. Dessa beaktas i bedömningen av studieavsnitten. Bedömningen uppmuntrar den studerande att planera, utvärdera och utveckla sina egna studier.

Studieavsnitt

Jag och det goda livet, 2 sp (LKo1)

Studieavsnittets moduler

- Jag och det goda livet, 2 sp (ET1), Obligatorisk

Mål

Jag och det goda livet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå centrala begrepp för att reflektera över ett gott liv och kunna använda dem för att strukturera sin egen livsåskådning*
- *bekanta sig med olika uppfattningar om ett gott liv, bedöma och granska dem i förhållande till sina egna mål i livet*
- *kunna bedöma olika villkor för ett gott liv och identitetsval som respekterar jämlikhet*
- *känna till olika människosyner och kunna analysera hur de leder till olika ideal om ett gott liv*
- *förstå olika delar av den egna identiteten och analysera individuella och samhälleliga faktorer som påverkar den*
- *utveckla sin förmåga att diskutera livsåskådningsfrågor, delta i interaktion och uttrycka sina åsikter på ett ansvarsfullt, konsekvent och kreativt sätt.*

Centralt innehåll

Jag och det goda livet

- *jaget, livsåskådning, världsåskådning och världsbild*
- *faktorer och dimensioner för ett gott liv: behov, lycka, livets mening, välmående och handlingsberedskap, olika modeller för ett gott liv*
- *natur- och humanvetenskapliga, filosofiska och populärkulturella samt sekulära och religiösa människosyner och människoideal*
- *individualitet, livsval och livsbalans: individens möjligheter att påverka sitt liv, arvsanlagens och miljöns betydelse*
- *människans identitet och sociala natur: individen i samhället, privat och offentligt liv, sociala relationer, roller och normer, människans ställning i kollektivet ur intersektionellt perspektiv*
- *grundläggande existentiella frågor: människorelationer, mångfalden i kön och sexuell läggning, studier och arbete, åldrande och död.*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerande reflekterar över frågor om det egna goda livet, vilket stödjer kompetensen för välbefinnande. Det här kan även stärka självkännedom, eftersom frågorna är kopplade till den egna livsåskådningen och identiteten.

Kommunikativ kompetens

Innehållet i studieavsnittet erbjuder den studerande vägkost för en livsåskådlig diskussion inom ramen för vilken den kommunikativa kompetensen förverkligas. I ämnet betonas diskussion och reflektion som metod för att utveckla det egna tänkandet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I bedömningen betonas den studerandes förmåga att förstå och uttrycka livsåskådningsrelaterade frågor. Bedömningsuppgifterna kan vara av olika slag, både skriftliga och muntliga uppgifter ingår och även kamratrespons är en del av bedömningen.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om åskådningar. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I detta studieavsnitt får du reflektera, diskutera och läsa om stora livsfrågor samt öka din självkännedom genom frågor som berör ditt eget liv och identitet.

Jag och samhället, 2 sp (LKo2)

Studieavsnittets moduler

- Jag och samhället, 2 sp (ET2), Obligatorisk

Mål

Jag och samhället

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppfatta betydelsen av social gemenskap för mänskligheten och för den egna identiteten
- förstå att man kan undersöka sociala företeelser och samhällsliga strukturer vetenskapligt och att de har stor betydelse för individens livsåskådning och livsval
- kritiskt kunna analysera både egna och andras samhällsliga påståenden och åskådningar
- kunna tolka och bedöma information från olika medier och andra samhällsinstitutioner
- kritiskt kunna granska samhället och dess olika delområden, samhällsstrukturer, ideologiska särdrag och rådande samhällsliga värden
- förstå och kunna motivera principerna för mänskliga rättigheter, religionsoch samvetsfrihet, jämlikhet, demokrati, fred, social och global rättvisa samt principer för en hållbar utveckling
- kunna analysera sin egen ställning som individ i olika grupper, som medborgare i en stat och som aktör i ett ekonomiskt system
- kunna bedöma individernas möjligheter att påverka inom olika områden och utveckla sin förmåga att delta i samhället på ett konstruktivt och ansvarsfullt sätt.

Centralt innehåll

Jag och samhället

- kritiskt tänkande och rationell argumentation: strukturera den omgivande verkligheten och olika förvrängningar av den
- mediernas och andra informationskällors handlingslogik; skolans, politikens, vetenskapens, konstens, underhållningsindustrins och kulturella, inklusive religiösa samfunds inverkan på världsbilder och livsåskådningar samt på den egna livsåskådningen
- samtidskritik: idéer och värderingar i samhället och olika subkulturer
- kunskapsbaserade grunder för samhällsagerande och aktivt medborgarskap: samhällsstrukturer, sociala realiteter, det moderna västerländska samhällets särdrag, såsom individualism och skillnaden mellan social gemenskap och samhälle och deras inverkan på individens liv

- *den ekonomiska och politiska makten i Finland och i den globala marknadsekonomin, effekterna av de val som görs av individen som konsument och som medborgare*
- *människovärde, människans värdighet och mänskliga rättigheter; dokument om mänskliga rättigheter, såsom FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter och Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna; kränkningar av de mänskliga rättigheterna, såsom Förintelsen*
- *global rättvisa, hållbar utveckling, bekämpning av klimatförändringen och FN:s mål för hållbar utveckling och Agenda 2030*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den samhälleliga kompetensen stärks i och med att studieavsnittet behandlar samhälleliga frågor såsom rättvisa, makt, människovärde och medier. Studieavsnittets innehåll hjälper den studerande att bli medveten om samhällsstrukturer och de egna påverkningsmöjligheterna såväl i närmiljön som på global nivå.

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen stärks under studieavsnittet i och med att det behandlas globala teman såsom global rättvisa, hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och global handel. Dessa teman ska hjälpa den studerande till insikt i hur den egna aktiviteten påverkar och formas av globala fenomen. Kulturella aspekter präglar individens syn på människan och samhället.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens ökar genom fördjupning i teman som berör hållbarhet, rättvisa och mänskliga rättigheter. I studieavsnittet behandlas komplexa etiska frågor, som inte kan ges enkla svar. Det här utvecklar den studerandes förmåga att tolerera osäkerhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I bedömningen betonas den studerandes förmåga att förstå och uttrycka livsåskådningsrelaterade frågor. Bedömningsuppgifterna kan vara av olika slag, både skriftliga och muntliga uppgifter ingår och även kamratrespons är en del av bedömningen.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om teman som ingår i studieavsnittet. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här studieavsnittet blir du bekant med både lokala och globala samhällsfrågor, där du som individ i relation till samhället står i fokus. Vilken ställning har du i samhället och kan du påverka den, varför finns det mänskliga rättigheter och vem har makt i vårt samhälle?

Kulturer, 2 sp (LK3)

Studieavsnittets moduler

- Kulturer, 2 sp (ET3), Valfri

Mål

Kulturer

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå kulturens betydelse för mänskligheten och den egna livsåskådningen och få verktyg för att utveckla en positiv kulturell identitet
- kunna använda begrepp inom kulturforskning och bilda sig en egen välgrundad åsikt i frågor som gäller kulturer
- förstå att kulturer interagerar med varandra och att ingen kultur har utvecklats utan yttre influenser på de kulturella särdragen, såsom livsstil, språk, teknologi och olika övertygelser
- uppfatta finskhet som en kontinuitet som utvecklas och förändras genom historien och som omfattar såväl yttre influenser som inre mångfald och minoritetskulturer
- kunna förstå olika livsåskådnings- och identitetsrelaterade val och beslut samt se den kulturella mångfalden i världen som en rikedom och försvara jämlik behandling av alla kulturer
- känna igen hatretorik och kunna skilja den från ansvarsfull yttrandefrihet.

Centralt innehåll

Kulturer

- begreppet kultur och kulturens betydelse, olika kulturella klassificeringar och sätt att ta del av kultur, kultur som meningsbaserad mänsklig verksamhet, olika teorier om kulturers utveckling och förhållande till varandra, etnocentrism och kulturel relativism
- grunderna i kulturforskning: respondentens och forskarens perspektiv, fältarbete, etnografi, enkät, intervju
- kulturarvet: olika seder och bruk, kulturellt självuttryck, kulturens inverkan på individens världsbild och livsåskådning, Unescos världsarvskonvention
- den finländska kulturens och identitetspolitikens historiska utveckling, mångfald och minoritetskulturer i Finland
- växelverkan mellan kulturer och civilisationer samt monokulturalismens omöjlighet: kulturell mångfald och global kultur samt deras olika inverkningsområden på åskådningar och samhällen
- etnicitet, rasism och annan diskriminering samt ömsesidig respekt och jämlikhet i olika kulturer i ett historiskt perspektiv

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen stärks under studieavsnittet via reflektion kring kulturens betydelse för mänskligheten och den egna livsåskådningen samt via diskussioner om vikten av kulturell mångfald samt ömsesidig respekt och jämlikhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I bedömningen betonas den studerandes förmåga att förstå och uttrycka livsåskådningsrelaterade frågor. Bedömningsuppgifterna kan vara av olika slag, både skriftliga och muntliga uppgifter ingår och även kamratrespons är en del av bedömningen.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om teman som ingår i studieavsnittet. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I detta studieavsnitt reflekterar du kring kulturens betydelse för mänskligheten och den egna livsåskådningen. Vi diskuterar också vikten av kulturell mångfald samt ömsesidig respekt och jämlikhet

Åskådningar, 2 sp (LK4)

Studieavsnittets moduler

- Åskådningar, 2 sp (ET4), Valfri

Mål

Åskådningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- skilja mellan begreppen världs- och livsåskådning och världsbild och bedöma kriterierna för dem samt skilja åskådnings- och värdefrågor från åsiktsfrågor
- förstå att åskådningar, kulturer och samhällsformer förändras fortlöpande genom historien samt utifrån det kunna beskriva olika världsåskådnings särdrag och utgångspunkter
- kunna beskriva och bedöma betydelsen av evolutionen, universella etiska system, omvälvningen i Europa i modern tid, upplysningen, vetenskapen och den moderna marknadsekonomin för världsbilderna och för sin egen livsåskådning
- kunna bedöma vikten av olika värderingar, världsbilder och olika slag av kunskap samt av individuella, gemensamma, politiska och religiösa dimensioner i olika livs- och världsåskådningar
- kunna analysera bakgrunden till sin egen livsåskådning och tillhörande föreställningar och hur de har utformats samt förstå att utgångspunkterna för livsåskådningen skulle ha kunnat se annorlunda ut än nu.

Centralt innehåll

Åskådningar

- begrepp som används inom livsåskådning; åskådningar som grundläggande sätt att förstå världen och karaktären hos åskådningsfrågor
- hur mänsklighetens åskådning har formats: evolutionen, språkets och det flexibla samarbetets betydelse för människans utveckling; animism, teism, ateism
- åskådningarnas historia: uppkomsten av universella livsåskådningar och moralsystem, framväxten av det moderna subjektet och den vetenskapliga världsbilden, framstegstron och segregeringen av samhällets delområden som bakgrund till nya former av världsåskådning
- politiska världsåskådningar, såsom liberalism, socialism och nationalism; hur åskådningar syns i livsstil, konst, idrott och i förhållande till natur och miljö
- livsåskådning ur ett historiskt perspektiv; slumpmässiga historiska faktorer som ligger bakom den egna livsåskådningen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet stärks den tvårvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att vi funderar väldigt brett på vad allt som har format uppkomsten av universella livsåskådningar och moralsystem, vika historiska faktorer som ligger bakom din egen livsåskådning samt hur åskådningar syns i livsstil, konst, idrott och i förhållande till natur och miljö.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I bedömningen betonas den studerandes förmåga att förstå och uttrycka livsåskådningsrelaterade frågor. Bedömningsuppgifterna kan vara av olika slag, både skriftliga och muntliga uppgifter ingår och även kamratrespons är en del av bedömningen.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om teman som ingår i studieavsnittet. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet betraktar vi olika faktorer som har lett till att det uppkommit universella livsåskådningar och du får arbeta kreativt med att analysera hur åskådningar syns i livsstil, konst, idrott och i förhållande till natur och miljö.

Religioner och irreligiositet, 2 sp (LK5)

Studieavsnittets moduler

- Religioner och irreligiositet, 2 sp (ET5), Valfri

Mål

Religioner och irreligiositet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin förmåga att läsa, tolka och förstå olika religiösa och ickereligiösa världsåskådningar samt förmågan att jämföra deras utgångspunkter och livsstil med sin egen livsåskådning*
- *bekanta sig med vetenskaplig forskning, definitioner och förklaringar av religioner, religiositet och irreligiositet samt religionskritik*
- *behärska begrepp, kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna analysera och reflektera kring världsåskådningsfrågor, till exempel frågor med anknytning till sekulär humanism och religioner, och kunna bilda sig en egen välgrundad ståndpunkt i dessa frågor*
- *fördjupa sig i de stora världsreligionerna och uppfatta deras viktigaste särdrag, inre mångfald och inflytande på kulturen och samhället*
- *fördjupa sig i ateismen, agnosticismen och humanismens historia*
- *förstå att irreligiositet och religiositet är historiskt uppkomna, mångfasetterade och föränderliga fenomen med stor kulturell och samhällelig betydelse.*

Centralt innehåll

Religioner och irreligiositet

- undersökning, definition och förklaring av religiositet och irreligiositet; olika uppfattningar om religioners ursprung, religionskritik
- centrala begrepp som används för att förstå religiösa fenomen, såsom myt, helig, rit, symbol och gud
- kristendomens och islams samt buddhismens och hinduismens historiska och geografiska utbredning, uppdelning och grundläggande kännetecken; allmänna drag hos de traditionella åskådningarna i Östasien
- världsåskådningar som ateism, agnosticism, irreligiositet och sekulär humanism grundar sig på

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande stärks i detta studieavsnitt via diskussion kring både religiösa och ickereligiösa världsåskådningar, ateism samt humanism samt jämförelse mellan deras utgångspunkter och livsstil med den egna livsåskådningen. Det här ger en ökad förmåga att ta hänsyn till andra människor och deras åskådningar och en stärkt självkänedom.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I bedömningen betonas den studerandes förmåga att förstå och uttrycka livsåskådningsrelaterade frågor. Bedömningsuppgifterna kan vara av olika slag, både skriftliga och muntliga uppgifter ingår och även kamratrespons är en del av bedömningen.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om teman som ingår i studieavsnittet. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet fördjupar du din insyn i de stora världsreligionerna och deras viktigaste särdrag samt i begrepp såsom ateism, agnosticism och humanism. Du får en större förståelse för både religiösa och ickereligiösa världsåskådningar och jämför deras utgångspunkter och livsstil med din egen livsåskådning.

Framtiden, 2 sp (LK6)

Studieavsnittets moduler

- Framtiden, 2 sp (ET6), Valfri

Mål

Framtiden

Målen för modulen är att den studerande ska

- bekanta sig med framtidsforskningens metoder och uppgifter samt förstå att det går att påverka framtiden med värderingar, handlingar och val, även om det är svårt att förutsäga framtiden
- förstå olika sätt att förhålla sig till den tekniska utvecklingen och förstå hur den teknologiska och tekniska förändringen påverkar samhället, kulturen och miljön

- *lära sig färdigheter, såväl attityder och kunskaper som emotionella färdigheter, för att skapa en hållbar framtid samt att förstå effekterna av klimatförändringen och medlen för att bekämpa den och hindren för dem*
- *kunna bedöma betydelsen av den vetenskapstekniska revolutionen för nutida samhällen och världsåskådningar och för den egna livsåskådningen*
- *förstå betydelsen av utopier och dystopier som återspeglar av historiska, aktuella och framtida frågor.*

Centralt innehåll

Framtiden

- *framtidsforskning, svaga och starka signaler, framtidsarbete; möjliga, sannolika och önskvärda framtidsscenarier*
- *den vetenskapstekniska revolutionen och den tekniska utvecklingen, särskilt digitalisering, maskininlärning, artificiell intelligens och robotik, och deras inverkan på samhället och kulturen*
- *den möjliga förändringen av människobilden och idealen för ett gott liv: till exempel cyborger, transhumanism, genteknik; olika sätt att förhålla sig till den tekniska utvecklingen*
- *förändringar i samhället, de ekonomiska strukturerna och arbetet: till exempel robotik, ojämlikhet, förändringar i fördelningen av arbete och välfärd*
- *ekologiska förändringar med global påverkan: klimatförändringen, massutrotning, minskad biologisk mångfald, folkvandringar*
- *individuella val och samarbete för en bättre framtid; teknisk utveckling som möjliggör ett gott liv*
- *olika fiktiva framtidsberättelser och kritik av dem, dystopier och utopier*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittet stödjer den studerandes etiska kompetens och miljökompetens via behandlingen av aktuella teman inom den tekniska utvecklingen, framtidsforskningen samt möjligheter till att skapa en hållbar framtid. Den studerande reflekterar kring idealen för ett gott liv och en möjlig förändring av människobilden samt kring olika sätt att förhålla sig till den tekniska utvecklingen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I bedömningen betonas den studerandes förmåga att förstå och uttrycka livsåskådningsrelaterade frågor. Bedömningsuppgifterna kan vara av olika slag, både skriftliga och muntliga uppgifter ingår och även kamratrespons är en del av bedömningen.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om teman som ingår i studieavsnittet. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad innebär den tekniska utvecklingen för vår människobild, vad är idealen för ett gott liv och vilka är våra möjligheter till att skapa en hållbar framtid. Dessa frågor får du reflektera kring under detta studieavsnitt.

7.4. Filosofi (FI)

Läroämnets uppdrag

Filosofin utforskar hela verkligheten och olika sätt att gestalta den. Att känna till filosofiska frågeställningar skapar en grund för att förstå världen, samhället och uppfattningarna om människan och att bedöma dem rationellt. Studier i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att rationellt reflektera över motiveringarna till olika uppfattningar.

Utmärkande för filosofin är att den ifrågasätter och söker motiv, vilket hjälper den studerande att få grepp om och strukturera dagens informationsflöde. På så sätt främjar studierna i filosofi den studerandes förmåga att tänka och lära sig. Studier i argumentation och giltig slutledning utvecklar förmågan att förstå och uttrycka även komplexa tankemönster.

Traditionellt har filosofin kallats alla vetenskapers moder. I dess natur ingår därför att integrera olika vetenskapsområden, vilket hjälper den studerande att uppfatta större begreppsliga helheter och samband. Studierna i filosofi främjar den studerandes förmåga att se hur uppfattningar inom olika vetenskapsgrenar och tanketraditioner är uppbyggda och hur de skiljer sig från varandra. Detta stödjer den studerande att tillägna sig olika vetenskaper, vilket gör det enklare för dem att studera vidare. Kunskap i filosofi stärker den studerandes allmänbildning.

Studierna i filosofi ska stärka den studerandes uppfattning om sin egen identitet. I ämnet övar sig den studerande i etisk reflektion och det hjälper hen att förstå betydelsen av olika kunskaper och färdigheter för individen och samhället. Filosofi utvecklar omdömesförmågan och främjar kreativt och självständigt tänkande. I undervisningen i filosofi ska den studerande stödjars att formulera välgrundade personliga åsikter och lära sig att delta i en rationell diskussion. Genom att sätta sig in i filosofiska frågor som saknar enkla svar lär sig den studerande att formulera och motivera sina ståndpunkter. Samtidigt utvecklar hen respekt för olika välgrundade ståndpunkter. Genom att reflektera kring invecklade frågor tillsammans med andra utvecklar den studerande tilltro till sin egen tankeförmåga. Lämpliga arbetssätt inom ämnet är diskussion och dialog.

Mångsidig kompetens

Studierna i filosofi stödjer den studerandes **kommunikativa kompetens** på ett mångsidigt sätt, liksom även utvecklingen till en bildad och ansvarstagande medborgare med respekt för jämlikhet. Läroämnet betonar dialog och god argumentation, vilket gör att den studerande enklare kan ta till sig ett hållbart tänkande och en hållbar livsstil och rättvisa samhälleliga principer. Filosofin kombinerar olika vetenskapsområden och stödjer tillägnandet av olika vetenskaper och kontinuerligt lärande. Studier i filosofi utvecklar språklig uttrycksförmåga, analytiskt tänkande och logisk slutledning.

I filosofin tolkas problem begreppsligt och dialogiskt. Därför betonas språklig medvetenhet samt ett exakt språkbruk som lyfter fram betydelsen av ändamålsenliga begrepp. Även om filosofin använder termer inom sin egen tradition och inom andra vetenskapliga discipliner är målet ett klart och begripligt språk. Filosofins argumenterande karaktär utvecklar ett uttrycksätt som fokuserar på logiska motiveringar och tar hänsyn till olika perspektiv.

Reflektion över det goda livet och samhället är traditionellt kärnan i filosofin. Studier i filosofi stödjer **kompetensen för välbefinnande** genom att utveckla den studerandes förståelse av sig själv, sitt tänkande och sitt förhållande till andra människor. Utvecklingen av förståelsen sammanhänger med människans utveckling som helhet och leder till goda dygder och välbefinnande. Det diskuterande och argumenterande förhållningssättet främjar den sociala gemenskapen bland de studerande och deras kommunikationsfärdigheter och lär dem att respektera olika synpunkter. Samtidigt uppmuntras den studerande att tillägna sig hållbara sätt att tänka och leva och rättvisa samhälleliga principer. Filosofin utvecklar även tolerans för osäkerhet och förmåga att agera även i situationer där tillgången till information är begränsad.

Filosofin har traditionellt omfattat ett synsätt som integrerar olika vetenskapliga discipliner och därigenom stimulerar **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Studier i filosofi bygger på ett naturligt sätt broar mellan olika discipliner. Filosofin hjälper den studerande att tillägna sig olika sätt att hämta information och att kombinera resultaten från olika vetenskaper, vilket gör det lättare att uppfatta stora helheter. Det starka kravet på logik i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att förstå motiveringarna för olika argument och att särskilja faktiska argument från åsikter. I egenskap av ett ämne som ifrågasätter och söker motiveringar uppmuntrar filosofin till kreativt och självständigt tänkande.

När det gäller **samhällelig kompetens** ska undervisningen i filosofi engagera den studerande till ett rationellt etiskt tänkande baserat på respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Idealen för ett rättvist samhälle och ett aktivt medborgarskap är inte endast föremål för analys och undervisning, utan också mål som undervisningen försöker främja. Filosofi utvecklar förmågan att tänka kreativt, kritiskt och självständigt, vilket utvecklar färdigheter för fortsatta studier, meningsfull karriärplanering och framtida förändringar i arbetslivet.

Etik är ett traditionellt delområde av filosofin och därför också en central del av studierna i filosofi. Filosofi lär den studerande att strukturera värderingar, normer och betydelser begreppsligt. **Etisk** reflektion omfattar såväl individ- och samhällsfrågor som miljöfrågor. Den kritiska traditionen inom läroämnet utvecklar den studerandes förmåga till självständigt tänkande och uppmuntrar hen att agera moraliskt hållbart. Studier i filosofi bidrar till att uppfatta mångfasetterade problem och skapa en övergripande bild av dem. Förståelse av sociala och ekologiska globala problem uppmuntrar den studerande att agera för att korrigera dessa och uppfylla målen för **miljökompetens**.

Med tanke på **global och kulturell kompetens** breddar studierna i filosofi tänkandet och hjälper till att förstå att det finns olika sätt att uppfatta verkligheten. Den studerande utvecklar en känslighet för att upptäcka likheter och skillnader i olika fenomen i världen. Av filosofins delområden fokuserar särskilt etik och social filosofi på mångfalden hos människor och kulturer och uppmuntrar till en fördomsfri attityd till olika livsfenomen. Genom filosofiska tankeexperiment ska den studerande ges tillfälle att föreställa sig möjliga framtida utvecklingstrender.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i filosofi är att den studerande ska

ska

- kunna gestalta filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem inom den filosofiska traditionen och att kunna tillämpa problemformuleringarna på olika aktuella frågor
- kunna strukturera, analysera och bedöma information begreppsligt, i synnerhet olika påståenden, deras betydelser och motiveringar till dem
- behärska grundläggande logisk argumentation och därigenom lära sig att lita på och kritiskt granska sitt eget tänkande samt reflektera över dess begränsningar inom olika vetenskapsgrenar och i vardagslivet
- kunna bedöma moraliska problem och tänkbara lösningar på dem samt förbinda sig till etiska principer
- lära sig att reflektera över och begreppsligt analysera större helheter samt att tänka och handla på ett omdömesgillt sätt i såväl etiska frågor som inom andra livsområden, även då informationen är motstridig eller otillförlitlig
- utveckla sin förmåga att uttrycka sina ståndpunkter med rationella motiveringar.

Bedömning

Bedömningen i filosofiämnet ska fokusera på den studerandes förmåga att förstå centrala filosofiska frågor och behärska filosofiskt tänkande och filosofiska begrepp samt på den studerandes förmåga att uttrycka och utvärdera filosofiskt tänkande. Det innebär att man bedömer förmågan att förstå och precisera filosofisk kunskap med hjälp av begrepp samt att kritiskt

analysera och reflektera över den. Därtill ska bedömningen ta fasta på den studerandes förmåga att såväl i vardagen som i vetenskapen identifiera och beskriva filosofiska problem och förmågan att formulera dem med hjälp av begrepp.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes kännedom om presenterade lösningar på filosofiska frågor samt hans förmåga att presentera logiska argument skriftligt, muntligt och interaktivt.

Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att kritiskt granska sitt eget tänkande och uppmuntra den studerande att planera sina studier. Kursbedömningen ska basera sig på mångsidiga bedömningsmetoder. Målen och det centrala innehållet i de olika modulerna ska vara utgångspunkt för bedömningen av hur den studerande har uppnått de allmänna målen för läroämnet filosofi.

Studieavsnitt

Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Demokratins möjligheter och krav, 4 sp (HUMo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Etik, 2 sp (Flo2)

Studieavsnittets moduler

- Etik, 2 sp (FI2), Obligatorisk

Mål

Etik

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära känna den filosofiska etikens centrala begrepp, frågor och teorier
- kunna motivera uppfattningar om det goda och det rätta samt förstå skillnaden mellan normativa och deskriptiva påståenden
- kunna presentera logiska och etiska argument muntligt och skriftligt samt motivera moralens förpliktande karaktär
- kunna analysera meningen med sitt liv och sina livsval med hjälp av filosofiska begrepp
- kunna analysera och bedöma handlingar ur etisk synvinkel samt klargöra sina egna moraliska beslut och värderingar utgående från den filosofiska etiken
- kunna tillämpa etik på samhälls- och miljöfrågor.

Centralt innehåll

Etik

- moralen som normsystem; skillnaden mellan moral, lagar och vanor; moralisk objektivism, relativism, subjektivism
- moral samt normativ och tillämpad etik i moralfrågor; grunderna i dygd-, konsekvens-, rättighets- och pliktetik
- filosofiska teorier om ett gott liv, meningen med livet och en god livsstil
- etik och individens moraliska beslut: mänskliga relationer och livsval

- *etiska frågor kring miljön och naturen, såsom miljöförändringen och djurens rättigheter*
- *etik och samhället: mänskliga och grundläggande rättigheter*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittet stimulerar reflektion kring etiskt hållbart tänkande och handlande och ger verktyg för att förstå, analysera och ifrågasätta utvecklingen av personetiska, samhällsetiska och globala problem.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet uppmuntrar till att söka förståelse för olika sätt att betrakta och lösa problem.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Särskild vikt läggs vid förmågan att förstå, jämföra och förklara olika synsätt sida vid sida. Den etiska kompetensen bedöms på basis av reflekterande texter och muntliga framställningar, som också visar uppnådd förståelse för olika sätt att betrakta och lösa problem inom olika kulturer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här får du hjälpmedel för att analysera etiska problem av skilda slag och övning i att förstå olika sätt att resonera och prioritera.

Samhällsfilosofi, 2 sp (FI3)

Studieavsnittets moduler

- Samhällsfilosofi, 2 sp (FI3), Valfri

Mål

Samhällsfilosofi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bli förtrogen med några centrala begrepp och inriktningar inom samhällsfilosofin*
- *lära sig att beskriva rättvisa, maktutövning och arbetsfördelning i individers, grupper och institutioners verksamhet*
- *lära sig att filosofiskt bedöma samhällsordningens uppbyggnad och legitimitet*
- *kunna tillämpa sina kunskaper på aktuella samhällsfrågor*
- *förstå rättigheters betydelse som grund för samhällsordningen.*

Centralt innehåll

Samhällsfilosofi

- *samhällsordningens legitimitet, teorier om samhällsfördrag*
- *olika former av makt, frihet, jämlikhet och rättvisa*
- *mänskliga rättigheter, medborgarrättigheter och rättsstaten: demokrati och social gemenskap som samhälleliga värden*

- *politiska ideal: liberalism, socialism, anarkism, konservatism, nationalism; samhällsutopier och -dystopier*
- *förhållandet mellan välfärd och ekonomi; legitimering av skillnader i förmögenhet och välfärd; välfärdsstaten*
- *aktuella samhällsfilosofiska frågor: miljöproblem, kulturmöten, effekter av teknik och artificiell intelligens, kön och makt, identifiering och kritik av strukturer som skapar ojämlikhet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet uppmärksammar och fördjupar betydelsen av vad som gör livet i växelverkan med samhället gott och meningsfullt och öppnar på så sätt vägar till välbefinnande med respekt för att medlemmarna i ett samhälle har olika prioriteringar.

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet utvecklar förståelse för de värden och premisser som samhället och dess funktioner bygger på och försöker främja en hållbar utveckling med stöd av studerandenas kreativa tänkande. Den samhälleliga kompetensen ska med stöd av studieavsnittet engagera den studerande till ett etiskt medvetet tänkande där respekten för demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling grundas i insikter om dessas ursprung. Idealen för ett rättvist samhälle och ett aktivt medborgarskap analyseras så att de framstår som mål som undervisningen försöker främja. Studieavsnittet utvecklar förmågan att tänka kreativt, kritiskt och självständigt, vilket utvecklar färdigheter för fortsatta studier, meningsfull karriärplanering och framtida förändringar i arbetslivet.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stödjer den studerandes kommunikativa kompetens, liksom även utvecklingen till en bildad och ansvarstagande medborgare med respekt för jämlikhet. Studieavsnittet är i sig en del av samhällsdialogen och utvecklar argumentation, vilket gör att den studerande enklare kan ta till sig ett hållbart tänkande och en hållbar livsstil och rättvisa samhälleliga principer. Studier i filosofi utvecklar språklig uttrycksförmåga, analytiskt tänkande och logisk slutledning. Filosofin kombinerar olika vetenskapsområden och stödjer tilläggnandet av olika vetenskaper och kontinuerligt lärande.

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittet lär den studerande att strukturera värderingar, normer och betydelser begreppsligt. Etisk reflektion omfattar såväl individ- och samhällsfrågor som miljöfrågor. Den kritiska traditionen inom läroämnet utvecklar den studerandes förmåga till självständigt tänkande och uppmuntrar hen att agera moraliskt hållbart. Studieavsnittet bidrar till att skapa en övergripande bild av mångfasetterade problem. Förståelse av sociala och ekologiska globala problem uppmuntrar den studerande att agera för att korrigera dessa och uppfylla målen för miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Förståelsen för hur en hållbar demokratisk samhällsutveckling stöder samhällsmedlemmarnas välbefinnande visas i den kommunikativa förmågan i skriftliga och muntliga arbeten och diskussioner, liksom det självständiga etiska tänkandet och förmågan att strukturera problem och lösningsmodeller. Särskild vikt läggs vid förmågan att förstå, jämföra och förklara olika och motsägelsefulla synsätt sida vid sida som ett mått på välbefinnandet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här får du material för att förstå hur du kan leva i en meningsfull samverkan med ett samhälle med människor med olika prioriteringar och värderingar.

Sanningen, 2 sp (FI4)

Studieavsnittets moduler

- Sanningen, 2 sp (FI4), Valfri

Mål

Sanningen

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna skilja mellan åsikter och faktapåståenden och förstå behovet av att motivera faktapåståenden
- förstå betydelsen av språk och dess betydelse i gestaltandet av verkligheten
- kunna beskriva och bedöma filosofiska teorier om sanning, kunskap, verklighetens natur och vetenskap
- kunna strukturera och analysera kännetecken för vetenskaplig forskning, slutledning och förklaring
- kunna analysera hur observationer och kunskap samt vetenskapliga teorier förhåller sig till verkligheten
- lära sig att bedöma situationer där olika undersökningar ger olika resultat och handlingsalternativ.

Centralt innehåll

Sanningen

- språk, betydelse och sanning
- det sannas natur och sanningsteorierna; att närma sig sanningen; nödvändig och kontingent sanning
- verklighetens och medvetandets natur; realism och anti-realism
- kunskapens källor, kunskapens möjligheter och gränser, kunskapens berättigande, förhållandet mellan kunskap och säkerhet
- den vetenskapliga forskningens natur och metoder samt vetenskaplig slutledning, vetenskapsetik
- tillförlitligheten hos vetenskapliga metoder och teorier och deras förhållande till verkligheten
- förklaring, förutsägelse, förståelse och tolkning inom olika vetenskaper

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Förmågan att jämföra vetenskaper av olika slag visas i skriftliga och muntliga arbeten och diskussioner, liksom förståelsen för den vetenskapliga världsbilden och dess utveckling. Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens framgår som förmåga att välja och kombinera synvinklar på det som studeras.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Särskild vikt läggs vid förmågan att förstå, jämföra och förklara olika synsätt sida vid sida.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här finns verktyg för förståelse av verkligheten och hur den fungerar, hur man drar logiska slutsatser och skapar vetenskap.

Repetition, 2 sp (FI15)

Mål

Lokal precisering

- lära sig kartlägga sin egen ämneskompetens
- lära sig tillämpa den teoretiska kunskapen från tidigare studiehelheter
- lära sig konkreta metoder för skrivandet av goda essäsvär

Centralt innehåll

Lokal precisering

- gestaltning av idéhistoriska huvudmotiv
- repetition och tillämpning av tidigare ämneskunskap
- kritiskt tänkande och dispositionen av argumenterande text
- kännetecken på goda svar inom filosofi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i filosofi.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd) utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är avsett för att repetera och lägga i dialog de olika filosofiska teorierna från tidigare kurserna för att främja tydligt, kritiskt och mångsidigt tänkande. Behärskandet av tankeströmmarnas dialog och övning i argumentativt skrivande ger goda grunder inför realproven.

7.5. Fysik (FY)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i fysik ska hjälpa den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en naturvetenskaplig världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter om fysikens betydelse i vardagen och för miljön, samhället och teknologin. I undervisningen ska den studerande fördjupa sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till fysik samt i fysikens begreppsapparat och sätt att producera

kunskap. Den studerande utvecklar sin naturvetenskapliga läsfärdighet, vilket hjälper hen att kritiskt utvärdera olika vardagliga val samt ställningstaganden i samhällsdebatten. Undervisningen i fysik ska ge den studerande färdigheter för framgångsrika fortsatta studier inom naturvetenskap och naturvetenskapens tillämpningsområden samt att tillämpa sina kunskaper i fysik i arbetslivet. Med hjälp av mångsidiga lärsituationer och -miljöer möjliggör man att de studerande har jämlika och likvärdiga möjligheter att lära sig.

Undervisningen i fysik ska stödja den studerande att förstå fysikens begrepp både kvalitativt och kvantitativt. Den studerande bearbetar sina tidigare erfarenheter, nya observationer och synvinklar till en logiskt sammanhängande bild av omvärlden i samverkan med lärarna och gruppen samt med hjälp av fysikens teorier.

Undervisningen i fysik ska utgå från observationer i omgivningen. Experiment i olika former stödjer den studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapens karaktär. Under studiernas gång utvecklas den studerandes forskningsfärdigheter både generellt och inom centrala områden som behandlas i respektive modul. Experimentellt arbete ska utföras med beaktande av säkerheten i arbetet.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i fysik vägleder den studerande att tillägna sig ett naturvetenskapligt tänkande, att ta fram och använda information, att komma med idéer, samarbeta samt att bedöma informationens tillförlitlighet och innebörd. Undervisningen utvecklar den studerandes **samhälleliga kompetens** genom att den studerande får färdigheter att delta i samhällsdebatten och påverka det gemensamma beslutsfattandet.

Den studerandes eget undersökande arbete utvecklar den studerandes arbetssätt, samarbetsförmåga och förmåga till kritiskt tänkande samt inspirerar hen till fysikstudier. Den studerande utvecklar sin **kommunikativa kompetens** och lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbetssätt, till exempel genom projekt och arbete i grupp.

Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för att bygga upp en hållbar framtid: fysiken behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välbefinnande såväl på lokal nivå som på nationell och internationell nivå. Undervisningen handleder den studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och miljön, att använda sina kunskaper i fysik för att bygga upp en hållbar framtid samt för att utvärdera sina egna val med beaktande av en hållbar användning av naturtillgångar, konsekvenser för miljö och hälsa samt olika former av energiproduktion. Undervisningen i fysik stödjer på det här sättet den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens, globala och kulturella kompetens** samt hens **kompetens för välbefinnande**.

I studierna i fysik övar den studerande sig på att skriva samt kritiskt tolka och analysera olika texter. Multilitteraciteten utvecklas till exempel genom att den studerande tolkar och producerar skrivna texter, bilder, videor, tabeller, grafer eller formler. Undervisningen i fysik stödjer den **tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen** även genom användningen av informations- och kommunikationsteknik. Informations- och kommunikationsteknik används bland annat för att hämta information, samla in data från observationer, behandla och tolka mättningsresultat, producera och presentera sina egna arbeten samt för att göra modeller och simuleringar.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i fysik hänför sig till fysikens betydelse, värderingar och attityder, den studerandes forskningsfärdigheter och kunskaper i fysik samt användningen av dem. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- kunna bedöma vilken betydelse fysiken och teknologin har för individen och samhället
- identifiera sina kunskaper i fysik och ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet fysik
- bli insatt i hur man tillämpar fysik i olika sammanhang, exempelvis i naturen, näringslivet, organisationer eller forskarsamfund
- få möjligheter att sätta sig in i fysikens tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå
- få tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom naturvetenskapernas och fysikens tillämpningsområden
- få färdigheter att delta i debatter och beslutsfattande som berör miljö och teknologi.

Forskningsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap
- kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningar som utgångspunkt för undersökning, problemlösning eller annan verksamhet
- kunna planera och utföra experimentella undersökningar i samarbete med andra
- identifiera hur felkällor inverkar på mätningar
- kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt analysera och bedöma dem och hela undersökningsprocessen.

Kunskaper i fysik och användningen av dem

Målet är att den studerande ska

- kunna använda centrala begrepp i fysik på ett konsekvent sätt och i rätt sammanhang
- strukturera sin uppfattning om naturens strukturer och fenomen med hjälp av fysikaliska begrepp och principer
- kunna uttrycka slutsatser och synpunkter på sådana sätt som är karakteristiska för fysiken
- förstå fysikaliska fenomen och principer som utgör grunden för teknologiska tillämpningar
- kunna formulera, tolka och bedöma olika modeller samt använda dem och simuleringar för att beskriva fenomen och göra prognoser
- kunna använda ändamålsenliga program för att skapa modeller samt uttrycka matematiska och grafiska lösningar och resultat
- kunna använda mångsidiga informationskällor och kritiskt bedöma dem med hjälp av sina kunskaper i fysik.

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på hur de allmänna målen för fysik uppfylls med betoning på modulspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under lärprocessen ska stödja den studerande att utveckla och bli medveten om sina kunskaper och färdigheter i fysik. Samtidigt övar den studerande sig på självvärdering.

Bedömningen ska baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa fysikaliska kunskaper på olika sätt, till exempel genom att förklara, göra grafiska modeller och använda matematiska modeller. Bedömningen ska basera sig på olika arbeten men även på den studerandes arbetssätt, såsom formulering av frågor, beskrivning av

problemlösningssprocessen samt forskningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man ta i beaktande den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att hämta och tillämpa information.

Studieavsnitt

Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Fysik, miljö och samhälle, 1 sp (FYo2)

Studieavsnittets moduler

- Fysik, miljö och samhälle, 1 sp (FY2), Obligatorisk

Mål

Fysik, miljö och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- bli insatt i energi som ett grundläggande begrepp i fysiken
- känna till olika energiformer och sätt att producera energi
- kunna jämföra olika sätt att producera energi och storleksordningar i anknytning till produktionssättens inverkan på miljön
- få färdigheter i att delta i diskussioner som gäller miljö och teknologi samt i beslutsfattande kring hållbar energihushållning.

Centralt innehåll

Fysik, miljö och samhälle

- energiformer, energins bevarande och omvandling •
- energiproduktion, effekt, verkningsgrad, överföring av energi
- energiproduktionens inverkan på miljön och på klimatförändringen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I studieavsnittet studerar man energiproduktionens effekter på miljön och klimatförändringen. Detta hjälper den studerande att förstå varför människans verksamhet måste anpassas till naturmiljöernas bärkraft samt de begränsade naturresurserna och hållbar användning av dem. Utifrån sin förståelse får den studerande beredskap att motivera sin syn i samhällsdebatten om energiproduktion med fysikens hjälp och utvecklar därmed vidare sin samhälleliga kompetens.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

För att hitta lösningar på problem som anknyter till klimatförändringen krävs tvärvetenskapligt och kreativt tänkande. I studieavsnittet övar den studerande att mångsidigt beakta olika perspektiv i bedömningar av lösningar på problem.

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet studerar man energiproduktionens effekter på miljön och klimatzörändringen. Detta stöder den studerandes etiska kompetens och miljökompetens då det hjälper hen att förstå varför människans verksamhet måste anpassas till naturmiljöernas bärkraft samt de begränsade naturresurserna och en hållbar användning av dem. Utifrån sin förståelse får den studerande beredskap att motivera sin syn i samhällsdebatten om energiproduktion med fysikens hjälp.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi arbetar utgående från studerandenas intresse med olika aspekter av fysik. Du bekantar dig bl.a. med materiens och universums grundstruktur samt med samband mellan kraft och rörelse.

Energi och värme, 2 sp (FY3)

Studieavsnittets moduler

- Energi och värme, 2 sp (FY3), Valfri

Mål

Energi och värme

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin förståelse för energi som ett centralt begrepp i fysiken
- kunna undersöka ett ämnes termodynamiska tillstånd och fenomen i anknytning till förändringar i aggregationstillstånd
- kunna tillämpa termodynamikens begrepp och modeller då hen granskar lösningar inom energiproduktion och medverkar i bygget av en hållbar framtid
- identifiera energibalansens och värmeffödets betydelse i klimatzörändringen.

Centralt innehåll

Energi och värme

- kraft som ett mått på styrkan hos en växelverkan
- mekaniskt arbete
- termodynamiskt system och tillståndsvariabler
- temperatur, tryck och hydrostatiskt tryck
- energins bevarande, inre energi, energiflöde och värmemängd
- hur ett ämne värms upp och svalnar samt förändringar i aggregationstillstånd
- värmeutvidgning
- tillståndsförändringar hos gaser och tillståndsekvationen för en ideal gas

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den etiska kompetensen och miljökompetensen stärks när den studerande bekantar sig med forskningsdata och praxis som anknyter till bekämpningen av klimatförändringen (exempelvis energiproduktion, byggande och energianvändning i hemmen).

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen stärks då färdigheter inom informations- och kommunikationsteknik används bland annat för att söka information, samla in experimentella observationer, behandla och tolka mätresultat, ta fram och presentera resultat samt skapa modeller och simuleringar. Undersökningar som anknyter till avsnittet kan vara exempelvis att bestämma den absoluta nollpunkten eller vattnets specifika ångbildningsvärme eller att bevisa Boyles lag.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här börjar äventyret för den fördjupade fysiken. Energi, ett abstrakt begrepp vars innebörd blir klarare under fysikkurserna. Vi börjar med att undersöka värme- och rörelseenergi.

Kraft och rörelse, 2 sp (FY4)

Studieavsnittets moduler

- Kraft och rörelse, 2 sp (FY4), Valfri

Mål

Kraft och rörelse

Målen för modulen är att den studerande ska

- genom experiment kunna undersöka fenomen i anknytning till kraft och rörelse
- kunna producera och analysera grafiska framställningar av mätdata
- förstå konserveringslagarnas betydelse i fysiken
- känna till säkerhetsaspekter i anknytning till kraft och rörelse.

Centralt innehåll

Kraft och rörelse

- likformig och likformigt accelererad rätlinjig rörelse
- växelverkan mellan kroppar och kraft samt Newtons lagar
- krafternas sammanlagda verkan, kraftdiagram och rörelseekvationen
- tyngd och friktion
- rörelseenergi, potentiell energi och mekanisk energi
- den mekaniska energins bevarande och mekanikens energiprincip
- rörelsemängd, impuls, rörelsemängdens bevarande och endimensionella kollisioner

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Centrala fenomen inom kinematik och dynamik kan ofta studeras endast i grupp. Genom presentation av resultaten stärks den studerandes förmåga och säkerhet i att framträda. Det experimentella arbetet som hör till avsnittet utvecklar på så sätt den studerandes samarbets och kommunikationsfärdigheter samt multilitteracitet.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Likformig rörelse och likformigt accelererad rörelse kan undersökas med hjälp av en rörelsesensor. Informations och kommunikationsteknik används då för att samla in experimentella observationer samt behandla och tolka mätresultat. Momenten stärker den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande stärks genom de praktiska övningarna. Säkerhetsaspekter kan studeras exempelvis i trafiken ur samhällets och individens perspektiv. När det gäller trafiksäkerhet är det centralt att förstå friktionen mellan däck och vägen samt körhastighetens inverkan på bromssträckan. Med hjälp av Newtons lagar kan man förstå säkerhetsbältets och krockkuddens betydelse vid en kollision.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Kraft, kraft och åter kraft. Det är studieavsnittets meny. Som efterrätt tangerar vi energi. Studieavsnittet kan kännas litet segt men när avsnittet är slut borde du inse att Newton II är den som gör problem möra.

Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5)

Studieavsnittets moduler

- Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5), Valfri

Mål

Periodisk rörelse och vågor

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva planetarisk rörelse som centralrörelse*
- *bli förtrogen med svängningsrörelsens och vågrörelsens grundprinciper genom att undersöka mekanisk svängning och ljud*
- *kunna beskriva periodisk rörelse med fysikaliska och matematiska begrepp*
- *matematiskt kunna beskriva mekaniska svängningar och ljud som en periodisk rörelse.*

Centralt innehåll

Periodisk rörelse och vågor

- *kraftmoment och vridning av en kropp*
- *vridning och jämvikt i enkla fall*
- *likformig cirkelrörelse och normalacceleration*
- *den allmänna gravitationslagen och planetarisk rörelse*
- *periodisk rörelse, period, frekvens och amplitud*
- *harmonisk kraft och svängningsrörelse samt den potentiella energin hos en harmonisk kraft*
- *mekaniska vågor: uppkomst, utbredning och reflexion*
- *diffraktion och interferens hos mekaniska vågor samt stående vågor*
- *ljud som vågrörelse, ljudintensitetsnivå, ljudets egenskaper och utbredning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

När man skapar och analyserar rörelsegrafer får man ett naturligt underlag för grupparbete. Exempelvis rekonstruktion av rörelser utifrån en grafisk framställning och verifiering av rekonstruktionen kan vara ett tema för gruppens studier av rörelse.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerande kan bekanta sig med anskaffning och presentation av information med hjälp av informations och kommunikationsteknik exempelvis genom att mäta, analysera och jämföra frekvens spektrum för ljud.

Kompetens för välbefinnande

Ljud är ett av de mest centrala ämnesområdena inom mekaniska svängningar och vågrörelser. Den studerande studerar ljudets egenskaper och hur en mekanisk vågrörelse ger en hörselupplevelse. I studieavsnittet kan man studera sambandet mellan ljudets fysikaliska egenskaper och hörselskador. På detta sätt kan den studerande exempelvis ta till sig sätt att lyssna på musik som stöder välbefinnandet på ett hållbart sätt. Studier av intensitetsnivån hos ljud ger också kvantitativt innehåll på samma tema.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Centralrörelse, vågrörelse och fenomen för vågrörelse, det fortsätter vi med. Under studieavsnittet kommer det att kännas som om man är lite yr i bollen och tankarna går i vågor, men det hör till och resultatet blir bra.

Elektricitet, 2 sp (FY6)

Studieavsnittets moduler

- Elektricitet, 2 sp (FY6), Valfri

Mål

Elektricitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna undersöka fenomen i anknytning till elektricitet experimentellt och kunna utföra grundläggande mätningar inom elläran
- kunna använda begreppen fält och potential för att beskriva elektriska fält
- känna till säkerhetsaspekter i anknytning till elektriska apparater och överföring av elenergi.

Centralt innehåll

Elektricitet

- spänning och elektrisk ström i likströmskretsar
- resistans och Ohms lag
- elektrisk effekt och Joules lag
- koppling av motstånd och Kirchhoffs lagar
- ackumulatorer och en ackumulators laddningskrets
- Coloumbs lag och homogent elektriskt fält
- potentiell energi och potential i ett homogent elektriskt fält
- kondensator och kondensators energi
- halvledare, diod och LED som komponenter i en strömkrets
- elsäkerhet: säkring, kapslingsklassning och genomslagsspänning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Genom att experimentellt undersöka fenomen kring elektricitet och utföra grundläggande mätningar inom elläran lär den studerande sig att beakta elsäkerhet. När den studerande tar till sig betydelsen av elsäkerhet förstår hen vilka elektriska arbeten man kan göra själv och vilka som ska överlåtas till en yrkesperson. På detta sätt tryggas välbefinnande för både den studerande och andra.

Samhällelig kompetens

När man behärskar de centrala innehållen (generator, växelström, transformator och överföring av energi med hjälp av elektrisk ström) kan man delta i samhällsdebatten om elproduktion. Man kan öva på att ta ställning till samhällsrelaterade frågor exempelvis genom att analysera och jämföra aktuella artiklar om produktion och överföring av energi.

Kommunikativ kompetens

Framgångsrika studier av likströmskretsar förutsätter flera lektioner av experimentellt arbete. Dessa arbeten utförs vanligen i grupp. När man övar att använda beteckningar och övar sig på olika sätt att framställa information som är specifika för fysiken utvecklas multilitteraciteten och den språkliga medvetenheten. Studieavsnittets tema ger därmed på ett naturligt sätt tillfälle att öva på samarbets- och kommunikationsfärdigheter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Elektricitet, ett begrepp som verkar så simpelt av sig. Men ju mera man studerar så inser man att det bara öppnar sig en värld som man inte hade någon aning om.

Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7)

Studieavsnittets moduler

- Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7), Valfri

Mål

Elektromagnetism och ljus

- *förstå induktionsfenomenets centrala betydelse inom elektromagnetism*
- *förstå de fysikaliska grundprinciperna för produktion och överföring av elektrisk energi och deras betydelse för samhällets funktion*
- *identifiera källor till elektromagnetisk strålning och strålningens effekt*
- *förstå att ljus är ett elektromagnetiskt fenomen.*

Centralt innehåll

Elektromagnetism och ljus

- *ferromagnetism och magnetisk dipol*
- *magnetisk växelverkan och magnetfält*
- *en laddad partikels rörelse i ett homogent el- och magnetfält*
- *magnetfältet kring en strömförande ledare och kraften mellan två ledare*
- *elektromagnetisk induktion, Lenz lag och virvelströmmar*
- *generator, uppkomsten av växelström, transformatorn och överföring av energi med hjälp av elektrisk ström*
- *elektromagnetisk strålning och dess spektrum samt svartkroppsstrålningens spektrum*
- *ljusets reflexion, brytning och totalreflexion*
- *ljusets interferens och diffraktion*
- *ljusets polarisation kvalitativt*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Gällande strålningens effekter är det viktigt att förstå att de beror på strålningens frekvens och intensitet och att all elektromagnetisk strålning inte är farlig.

Genom att känna till källor till elektromagnetisk strålning och deras effekter lär sig den studerande att aktivt agera för sin egen och andras hälsa och säkerhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi fortsätter med elektromagnetism. Ett fint ordmonster som berättar det väsentliga om studieavsnittet. Vi kombinerar magnetism med elektricitet och börjar vår färd mot den moderna fysiken.

Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8)

Studieavsnittets moduler

- Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8), Valfri

Mål

Materia, strålning och kvantisering

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till den joniserande strålningens effekter och bekanta sig med säker användning av strålning
- introduceras till den världsbild som baseras på kvantfysik från elementarpartikelfysik till kosmolog
- förstå hur betydelsefull den teknologi som baserar sig på kvantisering är för dagens samhälle.

Centralt innehåll

Materia, strålning och kvantisering

- energins kvantisering då materia och strålning växelverkar med varandra
- fotonen som det elektromagnetiska strålningsfältets kvanta
- atomens uppbyggnad, kvanttillstånden hos atomens elektroner samt grundtanken i den vågmekaniska atommodellen
- teknologi som baserar sig på kvantisering; laser och kvantstrukturer
- atomkärnans struktur och förändringar, radioaktivt sönderfall
- kärnreaktioner, ekvivalens mellan massa och energi, atomkärnans bindningsenergi
- kärnkraft, fission och fusion
- sönderfallslagen
- olika typer av joniserande strålning och deras biologiska effekter samt tillämpningar inom medicin och teknologi
- partikelfysikens standardmodell
- världssalltets utveckling

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Med tanke på eget och andras välbefinnande är det viktigt att den studerande förstår varför joniserande strålning har skadliga effekter. Inom studieavsnittet kan man exempelvis studera hur

joniserande strålning används inom medicin, för både diagnostik och behandling. Samtidigt kan man undersöka hur man vid dessa åtgärder tryggar patientens och personalens säkerhet.

Samhällelig kompetens

Genom strålningens kvantisering kan man förklara absorptionen av termisk strålning i växthusgaser och på så sätt fördjupa den studerandes förståelse för de fysikaliska mekanismer som anknyter till växthuseffekten.

Genom att ta till sig de centrala innehållen får den studerande möjlighet att delta i samhällsdebatten om kärnkraft och strålning från radioaktiva källor samt tolka diskussioner utifrån fysikens perspektiv och fakta.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet ger den studerande en uppfattning om den nuvarande vetenskapliga världsbilden som bygger på forskning inom fysik som en global helhet.

Den studerande förstår vilka betydande fysikaliska experiment och teorier som utgör grunden för det nutida samhällets verksamhet och kulturarv samt för människans plats i världsalltet. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för vilka frågor om världsalltet fysiken som vetenskap inte ännu svarar på och vilka den aldrig svarar på.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi fortsätter var vi blev i det föregående studieavsnittet och avslutar de nationella valfria studierna med att titta på den moderna fysiken. Vad kommer sedan?

Fysik och vetenskap, 2 sp (FYI9)

Mål

Lokal precisering

- studerande bekantar sig med olika arbetsplatser där fysiker jobbar med.
- studerande bekantar sig med de olika besöksmålen och fördjupa sina kunskaper gällande den fysik som tangerar besöksmålen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- förberedande av studerande genom att studera den moderna fysiken
- studiebesök till internationell forskningsanstalt
- består av en teoridel som förbereder studerande för resan och en praktisk del som är själva resan och studiemålet.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Global och kulturell kompetens**

Den globala och kulturella kompetensen utvecklas genom att man bekantar sig med vetenskap i olika länder.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är en förberedelse för en vetenskapsresa till en internationell forskningsanstalt i Europa. Den teoretiska delen avläggs i form av en nätkurs och den praktiska delen under en studieresa.

Repetition, 2 sp (FYI10)**Mål**

Lokal precisering

- Repetition inför studentskrivningarna

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Allt det som behandlas under de fördjupade kurserna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kompetens för välbefinnande**

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i fysik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi repeterar inför studentskrivningarna.

7.6. Geografi (GE)

Läroämnets uppdrag

I geografi undersöker man fenomen som sker i naturen, samhället, hos människan samt växelverkan mellan dem. Undervisningen i geografi har som uppdrag att utveckla den studerandes geografiska världsbild och ge hen verktyg att förstå globala, regionala och lokala företeelser och hur de har förändrats under tidens gång samt regionala problem och hur de kan lösas.

Undervisningen i geografi ska vägleda den studerande till insikt om de faktorer som bidrar till att världen förändras, lära hen att formulera välgrundade åsikter, ta ställning till förändringar som sker i den egna miljön, i närområdet och i hela världen samt att arbeta aktivt för att främja naturens och människans välbefinnande. Undervisningen övar den studerandes färdigheter att delta och påverka samt stödjer den studerande i byggandet av en hållbar framtid. Geografiundervisningen hjälper den studerande att bli medveten om växelverkan mellan naturen och mänsklig verksamhet samt att betrakta världen som en föränderlig och kulturellt pluralistisk livsmiljö.

I geografiundervisningen integreras naturvetenskapliga och humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnen. Undervisningen ger den studerande färdigheter att granska miljö- och människorättsfrågor och stödjer den studerandes utveckling till en bildad och ansvarstagande medborgare.

Undervisningen ska ta avstamp i de ungas livsmiljö och i den studerandes vardag. Olika lärmiljöer ska mångsidigt användas i undervisningen. Ett undersökande angreppssätt och användningen av geomedia hjälper den studerande att fördjupa sitt geografiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i den vardagliga miljön på det lokala, regionala och globala planet. Med geomedia avses olika sätt att ta fram och presentera geografisk information, till exempel kartor, geodata, diagram, bilder, videofilmer, skriftliga källor, olika medier och muntliga presentationer. En mångsidig användning av geomedia hjälper den studerande att hämta, analysera och tolka information samt presentera den visuellt. Genom att man behandlar aktuella nyheter i undervisningen får den studerande stöd för att utveckla sin världsbild och sitt kritiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i närmiljön och på andra håll i världen.

Mångsidig kompetens

Målen för mångsidig kompetens uppfylls tillsammans med målen för undervisningen i geografi.

*Undervisningen i geografi stödjer utvecklingen av den studerandes **kompetens för välbefinnande** och **kommunikativa kompetens**. I läroämnet grundar sig arbetssätten på växelverkan och varierande lärmiljöer, och man utgår från den studerande. I undervisningen betonas speciellt sociala färdigheter och samarbetsförmåga samt att den studerande tar ansvar för sitt eget och andras arbete. Den studerande ska få handledning i att ställa upp egna mål och ska stödjas och uppmuntras i olika skeden av läroprocessen, vilket stärker den studerandes självkännedom och utvecklar uthålligheten.*

*I geografin får den studerande öva sig på undersökande samt **tvärvetenskapligt och kreativt** arbete. Den studerande fördjupar sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till geografi samt i läroämnets begreppsapparat och hur geografisk kunskap byggs upp. Färdigheter i geomedia stärker den studerandes multilitteracitet. Undervisningen i geografi motiverar den studerande till ett naturvetenskapligt och humanistisk-samhällsvetenskapligt tänkande och till att söka och kritiskt analysera information.*

Undervisningen i geografi ger den studerande grundläggande kunskaper som hjälper hen att ta ställning till många aktuella samhällsfrågor och tillämpa ett kritiskt förhållningssätt till medieinnehåll. Undervisningen främjar den studerandes förståelse av vilken betydelse en hållbar utveckling har som utgångspunkt för områdesplanering samt ger den studerande färdigheter till

interaktiv planering. Undervisningen vägleder den studerande mot en hållbar framtid och utvecklar en förståelse för globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem. Det här stärker den studerandes **samhälleliga kompetens**.

Undervisningen i geografi stärker på olika sätt den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**. Undervisningen ökar den studerandes förståelse för kulturell mångfald och naturmiljöns betydelse och ska ge den studerande en inblick i nödvändigheten av en hållbar livsstil. Undervisningen i geografi hjälper den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i den egna vardagen samt för etisk reflektion och för att göra hållbara val som konsument.

Undervisningen i geografi fördjupar den studerandes förståelse av de mänskliga rättigheternas betydelse, samhällets mångfald och hur den regionala identiteten formas, och stödjer på det här sättet den studerandes **globala och kulturella kompetens**. Utmärkande för geografin är att man undersöker aktuella globala fenomen och växelverkan mellan dem. Undervisningen stödjer den studerandes internationella färdigheter och livskompetens samt utvecklingen till en bildad och fördomsfri människa.

Mål

Undervisningen i geografi stärker den studerandes geografiska tänkande, fördjupar hens förståelse av fenomen och processer samt utvecklar hens förmåga att behärska och tillämpa mångsidiga färdigheter. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Geografiskt tänkande

Målet är att den studerande ska

- få upplevelser och färdigheter som fördjupar hens intresse för geografi och geografins sätt att gestalta och utforska världen
- förstå vad som karakteriserar geografin som vetenskap och hur geografiskt kunnande behövs i vardagen, i studierna och i arbetslivet
- kunna använda geografiska begrepp exakt samt kunna formulera och motivera ståndpunkter på ett sätt som är specifikt för geografin samt i rätt sammanhang
- fördjupa sina kunskaper om jordens kartbild och om ortnamn
- kunna granska världen ur olika synvinklar, såsom ur den enskilda individens, samhällets och miljöns perspektiv
- förstå nödvändigheten av en hållbar livsstil och betydelsen av cirkulär ekonomi som sparar naturresurser.

Geografiska fenomen och processer

Målet är att den studerande ska

- förstå naturgeografiska fenomen och processer
- förstå humangeografiska fenomen och processer
- förstå växelverkan mellan natur- och humangeografiska processer

Geografiska färdigheter och tillämpningar

Målet är att den studerande ska

- kunna observera vardagsmiljöer och tolka landskap

- kunna jämföra och analysera de fenomen, strukturer och former av växelverkan i naturen och i den mänskliga verksamheten som är knutna till olika regionala nivåer samt de ändringar som sker inom dessa
- kunna observera, beskriva och analysera människornas välbefinnande lokalt, regionalt och globalt
- kunna reflektera över och bedöma potentiella lösningar på förändringar i miljön och förändringar som orsakas av mänsklig verksamhet
- förstå, tillämpa och analysera geografisk kunskap och använda geomediala mångsidigt för att söka, analysera och presentera information
- följa med aktuella händelser i världen och kritiskt bedöma vilka faktorer som inverkar på dem och vilka eventuella följder de har
- ha insikt i regionutveckling och sätten att delta i och påverka den
- tillägna sig färdigheter att agera som en ställningstagande och aktiv världsmedborgare som främjar en hållbar framtid.

Bedömning

Bedömningen i geografi ska basera sig på hur väl målen för läroämnet uppnåtts, med fokus på de specifika målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under läroprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sina arbetssätt samt att utveckla sina kunskaper. Vitsordet ska grunda sig på mångsidiga sätt att visa sina kunskaper och på mångsidiga iakttagelser av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter.

Centrala föremål för bedömningen i geografi är geografiskt tänkande, den studerandes förståelse av geografiska fenomen och processer samt hens geografiska färdigheter och förmåga att tillämpa dem. Den studerande kan åskådliggöra sitt geografiska tänkande och sina geografiska kunskaper på olika sätt. Centrala färdigheter som ska bedömas i geografin är förmågan att läsa och tolka kartor, förmågan att presentera information grafiskt samt andra geomediala färdigheter. Den studerande kan även visa sina kunskaper i geografi med hjälp av fältarbeten, presentationer, undersökningsrapporter och andra arbeten.

Studieavsnitt

En värld i förändring, 2 sp (GE01)

Studieavsnittets moduler

- En värld i förändring, 2 sp (GE1), Obligatorisk

Mål

En värld i förändring

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin geografiska världsbild och kunna använda ortnamn naturligt och i ändamålsenliga kontexter
- kunna analysera vad som ligger bakom förändringar i miljön samt bedöma följderna av förändringarna på olika områden
- känna till och kunna beskriva med vilka lösningar förändringarna i miljön kan stävjas eller hur följderna kan lindras på olika områden
- kunna analysera orsakerna till förändringar i mänskligheten samt bedöma följderna av förändringarna på olika områden
- känna till metoder och kunna bedöma hur man kan påverka förändringar som är en följd av mänsklig verksamhet på olika områden
- vara förtrogen med överenskommelser som anknyter till hållbar utveckling och kunna använda dem som grund för etiska motiveringar

- kunna söka, analysera och presentera ändamålsenlig och tillförlitlig information om regionala frågor med hjälp av geomediala
- kritiskt kunna bedöma aktuella regionala nyheter i olika medier med anknytning till förändringar i miljön eller mänskligheten.

Centralt innehåll

En värld i förändring

Geografin som vetenskap

- hur miljön och världen granskas i geografin
- tillämpning av geografi i arbetslivet och i vardagen
- aktuella regionala nyheter

Förändringar i miljön och hur man löser dem

- mekanismer bakom klimatförändringar
- orsakerna bakom och följderna av den klimatförändring som sker i dag
- torka, ökenspridning, stormar, översvämningar
- att anpassa sig till och stävja förändringar i miljön

Mänsklighetens förändringar

- globala miljökonsekvenser av befolkningens tillväxt och ökad välfärd
- bristen på rent vatten, hunger
- välståndets fördelning, fattigdom
- flyktingskap
- överenskommelser om hållbar utveckling

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet behandlas global och kulturell kompetens genom att man går igenom målen för hållbar utveckling, Agenda 2030, och på vilka sätt de förverkligas i nuläget och vad som ytterligare behövs göras i Finland och globalt. Kompetensen stärks ytterligare genom att studerande följer med världsaktuella nyheter under studieavsnittets gång och ska reflektera över nyhetsinnehållet i förhållande i studieavsnittets centrala innehåll.

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet behandlas etisk kompetens och miljökompetens bl.a. genom att studerande ska kunna söka, analysera och presentera fakta och kunna resonera etiskt om de globala miljökonsekvenser som uppstår till följd av av befolkningens tillväxt och ökad välfärd. Kompetensen övas även genom att de studerande ska kunna kritiskt analysera påståenden om den pågående klimatförändringen.

Kompetens för välbefinnande

I studieavsnittet behandlas kompetens för välbefinnande bl.a. genom diskussion och analys över välståndets fördelning, fattigdom, hunger samt bristen på rent vatten och vilka följder för människan och miljön det har.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom nyhetsuppföljning och -rapportering, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel genom muntliga och skriftliga arbeten som behandlar olika naturgeografiska fenomen och deras geografiska spridning samt självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet blir lär du dig granska världen och globala fenomen ur en geografisk synvinkel samt lär sig centrala frågeställningar och begrepp för att beskriva de natur- och humangeografiska fenomen som formar miljön och samhället vi lever i.

Den blå planeten, 2 sp (GE2)

Studieavsnittets moduler

- Den blå planeten, 2 sp (GE2), Valfri

Mål

Den blå planeten

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna använda centrala naturgeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt
- kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera naturgeografisk information med hjälp av geomediala
- förstå de fenomen som beror på jordens planetariska karaktär och motivera deras effekt på naturens system
- kunna beskriva och analysera den regionala indelningen av den icke-levande och den levande naturen på jordklotet
- kunna utläsa naturlandskapens struktur, uppkomst och utveckling via kartor och bilder samt förklara hur och varför naturlandskapen förändras
- kunna analysera orsakerna bakom risker som rör naturen och bedöma deras följder på olika områden
- kunna beskriva och med hjälp av exempel jämföra hur risker som rör naturen kan förutses eller hur följderna av dem kan lindras på olika områden
- förstå betydelsen av naturgeografisk kunskap i samhället och i människornas vardag.

Centralt innehåll

Den blå planeten

Naturgeografiskt tänkande

- naturgeografiska frågeställningar samt inhämtande, analys, bedömning och presentation av naturgeografisk information
- naturgeografiska informationskällor och forskningsmetoder

Atmosfären och hydrosfären

- atmosfärens struktur och vindarna, förändringar i ozonlagret
- vattnets kretslopp, regn och havsvattnets rörelser, ENSO och NAO
- väder och väderprognoser
- klimatzoner

Litosfären

- *jordklotets struktur och det geologiska kretsloppet*
- *endogena och exogena processer som omformar jordens yta*
- *endogena och exogena fenomen som risker, centrala riskområden, identifiering av risker och riskberedskap*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet behandlas tvärvetenskaplig och kreativ kompetens bl.a. genom att studerande söker, analyserar, tolkar, bedömer och presenterar naturgeografisk information om en ort/region i världen som hen själv valt att fördjupa sig i med hjälp av olika former av geomedia. Kompetensen stärks också genom att studerande lär sig om olika naturgeografiska risker och möjligheterna att förebygga eller minska effekterna av dessa risker för människan och miljön.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet behandlas global och kulturell kompetens bl.a. genom att alla naturgeografiska fenomen som ingår i det centrala innehållet alltid har en regional anknytning.

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet behandlas den kommunikativa kompetensen bl.a. genom att studerande får öva sina kommunikationsfärdigheter genom att planera och presentera väderdata i form av en väderprognos såsom en meteorolog gör samt genom att presentera sin egen fallstudie.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen kan exempelvis bedömas med hjälp av ett omfattande arbete, där studerande visar sina färdigheter i att kunna använda centrala naturgeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt, samt kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera naturgeografisk information med hjälp av geomedia.

Den kommunikativa kompetensen kan exempelvis bedömas genom muntliga presentationer och kamratutvärdering av varandras arbeten och presentationen av väderprognosen.

Den globala och kulturella kompetensen kan exempelvis följas upp i samband med debatter eller diskussioner av den globala och lokala inverkan man kan iaktta i samband med de globala fenomen som behandlas i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig att kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera naturgeografisk information med hjälp av geomedia. Du lär dig också att förstå de fenomen och processer som sker i atmosfären, hydrosfären och litosfären samt orsakssambanden mellan dem.

En gemensam värld, 2 sp (GE3)

Studieavsnittets moduler

- En gemensam värld, 2 sp (GE3), Valfri

Mål

En gemensam värld

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna använda centrala humangeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt
- känna till olika kulturella drag och uppskatta deras mångfald samt ta i beaktande de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet
- kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera humangeografisk information med hjälp av geomediala
- kunna beskriva och analysera de regionala dragen i mänsklig verksamhet och beroendeförhållanden mellan natur och miljö på olika regionala nivåer
- kunna analysera naturresurserna och miljöns möjligheter och deras inverkan på den mänskliga verksamheten samt jämföra olika områden
- med hjälp av exempel kunna analysera orsakerna till risker som rör mänskligheten och miljörelaterade risker samt bedöma deras följder och känna igen på vilka sätt de kan stävjas eller lindras på olika områden
- förstå betydelsen av humangeografisk kunskap i samhället, i människornas vardag och i den egna verksamheten.

Centralt innehåll

En gemensam värld

Humangeografiskt tänkande

- humangeografiska frågeställningar, inhämtande, analys, bedömning och presentation av humangeografisk information
- humangeografiska informationskällor och forskningsmetoder
- upplevelser av platser, tankekartor

Befolkning, bosättning och kulturer

- befolkningsstruktur och befolkningsförändring
- bosättnings placering, flyttningsrörelser
- kulturell mångfald, regional identitet och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna, såsom ursprungsbefolkningens ställning

Städer och urbanisering

- markanvändning och byggd miljö
- förändringar i den urbana miljön och ekostäder

Produktionens regionala drag och hållbar användning av naturresurser

- jord- och skogsbruk samt fiskerier
- gruvprodukter, energikällor
- industri
- cirkulär ekonomi

Mobilitet, tjänster och växelverkan

- tillgänglighet, trafiknät och turism
- globalisering

- *regional spridning av innovationer*

Lokal precisering

- Vanda och Helsing kyrkoby som lokalt forskningsområde

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I studieavsnittet behandlas samhällelig kompetens bl.a. genom analyser av samhällsproblem såsom befolkningsstruktur och befolkningsförändring och flyttningsrörelser t.ex. med hjälp av fallstudier, diskussioner och rollspel.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet behandlas global och kulturell kompetens bl.a. genom att man diskuterar och arbetar med frågeställningar som handlar om kulturell mångfald, regional identitet och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna.

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet behandlas etisk kompetens och miljökompetens bl.a. genom projektarbete där studerande ska analysera olika humangeografiska aspekter utgående från landet de valt. Kompetensen stärks också genom diskussion och debatt om industrins hållbara användning av naturresurser t.ex. vid produktion av el, gruvdrift.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. De mångsidiga kompetenserna i studieavsnittet bedöms genom det projektarbete som studerande utför samt genom att studerande skriftligen och muntligen förmedlar sin kunskap och sina åsikter gällande de teman som diskuteras och debatteras i studieavsnittet. Studerande utför även själv- och kamratutvärdering i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig att analysera och presentera humangeografisk information med hjälp av geomedia. Du analyserar även vilka möjligheter naturresurserna och miljön har skapat för mänsklig verksamhet i olika regioner på jorden.

Geomedia, 2 sp (GE4)

Studieavsnittets moduler

- Geomedia – undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4), Valfri

Mål

Geomedia – undersök, delta och påverka

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna formulera geografiska frågeställningar och genomföra en undersökning eller ett delaktighets- eller påverkansprojekt med en lokal, regional eller global dimension
- förstå och kunna förklara hur geomedia tillämpas i geografisk forskning, i den egna vardagen och inom olika samhällsområden
- kunna använda och känna till funktionsprinciperna för applikationer inom geodata
- kunna observera vardagsmiljöer, tolka landskap och kartor samt beskriva regionala fenomen, strukturer och regional växelverkan i naturen och i mänsklig verksamhet
- känna till och kunna beskriva olika syften med och nivåer av områdesplanering samt de medborgerliga rättigheterna att påverka planeringen och utvecklingen av sin egen miljö.

Centralt innehåll

Geomedia – undersök, delta och påverka

Geografisk forskning

- användningen av geomedia i geografiska undersökningar; grunderna i kartografi och geodata, bilder, videofilmer, diagram och tabeller samt andra regionala informationskällor
- att formulera problem och söka, behandla, analysera, tolka, utvärdera, åskådliggöra och presentera forskningsmaterial
- att tolka natur- och kulturlandskap med hjälp av kartor, bilder och övrig geomedia
- användningen av geomedia i vardagen, arbetslivet och i främjandet av en hållbar framtid

Områdesplanering och principerna för interaktiv planering

- planläggning på olika regionala nivåer
- olika sätt att delta

En geografisk undersökningsrapport eller ett delaktighets- och påverkansprojekt (enligt den studerandes val)

- Undersökningsrapportens eller delaktighets- och påverkansprojektets infallsvinkel kan vara regiongeografisk eller basera sig på ett fenomen. Den centrala utgångspunkten ska vara den regionala aspekten och förståelsen av människans och naturens växelverkan.
- Undersökningsrapporten eller projektet utarbetas självständigt eller i grupp.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I studieavsnittet behandlas samhällelig kompetens bl.a. genom att studerande får bekanta sig med stadsplanering och dess betydelse för områdesplanering och på vilka sätt man som medborgare kan påverka planeringsprocesserna och utvecklingen av den egna närmiljön.

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet behandlas kommunikativ kompetens bl.a. genom att studerande observerar tillsammans med andra vardagsmiljöer, tolkar landskap och kartor och kan beskriva regionala fenomen.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet behandlas tvärvetenskaplig och kreativ kompetens bl.a. genom arrangerande och deltagande i ett humanitärt kartläggningsprojekt (Mapathon-projekt). Kompetensen kan också behandlas genom att man i studieavsnittet samarbetar med myndigheter eller instanser gällande markanvändning och stadsplanering.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet.

En geografisk undersökningsrapport eller ett delaktighets- och påverkansprojekt är en central del av studieavsnittet. Genom att välja ett ämne som exempelvis undersöker den betydelse en hållbar utveckling har som utgångspunkt för områdesplanering, samt betonar den studerandes färdigheter för interaktiv planering, kan hans samhälleliga kompetens bedömas utgående från detta arbete.

Färdigheter i geomedia stärker den studerandes multilitteracitet. Genom att i arbetet visa att hen behärskar användningen av olika former av geomedia kan den studerande dessutom visa sin tvärvetenskapliga kompetens.

Den kommunikativa kompetensen kan visas dels genom det producerade arbetet i sig självt, men även dels genom att presentera det och diskutera de väsentliga huvudpunkterna med resten av gruppen. De studerande kan även skriva t.ex. insändare eller nyhetsartiklar om det egna projektet/undersökningen som publiceras i lokaltidningen eller på skolans sociala kanaler.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig känna till och använda applikationer inom geodata och geomedia. Du lär dig också vad planläggning är och dess betydelse för en hållbar markanvändning. Du övar dig även i att tolka landskap utgående från bilder och kartor.

Repetition, 2 sp (GEI5)

Mål

Lokal precisering

- få en överblick av de viktigaste helheterna inom ämnet
- få praktiska tips för goda essäsvår
- repetera det tekniska kunnande som behövs inför studentskrivningarna
- förbereda sig mentalt inför realprovet.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- kännetecken på goda svar inom naturvetenskaper
- vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- repetition av vad som kännetecknar vetenskaplig forskning
- genomgång av de viktigaste ämneshelheterna inom respektive ämne.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i geografin.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som underkänt/godkänt utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är avsett att hjälpa dig repetera viktiga teman inom ditt ämne inför skrivningarna, samt att träna på praktiska saker som exempelvis hur du ritar upp diagram och läser av grafer.

7.7. Historia (HI)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i historia ska stärka den studerandes allmänbildning och ge förutsättningar att förstå dagens värld och dess förändringsprocess. Undervisningen ska även ge verktyg att förstå samtiden samt öppna upp olika synsätt för reflektion över den framtida utvecklingen. Historia är ett kulturorienterande ämne som fördjupar den studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet. Historieämnet stödjer även den studerandes utveckling till en aktiv samhällsmedlem som förstår mångfald.

Undervisningen ska utgå från historia som vetenskap. Man ska fästa uppmärksamhet vid hur historisk kunskap är uppbyggd, vid att kritiskt bedöma dess tillförlitlighet och vid att historiska företeelser kan tolkas ur olika perspektiv. Studierna i historia ska utveckla förmågan att söka information, skilja på väsentliga och oväsentliga fakta samt hantera stora kunskapsmängder. Undervisningen ska särskilt lägga vikt vid att undersöka samband mellan det förflutna, nutid och framtid samt hur historiska fakta kan tolkas och användas på olika sätt i samhället. Det historiska tänkandet grundar sig på förståelsen av historiekunskapens tolkningsmässiga karaktär. En väsentlig del av det historiska tänkandet är att behärska historieämnets grundläggande begrepp, det vill säga förändring och kontinuitet samt orsak och verkan. Det historiska tänkandet inbegriper också textkompetens, som förmågan att analysera historiska källor och förmågan att bedöma deras ursprungliga syfte. Att läsa och tolka källor på ett för historieämnet utmärkande sätt ger färdigheter att bedöma informationens tillförlitlighet även i dagens värld.

*I undervisningen i historia studerar man den utveckling som har format nutiden, förhållandet mellan människan och miljön samt växelverkan mellan kultur, maktutövning och ekonomi. Den studerande ska undersöka individens betydelse och möjligheter som samhällsaktör nu och i framtiden. Den studerande ska också reflektera kring drivkrafter bakom och intentioner och motiv för individers och kollektivs agerande i historien. Hen övar sig i historisk empati, det vill säga att sätta sig in i människans situation utifrån den dåtida **kontexten**. Syftet är att försöka förstå de lösningar som valdes i det förflutna. Undervisningen ska lyfta fram betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet samt de möjligheter som demokrati och internationellt samarbete ger för att lösa dagens och framtidens utmaningar. Finlands historia ska studeras ur ett globalt perspektiv.*

Mångsidig kompetens

Läroämnet historia stödjer utvecklingen av den studerandes identitet och hens förmåga att agera etiskt. Undervisningen hjälper den studerande att utvecklas till en bildad och fördomsfri samhällsmedlem. Målen för undervisningen i historia uppfylls i anknytning till målen för mångsidig kompetens.

*Historieämnet stärker den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande utvecklar ett etiskt tänkande, empatisk förmåga och färdigheter att ta andra människor och deras synpunkter och behov i beaktande. Läroämnet stödjer den studerandes sökande efter en egen identitet, hjälper den studerande att strukturera sin självbild samt främjar hens förmåga att känna igen och använda sina egna styrkor. Undervisningen fördjupar även förståelsen av välfärdssamhällets utveckling.*

I undervisningen i historia synliggörs den **kommunikativa kompetensen** i målen för läroämnet samt i arbetssätten. I historieämnet grundar sig arbetssätten på diskussion och interaktion och man utgår från de studerande. Väsentligt för studierna i historia är att lära sig möta, förstå och acceptera olika sätt att tänka och arbeta. Förmågan att lyssna till och förstå andra samt att argumentera på ett sätt som respekterar andras synpunkter främjar, förutom den studerandes lärande, även de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan. Den empatiska förmågan utvecklas samtidigt som känslan av delaktighet och upplevelsen av en positiv lärmiljö stärks hos alla.

Utgångspunkten för läroämnet är att den studerande lär sig använda och kritiskt analysera olika informationskällor och bedöma deras tillförlitlighet samt förstå och värdesätta betydelsen av forskningsbaserad kunskap. I undervisningen övar den studerande sig att fördomsfritt och kreativt producera, kombinera och tillämpa information inom tvärvetenskapliga nätverk med siktet inställt på framtiden. Historieämnet stärker på många sätt den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens** samt utvecklar multilitteraciteten. Undervisningen ska i mån av möjlighet inkludera samarbete med högskolor.

I undervisningen i historia betonas betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet på ett sätt som stödjer den studerandes **samhälleliga kompetens**. Olika möjligheter till demokrati, aktivt medborgarskap och internationellt samarbete studeras utifrån principerna för en hållbar framtid. En central del av läroämnet är att stärka den studerandes källkritiska förmåga och medieläskunnighet. Historiestudier hjälper den studerande att bli medveten om samt tolka och bedöma hur historisk kunskap används som ett samhällsligt och politiskt verktyg. Historiemedvetenheten utgör en bas för den studerandes demokratiska aktivitet och utvecklar påverkansmöjligheterna.

I läroämnet historia granskar man hur beroendeförhållandet mellan människan, naturen och samhället har förändrats under en längre tidsperiod. De här frågorna behandlas som en del av arbetet för en hållbar framtid utifrån målen för **etisk kompetens och miljökompetens**. Undervisningen i historia fördjupar den studerandes förståelse för hur samhällets nutida värdegrund har formats, samt ger färdigheter att förstå och lösa komplexa fenomen ur en humanistisk synvinkel. Historisk empati stärker den studerandes förmåga till mångsidig etisk reflektion.

Historieämnet stärker den studerandes kunskap om kulturer och kulturarv och utvecklar på det sättet även den studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet och stärker den studerandes **globala och kulturella kompetens**. Undervisningen i historia stödjer den studerandes utveckling till en ansvarsfull och internationellt orienterad samhällsmedlem som förstår mångfald. I läroämnet historia betonas varje individs rätt till sina kulturella rötter.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i historia hänför sig till historiskt tänkande: värderingar, förståelse av historiska företeelser och hur man söker och tillämpar historisk kunskap. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Värderingar

Målet är att den studerande ska

- få insikt i att historiska företeelser har en mångfald av aspekter och olika kulturella uttrycksformer
- få färdigheter att bygga upp en världsbild som värdesätter mänskliga rättigheter, likabehandling, demokrati och en hållbar livsstil, samt kunna agera som en ansvarsfull medborgare som främjar dessa

- få upplevelser och erfarenheter som fördjupar det egna intresset för historia och förståelsen för historiens betydelse.

Förståelse av historiska företeelser

Målet är att den studerande ska

- behärska de centrala processerna i Finlands historia och i världshistorien samt bakgrunden till dem, och kunna bedöma deras betydelse och växelverkan
- förstå de centrala principerna för hur historisk kunskap är uppbyggd och att den kan tolkas på olika sätt
- förstå nuet som ett resultat av historisk utveckling och som en utgångspunkt för framtiden
- kunna analysera historiska företeelser och mänskliga handlingar mångsidigt och ur ett samtida perspektiv
- kunna relatera sin egen tid och sig själv till det historiska skeendet och därmed fördjupa sin historiemedvetenhet.

Att söka och tillämpa historisk kunskap

Målet är att den studerande ska

- kunna söka, tolka, bedöma och kritiskt granska olika skriftliga, statistiska och visuella källor
- kunna producera kunskap om det förflutna genom att kritiskt använda relevanta källor
- kunna använda historisk kunskap för att bilda sig en välgrundad åsikt samt kritiskt bedöma historisk praxis som ett verktyg i samhällspåverkan
- kunna tillämpa sitt kunnande i historia för att bedöma samhälleliga och ekonomiska utmaningar och finna alternativa lösningar i anslutning till dessa, även med tanke på framtiden.

Bedömning

Bedömningen i historieämnet ska basera sig på hur väl de allmänna målen för historieämnet uppnåtts, med fokus på målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under läroprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och sina arbetssätt samt att utveckla sitt kunnande. Vitsordet ska grunda sig på mångsidig bedömning av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken.

Bedömningen i historieämnet ska fokusera på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för historia: förmåga att förstå tidsmässig utveckling, orsakssamband och följdverkningar samt förmåga att söka information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta och att kritiskt bedöma historiska företeelser, tolkningar och hur historisk kunskap används.

Bedömningen ska beakta den studerandes förmåga att förstå, tillämpa och kombinera historisk kunskap i olika situationer, som förmågan att använda historiska fakta som ett verktyg för att bilda sig en välgrundad åsikt och för att bilda logiska helheter av sina kunskaper.

Studieavsnitt

Människa, miljö och historia, 2 sp (H1)

Studieavsnittets moduler

- Människa, miljö och historia, 2 sp (H1), Obligatorisk

Mål

Människa, miljö och historia

Målen för modulen är den studerande ska

- *förstå och producera faktatexter som är karakteristiska för historievetenskapen, och kunna tolka och förstå statistik*
- *förstå den historiska kunskapens karaktär och kritiskt kunna använda och bedöma historiska källor*
- *känna till de centrala processer som format europeiska samhällena samt det globala ekonomiska systemet*
- *förstå utvecklingen som lett till nutidens ekonomiska, samhälleliga och demografiska fenomen samt kunna analysera olika faktorer som har inverkat på utvecklingen*
- *kunna analysera befolkningens, ekonomins och samhällsstrukturernas utveckling och hur de är beroende av miljön*
- *kritiskt kunna bedöma hur förändringar i teknologi och information formar människors levnadsförhållanden.*

Lokal precisering

- *inom ramen för global och kulturell kompetens är målet att förstå att globaliseringen fört olika kulturområden närmare varandra, och att alla människor och kulturer idag har en allt större möjlighet att påverka varandra*
- *etisk kompetens och miljökompetens innebär målet att kritiskt kunna granska olika länders såväl historiska som samtida agerande i världen ur en etisk synvinkel. Exploatering av markområden, kolonialismens etiska dilemman samt olika former av miljöpåverkan sätts i fokus.*

Centralt innehåll

Människa, miljö och historia

Historia som vetenskap

- *gestaltning av historiska utvecklingslinjer och deras tidsmässiga koppling*
- *forskningsmetoder inom historia och användning av källor*

Jordbruket som grund för samhällenas utveckling

- *människans roll i formandet av miljön under olika tider*
- *jordbruk, arbetsfördelning och kulturens uppkomst*
- *befolkningstillväxten, uppkomsten av samhällen och stater*
- *penningekonomins och handelns utveckling*

Världshandelns uppkomst och ökad växelverkan

- *européerna utforskar och erövrar världen*
- *den internationella handeln blir mångsidigare och inverkar på samhället och miljön*

Industrialiseringen förändrar förhållandet mellan människan och naturen

- *industrialiseringens förutsättningar och dess inverkan på samhället och miljön*
- *befolkningsutveckling och flyttningsrörelser*
- *det postindustriella samhället och den globala ekonomin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Vi lever i en global värld. Hur har våra samhällen och kulturer uppkommit och tagit intryck av varandra? Den globala kompetensen omfattar kunskap om kulturer och kulturarv. Den studerande utvecklar sin individuella, nationella, europeiska och globala identitet. Den globala kulturella kompetensen innebär också förhållningssättet att alla människor är internationella samhällsmedborgare som alla har rätt till sin egen kultur och sina egna rötter. Studieavsnittet betonar många historiska teman som är globala fenomen.

Etisk kompetens och miljökompetens

Hur har människan levt i samverkan ned sin omgivning? Hur har miljön påverkats av de stora förändringsprocesserna som t.ex. jordbruksrevolutionen och den industriella revolutionen fört med sig? Vilka etiska dilemman kan förknippas med t.ex. kolonialism och imperialism?

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för historia: förmåga att förstå tidsmässig utveckling, orsakssamband och följdverkningar samt förmåga att kritiskt tolka information från olika källor. Bedömningen går även ut på att beakta förmågan att hämta in, skapa och tillämpa kunskap samt kunna bilda sig en egen välgrundad åsikt om ett historiskt fenomen.

Bedömningen sker genom olika formativa och summativa metoder, t.ex. prov, grupparbeten, kamrat- och självutvärdering. De studerande får vara med om att påverka bedömningssätten för studieavsnittet. Olika sätt att studera och lära sig framhävs.

Genom mångsidiga sätt tränar och bedöms den studerande i sina färdigheter att se på kursinnehållet ur en global, etisk miljösynvinkel. Genom t.ex. etiska diskussioner om människors och staters agerande gentemot varandra och miljön utvecklas ett holistiskt förhållningssätt till mänsklighetens historia. Dessa kompetenser bedöms inom ramen för studieavsnittets allmänna formativa och summativa bedömning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar de större utvecklingslinjerna från jägar- och samlarsamhällena till dagens globaliserade värld. Du lär dig förstå de centrala processer som format de europeiska samhällena och globala ekonomiska system. Du lär dig att kritiskt tolka och analysera olika typer av historiska källor.

Internationella relationer, 2 sp (Hlo2)

Studieavsnittets moduler

- Internationella relationer, 2 sp (HI2), Obligatorisk

Mål

Internationella relationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till grundläggande begrepp, förfaringssätt och centrala utvecklingslinjer inom den internationella politiken*

- kunna använda mångsidiga informationskällor och känna igen åsiktpåverkan i media under olika tide
- kunna beskriva betydelsen av ideologiska och ekonomiska intressekonflikter för de internationella relationernas utveckling och kunna bedöma vilken inverkan de har i dag och i framtiden
- kunna analysera orsakerna till och följderna av internationella samarbetsstrukturer och konflikter samt möjligheterna till konfliktlösning
- aktivt följa med innehållet i media samt kritiskt kunna granska internationella frågor
- kunna beskriva och bedöma historiebruk som politiskt verktyg.

Lokal precisering

- de mångsidiga kommunikativa kompetenserna omfattar målet att lära sig möta, förstå och acceptera olika sätt att tänka genom gruppdiskussioner och argumentation. Genom att behandla t.ex. olika människoöden under 1900-talets olika grymma händelser kan man lätt också träna sin förmåga till historisk empati.

Centralt innehåll

Internationella relationer

Grunderna i internationell politik

- internationell politik som forskningsobjekt samt centrala begrepp
- politiska ideologier och hur de påverkar samhället och internationella relationer

Ett europacentrerat internationellt system

- imperialismen som ett politiskt, ekonomiskt och kulturellt fenomen
- världskrigens bakgrunder och följder
- motsättningar mellan demokrati och totalitarism
- människorättsfrågor, Förintelsen och andra folkmord

Från en bipolar till en multipolär värld

- kampen mellan supermakterna under kalla kriget och kalla krigets slut
- avkoloniseringens betydelse och följder
- världspolitiken och en maktbalans som förändras

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet sätter fokus på kommunikativa färdigheter genom diskussioner och andra muntliga övningar, t.ex. presentationer. Emotionella och empatiska färdigheter är viktiga för den kommunikativa kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Även om studieavsnittets bedömning bygger på olika delmoment och metoder (t.ex. prov eller föreläsningssdagbok), så bedöms speciellt de muntliga och kommunikativa färdigheterna och förmågan att argumentera i gruppdiskussioner. Den studerandes samarbetsvilja och -förmåga är väsentlig.

De studerande får i mån av möjlighet vara med i planeringen och valet av studieavsnittets bedömningssätt. Den kommunikativa kompetensen bedöms i samband med den formativa och summativa bedömningen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar grunderna i internationell politik, från början av 1900-talet till idag. Du får lära dig om världskrigens bakgrund, förlopp och följder. De ideologiska motsättningarna, t.ex. mellan demokrati och totalitarism, står tillsammans med olika människorättsfrågor i fokus.

Det självständiga Finlands historia, 2 sp (Hlo3)

Studieavsnittets moduler

- Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3), Obligatorisk

Mål

Det självständiga Finlands historia

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå hur Finlands politiska utveckling och internationella ställning samt det finländska samhället har formats som en del av den europeiska och internationella utvecklingen
- känna till de centrala förändringarna i den finländska kulturen, samhället och ekonomin och förstå deras betydelse från 1860-talet fram till i dag samt kunna bedöma framtida möjligheter
- förstå sambanden mellan olika företeelser i det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och politiska livet förr och i dag
- kunna bedöma tolkningar av Finlands historia och motiven bakom dem i en historisk kontext
- kunna analysera egenskaper, föreställningar och ideal som är förknippade med den finländska identiteten och hur de påverkat dagens Finland.

Lokal precisering

- ur den samhälleliga kompetensens synvinkel viktigt att förstå hur Finlands politiska utveckling och internationella ställning samt det finländska samhället har formats som en del av den europeiska och internationella utvecklingen
- för att bättre känna till och känna sig som en del av det finländska samhället, framhävs de centrala förändringarna i den finländska kulturen, samhället och ekonomin från den konstitutionella tiden under autonomin till dagens Finland.

Centralt innehåll

Det självständiga Finlands historia

Det finländska samhällets rötter

- arvet från den svenska tiden och autonomins betydelse för formandet av Finland och den finländska identiteten
- demografiska förändringar och befolkningens mångfald
- det finländska samhället moderniseras

Ett självständigt Finland som en del av Europa

- vägen till självständighet, inbördeskriget och dess internationella kontext
- återuppbyggnadstiden och demokratins kris
- Finland som en del av internationella kulturströmningar

Finland i internationella konflikter

- Finland i andra världskriget
- kalla krigets följder för det finländska samhället och den finländska politiken

Utvecklingen mot dagens Finland

- *samhälleliga och ekonomiska strukturförändringar samt välfärdsstaten*
- *kultur, vetenskap och kunskap*
- *det kulturellt mångskiftande Finland som medlem av en internationell gemenskap*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I undervisningen i historia betonas betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. För att bli en aktiv medborgare i det finländska samhället, och även i Europa och globalt, krävs det att de studerande får utveckla sina samhälleliga kompetenser. En central del av läroämnet är att stärka den studerandes källkritiska förmåga och medieläskunnighet. Historiestudier hjälper den studerande att bli medveten om samt tolka och bedöma hur historisk kunskap används som ett samhälleligt och politiskt verktyg. Historiemedvetenheten och kunskapen om samhället utgör en bas för den studerandes demokratiska aktivitet och utvecklar påverkansmöjligheterna. Studieavsnittet behandlar Finlands samhälle ur en historisk synvinkel och berättar om hur det samhälle vi har idag är uppbyggt på tidigare generationers arbete för ett demokratiskt och fritt Finland. För att kunna förstå och ha färdigheter om dagens finländska samhälle, bör man känna till historien.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den mångsidiga formativa och summativa bedömningen omfattar även de samhälleliga kompetenserna. Genom t.ex. prov, förhör, essäer eller projektarbeten visar den studerande att hen behärskar kunskaper och färdigheter om Finlands historia och samtid. Den studerandes förmåga att förstå komplexa sammanhang och tillämpa och kombinera historisk kunskap till välgrundade och logiska helheter är en väsentlig del av bedömningen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du läser om Finlands historia från 1860-talet till dagens EU-Finland. Du studerar utvecklingen av Finland som en del av ett större internationellt sammanhang. Du får ta del av föreställningar och ideal som förknippas med den finländska identiteten och hur de påverkat dagens Finland.

Den europeiska människan, 2 sp (HI4)

Studieavsnittets moduler

- Den europeiska människan, 2 sp (HI4), Valfri

Mål

Den europeiska människan

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till det centrala europeiska kulturarvet och kunna analysera hur det har formats i växelverkan med andra kulturkretsar*
- *förstå förändringar inom vetenskap och konst samt människobild och könsroller i relation till den samhälleliga utvecklingen*
- *förstå hur konsten och populärkulturen har påverkat historieuppfattningen*
- *kunna analysera betydelsen av vetenskapliga rön och världsbilder under olika tidsperioder*
- *kunna bedöma utvecklingen av olika ideologier och deras effekter på den omgivande världen*

- kunna analysera kulturer i deras historiska kontext samt förstå växelverkan mellan kultur och politik
- kunna granska europeisk kultur som en del av den kulturella globaliseringen.

Lokal precisering

- nå färdigheter inom tvärvetenskapliga och kreativa kompetenser genom att studera europeisk historia bl.a. genom konsten, musiken, litteraturen, arkitekturen, filosofin, religionens och idéhistorien

Centralt innehåll

Den europeiska människan

Den europeisk kulturen och formandet av en världsbild

- vetenskapens, konstens, religionens och medias betydelse i formandet och förmedlingen av olika världsbilder

Den europeiska kulturens rötter

- allmänna drag i antikens kulturer
- uppkomsten av demokrati och vetenskapligt tänkande
- den medeltida kulturen och växelverkan mellan olika kulturkretsar

Utvecklingen av individuellt tänkande och en vetenskaplig världsbild

- vetenskapens och konstens utveckling i början av nya tiden
- reformationen och kunskapsrevolutionen
- upplysningen, uppkomsten av mänskliga rättigheter och jämlikhetstänkande
- 1800-talets ideologier och kulturella och samhällsliga förändringar

Utvecklingen mot nutiden

- konst, populärkultur och kulturens globalisering
- vetenskapen som utmanare till den religiösa världsbilden, framstegstro och hotbilder
- demokratins och jämlikhetstänkandets spridning och deras motkrafter
- ökad kunskap och en kulturell splittring
- könsrollernas förändringar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Att granska den europeiska människans historia tvärvetenskapligt och holistiskt innebär att man närmar sig historien utgående från t.ex. idéhistoria och filosofi, konst, litteratur, musik, arkitektur eller religion. Den studerande lär sig förstå att den europeiska människans historia inte enbart är en samlad mängd historiska händelser, utan snarast en komplex verklighet bestående av flera olika vetenskaper. Att själv kunna göra kreativa tvärvetenskapliga kopplingar av historiska skeenden är ett av de viktigaste målen med detta studieavsnitt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms utgående från ett mångsidigt och tvärvetenskapligt synsätt. Olika konststarters och vetenskapers inverkan på historien undersöks, och olika bedömningsmetoder kan användas. De studerande kan vara med om att välja bedömnings- och utvärderingssätt. Under studieavsnittet används t.ex. kursdagbok, grupparbete eller prov.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet studerar du t.ex. samhälleligt tänkande och ideologier ur europeisk synvinkel. Du fördjupar dig i hur mytiska, religiösa och vetenskapliga världsbilder från antiken till idag har tagit sig olika uttryck i kulturarvet, konsten och vetenskapen under olika tider i Europa.

Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5)

Studieavsnittets moduler

- Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5), Valfri

Mål

Sveriges östra rikshalva blir Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till de historiska källorna om Finlands område samt kunna analysera dem kritiskt
- känna till det finländska och samiska kulturarvet samt andra minoritetsgruppers kulturarv och vardagshistoria
- känna till de historiska utvecklingslinjerna i Finland och deras koppling till Östersjöområdet och utvecklingen i Norden
- kunna förknippa de historiska utvecklingslinjerna med sin hembygdshistoria och se utvecklingen också ur den enskilda människans synvinkel
- kunna beskriva befolkningens, de sociala förhållandenas och ekonomins utveckling i Finland
- kunna bedöma sambanden mellan den finländska bildningen och den västerländska kulturen
- kunna granska hur Finlands historia används inom politiken och för att skapa en identitet.

Centralt innehåll

Sveriges östra rikshalva blir Finland

Finlands område under den förhistoriska tiden

- forskningsmetoder och källor
- uppfattningar om olika folkgruppers ursprung i Finland

Medeltiden

- den statliga utvecklingen i Östersjöområdet
- formandet av den religiösa och världsliga makten
- samhälle, näringar, levnadssätt och kultur

Nya tiden

- reformationen och en starkare regeringsmakt
- hur Finland påverkades av Sveriges stormaktssträvanden
- livet i stånds- och jordbrukssamhället
- Finlands förändrade ställning och reformer i slutet av den svenska tiden

Finland som en del av Ryssland

- Finlands införlivande med Ryssland och autonomins uppkomst
- formandet av den finländska identiteten, bildning, vetenskap och konst

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande omfattar bl.a. empatisk förmåga och färdigheter att ta andra människor och deras synpunkter och behov i beaktande. Studieavsnittet främjar den studerandes sökande efter en egen identitet och förmågan hos den studerande att strukturera sin självbild. Den studerande får insikter om den tidigare finländska historien under svenska tiden och hur den svenska tiden har präglat det Finland vi har idag.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen sker genom olika formativa och summativa metoder, t.ex. prov och grupparbeten, kamrat- och självutvärdering. De studerande får vara med om att påverka bedömningssätten för studieavsnittet.

Genom mångsidiga sätt tränar och bedöms den studerande i sina färdigheter. Genom studieavsnittets centrala innehåll och t.ex. diskussioner om den så viktiga svenska tiden i Finlands historia, fördjupas även de studerandes uppfattning om sina finlandssvenska identiteter. Kompetensen för välbefinnande som bl.a. handlar om dessa insikter om det svenska i Finland bedöms inom ramen för studieavsnittets allmänna formativa och summativa bedömning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du fördjupar dig i Finlands tidiga historia allt från stenåldern till autonomins tid på 1800-talet. Du bekantar dig med Östersjöområdet i ett större perspektiv och lär dig förstå Finland som ett område på gränsen mellan öst och väst.

Globala kulturmöten, 2 sp (HI6)

Studieavsnittets moduler

- Globala kulturmöten, 2 sp (HI6), Valfri

Mål

Globala kulturmöten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå teorier och förfaringssätt i anslutning till växelverkan mellan olika kulturer*
- *uppfatta hur kulturella värderingar och världsbilder kommer till uttryck i vardagslivet och i sociala relationer*
- *kunna analysera växelverkan mellan kulturer både i en historisk och i en samtida kontext*
- *analysera kulturella värderingar och bruk som förekommer inom exempelvis konsten, religioner och sociala strukturer*
- *kunna analysera kulturell mångfald som en historisk del av europeisk kultur och kunna bedöma olika definitioner av kulturell mångfald*
- *kritiskt kunna granska och värdera påståenden om kulturella skillnader samt stereotyper som kopplas ihop med olika kulturer samt kulturens inverkan på individen*
- *producera faktatext själv eller tillsammans med andra genom att mångsidigt och kritiskt använda olika källor.*

Centralt innehåll

Globala kulturmöten

Grunder och begrepp inom kulturforskning

- *kulturer och växelverkan mellan dem*

Som mål för granskning väljs två eller flera av följande kulturområden:

- *Asiens kulturer*
- *Afrikas kulturer*
- *arktiska kulturer*
- *Australiens och Oceaniens ursprungskulturer*
- *Latinamerikas kulturer*
- *Mellanösterns kulturer*
- *Nordamerikas ursprungskulturer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Det globala perspektivet är givetvis dominerande i ett studieavsnitt om globala kulturer. Kunskap om olika kulturer och kulturarv är väsentligt för förståelsen av ett allt mer mångkulturellt samhälle i en global värld. Genom att bättre förstå och känna till andra kulturer, deras historia och möten mellan olika kulturer, så kan vi också utvecklas till mera toleranta och öppna individer med bättre förmågor till t.ex. internationellt samarbete. Genom att granska världen ur olika, främst icke-europeiska perspektiv, kan vi nå en mera nyanserad bild av vår värld.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Det frivilliga fördjupade studieavsnittet "Globala kulturmöten" kan utvärderas genom grupparbeten, prov, kursdagbok eller andra bedömningssätt. De studerande får vara med om att påverka bedömningssätt och -kriterier för studieavsnittet. Det faktum att olika människor lär sig på olika sätt genom olika metoder framhävs.

Genom mångsidiga sätt tränar och bedöms den studerande i sina färdigheter att se på världen ur en mera global synvinkel. De olika kulturområdena som ingår i de centrala kursinnehållet studeras ur ett brett kulturellt perspektiv, inte bara historiskt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Avsnittet behandlar möten och växelverkan mellan europeiska och utomeuropeiska kulturer under olika tider. Du lär dig analysera kultur, kulturell mångfald som en del av europeisk kultur och du lär dig att kritiskt granska påståenden om kulturella skillnader och stereotyper.

Repetition, 2 sp (H117)

Mål

Lokal precisering

- att repetera gymnasiet lärostoff i historia
- att få träna på att skriva studentexamenssvar i historia

Centralt innehåll

Lokal precisering

- de 3 obligatoriska och 3 frivilliga studieavsnitten i historia

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som underkänt/godkänt utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

För dig som tänker skriva historia i studentexamen. Studieavsnittet fungerar som förberedelse inför studentprovet. Du repeterar det mest väsentliga innehållet i läroämnet. Du lär dig hur ett studentexamenssvar byggs upp och övar på att svara på tidigare studentprov.

7.8. Kemi (KE)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i kemi ska stödja den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en modern världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter i kemins betydelse och dess tillämpningar för vardagen och samhället samt för att finna lösningar på miljörelaterade utmaningar. I undervisningen ska den studerande fördjupa sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till kemin samt i kemins begreppsapparat och sättet att producera kunskap. Den studerande utvecklar sin naturvetenskapliga läsfärdighet, vilket hjälper hen att kritiskt utvärdera vardagliga val och ställningstaganden i samhällsdebatten. Undervisningen ska väcka ett intresse för kemistudier och yrken inom kemins område samt ge färdigheter för framgångsrika fortsatta studier inom naturvetenskap och naturvetenskapens tillämpningsområden. Med hjälp av mångsidiga lärsituationer och -miljöer möjliggör man att de studerande har jämlika och likvärdiga möjligheter att lära sig.

Undervisningen i kemi ska stödja den studerande att förstå begreppen inom kemin samt skaffa sig en förståelse av kemiska fenomen där den makroskopiska och mikroskopiska nivån samt symbolnivån tillsammans bildar en logisk helhet. I undervisningen utgår man från den studerandes tidigare erfarenheter och observationer. Därefter beskrivs och förklaras fenomen, och modeller för materiens uppbyggnad och för kemiska reaktioner behandlas matematiskt och med hjälp av kemins symbolspråk.

I undervisningen i kemi ska man använda varierande och mångsidiga undervisnings- och studiemetoder som utvecklar den studerandes begreppsliga kunskaper och metodkunskaper. Undervisningen ska utgå från observation och undersökning. Experiment i olika former gör det lättare för den studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapernas karaktär. I experimentellt arbete ska man följa kemikalie-, avfalls- och arbetarskyddslagstiftningen. De studerande lär sig ta ansvar för den gemensamma säkerheten, vilket även utvecklar säkerhetskompetens som behövs i arbetslivet.

Under studiernas gång utvecklas den studerandes forskningsfärdigheter både generellt och inom de centrala områden som behandlas i respektive modul. Grunden för ett forskande arbetssätt är att ställa frågor och göra iakttagelser. Den studerande lär sig mätning och klassificering samt övriga forskningsfärdigheter genom att öva olika metoder. Den studerande utvecklar också färdigheter att behandla och presentera information. Färdigheterna i experimentellt arbete ska utvecklas med målsättningen att den studerande självständigt kan planera en undersökning. Samtidigt lär sig den studerande att dra slutsatser samt utvärdera och argumentera resultatet av sin undersökning.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i kemi tillägnar sig den studerande färdigheter och kunskaper som hjälper hen att förstå kemins betydelse för den egna vardagen och hälsan samt för miljön, vilket stödjer målen för **kompetens för välbefinnandet**. Den studerande utvecklar en förmåga att i det dagliga livet fatta beslut som är fördelaktiga för hens personliga hälsa och miljöns och samhällets välbefinnande. Studiemetoderna i kemi ska stödja ett arbetssätt där den studerande kan identifiera sina egna styrkor och ställa upp egna mål. Systematiska studier är en viktig färdighet i vardagen som stärker den studerandes ork och utvecklar en förmåga att arbeta under föränderliga omständigheter.

Kemiundervisningens experimentella karaktär och den studerandes eget undersökande arbete utvecklar den studerandes arbetssätt, samarbetsförmåga och förmåga till kritiskt tänkande samt inspirerar hen till kemistudier. Den studerande utvecklar sin **kommunikativa kompetens** och lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbetssätt, till exempel genom projektläring och arbete i grupp.

I undervisningen i kemi är man medveten om skillnaden mellan exakt språkbruk som används inom kemin och vardagligt språk. Den studerande får ta del av kemins universella språk utifrån sina egna iakttagelser och det vardagliga språket. I kemin framgår betydelsen av språklig medvetenhet och språkfärdigheter i synnerhet i lärandet av begrepp och framställningen av egna iakttagelser på ett tydligt och ändamålsenligt sätt.

I studierna i kemi ska den studerande öva att skriva och kritiskt tolka olika texter, argumentera och analysera. Multilitteraciteten utvecklas till exempel genom att den studerande tolkar och producerar skrivet språk, bilder, videor, modeller, simuleringar, tabeller och grafer eller kemins symbolspråk. En särskild form av multilitteracitet inom kemin är förmågan att tolka och framställa symboliska modeller samt visuella modeller på submikroskopisk nivå av samma fenomen. Informations- och kommunikationsteknik är också en del av modern undervisning i kemi som stödjer **tvärvetenskaplig kompetens**. Den används till exempel för att hämta information, samla in data från observationer, behandla och tolka mätresultat, producera och presentera sina egna arbeten samt för att göra modeller och simuleringar. Ett datorbaserat mätsystem kan ersätta traditionella redskap, och undersökningsmaterialet kan även sparas i form av bilder och videor.

I naturvetenskapligt arbete syns **kreativ kompetens** som en förmåga att formulera frågeställningar kring fenomen som granskas samt som en förmåga att tillämpa, utvärdera, kombinera och analysera information. Experimentellt arbete och problemlösning förutsätter ett kreativt förhållningssätt och utvecklar kreativt tänkande.

Undervisningen i kemi stödjer den studerandes **samhällskompetens** samt **globala och kulturella kompetens**. Undervisningen utvecklar den studerandes färdigheter att delta i samhällsdebatten och det gemensamma beslutsfattandet genom att den studerande vidareutvecklar sitt naturvetenskapliga tänkande och sin förståelse av informationens tillförlitlighet, betydelse och användning. De naturvetenskapliga kunskapernas utveckling genom historien ger den studerande en bild av hur den vetenskapliga världsbilden har förändrats samt vilken betydelse kemin har haft för förändringarna i samhället. Innovationer inom kemin och moderna applikationer hjälper även den studerande att förstå kemins betydelse för det moderna samhället, teknologin och arbetslivet. Kemin behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välbefinnande såväl på lokal nivå som på nationell och internationell nivå.

Undervisningen i kemi stärker den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens** genom att den studerande får en fördjupad förståelse av olika miljörelaterade problem och vad som orsakat dem. Undervisningen handleder den studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön, att använda sina kunskaper i kemi för att bygga upp en hållbar framtid samt för att utvärdera sina egna val med beaktande av en hållbar användning av naturtillgångar och av cirkulär ekonomi. Den studerande lär sig identifiera vilka lösningar kemin erbjuder på olika miljöutmaningar, som klimatförändringen och naturtillgångarnas tillräcklighet.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i kemi hänför sig till kemins betydelse, värderingar och attityder, den studerandes forskningsfärdigheter och kunskaper i kemi samt användningen av dem. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- få handledning i att identifiera sina kunskaper i kemi, ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet kemi
- kunna bedöma vilka lösningar kemin och den teknologi som anknyter till kemin erbjuder samt vilken betydelse de har för individen, miljön och samhället
- få möjligheter att sätta sig in i kemins tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå
- få tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom naturvetenskaper och naturvetenskapliga tillämpningsområden.

Undersökningsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att kollaborativt producera kunskap
- känna till säkra arbetssätt inom kemin och kunna hantera kemikalieavfall på vederbörligt sätt
- kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningarna som utgångspunkt för undersökning och problemlösning
- kunna genomföra experimentella undersökningar med hjälp av arbetssätt som är karakteristiska för kemin
- kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt analysera och bedöma dem och hela undersökningsprocessen.

Kunskaper i kemi och användningen av dem

Målet är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa de centrala begreppen inom kemin
- kunna använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt göra prognoser
- mångsidigt kunna använda ändamålsenliga program för att skapa modeller samt uttrycka matematiska och grafiska lösningar och resultat
- kunna använda mångsidiga informationskällor samt utifrån sina kunskaper i kemi kritiskt kunna bedöma information som presenterats i olika sammanhang.

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på de allmänna målen i lärokursen i kemi med betoning på modulspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under läroprocessen ska stödja den studerande att utveckla och bli medveten om sina kunskaper och färdigheter i kemi.

I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att förstå, åskådliggöra och presentera kemisk kunskap. Bedömningen ska också beakta den studerandes färdigheter att tillämpa kemisk kunskap och förståelse av naturvetenskapliga lagbundenheter samt samband mellan orsak och verkan. I bedömningen ska man också fästa uppmärksamhet vid den studerandes förmåga att kritiskt utvärdera information.

Bedömningen ska baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodiska kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa kemisk kunskap på olika sätt. Bedömningen ska förutom olika arbeten även basera sig på den studerandes arbetssätt, som formulering av frågor och undersökningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man ta i beaktande den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att inhämta och behandla information.

Studieavsnitt

Kemi och jag, 1 sp (KEo1)

Studieavsnittets moduler

- Kemi och jag, 1 sp (KE1), Obligatorisk

Mål

Kemi och jag

Målen för modulen är att den studerande ska

- aktuella frågor som berör gymnasiestudierna
- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier samt bekanta sig med yrken och fortsatta studiemöjligheter inom kemins område
- utveckla sina förutsättningar att delta i samhällsdebatten i frågor som anknyter till kemi och att bedöma tillförlitligheten i olika informationskällor
- lära sig att använda det periodiska systemet som hjälpmedel för att dra slutsatser i kemien
- kunna använda och tillämpa information om ämnens egenskaper och deras säkerhet i vardagens val
- experimentellt undersöka sammansättning och halt för en blandning, samt beakta olika aspekter på arbetssäkerhet.

Centralt innehåll

Kemi och jag

Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer

- bedömning av hur trygg användningen av olika ämnen är i vardagen och kemins betydelse i det egna livet
- kemins betydelse i arbetslivet och fortsatta studier
- det periodiska systemet och atomens uppbyggnad med hjälp av elektroniskalsmodellen
- rena ämnen, blandningar och separeringsmetoder
- substansmängd och koncentration

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande behandlas till exempel i form av arbetssäkerhet och hur olika kemikalier inverkar på hälsan.

Samhällelig kompetens

Under studieavsnittet behandlas hur kemin som vetenskap påverkar samhällets utveckling.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet.

Kompetens för välbefinnande bedöms bland annat utgående från hur den studerande beaktar arbetssäkerhet i samband med experimentella arbeten.

Samhällelig kompetens bedöms till exempel i samband med gruppdiskussioner eller andra arbeten som behandlar kemins betydelse i samhället.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar arbetssäkerhet i laboratoriet och atomens uppbyggnad. Dessutom funderar du på fortsatta kemistudier och vilka arbetsmöjligheter det finns inom kemibranschen.

Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Molekyler och modeller, 2 sp (KE3)

Studieavsnittets moduler

- Molekyler och modeller, 2 sp (KE3), Valfri

Mål

Molekyler och modeller

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa information om kolföreningar i vardagliga fenomen
- kunna tillämpa begreppen substansmängd och koncentration
- kunna undersöka kolföreningar experimentellt och genom att använda olika modeller
- förstå hur kunskap om kolföreningar byggs upp genom experimentellt arbete och genom att skapa modeller i anknytning till experimenten
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik för att skapa modeller.

Centralt innehåll

Molekyler och modeller

- framställning och utspädning av en lösning samt anpassning av en standardlinje för att bestämma haltmått
- funktionella grupper för kolväten och kolets syre- och kväveföreningar samt grunderna i hur dessa namnges
- oxidation och reduktion hos kolets syreföreningar
- modeller av kolföreningars struktur och förklaring av egenskaperna med hjälp av strukturen
- bestämning av empirisk formel och molekylformel genom beräkning och strukturisomeri
- den kvantmekaniska atommodellen, hybridisering och stereoisomeri hos kolföreningar
- introduktion till hur spektra ger information om ett ämnes struktur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Under studieavsnittet behandlas kompetens för välbefinnande i form av molekylers roll i vardagen, samt genom kolföreningar och näringsämnen.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig kompetens behandlas under studieavsnittet bland annat i samband med spektrometri, framställning av lösningar och att skapa kemiska modeller.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom experimentella arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från diskussioner kring molekylernas betydelse i det vardagliga livet och presentationer eller analyser av kemiska modeller.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Det första valfria studieavsnittet i kemi. Du lär dig framställa olika lösningar och bekantar dig med kolföreningar och deras betydelse för livet på jorden.

Kemisk reaktion, 2 sp (KE4)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk reaktion, 2 sp (KE4), Valfri

Mål

Kemisk reaktion

Målen för modulen är att den studerande ska

- få en helhetsbild av mångfalden av kemiska reaktioner och deras betydelse i vår livsmiljö
- kunna använda och tillämpa begrepp för kemiska reaktioner i det dagliga livet, på fenomen i miljön och i samhället och på tillämpningar inom ny teknologi
- kunna undersöka kemiska reaktioner experimentellt och genom att använda olika modeller
- förstå betydelsen av materiens oförstörbarhet i kemin.

Centralt innehåll

Kemisk reaktion

Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande

- experimentell undersökning av reaktioner samt behandling, tolkning och presentation av undersökningsresultat
- symbolisk framställning och balansering av kemiska reaktioner, reaktionsprodukternas formler och namn
- utbyte och begränsande faktor i en kemisk reaktion
- idealgaslagen och substansmängd
- fällnings- och sönderfallsreaktion, förbränningsreaktion
- protolys, neutralisering och titrering som analysmetoder
- addition, elimination, substitution, kondensation och hydrolys hos kolföreningar samt hur de vanligaste biomolekylerna bildas
- polymerisationsreaktioner, polymerers egenskaper, användning och livscykel

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Under studieavsnittet behandlas etisk kompetens och miljökompetens då man behandlar både framställning och återvinning av olika plaster och material.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom experimentella arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel i samband med grupparbeten som behandlar framställning och återvinning av olika plaster.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig undersöka olika typer av kemiska reaktioner och framställa reaktionerna symboliskt. Du blir även bekant med kemiska reaktioners betydelse i samhället.

Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5), Valfri

Mål

Kemisk energi och cirkulär ekonomi

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå principerna för hur kemisk energi lagras och utnyttjas samt kunna motivera sina åsikter i diskussioner om energilösningar
- förstå principen för energins bevarande och energiförändringar i kemiska reaktioner
- känna till egenskaper hos betydelsefulla metaller samt tillverknings- och förädlingsprocesser och hur dessa inverkar på miljön

- experimentellt undersöka fenomen i anknytning till elektrokemi och beskriva dem med hjälp av modeller
- känna till hur betydelsefulla metaller återvinns samt principerna för cirkulär ekonomi och lösningar i anknytning till dem.

Centralt innehåll

Kemisk energi och cirkulär ekonomi

Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

- energi som binds eller frigörs i en kemisk reaktion med hjälp av bildningsentalpi, bindingsenergi och Hess lag
- beräkningsprinciper med reaktionsserier och i reaktionsblandningar
- oxidationstal och reduktions- och oxidationsreaktioner
- metallers egenskaper och användningsområden, tillverknings- och förädlingsprocesser samt tillräcklighet och återvinningsmöjligheter
- centrala principer i elektrokemin: spänningsserie, normalpotential, elektrokemisk cell, elektrolys och lagring av kemisk energi
- introduktion till naturvetenskaplig forskning eller idéproduktion och planering av en undersökning eller ett problem som ska lösas

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Under studieavsnittet behandlas etisk kompetens och miljökompetens i samband med återvinning av metaller samt jämförelse av energiformer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom experimentella arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel genom experimentella och skriftliga arbeten som behandlar återvinning av metaller och jämförelse av olika energiformer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig beräkna energiförändringar i kemiska reaktioner och bekantar dig med hur kemisk energi utnyttjas i samhället. Du fördjupar dina kunskaper om metallers egenskaper och lär dig om elektrokemi.

Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6), Valfri

Mål

Kemisk jämvikt

Målen för modulen är att den studerande ska

- identifiera kemins betydelse för problemlösning i anknytning till hälsa och miljö
- experimentellt kunna undersöka fenomen i anknytning till reaktionshastighet och kemisk jämvikt
- kunna använda matematiska och grafiska modeller för att beskriva och förklara reaktionshastigheter och kemisk jämvikt samt då hen gör prognoser
- kunna presentera undersökningens resultat grafiskt och utvärdera forskningsresultat och -processer
- introducera i industriella processer och jämviktsreaktioner som förekommer i naturen samt deras betydelse.

Centralt innehåll

Kemisk jämvikt

- reaktionshastighet och de faktorer som inverkar på den
- kvalitativ och kvantitativ behandling av en homogen jämvikt med koncentrationer, påverkan på jämviktstillståndet
- syror och baser, begrepp i anknytning till dem samt förbränningsprodukternas reaktioner i vatten
- matematisk behandling av syra-basjämvikt
- funktionsprincipen för buffertlösningar samt kroppens och naturens buffertsystem på en kvalitativ nivå
- experimentell undersökning av fenomen i anknytning till reaktionshastighet och jämviktsreaktioner samt modeller och grafisk analys av fenomen med datortillämpningar
- introduktion till de möjligheter som kemin erbjuder för att lösa något problem som anknyter till hälsa eller miljö

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet behandlas global och kulturell kompetens i samband med energilösningar och cirkulär ekonomi.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom experimentella arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel i samband med gruppdiskussioner och presentationer som behandlar energilösningar och cirkulär ekonomi.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet undersöker du kemiska reaktioners hastighet och lär dig vilka faktorer som inverkar på den. Du lär dig också beräkna pH för en lösning och bekantar dig med jämviktsreaktioner.

Repetition, 2 sp (KEI7)

Mål

Lokal precisering

- repetera det väsentliga innehållet i tidigare studieavsnitt
- få en uppfattning om vilka kunskaper och färdigheter som krävs i studentexamen och förbättra dessa kunskaper och färdigheter
- förbättra sina färdigheter att lösa naturvetenskapliga problem

Centralt innehåll

Lokal precisering

- begrepp, modeller och beräkningar från de tidigare studieavsnitten
- uppgifter som övar upp färdigheterna inför studentexamen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i kemi.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd) utgående från olika typer av uppgifter som utförs under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Repetition inför studentprovet i kemi.

Labbkurs, 2 sp (KEI8)

Mål

Lokal precisering

- kunna arbeta på ett säkert sätt i kemilaboratoriet
- känna till hur man hanterar avfall efter laborationer
- kunna genom föra olika typer av kemiska undersökningar

Centralt innehåll

Lokal precisering

- grundläggande kunskap om arbetssäkerhet i laboratoriet
- hur man utför olika typer av kemiska undersökningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom samarbete och diskussioner i samband med det experimentella arbetet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Åbo Akademi ordnar en årliga abilabbkurs för finlandssvenska gymnasister. Innehållet bygger till stor del på laborationer i analytisk kemi, fysikalisk kemi, organisk kemi tillsammans med teknisk polymerkemi och oorganisk kemi. Samtidigt erbjuds deltagarna möjlighet att bekanta sig med universitetsmiljön samt de olika labbarnas apparatur och utrustning

7.9. Religion (KT)

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i religion är att stödja den studerande att utveckla en mångsidig allmänbildning i religioner och åskådningar. I religionsundervisningen får den studerande kunskap om religioner, olika uttryck för religiositet och irreligiositet. Religionerna och åskådningarna studeras som en del av kulturen, kulturarvet och samhället och som en del av individens och kollektivets liv.

Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och utveckla den studerandes multilitteracitet i anknytning till religioner och åskådningar. Den studerande ska handledas att undersöka religioner analytiskt ur olika perspektiv och tillämpa och bedöma information om religioner på ett källkritiskt sätt. Religionsundervisningen ska ge den studerande förutsättningar att bygga sin egen världsåskådning och att ta del av dialoger inom och mellan religioner och åskådningar. Olika synsätt ska beaktas och den enskildes övertygelse ska respekteras och de mänskliga rättigheterna främjas i religionsundervisningen. Läroämnet stödjer den studerande att utvecklas till en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.

I undervisningen används forskningsdata, religionernas egna källor och aktuellt material ur olika medier. Undervisningen tar upp språk, begrepp och metoder i de underliggande vetenskapsområdena. Den vetenskapliga grunden för läroämnet religion utgörs i synnerhet av teologi och religionsvetenskap. Dessutom utnyttjas kultur-, samhälls- och konstforskning på ett mångsidigt sätt i undervisningen.

Med hänsyn till läroämnets uppdrag och målen för modulerna kan undervisningen utföras i samarbete med de olika lärokurserna inom läroämnet religion samt med andra läroämnen. I undervisningen används varierande interaktiva arbetssätt liksom även digitala lärmiljöer, miljöer utanför skolan och sakkunniga. Undervisningen ska i den mån det är möjligt ske i samarbete med högskolor.

Mångsidig kompetens

Målen för mångsidig kompetens uppnås tillsammans med målen för läroämnet religion.

Undervisningen i religion främjar den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att stödja hens självkännedom och respekt för sig själv och andra. Undervisningen ger den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning.

I undervisningen används metoder som stärker den studerandes sociala färdigheter och förmåga till samarbete och empati i enlighet med målen för **kommunikativ kompetens**. Undervisningen i religion är språk-, åskådnings- och kulturmedveten och det ger den studerande färdighet att delta i dialoger som berör religiösa, åskådningsrelaterade, etiska och samhällsrelaterade frågor.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens utvecklas i religionsundervisningen på ett mångsidigt sätt. Undervisningen utforskar begrepp, språk och symbolik som är typiska för religioner samt olika vetenskapsgrenars syn på religion. Undervisningen ger färdigheter för källkritisk bedömning av information om religioner och åskådningar. Undervisningen utvecklar den studerandes multilitteracitet och uppmuntrar till kreativ tillämpning av kunskaper och färdigheter i olika miljöer.

Religionsundervisningen utvecklar den studerandes **samhälleliga kompetens** genom att stärka hens delaktighet och deltagande. Undervisningen uppmuntrar den studerande att agera som en ansvarsfull medlem av det demokratiska och människorättsrespekterande samhället och olika sociala gemenskaper. Läroämnet ger färdigheter att agera i arbetsgemenskaper med kulturell mångfald och olika åskådningar. Genom att utveckla den studerandes förståelse för religioner och åskådningar och hens förmåga att föra dialoger om dessa ger läroämnet färdigheter att bygga samhällsfred samt en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid.

Läroämnet religion utforskar religioners etiska dimensioner och uppmuntrar den studerande att för egen del reflektera över värderingar och etiska frågor med beaktande av målen för **etisk kompetens**. Undervisningen ska stödja den studerandes **miljökompetens** genom att öka förståelsen av att religioner och åskådningar som etiska värdesystem spelar en viktig betydelse och roll när det gäller att bygga en ekologisk hållbar framtid.

Utvecklingen av **global och kulturell kompetens** är starkt kopplad till de centrala målen för läroämnet religion. Läroämnet granskar på ett mångsidigt sätt växelverkan mellan religioner, kulturer och samhällen, vilket stärker förståelsen för de finländska, europeiska och globala kulturarven och deras mångfald. Religionsundervisningen erbjuder ett tryggt forum för att behandla förhållandet mellan individen, kollektivet och det finländska samhället samt de tankar och känslor som hänför sig till dem. I egenskap av ett läroämne som diskuterar värderingar och åskådningar ger religion färdigheter att verka i pluralistiska, globala miljöer och i föränderliga medie- och teknologimiljöer.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i religion är att den studerande

ska

- kunna hämta, tillämpa, analysera, bedöma och presentera information om religioner och åskådningar
- utveckla sin kulturella läskunnighet i anknytning till religioner och åskådningar
- ha förmåga att reflektera över och diskutera kring religiösa och etiska frågor
- känna till de centrala begreppen, synvinklarna och metoderna inom religionsforskning
- fördjupa sig i religionernas historiska och nutida betydelse och i växelverkan mellan samhälle, kultur och religion på olika håll i världen
- fördjupa sig i den religion som studeras och dess särdrag i Finland och på andra håll i världen
- identifiera och förstå religioners inre mångfald

- förstå religionens särdrag, till exempel religiöst språk och religiös symbolik samt kunna identifiera och analysera särdragen hos religiös och vetenskaplig kunskap
- utveckla förmåga att bygga och gestalta sin egen världsåskådning och kulturella identitet
- utveckla förmåga att förstå människor som har en annan övertygelse samt färdigheter att agera i mångreligiösa, pluralistiska och internationella miljöer
- förstå och respektera de mänskliga rättigheterna och kunna analysera religioner och åskådningar ur ett människorättsperspektiv
- utveckla förmåga att bygga en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid och att agera som en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.

Bedömning

Uppgiften för bedömningen i läroämnet religion är att uppmuntra den studerande att studera och lära sig samt att ge respons på hens lärprocess och kunskaper. Bedömningen ska handleda och uppmuntra den studerande att långsiktigt planera och utvärdera sin egen lärprocess. Bedömningen ska vara mångsidig och inkludera såväl respons på lärprocessen som bedömning av kunskaper och kompetens. Bedömningen fokuserar på den mångsidiga kompetensen och de allmänna målen för läroämnet med tyngdpunkt på målen för varje modul samt på den studerandes förmåga att behärska det centrala innehållet i respektive modul. Vitsordet ges utifrån den studerandes mångsidiga prestationer och tar fasta på iakttagelser av hens kunskaper och färdigheter med fokus på allmänbildning i religions- och åskådningsfrågor. Bedömningen ska ta fasta på hur väl den studerande behärskar begrepp och helheter och hur väl hen tillämpar, analyserar, bedömer och presenterar kunskap samt förmågan att söka information och arbeta i olika lärmiljöer.

7.9.1. Evangelisk- luthersk religion (KT1)

Studieavsnitt

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår (UE1), 2 sp (REo1)

Studieavsnittets moduler

- Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (UE1), Obligatorisk

Mål

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

Målen för modulen är att den studerande ska

- gestalta och kunna analysera den religiösa situationen i världen och de faktorer som påverkar den, liksom även religionernas inre mångfald
- kunna analysera religiositet och irreligiositet som fenomen
- gestalta och kunna analysera judendomens, kristendomens och islams gemensamma rötter, deras centrala drag, inflytande på kulturarv och samhällen samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till dessa religioner
- utveckla förmåga att agera i miljöer och arbetsliv som präglas av mångreligiositet och kulturell mångfald samt kunna diskutera aktuella frågor i anslutning till religion.

Lokal precisering

- identifiera och tolka spår av religionerna i det omgivande närsamhället

Centralt innehåll

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

- *religion som fenomen, definition av religion och relationen mellan religion och vetenskap*
- *den religiösa situationen i världen, kännetecknen för nutida religiositet och irreligiositet, religionsfrihet som mänsklig rättighet*
- *religionernas betydelse i byggandet av en hållbar framtid och andra aktuella frågor i anslutning till religioner och åskådningar*
- *judendomens, kristendomens och islams kulturella bakgrund och uppkomst samt deras viktigaste och gemensamma drag*
- *de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam*
- *judendomens och islams lära, etik och livsstil*
- *judendomens och islams inre mångfald, förhållande till samhället och betydelse för den västerländska kulturen*

Lokal precisering

- den religiösa, kulturella och språkliga mångfalden i huvudstadsregionen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet utvecklar den samhälleliga kompetensen genom att stärka den studerandes delaktighet i den västerländska kulturen genom att identifiera dess rötter i och inflytande från de monoteistiska religionerna. Undervisningen uppmuntrar den studerande att agera som en ansvarsfull medlem av det demokratiska och människorättsrespekterande samhället och olika sociala gemenskaper. Studieavsnittet ger färdigheter att agera i arbetsgemenskaper med kulturell mångfald och olika åskådningar. Genom att utveckla förståelse för religioner och åskådningar och den studerandes förmåga att föra dialoger om dessa ger studieavsnittet färdigheter att bygga samhällsfred samt en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet granskar växelverkan mellan religioner, kulturer och samhällen, vilket stärker förståelsen för de finländska, europeiska och globala kulturarven och deras mångfald. Studieavsnittet erbjuder ett tryggt forum för att behandla förhållandet mellan individen, kollektivet och det finländska samhället samt de tankar och känslor som hänför sig till dem. I egenskap av ett läroämne som diskuterar värderingar och åskådningar ger religion färdigheter att verka i pluralistiska, globala miljöer och i föränderliga medie- och teknologimiljöer.

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet används metoder som stärker den studerandes sociala färdigheter och förmåga till samarbete och empati i enlighet med målen för kommunikativ kompetens. Undervisningen i religion är språk-, åskådnings- och kulturmedveten och det ger den studerande färdighet att delta i dialoger som berör religiösa, åskådningsrelaterade, etiska och samhälleliga frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen görs på basis av framgång i utförda uppgifter av olika slag, såsom faktaorienterade basuppgifter, tillämpande resonemangsuppgifter, presentationer och prov. Främst bedöms förmågan att kommunicera iakttagna sammanhang och deras betydelse för samhällskulturen och den etiska diskussionen i växelverkan mellan religioner, kulturer och samhällen. Global och kulturell kompetens bedöms i förmågan att bedöma i vilken tradition de studerade fenomenen hör hemma. Samhällelig kompetens visas i form av kunskap om de frågor som format utvecklingen

och traditionerna i religionerna och kommunikativ kompetens i förmåga att jämföra och presentera sammanhang .

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet granskar de europeiska majoritetsreligionernas rötter, utveckling, likheter och skillnader i lära, etik och traditioner.

Kristendomen i världen, 2 sp (REo2)

Studieavsnittets moduler

- Kristendomen i världen, 2 sp (UE2), Obligatorisk

Mål

Kristendomen i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- gestalta och kunna analysera kristendomens betydelse ur ett kulturellt, samhälleligt och ur individens perspektiv samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till kristendomen
- känna till centrala riktningar inom kristendomen samt bakgrunden till deras uppkomst och kunna jämföra deras centrala drag
- fördjupa sig i olika tolkningssätt och uttrycksformer inom kristendomen på olika håll i världen
- kunna analysera och bedöma aktuella medieinnehåll och debatter om kristendomen
- utveckla färdigheter att agera i pluralistiska miljöer.

Lokal precisering

- identifiera kristna samfund i huvudstadsregionen och deras särdrag

Centralt innehåll

Kristendomen i världen

- kristendomens ställning och växelverkan med den omgivande kulturen i olika delar av världen
- religionens ställning samt förhållandet mellan religion och stat i Europa
- den katolska, ortodoxa och protestantiska, i synnerhet den lutherska, kyrkans uppkomst, särdrag, etiska tänkande samt inflytande i samhället
- karismatisk kristendom som fenomen
- huvuddragen i religioner med rötter i kristendomen
- ekumenik och religionsdialog
- kristendom och miljöfrågor samt andra aktuella frågor som berör kristendomen och bakgrunden till dem

Lokal precisering

- Studieavsnittet möjliggör studiebesök t.ex. i närliggande kyrkor, st Lars i Helsing kyrkby, Dickursby nya kyrka, Dickursby ortodoxa kyrka och Jehovas vittnens landskontor.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet utvecklar den samhälleliga kompetensen genom att stärka den studerandes delaktighet i den västerländska kulturen genom att identifiera dess inflytande från de kristna samfundet. Undervisningen uppmuntrar den studerande att agera som en ansvarsfull medlem av det demokratiska och människorättsrespekterande samhället och olika sociala gemenskaper. Studieavsnittet ger färdigheter att agera i arbetsgemenskaper med kulturell mångfald och olika åskådningar. Genom att utveckla förståelse för religion och åskådningar och den studerandes förmåga att föra dialoger om dessa ger studieavsnittet färdigheter att bygga samhällsfred samt en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid.

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet främjar den studerandes kompetens för välbefinnande genom att stödja hens självkännedom och respekt för sig själv och andra. Undervisningen ger den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen görs på basis av framgång i utförda uppgifter av olika slag, såsom faktaorienterade basuppgifter, tillämpande resonemangsuppgifter, presentationer och prov. Främst bedöms förmågan att kommunicera iakttaga sammanhang och deras betydelse för samhällskulturen och den etiska diskussionen som mått på förståelsen för den egna kulturens rötter och deras betydelse för välbefinnandet. Samhällelig kompetens visas i form av kunskap om de frågor som format utvecklingen och traditionerna i samfundet och välmående i förmågan att bedöma hur bekanta eller främmande studerade fenomen är.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet granskar hur kristendomen utvecklats på olika sätt på skilda håll i världen genom historien och hur skillnader i lära och tradition uppstått mellan kyrkosamfundet.

Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RE3)

Studieavsnittets moduler

- Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (UE3), Valfri

Mål

Religioner och religiösa rörelser i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sig i religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av individens och kollektivets liv samt deras inflytande på kultur och samhälle*
- *känna till och kunna analysera hur religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan syns i och påverkar västvärlden*
- *gestalta och kunna analysera naturreligionernas nuvarande situation och centrala drag*
- *gestalta och kunna analysera bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag*
- *utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till religioner och förmåga att agera i arbetslivet och i internationella miljöer.*

Centralt innehåll

Religioner och religiösa rörelser i världen

- *den hinduiska världsbilden, livsstilen och etiken, hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur och samhälle samt den religiösa situationen i dagens Indien*
- *centrala drag och etiska principer i jainismen och sikhismen*
- *den buddhistiska livsstilen och etiken, buddhistiska läror och riktningar samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer*
- *centrala drag i den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället samt den religiösa situationen i dagens Kina*
- *shintoisomens centrala drag samt religionernas inflytande på den japanska kulturen och det japanska samhället*
- *inflytandet i västvärlden från religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan*
- *naturreligioners och voodoo-besläktade religioners centrala drag och utbredning*
- *bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet granskar växelverkan mellan religioner, kulturer och samhällen, vilket stärker förståelsen för de globala kulturarven och deras mångfald. Studieavsnittet erbjuder ett tryggt forum för att behandla förhållandet mellan individen, kollektivet och samhället samt de tankar och känslor som hänför sig till dem. I egenskap av ett läroämne som diskuterar värderingar och åskådningar ger religion färdigheter att verka i pluralistiska, globala miljöer och i föränderliga medie- och teknologimiljöer.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens utvecklas i studieavsnittet genom att man utforskar begrepp, språk och symbolik som är typiska för religioner samt olika vetenskapsgrenars syn på religion. Studieavsnittet ger färdigheter för källkritisk bedömning av information om religioner och åskådningar. Undervisningen utvecklar den studerandes multilitteracitet och uppmuntrar till kreativ tillämpning av kunskaper och färdigheter i olika miljöer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen görs på basis av framgång i utförda uppgifter av olika slag, såsom faktaorienterade basuppgifter, tillämpande resonemangsuppgifter, presentationer och prov. Främst bedöms förmågan att kommunicera iakttagna samband mellan hur man tror och hur man lever under inflytande av religioner och religiösa rörelser i världen. Global och kulturell kompetens bedöms i förmågan att bedöma i vilken tradition de studerade fenomenen hör hemma. Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens framgår som förmåga att välja och kombinera synvinklar på det som studeras.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här bekantar du dig med hur man lever under inflytande av religioner och religiösa rörelser i världen, både på deras ursprungsområde och i ett västerländskt sammanhang.

Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RE4)

Studieavsnittets moduler

- Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (UE4), Valfri

Mål

Religion, kultur och samhälle i Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- få en mångsidig bild av växelverkan mellan religion och samhälle i dagens Finland samt fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata samt tredje och fjärde sektorn
- förstå att kunskap om religioner och åskådningar behövs inom olika områden i samhällslivet
- identifiera och kunna analysera de fornfinska trostraditionernas och kristendomens inflytande på det finländska kulturarvet
- kunna analysera och bedöma aktuella debatter kring religionsfrihet och växelverkan mellan religion och samhälle samt irreligiositet och religionskritik
- utveckla förmåga att ta del av dialoger som berör religioner, åskådningar och samhällsfrågor samt kunna leva som en kultur- och åskådningsmedveten, aktiv samhällsmedlem.

Centralt innehåll

Religion, kultur och samhälle i Finland

- religionernas situation och religiositeten i Finland, sekularisering
- religion och religiösa samfund i den finländska och allmänneuropeiska lagstiftningen, religions- och åskådningsfrihet samt frågor om jämlikhet och diskriminering
- religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin, religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn samt religionens betydelse i individernas och familjernas liv samt i seder och bruk med beaktande av religionens roll i de etniska och språkliga minoriteternas liv i Finland
- fornfinska trostraditioner och deras betydelse i det finländska kulturarvet samt hur kristendomen format det finländska samhället och den finländska kulturen under olika tider
- irreligiositet, religionskritik och icke-religiösa seder och bruk i Finland
- dialog mellan religioner och åskådningar i dagens Finland

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet främjar den studerandes kompetens för välbefinnande genom att stödja hens självkännedom och respekt för sig själv och andra. Undervisningen ger den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen görs på basis av framgång i utförda uppgifter av olika slag, såsom faktaorienterade basuppgifter, tillämpande resonemangsuppgifter, presentationer och prov. Främst bedöms förmågan att kommunicera iakttagna sammanhang och deras betydelse för samhällskulturen och den etiska diskussionen i växelverkan mellan religioner och samfund i samhället. Välmåendekompetensen framkommer i förmågan att tillgodogöra sig material för att bygga och utvärdera den egna identiteten.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här bekantar du dig med vad blandningen av gamla och nya religiösa strömningar, idéer och traditioner har betytt och betyder i det finländska samhället.

Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (RE5)

Studieavsnittets moduler

- Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (UE5), Valfri

Mål

Religion inom konsten och populärkulturen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå och kunna analysera förhållandet mellan religion och konst: betydelsen av konst och arkitektur i olika religioner och religionernas inflytande på konstens utveckling*
- *fördjupa sig i hur man genom religiös konst uttrycker centrala läror och berättelser inom en religion, i synnerhet kristendomen*
- *känna till religiös symbolik och fördjupa sig i hur religiösa teman behandlas inom konst och populärkultur*
- *öva upp sin förmåga att tolka religiösa inslag i olika former av konst och populärkultur.*

Centralt innehåll

Religion inom konsten och populärkulturen

- *växelverkan mellan religion och konst, religioners betydelse för konstens utveckling*
- *religiös konst och hur religionen tar sig uttryck i olika konstformer*
- *hur arkitekturen i religiösa rum återspeglar religionen och dess särdrag*
- *religiösa teman, symbolik och myter i olika konstformer och inom populärkulturen*
- *analys av olika tolkningar av Bibelns berättelser och den kristna läran med hjälp av olika konstformer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet används metoder som stärker den studerandes sociala färdigheter och förmåga till samarbete och empati i enlighet med målen för kommunikativ kompetens. Undervisningen i religion är språk-, åskådnings- och kulturmedveten och det ger den studerande färdighet att delta i dialoger som berör religiösa, åskådningsrelaterade, etiska och samhällsfrågor.

Kompetens för välbefinnande

Genom att visa hur livet och individen speglas i konsten och kulturen främjar studieavsnittet den studerandes kompetens för välbefinnande genom att stödja hens självkännedom och respekt för sig själv och andra. Undervisningen ger den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baseras på hur väl den studerande behärskar helheter och tillämpar, analyserar, bedömer och presenterar information om konstnärliga och kulturella fenomen och impulser. Välmåendekompetensen framkommer i förmågan att tillgodogöra sig material som bygger upp den egna identiteten och den kommunikativa kompetensen i förmågan att jämföra och presentera sammanhang.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här lär du dig känna igen religionens inflytande på allt från arkitektur till sångtexter.

Religion, vetenskap och medier, 2 sp (RE6)

Studieavsnittets moduler

- Religion, vetenskap och medier, 2 sp (UE6), Valfri

Mål

Religion, vetenskap och medier

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till religionsforskningens olika perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden samt aktuell forskning
- identifiera och kunna analysera religionsrelaterade aktuella teman och innehåll i medierna
- kunna analysera förhållandet mellan religion och medier samt kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor kritiskt
- utveckla färdigheter att producera och presentera religionsrelaterad information.

Centralt innehåll

Religion, vetenskap och medier

- aktuella religionsforskningsperspektiv och -metoder inom olika vetenskapsområden: olika forskningsområden inom religionsvetenskap och teologi samt konsthistoria, kulturforskning och samhällsvetenskaper
- religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
- användningen av religiöst språk och religiösa bilder i olika medier
- religioners mediesynlighet
- hur religionsrelaterade fenomen behandlas i medierna, såsom attityder och föreställningar kring religioner, religionernas roll i konflikter och fredsbyggande, religion och miljöfrågor, religion och etiska frågor, religionskritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens utvecklas i studieavsnittet genom att man utforskar begrepp, språk och symbolik samt olika vetenskapsgrenars och mediers syn på religion. Studieavsnittet ger färdigheter för källkritisk bedömning av information om religioner och åskådningar. Undervisningen utvecklar den studerandes multilitteracitet och uppmuntrar till kreativ tillämpning av kunskaper och färdigheter i olika miljöer.

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet används metoder som stärker den studerandes sociala färdigheter och förmåga till samarbete och empati i enlighet med målen för kommunikativ kompetens. Undervisningen i religion är språk-, åskådnings- och kulturmedveten och det ger den studerande färdighet att delta i dialoger som berör religiösa, åskådningsrelaterade, etiska och samhällsliga frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen görs på basis av visad förmåga att utvärdera och formulera innehåll i och tolkningar av uttalanden om religion och vetenskap i medier. Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens framgår som förmåga att välja och kombinera synvinklar på det som studeras och den kommunikativa kompetensen i förmågan att jämföra och presentera sammanhang.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här blir du bekant med hur man diskuterar och behandlar religion och vetenskap i medier.

Repetition, 2 sp (REI7)

Mål

Lokal precisering

- lära sig kartlägga sin egen ämneskompetens
- lära sig tillämpa den teoretiska kunskapen från tidigare studiehelheter
- lära sig konkreta metoder för skrivandet av goda essäsvär

Centralt innehåll

Lokal precisering

- komparativa metoder inom religionsvetenskaplig forskning
- repetition och tillämpning av tidigare ämneskunskap
- globalt tänkande och dispositionen av hänsynsfull text
- kännetecken på goda svar inom religion

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd) utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är avsett för att repetera och jämföra de olika religiösa fenomenen från tidigare kurserna för att skapa ett globalt perspektiv på individ, samhälle och världen. En mångfacetterat perspektiv på religiositet och övning i hänsynsfullt skrivande ger goda grunder inför realproven.

7.9.2. Ortodox religion (KT2)

Studieavsnitt

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (ROo1)

Studieavsnittets moduler

- Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (UO1), Obligatorisk

Mål

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

Målen för modulen är att den studerande ska

- gestalta och kunna analysera den religiösa situationen i världen och de faktorer som påverkar den, liksom även religionernas inre mångfald
- kunna analysera religiositet och irreligiositet som fenomen
- känna till hur den ortodoxa kyrkans lära uppstått samt Bibelns och traditionens betydelse för den ortodoxa kyrkan och dess människosyn
- gestalta och kunna analysera orsakerna till kristendomens mångfald
- gestalta och kunna analysera judendomens, kristendomens och islams gemensamma rötter, deras centrala drag, möten under historiens lopp och inflytande på kulturarv och i samhället samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till dessa religioner
- utveckla förmåga att agera i miljöer och arbetsliv som präglas av mångreligiositet och kulturell mångfald samt kunna diskutera aktuella frågor i anslutning till religion.

Centralt innehåll

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

- religiositet och religioner som ett allmänmänskligt fenomen
- den religiösa situationen i världen, kännetecknen för nutida religiositet och irreligiositet, religionsfrihet som mänsklig rättighet
- religionernas betydelse i byggandet av en hållbar framtid och andra aktuella frågor i anslutning till religioner och åskådningar
- kristendomens uppkomst och utbredning, kyrkomötena som grund för den ortodoxa kyrkans lära, etik och människosyn
- den kristna kyrkans delning och dess följder
- judendomens och islams lära, etik och livsstil
- judendomens och islams inre mångfald, förhållande till samhället och betydelse för den västerländska kulturen
- de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam
- den ortodoxa kyrkans, judendomens och islams möten

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet syftar till att studera Bibelns och den ortodoxa traditionens betydelse för den ortodoxa kyrkans undervisning och dess bild av människan. Ett annat viktigt intresseområde är fenomenen religiositet och oreligiositet. Fördjupningen i dessa fenomen i samhället stödjer den samhälleliga kompetensen.

Global och kulturell kompetens

Under studieavsnittet granskas den religiösa situationen i världen samt religionernas mångfald, vilket stödjer den globala och kulturella kompetensen. Ett nyckelperspektiv är en förståelse för de gemensamma rötterna, särdragen och kulturella traditionerna inom judendomen, kristendomen och islam.

Kommunikativ kompetens

Arbetsmetoder som stödjer den kommunikativa kompetensen samt i övrigt studieavsnittets allmänna och mångsidiga kompetensmål innefattar en jämförande essä om Mellanösternreligioner, debatt, fördjupning i en eller flera Mellanösternreligioner med audiovisuell och/eller muntlig presentation, bild- och videoanalys, aktuell medieövervakning, opinionsskrivning, studiebesök med eller utan intervjuer samt andra lämpliga inlevelse- och förståelsefrämjande arbetssätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom användandet av olika bedömningsmetoder. Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål samt på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens.

Formativ bedömning ges under perioden genom vägledande och uppmuntrande feedback. Formativ bedömning behöver inte dokumenteras. Den summativa bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att hantera kunskap, samt på förmågan att utvärdera, analysera och tillämpa inlärd kunskap.

I bedömningsgrunderna ingår den studerandes kursalster och utförande, och/eller resultaten från prov som mäter kompetens baserad på studieavsnittets mål. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord enligt skalan 4–10.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar vi den religiösa situationen i världen, religionernas mångfald och diskuterar religiositet och oreligiositet. Du får en förståelse för den ortodoxa kyrkans människosyn samt för de gemensamma rötterna, särdragen och kulturella traditionerna inom judendomen, kristendomen och islam.

Den ortodoxa kyrkan i världen, 2 sp (ROo2)

Studieavsnittets moduler

- Den ortodoxa kyrkan i världen, 2 sp (UO2), Obligatorisk

Mål

Den ortodoxa kyrkan i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppfatta ortodoxin som en fortsättning av den apostoliska kyrkan och kyrkofädernas tradition samt klosterväsendets betydelse för den ortodoxa kyrkans andliga liv
- gestalta och kunna analysera kristendomens historiska utveckling ur den ortodoxa kyrkans, kulturens, samhällets och individens synvinkel samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till ortodoxi och annan kristendom
- känna till lokala ortodoxa kyrkor i världen och deras historiska utveckling och inre mångfald
- känna till centrala riktningar inom kristendomen samt bakgrunden till deras uppkomst och kunna jämföra dem
- bekanta sig med globalt samarbete mellan olika kyrkor
- utveckla färdigheter att agera i pluralistiska miljöer.

Centralt innehåll

Den ortodoxa kyrkan i världen

- vilken inverkan den ortodoxa kyrkans lärogrunder och andliga liv har på kulturen och det dagliga livet
- uppkomsten av begreppet lokala ortodoxa kyrkor
- den bysantinska kyrkan och klosterväsendet som källa till den östliga kristendomen och dess samhällseliga följder
- ortodoxa kyrkor i Europa och på andra kontinenter och deras lokala särdrag
- de orientaliska ortodoxa kyrkorna
- den västliga kristendomen, katolska kyrkan, protestantiska kyrkor och karismatisk kristendom samt deras särdrag, etiska tänkande och samhällseliga inflytande
- aktuella frågor som berör ortodoxin och annan kristendom och bakgrunden till dem
- ortodoxa kyrkor och den ekumeniska rörelsen samt religionsdialog

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittet stödjer etisk kompetens genom att fördjupa sig i den ortodoxa kyrkans tradition och lära, samt i den ortodoxa kyrkans etiska undervisning som en del av kyrkans lära.

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer kompetensen för välbefinnande genom att ge den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning samt öka på respekten för sig själv och andra.

Samhällelig kompetens

Den samhällseliga kompetensen stöds genom granskning av västerländsk kristendom, samt genom behandling av aktuella frågor som berör ortodoxin, ekumenik och interreligiös dialog.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom användandet av olika arbetsmetoder och bedömningsmetoder. Arbetsmetoder som stödjer studieavsnittets allmänna och mångsidiga kompetensmål innefattar grupparbete, audiovisuell och/eller muntlig presentation, essäskrivning samt andra lämpliga kreativa arbetsmetoder.

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål samt på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens.

Formativ bedömning ges under perioden genom vägledande och uppmuntrande feedback. Formativ bedömning behöver inte dokumenteras. Den summativa bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att hantera kunskap, samt på förmågan att utvärdera, analysera och tillämpa inlärd kunskap.

I bedömningsgrunderna ingår den studerandes kursalster och utförande, och/eller resultaten från prov som mäter kompetens baserad på studieavsnittets mål. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord enligt skalan 4–10.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet förkovrar du dig i den ortodoxa kyrkans födelse, tradition och lära. Du bekantar dig med de lokala ortodoxa kyrkorna samt de orientaliska kyrkorna och deras särdrag.

Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RO3)

Studieavsnittets moduler

- Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (UO3), Valfri

Mål

Religioner och religiösa rörelser i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till världsreligionerna som en del av individens och kollektivets liv, deras lokala påverkan på kultur och samhälle samt deras förhållande till den ortodoxa kyrkan
- fördjupa sig i religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av individens och kollektivets liv samt deras inverkan på kultur och samhälle
- känna till och kunna analysera hur religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan syns i och påverkar västvärlden
- gestalta och kunna analysera naturreligionernas nuvarande situation och centrala drag
- gestalta och kunna analysera bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag
- utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till religioner och förmåga att agera i arbetslivet och i internationella miljöer.

Centralt innehåll

Religioner och religiösa rörelser i världen

- den hinduiska världsbilden, livsstilen och etiken, hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur och samhälle samt den religiösa situationen i dagens Indie
- centrala drag och etiska principer i jainismen och sikhismen
- den buddhistiska livsstilen och etiken, buddhistiska läror och riktningar samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer
- centrala drag i den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället samt den religiösa situationen i dagens Kina
- shintoismens centrala drag samt religionernas inflytande på den japanska kulturen och det japanska samhället
- inflytandet i västvärlden från religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan
- naturreligioners och voodoo-besläktade religioners centrala drag och utbredning
- bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet presenterar de religiösa traditionerna i Indien, Kina och Japan och deras inflytande som modifierare av asiatiska kulturer, samt deras uttryck och inflytande i västländerna. Under studieavsnittet granskas tillståndet av de fortfarande inflytelserika naturreligionerna. Den globala och kulturella kompetensen stärks genom att religionernas kulturformande påverkan i olika delar av världen identifieras och studeras. Målet är ökad förståelse för åskådningarnas mångfald.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen stärks på ett naturligt sätt under studieavsnittet genom utvecklandet av den kulturella läskunnigheten. Arbetsmetoder som stödjer studieavsnittets allmänna och mångsidiga kompetensmål inkluderar aktuell medieövervakning, opinionsskrivning, övningar i inlevelseinteraktion, grupparbete om till exempel de asiatiska religionernas inflytande på den västerländska kulturen med anknytande samhällliga fenomen, religionsjämförelse, samt andra kreativa arbetsmetoder.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den etiska kompetensen och miljökompetensen stärks i samband med reflektion över religionernas olika förhållanden till naturen samt deras bidrag till att lösa den ekologiska krisen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom användandet av olika bedömningsmetoder. Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål samt på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens.

Formativ bedömning ges under perioden genom vägledande och uppmuntrande feedback. Formativ bedömning behöver inte dokumenteras. Den summativa bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att hantera kunskap, samt på förmågan att utvärdera, analysera och tillämpa inlärd kunskap.

I bedömningsgrunderna ingår den studerandes kursalster och utförande, och/eller resultaten från prov som mäter kompetens baserad på studieavsnittets mål. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord enligt skalan 4–10.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt bekantar du dig med de religiösa traditionerna i Indien, Kina och Japan och deras inflytande som modifierare av asiatiska kulturer, samt deras uttryck och inflytande i västländerna. Vi granskar också tillståndet av de fortfarande inflytelserika naturreligionerna.

Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RO4)

Studieavsnittets moduler

- Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (UO4), Valfri

Mål

Religion, kultur och samhälle i Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till den fornfinnska religiösa traditionen och känna igen hur den syns i det finländska kulturarvet
- känna till de olika skedena i den ortodoxa kyrkans historia i Finland från det att kristendomen kom till Finland fram till i dag
- få en mångsidig bild av växelverkan mellan religion och samhälle som en del av Finlands utveckling som stat och nation
- få en mångsidig bild av växelverkan mellan religion och samhälle i dagens Finland samt fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata, tredje och fjärde sektorn
- förstå att kunskap om religioner och livsåskådningar behövs inom olika områden i samhällslivet
- kunna analysera och bedöma aktuella debatter kring religionsfrihet och växelverkan mellan religion och samhälle
- utveckla förmåga att agera som aktiv medborgare och samhällsmedlem
- utveckla förmåga att ta del av dialoger mellan religioner och åskådningar, samt kunna leva som en kultur- och åskådningsmedveten aktiv samhällsmedlem.

Centralt innehåll

Religion, kultur och samhälle i Finland

- fornfinnska trostraditioner och hur de tar sig uttryck i det finländska kulturarvet
- kristendomens ankomst till Finland och klosterväsendets inflytande på ortodoxin i Karelen
- de ortodoxa i skärningspunkten mellan väst och öst, den autonoma ortodoxa kyrkan i Finland och dess inriktning mot det finländska samhället
- språkliga och nationella ortodoxa minoriteter i Finland
- den lutherska och katolska kyrkan och andra religiösa samfund i Finland
- kristendomen som formare av samhället och kulturen i Finland under olika tider
- religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin, religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn samt religionens betydelse och synlighet i individens och familjernas liv samt i seder och bruk
- religionens roll i de etniska och språkliga minoriteternas liv i Finland
- dialog mellan religioner och åskådningar i dagens Finland

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Under studieavsnittet orienterar sig den studerande i den finska ortodoxa kyrkans historia och nutid, samt i religionens generella betydelse i det finska samhället och kulturarvet. De protestantiska och romersk-katolska delarna av kristenheten, samt andra religiösa samfund och deras verksamhet i Finland granskas också. På detta sätt stärks den studerandes samhälleliga kompetens.

Kommunikativ kompetens

Arbetsmetoder som stöder kommunikativ kompetens samt i övrigt studieavsnittets allmänna och mångsidiga kompetensmål innefattar nyhetsuppföljning, grupparbete, audiovisuell och/eller muntlig presentation, studiebesök med eller utan intervjuer, samt andra kreativa arbetsmetoder.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom användandet av olika bedömningsmetoder. Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål samt på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens.

Formativ bedömning ges under perioden genom vägledande och uppmuntrande feedback. Formativ bedömning behöver inte dokumenteras. Den summativa bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att hantera kunskap, samt på förmågan att utvärdera, analysera och tillämpa inlärd kunskap.

I bedömningsgrunderna ingår den studerandes kursalster och utförande, och/eller resultaten från prov som mäter kompetens baserad på studieavsnittets mål. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord enligt skalan 4–10.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får du insyn i den finska ortodoxa kyrkans historia och nutid, samt i religionens generella betydelse i det finska samhället och kulturarvet.

Växelvekan mellan ortodoxin och konsten, 2 sp (RO5)

Studieavsnittets moduler

- Växelvekan mellan ortodoxin och konsten, 2 sp (UO5), Valfri

Mål

Växelvekan mellan ortodoxin och konsten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå och kunna analysera förhållandet mellan religion och konst i allmänhet*
- *utveckla sin förmåga att tolka olika former av religiös konst*
- *fördjupa sig i hur man genom olika konstnärliga konstformer uttrycker centrala läror inom en religion, i synnerhet kristendomen och den ortodoxa kyrkan*
- *vara förtrogen med uttrycksformer för ortodox och annan kristen konst*
- *förstå skillnaden mellan sakral och religiös konst*
- *bekanta sig med religiös symbolik och känna igen religionens inflytande på nutida konst och kultur.*

Centralt innehåll

Växelvekan mellan ortodoxin och konsten

- *växelvekan mellan religion och konst, religioners betydelse för konstens utveckling*
- *religiösa teman, symbolik och myter i olika konstformer*
- *den ortodoxa konstens former: kyrkomusik, ikonkonst, arkitektur, hymnogra*
- *analys av Bibelns berättelser och den kristna läran med hjälp av olika konstformer*
- *hur religioner och särskilt ortodoxin tar sig uttryck i dagens konst*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studieavsnittet ger en inblick i samspelet mellan religion och konst. I synnerhet

undersöks de olika formerna av ortodox kyrklig konst, liksom religiös symbolik och dess betydelse i kyrkans undervisning.

Arbetsmetoder som stöder den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen samt i övrigt studieavsnittets allmänna mål innefattar audiovisuell och/eller muntlig presentation, forskningsuppgifter, artikelanalys, videouppgifter, fysiska och virtuella studiebesök, bildanalys, lyssningsuppgifter, bekantskap med liturgiska texter och textanalys samt andra konstbaserade arbetsmetoder.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom användandet av olika bedömningsmetoder. Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål samt på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens.

Formativ bedömning ges under perioden genom vägledande och uppmuntrande feedback. Formativ bedömning behöver inte dokumenteras. Den summativa bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att hantera kunskap, samt på förmågan att utvärdera, analysera och tillämpa inlärd kunskap.

I bedömningsgrunderna ingår den studerandes kursalster och utförande, och/eller resultaten från prov som mäter kompetens baserad på studieavsnittets mål. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord enligt skalan 4–10.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får under detta studieavsnittet en inblick i samspelet mellan religion och konst. Vi undersöker speciellt de olika formerna av ortodox kyrklig konst, liksom religiös symbolik och dess betydelse i kyrkans undervisning.

Ortodoxi, vetenskap och medier, 2 sp (RO6)

Studieavsnittets moduler

- Ortodoxi, vetenskap och medier, 2 sp (UO6), Valfri

Mål

Ortodoxi, vetenskap och medier

- kunna analysera och bedöma förhållandet mellan religioner och medie
- kritiskt kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor
- undersöka mediernas bild av ortodoxin och andra religioner nationellt och internationellt
- fördjupa sig i etiska frågor som aktualiseras av vetenskap och medier med hänsyn till den ortodoxa kyrkans tradition och etik
- fördjupa sig i vetenskapens och den ortodoxa kyrkans människosyn
- känna till religionsforskningens olika perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden samt aktuell forskning kring den ortodoxa kyrkan.

Centralt innehåll

Ortodoxi, vetenskap och medier

- religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
- användningen av religiöst språk och religiös symbolik i olika medier
- religioners mediesynlighet och den ortodoxa kyrkans medievärld

- *hur religionsrelaterade fenomen behandlas i medierna, såsom attityder och föreställningar kring religioner, religionernas roll i konflikter och fredsbyggande, religion och miljöfrågor, religion och etiska frågor, religionskritik*
- *vetenskap, medier och den ortodoxa kyrkans etiska undervisning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet granskas presentationen av religiösa teman inom vetenskap och medier. Under studieavsnittet får den studerande en uppfattning om mediavärlden inom olika religioner, med betoning på den ortodoxa kyrkans mediala närvaro.

Studieavsnittet guidar den studerande att utvärdera förhållandet mellan vetenskapen och den ortodoxa människoupfattningen samt stärker den studerandes multilitteracitet i interaktion med olika medie- och teknologimiljöer. På detta sätt stärks den tvårvetenskapliga och kreativa kompetensen.

Arbetsmetoder som stödjer den tvårvetenskapliga och kreativa kompetensen samt studieavsnittets allmänna mål innefattar forskningsuppgifter, nyhetsuppföljning, artikelanalys eller blogg.

Etisk kompetens och miljökompetens

Under studieavsnittet stärks den studerandes etiska kompetens och miljökompetens genom fördjupning i etiska frågor som aktualiseras av vetenskap och medier med hänsyn till den ortodoxa kyrkans tradition och etik.

Arbetsmetoder som stödjer den etiska kompetensen och miljökompetensen samt studieavsnittets allmänna mål innefattar även bekantskap med patristisk forskning, metoder för ökad miljömedvetenhet, samt projektarbete enskilt eller i grupp.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom användandet av olika bedömningsmetoder. Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål samt på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens.

Formativ bedömning ges under perioden genom vägledande och uppmuntrande feedback. Formativ bedömning behöver inte dokumenteras. Den summativa bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att hantera kunskap, samt på förmågan att utvärdera, analysera och tillämpa inlärd kunskap.

I bedömningsgrunderna ingår den studerandes kursalster och utförande, och/eller resultaten från prov som mäter kompetens baserad på studieavsnittets mål. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord enligt skalan 4–10.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt bekantar du dig med mediernas bild av ortodoxin och andra religioner nationellt och internationellt. Vi granskar presentationen av religiösa teman inom både medier och vetenskap.

7.10. Bildkonst (KU)

Läroämnets uppdrag

Bildkonst är visuell kulturförskolan där den studerande utforskar verkligheten med konstens medel. Det primära målet för läroämnet är att den studerande ska förstå vilken betydelse bildkonst och annan visuell kultur har i hans eget liv. Erfarenheter, fantasi och målinriktat arbete utgör grunden för multisensoriskt lärande. I undervisningen studeras estetiska, ekologiska och etiska värderingar inom konst och övrig visuell kultur. Den studerande stärker sina kunskaper om det immateriella och materiella kulturarvet, som stödjer överföring och förnyelse av traditioner. Undervisningen ska stödja en mångsidig allmänbildning och den studerandes utveckling till en aktiv lokal och global aktör. Den studerande ska erbjudas ett varierat utbud av möjligheter att utveckla färdigheter för framtida studier, arbete och internationell verksamhet. Studierna ger förutsättningar för att utveckla ett kreativt och kritiskt tänkande, påverka livsmiljön och främja en hållbar livsstil.

Undervisningen i bildkonst ska fördjupa den studerandes visuella multilitteracitet inom kulturens område liksom även språkmedvetenheten. De studerande iakttar, producerar, tolkar och värderar bilder genom att använda visuella och andra sätt att producera information. Språken inom olika kunskapsområden öppnar nya perspektiv på det fenomen som studeras. Undervisningen uppmuntrar till fördjupning av den kulturella kompetensen genom tvärkonstnärliga och tvärvetenskapliga angreppssätt. Den studerande bli bekant med olika konstsyner. I studierna studeras betydelsen av visuell kultur för individen, den sociala gemenskapen och samhället ur historiskt och kulturellt perspektiv. Den studerande handleds i att motivera sina åsikter och uppfattningar om bildkonst och annan visuell kultur.

I undervisningen i bildkonst studeras verk, produkter och fenomen som både är bekanta och nya för den studerande. Med bild avses två- och tredimensionella verk och produkter och kopior av dem. I den visuella kulturen ingår även bilder som den studerande själv framställt liksom naturen, byggda miljöer, föremål, mediebilder och verk som definieras som konst. Den studerande deltar i valet av innehåll och uttryckssätt. Undervisningen ska ge förutsättningar för en mångsidig användning av arbetsmetoder och lärmiljöer. Den studerande uppmuntras att experimentera med verktyg, material och uttryckssätt och använda dem på ett kreativt sätt. Nya tekniker, mediemiljöer och former av audiovisuell kultur är samtidigt både föremål för undersökning och visuella uttrycksmedel. Den studerande ska fördjupa sig i aktuella fenomen och arbetssätt inom den visuella kulturen och med olika former av deltagande och inflytande. I undervisningen drar man också mångsidigt fördel av de möjligheter som museer och andra kulturaktörer erbjuder. Gymnasiestudierna i bildkonst skapar en bra grund för att bygga upp ett personligt och livslångt förhållande till visuell kultur.

Mångsidig kompetens

*Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur som har betydelse för en själv stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande och kontinuerligt lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta individens och gemenskapens kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.*

*Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan genom helhetsbetonat arbete som är typiskt för konsten. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.*

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser till exempel till en sång, en pjäs eller en annan bild. Den studerande producerar och tolkar visuell kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv.

Den samhällseliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande uppmuntras att ta ställning och delta i samhällsdebatten och bidra till en hållbar utveckling. Läroämnet ger möjligheter att undersöka hur demokratins tillstånd och de grundläggande rättigheterna förverkligas och utvecklas med konstnärliga medel. Den studerande bekantar sig också med juridiskt skyddade intressen som upphovsrätt, yttrandefrihet och integritet. I studierna utforskas de möjligheter som arbetsliv, medborgarorganisationer och studier erbjuder i anslutning till bildkonst och annan visuell kultur.

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker. Den studerande uppmuntras att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och att uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individer, grupper och världen. Kulturarvet granskas både ur globalt och nationellt perspektiv och utifrån den studerandes kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i bildkonst är uppdelade på tre målområden: bilders betydelse, delaktighet och medverkan, uttrycks- och tolkningsförmåga. De allmänna målen är följande:

Bilders betydelse

Målet är att den studerande ska

- förstå betydelsen av konst, miljö och annan visuell kultur i sitt eget liv, samhället och den globala världen
- bygga sin kulturella identitet genom att producera och tolka olika bilder
- utveckla sin förmåga och sina styrkor att ta emot, förstå och producera materiellt och immateriellt kulturarv
- tolka hurdana estetiska, ekologiska och etiska värden som är kopplade till bildkonst och annan visuell kultur
- utforska betydelsen av bildkonst och annan visuell kultur för individen, den sociala gemenskapen och samhället vid olika tidpunkter och i olika kulturer;
- förstå betydelsen av sinnlig njutning, föreställningar, känslor och kreativt tänkande för det egna lärandet och välbefinnandet.

Delaktighet och medverkan

Målet är att den studerande ska

- ta ställning till de värden som kommer till uttryck i bildkonsten och i annan visuell kultur
- kunna tillämpa metoder för visuell produktion, kommunikation och teknik för att presentera synsätt, vara delaktig och påverka
- utveckla kritiskt tänkande i miljöfrågor och i den egna verksamheten
- utnyttja föreställningar i det visuella tänkandet, i skapandeprocessen och i föreställningen av alternativa förfaringssätt
- kunna använda ett undersökande angreppssätt vid planering, utförande och i bilduttryck
- ta hänsyn till kulturell mångfald och hållbar livsstil i sin verksamhet.

Uttrycks- och tolkningsförmåga

Målet är att den studerande ska

- kunna ställa upp mål för undersökande, långvarigt och fenomencentrerat arbete och lärande som är typiskt för konsten
- fördjupa den visuella kulturens multilitteracitet genom att utnyttja olika kunskaper vid skapande och tolkning av bilder
- utveckla sin visuella läskunnighet, medieläskunnighet och förmåga att tolka omgivningen för att producera och tolka visuell kultur
- fördjupa sin förmåga att skapa bilder genom att använda olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt
- kunna skapa och tolka bilder genom att koppla dem till olika konstuppfattningar
- studera bildkonst och annan visuell konst ur verkets, upphovsmannens, mottagarens och samhällets synvinkel.

Bedömning

Bedömningen i bildkonst ska vara uppmuntrande, långsiktig, interaktiv och utveckla den studerandes bildkonstnärliga färdigheter. Bedömningen ska stödja den studerandes personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur.

Bedömningen fokuserar på hur de allmänna och modulspecifika målen för bildkonst har uppnåtts och hur den mångsidiga kompetensen har förverkligats. Mångsidig bedömning under alla faser av läroprocessen ska stödja den studerande att nå målen som ställts upp för studierna. Detta stödjer den studerande att fördjupa sin förmåga att lära sig lära. Bedömningen ska även omfatta självvärdering och kamratrespons.

I bedömningen ska läraren beakta hur den studerandes bildkonstnärliga färdigheter har utvecklats, de olika arbetsprocesserna och resultaten av arbetet. Bedömningen ska sporra den studerande att använda arbetssätt och studiemiljöer på ett ändamålsenligt sätt, individuellt och i grupp.

Studieavsnitt

Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KOo1)

Studieavsnittets moduler

- Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KU1), Obligatorisk

Mål

Egna bilder, delade kulturer

Målen för modulen är att den studerande ska

- iaktta bilder som är viktiga för den studerande själv och för andra människor samt dela sina tankar genom bilder och andra sätt att producera kunskap
- använda olika verktyg, material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder, individuellt eller i grupp
- tillämpa medel och tekniker som används i visuell kommunikation för att presentera synsätt och vara delaktig och påverka
- utforska och tolka konst ur individens, gruppens och samhällets perspektiv
- utforska och tolka den visuella kulturen under olika tider och i olika kulturer och sociala gemenskaper
- utforska och tolka aktuella fenomenen inom bildkonst och annan visuell kultur
- förstå betydelsen av bildkulturer i sitt eget liv, samhället och den globala världen
- förstå betydelsen av visuell kultur som ett uttryck för kulturell mångfald, i förnyandet av kulturarvet och med tanke på hållbar utveckling.

Lokal precisering

- utveckla förmågan att använda samt tillämpa olika tekniker, verktyg och material som uttrycksmedel för att skapa egna bilder
- utveckla förmågan att via sitt eget skapande förstå vad som har betydelse för en själv, vilket ökar självkännedom och stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande.

Centralt innehåll

Egna bilder, delade kulturer

Mina bilder

- den studerandes egna bilder och bildkulturer som hen själv deltar i
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder
- granska den studerandes egna bilder i relation till konsten, bilder och annan visuell kultur
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete

Konstens och miljöns bilder

- sätt att producera, redigera och presentera bilder i konst, miljö och medierna
- begrepp och bildsamlingar inom bildkonst och annan visuell kultur
- olika syner på konst och annan visuell kultur
- visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder
- aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur
- påverkan och deltagande genom bildkonst och annan visuell kultur

Lokal precisering

- Bildkonstens roll och betydelse i den studerandes eget liv.
- Olika syner på konst och annan visuell kultur inom bildkonst.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom den njutning och de känslor som föds genom det att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka

visuellt vad som har betydelse för en själv stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande och kontinuerligt lärande. Studierna ger verktyg för att respektera mångfald och uppmuntrar studerande att söka intressanta visuella uttryckssätt.

Etisk kompetens och miljökompetens

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck och genom det konstnärliga arbetet undersöker och fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv.

Global och kulturell kompetens

Den **globala och kulturella kompetensen** fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet genom att analysera och reflektera över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individen. Kulturarvet granskas både ur globalt och nationellt perspektiv och utifrån den studerandes kulturella bakgrund.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den konstnärliga processens delmoment bedöms som helhet, utveckling, framsteg i arbetsprocessen samt förmågan att självständigt och kreativt använda sig av tillämpade färdigheter. Kompetens för välbefinnande, etisk kompetens och miljökompetens samt global och kulturell kompetens bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får lära dig att uttrycka dig med bildkonstens medel och skapa samt ge form åt dina personliga ideér. Det egna konstnärliga uttrycket är det centrala i studieavsnittet; att rita, måla, och redigera bilder digitalt.

Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KOo2)

Studieavsnittets moduler

- Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KU2), Obligatorisk

Mål

Rum, platser och fenomen i miljön

Målen för modulen är att den studerande ska

- *iaktta verk, produkter och tjänster samt digitala, byggda och naturliga miljöer som är viktiga för den studerande själv och för andra människor*
- *beskriva sina iakttagelser och tankar om miljöer, produkter och tjänster med hjälp av bilder och andra sätt att producera kunskap*
- *undersöka kopplingarna mellan miljöns bilder och sina egna bilder, konsten och kulturarvet*
- *tillämpa processer, tekniker och förfaringssätt som är typiska inom arkitektur, design och produktifiering för att skapa bilder, ensam eller i grupp*
- *utforska och tolka byggda miljöer, produkter och tjänster med tanke på samhällsutveckling, rättigheter och hållbar utveckling*

- *utveckla sin förmåga att skapa, tolka, värdera och agera när det gäller bilder i miljön*
- *förstå betydelsen av visualitet i hållbar planering, kommunikation och användning av produkter, tjänster och arkitektu*
- *förstå de möjligheter till påverkan och delaktighet med hjälp av bilder som den studerande har i sitt eget liv med tanke på en estetiskt, etiskt och ekologiskt hållbar framtid.*

Lokal precisering

- *utveckla förmågan att iaktta rum, platser och fenomen i närmiljön*
- *utveckla förmågan att utforska och tolka byggda miljöer, arkitektur och design*
- *utveckla intresset för eget kulturarv samt förmågan att undersöka kopplingarna mellan miljöns bilder och sina egna bilder.*

Centralt innehåll

Rum, platser och fenomen i miljön

Mina bilder

- *den studerandes egna bilder och bildkulturer som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till miljöns bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Miljöns bilder

- *sätt att producera, redigera och presentera bilder i miljön, medierna och konsten*
- *begrepp och bildsamlingar inom arkitektur, design och medier*
- *sambandet mellan den visuella kulturens verk och olika syner på konstens uppgift och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur i anknytning till miljön*
- *påverkan och deltagande genom bildkonst och annan visuell kultur*

Lokal precisering

- *Egna bilder med närmiljön som utgångspunkt för sitt arbete.*
- *Kritiskt tänkande och olika syner på konst samt dess roll och betydelse i den studerandes egna närmiljö.*
- *Aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur i den studerandes egna närmiljö.*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den samhällseliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. I studierna utforskas möjligheter i anslutning till bildkonst och annan visuell kultur.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar och fördjupar sina kunskaper sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp. Bildkonst fördjupar den studerandes multiliteracitet för visuell kultur. I studierna utforskas kulturfenomen genom att producera egna bilder.

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och att uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser och den studerande producerar och tolkar själv visuell kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen sker via portfoliomethod och den konstnärliga processens delmoment bedöms som helhet, utveckling, framsteg i arbetsprocessen samt förmågan att självständigt och kreativt använda sig av tillämpade färdigheter. Den samhälleliga kompetensen, kommunikativa kompetensen, den globala och kulturella kompetensen samt tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du har möjlighet att arbeta med olika tekniker och material i ditt eget bildskapande. Du bekantar dig med grundbegrepp inom bl.a. arkitektur samt lär dig att bli uppmärksam om konsten i din egen närmiljö.

Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KO3)

Studieavsnittets moduler

- Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KU3), Valfri

Mål

Bilder kommunicerar och påverkar

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin egen relation till digitala bilder, medier, konst och teknologi genom att utveckla tänkandet och uttrycksförmågan*
- *bredda sina kunskaper om medier, konst, teknik och audiovisuell kultur genom att fördjupa sig i olika uttrycks-, produktions- och presentationssätt*
- *undersöka mediekulturen i sin produktion och tolkning av verk, produkter och tjänster*
- *använda medietekniska verktyg, metoder och processer för att designa, interagera och delta självständigt och som en del av en grupp*
- *tolka visuella kulturprodukter som kombinerar olika sätt att skapa kunskap och de intertextuella relationer som ingår i dem*
- *tolka mediepresentationer och konst ur verkets, upphovsmannens, publikens och samhällets perspektiv*
- *ta ställning till de värderingar som förekommer i medier, bildkonst och annan visuell kultur med sina bilder*

- undersöka mediernas och konstens bilder när det gäller identitetsbygge, överföring och förnyande av kulturarvet samt hållbar utveckling.

Lokal precisering

- utveckla förmågan att använda samt tillämpa olika tekniker, medietekniska verktyg och uttrycksmedel för att producera samt presentera medier
- utveckla förmågan att vara delaktig i visuell kommunikation genom att medvetet ta i beaktande olika synsätt samt uttryckssätt
- utveckla förmågan att interagera och delta självständigt och som en del av en grupp via sitt eget skapande och teamarbete.

Centralt innehåll

Bilder kommunicerar och påverkar

Mina bilder

- bilder som är viktiga för den studerande och mediekulturer som hen själv deltar i
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder
- granska den studerandes egna bilder i relation till mediernas bilder och annan visuell kultur
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete

Bilder i medierna

- producera, redigera och visa en bild digitalt och på andra sätt
- begrepp och bildsamlingar inom medier, kommunikation och konst
- sambandet mellan mediepresentationer och olika syner på konst och annan visuell kultur
- visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder
- undersöka kulturella, samhälleliga och globala fenomen som är viktiga för den studerande
- den studerande som aktör inom medier och annan visuell kultur

Lokal precisering

- Den studerande som aktör inom medier och annan visuell kultur, individuellt och som en del av ett team.
- Producering, redigering och digitala bilder i egna videoframställningar.
- Mediepresentationer som når fram till olika målgrupper.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan genom helhetsbetonat arbete som är typiskt för konsten. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.

Kompetens för välbefinnande

Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta individens och gemenskapens kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Global och kulturell kompetens

Global och kulturell kompetens fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individer, grupper och världen. Kulturarvet granskas utifrån den studerandes kulturella bakgrund.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den konstnärliga processens delmoment bedöms som helhet: utveckling, framsteg i arbetsprocessen samt tillämpande av färdigheter, samarbetsförmåga och tidsanvändning. Den kommunikativa kompetensen, kompetensen för välbefinnande, den globala och kulturella kompetens samt den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får självständigt och i mindre grupp göra mediala framställningar genom att vara delaktig i att planera och producera olika videoprojekt.

Konstens många världar, 2 sp (KO4)

Studieavsnittets moduler

- Konstens många världar, 2 sp (KU4), Valfri

Mål

Konstens många världar

Målen för modulen är att den studerande ska

- undersöka, tolka och värdera konstbilders personliga och samhälleliga betydelser
- fördjupa sin egen relation till bilder från olika tidsperioder och kulturer
- utveckla sina färdigheter att uttrycka sig i bild i enlighet med sina egna mål, självständigt och i grupp
- använda uttrycks-, presentations- och förfaringssätt som är typiska för samtida konst
- tolka konsten ur verkets, upphovsmannens, mottagarens, konstinstitutionernas och samhällets synvinkel
- undersöka aktuella fenomen i bildkonsten och annan visuell kultur i sitt bildkonstnärliga uttryck
- med sina bilder ta ställning till de värderingar som förekommer i bildkonst och annan visuell kultur
- undersöka bildkonst och annan visuell kultur när det gäller identitetsbygge, hållbar utveckling och för att förmedla och förnya kulturarvet.

Lokal precisering

- förstå konstens betydelse att påverka och delta genom skapande av egna bilder
- granska bildkonstens betydelser för individen både individuellt och i grupp genom att tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder
- utveckla förmågan att självständigt tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt för att producera samt skapa bilder.

Centralt innehåll

Konstens många världar

Mina bilder

- *bilder som är viktiga för den studerande och konstvärldar som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Bilder i konsten

- *traditionella och nya sätt att skapa, redigera och presentera bilder*
- *konstens begrepp och bildsamlingar*
- *konst producerad under olika tidpunkter och i olika kulturer som föremål för forskning*
- *sambandet mellan konsten och olika syner på konst och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *undersöka kulturella, samhälleliga och globala fenomen som är viktiga för den studerande*
- *den studerande som aktör inom bildkonst och annan visuell kultur*

Lokal precisering

- Kunskap om att genom bildkonsten både visuellt, verbalt.
- Utveckling av förmågan att tolka och uttrycka sig, samt att njuta av konst via den egna skapande processen.
- Materialkunskap och grunder i användning av olika tekniker för eget uttryck.
- Förmåga att använda färg och fantasi kreativt och målmedvetet.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande stöds genom att den studerande ges möjlighet till sinnlig njutning och känslor som bilder föder genom eget skapande. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt som stöder välbefinnande och kontinuerligt lärande .

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. Den studerande producerar egen konst och tolkar visuell kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den konstnärliga processens delmoment bedöms som helhet, utveckling, framsteg i arbetsprocessen samt förmågan att självständigt och kreativt använda sig av tillämpade

färdigheter. Kompetensen för välbefinnande samt den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får rita, måla och fördjupa ditt konstnärliga bildskapande i traditionella konstformer. Du har möjlighet att prova på bl.a. oljemålning.

Praktisk konsthistoria, 2 sp (KO15)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa förståelsen för de olika epokerna och för de enskilda konstnärerna och konstverken som påverkat vår historia fram tills idag
- utvidga ett mer konkret perspektiv på konsthistoria genom praktiska övningar och besök till konstmuseum.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Lokala utställningsbesök fördjupar allmänbildning om konstens historia, främst ur europeisk synvinkel, samt de mest kända konstverk och konstutövare i västvärlden.
- Undervisningen bygger på föreläsningar med bildvisning samt den studerandes egna skapande av bilder.
- Fördjupning i bildkonst som producerats under olika tider och i olika miljöer med fokus på kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i studieavsnittet genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande handleds att undersöka hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individer, grupper och världen. Kulturarvet granskas både ur globalt och nationellt perspektiv och utifrån den studerandes kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Helheten av processen bedöms och stöder sig på avsnittets undersökande arbetssätt och den studerandes bidrag till fördjupade kunskaper både individuellt och i grupp.

Den kommunikativa kompetensen samt den globala och kulturella kompetensen bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Tyngdpunkten i detta allmänbildande studieavsnitt ligger på praktiska arbeten. Du har bl.a. möjlighet att göra skulptur av lera och andra arbeten enligt intresse. Bildkonst och historia integreras. Studieavsnittet behandlar västerländsk konsthistoria och ger kännedom om västerlandets mest kända konstverk. I studieavsnittet kombineras utställningsbesök med eget praktiskt skapande.

Modern konst, 2 sp (KOI6)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa kunskapen om olika former av konst och konstnärliga uttryck i vardagen och samhället
- fördjupa vetskapen om konstens olika former och förmågan att använda sig av dem som mångsidiga verktyg att förmedla känslor och åsikter
- fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur på ett sätt som är karakteristiskt för samtidskonst.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Undersökning av kulturella fenomen genom att använda och tillämpa uttrycksformer inom olika konstarter.
- Fritt valbara projektliknande arbetsmetoder samt möjlighet till utställningsbesök.
- Utvidgad kunskap om konstens mångfald som ger möjlighet att vara kreativ och på ett mångsidigt sätt uttrycka sig och producera konst.
- Reflektion och kritiskt tänkande som del av den egna skapandeprocessen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas olika sätt att producera kunskap. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser. Den studerande producerar och tolkar visuell kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv. På detta sätt stöds den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**.

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet stöds den studerandes **kommunikativa kompetens** i strävan efter att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan genom helhetsbetonat arbete som är typiskt för konsten. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.

Kompetens för välbefinnande

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur som har betydelse för en själv stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande och kontinuerligt lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta individens och gemenskapens kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Arbetsprocessen inklusive slutprodukt och reflektioner bedöms som helhet. Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen, kommunikativa kompetensen samt kompetensen för välbefinnande bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får använda och tillämpa uttrycksformer, material och tekniker inom olika konstarter. Under studieavsnittet får du utveckla din förmåga att uttrycka dig genom flera olika sinnen i ett eget valbart projekt.

7.11. Gymnasiediplom (LD)

Läroämnets uppdrag

I studieavsnitten som byggs upp på lokal nivå kan ingå gymnasiediplom som avläggs inom ett läroämne eller en läroämnegrupp. Syftet med gymnasiediplomen är att ge den studerande möjlighet att visa en specialkompetens och ett specialintresse genom ett arbete som den studerande utfört och utvecklat under en längre period. Gymnasiediplomarbetet ger en mångsidig bild av den studerandes förmåga att arbeta målinriktat och de färdigheter som den studerande utvecklat samt hens djupgående kunskap på området i fråga. Avläggandet av gymnasiediplom fördjupar den mångsidiga kompetens som utvecklas under gymnasietiden. Gymnasiediplomarbetet ska även avspegla den studerandes förmåga att tänka, skapa, tolka och värdera samt hens intressen som bygger på eget engagemang. Gymnasiediplomet skapar förutsättningar för att stärka den egna och andras delaktighet, aktivitet och helhetsmässiga välbefinnande i gemenskapen.

Gymnasiediplom kan avläggas i huslig ekonomi, bildkonst, slöjd, gymnastik, mediekunskap,

musik, dans och teaterkonst. Ett gymnasiediplom omfattar två studiepoäng. Gymnasiediplomen ger de studerande möjlighet att med tanke på fortsatta studier utvärdera kunskaper och styrkor som de utvecklat under gymnasietiden. Gymnasiediplomen kompletterar de kunskaper som framgår av avgångsbetyget från gymnasiet och studentexamensbetyget.

Gymnasiediplom kan i enlighet med utbildningsanordnarens beslut avläggas i ett eller flera läroämnen eller läroämnegrupper. Ett gymnasiediplom kan ingå i de valfria studierna i ett läroämne på det sätt som fastställs i den lokala läroplanen. Utbildningsstyrelsen ger separata anvisningar för avläggande av respektive gymnasiediplom.

I den lokala läroplanen ska man, i fråga om de gymnasiediplom som utbildningsanordnaren erbjuder, beskriva gymnasiediplomens uppdrag och allmänna mål samt redogöra för bedömning och för målen och de centrala innehållen för respektive gymnasiediplom i studieavsnitt om två studiepoäng.

Mål

Gemensamma mål för alla gymnasiediplom är att den studerande

ska

- *ställa upp egna mål och utgångspunkter för avläggandet av gymnasiediplomet*
- *arbeta målinriktat, självständigt och i samverkan med andra*
- *undersöka och uttrycka kulturell verklighet på sätt som är kännetecknande för respektive kunskapsområde*
- *tillämpa de särskilda kunskaper som inhämtats under gymnasietiden och intressen som bygger på eget engagemang*
- *använda och fördjupa mångsidig kompetens som hen utvecklat under gymnasiestudierna*
- *välja ändamålsenliga studiemiljöer och arbets- och uttryckssätt*
- *bedöma hur man uppnått målen samt arbetsprocessen, slutresultatet och helheten*
- *stärka sin egen och andras delaktighet, medverkan och helhetsmässiga välbefinnande i gymnasiegemenskapen.*

Bedömning

Bedömningen av gymnasiediplomen ska basera sig på ett självständigt arbete som utförs individuellt eller i grupp under gymnasietiden och som visar specialkompetens och intresse. Gymnasiediplomet ska bedömas som en helhet. I bedömningen av gymnasiediplomet ska man ge den studerande respons på hur målen som ställts upp för gymnasiediplomet uppnåtts. Bedömningen av gymnasiediplomet ska vara mångsidig och tillförlitlig och motsvara den kunskapsnivå som den studerande visat i läroämnet eller läroämnesgruppen. Inom ramen för processen då gymnasiediplomet avläggs ska även den studerande själv utvärdera sin prestation.

Studieavsnitt

Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i bildkonst

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för bildkonst och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *visar sitt kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom att producera, tolka och värdera olika bilder på ett mångsidigt sätt*
- *kunna redogöra för och förmedla de mål och utgångspunkter som hen ställt upp för gymnasiediplomet*
- *kunna producera en konstnärlig och visuell helhet där arbetssätten och hur innehållet presenteras stödjer och kompletterar varandra*
- *visa sitt kunnande inom bildkonst och övrig visuell kultur*
- *kunna utvärdera arbetsprocessen och verket med utgångspunkt i sitt eget lärande.*

Lokal precisering

- förstå betydelsen av sinnlig njutning, föreställningar, känslor och kreativt tänkande för det egna lärandet och välbefinnandet
- kunna tillämpa metoder för visuell produktion, kommunikation och teknik för att presentera synsätt, vara delaktig och påverka
- kunna använda ett undersökande angreppssätt vid planering, utförande och i bilduttryck
- kunna ställa upp mål för undersökande, långvarigt och fenomencentrerat arbete och lärande som är typiskt för konsten
- fördjupa sin förmåga att skapa bilder genom att använda olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i bildkonst

- *utgår från målen som ställts upp för gymnasiediplomet samt den uppgift, det perspektiv och arbetssätt som den studerande valt*
- *omfattar verket och arbetsprocessen, självvärdering och en portfölj som beskriver den studerandes kunnskap om bildkonst och övrig visuell kultur*

Lokal precisering

- Den studerande ges möjlighet att självständigt tillämpa metoder för visuell produktion, kommunikation och teknik för att presentera synsätt, vara delaktig och påverka.
- Den studerande ges möjlighet att självständigt utveckla kritiskt tänkande i den egna verksamheten och i det visuella tänkandet, i skapandeprocessen och i föreställningen av alternativa förfaringssätt.
- Den studerande fördjupar den visuella kulturens multilitteracitet genom att utnyttja olika kunskaper vid skapande och tolkning av bilder i ett eget valbart projekt.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande undersöker hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individer, grupper och världen. Kulturarvet granskas både ur globalt och nationellt perspektiv och utifrån den studerandes kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i sitt visuella arbete.

Etisk kompetens och miljökompetens

Studierna i bildkonst fördjupar den etiska kompetensen och miljökompetensen genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv.

Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla tvärvetenskaplig och kreativ kompetens. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser till exempel till en sång, en pjäs eller en annan bild. Den studerande producerar och tolkar visuell kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv.

Kommunikativ kompetens

Studierna utvecklar samarbetsförmågan genom helhetsbetonat arbete som är typiskt för konsten. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.

Kompetens för välbefinnande

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur som har betydelse för en själv stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande och kontinuerligt lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta individens och gemenskapens kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Diplomarbetet bedöms som en helhet, inkluderande arbetsprocessen samt slutprodukten. Den globala och kulturella kompetensen, etisk kompetens och miljökompetens, tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen, den kommunikativa kompetensen samt kompetens för välbefinnande bedöms genom den studerandes arbetssätt, reflektioner samt medvetna val genom hela arbetsprocessen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I gymnasiediplomarbetet får du visa ditt kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom en målinriktad prestation som visar dina kunskaper och färdigheter i och ditt intresse för bildkonst.

Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MUID6)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MULD6), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i musik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för musik och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *visa sitt musikaliska kunnande och intresse genom att förbereda ett projekt som påvisar kunskaper och färdigheter i musik eller genom att sammanställa en portfölj över sina musikstudier och sin musikaliska verksamhet under gymnasietiden.*

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i musik

- *den studerandes musikaliska självbiografi, ett musikprojekt eller en musikportfölj, ett sammandrag och ett utlåtande av bedömarena*
- *olika arbetssätt och delområden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Genom att utveckla sitt konstnärliga, kreativa och musikaliska tänkande utvecklas även den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen utvecklas genom att tidigare utvecklade kulturella, musikaliska och konstnärliga färdigheter kombineras och utnyttjas för ett så bra slutresultat som möjligt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

De studerande informeras om gymnasiediplomet redan när gymnasiestudierna inleds. Gymnasiet beslutar själv när gymnasiediplomarbetet ska lämnas in eller utföras, men så att det blir tillräckligt med tid över för bedömningen. Prestationen för gymnasiediplomet bedöms av den studerandes musiklektare och en utomstående musiklektare vid skolan eller en annan sakkunnig inom musikbranschen. För prestationen ges förutom vitsord en verbal bedömning som fogas till diplomarbetet, som ges tillbaka till den studerande. Arbetets innehåll antecknas på gymnasiediplombetyget.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Efter att ha avlagt minst 8 studiepoäng i musik kan den studerande i och med gymnasiediplomarbetet visa sitt särskilda intresse för musik och sin musikaliska specialkompetens. Förutom de kunskaper och färdigheter den studerande fått i gymnasiets musikundervisning får även musikintresset utanför skolan synas och höras i provarbetena för gymnasiediplomet.

7.12. Gymnastik (LI)

Läroämnets uppdrag

Syftet med undervisningen i gymnastik är att stödja den studerandes välbefinnande, utveckling och lärande. Undervisningen i gymnastik ger den studerande sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna värdera, upprätthålla och utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Undervisningens syfte är att handleda den studerande att ta ansvar för sin fysiska aktivitet och sin funktions- och studieförmåga. I undervisningen betonas betydelsen av fysisk aktivitet som främjar det totala välbefinnandet som en del av en aktiv livsstil. Den studerande ska utveckla en positiv kroppsuppfattning och självbild genom fysisk aktivitet. I undervisningen i gymnastik ska den studerande få uppleva glädje, en känsla av att lyckas och rörelsekompetens samt lära sig olika sätt att upprätthålla och utveckla sitt välbefinnande. I gymnastikundervisningen ska man främja alla studerandes jämlikhet och likabehandling.

Gymnastikens uppdrag och mål ska genomföras genom mångsidig och trygg undervisning samt genom att beakta vilka möjligheter olika studiemiljöer och årstider erbjuder. I gymnastikundervisningen används olika arbetssätt och metoder och de studerande tas med i planeringen och bedömningen av aktiviteter samt handleds att ta ansvar för sina egna och gruppens aktiviteter och för tryggheten.

Vid gruppbildning ska den studerandes rätt till fysisk, psykisk och social trygghet beaktas. Den studerandes lärande ska stödjas genom differentiering av undervisningen med beaktande av den studerandes individuella utgångsläge och utvecklingsbehov (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Mångsidig kompetens

Undervisningen i gymnastik stärker den studerandes motivation, självförtroende och förutsättningar för fysisk aktivitet samt hens förståelse för betydelsen av en fysiskt aktiv livsstil.

Gymnastikundervisningen stödjer den studerandes långsiktighet, ihärdighet och ork, vilket i sin tur stärker **kompetensen för välbefinnande** och även en verksamhetskultur som främjar hälsa och välbefinnande. Med funktionsförmåga avses i gymnastiken de fysiska, sociala och psykiska förutsättningarna att klara av vardagliga aktiviteter. I gymnastiken lär den studerande sig att upprätthålla sin funktionsförmåga samt förstå hur funktionsförmågan inverkar på den egna fysiska och kognitiva prestationsförmågan och på välbefinnandet.

Den studerandes **kommunikativa kompetens** utvecklas med hjälp av de mångsidiga arbetssätt och metoder som tillämpas inom gymnastikundervisningen. I anknytning till den kommunikativa kompetensen är det viktigt att stärka den studerandes självbild så att hen lär sig uppskatta sig själv. Goda kommunikativa färdigheter förutsätter självregleringsförmåga, som att kunna identifiera och förstå sina egna känslor och reglera sina känslouttryck. Gymnastiken som läroämne främjar därmed gemenskapskänslan, ansvarstagandet och den fysiska, sociala och psykiska tryggheten samt säkerheten även inom hela skolgemenskapen.

Gymnastik i gymnasiet är ett tvärvetenskapligt läroämne, som erbjuder möjligheter att förstå olika vetenskapsgrenar och läroämnena, som hälsokunskap, biologi, fysik och musik. Lärsituationerna i gymnastiken är till sin karaktär problemlösningssituationer, och utvecklar därmed den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. Fysisk aktivitet utvecklar hjärnan och hjärnans välmående mångsidigt, samtidigt som studieförmågan och förutsättningarna för att lära sig stöds.

En god funktionsförmåga stärker den studerandes studie- och arbetslivsfärdigheter. I gymnastikundervisningen stärks den **samhälleliga kompetensen** genom att den studerande lär sig ta ansvar för de egna och de gemensamma aktiviteterna och deras säkerhet samt genom att hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta långsiktigt för att nå sina mål utgör grunden för såväl gymnastikstudierna som för de övriga studierna och arbetslivet. I gymnastiken upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

I gymnastiken ska den studerande långsiktigt utveckla sig själv, använda den egna muskelstyrkan och visa respekt för andra. På det här sättet utvecklas den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens** som i gymnastiken tar sig i uttryck i en strävan mot det gemensamma goda. Gymnastikundervisningen stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis. Den studerande lär sig identifiera vilka aktivitetsformer som är skonsamma för miljön och vilka som belastar miljön, till exempel genom att hen får insikt i etiskt hållbara aktivitetsformer i naturen.

I gymnastikundervisningen används i mån av möjlighet hälso- och sportteknologi och den studerande lär sig kritiskt tolka information och använda medier på ett tryggt sätt, till exempel vad gäller att publicera platsinformation och att publicera bilder på sina prestationer. Fysisk aktivitet fungerar som ett globalt, gemensamt och kroppsligt språk som förenar olika människor och kulturer och på det sättet stärker den **globala och kulturella kompetensen**.

Mål

De allmänna för undervisningen i gymnastik är att den studerande

ska

- *lära sig tillämpa rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, utomhus och i vatten)*
- *lära sig bedöma och utifrån bedömningen träna sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet)*
- *kunna göra motiverade val för att utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och för att öka den fysiska aktiviteten*
- *utveckla sin förmåga till självvärdering (ställa upp mål, göra upp en plan och arbeta i riktning mot målen samt bedöma sina framsteg)*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, lära sig hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna, samt stödja gemenskapen genom att uppmuntra andra och ge konstruktiv respons och kamratrespons.*

Bedömning

Syftet med bedömningen i gymnastik är att stödja den studerandes arbete, lärande och utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter. Bedömningen i gymnastik ska utgå från de mål som i studieavsnittet ställts upp för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska bestå av respons som främjar den studerandes lärande och arbete. Bedömningen ska även beskriva hur målen för undervisningen nåtts. Bedömningen ska vara fortlöpande och basera sig på olika slags prestationer och mångsidig användning av olika former av bedömning, såsom bedömning som genomförs av läraren, självvärdering och kamratrespons. Bedömningen ska inte basera sig på den studerandes värderingar, attityder eller personliga egenskaper. Den studerandes fysiska konditionsnivå ska inte heller användas som grund för bedömningen. Den studerandes hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i bedömningen i gymnastik så att den studerande ska ha möjlighet att vid behov visa sitt bästa möjliga kunnande på alternativa sätt och med avvikande arrangemang (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Studieavsnitt

En lärande och aktiv studerande, 2 sp (GYo1)

Studieavsnittets moduler

- En lärande och aktiv studerande, 2 sp (LI1), Obligatorisk

Mål

En lärande och aktiv studerande

Målen för modulen är att den studerande ska

- *tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, utomhus och i vatten)*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna, samt ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Centralt innehåll

En lärande och aktiv studerande

- *tillämpning av rörelsefärdigheter i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar som är gemensamma för undervisningsgruppen och mångsidigt beaktar studiemiljöns möjligheter (sommar-, vinter- och vattenaktiviteter samt friluftsliv) och som genomförs såväl inomhus som utomhus*
- *gymnastikövningar och -lekar samt spel som utvecklar undervisningsgruppens samarbetsförmåga och samhörighet*

Lokal precisering

- Aktiviteter i enlighet med olika årstider.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerande utvecklar och upprätthåller sin funktionsförmåga samt förstår hur funktionsförmågan inverkar på den egna prestationsförmågan och på välbefinnandet. Detta stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin sociala förmåga och bidrar till att stärka samhörigheten i gruppen. Detta stödjer den studerandes kommunikativa kompetens.

Samhällelig kompetens

Den studerande lär sig ta ansvar för de egna och de gemensamma aktiviteterna samt genom att hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta långsiktigt. Detta stödjer den studerandes samhälleliga kompetens.

Global och kulturell kompetens

I gymnastikundervisningen används i mån av möjlighet hälso- och sportteknologi. Detta stödjer den studerandes globala och kulturella kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på närvaro, aktivitet, utveckling av färdigheter och samspelsförmåga. Självbedömning och utvärdering ingår som en del av bedömningen av studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi tränar kondition och färdigheter i olika motions- och idrottsformer, både individuellt och i grupp, inomhus och utomhus.

En aktiv livsstil, 2 sp (GYo2)

Studieavsnittets moduler

- En aktiv livsstil, 2 sp (LI2), Obligatorisk

Mål

En aktiv livsstil

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bedöma och utifrån bedömningen ställa upp mål för utvecklingen av sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet)*
- *med beaktande av den egna funktionsförmågan och miljön kunna göra motiverade val för att utveckla den fysiska funktionsförmågan och öka den fysiska aktiviteten*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna samt ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Centralt innehåll

En aktiv livsstil

- *självvärdering, upprätthållande och mångsidig utveckling av de fysiska egenskaperna (styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet) med hjälp av mångsidig fysisk aktivitet*
- *rörlighet och kroppsvård*
- *ergonomiska aspekter i rörelser och utförande*
- *övningar i par eller grupp som utvecklar samarbetsförmågan och samhörigheten*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin samarbetsförmåga för att bidra till att stärka samhörigheten i gruppen. Detta stödjer den studerandes kommunikativa kompetens.

Samhällelig kompetens

Den studerande lär sig ta ansvar för de egna och de gemensamma aktiviteterna samt genom att hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta långsiktigt. Detta stödjer den studerandes samhälleliga kompetens.

Kompetens för välbefinnande

I gymnastiken lär den studerande sig att upprätthålla sin funktionsförmåga för att klara av vardagliga aktiviteter. Detta stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på närvaro, aktivitet, utveckling av färdigheter och samspelsförmåga. Självbedömning och utvärdering ingår som en del av bedömningen av studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fokuserar vi på mångsidig motion och träning och fördjupar oss i våra färdigheter och kunskaper inom olika idrottsformer, både individuellt och i grupp. Du lär dig främja en sund och aktiv livsstil och inse motionens betydelse för det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet.

Nya möjligheter, 2 sp (GY3)

Studieavsnittets moduler

- Nya möjligheter, 2 sp (LI3), Valfri

Mål

Nya möjligheter

Målen för modulen är att den studerande ska

- mångsidigt öva och tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper på nya sätt
- träna sin kroppskontroll
- identifiera sina känslor, visa respekt för andra i kommunikationssituationer samt stödja gemenskapskänslan genom att hjälpa och uppmuntra andra
- försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.

Lokal precisering

- utvecklar sin förmåga att planera kontinuerliga helheter
- öva sig i att leda en grupp
- träna sin förmåga i att ge och ta emot feedback.

Centralt innehåll

Nya möjligheter

- introduktion till nya aktiviteter och idrottsgrenar
- upprätthållande och utveckling av rörelsefärdigheterna och de fysiska egenskaperna på mångsidiga sätt

Lokal precisering

- De studerande tränar samarbete, både i planering och genomförande.
- De studerande planerar relevanta motionsprogram enligt målgruppens nivå.
- De studerande utvecklar vanan i att uppträda inför andra genom att leda en grupp
- De studerande bekantar sig med nytt inom idrott i mån av möjlighet och resurser.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer den studerandes långsiktighet, ihärdighet och ork. På detta sätt stöds den studerandes kompetens för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Via feedback stärks den studerandes självbild så att hen lär sig uppskatta sig själv. Den studerande tränar sin självregleringsförmåga för att kunna identifiera och förstå sina egna känslor och reglera sina känslouttryck. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes kommunikativa kompetens.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studieavsnittet stärker den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens via träning i hantering av problemlösningssituationer i lärsituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på utvecklingen av färdigheter och kunskaper under studieavsnittet samt skötsel av planering och genomförandet av olika övningar. Aktivitet samt ändamålsenlig utrustning på lektionerna är också en viktig del. Samspelsförmågan inom gruppen där bl.a övning i att ge och ta emot feedback ingår också i bedömningen. Självbedömning i utvärderingen ingår.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt utvecklar du din förmåga att planera och genomföra regelbunden motion. Du övar också din förmåga att planera kontinuerliga helheter och träna ledarskapsegenskaper genom att fungera som tränare/ledare under handledning. Inom gruppen betonas samarbetsförmågan och man bekantar sig även med användning av sportteknologi.

Gemensam aktivitet, 2 sp (GY4)

Studieavsnittets moduler

- Gemensam aktivitet, 2 sp (LI4), Valfri

Mål

Gemensam aktivitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *arbeta gemensamt för att uppnå målet som ställts upp för den fysiska aktiviteten*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna och ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Lokal precisering

- *lära sig att uppträda inför en större publik.*

Centralt innehåll

Gemensam aktivitet

- *gemensam fysisk aktivitet, till exempel de gamlas dans, friluftsliv eller någon annan projekthelhet*

Lokal precisering

- De studerande bekantar sig med och övar traditionella danser.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Undervisningen stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes etiska kompetens och miljökompetens.

Global och kulturell kompetens

Fysisk aktivitet fungerar som ett globalt, gemensamt och kroppsligt språk som förenar olika människor och kulturer. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes globala och kulturella kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på studerandes aktivitet, framsteg, positiva inställning samt samspelsförmåga inom gruppen. Därtill betonas engagemang och ansvar för olika uppgifter, innovationsförmåga och sakligt deltagande i t.ex. en gemensam uppvisning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig olika traditionella danser och deltar i planerandet av festligheter som kulminerar i uppvisningar av gamlas danser för både hela skolan samt också för utomstående publik.

Rörelse ger energi, 2 sp (GY5)

Studieavsnittets moduler

- Rörelse ger energi, 2 sp (LI5), Valfri

Mål

Rörelse ger energi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bedöma sin egen ork och energinivå och kunna göra motiverade val av fysiska aktiviteter för att förbättra funktions- och studieförmågan*
- *förstå hur orken och studieförmågan kan främjas genom fysisk aktivitet och idrott*
- *delta i aktiviteterna ändamålsenligt, aktivt och på ett sätt som främjar gemenskapskänslan.*

Lokal precisering

- få nya motionsupplevelser och erfarenheter
- få en stärkt gemenskap och delaktighet i grupp via gemensamma upplevelser
- hitta motionsformer och motionsomgivningar som stödjer både den fysiska och psykiska funktionsförmågan
- finna en motiverande motionsform med tanke på framtiden.

Centralt innehåll

Rörelse ger energi

- *motionsformer som ger energi*
- *avslappning och kroppsvård*

Lokal precisering

- De studerande ges möjlighet att bekanta sig med olika, mer annorlunda motionsformer samt nya omgivningar jämfört med tidigare studieavsnitt i gymnastik.
- Aktiviteterna sker både utomhus och inomhus.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerande utvecklar och upprätthåller sin funktionsförmåga samt förstår hur funktionsförmågan inverkar på den egna prestationsförmågan och på välbefinnandet. Detta stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet främjar gemenskapskänslan, ansvarstagandet och den fysiska, sociala och psykiska tryggheten inom gruppen. Detta stödjer den studerandes kommunikativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på aktivitet, positiv inställning till nya motionsformer, samarbetsförmåga inom gruppen samt användning av ändamålsenlig utrustning i de varierande aktiviteterna inomhus samt utomhus. Självbedömning och utvärdering ingår som en del av studieavsnittets vitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi provar och utforskar mer udda motionsformer enligt befintliga resurser och bekantar oss med "trend-/mer ovanliga grenar/aktiviteter". Vi motionerar och fokuserar på samspel inom gruppen. Via det varierande innehållet får du möjlighet att hitta en egen ny motionsform för framtiden.

Intensivkurs i alpina grenar, 2 sp (GY16)

Mål

Lokal precisering

- utveckla sina kunskaper i olika alpina grenar
- få nya erfarenheter och färdigheter i en mindre bekant alpin gren
- träna samarbete och tolerans inom gruppen
- känna sammanhållning inom gruppen via positiva erfarenheter tillsammans.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Kursen går av stapeln i ett skidcenter.

- De studerande bor och övernattar tillsammans under kursen och sköter vardagssysslor tillsammans inom gruppen.
- Kursen fördjupar kunskaperna i olika alpina grenar.
- Kursen ger nya erfarenheter i mindre bekanta alpina grenar.
- De studerande får feedback för att få stöd i sin utveckling i alpin åkning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerande utvecklar och upprätthåller sin funktionsförmåga samt förstår hur funktionsförmågan inverkar på den egna prestationsförmågan och på välbefinnandet. Detta stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin sociala förmåga och bidrar till att stärka samhörigheten i gruppen. Detta stödjer den studerandes kommunikativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på förmågan att utveckla sina färdigheter inom alpina grenar samt att våga prova på nya alpina aktiviteter och uthålligt träna på dem med en positiv inställning. Aktiv närvaro, samspel inom gruppen, ansvar för gemensamma saker samt följande av gemensamt överenskomna regler under studieavsnittet är bärande faktorer i bedömningen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet genomförs under flera dagar i ett skidcenter. Vi tränar flera olika alpina grenar (skidåkning, snowboard och telemark), gör teknikanalyser, bor tillsammans samt planerar och tillreder måltiderna gemensamt. Du bör ha förkunskaper i minst en alpin gren.

Individuell träning 1, 2 sp (GYI7)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 2, 2 sp (GYI8)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 3, 2 sp (GYI9)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 4, 2 sp (GYI10)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 5, 2 sp (GYI11)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 6, 2 sp (GYI12)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 7, 2 sp (GYI13)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 8, 2 sp (GYI14)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 9, 2 sp (GYI15)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 10, 2 sp (GYI16)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 11, 2 sp (GYI17)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 12, 2 sp (GYI18)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 13, 2 sp (GYI19)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

Individuell träning 14, 2 sp (GYI20)

Mål

Centralt innehåll

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd/icke avlagd.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ingår i gymnasiets sportprofil. För godkänt studieavsnitt ska studerande lämna in träningsdagbok med tränarens underskrift. Träningsdagboken ska innehålla den studerandes träningar under den gångna perioden. Redovisning lämnas in till studiehandledaren i slutet av perioden.

7.13. Matematik (MA)

Läroämnets uppdrag

Studierna i matematik ger den studerande färdigheter att förstå, använda och producera samt utvärdera information i matematisk form. Undervisningen ska handleda den studerande att förstå matematikens betydelse i moderna kulturer och iaktta hur nödvändig matematiken är inom olika områden, som teknologi, medicin, samhälls- och naturvetenskaper samt konst. Undervisningen i matematik har i uppdrag att introducera den studerande i matematikens grundläggande begrepp, grundläggande idéer och strukturer samt att handleda den studerande att använda matematik i tal, skrift och i andra uttryckssätt. Undervisningen ska utveckla den studerandes färdigheter i att räkna, tänka kreativt, skapa modeller av fenomen, göra prognoser och lösa problem.

Genom studierna i matematik utvecklar den studerande sina färdigheter att använda datorprogram och digitala informationskällor som stöd för lärandet och som verktyg i undersökningar och problemlösning. Hen lär sig också bedöma hur nyttiga olika tekniska hjälpmedel är och vad som begränsar användningen av dem.

Mångsidig kompetens

*I undervisningen ska man undersöka sambanden mellan matematiken och vardagslivet och utnyttja möjligheterna att stärka den studerandes intresse, självförtroende och informationssökningsprocesser samt uppmuntra den studerande att experimentera och arbeta med uthållighet. De färdigheter som den studerande utvecklar tillämpas då hen ställer upp egna mål och fattar beslut. Den studerande ska även reflektera över hur färdigheterna i matematik kan användas för hållbar utveckling och för att lösa problem som rör mänskligheten. På det här sättet stärks den studerandes **samhälleliga kompetens, etiska kompetens och miljökompetens** samt **kompetens för välbefinnande**.*

*Undervisningen tar avstamp i sådana teman och fenomen samt tillhörande problem som intresserar de studerande och som kan lösas med hjälp av matematik. I undervisningen används varierande arbetssätt där den studerande arbetar på egen hand eller i grupp. På det sättet stärks bland annat den studerandes **kommunikativa kompetens**. Arbetssätten väljs tillsammans med de studerande. Undervisningen planeras så att de studerande utifrån sina egna observationer stimuleras att ställa frågor, framlägga hypoteser, dra slutsatser och motivera dessa.*

Studierna i matematik stödjer målen för **global och kulturell kompetens** samt **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Den studerande ska vägledas att förstå matematikens betydelse i olika kulturer och den historiska utvecklingen samt dess karaktär som ett universellt språk. Den studerande ska vägledas till insikt om de matematiska begreppens innebörd och lära sig känna igen hur de hänger samman med större helheter, både inom matematiken och inom andra läroämnena. Den studerande uppmuntras att använda ett matematiskt språk och matematiska tecken samt bilder, figurer och redskap som stödjer det matematiska tänkandet. Den studerande ska få hjälp att utveckla sin förmåga att växla mellan olika sätt att framställa matematisk information när hen ska skapa modeller av fenomen, förstå och lösa problem samt diskutera resultatet.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i matematik är att den studerande

ska

- få positiva lärupplevelser, bli van att arbeta långsiktigt och lära sig lita på sin matematiska förmåga, sina matematiska färdigheter och sin förmåga att tänka matematiskt
- förstå matematiken både som en unik, självständig vetenskapsgren och som ett användbart redskap för att göra modeller eller prognoser eller hantera fenomen som är kopplade till samhälle, ekonomi eller natur
- bygga upp en matematisk grund för sina fortsatta studie
- bli van att behandla information på ett sätt som är karakteristiskt för matematiken, att framlägga hypoteser och undersöka deras riktighet, göra motiveringar och bedöma deras giltighet samt resultatens generaliserbarhet
- kunna följa en matematisk framställning, läsa matematisk text, diskutera matematik samt lära sig motivera påståenden och bedöma information i olika former
- bli van vid att bilda matematiska modeller för praktiska problemsituationer och att använda olika Lösningsstrategier
- sporras till experimentellt och undersökande arbete samt till att hitta och tydligt presentera lösningar på problem
- kunna använda ändamålsenliga matematiska metoder, programvaror och informationskällor samt förstå att resultatet som en programvara genererar inte är tillräckligt för att påvisa, bevisa eller motivera ett påstående.

Bedömning

Bedömningen ska vara mångsidig och responsen sporrande för att stödja utvecklingen av den studerandes matematiska tänkande och självförtroende samt hålla upp och stärka hans studiemotivation. Bedömningen ska vägleda den studerande att utveckla sina kunskaper och sin förståelse av matematik samt sin förmåga att arbeta långsiktigt. Bedömningen ska hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att presentera matematiska lösningar, stödja hen i processen att bilda matematiska begrepp och lära hen att bedöma sitt eget arbete. En lyckad återkoppling hjälper den studerande att lägga märke till sina styrkor och vilka kunskaper och färdigheter hen behöver vidareutveckla.

Vid bedömningen ska läraren fästa uppmärksamhet vid räknefärdigheter, val av metoder och färdigheter att tänka matematiskt. Dessutom fäster läraren uppmärksamhet vid hur den studerande motiverar och analyserar sina slutsatser samt väljer och använder programvaror.

Byte av lärokurs

Vid byte av lärokurs i matematik ersätter studier i den långa lärokursen studier i den korta lärokursen som följer:

Modul i den långa lärokursen	Modul i den korta lärokursen
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Övriga studier enligt den långa lärokursen som avlagts med godkänt resultat, eller studiepoäng som blivit överflödiga i samband med byte av lärokurs och som motsvarar delstudier som avlagts med godkänt resultat, kan utgöra övriga valfria studier enligt den korta lärokursen eller temastudier enligt vad som bestäms i den lokala läroplanen.

Vid en övergång från den långa lärokursen till den korta ska den studerande, om hen vill, få möjlighet att visa ytterligare prov på sina kunskaper för att fastställa sin kunskapsnivå.

Vid en övergång från den korta lärokursen till den långa kan det krävas att den studerande visar ytterligare prov på sina kunskaper. I samband med bytet av lärokurs ska de studiepoäng som saknas i modulerna avläggas på det sätt som fastställts i den lokala läroplanen.

Den studerande kan även avlägga modulerna enligt den andra lärokursen utan att byta lärokurs. I sådana fall kan modulerna i fråga räknas till godo som övriga valfria studier eller temastudier på det sätt som fastställts i den lokala läroplanen.

7.13.1. Gemensamt studieavsnitt i matematik (MAY)

Studieavsnitt

MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAGo1)

Studieavsnittets moduler

- MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAY1), Obligatorisk

Mål

MAG1 Tal och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- repetera principerna för procenträkning
- kunna använda proportionalitet i problemlösning
- fördjupa kunskaperna i bråkräkning
- repetera räkneregler för potenser
- stärka sin förståelse för funktionsbegreppet
- förstå principerna för hur man löser ekvationer och ekvationspar
- lära sig använda programvara för att rita grafer till funktioner, göra tolkningar och för att lösa ekvationer.

Centralt innehåll

MAG1 Tal och ekvationer

- talmängderna och de grundläggande räkneoperationerna
- motsatt tal och inverterat tal samt absolutbelopp

- *procenträkning*
- *räkneregler för potenser (exponenten heltal)*
- *direkt och omvänd proportionalitet*
- *funktion, ritning och tolkning av grafer*
- *lösning av förstgradsekvationer*
- *ekvationspar*
- *kvadratroten och kubikroten*
- *potensfunktioner och potensekvationer (gradtalen 2 och 3)*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Genom att förstå begrepp som procent underlättas den studerandes roll att delta i samhällsdebatten. Detta stödjer den studerandes samhälleliga kompetens.

Kompetens för välbefinnande

Den studerande identifierar sina styrkor och utvecklingsområden med tanke på kommande matematikstudier.

Genom repetition av bekanta saker från grundskolan stärks den studerandes positiva självbild. Med en god självbild skapas grunden för framgångsrika studier inom matematik.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerandes kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi börjar resan genom matematikens värld genom att se på bekanta saker från grundskolan. Men låt inte skenet bedra. För att uppnå framgång i de senare studieavsnitten så gäller det jobb, jobb, jobb.

7.13.2. Kort lärokurs i matematik (MAB)

Studieavsnitt

Ekvationer, funktioner och matematiska modeller, 4 sp (MABo2)

Studieavsnittets moduler

- Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2), Obligatorisk
- Matematiska modeller, 2 sp (MAB4), Obligatorisk

Mål

Uttryck och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- få övning i att använda matematik i problemlösning och lära sig att lita på sin egen matematiska förmåga
- lära sig att bilda uttryck och ekvationer till givna problem samt att lösa ekvationer och tolka lösningarna
- kunna tillämpa talföljder och summor vid matematisk problemlösning
- kunna använda programvara när hen undersöker polynomfunktioner samt vid tillämpning av polynomekvationer och -funktioner

Matematiska modeller

Målen för modulen är att den studerande ska

- se regelbundenheter och samband hos fenomen i den verkliga världen och kunna beskriva dessa med matematiska modeller
- värdera linjära och exponentiella tillväxtmodeller bland annat med hjälp av kalkylprogram och göra prognoser med hjälp av modellerna
- vänja sig vid att värdera kvalitet och användbarhet hos en modell
- kunna använda programvara för att skapa modeller och vid undersökning av egenskaperna hos polynomfunktioner och exponentialfunktioner samt vid lösning av polynomekvationer och exponentialekvationer i samband med tillämpningar.

Lokal precisering

- känna till olika typer av matematiska modeller och förstå likheterna och skillnaderna mellan dem
- kunna använda talföljder och summor för att skapa matematiska modeller

Centralt innehåll

Uttryck och ekvationer

- formulering av problem som ekvationer
- ekvationslösning
- tolkning och värdering av lösningar till en ekvation
- polynomfunktioner av andra graden och lösning av andragradsekvationer
- aritmetisk talföljd och summa
- geometrisk talföljd och summa

Matematiska modeller

- tillämpning av linjära och exponentiella modeller
- lösning av exponentialekvationer
- prognoser och bedömning av kvaliteten i en modell

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerande utvecklar sin samhälleliga kompetens genom att reflektera över hur matematiska modeller kan användas för att stöda hållbar utveckling och lösa problem som rör mänskligheten.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerande ökar sin kreativitet och problemlösningssförmåga genom olika typer av problemlösning.

Multilitteraciteten stärks genom övning i att tolka och skapa olika linjära och exponentiella modeller.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom presentation av matematiska lösningar och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel i samband med gruppdiskussioner, skriftliga arbeten och användning av olika räknarprogram för att skapa matematiska modeller.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig lösa matematiska problem med hjälp av ekvationer. Du bekantar dig med olika typer av matematiska modeller och lär dig avgöra om en modell är trovärdig. Du övar dig dessutom att skapa modeller med hjälp av kalkylprogram.

Geometri, 2 sp (MABo3)

Studieavsnittets moduler

- Geometri, 2 sp (MAB3), Obligatorisk

Mål

Geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bli van att göra iakttagelser och dra slutsatser om geometriska egenskaper hos figurer och kroppar*
- *stärka förmågan att rita plana figurer och tredimensionella kroppar*
- *kunna lösa praktiska problem med hjälp av geometri*
- *kunna använda programvara vid undersökning av figurer och kroppar och vid geometriska tillämpningar.*

Centralt innehåll

Geometri

- *likformighet hos figurer*
- *trigonometri i en rätvinklig triangel*
- *Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats*
- *bestämning av area och volym för figurer och kroppar*
- *användning av geometriska metoder i koordinatsystemet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet kommer den kommunikativa kompetensen fram genom att använda mångsidiga sätt att diskutera matematik. Studerandena arbetar med uppgifter både individuellt och i smågrupper. Genom att de studerande får presentera sina lösningar för varandra utvecklas deras den kommunikativa kompetensen.

I en matematiktext kan man tala om fyra olika språk (normalsvenska, matematiskt fackspråk, formelspråket och geometriska figurer) som man ständigt växlar mellan. I geometrin är det speciellt väsentligt att ha med alla fyra delar eftersom vi många gånger bör rita en figur/ skiss som tillägg till vår lösningen. En geometrisk figur är till stor hjälp då man vill ge exempel eller beskriva situationen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom undersökande arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från hur den studerande klara av att använda korrekta termer i samband med diskussioner och hur den studerande klarar av att använda geometriska begrepp och modeller i samband med skriftliga arbeten.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar du dig med olika geometriska figurer och kroppar, samt hur man undersöker dem med hjälp av programvara. Du lär dig lösa geometriska problem med olika formler och modeller.

Statistik och sannolikhet, 2 sp (MABo5)

Studieavsnittets moduler

- Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5), Obligatorisk

Mål

Statistik och sannolikhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öva sig att behandla, åskådliggöra och tolka statistiskt material*
- *göra sig förtrogen med sannolikhetskalkylens grunder och med konkretiserande modeller*
- *kunna använda programvara för att hämta, behandla och undersöka data i digitalt format, samt för att bestämma nyckeltal i ett observationsmaterial och som hjälpmedel i sannolikhetslära.*

Centralt innehåll

Statistik och sannolikhet

- *åskådliggörande av statistiskt material och bestämning av nyckeltal*
- *regression och korrelation*
- *observation och avvikande observation*
- *prognostisering*
- *sannolikhetsbegreppet*
- *additions- och multiplikationsregler*
- *kombinationer och multiplikationsprincipen*
- *modeller i sannolikhetslära*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Genom att tolka olika diagram och framföra statistiska resultat på olika sätt utvecklas de studerandes kommunikativa kompetens under studieavsnittet.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet producerar de studerande matematiska texter där de behandlar statistiskt material eller undersöker sannolikheten för någon händelse. Detta utvecklar den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom presentation av matematiska lösningar, diskussioner kring sannolikhetslära och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel i samband med gruppdiskussioner, skriftliga arbeten och användning av olika räknarprogram för att behandla statistiskt material.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig tolka och analysera och presentera statistiskt material. Du lär dig utföra grundläggande sannolikhetsberäkningar samt att undersöka sannolikheter med hjälp av räknarprogram.

Ekonomisk matematik, 2 sp (MABo6)

Studieavsnittets moduler

- Grunder i ekonomisk matematik, 1 sp (MAB6), Obligatorisk
- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAB7), Obligatorisk

Mål

Grunder i ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- behärska grundbegrepp och få färdigheter i ekonomisk matematik
- fördjupa sina färdigheter i procenträkning
- lära sig att beskriva hur processer inom ekonomin utvecklas
- kunna använda informationskällor och programvara för att göra beräkningar i samband med tillämpningar.

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet
- tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi
- lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar
- kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Grunder i ekonomisk matematik

- *relativ andel, jämförelse, beräkning av förändring*
- *index*
- *ränta och enkel ränteräkning*
- *skatter*
- *valutor*

Ekonomisk matematik

- *aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor*
- *ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering*
- *depositioner och lån*
- *matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

I samband med olika beräkningar lär sig de studerande om ekonomiskt ansvar och en ekonomiskt hållbar livsstil. Detta utvecklar den etiska kompetensen och miljökompetensen.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet bekantar sig de studerande med internationell ekonomi genom olika ekonomiska beräkningar, vilket utvecklar den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom undersökande arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från hur den studerande klara av att uppvisa förståelse av ekonomiska beräkningar i samband med diskussioner och hur den studerande klarar av att använda ekonomiska begrepp i samband med skriftliga arbeten.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig att göra grundläggande ekonomiska beräkningar och bekantar dig med matematiska modeller som används inom ekonomisk matematik. Du bekantar dig dessutom med olika ekonomiska kalkyler så som vinstberäkning och investeringskalkyl.

Matematisk analys, 2 sp (MAB8)

Studieavsnittets moduler

- Matematisk analys, 2 sp (MAB8), Valfri

Mål

Matematisk analys

Målen för modulen är att den studerande ska

- undersöka förändringshastigheten för en funktion med grafiska och numeriska metoder
- förstå tolkningen av derivatan som förändringshastigheten för en funktion
- kunna undersöka förloppet hos en polynomfunktion med hjälp av derivatan
- kunna bestämma största och minsta värde för en funktion i samband med tillämpningar
- kunna använda programvara för att undersöka förloppet hos en funktion, derivatan av en funktion samt för att bestämma extremvärden till en funktion i ett slutet intervall i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Matematisk analys

- grafiska och numeriska metoder
- polynomfunktionens derivata
- undersökning av tecken och förlopp hos en polynomfunktion
- bestämning av största och minsta värde för en polynomfunktion i ett slutet intervall
- bestämning av förändringshastigheten för en funktion med hjälp av programvara

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet utvecklas den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens i samband med att man utforskar möjligheterna att lösa komplicerade problem med hjälp av teknik.

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet analyserar man olika modeller och funktioner som beskriver klimatförändringen, vilket stöder de studerandes etiska kompetens och miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom grupparbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från hur den studerande klara av att använda räknarprogram för att lösa matematiska problem och hur den studerande klarar av att analysera matematiska funktioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig analysera funktioner med hjälp av derivata. Du lär dig också hur man optimerar geometriska och ekonomiska problem med hjälp av derivata. Du bekantar dig också med hur man kan analysera funktioner med hjälp av räknarprogram.

Statistik och sannolikhet II, 2 sp (MAB9)

Studieavsnittets moduler

- Statistik- och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9), Valfri

Mål

Statistik- och sannolikhetsfördelningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- *göra sig förtrogen med normalfördelningen som en matematisk modell*
- *sätta sig in i binomialfördelningen som en matematisk modell*
- *utveckla djupare och mångsidiga färdigheter i att undersöka och behandla statistisk information med hjälp av programvara*
- *veta hur man beräknar nyckeltal och sannolikheter i anknytning till statistiska fördelningar och kunna bestämma dessa med hjälp av programvara*
- *förstå begreppen konfidensintervall och felmarginal och kunna bestämma dessa med hjälp av programvara.*

Centralt innehåll

Statistik- och sannolikhetsfördelningar

- *normalfördelning och begrepp för normering av fördelningen (väntevärde och standardavvikelse)*
- *upprepat försök*
- *binomialfördelning*
- *konfidensintervall och felmarginal*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

De studerande lär sig granska informationens tillförlitlighet och utforskar möjligheterna att lösa komplicerade problem med hjälp av programvara, vilket stöder den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen.

Samhällelig kompetens

Under studieavsnittet stöds den samhälleliga kompetensen genom att de studerande lär sig att kritiskt granska statistik och bedöma hur informationen kan påverka samhället.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom grupparbeten, projekt och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från hur den studerande klara av analysera och behandla statistisk information och hur den studerande klarar av att lösa matematiska problem med hjälp av kalkylprogram.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du din förståelse för statistik och sannolikhetslära. Du bekantar dig med olika typer av fördelningar och lär dig bestämma sannolikheten för dem med hjälp av räknarprogram. Du fördjupar dina färdigheter i att analysera statistiskt material.

Repetition, 2 sp (MABI10)**Mål**

Lokal precisering

- repetera det hen har gått igenom i tidigare studieavsnitt
- få en överblick i vilka kunskaper som är mest väsentliga om man vill skriva studentprovet i kort matematik
- förbättra sina färdigheter i att lösa matematiska problem
- vara mentalt förberedd inför studentexamen

Centralt innehåll

Lokal precisering

- beräkningar, modeller och begrepp från de obligatoriska studieavsitten
- uppgifter som ger en inblick i hur studentexamensuppgifterna kommer att se ut

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kompetens för välbefinnande**

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsmöjligheter i matematik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms utgående från den studerandes färdigheter i det centrala innehållet i de obligatoriska studieavsnitten i kort matematik.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Repetition av alla genomgångna studieavsnitt.

Ekonomisk matematik, 2 sp (MAAo9FT)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MABI11)**Mål**

Lokal precisering

- förstå hur analytisk geometri skapar samband mellan geometriska och algebraiska begrepp
- förstå den geometriska innebörden av en ekvation

- kunna lösa absolutbeloppsekvationer i formen $|f(x)| = a$ eller $|f(x)| = |g(x)|$
- förstå vektorbegreppet och sätta sig in i hur man räknar med vektorer
- kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i det tvådimensionella koordinatsystemet med hjälp av vektorer
- kunna lösa plangeometrisk problem med hjälp av vektorer
- kunna använda programvara vid undersökning av kurvor och vektorer och vid tillämpningsuppgifter i anknytning till dem.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ekvationen för en kurva
- ekvationerna för en rät linje, cirkel och parabel
- ekvationssystem
- parallella och ortogonala linjer
- absolutbeloppsekvation
- avståndet från en punkt till en linje
- grundläggande egenskaper hos vektorer
- addition och subtraktion av vektorer i planet samt multiplikation av en vektor med ett tal i planet
- skalär produkt och vinkeln mellan två vektorer i planet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Under studieavsnittet behandlas den historiska kontexten i dagens matematik. De studerande jobbar med historiska problem och inser att de är en del av mänskligheten. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes globala och kulturella kompetens.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Informationsteknologi utnyttjas för lösande av uppgifter och för att visa hur man utnyttjar vektorer i dagens samhälle. I uppgifter som tangerar andra läroämnen lär sig de studerande att inse hur man kan tillämpa matematik. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kulturella kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet motsvarar MAA4 vid byte från lång lärokurs till kort lärokurs i matematik. För att kunna räknas till godo, bör studieavsnittet ha avlagts med godkänt resultat.

Funktioner och ekvationer II, 2 sp (MABI12)

Mål

Lokal precisering

- introduceras i hur man skapar matematiska modeller med hjälp av sinus- och cosinusfunktioner samt med exponential- och logaritmfunktioner
- undersöka sinus- och cosinusfunktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln
- kunna lösa trigonometriska ekvationer av typen $\sin f(x) = a$ eller $\sin f(x) = \sin g(x)$
- kunna tillämpa sambandet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ mellan sinus- och cosinusfunktionerna
- känna till egenskaperna hos exponential- och logaritmfunktioner och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem
- kunna använda programvara vid undersökning av funktioner, vid ekvationslösning och i tillämpningsuppgifter.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- riktad vinkel och radianer
- enhetscirkeln
- sinus- och cosinusfunktionen med symmetri- och perioditetsegenskaper
- lösning av sinus- och cosinusekvationer
- potenser med bråkexponent och deras samband med rötter
- exponentialfunktioner och exponentialekvationer
- logaritm och räkneregler för logaritmer
- logaritmfunktioner och logaritmekvationer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Genom repetition av sådant som behandlats under de studerandes första år i gymnasiet fortsätter vi att stärka de studerandes positiva självbild. På detta sätt stöds den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet motsvarar MAA5 vid byte från lång lärokurs till kort lärokurs i matematik. För att kunna räknas till godo, bör studieavsnittet ha avlagts med godkänt resultat.

Integralkalkyl, 2 sp (MABI13)

Mål

Lokal precisering

- förstå begreppet primitiv funktion och lära sig att bestämma primitiva funktioner till enkla funktioner
- förstå begreppet integral och dess samband med arean samt introduceras i hur man bestämmer en integral med en numerisk metod
- kunna bestämma areor och volymer med hjälp av integraler
- göra sig förtrogen med integralkalkylens tillämpningar
- kunna använda programvara då hen undersöker egenskaperna hos funktioner, bestämmer primitiva funktioner, beräknar integraler i samband med tillämpningar och integrerar numeriskt.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- primitiv funktion och integrering av de viktigaste elementära funktionerna
- integraler
- rektangelmetoden
- beräkning av areor och volymer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

De studerande lär sig utnyttja matematikprogram för att på ett ändamålsenligt sätt undersöka funktioner och problem som berör integraler. Vidare behandlas olika fenomen i andra skolämnen där man kan utnyttja integralkalkyl.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Samhällelig kompetens

Då de studerande arbetar med undersökande av funktioner behandlas samhällsliga händelser som vi kan undersöka matematiskt med hjälp av informationsteknologi. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes samhällsliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet motsvarar MAA7 vid byte från lång lärokurs till kort lärokurs i matematik. För att kunna räknas till godo, bör studieavsnittet ha avlagts med godkänt resultat.

3D-geometri, 2 sp (MAB114)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa sina kunskaper i räkning med vektorer och lära sig att använda vektorer i ett tredimensionellt koordinatsystem

- lära sig att undersöka punkter, räta linjer och plan i xyz-koordinatsystemet med hjälp av vektorer
- stärka sina kunskaper om rymdgeometri i samband med extremvärdesuppgifter
- bekanta sig med funktioner som har två variabler
- kunna använda programvara för att åskådliggöra vektorer, linjer, plan och ytor samt i räkning med vektorer.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- vektorframställning i ett tredimensionellt koordinatsystem
- skalär produkt och vektorprodukt
- punkt, rät linje och plan i rymden
- en vinkel i rymden
- differential- och integralkalkylens rymdgeometrisk tillämpningar i situationer där funktionsuttrycken innehåller en variabel
- funktioner med två variabler och ytor i rymden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet lär sig de studerande att utnyttja tredimensionell teknologi för att lösa matematiska problem. Vidare lär sig de studerande att med hjälp av informationsteknologi undersöka rymdkroppars tillväxthastigheter. Detta stödjer den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ersätter MAA10 vid byte från lång lärokurs till kort lärokurs i matematik. För att kunna räknas till godo, bör studieavsnittet ha avlagts med godkänt resultat.

Algoritmer och talteori, 2 sp (MAB15)

Mål

Lokal precisering

- veta vad en algoritm är, samt lära sig att undersöka hur en algoritm fungerar
- lära sig att utföra enkla algoritmer genom programmering
- bli insatt i logikens begrepp
- behärska grundbegrepp i talteori och göra sig förtrogen med primtalens egenskaper
- kunna undersöka delbarheten hos hela tal.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- grundbegrepp i algoritmiskt tänkande: sekvens, val och upprepning
- flödesdiagram
- programmering av enkla algoritmer, sorteringsalgoritmer eller en algoritm som anknyter till numerisk lösning av en ekvation
- konnektiv och sanningsvärden
- delbarhet hos hela tal, delbarhetsekvationen (delningsekvationen) och kongruens
- Euklides algoritm
- aritmetikens grundsats

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet lär sig de studerande att utnyttja programmering för lösande av matematiska problem. Detta stödjer den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet motsvarar MAA11 vid byte från lång lärokurs till kort lärokurs i matematik. För att kunna räknas till godo, bör studieavsnittet ha avlagts med godkänt resultat.

Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAB16)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa sin förståelse för analysens grundbegrepp
- kunna bilda och undersöka inversa funktioner till strängt monotona funktioner
- komplettera sina färdigheter i integralkalkyl
- göra sig förtrogen med begreppet kontinuerlig sannolikhetsfördelning och lära sig tillämpa normalfördelning
- kunna använda programvara vid undersökning av funktioners egenskaper och vid beräkning av generaliserade integraler i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- styckvis definierad funktion
- undersökning av kontinuitet och deriverbarhet för en funktion
- allmänna egenskaper hos kontinuerliga och deriverbara funktioner
- invers funktion

- gränsvärde av funktioner när variabelns värde går mot oändligheten
- generaliserade integraler
- kontinuerliga fördelningar, normalfördelningen och normering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet fortsätter de studerande att lära sig hur man kan utnyttja informationsteknologi för att lösa svårare matematiska problem och ställa upp hypoteser inför bevisföring. Detta stödjer den studerandes tvårvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med siffror.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet motsvarar MAA12 vid byte från lång lärokurs till kort lärokurs i matematik. För att kunna räknas till godo, bör studieavsnittet ha avlagts med godkänt resultat.

7.13.3. Lång lärokurs i matematik (MAA)

Studieavsnitt

Funktioner och ekvationer 1, 3 sp (MAAo2)

Studieavsnittets moduler

- Funktioner och ekvationer 1, 3 sp (MAA2), Obligatorisk

Mål

Funktioner och ekvationer 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- introducera i hur man skapar matematiska modeller av fenomen med hjälp av polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner, känna till deras egenskaper och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem, samt känna till sambandet mellan nollställen till en polynomfunktion och polynomets faktorer
- kunna lösa enkla polynomlikheter
- kunna använda programvara för att undersöka polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner samt för att lösa polynomekvationer, rationella ekvationer, rotekvationer och polynomlikheter i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Funktioner och ekvationer 1

- polynomfunktioner och -ekvationer samt polynomlikheter
- lösning av andragradsekvationer med rotformeln

- *produkten av polynom och binomformlerna (summan av en kvadrat, produkten av en summa och en differens)*
- *faktorisering av polynom*
- *potensfunktioner och potensekvationer (exponenten ett positivt heltal)*
- *rationella funktioner och ekvationer*
- *rotfunktioner och rotekvationer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet börjar studerande svara elektroniskt på uppgifter. Räknarprogram tas in som en naturlig del av förenklande av polynomuttryck och för lösning av ekvationer och likheter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi kastar loss från moderskeppet och siktar mot stjärnorna. För att nå stjärnorna måste vi klara av att läsa kartan som polynomekvationerna bildar i koordinatsystem.

Geometri, 2 sp (MAAo3)

Studieavsnittets moduler

- Geometri, 2 sp (MAA3), Obligatorisk

Mål

Geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öva sig i att gestalta och beskriva information om rum och former i både tvåoch tredimensionella situationer*
- *kunna tillämpa likformighet, Pythagoras sats samt trigonometrin för rät- och snedvinkliga trianglar*
- *öva sig att formulera, motivera och använda satser som innehåller geometrisk information*
- *kunna använda programvara vid undersökning av figurer och kroppar samt geometrin i anknytning till dem.*

Centralt innehåll

Geometri

- *likformighet hos figurer och kroppar*
- *sinus- och cosinussatsen*
- *beräkning av längder, vinklar och areor i anknytning till månghörningar*
- *geometrin för cirkeln och dess delar samt för räta linjer i anknytning till cirkeln*
- *beräkningar av längder, areor och volymer i anknytning till raka cylindrar, koner och klot*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Under studieavsnittet behandlas den historiska kontexten i dagens matematik. De studerande jobbar med historiska problem och inser att de är en del av mänskligheten.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes globala och kulturella kompetens.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I uppgifter som tangerar andra läroämnena lär sig de studerande att inse hur man kan tillämpa matematik.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vårt tredje stopp är inte Tellus utan geometrins fantastiska värld. Visst kommer vi att landa på sfärer.

Funktioner och ekvationer 2, 2 sp (MAAo5)

Studieavsnittets moduler

- Funktioner och ekvationer 2, 2 sp (MAA5), Obligatorisk

Mål

Funktioner och ekvationer 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *introduceras i hur man skapar matematiska modeller med hjälp av sinus- och cosinusfunktioner samt med exponential- och logaritmfunktioner*
- *undersöka sinus- och cosinusfunktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln*
- *kunna lösa trigonometriska ekvationer av typen $\sin f(x) = a$ eller $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *kunna tillämpa sambandet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ mellan sinus- och cosinusfunktionerna*
- *känna till egenskaperna hos exponential- och logaritmfunktioner och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem*
- *kunna använda programvara vid undersökning av funktioner, vid ekvationslösning och i tillämpningsuppgifter.*

Centralt innehåll

Funktioner och ekvationer 2

- *riktad vinkel och radianer*
- *enhetscirkeln*
- *sinus- och cosinusfunktionen med symmetri- och perioditetsegenskaper*

- lösning av sinus- och cosinusekvationer
- potenser med bråkexponent och deras samband med rötter
- exponentialfunktioner och exponentialekvationer
- logaritm och räkneregler för logaritmer
- logaritmfunktioner och logaritmekvationer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Genom repetition av sådant som behandlats under de studerandes första år i gymnasiet fortsätter vi att stärka de studerandes positiva självbild. På detta sätt stöds den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Läsåret och resan fortsätter med funktioner. Och inte vilka funktioner som helst, trigonometriska, exponential- och logaritmiska. Men var inte rädd. De gamla babylonierna navigerade med hjälp av dessa, och det klarar vi också av.

Derivata, 3 sp (MAAo6)

Studieavsnittets moduler

- Derivata, 3 sp (MAA6), Obligatorisk

Mål

Derivata

Målen för modulen är att den studerande ska

- med hjälp av derivatan bekanta sig med egenskaperna hos matematiska modeller för olika fenomen
- få en åskådlig uppfattning om en funktions gränsvärde och kontinuitet
- förstå tolkningen av derivatan som förändringshastigheten för en funktion
- kunna bestämma derivatan av enkla funktioner
- kunna derivera sammansatta funktioner
- behärska hur man undersöker förloppet hos funktioner med hjälp av derivatan och hur man bestämmer deras extremvärden i ett slutet intervall
- kunna använda programvara vid undersökning av gränsvärde, kontinuitet och derivata i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Derivata

- en funktions gränsvärde, kontinuitet och derivata
- derivering av polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner

- *derivering av sinus- och cosinusfunktioner samt av exponential- och logaritmfunktioner*
- *derivator av produkter och kvoter av funktioner*
- *sammansatta funktioner och deras derivator*
- *undersökning av förloppet hos en funktion och bestämning av extremvärden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

De studerande lär sig utnyttja matematikprogram för att på ett ändamålsändigt sätt undersöka funktioner och problem som berör derivering.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Samhällelig kompetens

Då de studerande arbetar med undersökande av funktioner behandlas samhällsliga händelser som vi kan undersöka matematiskt med hjälp av informationsteknologi.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes samhällsliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Resan fortsätter med något som kan påminna om en paus i form av repetition. Men åter igen, låt inte skenet bedra, vi börjar undersöka vad allt vi kan göra med alla de funktionstyper som vi stött på så här långt under vår resa.

Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAAo8)

Studieavsnittets moduler

- Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8), Obligatorisk

Mål

Statistik och sannolikhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna åskådliggöra en diskret statistisk fördelning samt bestämma och tolka fördelningens nyckeltal*
- *kunna åskådliggöra en fördelning som består av två variabler samt bestämma korrelationskoefficienten och regressionskurvan*
- *sätta sig in i kombinatoriska metoder*
- *göra sig förtrogen med begreppet sannolikhet och räkneregler*
- *förstå begreppet diskret sannolikhetsfördelning och lära sig bestämma väntevärdet för en fördelning samt tolka det*
- *kunna använda programvara för att hämta, behandla och undersöka data i digitalt format samt för att presentera statistisk information*

- kunna använda programvara för att konkretisera fördelningar, bestämma nyckeltal samt beräkna sannolikheter.

Centralt innehåll

Statistik och sannolikhet

- lägesmått och standardavvikelse
- korrelation och linjär regression
- klassisk och statistisk sannolikhet
- permutationer och kombinationer
- räkneregler för sannolikhet
- binomialfördelning
- diskret sannolikhetsfördelning
- väntevärdet för en diskret fördelning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Under studieavsnittet kan den studerande göra en statistisk undersökning som presenteras för de andra. Då studerande arbetar med undersökningen lär de sig om kalkyleringsprogram, hur man utför uträkningar och hur man ritar och presenterar statistik. Vidare behandlas etik inom statistiska undersökningar. På det här sättet stärks den studerandes etiska kompetens och miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Detta stopp är något som du kan avlägga under första eller andra året. Från stjärnorna stannar vi upp och landar i Monte Carlos casinon. Lönar det sig att spela på hasardspel? Svaret på frågan hägrar i slutet av studieavsnittet.

Ekonomisk matematik, 1 sp (MAAo9)

Studieavsnittets moduler

- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAA9), Obligatorisk

Mål

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet
- tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi
- lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar
- kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Ekonomisk matematik

- *aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor*
- *ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering*
- *depositioner och lån*
- *matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Under studieavsnittet lär sig de studerande om god ekonomi, såväl den privata som den offentliga. De studerande får verktyg och kunskap att våga delta i samhällsdebatten som berör samhällsekonomi. På detta sätt stöds den studerandes samhälleliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I vår färd mot stjärnorna gör vi också ett stopp vid Wall Street. Här lär vi oss färdigheter för göra ekonomisk planering och lönsamhetskalkyl. Detta är det sista stoppet för de obligatoriska studieavsnitten.

Ekonomisk matematik, 2 sp (MAAo9FT)

Ämnesövergripande studieavsnitt

3D-geometri, 2 sp (MAA10)

Studieavsnittets moduler

- 3D-geometri, 2 sp (MAA10), Valfri

Mål

3D-geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper i räkning med vektorer och lära sig att använda vektorer i ett tredimensionellt koordinatsystem*
- *lära sig att undersöka punkter, räta linjer och plan i xyz-koordinatsystemet med hjälp av vektorer*
- *stärka sina kunskaper om rymdgeometri i samband med extremvärdesuppgifter*
- *bekanta sig med funktioner som har två variabler*
- *kunna använda programvara för att åskådliggöra vektorer, linjer, plan och ytor samt i räkning med vektorer.*

Centralt innehåll

3D-geometri

- vektorframställning i ett tredimensionellt koordinatsystem
- skalär produkt och vektorprodukt
- punkt, rät linje och plan i rummet
- en vinkel i rummet
- differential- och integralkalkylens rymdgeometrisk tillämpning i situationer där funktionsuttrycken innehåller en variabel
- funktioner med två variabler och ytor i rummet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet lär sig de studerande att utnyttja tredimensionell teknologi för att lösa matematiska problem. Vidare lär sig de studerande att med hjälp av informationsteknologi undersöka rymdkroppars tillväxthastigheter. Detta stödjer den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Hjälp! Har vi navigerat utan tre dimensioner? Det klarade redan de gamla grekerna av, men visst är det lättare att färdas i hyperrymden då vi har tre dimensioner till vårt förfogande.

Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11)

Studieavsnittets moduler

- Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11), Valfri

Mål

Algoritmer och talteori

Målen för modulen är att den studerande ska

- veta vad en algoritm är, samt lära sig att undersöka hur en algoritm fungerar
- skapa algoritmer i anknytning till enkla matematiska problem
- lära sig att programmera enkla algoritmer
- bli insatt i logikens begrepp
- behärska grundbegrepp i talteori och göra sig förtrogen med primtalens egenskaper
- kunna undersöka delbarheten hos hela tal.

Centralt innehåll

Algoritmer och talteori

- grundbegrepp i algoritmiskt tänkande: sekvens, val och upprepning

- flödesdiagram
- programmering av enkla algoritmer, sorteringsalgoritmer eller en algoritm som anknyter till numerisk lösning av en ekvation
- konnektiv och sanningsvärden
- delbarhet hos hela tal, delbarhetsekvationen (delningsekvationen) och kongruens
- Euklides algoritm
- aritmetikens grundsats

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet lär sig de studerande att utnyttja programmering för lösande av matematiska problem. Detta stödjer den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Algoritmer berättar om hur något görs. Talteori berättar om hur talen beter sig. Här kombinerar vi dessa och lär oss lösa matematiska problem med hjälp av programmering.

Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12)

Studieavsnittets moduler

- Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12), Valfri

Mål

Analys och kontinuerlig fördelning

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin förståelse för analysens grundbegrepp
- kunna bilda och undersöka inversa funktioner till strängt monotona funktioner
- komplettera sina färdigheter i integralkalkyl
- göra sig förtrogen med begreppet kontinuerlig sannolikhetsfördelning och lära sig tillämpa normalfördelning
- kunna använda programvara vid undersökning av funktioners egenskaper och vid beräkning av generaliserade integraler i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Analys och kontinuerlig fördelning

- styckvis definierad funktion
- undersökning av kontinuitet och deriverbarhet för en funktion
- allmänna egenskaper hos kontinuerliga och deriverbara funktioner
- invers funktion
- gränsvärde av funktioner när variabelns värde går mot oändligheten

- *generaliserade integraler*
- *kontinuerliga fördelningar, normalfördelningen och normering*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet fortsätter de studerande att lära sig hur man kan utnyttja informationsteknologi för att lösa svårare matematiska problem och ställa upp hypoteser inför bevisföring. Detta stödjer den studerandes tvårvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Det sista nationella valfria studieavsnittet under vår färd inom matematiken. Här undersöker vi de mörka djupen som finns i gymnasiets matematik.

Repetition, 2 sp (MAA13)

Mål

Lokal precisering

- Repetition inför studentskrivningarna

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Allt det som behandlas under de andra kurserna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsmöjligheter i matematik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi repeterar inför studentskrivningarna.

Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MAAo4)

Studieavsnittets moduler

- Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MAA4), Obligatorisk

Mål

Analytisk geometri och vektorer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hur analytisk geometri skapar samband mellan geometriska och algebraiska begrepp*
- *förstå den geometriska innebörden av en ekvation*
- *kunna lösa absolutbeloppsekvationer i formen $|f(x)| = a$ eller $|f(x)| = |g(x)|$*
- *förstå vektorbegreppet och sätta sig in i hur man räknar med vektorer*
- *kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i det tvådimensionella koordinatsystemet med hjälp av vektorer*
- *kunna lösa plangeometriska problem med hjälp av vektorer*
- *kunna använda programvara vid undersökning av kurvor och vektorer och vid tillämpningsuppgifter i anknytning till dem.*

Centralt innehåll

Analytisk geometri och vektorer

- *ekvationen för en kurva*
- *ekvationerna för en rät linje, cirkel och parabel*
- *ekvationssystem*
- *parallella och ortogonala linjer*
- *absolutbeloppsekvation*
- *avståndet från en punkt till en linje*
- *grundläggande egenskaper hos vektorer*
- *addition och subtraktion av vektorer i planet samt multiplikation av en vektor med ett tal i planet*
- *skalär produkt och vinkeln mellan två vektorer i planet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Informationsteknologi utnyttjas för lösande av uppgifter och för att visa hur man utnyttjar analytisk geometri och vektorer i dagens samhälle.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Det sista stoppet för första året är inte Mars, utan Descartes fantastiska värld. Vi tar och behandlar geometrin i koordinatystem och kryddar på med lite vektorer. En gammal visdom är "Vektorer pekar hit och dit, för att förstå hur krävs mycket flit".

Integralkalkyl, 2 sp (MAAo7)

Studieavsnittets moduler

- Integralkalkyl, 2 sp (MAA7), Obligatorisk

Mål

Integralkalkyl

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå begreppet primitiv funktion och lära sig att bestämma primitiva funktioner till enkla funktioner
- förstå begreppet integral och dess samband med arean samt introduceras i hur man bestämmer en integral med en numerisk metod
- kunna bestämma areor och volymer med hjälp av integraler
- göra sig förtrogen med integralkalkylens tillämpningar
- kunna använda programvara då hen undersöker egenskaperna hos funktioner, bestämmer primitiva funktioner, beräknar integraler i samband med tillämpningar och integrerar numeriskt.

Centralt innehåll

Integralkalkyl

- primitiv funktion och integrering av de viktigaste elementära funktionerna
- integraler
- rektangelmetoden
- beräkning av areor och volymer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

De studerande lär sig utnyttja matematikprogram för att på ett ändamålsändigt sätt undersöka funktioner och problem som berör integraler. Vidare behandlas olika fenomen i andra skolämnen där man kan utnyttja integralkalkyl.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Samhällelig kompetens

Då de studerande arbetar med undersökande av funktioner behandlas samhällsliga händelser som vi kan undersöka matematiskt med hjälp av informationsteknologi.

På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes samhällsliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av kunskap och kompetenser sker på ett mångsidigt sätt så att den studerande kan visa vad hen har lärt sig under studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Slutet på resan närmar sig. Vi har sett på funktioner och lärt oss undersöka dem. Nu lär vi oss integrera de funktioner som vi jobbat med.

7.14. Musik (MU)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i musik i gymnasiet ska främja den studerandes aktiva musikaliska verksamhet och delaktighet. I undervisningen i musik ska den studerande bekanta sig med världen på ett multisensoriskt sätt och undersöka den särskilt genom att lyssna. Hen fördjupar ett positivt förhållningssätt till musik och konstnärligt uttryck samt reflekterar över deras betydelse i livet.

Musikundervisningen i gymnasiet erbjuder möjligheter att experimentera med musikaliska uttryck, använda fantasin och arbeta tvärkonstnärligt. Kreativ produktion och sökande efter nya musikaliska lösningar är processer som kräver tid och ro att tänka. De utvecklar uthålligheten och förmågan att tillämpa det man lärt sig i nya situationer.

Utgångspunkten för musikundervisningen är den studerandes upplevelser och de betydelser hen gett musiken. Ett personligt förhållande till musik stärker självkännedomen, det helhetsmässiga välbefinnandet och utvecklingen av en musikalisk identitet. Musikundervisningen fördjupar också den studerandes förståelse av musik som ett samhälleligt fenomen. Det musikaliska och övriga konstnärliga arbetet ger färdigheter för musikalisk medborgerlig aktivitet, kulturellt och samhälleligt inflytande samt kritisk granskning av medie- och ljudmiljön.

Musikstudierna stödjer lärandet och stärker den sociala gemenskapen på många sätt. Att musicera tillsammans är en unik gruppverksamhet som stärker kommunikationsförmågan. Konstruktiv kommunikation och samverkan utvidgar den studerandes syn på musik och andra konstformer liksom hens kulturella värderingar och prioriteringar. Samtidigt utvecklas bland annat förmågan till kreativt och kritiskt tänkande. Dessa färdigheter behöver den studerande både för att skapa sig ett gott liv och för att studera och arbeta inom olika områden.

Den studerande lär sig innebörden av musikaliska begrepp på ett kroppsligt sätt genom auditiva, visuella och motoriska upplevelser i den musikaliska verksamheten. I undervisningen används utöver klingande ljudmaterial även tal, rörelse och bilder samt olika skrivna texter, som noter och tabulaturer.

Mångsidig kompetens

Studier i musik är en helhetsbetonad musikalisk läroprocess, som går ut på att utveckla kroppsliga, motoriska och kognitiva färdigheter samt uttrycksförmåga i social växelverkan. Förutom detta har musik som läroämne en naturlig koppling till alla delområden inom gymnasiets mångsidiga kompetens.

*Musik är till sitt grundläggande väsen ett samspel och en gemensam aktivitet. Som läroämne skapar musik en grund för utvecklingen av **kompetens för välbefinnande** och **för kommunikativ och etisk kompetens**. Läroämnet musik ger de studerande möjligheter att förstå sig själva och andra människor samt musikens betydelse i livet. När den studerande studerar musik lär hen sig att känna igen sina styrkor och även färdigheter som fortfarande kräver övning. Genom musikaliska och andra konstnärliga aktiviteter tränar hen sig i att förstå andra människors tankar*

och känslor, vilket är en förutsättning för utvecklingen av medkänsla och förmåga att sätta sig i en annan människas situation.

Mångsidig musikundervisning utvecklar den studerandes **kreativa och tvärvetenskapliga kompetens**. Musikalisk verksamhet utvecklar en förståelse för att fantasi och föreställningsförmåga är viktiga mänskliga egenskaper. De får oss att se saker annorlunda, tänka på nya sätt och lösa praktiska problem. Föreställningsförmågan är också viktig med tanke på **miljökompetensen**. En ekologisk föreställningsförmåga hjälper den studerande att se alternativa valmöjligheter och att väga konsekvenserna av sitt handlande ur ett hållbarhetsperspektiv. Undervisningen i musik stärker den estetiska omdömesförmågan och pekar på beröringspunkterna mellan musik och andra kunskapsområden. Det viktiga i konsten och skapandet är ändå att de hjälper till att se det mänskliga hos andra med allt vad det innebär i form av färdigheter, kunskap, erfarenheter och känslor.

Utvecklingen av **global, kulturell och samhällelig kompetens** är på ett naturligt sätt kopplad till målen för musikundervisningen. Musik ger perspektiv på hur det är att vara människa och på samhället. Musik och andra konstformer öppnar och vidgar tänkandet, vilket hjälper att exempelvis se bortom gränser och möta konflikter. Den musikaliska verksamheten utvecklar förmågan att kritiskt bedöma den innebörd som getts åt olika företeelser. Detta gör det möjligt för den studerande att vid behov motsätta sig ett tänkande som bygger på odemokratiska värden som kränker människovärdet eller till exempel andra kulturer. Musik lär den studerande att agera ansvarsfullt och tillsammans med andra mot ett gemensamt mål, också tillsammans med sådana som inte har samma bakgrund som hen själv. Med hjälp av musik och annan konst är det möjligt att hantera också svåra ämnen i livet.

Musik är ett kulturellt fenomen och även sätten att göra musik är kulturella. Därför fördjupar studierna i musik den studerandes förståelse för kulturen och kulturarvet i både sitt eget land och i andra länder. Såunda kan musikstudierna stärka respekten för kulturell mångfald och dialogen mellan olika grupper.

Mål

De allmänna målen för musikundervisningen hänförs till musikalisk mångsidighet, musikaliskt kreativt tänkande, musikens betydelser och musikaliskväxelverkan samt musikinlärande och demokrati. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Musikalisk mångsidighet

Målet är att den studerande ska

- vidareutveckla sina musikaliska färdigheter som att sjunga, spela och lyssna
- fördjupa sina kunskaper om olika musikstilar, musikgenrer och musikens historia
- använda musikteknologins möjligheter för att göra musik.

Musikaliskt kreativt tänkande

Målet är att den studerande ska

- förhålla sig intresserat och nyfiken till musik och andra konstnärliga uttryckssätt
- experimentera modigt med nya och även ovanliga musikaliska idéer, också tillsammans med andra
- förstå den kreativa processens natur och acceptera ofullbordade processer.

Musikens betydelse och musikalisk kommunikation

Målet är att den studerande ska

- förhålla sig öppet och med respekt till olika kulturer samt föra dialog om musikaliska erfarenheter
- genom musik lära sig att förhålla sig förstående till olika upplevelser och livssituationer
- kunna använda musik för att upprätthålla och främja välbefinnande
- handha säkerhet i ljud- och musikmiljöer och skydda hörseln.

Musiklärande och demokrati

Målet är att den studerande ska

- identifiera sina musikaliska styrkor och uppmuntras att använda och utveckla dem
- sätta mål för sin musikaliska verksamhet och utveckla sina verksamhetssätt
- kunna använda musikaliska och andra konstnärliga uttrycksformer i sitt samhällsengagemang
- förstå och känna sitt ansvar i frågor som gäller yttrandefrihet, integritet och upphovsrätt.

Bedömning

I undervisningen i musik ska bedömningen på ett positivt sätt stödja varje studerandes musikaliska utveckling och förhållande till musiken. Under lärprocessen ska den studerande få och ge mångsidig respons, vilket stödjer den studerande när det gäller att utvärdera och främja det egna lärandet.

Bedömningen ska ske i en förtroendefull och trygg atmosfär och fokusera på hela den musikaliska processen, utvecklingen av de musikspecifika arbetssätten och på de mål som ställts upp för studierna. Vid bedömningen tar man hänsyn till den studerandes utgångsnivå och till att den studerandes kunnskap kan komma till uttryck på vilket musikaliskt delområde som helst. Det som ska bedömas är den studerandes musikaliska aktivitet i skolan, särskilt under studieperioderna, och inte hans musikalitet.

Studieavsnitt

Intro - ljud och jubel, 2 sp (MUo1)

Studieavsnittets moduler

- Intro – ljud och jubel, 2 sp (MU1), Obligatorisk

Mål

Intro – ljud och jubel

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin röst användning och sin förmåga att musicera
- våga använda musik som uttrycksmedel och producera musikaliska idéer
- öva sig i att gestalta musikaliska element genom upplevelser och erfarenheter
- utforska och fördjupa sitt eget förhållande till musiklyssnande
- förstå och kunna tillämpa teknikens möjligheter i musik
- förstå innebörden och betydelsen av musik i livet och samhället
- agera för att främja uppkomsten av en säker ljudmiljö.

Centralt innehåll

Intro – ljud och jubel

- *uppgifter och repertoar som utvecklar en mångsidig röst användning och färdigheter att sjunga och musicera tillsammans med andra*
- *uppgifter som uppmuntrar till kreativ produktion och konstnärligt uttryck*
- *repertoar för lyssnande och musicerande som inspirerar till reflektion över musikens betydelse*
- *möjligheter att använda musikteknologi på ett mångsidigt sätt*
- *konserterbesök och att bekanta sig med andra konst- och kulturtjänster i den mån det är möjligt*

Lokal precisering

- bekanta sig med den lokala musikverksamheten i Vanda och huvudstadsregionen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

När den studerande studerar musik lär hen sig att känna igen sina styrkor och även färdigheter som fortfarande kräver övning.

Genom långsiktig övning av nya musikaliska byggstenar (t.ex. instrument) utvecklas uthålligheten och förmågan att klara av osäkerhet. Förutom att koncentrera sig på den egna utvecklingen bidrar den studerande till att upprätthålla en trygg atmosfär där även de andra i gruppen får öva långsiktigt.

Detta stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Genom samspel och gemensamma mål (t.ex. sånger) utvecklar den studerande sina kommunikationskunskaper och bekantar sig med att kommunicera på olika sätt (t.ex. kroppsspråk i musicerande stund). Den studerande bidrar med idéer och kan diskutera vilka lösningar som ska göras (t.ex. vilken form låten ska ha). Detta stödjer den studerandes kommunikativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på den studerandes utveckling av färdigheter, breddande av kunskaps- och intresseområden, samt samspels- och samarbetsförmåga. Särskild vikt läggs på uthållighet både i det egna och i gruppens arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittets gång undersöker du ditt förhållande till musik och får samtidigt en inblick i vad andras förhållande till musiken kan innebära. Vi närmar oss studieavsnittets mål via praktiskt arbete.

Puls - musikaliska uttryck, 2 sp (MUo2)

Studieavsnittets moduler

- Puls – musikaliska uttryck, 2 sp (MU2), Obligatorisk

Mål

Puls – musikaliska uttryck

Målen för modulen är den studerande ska

- fördjupa sitt kunnande i de uttrycksformer som tilltalar hen
- utveckla sin förmåga att musicera i grupp och sin konstnärliga uttrycksförmåga
- analysera musikens kulturella särdrag och betydelser
- modigt ge sig i kast med att ta fram musikaliska idéer.

Centralt innehåll

Puls – musikaliska uttryck

- repertoar som utvecklar olika delområden inom musikalisk kompetens
- finländska musikkulturer och de studerandes egna musikkulturer
- uppgifter som utvecklar kreativt tänkande och konstnärlig uttrycksförmåga även med hjälp av teknologi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Musikalisk verksamhet utvecklar en förståelse för att fantasi och föreställningsförmåga är viktiga mänskliga egenskaper. De får oss att se saker annorlunda, tänka på nya sätt och lösa praktiska problem.

Den studerande skapar (t.ex. ett solo eller en låt) och utforskar på så sätt olika möjligheter att lösa problem. Genom praktiskt musicerande lär sig den studerande använda musikalisk terminologi.

Samhällelig kompetens

Genom musicerande får den studerande nya erfarenheter av att delta, påverka och arbeta tillsammans. Den studerande lär sig se sin roll, sitt ansvar och sina möjligheter i praktiskt musicerande.

Global och kulturell kompetens

Den studerande bekantar sig med kulturarv och kulturella identiteter i det finländska samhället. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes globala och kulturella kompetens.

Kompetens för välbefinnande

Genom långsiktig övning av nya musikaliska byggstenar (t.ex. instrument) utvecklas uthålligheten och förmågan att klara av osäkerhet. Förutom att koncentrera sig på den egna utvecklingen bidrar den studerande till att upprätthålla en trygg atmosfär där även de andra i gruppen får öva långsiktigt. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på den studerandes utveckling av färdigheter, samspels- och samarbetsförmåga samt delaktighet. Särskild vikt läggs på uthållighet och axlande av ansvar i sin roll som medmusikant.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här har du möjlighet att fokusera på och fördjupa dig i något speciellt instrument och via det utvecklas som medlem i en musicerande grupp. Med fokus på musiken i Finland närmar vi oss studieavsnittets mål genom samspel och övningar i kreativt tänkande.

Genre - global nyfikenhet, 2 sp (MU3)

Studieavsnittets moduler

- Genre – global nyfikenhet, 2 sp (MU3), Valfri

Mål

Genre – global nyfikenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå musikens kulturbundenhet och interkulturella kopplingar*
- *förhålla sig nyfiskt och genom upplevelser sätta sig in i musikgenrer och musikkulturer som är nya för hen själv*
- *uppfatta sig själv som en del av en global musikalisk värld*
- *identifiera sina egna utgångspunkter och de utmaningar och möjligheter som interkulturell ömsesidighet innebär.*

Centralt innehåll

Genre – global nyfikenhet

- *olika musikgenrer, musikstilar och musikkulturer samt de betydelser och värderingar som är kopplade till dem*
- *musikkulturer som en del av kulturen*
- *mångsidigt arbete med olika former av musik*

Lokal precisering

- Olika globala musikaliska teman kan delvis anpassas enligt gruppens nyfikenhet.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerande bekantar sig med kulturarv och kulturella identiteter i det i Europa och på en global nivå. Den studerande får också färdigheter att möta, reflektera över och stärka sina kunskaper om olika kulturer och kulturidentiteter. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes globala och kulturella kompetens.

Kompetens för välbefinnande

Genom långsiktig övning av nya musikaliska byggstenar (t.ex. instrument) utvecklas uthålligheten och förmågan att klara av osäkerhet. Förutom att koncentrera sig på den egna utvecklingen bidrar den studerande till att upprätthålla en trygg atmosfär där även de andra i gruppen får öva långsiktigt. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes kompetens för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Genom samspel och gemensamma mål (t.ex. sånger) utvecklar den studerande sina kommunikationskunskaper och bekantar sig med att kommunicera på olika sätt (t.ex. kroppsspråk i musicerande stund). Den studerande bidrar med idéer och kan diskutera vilka lösningar som ska göras (t.ex. vilken form låten ska ha). På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes kommunikativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på den studerandes utveckling av färdigheter, breddande av kunskaps- och intresseområden gällande kulturer och genrer, samt samspels- och samarbetsförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittets gång bekantar vi oss med olika musikgenrer, -stilar och -kulturer genom teoretiskt och praktiskt arbete. Olika globala musikaliska teman kan delvis anpassas enligt gruppens nyfikenhet.

Demo - kreativt tillsammans, 2 sp (MU4)

Studieavsnittets moduler

- Demo – kreativt tillsammans, 2 sp (MU4), Valfri

Mål

Demo – kreativt tillsammans

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin kreativa förmåga i en musikalisk eller tvärkonstnärlig process*
- *ta ansvar för gruppens musikaliska verksamhet*
- *fördjupa sin förståelse för olika sätt att påverka genom musik och interaktion*
- *förstå relationen mellan musik och andra konstformer och medier.*

Centralt innehåll

Demo – kreativt tillsammans

- *planering av hur modulens mål ska uppnås och en studerandeorienterad planering av repertoaren*
- *musikalisk eller tvärkonstnärlig process beroende på gruppens resurser*
- *musikens effektivitet till exempel i interaktion, inom lyrik och andra konstformer, medier eller i samhället*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Läroämnet musik ger de studerande möjligheter att förstå sig själva och andra människor samt musikens betydelsen i livet och samhället. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes etiska kompetens och miljökompetens.

Kompetens för välbefinnande

Genom långsiktig övning av nya musikaliska byggstenar (t.ex. instrument) utvecklas uthålligheten och förmågan att klara av osäkerhet. Förutom att koncentrera sig på den egna utvecklingen bidrar den studerande till att upprätthålla en trygg atmosfär där även de andra i gruppen får öva långsiktigt. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes kompetens för välbefinnande.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerande skapar (t.ex. en låt) och utforskar på så sätt olika möjligheter att lösa problem. Genom praktiskt musicerande lär sig den studerande använda musikalisk terminologi. På detta sätt stödjer studieavsnittet den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på den studerandes utveckling av färdigheter, samspels- och samarbetsförmåga samt delaktighet. Särskild vikt läggs på uthållighet och axlande av ansvar i sin roll som trygg medmusikant.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här har du möjlighet att använda dig av kunskap du fått i tidigare studieavsnitt och tillsammans med gruppen utnyttja de gemensamma resurserna och lära dig mera. Vi skapar tillsammans, övar på färdighet och utforskar även sätt att kreativt lösa problem som uppstår under processens gång.

Från scenteknik till mediekunskap, 2 sp (MUI5)

Mål

Lokal precisering

- stärka individens sociala självförtroende och utvecklar rollen som deltagande samhällsaktör och konsument.
- ge kunskap i allt från mediaproduktion och informationssökning till kännedom om mediapåverkan och digitalt välmående.
- kunna planera och utföra ett eget projekt kopplat till media och mediekunskap

Centralt innehåll

Lokal precisering

- skolans scenbelysnings- och PA-system

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Kompetensen stärks bl.a. genom att studerande övar sina färdigheter i mediakritik och det kritiska tänkandet för att kunna på ett tryggt sätt ta del av den samhälleliga debatten.

Kommunikativ kompetens

Kompetensen stärks bl.a. genom att studerande genom sitt eget projekt inom mediakunskap övar sig i muntlig kommunikation och hur man kan uttrycka sig på olika sätt exempelvis i skrift, tal eller genom en kombination av dessa för att få ett budskap förmedlat.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studerande sker genom visad förmåga att i praktiken tillämpa studieavsnittets innehåll på det egna projektarbetet samt genom deltagande i skolans tillställningar där mediakunskap krävs.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här förstärker du din egen mediakompetens och lär dig vad som ingår i mediakultur genom att arbeta med färdigt material och källor samt skapandet av eget material.

7.15. Studiehandledning (OP)

Läroämnets uppdrag

Studiehandledningen har som uppdrag att ge den studerande möjlighet att inhämta sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet, studierna och arbetslivet. Studiehandledningen ska stärka den studerandes aktivitet och engagemang, funktionsförmåga och förmåga att lära sig lära samt hens färdigheter att planera sin karriär. Med den studerandes aktivitet och engagemang avses här den studerandes förmåga att bygga sin framtid samt hens färdigheter att fatta beslut som berör studier och karriär. Studiehandledningen stärker den studerandes tro på sina egna möjligheter att nå de mål som ställts upp och den studerande lär sig lita på sin förmåga att klara av förändringar.

Studiehandledningen kopplar samman studierna med arbetslivet och främjar rättvisa, likabehandling, jämställdhet, jämlikhet och delaktighet samt förebygger utslagning från utbildning och arbetsliv. Med hjälp av genusmedveten handledning strävar man efter att bryta ner könssegregeringen inom olika utbildningar och på arbetsmarknaden. Studiehandledningen utvecklar kunskaper och färdigheter som främjar tillgången till kunnig arbetskraft och bidrar till att efterfrågan på och utbudet av kunnande möts i framtidens arbetsliv.

Mångsidig kompetens

*Under studiehandledningen utvecklar den studerande kunskaper och färdigheter som hen behöver för att vara en ansvarstagande medborgare som deltar aktivt i samhället. Den studerande utvecklar färdigheter för kontinuerligt lärande samt färdigheter att planera sin karriär och sitt arbetsliv. Hen reflekterar över sin verksamhet och arbetar konstruktivt tillsammans med andra. Studiehandledningen hjälper den studerande att utveckla sin **samhälleliga kompetens** och sin **kommunikativa kompetens**.*

Den studerande kan med stöd av studiehandledningen aktivt söka information samt kritiska granska och tillämpa den. Hen lär sig utveckla sin **kompetens för välbefinnande**. Den studerande vänjer sig vid att känna igen sina styrkor samt lär sig hantera osäkerhet och vid behov söka upp handlednings- och rådgivningstjänster.

Studiehandledningen bidrar till att i enlighet med målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens** utveckla den studerandes uthållighet, problemlösningsförmåga och nyfikenhet att lära sig nytt. Den studerande utvecklas inom de kunskaps- och livsområden som ställts upp som mål för den **etiska kompetensen** och **miljökompetensen** samt för den **globala och kulturella kompetensen**.

Mål

Studiehandledningen stödjer den studerandes framtidstro och ger hen mod att påverka sin framtid.

De allmänna målen för studiehandledningen är att den studerande

ska

- hitta sina egna sätt att lära sig som också stödjer kontinuerligt lärande
- få stöd för att planera och ta kontroll över sitt eget liv samt att fatta beslut som gäller utbildning och karriärval
- planera och ta kontroll över sin tidsanvändning
- kunna bedöma sin aktivitet och sina resurser, sitt behov av handledning och stöd samt sina kommunikativa färdigheter och förmågan att arbeta i grupp
- förstå vilken betydelse de värderingar, uppfattningar och människor som är viktiga i ens liv, har för val och beslut
- lära sig självvärderingsfärdigheter och kunna kartlägga och formulera sina kunskaper och styrkor
- känna till de viktigaste informationskällorna, handledningstjänsterna och digitala ansökningssystemen som gäller fortsatt utbildning, arbetsliv och karriärplanering samt kunna använda dessa för att planera sin karriär och söka till fortsatta studier
- lära sig bedöma hur de egna studie- och karriärplaneringsfärdigheterna utvecklats
- öva sig i att utvärdera vilka färdigheter hen har i informationssökning och informations- och kommunikationsteknologi för att söka information om utbildning och arbetsliv
- fästa uppmärksamhet vid sin förmåga att bedöma hur tillförlitliga och ändamålsenliga olika informationskällor är för den egna karriärplaneringen
- kunna agera och analysera sitt agerande i digitala miljöer samt andra miljöer som behandlar karriärplanering.

Bedömning

För studiehandledningen ges inget vitsord som i de övriga läroämnena, utan studieavsnitten bedöms med en anteckning om avlagda studier. I studiehandledningen ska bedömningen baseras på den studerandes självvärdering och på interaktiv, handledande och uppmuntrande respons i samband med olika skeden av handledningsverksamheten. Varje studerande ställer upp sina egna mål och i studiehandledningen följer man upp hur de förverkligas.

Studieavsnitt

SHo1, 2 sp (SHo1)

Studieavsnittets moduler

- Jag som studerande, 2 sp (OP1), Obligatorisk

Mål

Jag som studerande

Målen för modulen är att den studerande ska

- identifiera och formulera sina styrkor, kunskaper och intresseområden
- känna till de förfaringssätt som gäller gymnasiestudierna samt hur studierna är uppbyggda
- sätta sina val i prioritetsordning i relation till de egna planerna
- vara förtrogen med de studiefärdigheter och -metoder samt arbetssätt som behövs i gymnasiet
- förstå den individuella studieplanens betydelse för karriärplaneringen
- kunna planera sina studier i förhållande till de krav som gäller avläggandet av studentexamen
- förstå hur de egna valen inverkar på möjligheterna att söka till fortsatta studier
- kunna planera sin tidsanvändning så att hen klarar av de krav som studierna och det övriga livet ställer
- identifiera olika sätt att främja sin hälsa och funktionsförmåga.

Lokal precisering

- känna till regler och tillvägagångssätt vid Helsinge gymnasium och studiemöjligheter som erbjuds i och utanför det egna gymnasiet

Centralt innehåll

Jag som studerande

- individuell studieplan: studieplan, plan för studentexamen samt plan för fortsatta studier och yrkeskarriär
- självkännedom och egna styrkor samt mångsidig identifiering, utveckling och dokumentering av det egna kunnandet
- aktivitet och engagemang, vardagsfärdigheter och livskompetens, tilltro till den egna förmågan, funktionsförmåga
- välbefinnande, studieförmåga, balans i livet
- studiefärdigheter och färdigheter att söka information, förmåga att lära sig lära
- informationskällor, digitala handledningstjänster och ansökningssystem som anknyter till fortsatta studier och framtidsplanering
- orientering i arbetslivet och information om utbildningar på andra stadiet och vid högskolor
- aktuella frågor som berör gymnasiestudierna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studerande planerar och handleds i de egna studierna så att hen får en god balans i det vardagliga livet. Skolans handlednings- och rådgivningstjänster presenteras för studerande under studieavsnittet.

Samhällelig kompetens

Förstå hur de egna valen och studieplanen inverkar på möjligheterna att söka till fortsatta studier och en framtida karriär.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas både under den individuella handledningen och i klassundervisningen där den studerande får dela med sig av sina egna tankar om studierna och framtiden och likaså ta del av andra studerandes tankar och åsikter kring dessa teman.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet SHo1 avläggs i tre olika delar, där den första delen är undervisning i grupp i början av studierna. De två andra delarna består av individuella samtal och studiebesök under andra och tredje året. Dessa tre delar av studieavsnittet bedöms separat.

För att bli godkänd i studieavsnittet krävs det att vissa bestämda uppgifter är gjorda., bl.a. en studieplan och endel uppgifter i läromedlet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet gör du en individuell studieplan för dina gymnasiestudier. Du bekantar dig även med hur gymnasiestudierna är uppbyggda samt med gymnasieutbildnings mål. Under studieavsnittet får du även reflektera över dina styrkor och svagheter i såväl studierna som utanför studierna.

SHo2, 2 sp (SHo2)

Studieavsnittets moduler

- Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (OP2), Obligatorisk

Mål

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna planera sin framtid och känna till olika utbildningsalternativ och vilka möjligheter arbetslivet erbjuder i en föränderlig värld*
- *fördjupa sitt kunnande som rör självkännedom, färdigheter att planera sitt liv och livskompetens*
- *identifiera och formulera samt dokumentera sina kunskaper*
- *känna till centrala arbetslivsfärdigheter och kunna bedöma sitt eget kunnande i relation till dem*
- *känna till olika former av arbetsliv och sysselsättning samt förstå vilken betydelse förändringar i samhället och ekonomin har för sysselsättningen*
- *känna till de olika formerna av entreprenörskap och kunna analysera sitt eget förhållningssätt till entreprenörskap*
- *känna till olika internationella utbildnings- och sysselsättningsalternativ*
- *kunna agera i kulturellt pluralistiska verksamhetsmiljöer*
- *känna till alternativ för fortsatta studier som är viktiga för en själv samt vilka inträdeskrav och urvalsprocesser som anknyter till dem*
- *kunna söka arbete och känna igen olika sysselsättningsmöjligheter.*

Centralt innehåll

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid

- *uppdatering av den individuella studieplanen; studieplanen, planen för studentexamen och planen för fortsatta studier och yrkeskarriär*
- *planering av fortsatta studier och framtid, ansökan till fortsatta studier i Finland och utomlands*
- *kunskap om arbetsliv, arbetslivsfärdigheter och entreprenörskap i en föränderlig och mångskiftande värld*
- *orientering i arbetslivet, information om fortsatta studier samt förmåga att samla erfarenhet*
- *kontroll över den egna ekonomin, studiestöd och boende*
- *främjande av det egna välbefinnandet*
- *förmåga att förutse framtiden och känna till vad som är viktigt att lära sig för att möta framtida kunskapsbehov*
- *aktuella frågor som berör gymnasiestudierna*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I samband med diskussioner om fortsatta studier och arbetslivet utvecklas den studerandes samhälleliga kompetens.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den etiska kompetensen och miljökompetensen stärks genom reflektioner och diskussioner om det föränderliga arbetslivet.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks i samband med diskussioner och reflektioner kring möjligheterna till och fördelarna med högskolestudier utomlands.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studerande får ta del av fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter där de får uppleva ett tvärvetenskapligt tänkande. Den kreativa kompetensen stärks då studerande reflekterar kring egna styrkor och svagheter med tanke på t.ex. fortsatta studier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

För ett godkänt studieavsnitt krävs det att vissa bestämda uppgifter är gjorda, såsom en uppdaterad studieplan och uppgifter i läromedlet. Dessutom förväntas studerande delta aktivt i besök i och utanför klass.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet uppdaterar du din individuella studieplan för dina gymnasiestudier, med fokus på studentskrivningarna. Du bekantar dig även med högskolestudier och arbetslivet. Detta görs bland annat genom gästföreläsningar, studiebesök och en skuggningsdag på en arbetsplats.

Studieteknik, 2 sp (SHI3)

Mål

Lokal precisering

- kan identifiera hur hen på bästa sätt kan använda studietekniker som passar de egna styrkorna
- har varierande strategier för att på olika sätt lyckas bättre med sina gymnasiestudier

Centralt innehåll

Lokal precisering

- tekniker för att läsa
- tekniker för att skriva längre texter
- tekniker för anteckningar
- minnestekniker
- planering av tidsanvändning
- personliga styrkor och hur utnyttja dem

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerande identifierar sina styrkor och utvecklingsområden för att underlätta gymnasiestudierna med avseende på studietekniker och levnadsvanor. På detta sätt utvecklas kompetensen för välbefinnande.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att den studerande övar sin uttrycksförmåga och sina förmågor att ge och ta emot konstruktiv respons. Därtill övar hen sin förmåga att sätta upp goda mål för de egna studierna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

För en godkänt studieavsnitt krävs aktivt deltagande och utförda uppgifter. De mångsidiga kompetenserna bedöms bl.a. genom tester, självutvärdering, uppsatser eller kamratbedömning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig om lärande och olika styrkor inom lärande. Du bekantar dig med olika studietekniker inom läsning och skrivning. Dessutom jobbar du med anteckningsmetoder och minnestekniker. Du lär dig också att bli medveten om din studieteknik och ändamålsenliga rutiner.

Stödkurs för gymnasiestudier, 2 sp (SHI4)

Mål

Lokal precisering

- kunna formulera behov för extra stöd under studietiden

Centralt innehåll

Lokal precisering

- handledning inom studieteknik
- läxläsningshjälp

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kommunikativ kompetens**

Den studerande stärker sin kommunikativa kompetens genom att öva sin uttrycksförmåga och sin förmåga att sätta upp mål för de egna studierna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänd om man deltagit i minst 30 stödtimmar.

Kompetensen kan bedömas genom individuella mål eller självreflektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet fungerar som stöd åt studerande som behöver hjälp med sina gymnasiestudier. Den studerande kan välja när hen kommer på stödtimmarnas tillfällen som ordnas en gång i veckan under läsåret. För att få ett godkänt studieavsnitt måste den studerande delta i 30 stödtimmar under gymnasietiden.

Studerandes välmående, 2 sp (SHI5)**Mål**

Lokal precisering

- har ökad kunskap om det egna välmåendet
- har kunskap om begreppet välmående ur ett bredare perspektiv
- har en fördjupad förståelse för välmående

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet ingår sex olika teman vilka kan variera från läsår till läsår. Studerande får även själva påverka vilka teman som lyfts upp under studieavsnittet.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kompetens för välbefinnande**

Kompetensen för välbefinnande stöds genom att den studerande aktivt söker information och fördjupar sin kunskap om välmående.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studerande behöver delta i diskussioner och göra de givna uppgifterna för att bli godkända i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet försöker vi få en holistisk bild över begreppet välmående. Du får ta del av forskning, dela dina egna synpunkter och ta del av medstuderandes tankar.

7.16. Psykologi (PS)

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för läroämnet psykologi är att ge den studerande färdigheter att observera, förstå och bedöma människans psykiska aktivitet och de sociala, kulturella och biologiska faktorer som påverkar den. Undervisningen tar upp den psykologiska vetenskapens språk, begrepp och sätt att producera kunskap. Läroämnets innehåll bygger på forskningsdata som konkretiseras för den studerande genom att knyta den till förståelsen av mänsklig aktivitet och vardagliga fenomen. Psykologins tvärvetenskaplighet, liksom även det empiriska och reflekterande greppet, utvecklar på ett mångsidigt sätt den studerandes tänkande. De studerande handleds i att förstå samspelet och det ömsesidiga beroendet mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer samt i att stärka förmågan att utvärdera och tillämpa sina kunskaper.

I undervisningen i psykologi ska man använda olika aktiverande metoder och utnyttja de möjligheter som digitala verktyg och varierande lärmiljöer erbjuder. I psykologi är det naturligt att samarbeta med olika ämnen. Fenomen som ingår i läroämnet psykologi behandlas i synnerhet i biologi, hälsokunskap, studiehandledning, filosofi, religion och livsåskådningskunskap utgående från respektive ämnes natur. Undervisningen ska i den mån det är möjligt ske i samarbete med universitet och högskolor.

Mångsidig kompetens

Målen för den mångsidiga kompetensen uppnås tillsammans med målen för läroämnet psykologi.

När det gäller **kompetens för välbefinnande** stödjer kunskaper och färdigheter i psykologi den studerandes självkännedom, självutveckling, förståelse för andra människor och upprätthållande av det psykiska välbefinnandet. Undervisningen i psykologi stödjer den studerandes identitetsbygge och ger hen förutsättningar att reflektera över sitt eget psykiska välbefinnande och fatta beslut som stödjer det. Utifrån den psykologiska kunskapen får den studerande verktyg för att förstå betydelsen av sociala relationer, känsloreglering och resiliens för att upprätthålla och återställa ett helhetsbetonat välbefinnande.

I undervisningen i psykologi används dialogiska och reflekterande metoder som stärker den studerandes **kommunikativa förmåga**. Studier i psykologi utvecklar färdigheter för att identifiera känslor som är viktiga vid social interaktion både hos sig själv och hos andra. Undervisningen i psykologi utvecklar färdigheter för konstruktiv kommunikation och förståelse för betydelsen av empati i sociala relationer.

Studier i psykologi stödjer på ett mångsidigt sätt den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. Inlärningspsykologiska insikter ger den studerande färdigheter att bli medveten om sitt eget lärande så att hen kan utvärdera och utveckla det. Inom psykologin utforskas mänsklig aktivitet på ett mångsidigt sätt ur ett naturvetenskapligt, samhällsvetenskapligt och beteendevetenskapligt perspektiv. Genom att behandla begränsningar och möjligheter för människans förmåga till informationsbearbetning hjälper man den studerande att utveckla kritiskt tänkande och multilitteracitet. Ämnets tillämpande karaktär skapar en grund för kreativ behandling av kunskap och information.

Studier i psykologi utvecklar den studerandes självkännedom, vilket stödjer karriärplanering, arbetslivskompetens och annan **samhällelig kompetens**. De ger färdigheter att förstå vikten av bland annat tilltro till sin egen förmåga, självutveckling och målsättningar för en företagsam attityd.

Studier i psykologi ger verktyg för att förstå skillnaderna i mänskliga värderingar, attityder och beteenden i **etiska** frågor. Innehållet i psykologi ökar förståelse för vilken betydelse världsbilden har för människans tänkande och handlande, vilket stödjer utvecklingen av den studerandes **miljökompetens**.

Psykologi ger forskningsbaserade perspektiv på vad som är universellt och vad som är kulturbundet i det mänskliga beteendet. Studier i psykologi utvecklar förmågan att förstå individuella skillnader och kulturell mångfald och därigenom utveckla **global och kulturell kompetens**.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i psykologi är att den studerande

ska

- utgående från vetenskapliga fakta lära sig se mänskligt beteende som en helhet baserad på växelverkan mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer
- behärska psykologins centrala begrepp och frågeställningar samt kunna motivera påståenden med stöd av psykologiska fakta och synvinklar
- kunna tillägna sig psykologisk kunskap genom olika informationskällor och kunna bedöma informationens tillförlitlighet och giltighet
- kunna bedöma den psykologiska forskningens möjligheter, begränsningar och etiska aspekter samt kunna tillämpa forskningskunskap och tänka kritiskt
- förstå psykologisk kunskap så att hen kan tillämpa den för att främja sitt eget välbefinnande, stärka sina sociala relationer och sina kommunikationsfärdigheter samt utveckla sin förmåga att studera och tänka
- kunna använda och tillämpa psykologisk kunskap för att strukturera mångdimensionella fenomen och förstå kulturell mångfald.

Bedömning

I läroämnet psykologi är bedömningens uppgift att stödja den studerandes lärande och ge respons på lärprocessen och kunskaperna. Bedömningen ska uppmuntra den studerande till en mångsidig utveckling av tänkandet. Bedömningen ska omfatta såväl respons på lärprocessen som bedömning av kunskaper och kompetens. Bedömningen fokuserar på den mångsidiga kompetensen och de allmänna målen för läroämnet med tyngdpunkt på målen för varje modul och hur väl den studerande behärskar det centrala innehållet i respektive modul. Vitsordet ska basera sig på mångsidiga prestationer och beakta såväl den studerandes teoretiska kunskaper som hens förmåga att bearbeta information. I fråga om de teoretiska kunskaperna beaktas hur väl den studerande behärskar den psykologiska kunskapen och psykologins begreppsapparat. Bedömningen av förmågan att bearbeta information fokuserar på den studerandes förmåga att analysera, tillämpa och värdera psykologisk kunskap och forskning. Bedömningen ska också fästa uppmärksamhet vid förmågan att inhämta och presentera information.

Studieavsnitt

Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PSo1)

Studieavsnittets moduler

- Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1), Obligatorisk

Mål

Den aktiva och lärande människan

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hurdan vetenskap psykologin är och att psykologisk kunskap baserar sig på forskning*
- *kunna beskriva de grundläggande dragen i vetenskapligt tänkande ur psykologins perspektiv*
- *kunna förklara kännetecknen för och skillnaderna mellan medveten och ickemedveten aktivitet*
- *kunna beskriva psykologiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer i samband med människans aktivitet*
- *bekanta sig med ett fenomen i anknytning till välbefinnande ur ett psykiskt, biologiskt, socialt och kulturellt perspektiv*
- *kunna beskriva psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer i anknytning till lärande samt utifrån denna kunskap kunna utvärdera och utveckla sitt eget lärande och sina studiefärdigheter.*

Centralt innehåll

Den aktiva och lärande människan

Människans aktivitet ur psykologins synvinklar

- *psykiskt perspektiv: grundläggande kunskap om informationsbearbetning, motiv och känslor*
- *biologiskt perspektiv: grundläggande kunskap om nervsystemets funktion och evolutionspsykologins förhållningssätt*
- *socialt perspektiv: grundläggande kunskap om socialisation och situationsfaktorer*
- *kulturellt perspektiv: exempel på kulturella skillnader och likheter*
- *medveten och icke-medveten aktivitet*

Lärande och studier ur psykologins synvinklar

- *psykiskt perspektiv: betingning, grundläggande kunskap om kort- och långtidsminnets funktion, inre modeller, lärstrategier, metakognition, målinriktningar och tilltro till sin egen förmåga*
- *biologiskt perspektiv: hjärnans plasticitet och sömnens inverkan på lärandet*
- *socialt och kulturellt perspektiv: exempel på lärandets sociala aspekter och olika lärkulturer*

Psykologisk forskning

- *vetenskaplig kunskap och vardagskunskap*
- *den vetenskapliga forskningsprocessen*
- *stickprovets och populationens betydelse vid bedömningen av forskning*
- *etiska principer för psykologisk forskning*
- *exempel på kvalitativa och kvantitativa undersökningar inom psykologin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande stöds av de kunskaper och färdigheter som utvecklar den studerandes självkännedom, självutveckling, förståelse för andra människor och upprätthållande av det psykiska välbefinnandet. Studieavsnittet ger förutsättningar att reflektera över ens eget psykiska välbefinnande. Utifrån den psykologiska kunskapen får den studerande verktyg för att förstå betydelsen av sociala relationer, känsloreglering och resiliens.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studieavsnittet tränar den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen. Inlärningspsykologiska insikter ger färdigheter att bli medveten om sitt eget lärande. Den mänskliga aktiviteten utforskas ur ett naturvetenskapligt, samhällsvetenskapligt och beteendevetenskapligt perspektiv. Genom att behandla begränsningar och möjligheter för människans förmåga till informationsbearbetning hjälper man den studerande att utveckla kritiskt tänkande och multilitteracitet. Ämnets tillämpande karaktär skapar en grund för kreativ behandling av kunskap och information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på den studerandes förmåga att analysera, tillämpa och värdera psykologisk kunskap och forskning, speciellt förmågan att iaktta och tillgodogöra sig kunskap som kan tillämpas på det psykiska välbefinnandet hos en själv och ens närmaste omgivning, liksom på förmågan att utveckla det egna lärandet med nya metoder. Välmåendekompetensen framkommer i förståelsen för förutsättningarna för psykiskt välmående och den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen som förmåga att välja och kombinera synvinklar på det som studeras, vilket är en förutsättning för goda resultat i studier i ämnet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du har här möjlighet att lära dig se och analysera mycket av det som påverkar oss som människor. Det kan hjälpa dig att förstå varför vi är olika och hur tankar, känslor och andra människor styr hur vi handlar. Det är också viktigt att utveckla sin förmåga att veta vad man mår bra av. Studieavsnittets grundidé är att visa hur den forskningsbaserade psykologiska kunskapen skapar förutsättningar för att förstå människans beteende, tankar och känslor så att en balanserad och harmonisk utveckling mot ökat välmående kan stimuleras med dess hjälp.

Människans utveckling, 2 sp (PS2)

Studieavsnittets moduler

- Människans utveckling, 2 sp (PS2), Valfri

Mål

Människans utveckling

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva faktorer som påverkar individens utveckling och växelverkan mellan dem*
- *kunna förklara hur nervsystemets mognad och utformning återspeglas i den psykologiska utvecklingen från fosterstadiet genom människans hela levnadslopp*
- *kunna beskriva den socioemotionella och kognitiva utvecklingen under barndomen och ungdomsåren och kunna tillämpa relaterade teorier och forskningsresultat*

- kunna ge exempel på vilka effekter socialisationen och kulturen har på människans utveckling
- på ett övergripande sätt förstå det individuella och kontinuerliga i människans utveckling
- fördjupa sig i ungdomstidens psykologi och reflektera över faktorer som är förknippade med övergången till vuxenlivet
- kunna tillämpa utvecklingspsykologisk kunskap för att förstå sig själv och andra människor och utveckla sina färdigheter i växelverkan
- kunna beskriva hur man undersöker människans utveckling.

Centralt innehåll

Människans utveckling

Nervsystemets utveckling med avseende på psykiska aktiviteter under levnadsloppet

- arvets betydelse
- mognad och lärande
- sensitiva perioder
- plasticitetens betydelse för utvecklingen

Utveckling av känslolivet och växelverkan under barndomen och ungdomsåren

- tidig växelverkan och anknytningsrelationer
- temperament
- jaget och jaguppfattning
- känslor, emotionella färdigheter och känsloreglering
- referensrelationer och sociala färdigheter

Den kognitiva utvecklingen under barndomen och ungdomsåren

- språk och tänkande
- exekutiva funktioner

Identitetsutveckling under levnadsloppet

- personlig identitet
- social identitet
- kulturell identitet och etnisk identitet
- könsidentitet och sexuell identitet, mångfald i fråga om kön och sexualitet

Utvecklingens individualitet och kontinuitet

- olika utvecklingsstigar från tidig barndom till vuxen ålder
- vikten av föräldraskap och uppväxtmiljö

Psykologisk forskning

- tvilling- och adoptionsforskning
- längdsnitts- och tvärsnittsstudier
- exempel på observationsstudier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet stödjer den samhälleliga kompetensen genom att den studerande ökar sin förståelse för människor i olika ålder och roller i samhället, för deras motiv, behov, möjligheter och begränsningar. På så sätt utvecklas resurser att fungera som en aktiv samhällspåverkare både inom familj, närmiljö och samhälle i stort.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på mångsidiga prestationer och en speciell betoning läggs på förmågan att iaktta och tillgodogöra sig kunskap som kan tillämpas på det psykiska välbefinnandet hos en själv och ens närmaste omgivning. Den samhälleliga kompetensen mäts i förmåga att tillämpa kunskap om de utmaningar och stöd som är aktuella i olika livsskeden.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här hittar du material för förståelse av småbarn, äldre barn och ungdomar, föräldrar och ännu äldre människor. Alla åldrar innebär utmaningar och lärdomar och genom att ha kunskap om dem kan man få ut mer av varje stadium både för sig själv och sin omgivning.

Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3)

Studieavsnittets moduler

- Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3), Valfri

Mål

Människan som informationsbearbetare

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till de allmänna principerna som styr kognitiv aktivitet och kunna tillämpa dem för att undersöka kognitiva fenomen
- kunna förklara hur varseblivning, uppmärksamhet och minne står i förbindelse med människans övriga informationsbearbetning
- förstå språkets betydelse för människans aktivitet
- förstå den kognitiva aktiviteten bakom beslutsfattande
- kunna identifiera några av de vanligaste kognitiva störningarna
- förstå plasticitetens betydelse och huvudprinciperna för de neurala nätverkens funktion som grund för psykisk aktivitet
- kunna beskriva hjärnans aktivitet i samband med varseblivning, uppmärksamhet, minne och språkliga funktioner
- kunna planera och presentera en enkel experimentell undersökning och bedöma metodens styrkor och svagheter.

Centralt innehåll

Människan som informationsbearbetare

Allmänna principer för informationsbearbetning

- sinnes- och schemabaserad bearbetning av information
- medveten och icke-medveten bearbetning av information

Varseblivning och uppmärksamhet

- inre modeller och varseblivningscirkeln
- varseblivning, grundläggande kunskap särskilt om visuell varseblivning och dess neurologiska grund
- oavsiktlig och viljestyrd uppmärksamhet
- grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för uppmärksamhet
- exempel på uppmärksamhetsstörningar

Minne

- kort- och långtidsminnets funktion
- det rekonstruktiva minnet och glömska
- grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för minnet
- exempel på hjärnrelaterade minnesstörningar

Språk

- betydelsen av språkliga funktioner vid informationsbearbetning
- grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för språkliga funktioner
- exempel på hjärnrelaterade språkliga störningar

Beslutsfattande

- snabbt och långsamt tänkande
- exempel på kognitiv bias och heuristik

Hjärnans struktur och neurala funktion

- nervsystemets och hjärnans grundläggande strukturer
- nervcellens och synapsens funktion
- informationsgången i neurala nätverk
- plasticitet
- exempel på neuropsykologisk rehabilitering

Forskningsmetoder inom kognitiv psykologi och neuropsykologi

- principer för experimentell forskning
- exempel på fallstudier
- exempel på undersökningar som tillämpar hjärnforskningsmetoder
- planering av experimentell forskning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet utvecklar den kommunikativa kompetensen genom att det stöder förståelsen för hur kommunikation, informationsbearbetning, förståelse och missförstånd fungerar och hur kommunikation kan göras effektivare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på mångsidiga prestationer och beaktar såväl den studerandes teoretiska kunskaper som förmåga att bearbeta information med speciell betoning på kunskap som underlättar inläringen och förbättrar användningen av minnet samt på förmågan att iakta och tillgodogöra sig kunskap som kan tillämpas på det psykiska välbefinnandet hos en själv och ens närmaste omgivning. Den kommunikativa kompetensen mäts i förmågan att jämföra och presentera helheter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här lär du sig principerna för hur vi ser vår omgivning och vad våra sinnen missar, hur vi bearbetar, minns och glömmer information och vi kan påverka det så vi förstår och lär oss bättre.

Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4)

Studieavsnittets moduler

- Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4), Valfri

Mål

Känslor och mental hälsa

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna förklara hur känslor uppstår och deras kulturbundenhet
- förstå känslors betydelse för människans kognitiva funktioner, växelverkan och psykiska välbefinnande samt få färdigheter att tillämpa denna kunskap som ett verktyg för självförståelse och växelverkan
- kunna förklara de faktorer som påverkar mental hälsa och psykiskt välbefinnande och tillämpa denna kunskap för att främja sitt eget och andras välbefinnande
- känna till de vanligaste mentala hälsoproblemen och psykiska störningarna
- kunna reflektera över svårigheten i att definiera mental hälsa och mentala problem och över de samhälleliga aspekterna kopplade till dessa
- kunna beskriva biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer bakom psykiska störningar och i behandlingen av dem
- fördjupa sig i minst en psykisk störning, dess orsaker, symtom och vård.

Centralt innehåll

Känslor och mental hälsa

Emotionspsykologi

- hur känslor uppstår: känsloreaktionen och känsloupplevelsen
- grundläggande kunskap om den neurala grunden för känslor och känsloreglering
- känslor som universella och kulturbundna företeelser
- känslors betydelse som styrande faktorer för kognitiva funktioner och social växelverkan
- känsloreglering som en bidragande faktor för välbefinnande

Psykiskt välbefinnande och upprätthållande av psykisk balans

- betydelsen av copingmetoder och defensmekanismer
- betydelsen av resiliens för välbefinnandet
- betydelsen av sömn och dygnsrytm för den psykiska aktiviteten
- centrala faktorer som påverkar sömnkvaliteten
- stressutlösare, effekter av stress samt stresshantering
- kriser som ett hot mot psykisk balans och krishantering

Mental hälsa

- begreppet mental hälsa
- klassificering av de vanligaste psykiska störningarna och kunskap om symtom som är typiska för dem
- exempel på biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer som förklaras ligga bakom psykiska problem och störningar
- exempel på biologiska och psykosociala vårdformer för psykiska problem och störningar samt olika psykoterapeutiska metoder
- exempel på aktuell samhällelig debatt om psykiska störningar

Psykologisk forskning

- icke-experimentell forskning: korrelativ och beskrivande undersökning
- exempel på studier som tillämpar fysiologiska mätmetoder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande stöds av de kunskaper och färdigheter som utvecklar den studerandes självkännedom, självutveckling, förståelse för andra människor och upprätthållande av mental hälsa. Studieavsnittet ger förutsättningar att reflektera över ens eget psykiska välbefinnande. Utifrån den psykologiska kunskapen får den studerande verktyg för att förstå betydelsen av sociala relationer, känsloreglering och resiliens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på mångsidiga prestationer och beaktar såväl den studerandes teoretiska kunskaper som förmågan att bearbeta information. I fråga om de teoretiska kunskaperna beaktas hur väl den studerande behärskar den psykologiska kunskapen och psykologins begreppsapparat. Kompetensen för välbefinnande framgår ur förmågan att iaktta och tillgodogöra sig kunskap som kan tillämpas på det psykiska välbefinnandet hos en själv och ens närmaste omgivning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här får du material för förståelse för varför vissa saker känns bra och vissa dåliga och varför våra känslor varierar. Hur kan man förebygga stress och upprätthålla psykisk balans och vad gör man då det inte lyckas?

Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5)

Studieavsnittets moduler

- Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5), Valfri

Mål

Människan som individ och social varelse

Målen för modulen är att den studerande ska

- *beskriva skillnader i individuella egenskaper och deras genetiska grund*
- *kunna se personlighet som en helhet ur olika perspektiv och tillämpa denna kunskap för att identifiera sina styrkor och utvecklingsmål*
- *kunna beskriva individuella skillnader i intelligens och kreativitet*
- *kunna undersöka den sociala miljöns och kulturens betydelse för individens aktivitet*
- *kunna förstå människans aktivitet som ett resultat av växelverkan mellan personlighet, social miljö och kultur*
- *kunna tillämpa psykologisk kunskap för att förstå mångfald och bygga en hållbar framtid*
- *kunna beskriva och värdera psykologiska bedömningsmetoder som används vid undersökning av individuella skillnader.*

Centralt innehåll

Människan som individ och social varelse

Arvets, kulturens och den sociala miljöns betydelse för personlighetsutveckling

- *det varaktiga och det föränderliga i personligheten*

- *grundläggande kunskap om beteendegenetik*

Personlighet ur olika synvinklar

- *temperament*
- *egenskapsteoretiskt perspektiv*
- *motivation*
- *individuella tolkningsstilar och sätt att agera*
- *identitet och personlighet ur ett narrativt perspektiv*

Intelligens och kreativitet som en del av människans aktivitet

- *definitioner av intelligens*
- *mätning av intelligens och problem i samband med det*
- *samspelet mellan arv och miljö när det gäller intelligens*
- *definitioner av kreativitet och faktorer som sammanhänger med kreativitet*

Kulturens och den sociala miljöns inverkan på människans aktivitet

- *informationsbearbetning i sociala situationer: uppkomsten av stereotyper, attributioner, attityder och fördomar*
- *exempel på den neurala grunden för socialisation*
- *gruppens betydelse för individen och relationer mellan grupper*
- *hur situationsfaktorer påverkar individen och gruppen*
- *olika kulturella aspekter*
- *exempel på hur kulturen påverkar tänkandet och beteendet*
- *exempel på individers och gruppers verksamhet när det gäller att bygga en hållbar framtid*

Psykologisk forskning

- *undersökning av individuella skillnader*
- *metoder för att bedöma personlighet och intelligens*
- *reliabilitet och validitet*
- *exempel på undersökningar som använder sig av enkäter, intervjuer och tester*
- *exempel på socialpsykologiska undersökningar*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet skapar förståelse för orsakerna till att människor och grupper av människor utvecklas olika och ger kompetens att förstå, respektera och tillgodogöra sig olika kulturer. På detta sätt utvecklas den globala och kulturella kompetensen.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den etiska kompetensen och miljökompetensen stöds då innehållet i studieavsnittet ökar förståelsen för vilken betydelse personlighetsutvecklingen och världsbilden har för människans tänkande och handlande, vilket stödjer utvecklingen av den studerandes miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen görs på basis av framgång i utförda uppgifter av olika slag, såsom faktaorienterade basuppgifter, tillämpande resonemangsuppgifter, presentationer och prov. Främst bedöms förmågan att kommunicera iakttagna sammanhang och deras betydelse för samhällskulturen och den etiska diskussionen i växelverkan mellan kulturer och samhällen. En speciell betoning

läggs på förmågan att iaktta och tillgodogöra sig kunskap som kan tillämpas på det psykiska välbefinnandet hos en själv och ens närmaste omgivning. Global och kulturell kompetens framstår som förståelse för orsakerna till att människor och grupper av människor är olika. Etisk kompetens och miljökompetens syns som förmåga att jämföra och förstå olika värdegrunder bakom varierande lösningar på problem.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här får du material för att förstå vad som gör att människor och grupper av människor utvecklas olika och vad som förenar trots yttre olikheter.

Gruppdynamik, 2 sp (PSI6)

Mål

Lokal precisering

- ha kunskaper och färdigheter i gruppdyamik som kan tillämpas i skolans tutorverksamhet

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika slag av grupper och deras dynamik, utvecklingsfaser och funktionssätt

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet utvecklar den studerandes sociala förmåga och självkännedom, vilket stödjer karriärplanering, arbetslivskompetens och annan samhällelig kompetens. De ger färdigheter att förstå vikten av bland annat tilltro till sin egen förmåga, självutveckling och målsättningar för en företagsam attityd.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen omfattar respons på lärprocessen samt mångsidig bedömning av kunskaper och kompetens. Den samhälleliga kompetensen uttrycks i förmåga att tillämpa kunskaper om de utmaningar och möjligheter till stöd som är aktuella för nya studerande i skolsamfundet.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här lär du dig se och påverka hur en grupp arbetar och fungerar.

Repetition, 2 sp (PSI7)

Mål

Lokal precisering

- lära sig kartlägga sin egen ämneskompetens

- lära sig tillämpa den teoretiska kunskapen från tidigare studiehelheter
- lära sig konkreta metoder för skrivandet av goda essäsvär

Centralt innehåll

Lokal precisering

- holistiska perspektiv på människan och hennes beteende
- repetition och tillämpning av tidigare ämneskunskap
- vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- kännetecken på goda svar inom psykologi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet utvecklar kompetensen för välbefinnande genom att det stödjer den studerandes självkännedom, självutveckling och upprätthållande av det psykiska välbefinnandet. Undervisningen i psykologi stödjer den studerandes metakognition och självstudieteknik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd) utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är avsett för att repetera och knyta ihop psykologiska teorierna från tidigare kurserna till större helheter för att kunna betrakta människan med hjälp av flera vetenskapliga teorier på samma gång. Ett holistiskt grepp och övning i vetenskapligt skrivande ger goda grunder inför realproven.

7.17. Hälsokunskap (TE)

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett tvärvetenskapligt läroämne med uppgift att främja den studerandes kunskaper om hälsa. Hälsokunskap omfattar förutom att behärska fakta och begrepp, även hälsorelaterade färdigheter, förmåga till självständigt kritiskt tänkande, fördjupad självkännedom och etiskt ansvar. Det ger en förståelse för det breda spektret av hälsa samt förmåga att identifiera och forma faktorer som gör det möjligt för den studerande att uppskatta, främja och upprätthålla den egna och andras hälsa och en hälsosam miljö. Hälsa ses som fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande samt funktionsförmåga. Läroämnets värdegrund bygger på respekt för liv, ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna, jämställdhet, jämlikhet, ansvar och aktivt medborgarskap.

Undervisningen tar upp frågor om hälsa, trygghet, hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande samt därtill hörande fenomen och ser dem som mångdimensionella helheter ur individens, gruppens och samhällets men också ur ett globalt perspektiv. Centralt är att hjälpa den studerande att förstå att hälsa är en resurs som krävs för många andra funktioner i vardagen. Undervisningen ska introducera den studerande i språket, begreppen och metoderna för de vetenskapsområden som ligger till grund för läroämnets. Undervisningens syfte är att stödja den studerandes förmåga att söka, bearbeta och använda information individuellt och i grupp samt att kritiskt bedöma

hälsorelaterad information och kommunikation. Läroämnets uppdrag är också att utveckla den studerandes förmåga att analysera de faktorer som påverkar hens egna hälsorelaterade val och vanor och bedöma konsekvenserna av dem, samt att identifiera ändamålsenliga sätt att lära sig. Undervisningen utvecklar den studerandes förmåga att på ett mångsidigt sätt analysera olika etiska och juridiska frågor som rör hälsa och sjukdom. Dessutom främjas förmågan att göra ändamålsenliga val när det gäller hälsa, liksom även att bygga upp egna resurser och en hållbar framtid.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i hälsokunskap förverkligas mångsidig kompetens på varierande sätt, vilket hjälper den studerande att utvecklas till en balanserad och bildad människa.

Undervisningen i hälsokunskap ger **kompetens för välbefinnande** genom att utveckla en förståelse för de individuella, sociala och samhälleliga förutsättningarna för välbefinnande samt ge ökad beredskap att främja den egna och andras hälsa och välbefinnande. Hälsokunskap ska utveckla den studerandes självkännedom, vilket hjälper till att identifiera de egna styrkorna och bygga upp identiteten.

Den **kommunikativa kompetensen** utvecklas i läroämnet hälsokunskap både genom läroämnets innehåll och de undervisningsmetoder som används. Undervisningen tar upp faktorer som påverkar det psykiska välbefinnandet såsom emotionella och kommunikativa färdigheter. Att förvärva kunskap tillsammans med andra främjar de sociala färdigheterna och förmågan att samarbeta.

Som ett ämne baserat på olika vetenskaper är det naturligt för hälsokunskap att utveckla den **tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen**. I hälsokunskap handleds den studerande i att kombinera den kunskap som genereras av olika vetenskaper och därmed skaffa sig ny kunskap. Läroämnet innehåller mål som ska vägleda den studerande att tillämpa kunskapen och tolka den kritiskt. Läroämnets mål är också att stödja lärandet genom att handleda den studerande att hitta lämpliga lärstrategier och reflektera över vilken betydelse de olika teman som tas upp i hälsokunskap har för den studerande själv.

Läroämnets mål och värdegrund ska få den studerande att bland annat tänka över villkoren för en trygg miljö, ojämlikhet i fråga om hälsa och följderna av livsstilsval. Att reflektera över dessa teman skapar en grund för att identifiera en trygg, rättvis och hållbar framtid och utvecklar därmed den studerandes **samhälleliga kompetens**.

Etisk kompetens och miljökompetens återspeglas i läroämnet hälsokunskap genom att den studerande analyserar sina egna konsumtionsmönster och hälsoeffekterna av olika miljöer och löser etiska problem.

I hälsokunskap söker man förklaringar till uppkomsten av olika företeelser i olika hälsokulturer och värderar deras betydelse. Därtill undersöker man globala hälsofrågor och hur det går att påverka dem. Behandlingen av sådana teman bidrar till att stärka den **globala och kulturella kompetensen**.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i hälsokunskap är att den studerande

ska

- kunna skapa en helhetsbild av hälsa och dess individuella, samhälleliga, sociala och globala förutsättningar, kunna ge välgrundade förslag om hur den egna, andras och omgivningens

hälsa och trygghet kan upprätthållas eller främjas samt kunna använda begreppen inom hälsokunskap på ett ändamålsenligt sätt

- *kunna söka information från olika källor, tillämpa och analysera hälsorelaterad information och bedöma informationens tillförlitlighet och giltighet, förstå skillnaden mellan vetenskaplig kunskap och vardagskunskap när det gäller att beskriva risker, orsaker, verkningsmekanismer och konsekvenser i relation till hälsa och sjukdom samt kunna motivera sina åsikter med hjälp av forskningsdata*
- *kunna analysera och utvärdera hurdan påverkan ens egna behov, uppfattningar, erfarenheter, attityder och värderingar har när det gäller hälsoval och hur den egna livsstilen och konsumtionsvanorna påverkar hälsan och miljön*
- *kunna reflektera över etiska frågor som är förknippade med hälsa och sjukdomar samt över den hållbara utvecklingens förutsättningar för och effekter på hälsa*
- *kunna välja för en själv och med tanke på situationen ändamålsenliga lärstrategier, sätta upp mål för sitt eget lärande och realistiskt kunna bedöma hur målen har uppnåtts*

Bedömning

Syftet med bedömningen är att stödja lärandet och ge den studerande information om sina framsteg och inlärningsresultat. Bedömningen ska baseras på kriterier härledda från målen för läroämnet och ska bestå av en mångsidig summativ bedömning av lärprocessen och kunskaperna inklusive självvärdering och kamratrespons. Genom att presentera kriterierna för kunskapskraven redan i början av studieavsnittet och genom bedömning och respons under studieavsnittets gång hjälper man den studerande att fokusera sitt lärande.

Bedömningen ska basera sig på hur den studerande behärskar sakinnehållet i lärokursen och ändamålsenlig begreppsanvändning, den studerandes förmåga att söka information och att tillämpa, analysera, utvärdera, kombinera och underbygga information om hälsa och sjukdomar. Bedömningen ska också ta hänsyn till den studerandes förmåga att på ett mångsidigt sätt reflektera över etiska problem i anknytning till hälsa och sjukdom. Dessutom beaktar bedömningen den studerandes förmåga att ställa upp mål för sitt lärande och bedöma hur de uppnåtts. Bedömningen ska inte grunda sig på den studerandes värderingar, attityder, hälsobeteende eller andra personliga egenskaper utan på den studerandes förmåga att analysera, utvärdera och motivera sina åsikter och olika hälsovanor.

Studieavsnitt

Hälsan som resurs, 2 sp (HÄo1)

Studieavsnittets moduler

- Hälsan som resurs, 2 sp (TE1), Obligatorisk

Mål

Hälsan som resurs

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva och klargöra viktiga faktorer som påverkar människans resurser och hälsa samt analysera deras samband och verkningsmekanismer*
- *kunna förklara hur olika företeelser i olika hälsokulturer uppstår och bedöma deras betydelse för hälsan samt tillämpa viktiga socialpsykologiska modeller och teorier för att förklara olika livsstilar*
- *identifiera faktorer som påverkar den egna livsstilen och kunna bedöma betydelsen av livsstilsval för den egna hälsan och hälsan hos människor i närmiljön och formulera välgrundade förslag om hur man kan upprätthålla hälsofrämjande levnadsvanor och förebygga skadliga sådana.*

Centralt innehåll

Hälsan som resurs

Holistisk hälsa

- *centrala faktorer som påverkar hälsan och deras verkningsmekanismer*
- *centrala socialpsykologiska teorier och modeller som förklarar hälsa och livsstil: teorin om planerat beteende, sociokognitiv teori, hälsouppfattningsmodellen, transteoretiska modellen*
- *hälsokulturella företeelser: konflikten mellan värdering av hälsa och beteende, medikalisering och insjuknande i en tvångsmässigt hälsosam livsstil såsom ortorexi, livsstilsintervention, alternativa behandlingsformer*

Nyckelkriterier för kroppens och sinnets välbefinnande

- *hälsofrämjande kost, fysisk aktivitet, vila, sömn och viktkontroll*
- *sexualitet, sexuell hälsa, sexuella rättigheter*
- *individuella, kollektiva och samhällseliga faktorer som skyddar den mentala hälsan, stress och kriser som belastande faktorer för den mentala hälsan, sätt att hantera överbelastning*
- *studievälbefinnande*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I studieavsnittet behandlas den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bl.a. genom att den studerande ska kunna tillämpa viktiga socialpsykologiska teorier och modeller för att förklara olika livsstilar. Kompetensen stärks också av att den studerande får kritiskt granska vad komplementär- och alternativmedicin handlar om.

Kompetens för välbefinnande

I studieavsnittet behandlas kompetensen för välbefinnande bl.a. genom att den studerande ska kunna diskutera olika hälsokulturella företeelser samt reflektera över den egna hälsan och faktorer som påverkar den t.ex. kost, fysisk aktivitet, sömn, sexualitet m.m. Kompetensen stärks även då den studerande tillsammans med andra får fundera över inre yttre faktorer som stärker den mentala hälsan och på vilket sätt man kan hantera stress.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet.

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetenser kan utvärderas med hjälp av ett projektarbete i par/grupp där den studerande dels lär sig hur hen kan skaffa sig ny kunskap och dels hur hen ska tolka den kritiskt.

Enligt kriterierna för kompetensen för välbefinnande ska hälsokunskap utveckla den studerandes självkännet, vilket hjälper till att identifiera de egna styrkorna och bygga upp identiteten. Detta innebär att ett av studieavsnittets centrala mål, att *studeranden ska kunna identifiera faktorer som påverkar den egna livsstilen och kunna bedöma betydelsen av livsstilsval för den egna hälsan och hälsan hos människor i närmiljön, och formulera välgrundade förslag om hur man kan upprätthålla hälsofrämjande levnadsvanor och förebygga skadliga sådana*, skulle lämpa sig ypperligt som ett tema för projektarbetet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig att beskriva och analysera faktorer som påverkar människans resurser, hälsa, och livsstil. Du lär dig också om betydelsen av dina levnadsvanor för din hälsa och med hjälp av vilka socialpsykologiska modeller du kan förändra sitt hälsobeteende.

Hälsa och miljö, 2 sp (HÄ2)

Studieavsnittets moduler

- Hälsa och miljö, 2 sp (TE2), Valfri

Mål

Hälsa och miljö

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till principerna för att inhämta vetenskaplig kunskap samt forskningsprocessens faser och kunna tillämpa denna kunskap och beskriva och motivera hur man kan få pålitliga och mångsidiga forskningsresultat om sådant som berör hälsa, hälsobeteende och funktionsförmåga
- kunna söka information och jämföra tillförlitligheten hos olika källor
- kunna beskriva formerna och påverkningssätten för hälsokommunikation och analysera betydelsen av hälsokommunikation för människors hälsosyn och hälsa
- kunna presentera och analysera hur den fysiska och psykosociala miljön hänger samman med och påverkar hälsan, samt bedöma den egna livsstilens och de egna konsumtionsvanornas betydelse för miljöns hälsa och hur hälsosam miljön är
- kunna skilja mellan olika former av beroende och de faktorer som påverkar deras uppkomst och analysera hälso- och andra risker med beroende.

Centralt innehåll

Hälsa och miljö

Inhämta, bedöma och tolka hälsorelaterad information

- vetenskaplig kunskap och vardagskunskap, kognitiv bias, forskningsprocessens faser, bedömning av hur tillförlitliga forskningsresultat är
- olika former av hälsokommunikation och dess påverkningssätt, bedömning av betydelse och tillförlitlighet i hälsokommunikation

Hälsosam och trygg miljö

- sambanden mellan hälsa och byggd miljö, naturmiljö och psykosocial miljö samt den inverkan de har på hälsan
- hållbar utveckling och hälsa
- trygga miljöer och förebyggande av våld
- arbetshälsa

Njutning och beroende

- biologiska, psykiska och sociala mekanismer som påverkar beroende
- centrala substansberoenden och funktionella beroenden, orsaker till beroende och förebyggande metoder, nackdelar med beroende

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet behandlas den etiska kompetensen och miljökompetensen bl.a. genom att den studerande bedömer hälsoeffekterna av olika miljöer.

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittet behandlas den kommunikativa kompetensen bl.a. genom att den studerande lär sig om olika former av hälsokommunikation och dess påverkningssätt samt att kunna bedöma betydelsen och tillförlitligheten i hälsokommunikation.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet.

De mångsidiga kompetenserna bedöms t.ex. genom att den studerande analyserar i en dagbok sina egna konsumtionsmönster och bedömer vilken inverkan de och den egna livsstilen har på miljöns hälsa. Den studerande analyserar även olika påverkningssätt för hälsokommunikation och kan skriftligt eller muntligt argumentera för på vilka sätt dessa påverkar människors hälsosyn och hälsa.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig analysera hur den fysiska och psykosociala miljön är i växelverkan med hälsan, samt bedöma den egna livsstilens och de egna konsumtionsvanornas betydelse för miljöns hälsa och hur hälsosam miljö är.

Hälsa och samhälle, 2 sp (HÄ3)

Studieavsnittets moduler

- Hälsa och samhälle, 2 sp (TE3), Valfri

Mål

Hälsa och samhälle

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva och analysera hur samhällsförhållandena, social- och hälsopolitiken och den övriga samhällspolitiken, vetenskapen och tekniken har förändrats och utvecklats, samt vilket samband de har med befolkningens hälsa*
- *kunna identifiera riskfaktorer för centrala icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar, presentera välgrundade lösningar för att förebygga dem och bedöma sjukdomarnas betydelse för individen och samhället samt livsstilens roll när det gäller icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar*
- *kunna presentera och motivera vilka social- eller hälsovårdstjänster individen kan söka sig till i olika situationer, kritiskt bedöma hur tjänsterna organiseras och produceras samt bedöma social- och hälsovårdstjänsternas och egenvårdens betydelse för hälsan*
- *kunna reflektera kring etiska frågor förknippade med hälsa och sjukdom, beskriva och bedöma faktorer som påverkar hälsa och ojämlikhet i hälsa, såväl i Finland som globalt, samt analysera faktorer som påverkar utjämningen av hälsoskillnader.*

Centralt innehåll

Hälsa och samhälle

Hälsofrämjande och förebyggande av sjukdomar under olika tider

- *hälsosyner och förklaringsmodeller för sjukdom*
- *viktiga samhällsliga, vetenskapliga och tekniska faktorer som påverkat befolkningars hälsa*
- *framtidens hälsoutmaningar och möjligheter*

Sjukdomar och behandling

- *epidemiologisk transition, viktiga icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar*
- *organisering, produktion och användning av social-och hälsovårdstjänster*
- *egenvård*

Etiska frågor

- *etiska analysperspektiv: dygder, konsekvenser, rättigheter, skyldigheter, motiv, värderingar och normer*
- *centrala etiska och rättsliga frågor i anslutning till hälsa och sjukdom såsom fertilitetsbehandlingar, abort, frihet och ansvar när det gäller livsstil, screening, genteknik, eutanasi*
- *etiska principer inom hälsovård, patienträttigheter, prioritering*
- *hälsa och ojämlikhet i hälsa i Finland och globalt och faktorer som påverkar dessa*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I studieavsnittet behandlas den samhälleliga kompetensen bl.a. genom presentation av vilka social- och hälsovårdstjänster som den studerande kan använda sig av i olika situationer samt genom att kritiskt kunna bedöma hur tjänsterna organiseras och produceras. Kompetensen stärks även genom att den studerande får bedöma faktorer som påverkar ojämlikheten i samhället gällande hälsa samt analysera faktorer som påverkar utjämningen av hälsoskillnaderna.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet behandlas den globala och kulturella kompetensen bl.a. genom genomgång och diskussion om de globala hälsoutmaningarna som WHO listat som de största hoten de kommande årtiondena.

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet behandlas den etiska kompetensen och miljökompetensen bl.a. genom att den studerande löser etiska problem och frågeställningar förknippade med hälsa och sjukdom t.ex. genteknik, eutanasi, abort. Även de etiska principerna inom hälsovården och patienträttigheterna diskuteras i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Den globala och kulturella kompetensen kan bedömas genom ett skriftligt arbete där den studerande ska kunna lista och argumentera för varför de globala hälsoutmaningarna är globala och varför dessa hälsoutmaningar behöver tas på allvar.

Den samhälleliga kompetensen kan bedömas i samband med att den studerande t.ex. skapar en begreppskarta där hen redogör för organiseringen, produktion och användning av olika social- och hälsovårdstjänster samt egenvårdens betydelse för behandlingen av sjukdomar och för minskningen av användningen av hälsovårdstjänster.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen kan bedömas i samband med diskussioner och debatter på etiska problem där den studerande måste reflektera över sin egen ståndpunkt och sina värderingar och på vad dessa grundar sig. Även hur väl den studerande kan tillämpa olika etiska analysperspektiv gör att man kan bedöma den etiska kompetensen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig vilka faktorer som påverkar befolkningens hälsa, vilka förebyggande metoder vi använder oss av för att främja hälsan, och att reflektera kring etiska frågor förknippade med hälsa och sjukdom.

Repetition, 2 sp (HÄI4)

Mål

Lokal precisering

- få en överblick av de viktigaste helheterna inom ämnet
- få praktiska tips för goda essäsvår
- repetera det tekniska kunnande som behövs inför studentskrivningarna
- förbereda sig mentalt inför realprovet.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- kännetecknen på goda svar inom naturvetenskaper
- vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- repetition av vad som kännetecknar vetenskaplig forskning
- genomgång av de viktigaste ämneshelheterna inom respektive ämne.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i hälsokunskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som underkänt/godkänt utgående från inlämnade uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är avsett att hjälpa dig repetera viktiga teman inom ditt ämne inför skrivningarna, samt att träna på praktiska saker som exempelvis hur du ritar upp diagram och läser av grafer.

7.18. Finska (TKFI)

Läroämnets uppdrag

Språkämnerna är både kunskaps- och färdighetsämnen och ett eget vetenskapsområde. Undervisningen i språk ska fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkliga medvetenhet som den studerande har tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen.

Det andra inhemska språket finska är en del av gymnasiets språkpedagogik, som syftar till att identifiera och lyfta fram de gemensamma uppdrag som språkundervisningen i gymnasiet har samt att synliggöra språkens betydelse för undervisningen och lärandet överlag. Språkundervisningen i gymnasiet ska utveckla den studerandes flerspråkighet, vilket innebär kunskaper i modersmålet, nationalspråken och främmande språk samt en förmåga att på olika nivåer behärska dialekter och register av dessa. Språkpedagogiken stärker den studerandes språkutveckling, språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt, samt utvecklar hens multilitteracitet och förmåga att fungera i olika språkgemenskaper. Den studerande ska uppmuntras att använda olika språk på ett mångsidigt sätt med beaktande av språkkunskapens olika delområden och att värdesätta all språkkunskap.

Undervisningen i det andra inhemska språket finska grundar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar till exempel skrivna, talade, visuella och audiovisuella texter eller kombinationer av dessa uttryckssätt. Texterna kan vara berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande, fiktiva texter eller faktatexter samt vardagliga eller institutionella situationer som kräver olika slags kommunikationsfärdigheter.

Finskundervisningens uppdrag är att på ett mångsidigt sätt utveckla den studerandes kunskaper i finska. Den studerande utvecklar mångsidiga språkkunskaper genom att tolka och producera olika typer av texter inom olika genrer. Den studerande framskrider från grundläggande till mångsidiga färdigheter och tillägnar sig först ett vardagligt språk för att sedan lära sig ett mera formellt och vetenskapligt språk. Den studerande handleds att utveckla sina kunskaper i olika språk, att vidga sin flerspråkiga kompetens och utveckla sina metaspråkliga färdigheter, det vill säga förmågan att förstå språket och utnyttja sin kunskap om språket, dess strukturer och funktioner samt sambanden mellan olika språk. Den studerande tränar ett mångsidigt språkbruk med hjälp av olika texter och kontexter. Den studerande lär sig söka och bearbeta, producera, dela samt värdera information.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i det andra inhemska språket finska ska man behandla teman som bidrar till att språkinläringen utgör en del av gymnasieundervisningens ämnesshelheter och arbetet över läroämnegränserna. I undervisningen i det andra inhemska språket kan man samarbeta inom lärokurserna och med andra lärokurser i främmande språk samt med andra läroämnen. Samtidigt bidrar undervisningen till att skapa en förståelse för och kopplingar till livsskeden efter gymnasiet, studier och arbetsliv. Språkämnerna utgör kunskaps- och färdighetsämnen som ger den studerande verktyg för att känna igen, utveckla och tillämpa sina färdigheter i mångsidig kompetens och för att analysera värderingar och attityder. Språkundervisningen grundar sig också på egna fack- och vetenskapsområden, till exempel sociolingvistik, kognitiv språkvetenskap eller textforskning. Dessa kan utnyttjas då man behandlar temahelheter som ingår i den mångsidiga kompetensen. Språken ger den studerande möjlighet att utveckla sin kreativa verksamhet genom att pröva på olika sätt att studera språk samt att granska de teman som behandlas ur ett intellektuellt och estetiskt perspektiv. De olika delområden som utgör den mångsidiga kompetensen bildar innehåll för undervisningen, mål för arbetet och grunder för valet av olika lärmiljöer, arbetssätt eller metoder. Mångsidig kompetens i undervisningen i det andra inhemska språket syns bland annat i att den studerande ska lära sig ifrågasätta och reflektera över orsakssamband.

Genom studier i det andra inhemska språket får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes **kompetens för välbefinnande** och **kommunikativa kompetens** och tilltro till sina egna förmågor. Empati, gott uppförande och element som ingår i konstruktiv kommunikation (mediering) ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det inte av språkliga eller kulturella orsaker finns gemensam förståelse.

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för de fortsatta studierna och arbetslivet och för att bygga sin språkliga identitet.

Språkämnena kombinerar olika fack-, vetenskaps- och konstämnen och skapar kontaktytor till andra läroämnena och **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Temastudier och studier som överskrider läroämnensgränserna uppmuntrar den studerande att även använda sina begränsade kunskaper i olika språk samt sin flerspråkiga kompetens. Det är viktigt att temahelheter, olika frågor och lösningar behandlas kollaborativt. I undervisningen eftersträvar man situationer i vilka den studerande under trygga omständigheter ges möjlighet att utmana de egna färdigheterna. Studier och kunskaper i det andra inhemska språket finska ger den studerande möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. Samtidigt kan man ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. I språkundervisningen är målsättningen att utveckla de kognitiva färdigheterna och den analytiska förmågan genom att använda mångsidiga undervisningsmetoder som fokuserar på den studerande samt genom att erbjuda meningsfulla, produktiva och tillräckligt utmanande uppgifter.

Studierna i det andra inhemska språket stärker den studerandes **samhälleliga kompetens**. Undervisningen ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället och den globala världen. Samtidigt skapar man kopplingar till demokratifostran och jämlikhetsperspektiv samt till frågor som gäller språk, till exempel minoriteter och majoriteter, språkpolitik eller minskningen av den språkliga diversiteten. De färdigheter och kontakter den studerande får av studier i det andra inhemska språket finska underlättar hens övergång till fortsatta studier, arbetsliv och uppgifter som förutsätter medborgaraktivitet.

Studierna i det andra inhemska språket stärker **etisk kompetens och miljökompetens** genom att ge den studerande möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Globala miljöfrågor, som till exempel klimatförändringen, ohållbara konsumtionsvanor och att naturens mångfald minskar är både individuella och kollektiva problem. Under studierna stärks den studerandes färdigheter att i samråd med andra finna kopplingar och bearbeta tänkbara lösningar på problem. Utöver att söka och producera information handleds den studerande att reflektera över attityder och värderingar och att utveckla sin ansvars känsla och agera konstruktivt i olika sammanhang.

Global och kulturell kompetens som en del av studierna i det andra inhemska språket ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur kunskaperna i det andra inhemska språket finska är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete och för att granska globala frågor. De fördjupar den studerandes färdigheter att fungera som världsmedborgare och ger hen möjligheter till mångsidigt och kreativt samarbete. Språkstudierna stärker den studerandes kännedom om det finska kulturarvet och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.

Mål

Språk och lärokurs	Förmåga att kommunicera (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)	Förmåga att tolka texter (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)	Förmåga att producera texter (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)
A-lärokurs	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B1.2 (A2.2)
Modersmålsinriktad lärokurs	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)
B1-lärokurs	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-lärokurs	A2.2	A2.2	A2.1

De allmänna målen för undervisningen i finska är kopplade till kulturell och språklig mångfald, studiefärdigheter, kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera text. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kulturell och språklig mångfald

Målet är att den studerande ska

- uppmuntras att använda det finska språket och fungera i en språkligt och kulturellt mångsidig värld där man möter andra människor i nationella, nordiska och internationella kontexter i vilka det är möjligt att använda sina kunskaper i finska och där målet inte är kunskaper på modersmålsnivå utan ökad konstruktiv kommunikation och ömsesidig förståelse
- förstå det finska språkets betydelse som nationalspråk
- visa att hen har kunskaper, färdigheter och vilja att fungera konstruktivt och kreativt i en kulturellt mångsidig värld
- uppleva att det är meningsfullt att utöka sin språkliga repertoar.

Studiefärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna ställa upp mål och utvärdera sin utveckling som en del av den pågående läroprocessen
- identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden som språkstuderande
- effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk
- effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk.

Kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera text

Målet är att den studerande ska

- vänja sig vid att och våga använda finska språket i olika situationer och på ett mångsidigt sätt
- få erfarenhet av många olika finskspråkiga studiemiljöer och miljöer för språkanvändning

- kunna ställa sin språkkunskap i relation till den nivå som ställts upp i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) enligt tabellen nedan samt ställa upp sina egna mål, utvärdera utvecklingen av sina kunskaper och vidareutveckla dem.

Bedömning

Bedömningens uppdrag i det andra inhemska språket finska är att stödja den studerandes utveckling att fungera på finska. Mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer den studerandes tilltro till sina förmågor och stärker studiemotivationen.

Bedömningen och den övriga responsen ska grunda sig på den studerandes förmåga att behärska de färdigheter och centrala innehåll som ställs upp som mål för lärokursen. För att förstå och utveckla det egna kunnandet och gruppens kunnande och läroprocesser används självvärdering och kamratrespons.

Bedömningen ska grunda sig på målen för kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera text samt målen som är kopplade till kulturell och språklig mångfald. Föremål för bedömningen är även den studerandes studiefärdigheter, till exempel utvecklingen av studiestrategier och arbetssätt som stödjer lärandet.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen (CEFR) ska i tillämpliga delar användas som stöd för bedömningen och som verktyg för läraren och för den studerandes självvärdering och för kamratrespons. Som stöd för bedömningen kan man också använda nationellt erkända examenssystem för det andra inhemska språket finska.

I början av studierna ska man speciellt ge respons på den studerandes förmåga att utveckla sina färdigheter för att studera språk. I takt med att studierna framskrider ska man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Vitsordet ska systematiskt beakta samtliga målområden, inklusive målen som är kopplade till utvecklingen av studiefärdigheter, även om det förekommer skillnader mellan vad de olika studieavsnitten betonar.

Bedömning av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 4 mom.)

En studerande som slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Som bilaga till betygen som avses i [Gymnasielagens 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. (Gymnasielagen 714/2018, 39 § 3 mom.)

I samband med de obligatoriska och valfria studierna i det andra inhemska språket finska bedöms även den studerandes muntliga språkfärdighet.

I den valfria modulen 8 i A-lärokursen och den valfria modulen 8 i lärokursen i modersmålsinriktad finska samt i den valfria modulen 6 i B1-lärokursen ska bedömningen basera sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar. Föresättningsarna för bedömning av studieavsnitten som bildas av ovannämnda moduler uppfylls när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för studieavsnittet och avlagt det prov i muntlig språkfärdighet som

Utbildningsstyrelsen utarbetar eller visat andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

I B3-lärokursen bedöms den studerandes muntliga språkfärdighet i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Provet i muntlig språkfärdighet som ingår i studierna eller andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar bedöms i förhållande till målen som ställts upp för språket och lärokursen i fråga i grunderna för gymnasiets läroplan.

Intyg över provet i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller prestationer i enlighet med separata anvisningar ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

7.18.1. Finska, A-lärokurs (TKFIA1)

Läroämnets uppdrag

Studieavsnitt

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Miljö och kommunikation, 3 sp (FINAo2)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och kommunikation, 3 sp (FINA2), Obligatorisk

Mål

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstärka sina muntliga och skriftliga kunskaper och färdigheter i växelverkan med andra och sin språkliga självkänsla
- fördjupa sina kunskaper om språkliga strukturer
- använda språket aktivt i olika slags autentiska situationer
- kunna ge och ta emot konstruktiv respons.

Centralt innehåll

Miljö och kommunikation

- muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier
- språkliga varianter och betydelsen av finskt standardspråk
- aktiviteter och situationer i vardagen och närmiljön
- självvärdering och kamratrespons
- etiska spelregler i kommunikation
- kommunikationens inverkan på välbefinnandet och självkänslan
- textgenrer som anknyter till studierna och vardagen, deras funktion och kombinationer

Lokal precisering

- strukturer: repetition och fördjupning av finskans verblära samt nomenböjningen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen övas genom tex. diskussionsövningar samt genom att ge och ta emot konstruktiv respons.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms på basis av skriftliga och muntliga prestationer. Den kommunikativa kompetensen bedöms tex. med hjälp av självvärdering och/eller kamratrespons.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Syftet med studieavsnittet är att du lär dig att modigt använda språket och att utveckla dina egna kommunikativa färdigheter och att agera etiskt i olika miljöer och sociala sammanhang. Du reflekterar över vilken etisk inverkan språk och språkkunskap har i olika kommunikationssituationer. Du bekantar dig med begreppet konstruktiv kommunikation (mediering) som ett centralt delområde inom språkkunskapen.

Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINAo3)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang*
- *öva sina färdigheter i att tolka och presentera inhämtad information och öva sig att sammanfatta olika typer av texter*
- *aktivt kunna ta del av diskussioner*
- *utveckla sina färdigheter att argumentera och formulera åsikter.*

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- *fack- och vetenskapsområden som intresserar den studerande*
- *innovationer som stödjer hållbar utveckling individuellt och globalt*
- *språkets funktion som verktyg för att söka, analysera, tolka och presentera vetenskaplig information*
- *olika framtidsvisioner*
- *populärvetenskapliga texter, särdrag i vetenskapliga texter*

Lokal precisering

- strukturer: infiniv- och participformer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Etisk kompetens och miljökompetens behandlas tex. via globala miljöfrågor. Den studerandes färdigheter att bearbeta tänkbara lösningar på miljöproblem stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms bl.a. den studerandes textkunskaper samt etisk kompetens och miljökompetens. Bedömningen sker exempelvis med hjälp av textuppgifter och/eller muntliga anföranden. Den studerande handleds att reflektera över sina attityder och värderingar i miljöfrågor.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du fördjupar dina färdigheter i att analysera och tolka olika typer av texter och i att söka och kritiskt granska information särskilt med tanke på källans tillförlitlighet. Du utvecklar också dina färdigheter i att ställa frågor, hitta svar eller lösningar på problem gällande framtidens utmaningar, både individuellt och i grupp, samt fördjupar dina färdigheter i att agera miljömedvetet.

Medier och samhälle, 2 sp (FINAo4)

Studieavsnittets moduler

- Medier och samhälle, 2 sp (FINA4), Obligatorisk

Mål

Medier och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- bekanta sig med aktuella ämnen som behandlas i media
- utveckla sin förmåga att kritiskt granska olika typer av informationskällor, skilja på åsikt och fakta och att förstå värderingar i text
- muntligt och skriftligt uttrycka, formulera och motivera sina åsikter och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt.

Centralt innehåll

Medier och samhälle

- mediekritik, källkritik, censur, yttrandefrihet, informationshantering, upphovsrätt och plagiat
- mänskliga rättigheter, jämlikhet
- aktivt medborgarskap som individ och i grupp
- olika uttryckssätt och -former i medier i sakfrågor och om aktuella händelser

Lokal precisering

- strukturer: satsmotsvarigheter
- textgenrer: medietexter, tex. insändare

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen stärks genom att det under studieavsnittet behandlas olika slag av diskurser, information och informationskällor, speciellt medietexter. Den studerande får möjlighet att ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. Multilitteracitetet stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms den studerandes förmåga att kritiskt granska olika typer av informationskällor, skilja på åsikt och fakta och att förstå värderingar i text. Bedömningen fokuserar på kunskaper att muntligt och skriftligt uttrycka, formulera och motivera sina åsikter och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt. Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bedöms med hjälp av tex. självvärdering och/eller kamratrespons.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du utvecklar dina färdigheter i att analysera och tolka multimodala texter, fördjupar din mediekunskap och dina färdigheter i att kritiskt granska och använda olika slags medier samt att tillämpa och producera text. I studieavsnittet granskar du delaktighet, aktivt medborgarskap och uppbyggande av demokrati med anknytning till språk, kultur och åskådningar ur ett nationellt och globalt perspektiv.

Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINAo5)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att analysera, tolka och producera formella texter och att uttrycka sig i mer formella sammanhang*
- *uppmuntras att använda finska i olika kommunikationssituationer i studier och arbete*
- *stärka sina färdigheter i att behandla ämnesområden som anknyter till studie- och arbetsliv*
- *utveckla sin kompetens att tänka kreativt, förhandla och samarbeta*
- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för studier och karriärplanering*
- *kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.*

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- *utbildning, yrken, näringsliv ur den studerandes och samhällets synvinkel*
- *komplettering av språkprofilen för framtida behov*
- *teamarbete, företagsamhet och innovation*
- *kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenlivet*

Lokal precisering

- strukturer: objekt och adverbial

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället. De färdigheter den studerande får av studieavsnittet underlättar hens övergång till fortsatta studier och arbetsliv samt stärker hens samhälleliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms framför allt sådana kunskaper och kompetenser som behövs i studierna och arbetslivet, så som att skriva en platsansökan, arbeta i grupp, gå på en arbetsintervju el.dyl.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar du dig med utbildningsvägar och arbetsliv och fördjupar din uppfattning om språkfärdigheter som arbetslivsfärdighet och socialt kapital i en föränderlig värld. Du förbereder sig för fortsatta studier, förstärker din vardagskompetens och utvecklar din beredskap för kontinuerligt lärande.

Språk och kultur, 2 sp (FINAo6)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FINA6), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om det finska språkets strukturer och uttryckssätt, i synnerhet i skönlitterära texter*
- *utveckla sin förståelse för värderingar som finsk litteratur och kultur förmedlar och förstå litteraturens, kulturens och konstens betydelse för samhället, gemenskapen och individen*
- *utveckla sin förmåga att närma sig olika slags skön- och facklitterära genrer och reflektera över deras uttrycksformer*
- *utveckla sina färdigheter att göra egna analyser och tolkningar av olika faktaoch skönlitterära texter*
- *bredda och utveckla sin läsfärdighet på finska.*

Centralt innehåll

Språk och kultur

- *språkets, kulturens och litteraturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor, språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *ordkonst*
- *centrala drag och teman i den finska skönlitteraturen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet stärker den studerandes kännedom om det finska kulturarvet och erbjuder tex. via konsten många olika synvinklar för att granska olika frågor och på så sätt stärka den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms tex. den studerandes kunskaper och färdigheter att analysera skönlitterära texter och olika konstformer. Av den globala och kulturella kompetensen bedöms tex. den studerandes kännedom om det finska kulturarvet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklas och fördjupas din kännedom om finsk kultur, litteratur och olika konstformer och du blir uppmuntrad till litterära och kulturella upplevelser. Du stärker din förståelse för litteraturens, kulturens och konstens betydelse för det finska samhället och utvecklar din kännedom och kunskap om det finska språket som kreativt uttryckssätt.

Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina färdigheter att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källa och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig*
- *utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp*
- *hitta texter som intresserar hen och använda dessa som underlag för fortsatt kommunikation.*

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- *skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter*
- *språkriktighet*
- *medietexter*
- *globalt ansvar*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kommunikativ kompetens**

Den kommunikativa kompetensen övas med fokus på den skriftliga kommunikationen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes kunskaper och färdigheter att analysera och producera både faktatexter och fiktiva texter samt texter inom olika genrer.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt genom t.ex. skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika uppgifter i avsnittet. Även i den summativa bedömningen tas den kommunikativa kompetensen i beaktande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet fördjupar du dina färdigheter i att tolka och producera olika slags textgenrer. Därutöver utvecklas dina färdigheter att fungera som en världsmedborgare som har kunskap, färdighet och vilja att delta också i mer krävande debatter om aktuella och globala frågor. Perspektiven granskas utifrån dina intressen och behov.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8)**Studieavsnittets moduler**

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper om de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation*
- *utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag och språkliga mönster och egenskaper*
- *förfaringssätt vid förhandlingar, möten, debatter, diskussioner och olika typer av framträdanden*
- *dialogisk kommunikation*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kommunikativ kompetens**

Den kommunikativa kompetensen övas med fokus på den muntliga kommunikationen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms den studerandes färdigheter att tala och uppträda på finska i olika formella och informella situationer. I studieavsnittet ingår prov i muntlig språkfärdighet som utarbetats av Utbildningsstyrelsen eller andra prestationer enligt separata anvisningar.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt genom t.ex. skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika uppgifter i avsnittet. Även i den summativa bedömningen tas den kommunikativa kompetensen i beaktande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet fördjupas och mångsidigt övas dina muntliga språkfärdigheter samt du får verktyg för att kontinuerligt utveckla dina muntliga språkkunskaper. I studieavsnittet ingår prov i muntlig språkfärdighet som utarbetats av Utbildningsstyrelsen eller andra prestationer enligt separata anvisningar.

Repetition, 2 sp (FINAI9)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa och bredda sina språkkunskaper inför studentprovet i finska

Centralt innehåll

Lokal precisering

- studentprovets olika delområden: hör- och läsförståelse, uppsatsskrivning, strukturer och öppna frågor
- språkvård och översättning
- vid behov repetition av grammatik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens för välbefinnande genom att hen utvecklar sin förmåga att identifiera och använda sig av sina styrkor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms de olika aspekterna av språket (tex. hörförståelse, läsförståelse, förmågan att producera text). Detta hjälper också den studerande att identifiera sina styrkor, vilket främjar kompetensen för välbefinnande. Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du övar och repeterar hör- och läsförståelseprov, öppna frågor, uppsatser, översättning och språkvård inför studentprovet. Studieavsnittet erbjuds i första hand åt de som ämnar skriva finska inom en snar framtid.

Kultur i hemlandet, 2 sp (FINAI10)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en autentiskt miljö med det andra inhemska språket och i olika sociala sammanhang. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett tvärvetenskapligt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med en inhemsk vänskola.

7.18.2. Finska, modersmålsinriktad lärokurs (TKFIAI)

Läroämnets uppdrag

Syftet med den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att ge tvåspråkiga och flerspråkiga studerande i svenskspråkiga gymnasier en möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper i finska och stärka den egna mångfasetterade språkliga och kulturella identiteten, genom att bejaka den studerandes modersmål. Modulerna är uppbyggda kring samma teman som A-lärokursen.

Studieavsnitt

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Miljö och kommunikation, 3 sp (FIMo2)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och kommunikation, 3 sp (FIM2), Obligatorisk

Mål

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sina färdigheter i att tolka, producera och bedöma olika typer av texter och deras uttryckssätt
- utveckla sin förmåga att ge och ta emot respons samt bedöma sin egen taloch skrivförmåga
- utveckla sin språkliga självkänsla och förmåga att visa hänsyn i kommunikationssituationer
- öka sin förståelse för sociala nätverk och olika miljöer
- kunna söka, komprimera och ge information som berör en själv.

Centralt innehåll

Miljö och kommunikation

- muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier
- konstruktion av texthelheter: målsättning, kontext, innehåll, struktur och synvinkel; skrivprocessen
- kommunikationens inverkan på välbefinnandet och självkänslan
- etiska spelregler för kommunikation
- självvärdering och kamratrespons

Lokal precisering

- strukturer: den centrala verbläran samt nomenböjningen repeteras och fördjupas

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen övas tex. genom att reflektera över vilken inverkan språk och språkkunskap har i olika kommunikationssituationer. Begreppet konstruktiv kommunikation (mediering) behandlas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms på basis av både skriftliga och muntliga prestationer såsom journalistiska texter, nättexter och anföranden. Den kommunikativa kompetensen bedöms tex. i form av kamratrespons.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig att agera målmedvetet och ändamålsenligt i många olika kommunikationssituationer och att agera etiskt i olika miljöer och sociala sammanhang. Du reflekterar över vilken etisk inverkan språk och språkkunskap har i olika kommunikationssituationer. Begreppet konstruktiv kommunikation (mediering) öppnas upp som ett centralt delområde inom språkkunskapen.

Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIMo3)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang*
- *utveckla sin förmåga att söka, analysera, tolka och presentera vetenskaplig information samt öva sig att sammanfatta olika typer av texter och inhämtad information*
- *kunna argumentera om vetenskapliga teman*
- *utveckla sin kompetens att förstå och delta i hållbar utveckling.*

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- *fack- och vetenskapsområden som intresserar den studerande*
- *innovationer som stödjer hållbar utveckling individuellt och globalt*
- *argumentationsteknik*
- *muntlig och skriftlig produktion med vetenskapliga texter som grund*
- *populärvetenskapliga texter, särdrag i vetenskapliga texter*

Lokal precisering

- strukturer: infinitiv- och participformer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den etiska kompetensen och miljökompetensen utvecklas genom att globala miljöfrågor behandlas under studieavsnittet och den studerandes färdigheter att bearbeta tänkbara lösningar på miljöproblem stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningens tyngdpunkt på studieavsnittet ligger på den studerandes textkunskaper. Etisk kompetens och miljökompetens bedöms tex. med kamratrespons och/eller självvärdering i samband med en debatt om miljöfrågor.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du stärker dina färdigheter i att söka, analysera, tolka och presentera tillförlitlig information. Du fördjupar dig också i vetenskapliga sätt att förmedla information i digitala och andra miljöer, samt lär sig att argumentera. Du utvecklar dina färdigheter i att ställa frågor, hitta svar eller lösningar på problem gällande framtidens utmaningar, både individuellt och i grupp, samt fördjupar dina färdigheter i att agera miljömedvetet.

Medier och samhälle, 2 sp (FIMo4)

Studieavsnittets moduler

- Medier och samhälle, 2 sp (FIM4), Obligatorisk

Mål

Medier och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att använda källmaterial och läsa kritiskt, speciellt medietexter*
- *kunna argumentera sina åsikter mångsidigt och i olika kommunikationssammanhang*
- *kunna granska och bedöma olika typer av texter och förstå de värderingar som förmedlas*
- *utveckla sin förmåga att skilja på åsikt och fakta*
- *fördjupa sin kompetens att förstå och delta i debatter om samhällseliga fenomen*

Centralt innehåll

Medier och samhälle

- *yttrandefrihet, censur, källkritik, informationshantering, mediekritik, upphovsrätt och plagiat*
- *aktivt medborgarskap som individ och grupp*
- *mänskliga rättigheter*
- *språkliga strategier för att påverka och ta ställning*
- *ställningstagande och argumenterande texter*

Lokal precisering

- **Strukturer:** satsmotsvarigheter, användning av skiljetecken i finskan
- **Textgenrer:** journalistiska textgenrer som tex. insändare och recension

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen stärks genom att det under studieavsnittet behandlas olika slag av diskurser, information och informationskällor, speciellt medietexter. Den studerande får möjlighet att ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. Multilitteracitetet stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms bl.a. den studerandes kunskaper och färdigheter att analysera och skapa journalistiska genrer. Bedömningen fokuserar på kunskaper att muntligt och skriftligt uttrycka, formulera och motivera sina åsikter och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt. Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bedöms med hjälp av tex. självvärdering och/eller kamratrespons.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du fördjupar din mediekunskap och utvecklar dina färdigheter i att kritiskt granska och använda olika slags medier samt din förmåga att tillämpa och producera text. I studieavsnittet granskas delaktighet, aktivt medborgarskap och uppbyggande av demokrati med anknytning till språk, kultur och åskådningar ur ett nationellt och globalt perspektiv.

Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIMo5)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin kunskap om studie- och arbetsliv
- stärka sina färdigheter att uttrycka sig i mer formella sammanhang
- fördjupa sin förmåga att tolka och producera formella texter
- utveckla sin kompetens att tänka kreativt, samarbeta och förhandla
- kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- utbildning, yrken och näringsliv ur den studerandes och samhällets synvinkel
- komplettering av språkprofilen med tanke på framtida behov
- kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenliv
- teamarbete, företagsamhet, innovationer

Lokal precisering

- strukturer: översättningsproblem

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället. De färdigheter den studerande får av studieavsnittet underlättar hens övergång till fortsatta studier och arbetsliv samt stärker hens samhälleliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms den studerandes kunskaper och färdigheter att uttrycka sig i mer formella sammanhang samt att tolka och producera formella texter. Samtidigt bedöms även den samhälleliga kompetensen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar du dig med olika utbildningsvägar och arbetsliv samt fördjupar uppfattningen om språkfärdigheter som arbetslivsfärdighet och socialt kapital i en föränderlig värld. Du förbereder dig för fortsatta studier, förstärker din vardagskompetens och utvecklar din beredskap för kontinuerligt lärande.

Språk och kultur, 2 sp (FIMo6)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FIM6), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om det finska språkets strukturer och uttryckssätt*
- *utveckla sina färdigheter att analysera och tolka olika typer av texter och förstå språkets, litteraturens och olika konstformers betydelse för samhället, gemenskapen och för individen*
- *kunna närma sig olika slags genrer, i synnerhet skönlitterära, och reflektera över deras olika uttrycksformer*
- *bredda och utveckla sina läsfärdigheter på finska, i synnerhet i skönlitterära texter.*

Centralt innehåll

Språk och kultur

- *språkets, litteraturens och kulturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor, språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *ordkonst*
- *centrala drag och teman i den finska skönlitteraturen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet stärker den studerandes kännedom om det finska kulturarvet och erbjuder tex. via konsten många olika synvinklar för att granska olika frågor och på så sätt stärka den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms tex. den studerandes kunskaper och färdigheter att analysera skönlitterära texter och olika konstformer. Av den globala och kulturella kompetensen bedöms tex. den studerandes kännedom om det finska kulturarvet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker du din uppfattning om vilken betydelse språket, litteraturen och kulturen har för den egna identiteten och för samhället. Du utvecklar och fördjupar din kännedom om och förståelse för finsk litteratur, kultur och olika konstformer, samt kunskap om det finska språket som kreativt uttryckssätt.

Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin färdighet att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källor och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig*
- *utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp*
- *stärka sina färdigheter att producera texter om aktuella teman*
- *hitta texter som intresserar hen samt muntligt och skriftligt delta i debatter kring dem.*

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- *skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter*
- *skriva texter med annat material som grund*
- *språkriktighet*
- *analysera och producera medietexter*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån studerandes behov*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen övas med huvudpunkten på den skriftliga kommunikationen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes kunskaper och färdigheter att analysera och producera både faktatexter och fiktiva texter samt texter inom olika genrer.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt genom t.ex. skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika uppgifter i avsnittet. Även i den summativa bedömningen tas den kommunikativa kompetensen i beaktande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet fördjupar du dina färdigheter i att tolka och producera olika slags textgenrer. Därutöver utvecklas dina färdigheter att fungera som en världsmedborgare som har kunskap, färdighet och vilja att delta också i mer krävande debatter om aktuella och globala frågor. Perspektiven granskas utifrån dina intressen och behov.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sina kunskaper kring de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer
- utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation
- utveckla sin förståelse för språkliga varianter
- öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- talets olika särdrag, språkliga mönster och egenskaper
- förfaringssätt vid förhandlingar, möten, debatter, diskussioner och olika typer av framträdanden
- dialogisk kommunikation

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen övas med huvudpunkten på den muntliga kommunikationen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms den studerandes färdigheter att tala och uppträda på finska i olika formella och informella situationer. I studieavsnittet ingår prov i muntlig språkfärdighet som utarbetats av Utbildningsstyrelsen eller andra prestationer enligt separata anvisningar.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt genom t.ex. skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika uppgifter i avsnittet. Även i den summativa bedömningen tas den kommunikativa kompetensen i beaktande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet fördjupas och mångsidigt övas dina muntliga språkfärdigheter samt du får verktyg för att kontinuerligt utveckla dina muntliga språkkunskaper. I studieavsnittet ingår prov i muntlig språkfärdighet som utarbetats av Utbildningsstyrelsen eller andra prestationer enligt separata anvisningar.

Repetition, 2 sp (FIMI9)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa och bredda sina språkkunskaper inför studentprovet i finska

Centralt innehåll

Lokal precisering

- studentprovets olika delområden: hör- och läsförståelse, uppsatsskrivning, strukturer och öppna frågor
- språkvård och översättning
- vid behov repetition av grammatik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens för välbefinnande genom att hen utvecklar sin förmåga att identifiera och använda sig av sina styrkor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet bedöms de olika aspekterna av språket (tex. hörförståelse, läsförståelse, förmågan att producera text). Detta hjälper också den studerande att identifiera sina styrkor, vilket främjar kompetensen för välbefinnande. Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du övar och repeterar hör- och läsförståelseprov, öppna frågor, uppsatser, översättning och språkvård inför studentprovet. Studieavsnittet erbjuds i första hand åt de som ämnar skriva finska inom en snar framtid.

Kultur i hemlandet, 2 sp (FIMI10)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation

- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en autentiskt miljö med det andra inhemska språket och i olika sociala sammanhang. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett tvärvetenskapligt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med en inhemsk vänskola.

7.18.3. Finska, B1-lärokurs (TKFIB1)

Läroämnets uppdrag

Studieavsnitt

Studiefärdigheter och språkidentitet, 1 sp (FINB1o1)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINB11), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt använda sina språkfärdigheter*
- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet*
- *analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärande*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *lära sig använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B1.1.*

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- *utarbete en personlig språkprofil*
- *ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska*
- *det vidgade textbegreppet och textgenrer som är relevanta för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter*
- *språk och identitet, den individuella språkliga repertoaren, tvåspråkighet, flerspråkighet, relation mellan olika språk och språkformer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande behandlas genom att den studerande får bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes kompetens för välbefinnande och tilltro till sina egna förmågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet introduceras målen för språkstudierna i gymnasiet i förhållande till det kontinuerliga lärandet och framtidens behov i en föränderlig och flerspråkig värld. Studieavsnittet vänjer dig vid språkstudier på gymnasienivå, där finskan används så mycket som möjligt, och utvecklar dina studiefärdigheter och språkliga identitet samt färdigheter i självvärdering och kamratrespons.

Miljö och kommunikation, 3 sp (FINB1o2)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och kommunikation, 3 sp (FINB12), Obligatorisk

Mål

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier
- fördjupa sin förmåga att läsa, aktivt diskutera och lyssna på andra
- kunna använda språket aktivt i olika slags kommunikationssituationer och i växelverkan med andra
- kunna ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

Miljö och kommunikation

- aktiviteter och kommunikationssituationer i vardagen och närmiljön
- självvärdering och kamratrespons
- etiska spelregler i kommunikation
- teman som anknyter till mänskliga relationer och välbefinnande
- texter med anknytning till natur, miljö och turism

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

I studieavsnittets stärks den kommunikativa kompetensen genom att den studerande uppmuntras att modigt använda språket och att utveckla de egna kommunikativa färdigheterna samt att agera etiskt i olika miljöer och sociala sammanhang. Uppgiften är att reflektera över vilken etisk inverkan språk och språkkunskap har i olika kommunikationssituationer. I studieavsnittet öppnar man upp begreppet konstruktiv kommunikation (mediering) som ett centralt begrepp inom språkkunskapens delområden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet uppmuntras du att modigt använda språket och att utveckla de egna kommunikativa färdigheterna samt att agera etiskt i olika miljöer och sociala sammanhang. Du övar att reflektera över vilken etisk inverkan språk och språkkunskap har i olika kommunikationssituationer.

Media, samhälle och hållbar framtid, 2 sp (FINB1o3)

Studieavsnittets moduler

- Media, samhälle och hållbar framtid, 2 sp (FINB13), Obligatorisk

Mål

Media, samhälle och hållbar framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang
- analysera och producera texter med betoning på språkliga drag som kännetecknar olika genrer
- utveckla sina färdigheter att söka information, presentera och diskutera olika texter och inhämtad information, både individuellt och tillsammans med andra
- öva sig att sammanfatta olika typer av texter
- utveckla sin förmåga att uttrycka egna åsikter i växelverkan med andra.

Centralt innehåll

Media, samhälle och hållbar framtid

- mediekritik, källkritik, censur, yttrandefrihet, informationshantering, upphovsrätt och plagiat
- språkets funktion som verktyg för att söka, analysera, tolka, dela och presentera information
- aktivt medborgarskap som individ och i grupp
- innovationer som stödjer hållbar utveckling och olika framtidsvisioner
- texter i anknytning till teknik, samhälle och hållbar utveckling

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittets uppgift är bland annat att den studerande stärker sina färdigheter att agera miljömedvetet och därmed utvecklar sin etiska kompetens och miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dina färdigheter i att analysera och tolka multimodala texter samt att söka, kritiskt granska och använda information. Du utvecklar kunskap om olika slags textgenrer, samt stärker dina färdigheter att ställa frågor, hitta svar eller lösningar på problem gällande framtidens utmaningar, både individuellt och i grupp, samt att agera miljömedvetet.

Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINB104)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINB14), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin förmåga att tolka och producera kortare formella texter och att uttrycka sig i mer formella sammanhang
- uppmuntras att använda finska i olika kommunikationssituationer i studier och arbete
- utveckla sina färdigheter att behandla ämnesområden som anknyter till studier och arbetsliv
- utveckla sin kompetens att tänka kreativt, förhandla och samarbeta
- fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för studier och karriärplanering
- kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- utbildning, yrken och näringsliv ur den studerandes synvinkel
- komplettering av språkprofilen för framtida behov
- teamarbete, företagsamhet och innovation
- kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenlivet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studieavsnittets uppgift är att den studerande ska bekanta sig med utbildningsvägar och arbetsliv samt fördjupa sin uppfattning om språkfärdigheter som arbetslivsfärdighet och socialt kapital i en föränderlig värld. Detta förstärker den studerandes samhälleliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar du dig med utbildningsvägar och arbetsliv samt fördjupar din uppfattning om språkfärdigheter som arbetslivsfärdighet och socialt kapital i en föränderlig värld. Du förbereder dig för fortsatta studier, förstärker din vardagskompetens och utvecklar din beredskap för kontinuerligt lärande.

Språk och kultur, 2 sp (FINB105)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FINB15), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målet med modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om olika genrer med anknytning till olika konstformer*
- *tolka och producera olika slags texter*
- *fördjupa sin förståelse för värderingar som konsten som text förmedlar och förstå konstens betydelse för samhället, gemenskapen och för individen*
- *reflektera över och presentera olika konstformer.*

Centralt innehåll

Språk och kultur

Centralt innehåll

- *språkets, kulturens och litteraturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor och språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *centrala drag och teman i finsk litteratur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studieavsnittets uppgift är att utveckla och fördjupa den studerandes kännedom om finsk litteratur, kultur och olika konstformer och att uppmuntra hen till litterära och kulturella upplevelser, vilket förstärker den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen.

Global och kulturell kompetens

Under studieavsnittet ska den studerande fördjupa sin förståelse för språkets, litteraturens och konstens betydelse för det finska samhället, samt kännedom om det finska språket som kreativt uttryckssätt. Global och kulturell kompetens som en del av studieavsnittet ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Studieavsnittet stärker den studerandes kännedom om det finska kulturarvet och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklas och fördjupas din kännedom om finsk litteratur, kultur och olika konstformer och du blir uppmuntrad till litterära och kulturella upplevelser. Du fördjupar din förståelse för språkets, litteraturens och konstens betydelse för det finska samhället, samt kännedom om det finska språket som kreativt uttryckssätt.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINB16)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINB16), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunika*
- *utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag, språkliga mönster och egenskaper*
- *dialogisk kommunikation*
- *kulturbundna, särskilt finska särdrag i muntlig kommunikation*
- *autentiska språkmiljöer och autentisk språkanvändning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas mångsidigt under studieavsnittet. Studieavsnittets uppgift är att fördjupa och mångsidigt öva muntliga språkfärdigheter samt att ge den studerande verktyg för att kontinuerligt utveckla sina muntliga språkkunskaper. Uppgiften är att den studerande ska förstå vilken betydelse muntlig kommunikation har i människorelationer, inom studier och arbetsliv. Uppgiften är också att stärka den studerandes färdigheter i att förhandla samt att värdesätta och ta andra i beaktande i kommunikationssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupas och mångsidigt övas dina muntliga språkfärdigheter. I avsnittet ingår prov i muntlig språkfärdighet som utarbetats av Utbildningsstyrelsen eller andra prestationer enligt separata anvisningar.

Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINB17)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINB17), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sina färdigheter att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källor, att tänka självständigt och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig
- utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp
- utveckla sina färdigheter att behandla aktuella teman
- hitta texter som intresserar hen och använda dessa som underlag för fortsatt kommunikation.

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter
- språkriktighet
- globalt ansvar
- teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittets uppgift är att den studerande fördjupar sina färdigheter i att tolka och producera olika slags textgenrer, vilket förstärker den studerandes kommunikativa kompetens. Tyngdpunkten ligger på den skriftliga kommunikationen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på uppnåendet av studieavsnittets mål och på den studerandes utveckling av mångsidig kompetens. Utvecklingen av den studerandes kunskaper och kompetenser stöds under hela studieavsnittet genom formativ bedömning, t.ex. vägledande och uppmuntrande feedback. Den summativa bedömningen beaktar den studerandes förmåga att analysera och tillämpa kunskap samt fördjupa sina kompetenser. Bedömningsgrunderna beaktar den studerandes målinriktade aktivitet samt skriftliga och muntliga uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dina färdigheter i att tolka och producera olika slags textgenrer. Under studieavsnittet utvecklas även dina färdigheter att fungera som en världsmedborgare som har kunskap, färdighet och vilja att delta i debatter kring aktuella och globala frågor.

7.19. Främmande språk (VK)

Läroämnets uppdrag

Språkämnen är både kunskaps- och färdighetsämnen och ett eget vetenskapsområde. Undervisningen i språk ska fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkliga medvetenhet som den studerande har tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen.

Främmande språk är en del av gymnasiets språkpedagogik, som syftar till att identifiera och lyfta fram de gemensamma uppdrag som språkundervisningen i gymnasiet har samt att synliggöra språkens betydelse för undervisningen och lärandet överlag. Språkundervisningen i gymnasiet ska utveckla den studerandes flerspråkighet, vilket innebär kunskaper i modersmålet, nationalspråken och främmande språk samt språkliga varianter av dessa såsom dialekter. Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt samt utvecklar hens multilitteracitet och förmåga att fungera i olika språkgemenskaper. Den studerande ska uppmuntras att använda olika språk på ett mångsidigt sätt med beaktande av språkkunskapens olika delområden och att värdesätta all språkkunskap.

Undervisningen i främmande språk grundar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar till exempel skrivna, talade, visuella och audiovisuella texter eller kombinationer av dessa. Texterna kan vara berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande, fiktiva texter eller faktatexter samt vardagliga eller institutionella situationer som kräver olika slags kommunikationsfärdigheter.

Uppdraget för undervisningen i främmande språk är att på ett mångsidigt sätt utveckla den studerandes kunskaper i respektive språk. Den studerande utvecklar mångsidiga språkkunskaper genom att tolka och producera olika typer av texter inom olika genrer. Den studerande framskrider från grundläggande till mångsidiga färdigheter och tillägnar sig först ett vardagligt språk för att sedan lära sig ett mer abstrakt språk som används inom olika vetenskapsområden. Den studerande handleds i att utveckla sina kunskaper i olika språk, att vidga sin flerspråkiga kompetens och utveckla sina metaspråkliga färdigheter, det vill säga förmågan att förstå och använda sig av språkets strukturer och funktioner samt sambanden mellan olika språk. Den studerande övar ett mångsidigt språkbruk med hjälp av olika texter och kontexter. Den studerande lär sig söka och bearbeta, producera, dela samt utvärdera information.

Koder

Koderna för främmande språk består av språkets bokstavsbeteckning, lärokursens nivåbeteckning och modulens nummer. Följande koder används för de främmande språken:

EN = engelska

LA = latin

FR = franska

SA = samiska

TY = tyska

RY = ryska

IA = italienska
SP = spanska
PO = portugisiska
KI = kinesiska
JP = japanska
AR = arabiska
SX = annat språk

I grunderna för gymnasiets läroplan används bokstavskoden FS för främmande språk med undantag för engelska, samiska och latin. För asiatiska och afrikanska språk används i grunderna för gymnasiets läroplan bokstavskoden FSAA. I den lokala läroplanen ska man i stället för dessa koder använda de bokstavskoder som fastställts för respektive språk ovan.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i främmande språk ska man behandla teman som bidrar till att språkinläringen utgör en del av gymnasieundervisningens ämnesshelheter och arbetet över läroämnegränserna. I undervisningen i de främmande språken kan man samarbeta inom de olika lärokurserna i främmande språk och med andra läroämnena. Samtidigt bidrar undervisningen till att skapa en förståelse för och kopplingar till livsskeden efter gymnasiet, studier och arbetsliv. Språkämnen utgör kunskaps- och färdighetsämnen som ger den studerande verktyg för att känna igen, utveckla och tillämpa sin mångsidiga kompetens och för att analysera värderingar och attityder. Språkundervisningen grundar sig också på egna fack- och vetenskapsområden som erbjuder ytterligare dimensioner, såsom sociolingvistik, kognitiv språkvetenskap eller textforskning, för att iakttä och analysera de mångsidiga kompetenserna. De olika delområden som utgör den mångsidiga kompetensen bildar innehåll för undervisningen, mål för arbetet och grunder för valet av olika lärmiljöer, arbetssätt eller metoder. Mångsidig kompetens i undervisningen i främmande språk syns bland annat i att den studerande ska lära sig ifrågasätta och reflektera över orsakssamband. Språken ger den studerande möjlighet att utveckla sin kreativa verksamhet genom att pröva på olika sätt att studera språk samt att granska de teman som behandlas ur ett intellektuellt och estetiskt perspektiv.

Genom studier i främmande språk får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes **kompetens för välbefinnande och kommunikativa kompetens** och tilltro till sina egna förmågor. Empati, gott uppförande och element som ingår i konstruktiv kommunikation (mediering) ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för fortsatta studier och arbetsliv samt för att bygga upp sin språkliga identitet.

Språkämnen kombinerar olika fack- och vetenskapsområden och skapar kontaktytor till andra läroämnena och **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Temastudier och studier som överskrider läroämnegränserna uppmuntrar den studerande att även använda sina begränsade kunskaper i olika språk samt sin flerspråkiga kompetens. Det är viktigt att temahelheter, olika frågor och lösningar behandlas kollaborativt. I undervisningen eftersträvar man situationer i vilka den studerande under trygga omständigheter ges möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studier och kunskaper i främmande språk ger den studerande möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. Samtidigt kan man ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. I språkundervisningen är målet att utveckla de kognitiva färdigheterna och den analytiska förmågan genom att använda mångsidiga undervisningsmetoder som fokuserar på den studerande samt genom att erbjuda meningsfulla, produktiva och tillräckligt krävande uppgifter.

Studierna i främmande språk stärker den studerandes **samhälleliga kompetens**. Undervisningen ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället och den internationella världen. Samtidigt skapar man kopplingar till demokratifostran och jämlikhetsperspektiv, liksom även till språkfrågor såsom språkliga majoriteter och minoriteter, språkpolitik och minskad språklig mångfald. De färdigheter och kontakter den studerande får av studierna i främmande språk underlättar hens övergång till fortsatta studier, arbetsliv och uppgifter som förutsätter medborgaraktivitet.

Studierna i främmande språk stärker **etisk kompetens och miljökompetens** genom att ge den studerande möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Klimatförändringen och ohållbara konsumtionsvanor och att naturens mångfald och den språkliga diversiteten minskar är globala problem som språkundervisningen ger verktyg för att lösa. Under studierna stärks den studerandes färdigheter och man söker kopplingar för att finna och bearbeta gemensamma lösningar. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar och att utveckla sin ansvarskänsla och agera konstruktivt i olika sammanhang.

Global och kulturell kompetens som en del av studierna i främmande språk ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete och för att granska globala frågor fördjupar den studerandes färdigheter att fungera som världsmedborgare och ger hen möjligheter till mångsidigt och kreativt samarbete. Språkstudierna stärker den studerandes kännedom om kulturarven och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.

Mål

Språk och lärokurs	Förmåga att kommunicera (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)	Förmåga att tolka (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)	Förmåga att producera (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)
Engelska A-lärokurs	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Asiatiska och afrikanska språk, A-lärokurs	A2.2–B1.1	A2.2–B1.1	A2.2–B1.1
Övriga språk, A-lärokurs	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
Engelska B1-lärokurs	B1.2	B1.2	B1.2
Övriga språk, B1-lärokurs	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Engelska B2-lärokurs	B1.1	B1.1	B1.1
Övriga språk, B2-lärokurs	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Engelska B3-lärokurs	B1.1	B1.1	A2.2
Asiatiska och afrikanska språk, B3-lärokurs	A2.1	A2.1 (talat språk) A1.3 (skriven text)	A2.1 (talat språk) A1.3 (skriven text)
Övriga språk, B3-lärokurs	A2.1	A2.1	A2.1

De allmänna målen för undervisningen i främmande språk är kopplade till kulturell och språklig mångfald, studiefärdigheter, kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera text. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kulturell och språklig mångfald

Målet är att den studerande ska

- uppmuntras som språkanvändare i en globaliserad värld där målet inte är kunskaper på modersmålsnivå utan ökad konstruktiv kommunikation och ömsesidig förståelse
- visa att hen har kunskaper, färdigheter och vilja att fungera konstruktivt och kreativt i en kulturellt mångsidig värld
- uppleva att det är meningsfullt att utöka sin språkliga repertoar.

Studiefärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna ställa upp mål och utvärdera sin utveckling som en del av den pågående läroprocessen
- identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden som språkstuderande
- effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk
- bilda sig en uppfattning om att utvecklingen av språkkunskaperna som process fortsätter också efter gymnasiestudierna.

Kommunikationsfärdigheter, färdighet att tolka och producera text

Målet är att den studerande ska

- vänja sig vid och våga använda språket i olika situationer och på ett mångsidigt sätt
- få erfarenhet av målspråkets många olika studiemiljöer och miljöer för språk användning
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till den nivå som ställts upp i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) enligt tabellen ovan samt ställa upp sina egna mål, utvärdera utvecklingen av sina kunskaper och vidareutveckla dem.

Bedömning

Bedömningens uppdrag i främmande språk är att stödja den studerandes utveckling att fungera på ett främmande språk. En mångsidig bedömning och en lyckad, uppmuntrande respons ska stödja den studerandes tilltro till sina förmågor och stärka studiemotivationen.

Bedömningen och den övriga responsen ska grunda sig på den studerandes förmåga att behärska de färdigheter och centrala innehåll som ställts upp som mål för lärokursen. För att förstå och utveckla det egna och gruppens kunnande och läroprocesser används självvärdering och kamratrespons.

Bedömningen ska grunda sig på målen för kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera texter samt målen som är kopplade till kulturell och språklig mångfald. Föremål för bedömningen är även den studerandes studiefärdigheter, såsom utvecklingen av studiestrategier och arbetssätt som stödjer lärandet.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen (CEFR) ska i tillämpliga delar användas som stöd för bedömningen och som verktyg för läraren och för den studerandes självvärdering och för kamratrespons. Som stöd för bedömningen kan man också använda internationellt erkända examenssystem i främmande språk som är kopplade till den gemensamma europeiska referensramen med sex kunskapsnivåer för språk.

I början av studierna ska responsen fokusera på den studerandes förmåga att utveckla sina färdigheter att studera språk. I takt med att studierna framskrider kan man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Vitsordet ska systematiskt beakta samtliga delområden inom språkkunskaperna även om det förekommer skillnader mellan vad de olika studieavsnitten betonar.

Bedömning av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2019, 37 § 4 mom.)

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Som bilaga till betygen som avses i [Gymnasielagens 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. (Gymnasielagen 714/2019, 39 § 3 mom.)

I samband med de obligatoriska och valfria studierna i de främmande språken bedöms även den studerandes muntliga språkfärdighet.

I den valfria modulen 8 i A-lärokursen och den valfria modulen 6 i B1-lärokursen i främmande språk ska bedömningen basera sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar. Förutsättningarna för bedömning av studieavsnitten som bildas av ovannämnda moduler uppfylls när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för studieavsnittet och avlagt det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller visat andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

Med undantag för latin bedöms den studerandes muntliga språkfärdigheter i fråga om lärokurserna B2 och B3 i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Provet i muntlig språkfärdighet som ingår i studierna eller andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar bedöms i förhållande till målen som ställts upp för språket och lärokursen i fråga i grunderna för gymnasiets läroplan.

Intyg över provet i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller prestationer i enlighet med separata anvisningar ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

7.19.1. Främmande språk, engelska, A-lärokurs (VKENA1)

Studieavsnitt

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Engelskan som globalt språk, 3 sp (ENAO2)

Studieavsnittets moduler

- Engelskan som globalt språk, 3 sp (ENA2), Obligatorisk

Mål

Engelskan som globalt språk

Målen för modulen är att den studerande ska

- *identifiera sätt att utveckla konstruktiv kommunikation*
- *utveckla sina strategier för konstruktiv kommunikation och sin problemlösningsförmåga*
- *stärka sina kommunikationsfärdigheter och sin språkliga självkänsla*
- *fördjupa sin kunskap om engelskans ställning med hänsyn till den kulturella och språkliga mångfalden.*

Centralt innehåll

Engelskan som globalt språk

- *engelska som modersmål, andraspråk, officiellt språk och globalt språk*
- *internationella sammanhang i vardagen och i närmiljön, mobilitet*
- *internationella relationer*
- *konstruktiv kommunikation, betydelseförhandlingar och verbalisering som medel för att stärka välbefinnande och självkänsla*
- *talares olika bakgrund och hur status påverkar*
- *ljudbildning och talproduktion; olika varianter av engelska och jämförelse med andra språk*
- *kommunikationsstil i olika medier*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

I avsnittet tränas den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får bekanta sig med hur konstruktiv kommunikation kan utvecklas och utveckla sina strategier för konstruktiv kommunikation. Den studerande får stärka sina kommunikationsfärdigheter genom att exempelvis diskutera eller lösa problem tillsammans med andra studerande.

Global och kulturell kompetens

I avsnittet tränas den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får lära sig mer om kulturell och språklig mångfald, mobilitet samt internationella sammanhang i vardagen och i närmiljön, vilket stärker den studerandes färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, multimediala arbeten, muntliga framträdanden, grupparbeten och prov.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika kommunikativa uppgifter i avsnittet.

Den globala och kulturella kompetensen bedöms formativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren eller självvärdering i samband med uppgifter eller moment som utvecklar kompetensen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du lära dig mera om engelskan som ett lingua franca i globala kontexter och kommunikationssituationer. Du får också stärka dina kommunikationsfärdigheter och din språkliga självkänsla och lära dig om konstruktiv kommunikation.

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENAO3)

Studieavsnittets moduler

- Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3), Obligatorisk

Mål

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt

Målen för modulen är att den studerande ska

- göra egna tolkningar av olika texter som anknyter till temat*
- kunna producera mångsidiga texter om kulturella teman och fenomen som är viktiga för hen själv*
- stärka färdigheterna att använda reflektion som ett verktyg för att lära sig språk.*

Centralt innehåll

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt

- kreativ verksamhet*
- kulturens och konstens betydelse för individen och samhället*
- olika sätt att uttrycka sig själv som en del av identitetsskapandet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

I avsnittet tränas den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att den studerande får tolka och producera mångsidiga texter om kulturella fenomen och teman. Den studerande får träna sin uttrycksförmåga genom mångsidigt och kreativt arbete som delvis sker som samarbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av olika uppgifter exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, multimediala arbeten, muntliga framträdanden, grupparbeten och prov.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering på ett projektarbete eller olika delmoment i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du fördjupa din kulturella förståelse genom att lära dig mera om språklig och kulturell mångfald. Avsnittet tar upp olika konstarter och vi granskar hur värderingar och betydelser förmedlas genom kulturen till individen och samhället. Du får träna på att tolka och producera texter som anknyter till avsnittets teman.

Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENAO4)

Studieavsnittets moduler

- Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4), Obligatorisk

Mål

Engelskan som ett verktyg för att påverka

Målen för modulen är att den studerande ska

- bekanta sig med aktuella ämnen i medierna och bakgrunden till dem
- utveckla sina färdigheter att uttrycka och analysera åsikter samt argumentera utifrån fakta
- använda olika informationskällor, lärmiljöer eller sätt att producera texter.

Centralt innehåll

Engelskan som ett verktyg för att påverka

- att påverka i civilsamhället
- människorättsfrågor, jämlikhet
- individens ansvar och skyldigheter, yttrandefrihet
- förhandlingsfärdigheter (vardagliga och institutionella)
- mediernas roll när det gäller att forma attityder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

I studieavsnittet utvecklas den samhälleliga kompetensen genom att den studerande får öva språkliga och kulturella färdigheter för att delta och aktivt påverka i samhället. Den studerande får öva att uttrycka och analysera åsikter, använda olika informationskällor och producera information samt utöka sina kunskaper om demokratiförståelse och jämlikhetsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av olika uppgifter exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, multimediala arbeten, muntliga framträdanden, grupparbeten och prov.

Den samhälleliga kompetensen bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering på ett eller flera delmoment i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du bekanta dig med aktuella teman i medierna och öva dig i att kritiskt läsa och söka information samt att själv tillämpa och producera information. Vi granskar delaktighet, aktivt agerande och uppbyggande av demokrati på engelska.

Ekologisk forskning och en hållbar framtid, 3 sp (EKOo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENAO6)

Studieavsnittets moduler

- Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENAO6), Obligatorisk

Mål

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för fortsatta studier och karriärplanering*
- *uppmuntras att använda engelska i olika kommunikationssituationer som anknyter till studier och arbete*
- *utveckla sina färdigheter att uttrycka sig även i formella sammanhang.*

Centralt innehåll

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv

- *planering av fortsatta studier och karriär, karriärflexibilitet*
- *komplettering av den studerandes språkprofil för framtida behov*
- *nationella eller internationella organisationer eller företag som arbetsgivare*
- *hur den unga vuxna på väg in i arbetslivet hanterar vardagen och ekonomin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Kommunikativ kompetens**

I studieavsnittet tränas den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får använda engelska i olika kommunikationssituationer som anknyter till studier och arbete, vilket inbegriper ett stärkande av färdigheterna i konstruktiv kommunikation. Den studerande får även utveckla sina färdigheter att uttrycka sig i formella sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av olika typer av uppgifter exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, multimediala arbeten, muntliga framträdanden, grupparbeten och prov.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering på ett eller flera delmoment i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du lära dig mer om planering av fortsatta studier och karriär samt arbetsliv, även i relation till internationella sammanhang. Därtill behandlar vi ekonomi och språkfärdigheter som en arbetslivsfärdighet. Vid behov får du komplettera språkprofilen för framtida behov.

Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7)**Studieavsnittets moduler**

- Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7), Valfri

Mål

Miljö och hållbar livsstil

Målen för modulen är att den studerande ska

- *stärka sina färdigheter att söka information, särskilt med hänsyn till källkritik*
- *utveckla sin förmåga att tänka genom att utnyttja språkkunskaperna för att analysera olika orsakssamband*
- *delta också i mer krävande muntliga eller skriftliga kommunikationssituationer.*

Centralt innehåll

Miljö och hållbar livsstil

- *globala miljöfrågor, till exempel klimatförändringen*
- *hållbar livsstil i den studerandes eget liv*
- *exempel på internationella avtal eller avtalsförhandlingar*
- *lösningfokusering*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittet utvecklar den etiska kompetensen och miljökompetens genom att den studerande får fördjupa kunskaper och färdigheter som ger beredskap att delta i debatter kring globala miljöfrågor. Den studerandes förmåga att analysera orsakssamband tränas samt förmågan att söka och utvärdera information. Den studerande handleds i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar och att utveckla sin ansvars känsla.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av olika uppgifter exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, multimediala arbeten, muntliga framträdanden, grupparbeten och prov.

Den studerandes träning av etisk kompetens och miljökompetens bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering på ett eller flera delmoment i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du utveckla dina färdigheter att fungera som en världsmedborgare som har kunskap, färdighet och vilja att delta i debatter kring globala miljöfrågor. Vi diskuterar utifrån den egna livsmiljön men kommer också in på hur internationella organisationer hanterar frågor om hållbar livsstil.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin förståelse för de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer
- utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation
- utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter
- öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- talets olika särdrag
- hur olika bakgrund och olika modersmål hos dem som använder engelska påverkar talsituationen
- dialoger
- teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

I avsnittet tränas den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får fördjupa sin förståelse för de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer. Den studerande får utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation och sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter genom exempelvis diskussionsuppgifter, muntliga anföranden och hörförståelseuppgifter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittets bedömning baserar sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt under studierna genom utvärdering av exempelvis läxförhör, ljudinspelningar, gruppdiskussioner och muntliga framträdanden.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika kommunikativa uppgifter i avsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du mångsidigt öva dina muntliga språkfärdigheter samt tillägna dig verktyg för att kontinuerligt utveckla dina muntliga språkkunskaper. Du får även stärka dina färdigheter att förhandla samt att respektera och ta hänsyn till andra. I avsnittet ingår prov i muntlig språkfärdighet som utarbetats av Utbildningsstyrelsen.

Repetition, 2 sp (ENAI9)

Mål

Lokal precisering

- känna till och kunna öva sig på de olika delarna i studentprovet i engelska

- vara medveten om olika strategier för provets delar
- skapa rutiner vad gäller utförandet av studentprovet

Centralt innehåll

Lokal precisering

- repetition av centrala strukturer och grammatik
- textförståelse
- hörförståelse
- olika typer av textproduktion

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen tränas genom att den studerande får använda, värdesätta och stärka alla sina kunskaper i engelska språket i samband med repetitionsuppgifter och förberedelser inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av olika uppgifter exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, läs- och hörförståelseuppgifter och prov.

Den kommunikativa kompetensen bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering på olika delmoment i studieavsnittet.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du förbereda dig för studentskrivningarna genom att studera texter från ämnesområden som berör globala utvecklingslinjer, aktuella händelser och olika världsbilder. Du får öva läs- och hörförståelse med hjälp av gamla studentexamensprov samt även uppsatsskrivning.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (ENAI10)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse

- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett tvärvetenskapligt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.19.2. Främmande språk, franska, B2-lärokurs (FRAB2)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Vår gemensamma vardag, 2 sp (FRAB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Lokal precisering

- kunna producera korta texter
- kunna urskilja enskilda fakta i en text
- kunna producera långsamt tal kring bekanta ord
- kunna berätta om några bekanta teman i mer varierande rutinmässiga kommunikationssituationer

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- strategier för konstruktiv kommunikation
- varierande lärstrategier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stärker kompetensen för välbefinnande genom att ytterligare stödja den studerande att utveckla tilltro till sina egna förmågor. Genom att granska olika faktorer, s.s. empati och gott uppförande, som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter, fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens och sina färdigheter att lära sig språk via mångsidig feedback i kommunikativa övningar, genom att analysera sina styrkor och utmaningar samt känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Den mångsidiga kompetensen bedöms med hjälp av t.ex. kamrat- och självutvärdering. Kamratutvärderingen kan ske t.ex. i små grupper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig prata om dagliga rutiner och vardagssysslor och att uttrycka din åsikt. Under studieavsnittet övar du att skriva enkla meddelanden, du får en större förståelse för den grundläggande grammatiken och du fortsätter att utveckla dina lärstrategier.

Min mångkulturella miljö, 2 sp (FRAB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Lokal precisering

- behärska uttalet som stöd för kommunikationen
- kunna grundläggande kommunikationskoder på målspråket
- delta mer aktivt i olika kommunikationssituationer och utnyttja varierande strategier, såsom kroppsspråk och gester
- behärska det mest centrala ordförrådet de centrala satsstrukturerna i enkel textproduktion
- öka sin förståelse av text

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturell kompetens stärks via kunskap om seder och bruk både både vad gäller vardag och fest i språkområdets olika delar. Språkstudierna stärker samtidigt den studerandes kännedom om det egna kulturarvet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker etisk kompetens och miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar samt utvecklar sin ansvarskänsla för att agera konstruktivt i olika sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av muntliga- och skriftliga produktioner samt läsförståelse. Bedömning av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på aktivt deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig mera om skillnader i språkkulturer och sociala koder mellan Finland och den franskspråkiga världen.

Hälsa och välbefinnande, 2 sp (FRAB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring ett bekant ämne genom interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna framföra enkla önskemål och ta en mer aktiv roll i en kommunikativ situation
- kunna förstå autentiskt tal kring bekanta teman
- behärska de mest centrala ordförrådet och det mest centrala strukturerna i textproduktion
- kunna reflektera över sina mångsidiga språkkunskaper

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- kännetecken för ett välmående samhälle

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att ge en djupare förståelse för vad välbefinnande kan betyda både individuellt och i gemenskaper. Den studerande förstår att empati och öppenhet för det obekanta är förutsättningar för en konstruktiv kommunikation.

Målet är att den studerande värdesätter sin utökade språkkunskap och blir modigare i att vilja använda de egna förmågorna. Den studerande utvärderar sina framsteg i studierna och handleds

i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper kan ha för de egna fortsatta studierna och den studerandes arbetsliv.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att lyfta upp i grundstenar i ett välmående samhället såsom demokrati och jämlikhet

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med skriftliga- och muntliga produktioner samt till exempel hörförståelse med autentiskt tal. De mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av till exempel parreflexion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet övar du dig i att diskutera och uttrycka din åsikt om aktuella teman i den franskspråkiga världen. Studieavsnittet lyfter upp frågor som gäller vardagslivet, kommunikation och välbefinnande.

Kultur, 2 sp (FRAB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring utökat antal bekanta ämnen med hjälp av interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna delta i en kommunikativ situation med några verbala fraser
- kunna framföra och besvara önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå förutsägbara, enkla texter med begränsat ordförråd
- kunna med enkla meningar producera text kring vardagliga, konkreta och för hen viktiga saker

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets centrala kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom temahelheter som behandlas mångsidigt och där den studerande får möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studeranden uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om språk- och kulturområdets olika aktuella kulturella teman. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för det egna kulturarvet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och t.ex. ett eget fördjupat arbete kring ett tema som relaterar till innehållet i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad är aktuellt just nu i de franskspråkiga länderna? Du lär dig mera om de franska ländernas kultur, bl.a. musik och film samt blir bekant med uttryck och fraser som ungdomar använder. Studiebesök eller ett kreativt eget projekt kan ingå.

Framtid och studier, 2 sp (FRAB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna utnyttja något av samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna tillämpa sådana fraser och gester som hör till målspråket
- kunna framföra och besvara enkla önskemål och vissa invitationer
- kunna förstå autentiskt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring några bekanta teman och teman
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- lokala och internationella påverkningskanaler

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att undervisningen erbjuder språkliga och kulturella färdigheter och verktyg som behövs för att delta och aktivt påverka i samhället och på den internationella arenan.

Studierna i främmande språk ger studerande färdigheter och kontakter som underlättar övergången till fortsatta studier och arbetsliv.

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom en djupare förståelse för vad som stärker eller hotar välbefinnande i studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av aktivt deltagande i diskussion samt t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar skola, fortsatta studier, arbetsliv och framtidsplaner. Du fördjupar din förståelse av olika kommunikationskulturer och skillnaderna i de olika språkområdena.

Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (FRAB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna utbyta tankar och information i bekanta situationer och hålla igång en enkel konversation
- kunna i viss mån utnyttja samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen

- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna artigt framföra förslag, invitationer och ursäkter samt besvara sådana
- kunna förstå tydligt autentiskt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring bekanta teman och teman som intresserar och känns viktiga
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion
- kunna förstå betydelsen av konstruktiv kommunikation

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella ämnen*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder, samt genom att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Inom språkundervisningen utvecklar studerande en förståelse för mångfald och språklig diversitet som uttryck för en hållbar framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas genom att bekanta sig med olika medier på målspråket samt diskutera källkritik och yttrandefrihetens betydelse samt vikten av att kunna kommunicera på ett ansvarsfullt sätt. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet utvecklar du din förmåga att söka information och läsa kritiskt också på franska. Du bekantar dig med olika medier och aktuella teman i den franskspråkiga världen.

Hållbar livsstil, 2 sp (FRAB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Lokal precisering

- kunna utbyta information och uttrycka sin åsikt
- kunna delta mer aktivt i en kommunikativ situation och utnyttja ersättande begrepp
- kunna känna igen ämnen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av flera obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt vissa idiomatiska uttryck och svårare strukturer

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

- läsförståelse stöds bl.a. med hjälp av läsning av en förenklad roman
- övning inför studentprovet, med fokus på läs- och skrivförmåga
- repetition av strukturer vad gäller verböjning

Lokal precisering**Mångsidig kompetens****Etisk kompetens och miljökompetens**

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och boendemiljöer, bekanta sig med forskning och innovationer samt diskutera om hållbar livsstil.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom att kunna ta till sig många olika slags texter, både skönlitteratur och mediatexter samt faktatexter.

Den studerande uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald, t.ex. i diskussion om hållbar livsstil och en hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt**Lokal precisering**

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse med fokus på olika slags texter.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt talar vi om olika levnadsförhållanden och vad som kännetecknar en hållbar livsstil. Du läser olika slags texter, även en förkortad roman. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på läs- och skrivförmåga.

Mitt internationella jag, 2 sp (FRAB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Lokal precisering

- kunna utbyta information och uttrycka åsikter på ett lämpligt, artigt sätt
- kunna ta initiativ till och delta aktivt i en kommunikativ situation, samt vid behov be om precisering av nyckelord
- kunna känna igen ämnen och den viktigaste informationen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt flera idiomatiska uttryck och litet svårare strukturer

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

- muntliga språkfärdigheter stöds bl.a. med hjälp av ledd diskussion kring valfri artikel
- övning inför studentprovet, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck
- repetition av strukturer vad gäller bl.a. kausböjning och ordföljd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att stärka den studerandes motivation till att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang samt se på sig själv som en aktiv världsmedborgare även efter gymnasietiden. De studerande ska få insikter om hur språkkunskaperna kan vara till nytta både i fortsatta studier, arbetsliv och vardag, både i hemlandet och utomlands.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den kommunikativa kompetensen genom att stärka den studerandes tilltro till sin språkförmåga och sporra till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar, med fokus på det muntliga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner, med speciellt fokus på hörförståelse och muntliga diskussioner.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi ser på olika former av internationellt samarbete och kunnande och du fördjupar dig i en artikel som du finner intressant. Du får insyn i hur språkkunskaper är till nytta i framtiden. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (FRAB2I9)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Forskningen i och presentationen av ett kulturellt fenomen för representanter för en främmande kultur stärker den studerandes kännedom om sitt eget kulturarv i förhållande till andras kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet fördjupar du dig i ett kulturellt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.19.3. Främmande språk, tyska, B2-lärokurs (TYB2)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Vår gemensamma vardag, 2 sp (TYB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Lokal precisering

- kunna producera korta texter
- kunna urskilja enskilda fakta i en text
- kunna producera långsamt tal kring bekanta ord
- kunna berätta om några bekanta teman i mer varierande rutinmässiga kommunikationssituationer

Centralt innehåll*Nyborjarnivå 3*

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- strategier för konstruktiv kommunikation
- varierande lärstrategier

Lokal precisering**Mångsidig kompetens****Kompetens för välbefinnande**

Studieavsnittet stärker kompetensen för välbefinnande genom att ytterligare stödja den studerande att utveckla tilltro till sina egna förmågor. Genom att granska olika faktorer, s.s. empati och gott uppförande, som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter, fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens och sina färdigheter att lära sig språk via mångsidig feedback i kommunikativa övningar, genom att analysera sina styrkor och utmaningar samt känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst.

Bedömning av studieavsnitt**Lokal precisering**

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Den mångsidiga kompetensen bedöms med hjälp av t.ex. kamrat- och självutvärdering. Kamratutvärderingen kan ske t.ex. i små grupper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I början av studieavsnittet reflekterar du kring dina tyskastudier - din kunskap, din inställning, dina mål. Du övar situationer som anknyter till resande, intressen och fritid samt bekantar dig med fraser kring telefonsamtal.

Min mångkulturella miljö, 2 sp (TYB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Lokal precisering

- behärska uttalet som stöd för kommunikationen
- kunna grundläggande kommunikationskoder på målspråket
- delta mer aktivt i olika kommunikationssituationer och utnyttja varierande strategier, såsom kroppsspråk och gester
- behärska det mest centrala ordförrådet de centrala satsstrukturerna i enkel textproduktion
- öka sin förståelse av text

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om seder och bruk både vad gäller vardag och fest i språkområdets olika delar. Språkstudierna stärker samtidigt den studerandes kännedom om det egna kulturarvet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar samt utvecklar sin ansvarskänsla för att agera konstruktivt i olika sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet talar vi om boende och levnadssätt. Du bekantar dig med de tyskspråkiga ländernas matkultur och traditioner och ser likheter och olikheter till dina egna.

Hälsa och välbefinnande, 2 sp (TYB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.

Lokal precisering

- kunna hålla igång en mycket enkel konversation kring ett bekant ämne genom interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna framföra enkla önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna behärska det mest centrala ordförrådet och de centrala satsstrukturerna i textproduktion
- kunna reflektera över sina mångsidiga språkkunskaper

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- välbefinnande och hälsa
- olika livsskeden

Lokal precisering

- kännetecknen för ett välmående samhälle

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att ge en djupare förståelse för vad välbefinnande kan betyda både individuellt och i gemenskaper. Den studerande förstår att empati och öppenhet för det obekanta är förutsättningar för en konstruktiv kommunikation.

Målet är att den studerande värdesätter sin utökade språkkunskap och blir modigare i att vilja använda de egna förmågorna. Den studerande utvärderar sina framsteg i studierna och handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper kan ha för de egna fortsatta studierna och den studerandes arbetsliv.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att lyfta upp grundstenar i ett välmående samhälle, såsom demokrati och jämlikhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt t.ex. hörförståelse med autentiskt tal. De mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig tala om livsskeden och vad som upplevs bidra till välbefinnande och god hälsa. Vi reflekterar också kring aktuella och framtida utvecklingar.

Kultur, 2 sp (TYB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring utökat antal bekanta ämnen med hjälp av interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna delta i en kommunikativ situation med några verbala fraser
- kunna framföra och besvara önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå förutsägbara, enkla texter med begränsat ordförråd
- kunna med enkla meningar producera text kring vardagliga, konkreta och för hen viktiga saker

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- språk- och kulturområdets centrala kulturella teman
- aktuella kulturella teman
- kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom temahelheter som behandlas mångsidigt och där den studerande får möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studeranden uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om språk- och kulturområdets olika aktuella kulturella teman. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för det egna kulturarvet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och t.ex. ett eget fördjupat arbete kring ett tema som är relaterat till studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad är "in" just nu i de tyskspråkiga länderna? Du lär dig mera om de tyskspråkiga ländernas kultur, bl.a. musik och film samt blir bekant med uttryck och fraser som ungdomar använder. Studiebesök eller ett kreativt eget projekt kan ingå.

Framtid och studier, 2 sp (TYB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna utnyttja något av samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna tillämpa sådana fraser och gester som hör till målspråket
- kunna framföra och besvara enkla önskemål och vissa invitationer
- kunna förstå autentiskt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring några bekanta teman och teman
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- lokala och internationella påverkningskanaler

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att undervisningen erbjuder språkliga och kulturella färdigheter och verktyg som behövs för att delta och aktivt påverka i samhället och på den internationella arenan.

Studierna i främmande språk ger studerande färdigheter och kontakter som underlättar övergången till fortsatta studier och arbetsliv.

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom en djupare förståelse för vad som stärker eller hotar välbefinnande i studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av aktivt deltagande i diskussion samt t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Hur ser studievardagen och arbetslivet ut i de tyskspråkiga länderna? Du lär dig om skillnader och likheter mellan våra länder och att göra en arbetsansökan på tyska. Vi talar även om välmående i studier och arbetsliv samt ser på verktyg för att diskutera och påverka missförhållanden i samhället.

Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (TYB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna utbyta tankar och information i bekanta situationer och hålla igång en enkel konversation
- kunna i viss mån utnyttja samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna artigt framföra förslag, invitationer och ursäkter samt besvara sådana
- kunna förstå autentiskt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring teman som intresserar och känns viktiga
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion

- kunna förstå betydelsen av konstruktiv kommunikation

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- aktuella ämnen
- medier på målspråket
- källkritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder, samt genom att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Inom språkundervisningen utvecklar studerande en förståelse för mångfald och språklig diversitet som uttryck för en hållbar framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas genom att bekanta sig med olika medier på målspråket samt diskutera källkritik och yttrandefrihetens betydelse samt vikten av att kunna kommunicera på ett ansvarsfullt sätt. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad skrivs det om och talas det om just nu i medierna? Under detta studieavsnitt talar vi om källkritik och konstruktiv kommunikation och du får uttrycka din åsikt om olika aktuella samhällsfenomen.

Hållbar livsstil, 2 sp (TYB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.

Lokal precisering

- kunna utbyta information och uttrycka sin åsikt
- kunna delta mer aktivt i en kommunikativ situation och utnyttja ersättande begrepp
- kunna känna igen ämnen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av flera obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt vissa idiomatiska uttryck och svårare strukturer

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

- läsförståelse stöds bl.a. med hjälp av läsning av en förenklad roman
- övning inför studentprovet, med fokus på läs- och skrivförmåga
- repetition av strukturer vad gäller verböjning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och boendemiljöer, bekanta sig med forskning och innovationer samt diskutera om hållbar livsstil.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom att kunna ta till sig många olika slags texter, både skönlitteratur och mediatexter samt faktatexter.

Den studerande uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald, t.ex. i diskussion om hållbar livsstil och en hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse med fokus på olika slags texter.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt talar vi om olika levnadsförhållanden och vad som kännetecknar en hållbar livsstil. Du läser olika slags texter, även en förkortad roman. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på läs- och skrivförmåga.

Mitt internationella jag, 2 sp (TYB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Lokal precisering

- kunna utbyta information och uttrycka åsikter på ett lämpligt, artigt sätt
- kunna ta initiativ till och delta aktivt i en kommunikativ situation, samt vid behov be om precisering av nyckelord
- kunna känna igen ämnen och den viktigaste informationen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt flera idiomatiska uttryck och litet svårare strukturer

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

- muntliga språkfärdigheter stöds bl.a. med hjälp av ledd diskussion kring valfri artikel
- övning inför studentprovet, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck
- repetition av strukturer vad gäller bl.a. kausböjning och ordföljd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att stärka den studerandes motivation till att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang samt se på sig själv som en aktiv världsmedborgare även efter gymnasietiden. De studerande ska få insikter om hur språkkunskaperna kan vara till nytta både i fortsatta studier, arbetsliv och vardag, både i hemlandet och utomlands.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den kommunikativa kompetensen genom att stärka den studerandes tilltro till sin språkförmåga och sporra till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar, med fokus på det muntliga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner, med speciellt fokus på hörförståelse och muntliga diskussioner.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi ser på olika former av internationellt samarbete och kunnande och du fördjupar dig i en artikel som du finner intressant. Du får insyn i hur språkkunskaper är till nytta i framtiden. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (TYB2I9)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Forskningen i och presentationen av ett kulturellt fenomen för representanter för en främmande kultur stärker den studerandes kännedom om sitt eget kulturarv i förhållande till andras kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett kulturellt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.19.4. Främmande språk, franska, B3-lärokurs (FRAB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Lokal precisering

kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.

Mål

Studieavsnitt

Jag och det nya språket, 2 sp (FRAB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar
- välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv

- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Lokal precisering

- känna till målspråkets teckensystem
- behärska artighetsfraser typiska för målspråket
- både muntligt och skriftligt klara av några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av standarduttryck och inövade ord

Centralt innehåll

Nyborjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- introduktion till målspråkskulturerna, kulturella särdrag
- grundläggande studieteknik i språkinläring

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Genom studier i främmande språk får den studerande reflektera kring begreppet identitet och lära sig strategier för hur man fungerar i grupp och i personmöten. Målet är att kartlägga och värdesätta all språkkunskap de studerande har, och sporra de studerande till att vilja utvidga sina språkfärdigheter.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar och stärks genom att lära sig se skillnader och likheter mellan språken.

Global och kulturell kompetens

Studierna i främmande språk ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete. På det här sättet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den kommunikativa kompetensen till exempel med muntliga övningar i undervisningen.

Den globala och kulturella kompetens bedöms med hjälp av självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får en introduktion till det franska språket, och du övar olika inlärningsstrategier för att lära dig främmande språk. Du lär dig berätta något om dig själv, artighetsfraser och att klara några enkla samtalssituationer.

Min växande världsbild, 2 sp (FRAB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.

Lokal precisering

- kunna producera långsamt tal kring inövade ord kunna,
- kunna urskilja enskild fakta i en text och skriva några korta texter
- kunna berätta om ett par bekanta teman i några rutinmässiga kommunikationssituationer
- kunna utveckla sina egna styrkor och kommunikativa strategier i förhållande till sin omgivning

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Genom studier i främmande språk får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är stärka den studerandes tilltro till sina egna förmågor och därmed stödja hens kompetens för välbefinnande.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet ska den globala och kulturella kompetensen utökas genom att locka studerande till ytterligare nyfikenhet och ge motivationen och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Studerande ska öka sin förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete. Språkstudierna lägger en grund för en öppenhet gentemot olika kulturer och stärker en medvetenhet om varierande kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. De mångsidiga kompetenserna bedöms bl.a genom självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig berätta om din familj och din egen vardag. Du övar dig i att klara av enkla samtalssituationer. Du väljer och presenterar ett reseemål i den franskspråkiga världen.

Vår gemensamma vardag, 2 sp (FRAB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.

Lokal precisering

- kunna producera korta texter,
- kunna urskilja enskilda fakta i en text
- kunna producera långsamt tal kring bekanta ord
- kunna berätta om några bekanta teman i mer varierande rutinmässiga kommunikationssituationer

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden
- fritid och hobbyer
- gymnasievardagen

Lokal precisering

- strategier för konstruktiv kommunikation
- varierande lärstrategier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stärker kompetensen för välbefinnande genom att ytterligare stödja den studerande att utveckla tilltro till sina egna förmågor. Genom att granska olika faktorer, s.s. empati och gott uppförande, som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter, fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för fortsatta studier och arbetsliv samt för att bygga upp sin språkliga identitet.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens och sina färdigheter att lära sig språk via mångsidig feedback i kommunikativa övningar, genom att analysera sina styrkor och utmaningar samt känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Den mångsidiga kompetensen bedöms med hjälp av till exempel kamrat- och självutvärdering. Kamratutvärderingen kan ske i små grupper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig prata om dagliga rutiner och vardagssysslor och att uttrycka din åsikt. Under studieavsnittet övar du att skriva enkla meddelanden, du får en större förståelse för den grundläggande grammatiken och du fortsätter att utveckla dina lärstrategier.

Min mångkulturella miljö, 2 sp (FRAB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Lokal precisering

- kunna grundläggande kommunikationskoder på målspråket
- delta mer aktivt i olika kommunikationssituationer och utnyttja varierande strategier såsom på kroppsspråk och gester
- behärska uttalet som stöd för kommunikationer
- behärska det mest centrala ordförrådet och det centrala satsstrukturerna i enkel textproduktion
- öka sin förståelse av text

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturell kompetens stärks via kunskap om seder och bruk både både vad gäller vardag och fest i språkområdets olika delar. Språkstudierna stärker samtidigt den studerandes kännedom om det egna kulturarvet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker etisk kompetens och miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar samt utvecklar sin ansvarskänsla för att agera konstruktivt i olika sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av muntliga- och skriftliga produktioner samt läsförståelse. Bedömning av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på aktivt deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig mera om skillnader i språkkulturer och sociala koder mellan Finland och den franskspråkiga världen.

Hälsa och välbefinnande, 2 sp (FRAB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring ett bekant ämne genom interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna framföra enkla önskemål och ta en mer aktiv roll i en kommunikativ situation
- kunna förstå autentiskt tal kring bekanta teman
- behärska de mest centrala ordförrådet och det mest centrala strukturerna i textproduktion
- kunna reflektera över sina mångsidiga språkkunskaper

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- kännetecknen för ett välmående samhälle

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att ge en djupare förståelse för vad välbefinnande kan betyda både individuellt och i gemenskaper. Den studerande förstår att empati och öppenhet för det obekanta är förutsättningar för en konstruktiv kommunikation.

Målet är att den studerande värdesätter sin utökade språkkunskap och blir modigare i att vilja använda de egna förmågorna. Den studerande utvärderar sina framsteg i studierna och handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper kan ha för de egna fortsatta studierna och den studerandes arbetsliv.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att lyfta upp i grundstenar i ett välmående samhället såsom demokrati och jämlikhet

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med skriftliga- och muntliga produktioner samt till exempel hörförståelse med autentiskt tal. De mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av till exempel parreflexion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet övar du dig i att diskutera och uttrycka din åsikt om aktuella teman i den franskspråkiga världen. Studieavsnittet lyfter upp frågor som gäller vardagslivet, kommunikation och välbefinnande.

Kultur, 2 sp (FRAB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring utökat antal bekanta ämnen med hjälp av interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler några verbala fraser
- kunna framföra och besvara önskemål
- kunna förstå autentiskt tydligt tal kring flera bekanta och vardagliga teman

- kunna förstå förutsägbara, enkla texter med begränsat ordförråd
- kunna med enkla meningar producera text kring vardagliga, konkreta och för hen viktiga saker

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom temahelheter som behandlas mångsidigt och där den studerande får möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studeranden uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om språk- och kulturområdets olika aktuella kulturella teman. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för det egna kulturarvet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och t.ex. ett eget fördjupat arbete kring ett innehållsrelaterat tema.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad är aktuellt just nu i de franskspråkiga länderna? Du lär dig mera om de franska ländernas kultur, bl.a. musik och film samt blir bekant med uttryck och fraser som ungdomar använder. Studiebesök eller ett kreativt eget projekt kan ingå.

Framtid och studier, 2 sp (FRAB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna i viss mån utnyttja något av samtalsparternas uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna tillämpa sådana fraser och gester som hör till målspråket
- kunna framföra och besvara enkla önskemål, och vissa invitationer och ursäkter
- kunna förstå tydligt autentiskt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring några bekanta teman och teman som intresserar
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- lokala och internationella påverkningskanaler

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att undervisningen erbjuder språkliga och kulturella färdigheter och verktyg som behövs för att delta och aktivt påverka i samhället och på den internationella arenan.

Studierna i främmande språk ger studerande färdigheter och kontakter som underlättar övergången till fortsatta studier och arbetsliv.

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom en djupare förståelse för vad som stärker eller hotar välbefinnande i studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av aktivt deltagande i diskussion samt t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar skola, fortsatta studier, arbetsliv och framtidsplaner. Du fördjupar din förståelse av olika kommunikationskulturer och skillnaderna i de olika språkområdena.

Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (FRAB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.

Lokal precisering

- kunna utbyta tankar och information i bekanta situationer och hålla igång en enkel konversation
- kunna i viss mån utnyttja samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna artigt framföra förslag, invitationer och ursäkter samt besvara sådana
- kunna förstå tydligt autentiskt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring bekanta teman och teman som intresserar och känns viktiga
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion
- kunna förstå betydelsen av konstruktiv kommunikation

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- aktuella teman
- medier på målspråket
- källkritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder, samt genom att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Inom språkundervisningen utvecklar studerande en förståelse för mångfald och språklig diversitet som uttryck för en hållbar framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas genom att bekanta sig med olika medier på målspråket samt diskutera källkritik och yttrandefrihetens betydelse samt vikten av att kunna kommunicera på ett ansvarsfullt sätt. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar du din förmåga att söka information och läsa kritiskt också på franska. Du bekantar dig med olika medier och aktuella teman i den franskspråkiga världen.

Hållbar livsstil, 2 sp (FRAB3I9)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.
- kunna utbyta information och uttrycka sin åsikt
- kunna delta mer aktivt i en kommunikativ situation och utnyttja ersättande begrepp
- kunna känna igen ämnen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av flera obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt vissa idiomatiska uttryck och svårare strukturer

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil
- läsförståelse stöds bl.a. med hjälp av läsning av en förenklad roman
- övning inför studentprovet, med fokus på läs- och skrivförmåga
- repetition av strukturer vad gäller verbböjning

Mitt internationella jag, 2 sp (FRAB1I0)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.
- kunna utbyta information och uttrycka åsikter på ett lämpligt, artigt sätt
- kunna ta initiativ till och delta aktivt i en kommunikativ situation, samt vid behov be om precisering av nyckelord
- kunna känna igen ämnen och den viktigaste informationen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt flera idiomatiska uttryck och litet svårare strukturer

Centralt innehåll

Lokal precisering

- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier
- muntliga språkfärdigheter stöds bl.a. med hjälp av ledd diskussion kring valfri artikel
- övning inför studentprovet, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck
- repetition av strukturer vad gäller bl.a. kasusböjning och ordföljd

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner, med speciellt fokus på hörförståelse och muntliga diskussioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi ser på olika former av internationellt samarbete och kunnande och du fördjupar dig i en artikel som du finner intressant. Du får insyn i hur språkkunskaper är till nytta i framtiden. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (FRAB3I11)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- kultur på hemmaplan
- språkpass

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden. Forskningen i och presentationen av ett kulturellt fenomen för representanter för en främmande kultur stärker den studerandes kännedom om sitt eget kulturarv i förhållande till andras kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett kulturellt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.19.5. Främmande språk, kinesiska, B3-lärokurs (KIB3)

Läroämnets uppdrag

Med asiatiska och afrikanska språken avses världsspråk, såsom japanska, kinesiska och arabiska, som använder olika typer av skriftsystem.

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk. Undervisningen ska hjälpa den studerande att bilda sig en uppfattning om de drag som skiljer målspråket från de europeiska språken och att utveckla sina kunskaper i målspråkets skriftsystem.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Jag och det nya språket, 2 sp (KIB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKAAB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar
- hitta sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- kunna bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen

- *småningom bekanta sig med alfabetet och skrivtecken samt öva sig att känna igen och läsa dem*
- *kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Lokal precisering

- känna till målspråkets teckensystem
- behärska typiska artighetsfraser
- både muntligt och skriftligt klara av några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av standarduttryck och inövade ord

Centralt innehåll

Nyborjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- introduktion till målspråkskulturena, kulturella särdrag
- grundläggande studieteknik i språkinläring

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Genom studier i främmande språk får den studerande reflektera kring begreppet identitet och lära sig strategier för hur man fungerar i grupp och i personmöten. Målet är att kartlägga och värdesätta all språkkunskap de studerande har, och sporra de studerande till att vilja utvidga sina språkfärdigheter.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar och stärks genom att lära sig se skillnader och likheter mellan språken.

Global och kulturell kompetens

Studierna i främmande språk ska väcka den studerandes nyfikenhet och motivation att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Målet är att stärka uppskattningen av mångsidiga språkkunskaper och förståelsen för hur språkkunskaperna är användbara både i lokala och globala sammanhang. På detta sätt stöds den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den kommunikativ kompetens t.ex. med muntliga övningar i undervisningen.

Den global och kulturell kompetens bedöms med hjälp av självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig språket på ett kommunikativt och analytiskt sätt, vilket gör att du redan efter en kort tids studier kan göra dig förstådd i enkla situationer.

Du lär dig de mest användbara orden, fraserna och uttrycken i vardagliga situationer som du kan råka ut för när du är i Kina: att introducera dig och din familj, siffror och telefonnummer, intressen, mat etc. Du får också en inblick i språkets struktur och lär dig skriva ett antal kinesiska tecken och förstår varför de ser ut som de gör.

Min växande världsbild, 2 sp (KIB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKAAB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2 (muntlig kommunikation) och A1.1 (skriftlig kommunikation)
- öva sig att skriva mer
- i den mån det är möjligt bekanta sig med hur språket skrivs med digitala verktyg.

Lokal precisering

- långsamt tal kring inövade ord
- kunna urskilja enskild fakta i en text, kunna skriva några korta texter
- kunna berätta om ett par bekanta teman, några rutinmässiga kommunikationssituationer
- kunna utveckla sina egna styrkor och kommunikativa strategier i förhållande till sin omgivning

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Målet är att stärka den studerandes förmåga att bemöta andra med empati och respekt samt känna tilltro till sina egna förmågor och därmed stödja hens kompetens för välbefinnande.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet ska den globala och kulturella kompetensen utökas genom att locka den studerande till ytterligare nyfikenhet och ge motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Studerande ska öka sin förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete. Språkstudierna lägger en grund för en öppenhet gentemot olika kulturer och stärker en medvetenhet om varierande kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. De mångsidiga kompetenser bedöms bl.a genom självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du utvecklar och fördjupar de kunskaper och färdigheter som du förvärvat i studieavsnittet Kinesiska 1. Talförståelse och muntlig framställning betonas i alldagliga situationer som att göra uppköp, läkarbesök, att använda olika fortskaffningsmedel, kulturkännedom.

Vår gemensamma vardag, 2 sp (KIB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKAAB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2 (muntlig kommunikation) och A1.1 (skriftlig kommunikation)
- öva sig att skriva och att producera egna, korta texter med stöd av digitala verktyg vid behov.

Lokal precisering

- kunna producera korta texter
- kunna urskilja enskilda fakta i en text
- kunna producera långsamt tal kring bekanta ord
- kunna berätta om några bekanta teman i mer varierande rutinmässiga kommunikationssituationer

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden
- fritid och hobbyer
- gymnasievardagen

Lokal precisering

- strategier för konstruktiv kommunikation
- varierande lärstrategier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stärker kompetensen för välbefinnande genom att ytterligare stödja den studerande att utveckla tilltro till sina egna förmågor. Genom att granska olika faktorer, s.s. empati och gott uppförande, som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter,

fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens och sina färdigheter att lära sig språk via mångsidig feedback i kommunikativa övningar, genom att analysera sina styrkor och utmaningar samt känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Den mångsidiga kompetensen bedöms med hjälp av t.ex. kamrat- och självutvärdering. Kamratutvärderingen kan ske t.ex. i små grupper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Fortsatt inlärnin g och uppbyggande av vanliga och viktiga satsmönster både i tal och skrift. Du övar dina kommunikativa färdigheter med hjälp av olika digitala verktyg, och lär dig använda språket otvunget och varierat i olika situationer.

Min mångkulturella miljö, 2 sp (KIB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKAAB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2 (muntlig kommunikation) och A1.1 (skriftlig kommunikation)*
- *utveckla sina skrivfärdigheter*
- *lära sig använda traditionella och digitala ordböcker och ordlistor.*

Lokal precisering

- behärska uttalet som stöd för kommunikationen
- kunna grundläggande kommunikationskoder på målspråket
- kunna delta mer aktivt i olika kommunikationssituationer och utnyttja varierande strategier, såsom kroppsspråk och gester
- behärska det mest centrala ordförrådet och de centrala satsstrukturerna i enkel textproduktion
- öka sin förståelse av text

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om seder och bruk både vad gäller vardag och fest i språkområdets olika delar. Språkstudierna stärker samtidigt den studerandes kännedom om det egna kulturarvet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar samt utvecklar sin ansvarskänsla för att agera konstruktivt i olika sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Studieavsnittets teman ska handla om kommunikation i olika sociala situationer i Finland och utomlands. Användningen av skrivtecken utökas småningom. Den studerande använder både traditionella och digitala lexikon och ordlistor för att skriva och läsa texter. Studieavsnittet avläggs i samarbete med finskspråkiga gymnasier i Vanda.

Hälsa och välbefinnande, 2 sp (KIB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKAAB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3 (muntlig kommunikation) och A1.2 (skriftlig kommunikation).*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en mycket enkel konversation kring ett bekant ämne genom interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna framföra enkla önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna behärska det mest centrala ordförrådet och de centrala satsstrukturerna i textproduktion
- kunna reflektera över sina mångsidiga språkkunskaper

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- välbefinnande och hälsa
- olika livsskeden

Lokal precisering

- kännetecken för ett välmående samhälle

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att ge en djupare förståelse för vad välbefinnande kan betyda både individuellt och i gemenskaper. Den studerande förstår att empati och öppenhet för det obekanta är förutsättningar för en konstruktiv kommunikation.

Målet är att den studerande värdesätter sin utökade språkkunskap och blir modigare i att vilja använda de egna förmågorna. Den studerande utvärderar sina framsteg i studierna och handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper kan ha för de egna fortsatta studierna och den studerandes arbetsliv.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att lyfta upp grundstenar i ett välmående samhälle, såsom demokrati och jämlikhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt t.ex. hörförståelse med autentiskt tal. De mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande undersöker olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Man reflekterar också över vilka förändringar tekniken och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande. Studieavsnittet avläggs i samarbete med finskspråkiga gymnasier i Vanda.

Kultur, 2 sp (KIB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKAAB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1 (muntlig kommunikation) och A2.1 (skriftlig kommunikation)
- fortsätta producera texter både för hand och med hjälp av digitala verktyg.

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring utökat antal bekanta ämnen med hjälp av interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna delta i en kommunikativ situation med några verbala fraser
- kunna framföra och besvara önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå förutsägbara, enkla texter med begränsat ordförråd
- kunna med enkla meningar producera text kring vardagliga, konkreta och för hen viktiga saker

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- språk- och kulturområdets centrala kulturella teman
- aktuella kulturella teman
- kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom temahelheter som behandlas mångsidigt och där den studerande får möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studeranden uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om språk- och kulturområdets olika aktuella kulturella teman. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för det egna kulturarvet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och t.ex. ett eget fördjupat arbete kring ett tema som är relaterat till studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet ligger tyngdpunkten på att öva strategier för läs- och hörförståelse. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella fenomen och medier inom målspråkets språkområde eller -områden. Den studerande utvecklar sin förmåga att producera egna texter med skrivtecken både för hand och med hjälp av digitala verktyg. Studieavsnittet avläggs i samarbete med finskspråkiga gymnasier i Vanda.

Framtid och studier, 2 sp (KIB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKAAB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1 (muntlig kommunikation) och A1.3 (skriftlig kommunikation).*

Lokal precisering

- kunna utnyttja något av samtalspartnerns uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna tillämpa sådana fraser och gester som hör till målspråket
- kunna framföra och besvara enkla önskemål och vissa invitationer
- kunna förstå autentiskt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring några bekanta teman
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- lokala och internationella påverkningskanaler

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att undervisningen erbjuder språkliga och kulturella färdigheter och verktyg som behövs för att delta och aktivt påverka i samhället och på den internationella arenan.

Studierna i främmande språk ger studerande färdigheter och kontakter som underlättar övergången till fortsatta studier och arbetsliv.

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom en djupare förståelse för vad som stärker eller hotar välbefinnande i studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av aktivt deltagande i diskussion samt t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursen behandlar skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner. Studieavsnittet avläggs i samarbete med finskspråkiga gymnasier i Vanda.

Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (KIB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKAAB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1 (muntlig kommunikation) och A1.3 (skriftlig kommunikation).*

Lokal precisering

- kunna utbyta tankar och information i bekanta situationer och hålla igång en enkel konversation
- kunna i viss mån utnyttja samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna artigt framföra förslag, invitationer och ursäkter samt besvara sådana
- kunna förstå autentiskt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring teman som intresserar och känns viktiga
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion
- kunna förstå betydelsen av konstruktiv kommunikation

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder, samt genom att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Inom språkundervisningen utvecklar studerande en förståelse för mångfald och språklig diversitet som uttryck för en hållbar framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas genom att bekanta sig med olika medier på målspråket samt diskutera källkritik och yttrandefrihetens betydelse samt vikten av att kunna kommunicera på ett ansvarsfullt sätt. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fortsätter man att öva sig i interaktion och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Studieavsnittets teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil. Studieavsnittet avläggs i samarbete med finskspråkiga gymnasier i Vanda.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (KIB3I9)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Forskningen i och presentationen av ett kulturellt fenomen för representanter för en främmande kultur stärker den studerandes kännedom om sitt eget kulturarv i förhållande till andras kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett kulturellt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.19.6. Främmande språk, spanska, B3-lärokurs (SPB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Jag och det nya språket, 2 sp (SPB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar*
- *välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv*
- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Lokal precisering

- känna till målspråkets teckensystem
- behärska typiska artighetsfraser
- både muntligt och skriftligt klara av några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av standarduttryck och inövade ord

Centralt innehåll

Nyborjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- introduktion till målspråkskulturerna, kulturella särdrag
- grundläggande studieteknik i språkinläring

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Genom studier i främmande språk får den studerande reflektera kring begreppet identitet och lära sig strategier för hur man fungerar i grupp och i personmöten. Målet är att kartlägga och värdesätta all språkkunskap de studerande har, och sporra de studerande till att vilja utvidga sina språkfärdigheter.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar och stärks genom att lära sig se skillnader och likheter mellan språken.

Global och kulturell kompetens

Studierna i främmande språk ska väcka den studerandes nyfikenhet och motivation att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Målet är att stärka uppskattningen av mångsidiga språkkunskaper och förståelsen för hur språkkunskaperna är användbara både i lokala och globala sammanhang. På detta sätt stöds den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den kommunikativa kompetensen t.ex. med muntliga övningar i undervisningen.

Den globala och kulturella kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du får en introduktion till det spanska språkets ställning i världen, och du övar olika inlärningsstrategier för att lära dig främmande språk. Du lär dig berätta något om dig själv, artighetsfraser och att klara några enkla samtalssituationer.

Min växande världsbild, 2 sp (SPB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Lokal precisering

- kunna producera långsamt tal kring inövade ord
- kunna urskilja enskild fakta i en text och skriva några korta texter
- kunna berätta om ett par bekanta teman i några rutinmässiga kommunikationssituationer
- kunna utveckla sina egna styrkor och kommunikativa strategier i förhållande till sin omgivning

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Målet är att stärka den studerandes förmåga att bemöta andra med empati och respekt samt känna tilltro till sina egna förmågor och därmed stödja hens kompetens för välbefinnande.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet ska den globala och kulturella kompetensen utökas genom att locka den studerande till ytterligare nyfikenhet, och ge motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Studerande ska öka sin förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete. Språkstudierna lägger en grund för en öppenhet gentemot olika kulturer och stärker en medvetenhet om varierande kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. I studieavsnittet bedöms den kommunikativa kompetensen t.ex. med muntliga övningar i undervisningen. Den globala och kulturella kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du bekantar dig med olika resmål i den spanskspråkiga världen. Du utvecklar dina kommunikativa strategier och lär dig att berätta om dina intressen och vad du tycker om.

Vår gemensamma vardag, 2 sp (SPB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Lokal precisering

- kunna producera korta texter
- kunna urskilja enskilda fakta i en text
- kunna producera långsamt tal kring bekanta ord
- kunna berätta om några bekanta teman i mer varierande rutinmässiga kommunikationssituationer

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- strategier för konstruktiv kommunikation
- varierande lärstrategier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stärker kompetensen för välbefinnande genom att ytterligare stödja den studerande att utveckla tilltro till sina egna förmågor. Genom att granska olika faktorer som försvårar och underlättar konstruktiv kommunikation fördjupar den studerande sina färdigheter att kommunicera empatiskt och respektfullt. Den studerande får stöd i att kunna hantera det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens och sina färdigheter att lära sig språk via mångsidig feedback i kommunikativa övningar, genom att analysera sina styrkor och utmaningar samt känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Den mångsidiga kompetensen bedöms med hjälp av t.ex. kamrat- och självutvärdering. Kamratutvärderingen kan ske t.ex. i små grupper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig prata om dagliga rutiner och vardagssysslor och att uttrycka din åsikt. Under studieavsnittet övar du att skriva enkla meddelanden, du får en större förståelse för den grundläggande grammatiken och du fortsätter att utveckla dina lärstrategier.

Min mångkulturella miljö, 2 sp (SPB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Lokal precisering

- behärska uttalet som stöd för kommunikationen
- kunna grundläggande kommunikationskoder på målspråket
- kunna delta mer aktivt i olika kommunikationssituationer och utnyttja varierande strategier, såsom kroppsspråk och gester
- behärska det mest centrala ordförrådet och de centrala satsstrukturerna i enkel textproduktion
- öka sin förståelse av text

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om seder och bruk både vad gäller vardag och fest i språkområdets olika delar. Språkstudierna stärker samtidigt den studerandes kännedom om det egna kulturarvet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar och samt utvecklar sin ansvarskänsla för att agera konstruktivt i olika sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig mera om skillnader i språkkulturer och sociala koder. Teman för studieavsnittet är olika kulturmöten och traditioner i den spanskspråkiga världen.

Hälsa och välbefinnande, 2 sp (SPB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en mycket enkel konversation kring ett bekant ämne genom interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna framföra enkla önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna behärska det mest centrala ordförrådet och de centrala satsstrukturerna i textproduktion
- kunna reflektera över sina mångsidiga språkkunskaper

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- kännetecknen för ett välmående samhälle

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att ge en djupare förståelse för vad välbefinnande kan betyda både individuellt och i gemenskaper. Den studerande förstår att empati och öppenhet för det obekanta är förutsättningar för en konstruktiv kommunikation.

Målet är att den studerande värdesätter sin utökade språkkunskap och blir modigare i att använda de egna förmågorna. Den studerande utvärderar sina framsteg i studierna och handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper kan ha för de egna fortsatta studierna och den studerandes arbetsliv.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att lyfta upp grundstenar i ett välmående samhälle, såsom demokrati och jämlikhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms genom skriftliga och muntliga produktioner samt t.ex. hörförståelser med autentiskt tal. De mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet övar du dig i att diskutera och uttrycka din åsikt om aktuella teman i den spanskspråkiga världen. Studieavsnittet lyfter upp frågor som gäller vardagslivet, kommunikation och välbefinnande.

Kultur, 2 sp (SPB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring ett utökat antal bekanta ämnen med hjälp av interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna delta i en kommunikativ situation med några verbala fraser
- kunna framföra och besvara önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring flera bekanta och vardagliga teman

- kunna förstå förutsägbara, enkla texter med begränsat ordförråd
- kunna med enkla meningar producera text kring vardagliga, konkreta och för hen viktiga saker

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *aktiv verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom temahelheter som behandlas mångsidigt och där den studerande får möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studeranden uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om språk- och kulturområdets olika aktuella kulturella teman. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för det egna kulturarvet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och t.ex. ett eget fördjupat arbete kring ett innehållsrelaterat tema.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet tar upp kulturella teman och trender i den spanskspråkiga världen. Du fördjupar dig inom ett valbart tema inom den spanskspråkiga kulturen.

Framtid och studier, 2 sp (SPB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna utnyttja något av samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen

- kunna delta i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna tillämpa sådana fraser och gester som hör till målspråket
- kunna framföra och besvara enkla önskemål och vissa invitationer
- kunna förstå autentiskt tal kring några bekanta teman
- kunna förstå enkla texter kring några bekanta teman
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och flera centrala strukturer i textproduktion

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- lokala och internationella påverkningskanaler

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att undervisningen erbjuder språkliga och kulturella färdigheter och verktyg som behövs för att delta och aktivt påverka i samhället och på den internationella arenan.

Studierna i främmande språk ger studerande färdigheter och kontakter som underlättar övergången till fortsatta studier och arbetsliv.

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom en djupare förståelse för vad som stärker eller hotar välbefinnande i studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av aktivt deltagande i diskussion samt t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar skola, fortsatta studier, arbetsliv och framtidsplaner. Du fördjupar din förståelse av olika kommunikationskulturer och skillnaderna i de olika språkområdena.

Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (SPB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.

Lokal precisering

- kunna utbyta tankar och information i bekanta situationer och hålla igång en enkel konversation
- kunna i viss mån utnyttja samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna artigt framföra förslag, invitationer och ursäkter samt besvara sådana
- kunna förstå autentiskt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring teman som intresserar och känns viktiga
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion
- kunna förstå betydelsen av konstruktiv kommunikation

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- aktuella teman
- medier på målspråket
- källkritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder, samt genom att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Inom språkundervisningen utvecklar studerande en förståelse för mångfald och språklig diversitet som uttryck för en hållbar framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas genom att bekanta sig med olika medier på målspråket samt diskutera källkritik och yttrandefrihetens betydelse samt vikten av att kunna kommunicera på ett ansvarsfullt sätt. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar du din förmåga att söka information och läsa kritiskt också på spanska. Du bekantar dig med olika medier och aktuella teman i den spanskspråkiga världen.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (SPB3I9)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa sig i ett tvärvetenskapligt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i tvärvetenskapligt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- kultur på hemmaplan
- språkpass

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett tvärvetenskapligt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.19.7. Främmande språk, tyska, B3-lärokurs (TYB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Jag och det nya språket, 2 sp (TYB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar
- välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Lokal precisering

- känna till målspråkets teckensystem
- behärska typiska artighetsfraser
- både skriftligt och muntligt klara av några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av standarduttryck och inövade ord

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- rutinmässiga kommunikationssituationer
- de viktigaste kommunikationsstrategierna
- de vanligaste artighetsfraserna

Lokal precisering

- introduktion till målspråkskulturerna, kulturella särdrag
- grundläggande studieteknik i språkinläring

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Genom studier i främmande språk får den studerande reflektera kring begreppet identitet och lära sig strategier för hur man fungerar i grupp och i personmöten. Målet är att kartlägga och värdesätta all språkkunskap de studerande har, och sporra de studerande till att vilja utvidga sina språkfärdigheter.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar och stärks genom att lära sig se skillnader och likheter mellan språken.

Global och kulturell kompetens

Studierna i främmande språk ska väcka den studerandes nyfikenhet och motivation att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Målet är att stärka uppskattningen av mångsidiga språkkunskaper och förståelsen för hur språkkunskaperna är användbara både i lokala och globala sammanhang. På detta sätt stöds den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den kommunikativa kompetensen t.ex. med muntliga övningar i undervisningen.

Den globala och kulturella kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet kommer du in i det tyska språkets grunder och du övar olika inlärningsstrategier för att lära dig främmande språk. Du lär dig att berätta om dig själv, dina vänner, dina hobbyer.

Min växande världsbild, 2 sp (TYB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Lokal precisering

- kunna producera långsamt tal kring inövade ord

- kunna urskilja enskild fakta i en text och skriva några korta texter
- kunna berätta om ett par bekanta teman i några rutinmässiga kommunikationssituationer
- kunna utveckla sina egna styrkor och kommunikativa strategier i förhållande till sin omgivning

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Målet är att stärka den studerandes förmåga att bemöta andra med empati och respekt samt känna tilltro till sina egna förmågor och därmed stödja hens kompetens för välbefinnande.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet ska den globala och kulturella kompetensen utökas genom att locka den studerande till ytterligare nyfikenhet och ge motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Studerande ska öka sin förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete. Språkstudierna lägger en grund för en öppenhet gentemot olika kulturer och stärker en medvetenhet om varierande kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. De mångsidiga kompetenserna bedöms bl.a. genom självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig berätta om din familj och din egen vardag. Du övar dig i att klara av enkla samtalssituationer. Du väljer och presenterar ett resemdål i den tyskspråkiga världen.

Vår gemensamma vardag, 2 sp (TYB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.

Lokal precisering

- kunna producera korta texter
- kunna urskilja enskilda fakta i en text
- kunna producera långsamt tal kring bekanta ord
- kunna berätta om några bekanta teman i mer varierande rutinmässiga kommunikationssituationer

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- strategier för konstruktiv kommunikation
- varierande lärstrategier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stärker kompetensen för välbefinnande genom att ytterligare stödja den studerande att utveckla tilltro till sina egna förmågor. Genom att granska olika faktorer, s.s. empati och gott uppförande, som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter, fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Kommunikativ kompetens

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens och sina färdigheter att lära sig språk via mångsidig feedback i kommunikativa övningar, genom att analysera sina styrkor och utmaningar, samt känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Den mångsidiga kompetensen bedöms med hjälp av t.ex. kamrat- och självutvärdering. Kamratutvärderingen kan ske t.ex. i små grupper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I början av studieavsnittet reflekterar du kring dina tyskastudier - din kunskap, din inställning, dina mål. Du övar situationer som anknyter till resande, intressen och fritid samt bekantar dig med fraser kring telefonsamtal.

Min mångkulturella miljö, 2 sp (TYB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Lokal precisering

- behärska uttalet som stöd för kommunikationen
- kunna grundläggande kommunikationskoder på målspråket
- delta mer aktivt i olika kommunikationssituationer och utnyttja varierande strategier, såsom kroppsspråk och gester
- behärska det mest centrala ordförrådet de centrala satsstrukturerna i enkel textproduktion
- öka sin förståelse av text

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om seder och bruk både vad gäller vardag och fest i språkområdets olika delar. Språkstudierna stärker samtidigt den studerandes kännedom om det egna kulturarvet.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar samt utvecklar sin ansvarskänsla för att agera konstruktivt i olika sammanhang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet talar vi om boende och levnadsätt. Du bekantar dig med de tyskspråkiga ländernas matkultur och traditioner och ser likheter och olikheter till dina egna.

Hälsa och välbefinnande, 2 sp (TYB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.

Lokal precisering

- kunna hålla igång en mycket enkel konversation kring ett bekant ämne genom interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna framföra enkla önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna behärska det mest centrala ordförrådet och de centrala satsstrukturerna i textproduktion
- kunna reflektera över sina mångsidiga språkkunskaper

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- välbefinnande och hälsa
- olika livsskeden

Lokal precisering

- kännetecknen för ett välmående samhälle

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att ge en djupare förståelse för vad välbefinnande kan betyda både individuellt och i gemenskaper. Den studerande förstår att empati och öppenhet för det obekanta är förutsättningar för en konstruktiv kommunikation.

Målet är att den studerande värdesätter sin utökade språkkunskap och blir modigare i att vilja använda de egna förmågorna. Den studerande utvärderar sina framsteg i studierna och handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper kan ha för de egna fortsatta studierna och den studerandes arbetsliv.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att lyfta upp grundstenar i ett välmående samhälle, såsom demokrati och jämlikhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt t.ex. hörförståelse med autentiskt tal. De mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig tala om livsskeden och vad som upplevs bidra till välbefinnande och god hälsa. Vi reflekterar också kring aktuella och framtida utvecklingar.

Kultur, 2 sp (TYB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna hålla igång en enkel konversation kring utökat antal bekanta ämnen med hjälp av interaktion, kroppsspråk och gester
- kunna delta i en kommunikativ situation med några verbala fraser
- kunna framföra och besvara önskemål
- kunna förstå tydligt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå förutsägbara, enkla texter med begränsat ordförråd
- kunna med enkla meningar producera text kring vardagliga, konkreta och för hen viktiga saker

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom temahelheter som behandlas mångsidigt och där den studerande får möjlighet att utmana de egna färdigheterna.

Studeranden uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald.

Global och kulturell kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks via kunskap om språk- och kulturområdets olika aktuella kulturella teman. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för det egna kulturarvet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner. Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och t.ex. ett eget fördjupat arbete kring ett tema som är relaterat till studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad är "in" just nu i de tyskspråkiga länderna? Du lär dig mera om de tyskspråkiga ländernas kultur, bl.a. musik och film samt blir bekant med uttryck och fraser som ungdomar använder. Studiebesök eller ett kreativt eget projekt kan ingå.

Framtid och studier, 2 sp (TYB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.

Lokal precisering

- kunna utnyttja något av samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna tillämpa sådana fraser och gester som hör till målspråket
- kunna framföra och besvara enkla önskemål och vissa invitationer
- kunna förstå autentiskt tal kring några bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring några bekanta teman
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv
- framtidsplaner

Lokal precisering

- lokala och internationella påverkningskanaler

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom att undervisningen erbjuder språkliga och kulturella färdigheter och verktyg som behövs för att delta och aktivt påverka i samhället och på den internationella arenan.

Studierna i främmande språk ger studerande färdigheter och kontakter som underlättar övergången till fortsatta studier och arbetsliv.

Kompetens för välbefinnande

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom en djupare förståelse för vad som stärker eller hotar välbefinnande i studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna bedöms med hjälp av aktivt deltagande i diskussion samt t.ex. parreflektion kring eller självutvärdering av språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Hur ser studievardagen och arbetslivet ut i de tyskspråkiga länderna? Du lär dig om skillnader och likheter mellan våra länder och att göra en arbetsansökan på tyska. Vi talar även om välmående i studier och arbetsliv samt ser på verktyg för att diskutera och påverka missförhållanden i samhället.

Medier och aktuella samhällsfenomen, 2 sp (TYB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Lokal precisering

- kunna utbyta tankar och information i bekanta situationer och hålla igång en enkel konversation
- kunna i viss mån utnyttja samtalspartners uttryck i den egna kommunikationen
- kunna delta aktivt i en kommunikativ situation med allt fler verbala fraser
- kunna artigt framföra förslag, invitationer och ursäkter samt besvara sådana
- kunna förstå autentiskt tal kring flera bekanta och vardagliga teman
- kunna förstå enkla texter kring teman som intresserar och känns viktiga
- kunna behärska ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer i textproduktion
- kunna förstå betydelsen av konstruktiv kommunikation

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*

- *källkritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och kulturella koder, samt genom att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Inom språkundervisningen utvecklar studerande en förståelse för mångfald och språklig diversitet som uttryck för en hållbar framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas genom att bekanta sig med olika medier på målspråket samt diskutera källkritik och yttrandefrihetens betydelse samt vikten av att kunna kommunicera på ett ansvarsfullt sätt. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt hörförståelser med autentiskt tal.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vad skrivs det om och talas det om just nu i medierna? Under detta studieavsnitt talar vi om källkritik och konstruktiv kommunikation och du får uttrycka din åsikt om olika aktuella samhällsfenomen.

Hållbar livsstil, 2 sp (TYB3I9)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.
- kunna utbyta information och uttrycka sin åsikt
- kunna delta mer aktivt i en kommunikativ situation och utnyttja ersättande begrepp
- kunna känna igen ämnen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av flera obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt vissa idiomatiska uttryck och svårare strukturer

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

- läsförståelse stöds bl.a. med hjälp av läsning av en förenklad roman
- övning inför studentprovet, med fokus på läs- och skrivförmåga
- repetition av strukturer vad gäller verböjning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande stärker sin etiska kompetens och sin miljökompetens genom att reflektera kring olika levnadsvillkor och boendemiljöer, bekanta sig med forskning och innovationer samt diskutera om hållbar livsstil.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks genom att kunna ta till sig många olika slags texter, både skönlitteratur och mediatexter samt faktatexter.

Den studerande uppmanas att hitta nya kreativa synsätt samt att förstå och uppskatta mångfald, t.ex. i diskussion om hållbar livsstil och en hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner samt läsförståelse med fokus på olika slags texter.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt talar vi om olika levnadsförhållanden och vad som kännetecknar en hållbar livsstil. Du läser olika slags texter, även en förkortad roman. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på läs- och skrivförmåga.

Mitt internationella jag, 2 sp (TYB3I10)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.
- kunna utbyta information och uttrycka åsikter på ett lämpligt, artigt sätt
- kunna ta initiativ till och delta aktivt i en kommunikativ situation, samt vid behov be om precisering av nyckelord
- kunna känna igen ämnen och den viktigaste informationen i en pågående diskussion med långsamt tal
- kunna härleda betydelsen av obekanta ord i en allmänspråklig text utgående från kontexten
- behärska vanliga ord och grundläggande strukturer samt flera idiomatiska uttryck och litet svårare strukturer

Centralt innehåll

Lokal precisering

- internationellt kunnande och samarbete

- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier
- muntliga språkfärdigheter stöds bl.a. med hjälp av ledd diskussion kring valfri artikel
- övning inför studentprovet, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck
- repetition av strukturer vad gäller bl.a. kausböjning och ordföljd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att stärka den studerandes motivation till att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang samt se på sig själv som en aktiv världsmedborgare även efter gymnasietiden. De studerande ska få insikter om hur språkkunskaperna kan vara till nytta både i fortsatta studier, arbetsliv och vardag, både i hemlandet och utomlands.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den kommunikativa kompetensen genom att stärka den studerandes tilltro till sin språkförmåga och sporra till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Studerandes kommunikativa kompetens utvecklas bl.a. genom kommunikativa övningar, med fokus på det muntliga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftliga och muntliga produktioner, med speciellt fokus på hörförståelse och muntliga diskussioner.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner och kommunikativa övningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Vi ser på olika former av internationellt samarbete och kunnande och du fördjupar dig i en artikel som du finner intressant. Du får insyn i hur språkkunskaper är till nytta i framtiden. Övning inför studentprovet ingår, med fokus på hörförståelse samt fraser och idiomatiska uttryck.

Kultur i utlandet / hemlandet, 2 sp (TYB3I11)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupad kunskap om ett kulturellt fenomen
- öva upp kommunikationsförmågan
- klara av att planera och arbeta rätt självständigt
- klara av att hålla en välförberedd presentation
- kunna redovisa för de egna språk- och kulturkunskaperna på varierande sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- forskning i kulturellt fenomen enligt eget intresse
- kommunikation och presentationsteknik
- utbytesresa eller praktik i utlandet
- språkpass
- kultur på hemmaplan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stärker den kommunikativa kompetensen genom att den studerande får praktisk användning av sin språkfärdighet i en autentisk miljö. Den studerandes tilltro till sin egen språkförmåga ökar och de sociala kontakterna sporrar till att aktivt vilja använda och stärka sina språkfärdigheter även i framtiden.

Global och kulturell kompetens

Studieavsnittet lyfter fram den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får praktisk erfarenhet av att fungera i en främmande språklig miljö och olika sociala sammanhang i utlandet. Samtidigt ökar den studerandes motivation till mångsidigt och kreativt samarbete även i framtiden.

Forskningen i och presentationen av ett kulturellt fenomen för representanter för en främmande kultur stärker den studerandes kännedom om sitt eget kulturarv i förhållande till andras kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med hjälp av skriftlig och muntlig produktion, med speciellt fokus på den egna forskningen och presentationen av den.

Bedömningen av de mångsidiga kompetenserna grundar sig även på den studerandes aktiva deltagande i diskussioner i olika sociala sammanhang.

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar du dig i ett kulturellt fenomen som utmynnar i en välförberedd presentation. Inom studieavsnittet kan du avlägga delmoment i form av aktiviteter och prestationer som ingår i språkpasset eller delta i projekt med våra utländska vänskolor.

7.20. Samhällslära (YH)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i samhällslära ska fördjupa den studerandes kunskaper om det omgivande samhället och ge hen förutsättningar att utvecklas till en aktiv och engagerad medborgare med intresse för samhällsfrågor. Medborgarsamhället samt samhällets struktur och centrala företeelser, makt, ekonomi och medborgarinflytande granskas ur finländsk, europeisk och global synvinkel. Samhällsläran bygger på samhällsvetenskaplig och juridisk vetenskap.

Undervisningen i samhällslära ska ge den studerande förutsättningar för att kritiskt granska och bedöma aktuella företeelser samt reflektera över framtida trender och alternativ. Undervisningen ska också stärka den studerandes ekonomiska kunnande och juridiska förståelse samt uppmuntra hen till aktivt samhälleligt deltagande. Utgångspunkten för undervisningen är att väcka ett

personligt intresse för samhällsfrågor och världshändelser. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla färdigheter av betydelse för det samhälleliga tänkandet, såsom att mångsidigt kunna söka och kritiskt tolka information och statistiskt material samt diskutera och argumentera.

I undervisningen i samhällslära ska värdegrunden präglas av demokratiska principer, som jämlikhet, socialt ansvar, respekt för de mänskliga rättigheterna, åsiktsfrihet och aktivt medborgarskap samt uppskattning av arbete och företagsamhet.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i samhällslära stödjer den studerande i formandet av den egna identiteten och utvecklingen till en aktiv, ansvarstagande och etiskt agerande medlem i det demokratiska samhället.

Samhällslära utvecklar den studerandes **kompetens i välbefinnande** genom att den stärker livskompetensen och färdigheterna att sköta den egna ekonomin samt fördjupar den juridiska förståelsen. Läroämnet fördjupar den studerandes sociala färdigheter och förmåga att samarbeta samt aktivt delta i samhället och påverka demokratin för att främja det gemensamma välbefinnandet. Samtidigt främjas målen för **kommunikativ kompetens**.

Undervisningen i samhällslära utvecklar den studerandes multilitteracitet i den digitala samtiden genom att den stärker förmågan att välja och kritiskt tolka samt tillämpa forskningsbaserad information. Samhällsläran stärker även den studerandes samhälleliga och kritiska textkompetens och argumentationsförmåga. Läroämnet sporrar den studerande till tvärvetenskapligt samarbete och att kombinera information på ett nytt sätt i enlighet med principen för kontinuerligt lärande och målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Undervisningen i samhällslära ska i mån av möjlighet omfatta samarbete med högskolor.

Samhällslära utgör det grundläggande läroämnet för **den samhälleliga kompetensen** och främjar den studerandes förutsättningar att kritiskt undersöka och analysera aktuella företeelser. Den studerande övar sig att agera i en värld som präglas av komplex information och informationspåverkan. Undervisningen fördjupar den studerandes mångsidiga samhälleliga kompetens genom att den stärker hans demokratiska färdigheter. Samhällslära sporrar den studerande att ta del i samhällelig verksamhet och verka för att främja en trygg, rättvis och hållbar framtid, både som finsk medborgare och EU-medborgare men även globalt. Läroämnet stärker den studerandes initiativförmåga och entreprenörsattityd samt hans färdigheter för fortsatta studier och arbetsliv.

I samhällslära betonas individens värdebaserade och etiska agerande för det gemensamma goda med beaktande av det sociala ansvaret. Läroämnet fördjupar den studerandes förståelse av den cirkulära ekonomins principer och av hållbar konsumtion, såväl i näromgivningen som på global nivå. På det här sättet stärker samhällsläran den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**.

Samhällsläran stödjer den studerandes **globala och kulturella kompetens** genom att den stärker hans internationella färdigheter och världsmedborgarattityd samt fördjupar förståelsen av kulturell och ideologisk mångfald. Läroämnet hjälper den studerande att agera etiskt i en global medie- och teknologimiljö.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i samhällslära hänför sig till samhällslärans betydelse, värderingar och attityder, till att förstå samhälleliga fenomen samt till att söka och tillämpa samhällsrelaterad kunskap. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- kunna bilda sig en demokratisk samhällsuppfattning som bygger på ansvarskänsla, respekt för jämlikhet och förståelse för mångfald
- förstå hur olika faktorer inverkar på formandet av den egna samhällsuppfattningen
- bli motiverad att fördjupa sitt intresse för samhällsfrågor och sin förståelse av deras betydelse.

Att förstå samhällsfenomen

Målet är att den studerande ska

- känna till grunderna för hur kunskap om samhället uppstår och behärska centrala samhälleliga och ekonomiska begrepp
- behärska grunderna för och tillvägagångssätten i det finska samhällssystemet, rättssystemet och näringslivet och kunna placera dem i europeiska och internationella sammanhang
- förstå sina möjligheter att påverka på lokal, nationell och internationell nivå som medlem i ett demokratiskt och föränderligt samhälle och vara motiverad att delta som en aktiv och ansvarsfull medborgare i enlighet med principen för hållbar utveckling.

Att söka och tillämpa kunskap om samhällslivet

Målet är att den studerande ska

- kunna söka och hitta mångsidigt samhälls- och ekonomirelaterat och aktuellt material i olika källor, också med hjälp av digitala verktyg, samt kunna tolka och kritiskt granska verbal, visuell och statistisk information
- kunna bilda sig mångsidigt motiverade åsikter om värdebaserade och kontroversiella samhälleliga och ekonomiska frågor
- kunna beskriva samband mellan komplexa samhällsfenomen, jämföra alternativa modeller för samhällsutveckling och ekonomisk utveckling samt bedöma olika motiv bakom och följer av samhällsbeslut och -åtgärder ur olika befolkningsgruppers och miljöns perspektiv.

Bedömning

Bedömningen i samhällslära ska basera sig på hur väl de allmänna målen för ämnet har uppnåtts, med fokus på målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under läroprocessen stödjer den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och kunnande och hjälper hen att utveckla sina arbetssätt för att erhålla kunskaper och färdigheter som är utmärkande för samhälleligt tänkande.

Bedömningen i samhällslära ska basera sig på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för samhälleligt tänkande och samhällelig verksamhet: förmåga att förstå principerna för hur samhällsrelaterad kunskap är uppbyggd, förstå fenomen inom samhället och ekonomin och deras bakomliggande orsaker och följer samt kritiskt bedöma samhället och ekonomin och tolkningar och alternativa lösningar som berör deras utveckling.

Bedömningen ska fokusera på den studerandes färdigheter att hantera samhällsrelaterad kunskap, som att söka information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta samt använda den kunskapen för att bilda sig en välgrundad åsikt. I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att söka, förstå, bedöma och tillämpa samhällsrelaterad kunskap, att bilda strukturerade helheter av sina kunskaper samt att producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig utvärdering av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken.

Studieavsnitt

Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Demokratins möjligheter och krav, 4 sp (HUMo1)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Ekonomikunskap, 2 sp (SLo2)

Studieavsnittets moduler

- Ekonomikunskap, 2 sp (YH2), Obligatorisk

Mål

Ekonomikunskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå och bli intresserad av att följa nyheter som berör ekonomi
- känna till samhällsekonomin principer och begrepp
- kunna tolka statistik och diagram gällande ekonomi
- förstå betydelsen av arbete och företagsamhet för ekonomin och samhället
- kunna fatta välgrundade ekonomiska beslut samt ha kontroll över och planera sin egen ekonomi
- kunna granska ekonomiska frågor även ur ett etiskt perspektiv samt förstå att Finland är en del av den globala ekonomin
- kunna kritiskt analysera argument i en ekonomisk debatt och kunna analysera olika alternativ till ekonomisk-politiska lösningar samt bakgrunden till och följderna av dem.

Centralt innehåll

Ekonomikunskap

Samhällsekonomin och dess aktörer

- grundläggande ekonomiska begrepp, den ekonomiska kunskapens natur och hur den uppstår
- det samhällsekonomiska kretsloppet samt växelverkan mellan privathushåll, företag och samhällsekonomi
- skötseln av den egna ekonomin: sparande, konsumtion och skuldsättning

Marknader, konjunkturer och näringsliv

- fri konkurrens och prisbildning på marknaden
- arbete, företagsamhet och företag
- Finland som del av den globala ekonomin
- finansieringsmarknaden, sparande, placering och riskhantering
- störningar i ekonomin, konjunkturväxlingar samt deras bakgrund och följder

Ekonomisk politik

- utgångspunkter, fördelar och problem med hållbar ekonomisk tillväxt
- den offentliga ekonomin och dess balans

- aktörer, metoder och utmaningar inom den ekonomiska politiken

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Ekonomikunskap utvecklar den studerandes kompetens i välbefinnande främst genom att den stärker livskompetensen och färdigheterna att sköta och planera den egna ekonomin. Genom att som aktiv medborgare delta i samhället och påverka demokratin och ekonomin kan också det gemensamma välbefinnandet främjas.

Att lära sig förstå fastighetsmarknad, förhållandet mellan efterfrågan och utbud, konjunkturvåxlingar, aktiemarknad och offentlig ekonomi gör att man kan känna en viss tillförsikt och trygghet i ekonomiska frågor.

Det är i framtiden allt viktigare att se förhållandet och växelverkan mellan ekonomi, individ och miljö ur ett hållbarhets- och välbefinnandeperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen fokuserar på den studerandes färdigheter att hantera samhällsrelaterad kunskap samt använda den kunskapen för att bilda sig en välgrundad åsikt och strukturerade helheter. Bedömningen grundar sig på mångsidig utvärdering av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken. Möjliga exempel på arbetsmetoder som bedöms såväl formativt som summativt är prov, grupparbeten, föredrag eller essäer.

Kompetensen för välbefinnande kan t.ex. uppnås genom olika praktiska övningar i vardagsekonomi enskilt eller i grupp. Även gruppdiskussioner eller andra muntliga övningar är exempel på metoder för att uppnå färdigheter i ekonomiskt välbefinnande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Ekonomikunskap omfattar såväl samhällsekonomin principer och begrepp som det väsentligaste som berör den egna privatekonomin. Du lär dig förstå betydelsen av arbete, skatter och företagsamhet för ekonomin och att Finland är en del av den globala världshandeln. Du lär dig tolka statistik och diagram gällande ekonomi.

Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (SLo3)

Studieavsnittets moduler

- Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (YH3), Obligatorisk

Mål

Finland, Europa och en värld i förändring

Målen för modulen är att den studerande ska

- få en bred överblick av globaliseringen och Finlands ställning som en del av den
- förstå europeiska och internationella avtalsbaserade former för samarbete och bildande av nätverk
- få insikt i Europeiska unionens verksamhet och kunna söka och kritiskt bedöma information om den
- förstå sina möjligheter att påverka och kunna agera som EU- och världsmedborgare

- kunna analysera vilka fördelar och nackdelar globaliseringen och den europeiska integrationen medför i det egna livet och för Finlands ekonomiska och politiska system
- kunna analysera och bedöma förändringar i och hot mot medborgarnas säkerhet och den internationella säkerhetsmiljön och möjligheter att avvärja dem.

Centralt innehåll

Finland, Europa och en värld i förändring

Globala utmaningar, globalisering och bildande av nätverk

- miljön, klimatförändringen, befolkningen och en hållbar framtid
- aktörer och möjligheter inom det internationella samarbetet
- Finland och Norden som en del av globala nätverk
- medborgarskap och medborgarinflytande i Europa och globalt

Europeisk identitet och den europeiska integrationen

- den europeiska identiteten, värderingar och pluralistiska samhällen
- Finland som en del av EU:s beslutsfattande
- EU:s ekonomiska politik och regionpolitik
- EU som global aktör

Säkerheten i en verksamhetsmiljö i förändring

- lokal och nationell säkerhet
- Finlands och EU:s säkerhetspolitik
- nya hot mot säkerheten och möjligheter att avvärja dem

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Finland är en del av Europa och EU. EU i sin tur är en global aktör och eftersträvar att vara en modell för andra i t.ex. demokratiarbete och klimatfrågor. Den studerande behöver i framtiden global kompetens på en bred front, och i detta studieavsnitt fokuserar man bl.a. på internationellt avtal, internationellt samarbete och globala nätverk. Globaliseringens positiva och negativa sidor för både Finland som resten av världen diskuteras.

När det gäller en hel del av framtidens utmaningar för mänskligheten så står det klart att dessa är globala allmänmänskliga problem. Klimatförändringen, fattigdomen, överkonsumtionen, utsläppen eller en hållbar utveckling är alla utmaningar som måste lösas på överstatlig global nivå. Detta gäller också hotet om terrorism och frågan om internationell säkerhet.

Det hör även till den globala kompetensen att känna till hur EU är uppbyggt och hur EU-arbetet fungerar i praktiken.

Kommunikativ kompetens

En stor del av studieavsnittet handlar om EU och internationellt samarbete, samt möjligheter för enskilda medborgare att påverka genom delaktighet i EU och globalt. Där är den kommunikativa kompetensen värdefull att utveckla. Sociala färdigheter och förmåga att samarbeta samt aktivt delta i samhället förutsätter kommunikation och att påverka demokratin kan också främja det gemensamma välbefinnandet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen i studieavsnittet baserar sig på de allmänna målen och hur de uppnåtts.

Särskild vikt läggs vid förståelsen av fenomen inom samhället och deras bakomliggande orsaker och följder. Den studerande bedöms utgående från förmågan att inhämta information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta samt använda den kunskapen för att skapa sig strukturerade helheter och en välgrundad åsikt.

Bedömningen sker genom mångsidiga utvärderingssätt, där speciellt de olika kommunikativa färdigheterna och den globala kompetensen betonas. Muntliga presentationer, gruppdiskussioner eller t.ex. kontakt till olika politiker (EU-) eller globala institutioner är exempel på metoder som kunde användas i undervisningen. Även traditionella prov, projekt eller essäer kan fungera som utvärdering.

Den mångsidiga kompetenserna bedöms inom ramen för den övriga formativa och summativa bedömningen.

Fri beskrivning av studieavsnittet

EU, dess verksamhet och institutioner, samt internationella organisationer och globaliseringen är huvudinnehållet i detta studieavsnitt. Vilken roll har Finland globalt? Du undersöker även strukturer kring den internationella säkerheten och möjliga hot mot den.

Lagkunskap, 2 sp (SL4)

Studieavsnittets moduler

- Lagkunskap, 2 sp (YH4), Valfri

Mål

Lagkunskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till Finlands rättsordning och de principer för juridiskt tänkande som styr dess verksamhet
- kunna söka, tolka och använda relevant juridisk information
- känna till sina rättigheter och skyldigheter som medborgare, arbetstagare och konsument samt kunna tillämpa sin kunskap i frågor som berör vanliga rättsliga ärenden
- kunna analysera juridiska frågor i den offentliga debatten samt de synpunkter som lyfts fram där.

Centralt innehåll

Lagkunskap

Rättsordningens grunder

- juridiska grundbegrepp och grundläggande friheter och rättigheter
- källor till juridisk information och användningen av dem
- rätt och rättvisa som samhällsfenomen
- rättsordningen och domstolsväsendet

Grunderna för medborgarnas vanligaste rättshandlingar inom följande rättsområden

- avtals- och skadeståndsrätt
- familje- och kvarlåtenskapsrätt
- förmögenhetsrätt
- upphovsrätt och konsumenträtt
- arbetsrätt

- *avtalsrätt som berör boende*
- *förvaltningsrätt och god förvaltningssed*
- *process- och straffrätt*
- *miljörätt*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Undervisningen i samhällslära stödjer den studerande i formandet av den egna identiteten och utvecklingen till en aktiv, ansvarstagande och etiskt agerande medlem i det demokratiska samhället.

Inom studieavsnittet går man igenom begreppen rätt och rättvisa, man diskuterar etiska problem och möjliga brott och man lyfter fram juridiska frågor i den offentliga debatten samt de eventuella etiska synpunkter som väcks.

Studieavsnittet kan också betona normerna i samhället och vikten av individens sociala ansvar och etiska agerande i arbetet för det gemensamma goda. Man kan också lägga vikt vid ansvaret för miljön och frågor kring miljö rätt.

På dessa sätt stöds utvecklingen av studerandes etiska kompetens och miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen av studieavsnittet baserar sig på en mångsidig utvärdering av det centrala innehållet genom olika utvärderingsmetoder, t.ex. skriftliga prov och uppgifter, muntliga diskussioner och projektarbeten och essäer. Den etiska kompetensen utvecklas genom exempelvis gruppdiskussioner, rollspel eller rättegångssimulationer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Lagkunskap handlar om juridiska grundbegrepp och grundläggande friheter och rättigheter, samt de vanliga rättsliga ärenden som berör individen som medborgare, arbetstagare och konsument. Du lär dig om domstolsväsendet och rättsordningen i Finland, samt de vanligaste rättshandlingarna.

Repetition, 2 sp (SLI5)

Mål

Lokal precisering

- att repetera gymnasiets lärostoff i samhällslära
- att få träna på att skriva studentexamenssvar i samhällslära

Centralt innehåll

Lokal precisering

- de 3 obligatoriska studieavsnitten och det nationella frivilliga studieavsnittet i samhällslära

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande utvecklas genom att den studerande reflekterar över sina styrkor och utvecklingsområden utgående från innehållet i de tidigare studieavsnitten i samhällslära.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som underkänt/godkänt utgående från inlämnade uppgifter och aktivt deltagande under lektioner.

Fri beskrivning av studieavsnittet

För dig som tänker skriva samhällslära i studentexamen. Studieavsnittet fungerar som förberedelse inför studentprovet. Du repeterar det mest väsentliga innehållet i läroämnet. Du lär dig hur ett studentexamenssvar byggs upp och övar på att svara på tidigare studentprov.

7.21. Globalkunskap (GLOB)

Läroämnets uppdrag

Globalkunskap är ett läroämne i Helsinge gymnasium som lägger det globala perspektivet i fokus. De lokala studieavsnitten ingår i studiehelheten global profil.

Undervisningen i globalkunskap ska hjälpa den studerande att utveckla en förståelse för individens roll i det globala samhället. Undervisningen ska vägleda de studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön och stödja deras utveckling till aktiva och fördomsfria samhällsmedborgare med intresse för globala frågor. Studerande lär sig förstå och förklara globala dimensioner av sociala, politiska, ekonomiska och kulturella processer. De studerande utvecklar sina färdigheter att reflektera över globala trender och alternativ. Inom läroämnet skapas förutsättningar för att förstå den egna identiteten samt att argumentera, diskutera och kunna bilda sig motiverade åsikter om värdefrågor och samhällsfrågor. I undervisningen lär sig de studerande att söka, använda och kritiskt granska och tolka information. De uppmuntras till initiativtagande, till samarbete och växelverkan.

Mål

Målen för undervisningen i globalkunskap är att den studerande ska

- förstå globala samband, både problem och förändringsmöjligheter, och behärska relevanta grundläggande begrepp
- förstå innebörden av hållbar utveckling och global rättvisa
- tillägna sig verktyg för att tänka kreativt, kritiskt och analytiskt
- kunna presentera och argumentera sina åsikter
- utvecklas tillsammans med och lära sig av andra människor
- kunna planera, genomföra och presentera projekt individuellt och i grupp
- kunna hålla presentationer både på modersmålet och på ett främmande språk
- ta initiativ till och ansvara för projekt och arbeten både inom och utanför skolan
- kunna känna till olika påverkningsskanaler
- delta i samarbete med andra skolor, myndigheter, medborgarorganisationer samt lokalsamhället i allmänhet
- utveckla färdigheter som lokal och global aktör.

Bedömning

Bedömningen i de skolvisa studieavsnitten i globalkunskap baserar sig på aktivt arbete i grupparbeten och på lektionerna, muntliga och skriftliga presentationer, samt på förmågan att tolka och hantera information. De tre första studieavsnitten bedöms med siffervitsord. Det fjärde studieavsnittet bedöms som avlagt (A/U).

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

Globalkunskap utvecklar **kompetensen för välbefinnande** bland annat genom att den studerande reflekterar över hur en möjlig hållbar framtid ser ut för människan och miljön och vilka lösningar och framsteg inom vetenskap och samhällsutveckling som redan gjorts och bör göras för en hållbarare framtid.

Kommunikativ kompetens

Den studerande reflekterar över yttrandefrihetens betydelse och hur uppfattningen om kunskap och hur den förmedlas kan se ut ur olika perspektiv. Läroämnet stödjer även den studerande att sätta upp mål för sina studier och andra aktiviteter. På det här sättet stödjer globalkunskap den **kommunikativa kompetensen**.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Läroämnet globalkunskap sporrar den studerande till initiativtagande, engagemang, tvärvetenskapligt tänkande och att kombinera information på ett nytt sätt i enlighet med målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**.

Samhällelig kompetens

Läroämnet fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället. De studerande planerar aktivt sina egna studier och tar ansvar för sina egna val både inom och utanför skolvardagen. På det här sättet stödjer läroämnet den studerandes **samhälleliga kompetens**.

Etisk kompetens och miljökompetens

Globalkunskap utvecklar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande diskuterar och fördjupar sig i problematiken med en krympande biodiversitet och människans utnyttjande av naturresurser. Den studerande fördjupar sig även i frågeställningar kring hållbar och etisk turism samt företagens samhällsansvar, både i Finland och globalt.

Global och kulturell kompetens

Läroämnet stärker den studerandes **globala och kulturella kompetens** genom att hen lär sig identifiera och reflektera över kulturarv, värderingar, olika verksamhetsmiljöer och andra aspekter som kulturella identiteter och levnadssätt bygger på. Den studerande lär sig acceptera och värdesätta människors och samfunds rätt till olika kulturella identiteter. Den studerande lär sig observera och respektera den kulturella mångfalden i sin egen livsmiljö, och samtidigt stöds hen också i utvecklingen av den egna kulturella identiteten.

Den studerande utvecklar sina färdigheter i globalt medborgarskap och sina kunskaper om mänskliga rättigheter för att främja en jämlik, rättvis och etiskt hållbar livsstil.

Studieavsnitt**Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK)****Ämnesövergripande studieavsnitt****Jag och världen, 2 sp (GLOBI1)****Mål****Lokal precisering**

- Förstå innebörden av hållbar utveckling, global rättvisa och jämställdhet
- Ha en grundläggande förståelse för andra kulturer
- Känna till grundläggande begrepp inom kulturforskning
- Förstå utvecklingen av olika värderingar och levnadssätt
- Kunna reflektera över sig själv, den egna kulturen och den egna rollen i världen
- Kunna kritiskt granska stereotyper och kulturella skillnader
- Förstå hur egna val påverkar andras liv och vardag
- Kunna presentera, argumentera för och lägga fram sina åsikter
- Genomföra, redovisa och försvara ett individuellt arbete relaterat till studieavsnittets tema

Centralt innehåll**Lokal precisering**

- Kultur och identitet
- Relevanta begrepp inom kulturforskning
- Minoritetsfrågor och det mångkulturella samhället
- Ursprungsfolk och kampen om jord och vatten
- Hållbar utveckling

Lokal precisering**Mångsidig kompetens****Global och kulturell kompetens**

Den globala och kulturella kompetensen stöds genom att den studerande lär sig identifiera och reflektera över kulturarv, värderingar, olika verksamhetsmiljöer och andra aspekter som kulturella identiteter och levnadssätt bygger på. Den studerande lär sig acceptera och värdesätta människors och samfunds rätt till olika kulturella identiteter. Den studerande lär sig observera och respektera den kulturella mångfalden i sin egen livsmiljö, och samtidigt stöds hen också i utvecklingen av den egna kulturella identiteten. Därtill utvecklar den studerande sina färdigheter i globalt medborgarskap och sina kunskaper om mänskliga rättigheter för att främja en jämlik, rättvis och etiskt hållbar livsstil.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens växer då hen fördjupar sin förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället. De studerande planerar aktivt sina egna studier och tar ansvar för sina egna val både inom och utanför skolvardagen.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen stöds genom att den studerande reflekterar över yttrandefrihetens betydelse och hur uppfattningen om kunskap och hur den förmedlas kan se ut ur olika perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms utifrån skriftliga arbeten och muntliga prestationer. Den mångsidiga kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av kamratbedömning och självutvärdering.

Ett globalt ansvar, 2 sp (GLOBI2)

Mål

Lokal precisering

- förstå innebörden av ett globalt ansvar ur individ och samhällsperspektiv.
- förstå komplexiteten i dagens miljöproblem.
- förstå hur det egna agerandet och de egna konsumtionsvanorna påverkar miljön och samhället.
- kunna inhämta, analysera, kritiskt granska och använda sig av olika informations- och påverkningskanaler.
- kunna förmedla en fördjupad insikt inom ett ämne som hen själv valt inom ramen för studieavsnittets teman.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den hotade biodiversiteten
- Hållbart utnyttjande av naturresurser och ekosystemtjänster
- Hållbar och etisk konsumtion
- Företags samhällsansvar
- Hållbar och etisk turism
- Lösningar, framsteg som redan gjorts samt framtidsvisioner

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

I studieavsnittet behandlas den etiska kompetensen och miljökompetensen bland annat genom att man diskuterar och fördjupar sig i problematiken med en krympande biodiversitet och människans utnyttjande av naturresurser. Studerande fördjupar sig även i frågeställningar kring hållbar och etisk turism samt företagets samhällsansvar, både i Finland och globalt.

Kompetens för välbefinnande

I studieavsnittet behandlas kompetensen för välbefinnande bland annat genom att reflektera över hur en möjlig hållbar framtid ser ut för människan och miljön och vilka lösningar och framsteg inom vetenskap och samhällsutveckling som redan gjorts och bör göras för en hållbarare framtid.

Bedömning av studieavsnitt**Lokal precisering**

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Studerande planerar och utför även ett projektarbete individuellt eller i grupp kring ett tema eller en kombination av teman som ingår i avsnittet som hen själv väljer. De mångsidiga kompetenserna bedöms i studieavsnittet via de skriftliga och muntliga presentationer som den studerande skapar samt genom självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger dig en översikt över global växelverkan mellan naturen och människan genom utnyttjande av naturresurser, ekosystemtjänster, konsumtion och turism. Vi funderar och diskuterar över företagens samhällsansvar i en globaliserad värld.

Finlands ekonomi och världsekonomin, 2 sp (GLOBI3)**Mål****Lokal precisering**

- få en inblick i Finlands ekonomi i den globala kontexten
- lära sig om vilka branscher som är viktiga för Finlands välfärd

Centralt innehåll**Lokal precisering**

- nationalekonomins historia
- ekonomiska tänkare, såsom Adam Smith, Karl Marx och John M. Keynes
- marknadsekonomi, planekonomi och blandekonomi
- varifrån kommer välfärd
- den öppna sektorns inflytande på den offentliga sektorn

Lokal precisering**Mångsidig kompetens****Global och kulturell kompetens**

Den globala och kulturella kompetensen stärks via analyser av ekonomisk historia och rådande globala ekonomiska trender.

Samhällelig kompetens

Den samhälleliga kompetensen stärks via övningar i att agera i en värld som präglas av komplex information och informationspåverkan.

Bedömning av studieavsnitt**Lokal precisering**

Bedömningen baserar sig på inlämningsuppgifter, förhör och tent.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig om samhällsekonomi, d.v.s. hur politik, ekonomi, produktion och den globala ekonomin fungerar.

Aktivitetskort, 2 sp (GLOBI4)

Mål

Lokal precisering

- ha de färdigheter som ingår i uppgifterna i aktivitetskortet

Centralt innehåll

Lokal precisering

- eget initiativ
- aktiviteter och evenemang inom skolan
- utfärder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Uppgifterna sporrar den studerande till initiativtagande, engagemang, tvärvetenskapligt tänkande och att kombinera information på ett nytt sätt i enlighet med målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A/U) baserat på utförda uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du utför arbeten, projekt och olika uppgifter individuellt och i grupp utgående från dina egna intressen.

7.22. Företagsamhet (FTH)

Läroämnets uppdrag

Studier i företagsamhet kan avläggas vid Helsinge gymnasium i samarbete med yrkesinstitutet Prakticum. Studierna ingår i en av gymnasiets valfria profileringar. Ifall en studerande avlägger de studier i företagsamhet som ingår i profileringen, kan den studerande efter avslutade gymnasiestudier avlägga ytterligare ett studieår vid Prakticum och därefter erhålla dubbelexamen till merkonom.

Läroämnet företagsamhet fokuserar främst på kundservice och planering av företagsverksamhet samt verksamhetens lönsamhet.

Målet med läroämnet är att de studerande lär sig att agera framgångsrikt i en kundbetjäningssituation bl.a. genom att värna om arbetsmiljön, göra förberedelser, betjäna externa och interna kunder samt vidta de åtgärder som behöver göras efter servicesituationerna. Den studerande ska också lära sig att fungera som framgångsrik medlem i arbetsgemenskapen.

Vidare ska de studerande lära sig att utreda verksamhetens lönsamhet genom att tillägna sig kunskap om prissättning av produkter, bl.a. genom att utföra olika pris- och kostnadsberäkningar inklusive momsberäkningar, samt grunderna i budgetering och budgetuppföljning.

Därtill lär sig de studerande att planera företagsverksamhet inklusive att utarbeta de dokument som behövs vid grundande av ett företag.

Mål

Målen för undervisningen är att den studerande

Affärsidé
• bekantar sig med rådande megatrender • bekantar sig med existerande affärsidéer • kartlägger förutsättningarna för att bli företagare • lär sig att analysera konkurrerande affärsidéer • lär sig att analysera produktens olika nivåer • lär sig att identifiera bolagets intressenter
Ekonomi
• upprättar en budget och finansieringsplan • prissätter produkter och tjänster • bokför och kan själv räkna ett resultat • vet vilka tjänster som bokföringsbyråer erbjuder småföretagare • vet grunderna om olika skatter såsom moms, bolagsskatt och personbeskattning
Affärsplan
• tar fram en fungerande affärsidé • gör upp en affärsplan (modell i Guiden Bli företagare i Finland) • gör en budget, bokföring, bokslut för den egna affärsidén • utvärderar sina förutsättningar att verka som företagare • redogör för sätt att skydda sin affärsidé • gör en riskanalys över sin idé
Kundservice
• kan förbereda sig för kundservice som en del av helheten kundorienterad affärsverksamhet • betjäna interna eller externa kunder i olika kanaler genom att använda sina språkkunskaper • främja kundnöjdhet och positiva kundupplevelser genom sitt arbete
Bokföring och bokslut
• bokför händelser i ett bokföringsprogram • kan ta reda på intäkter och kostnader för verksamheten • kan bokföra de vanligaste bokslutsuppgifterna • kan tolka ett bokslut • kan upprätta ett bokslut
Finlands ekonomi och världsekonomi
• får en inblick i Finlands ekonomi i den globala kontexten • lär sig om vilka branscher som är viktiga för Finlands välfärd

Bedömning

Bedömningen av läroämnets studieavsnitt baserar sig på prestationerna under lektionerna, eventuella hemuppgifter samt skriftliga och/eller muntliga prov och/eller arbeten i grupp eller

individuellt. Bedömningen sker enligt skalan 4-10, där 4 står för underkänt vitsord. Studieavsnitt som inte kan bedömas p.g.a. för mycket frånvaro, fusk, plagiat eller ogjorda obligatoriska delmoment efter kompletteringsdeadline antecknas som icke bedömda (i). En studerande som fått noteringen "i" bör ta om studieavsnittet för att bli godkänd. Ett icke bedömt studieavsnitt i företagsamhet kan inte tenteras. Vitsordet "Z" innebär att ett obligatoriskt delmoment för studieavsnittet saknas (t.ex. slutprov eller obligatoriskt inlämningsarbete) men att delmomentet kan kompletteras via omtent eller inlämning inom kompletteringsdeadline. I början av varje studieavsnitt diskuteras bedömningen med de studerande, och läraren klargör vilka obligatoriska moment som ingår i studieavsnittet.

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

Företagsamhet utvecklar den studerandes **kompetens i välbefinnande** genom att den stärker färdigheterna att sköta den egna ekonomin samt fördjupar den juridiska förståelsen. Läroämnet fördjupar den studerandes självkännet och förmåga att främja kundnöjdhet och positiva kundupplevelser genom sitt arbete.

Kommunikativ kompetens

Undervisningen i företagsamhet utvecklar den studerandes **kommunikativa kompetens** via insyn i kundservice som en del av helheten kundorienterad affärsverksamhet samt marknadsföring och kommunikation på olika språk. Den studerande övar sig även i att göra upp budget, bokföring, bokslut och affärsplan.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Läroämnet företagsamhet sporrar den studerande till tvärvetenskapligt tänkande och att kombinera information på ett nytt sätt i enlighet med målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Kompetensen stärks bland annat i analysen av megatrender och i skapandet av en egen affärsidé.

Samhällelig kompetens

Den **samhälleliga kompetensen** stärks i företagsamheten bland annat genom att kritiskt undersöka och analysera aktuella megatrender i samhället. Den studerande får insyn i nationellt och internationellt företagande samt samhällelig ekonomi. Läroämnet stärker den studerandes initiativförmåga och entreprenörsattityd samt hens färdigheter för fortsatta studier och arbetsliv.

Etisk kompetens och miljökompetens

I företagsamheten betonas god bokföringssed, internationell lag samt företagsetik. Läroämnet fördjupar den studerandes förståelse av den cirkulära ekonomins principer och av hållbar konsumtion. På det här sättet stärker företagsamheten den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**.

Global och kulturell kompetens

Företagsamheten stödjer den studerandes **globala och kulturella kompetens** genom att den stärker hens internationella färdigheter och världsmedborgarattityd samt fördjupar förståelsen av kulturella aspekter och etiska frågor. Läroämnet ger insyn i hur politik, ekonomi, produktion och den globala ekonomin fungerar.

Studieavsnitt

Starta eget: affärsidé, 2 sp (FTI1)

Mål

Lokal precisering

- bekanta sig med rådande megatrender
- bekanta sig med existerande affärsidéer
- kartlägga förutsättningarna för att bli företagare
- lära sig att analysera konkurrerande affärsidéer
- lära sig att analysera produktens olika nivåer
- lära sig att identifiera bolagets intressenter

Centralt innehåll

Lokal precisering

- affärsidé
- megatrender
- kunder
- konkurrenter
- bolagsformer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet stärks den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens via den studerandes självständiga projektarbete kring företagets affärsidé.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerande bedömer vilka innovativa möjligheter för affärsverksamhet som kan hittas på marknaden och presenterar en eller flera företagsidéer eller möjligheter till affärsverksamhet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig om företagande och företagsamhet samt planering av uppgifter som behövs vid grundande av ett företag och uppgifter gällande företagets verksamhet.

Starta eget: ekonomi, 2 sp (FTI2)

Mål

Lokal precisering

- upprätta en budget och finansieringsplan
- prissätta produkter och tjänster
- bokföra och själv räkna ett resultat
- veta vilka tjänster som bokföringsbyråer erbjuder småföretagare
- veta grunderna om olika skatter såsom moms, bolagsskatt och personbeskattning

Centralt innehåll

Lokal precisering

- start av företag
- resultat- och likviditetsbudget
- skatter
- löner
- nyckeltal
- moms
- att läsa resultat- och balansräkningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Den samhällseliga kompetensen stärks via studerandes självständiga projektarbete kring företagandets budget för ett nystartat bolag, samt kunskapen om företagets och samhällseliga ekonomi.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerande bedömer och motiverar ett nystartat företags budget och kan härleda intäkter och kostnader samt räkna ut företagets resultat. Bedömningen görs via självständiga uppgifter, förhör och tent.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig om företagets ekonomi, bokföring, skatt och prissättning av företagets produkter/ tjänster.

Starta eget: affärsplan, 2 sp (FTI3)

Mål

Lokal precisering

- ta fram en fungerande affärsidé
- göra upp en affärsplan (modell i Guiden Starta eget)
- göra en budget, bokföring, bokslut för den egna affärsidén
- utvärdera sina förutsättningar att verka som företagare
- redogöra för sätt att skydda sin affärsidé
- göra en riskanalys över sin idé

Centralt innehåll

Lokal precisering

- hur man startar ett företag i praktiken
- bidragskalkylering i praktiken
- prissättning av produkter
- insyn i vad produkters och tjänsters prisbildning grundar sig på
- rabatter och deras inverkan på ett företags lönsamhet

- praktiska delar av arbetslagstiftningen
- produktskydd - olika skyddsformer och lagar kring dem

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen stärks via studerandes presentationer av projektarbete kring företagandets affärsplan.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerande presenterar en genomförbar och realistisk affärsplan. Den studerande bör kunna presentera sitt arbete på ett säljande sätt. Bedömningen baserar sig på presentation och instuderingsfrågor.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under detta studieavsnitt lär du dig mera om om företagande och företagsamhet, bl.a. om prissättning, riskanalys och produktskydd. Du skapar och presenterar en genomförbar och realistisk affärsplan.

Kundservice, 2 sp (FTI4)

Mål

Lokal precisering

- förbereda sig för kundservice som en del av helheten kundorienterad affärsverksamhet
- betjäna interna eller externa kunder i olika kanaler genom att använda sina språkkunskaper
- främja kundnöjdhet och positiva kundupplevelser genom sitt arbete

Centralt innehåll

Lokal precisering

- självkännedom
- konsumentbeteende
- affärsetik
- kulturkännedom

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetens för välbefinnande stärks via främjande av kundnöjdhet via positiva kundupplevelser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen sker via inlämningsuppgifter samt analys av fallstudier.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig att agera framgångsrikt i olika kundbetjäningssituationer.

Bokföring och bokslut, 2 sp (FTI5)

Mål

Lokal precisering

- bokföra händelser i ett bokföringsprogram
- kunna ta reda på intäkter och kostnader för verksamheten
- kunna bokföra de vanligaste bokslutsuppgifterna
- kunna tolka ett bokslut
- kunna upprätta ett bokslut

Centralt innehåll

Lokal precisering

- bokföring
- bokslut
- övriga ekonomiska funktioner

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Det etiska kompetensen och miljökompetensen stärks via kunskap om god bokföringssed, internationell lag samt företagsetik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på inlämningsuppgifter, förhör och tent.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig om bokföring, bokslut och andra ekonomiska funktioner i företaget.

Finlands ekonomi och världsekonomin, 2 sp (FTI6)

Mål

Lokal precisering

- få en inblick i Finlands ekonomi i den globala kontexten
- lära sig om vilka branscher som är viktiga för Finlands välfärd

Centralt innehåll

Lokal precisering

- nationalekonomins historia
- ekonomiska tänkare, såsom Adam Smith, Karl Marx och John M. Keynes

- marknadsekonomi, planekonomi och blandekonomi
- varifrån kommer välfärd
- den öppna sektorns inflytande på den offentliga sektorn

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen stärks via analyser av ekonomisk historia och rådande globala ekonomiska trender.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på inlämningsuppgifter, förhör och tent.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig om samhällsekonomi, d.v.s. hur politik, ekonomi, produktion och den globala ekonomin fungerar.

7.23. Introduktion till högskolestudier (IHS)

Läroämnets uppdrag

I läroämnet "Introduktion till högskolestudier" har studerande vid Helsinge gymnasium möjlighet att avlägga en del kurser vid olika högskolor i Finland och få studierna tillgodoräknade i sina gymnasiestudier. Studerande uppmuntras att avlägga kurser som är anpassade till gymnasiestuderande, d.v.s. främst så kallade "titta in-kurser". Studierna sköts på egenhand av den studerande, handledning fås dock av gymnasiets studiehandledare vid behov. Studerande får information om högskolestudier av studiehandledaren och ämneslärarna. Studiehandledaren godkänner och för in prestationer då en studerande avlagt en kurs vid en högskola och har intyg över avlagda studier.

Mål

- uppleva steget mindre mellan gymnasiestudier och högskolestudier
- bekanta sig med högskolestudier
- få stöd för sin studiemotivation.

Bedömning

Respektive högskola utvärderar den studerandes kunskande.

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

I läroämnet Introduktion till högskolestudier ges den studerande möjligheter att stärka sina intresseområden, sitt självförtroende och sin informationshanteringsförmåga och arbeta med uthållighet samt studieteknik. Läroämnet stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att utveckla den studerandes uthållighet, ge den studerande insikt i sina styrkor

och utvecklingsområden samt möjlighet att fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännedom. Målet är att stödja den studerandes studiemotivation och tro på framtiden.

Studieavsnitt

Högskolestudier 1, 2 sp (HSI1)

Mål

Lokal precisering

- bekanta sig med högskolestudier
- få stöd för sin studiemotivation
- uppleva steget mindre mellan gymnasiestudier och högskolestudier

Centralt innehåll

Lokal precisering

- introduktion i ett valfritt område av högskolestudier
- träning i självständigt arbete och studieteknik som krävs under högskolestudier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande genom att utveckla den studerandes uthållighet, hjälpa den studerande att identifiera sina styrkor, utvecklingsområden och intresseområden, samt fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännedom. Målet är att stödja den studerandes studiemotivation och tro på framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerande bör lämna in ett intyg på avlagda studier till studiehandledaren och studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagda studier.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet genomförs vid en valfri högskola som erbjuder kurser som gymnasiestuderande kan avlägga vid sidan om studierna som utförs i gymnasiet.

Högskolestudier 2, 2 sp (HSI2)

Mål

Lokal precisering

- bekanta sig med högskolestudier
- få stöd för sin studiemotivation
- uppleva steget mindre mellan gymnasiestudier och högskolestudier.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- introduktion i ett valfritt område av högskolestudier
- träning i självständigt arbete och studieteknik som krävs under högskolestudier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande genom att utveckla den studerandes uthållighet, hjälpa den studerande att identifiera sina styrkor, utvecklingsområden och intresseområden, samt fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännedom. Målet är att stödja den studerandes studiemotivation och tro på framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerande bör lämna in ett intyg på avlagda studier till studiehandledaren och studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagda studier.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet genomförs vid en valfri högskola som erbjuder kurser som gymnasiestuderande kan avlägga vid sidan om studierna som utförs i gymnasiet.

Högskolestudier 3, 2 sp (HSI3)

Mål

Lokal precisering

- bekanta sig med högskolestudier
- få stöd för sin studiemotivation
- uppleva steget mindre mellan gymnasiestudier och högskolestudier

Centralt innehåll

Lokal precisering

- introduktion i ett valfritt område av högskolestudier
- träning i självständigt arbete och studieteknik som krävs under högskolestudier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer den studerandes kompetens för välbefinnande genom att utveckla den studerandes uthållighet, hjälpa den studerande att identifiera sina styrkor, utvecklingsområden och intresseområden, samt fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännedom. Målet är att stödja den studerandes studiemotivation och tro på framtiden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerande bör lämna in ett intyg på avlagda studier till studiehandledaren och studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagda studier.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet genomförs vid en valfri högskola som erbjuder kurser som gymnasiestuderande kan avlägga vid sidan om studierna som utförs i gymnasiet.

7.24. Datavetenskap (DaVe)

Läroämnets uppdrag

Studierna i datavetenskap ger den studerande färdigheter att förstå, använda och producera samt utvärdera information i logisk form. Undervisningen ska handleda den studerande att förstå datavetenskapens betydelse inom olika områden, som teknologi, medicin, samhälls- och naturvetenskaper samt konst. Undervisningen i datavetenskap har i uppdrag att introducera den studerande i programmering, datasäkerhet, artificiell intelligens, mikrokontrollers samt webbdesign. Undervisningen ska utveckla den studerandes färdigheter i att tänka kreativt, skapa modeller av fenomen, göra prognoser och lösa problem.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i datavetenskap är att den studerande ska

- förstå logiken bakom programmering, olika variabler och konstruktion av satser
- vara bekant med artificiell intelligens, vad den används till och hur den fungerar
- kunna visa färdighet i logiskt tänkande
- ha kunskap om datasäkerhetens betydelse i samhället och hur datasäkerhet fungerar
- behärska grunderna i webbdesign
- ha inblick i vad robotik är och hur det utnyttjas i samhället.

Bedömning

Bedömningen ska vara mångsidig och responsen sporrande för att stödja utvecklingen av den studerandes logiska tänkande och självförtroende samt hålla upp och stärka hens studiemotivation. Bedömningen ska vägleda den studerande att utveckla sina kunskaper och sin förståelse av datavetenskap samt sin förmåga att arbeta långsiktigt. Bedömningen ska hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att presentera lösningar på problem och lära hen att bedöma sitt eget arbete. En lyckad återkoppling hjälper den studerande att lägga märke till sina styrkor och vilka kunskaper och färdigheter hen behöver vidareutveckla.

Vid bedömningen ska läraren fästa uppmärksamhet vid färdigheter i datavetenskap, val av metoder och färdigheter att tänka logiskt. Dessutom fäster läraren uppmärksamhet vid hur den studerande motiverar och analyserar sina slutsatser samt väljer och använder programvaror.

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

I undervisningen ska man undersöka sambanden mellan datavetenskap och vardagslivet och utnyttja möjligheterna att stärka den studerandes intresse, självförtroende och informationssökningsprocesser samt uppmuntra den studerande att experimentera och arbeta med uthållighet. De färdigheter som den studerande utvecklar tillämpas då hen ställer upp egna mål och fattar beslut. På det här sättet stärks den studerandes **kompetens för välbefinnande**.

Kommunikativ kompetens

I undervisningen används varierande arbetssätt där den studerande arbetar på egen hand eller i grupp. På det sättet stärks den studerandes **kommunikativa kompetens**. Arbetssätten väljs tillsammans med de studerande. Undervisningen planeras så att de studerande utifrån sina egna observationer stimuleras att ställa frågor, framlägga hypoteser, dra slutsatser och motivera dessa.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studierna i datavetenskap stödjer målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Den studerande får hjälp att utveckla sin förmåga att växla mellan olika sätt att framställa information när hen ska skapa modeller av fenomen, förstå och lösa problem samt diskutera resultatet.

Samhällelig kompetens

Undervisningen tar avstamp i sådana teman och fenomen samt tillhörande problem som intresserar de studerande och som kan lösas med hjälp av datavetenskap. Den studerande ska även reflektera över hur datasäkerhet påverkar samhället. På det här sättet stärks den studerandes **samhälleliga kompetens**.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande ska reflektera över hur färdigheter i datavetenskap kan användas för hållbar utveckling och för att lösa problem som rör mänskligheten. På det här sättet stärks den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**.

Studieavsnitt

Programmering 1, 2 sp (DaVel1)

Mål

Lokal precisering

- ha färdigheter inom programmering

Centralt innehåll

Lokal precisering

- logiken bakom programmering
- variabler
- konstruktion av satser

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet jobbar studerande med problem där en mångsidigt lösningsmetod är till nytta. På det här sättet stärks den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet behandlas logiken bakom programmering, olika variabler, konstruktion av olika satser. Programmeringsspråket är Python.

Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Programmering 2, 2 sp (DaVel2)

Mål

Lokal precisering

- ha fördjupade kunskaper inom programmering

Centralt innehåll

Lokal precisering

- logiken bakom programmering
- bibliotek
- gränssnitt

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerande arbetar under studieavsnittet med problem där en mångsidigt lösningsmetod är till nytta, vilket stärker hens tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är en fortsättning på Programmering 1. Under studieavsnittet fördjupas logiken bakom programmering. Centrala teman är bibliotek och olika typer av gränssnitt. Programmeringsspråket är Python.

Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Artificiell intelligens, 2 sp (DaVel3)

Mål

Lokal precisering

- ha grundläggande kunskaper i artificiell intelligens.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- artificiell intelligens och dess uppbyggnad
- maskinlärning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Etisk kompetens och miljökompetens**

Under studieavsnittet stöds den studerandes etiska kompetens och miljökompetens via reflektioner kring de etiska valen som berör artificiell intelligens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Materialet möjliggör en flexibel studietakt. Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Introduktion till datasäkerhet, 2 sp (DaVel4)**Mål**

Lokal precisering

- ha grundläggande kunskap i datasäkerhet

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika faktorer som påverkar datasäkerheten
- faktorer som skall beaktas då man skapar program

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Etisk kompetens och miljökompetens**

Under studieavsnittet stöds den studerandes etiska kompetens och miljökompetens via reflektioner kring de etiska valen som berör artificiell intelligens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar centrala frågor kring datasäkerhet. Centralt innehåll är olika faktorer som påverkar datasäkerheten, och faktorer att beakta då man skapar program.

Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Robotik 1, 2 sp (DaVel5)

Mål

Lokal precisering

- ha kunskap om hur olika elektroniska apparater fungerar

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Lego Mindstorms
- Arduino Uno
- block och textprogrammering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerande arbetar under studieavsnittet med problem där en mångsidigt lösningsmetod är till nytta, vilket stärker hens tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Etisk kompetens och miljökompetens

Under studieavsnittet stöds den studerandes etiska kompetens och miljökompetens via reflektioner kring de etiska frågor som berör robotik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig grunderna i programmering genom att bygga med Lego Mindstorms, antingen så att man programmerar i blockmiljö eller skriver koden i Python. Arbetet planeras och förverkligas ensam eller i små grupper. Som slutprov planerar och förverkligar du ett projektarbete som dokumenteras och presenteras för de andra i studieavsnittet.

Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Robotik 2, 2 sp (DaVel6)

Mål

Lokal precisering

- ha kunskap om elektroniska kretser
- ha kunskap om mikrokontrollers

Centralt innehåll

Lokal precisering

- robotik i samhället
- Internet of Things
- fördjupning i mekanik
- Arduino och andra kontaktytor

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas med hjälp av diverse verktyg för att lösa olika typer av problem

Etisk kompetens och miljökompetens

Under studieavsnittet stöds den studerandes etiska kompetens och miljökompetens via reflektioner kring de etiska frågor som berör robotik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du lär dig se på robotik som ett växande fenomen och funderar kring hur olika automatiska system kan hjälpa oss i vår vardag. Du studerar programmering och olika elektriska mikrokontrollers, hur man bygger dem och hur man kan utnyttja dem för att göra vår vardag lättare. Under studieavsnittet gör du ett projektarbete, ensam eller i grupp.

Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Webbdesign, 2 sp (DaVel7)

Mål

Lokal precisering

- ha kunskap om hur webbsidor är uppbyggda.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- html
- css

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den studerande tränar sitt logiska tänkande och sin förmåga att lösa problem, vilket stärker hens tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks genom reflektioner kring den egna rollen i en större global gemenskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt baserat på utfört arbete. Den mångsidiga kompetensen bedöms via de utförda uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär du dig hur webbsidor är uppbyggda. Centrala innehåll är html och css. Om du tidigare har avlagt kurser i programmering kommer tex JavaScript in som en naturlig del.

Lektionerna består av handledning och självständigt arbete.

Datateknik I, 2 sp (DaVel8)

Mål

Lokal precisering

- få de grundläggande färdigheter som behövs i informationssamhället
- behärska användning av apparatur, datahantering, informationssökning och e-post samt grunderna i valfria program
- få färdigheter för distansarbete och distansstudier samt för att använda e-tjänster

Centralt innehåll

Lokal precisering

- bekanta sig med apparatur och datahantering
- övning i ordbehandling, kalkylering, presentationsgrafik och bildbehandling
- användning av internet och e-post i studier och i arbetslivet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen stöds genom att den studerande utvecklar sin förmåga att använda olika program som stöd i sina studier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms enligt skalan godkänt/underkänt utgående från resultatet i provet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet avläggs genom att klara av @-kortet enligt Tieke. @-kortet består av fyra moduler. Proven avläggs i skolan då datakörkortstillfällen ordnas, främst under utvärderingsveckor. Du kan bekanta dig med övningsmaterial före du deltar i ett prov.

Datateknik II, 2 sp (DaVel9)**Mål**

Lokal precisering

- få kunskap om de viktigaste delområden inom datatekniken som behövs i arbetslivet
- kunna använda datorn självständigt
- behärska grunderna i tillämpningsprogrammen
- känna till informationsteknikens grundbegrepp
- känna sig hemma i de olika användningsområden av datateknik

Centralt innehåll

Lokal precisering

- bekanta sig med apparatur och datahantering
- övning i ordbehandling, kalkylering, presentationsgrafik och bildbehandling
- användning av internet och e-post i studier och i arbetslivet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen stöds genom att den studerande utvecklar sin förmåga att använda olika program som stöd i sina studier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms enligt skalan godkänt/underkänt utgående från resultatet i provet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet avläggs genom att klara av A-kortet enligt Tieke. A-kortet består av minst sju moduler. Om du har avlagt @-kortet krävs ytterligare minst tre moduler. Proven avläggs i skolan då datakörkortstillfällen ordnas, främst under utvärderingsveckor. Du kan bekanta dig med övningsmaterial före du deltar i ett prov.

7.25. Temastudier (TEMA)**Läroämnets uppdrag**

I Helsinge gymnasium erbjuds temastudier som ytterligare utvecklar mångsidig kompetens. Temastudierna är tvärvetenskapliga studier som kombinerar olika vetenskapsområden. Studierna ökar den studerandes förmåga att gestalta och förstå större helheter än det enskilda läroämnet. Det centrala uppdraget för temastudierna är att erbjuda de studerande möjligheter att kombinera och tillämpa kunskaper och färdigheter från flera olika läroämnen.

Mål

Målet för temastudierna är att den studerande ska

- uppmuntras att söka samband mellan centrala begrepp och perspektiv inom olika vetenskapsområden samt skapa helheter utifrån dem
- skapa sig en uppfattning om problem, fenomen eller olika frågeställningar och inspireras att söka svar på dem självständigt och i samarbete med andra
- dra nytta av kunskaper och färdigheter från olika områden
- söka information i olika källor och bedöma källornas tillförlitlighet
- tillämpa sina kunskaper och utveckla sin digitala kompetens i praktiska situationer
- kunna arbeta målinriktat och konstruktivt som medlem i en grupp.

Bedömning

Bedömningen av temastudierna ska grunda sig på den studerandes förmåga att söka, bedöma och tillämpa information samt skapa strukturerade helheter på basis av tillförlitliga källor. Centrala föremål för bedömningen är den studerandes förmåga att kritiskt bedöma informationskällor och förmågan att förstå samband mellan olika kunskapsområden. Bedömningen av arbetet ska

fokusera på hur målinriktat och strukturerat det är. Den studerande ska ges handledande respons även på sin kommunikations- och samarbetsförmåga och på sin förmåga att använda olika arbetssätt. Vid bedömningen av temastudier ska mångsidiga bedömningsmetoder användas. De nationella frivilliga studieavsnitten bedöms med siffervitsord.

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande stöds genom ett utökat ansvar för sig själv och andra i skolmiljön. Den studerande fördjupar sitt kunnande och sin uthållighet utifrån den ökande självkännedom. Den studerande får möjlighet att fungera och lära sig i grupp och hitta olika sätt att hantera den osäkerhet som en värld i ständig förändring medför.

Kommunikativ kompetens

Läroämnet utvecklar den **kommunikativa kompetensen** genom övningar i sociala färdigheter och samarbetsförmåga. Den studerande uppmuntras både att föra fram sina egna åsikter samt att lyssna på andra.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den **tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen** stärks inom temastudier genom att den studerande sporras att kombinera information på ett nytt sätt. Samtidigt stärks hens färdighet att lära sig och hens färdigheter för fortsatta studier och andra livsskeden.

Samhällelig kompetens

Den **samhälleliga kompetensen** stöds i läroämnet genom kontakten med olika samhällsaktörer och genom grupparbetet som skall granska olika fenomen i samhället. Den studerande lär sig ta initiativ och att tänka på hur samhället fungerar ur olika synvinklar. Den studerande får under studieavsnittets gång en insyn i hur man bedriver forskning som berör samhället och samhälleliga frågor.

Etisk kompetens och miljökompetens

Temastudier stödjer den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande lär sig att förstå hur olika val görs inom politik, företagsvärlden och kommunen med mera. Den studerande lär sig ta reda på och tolka vad olika val och beslut baserar sig på samt hur olika val motiveras som till exempel beslut inom ekonomiska och ekologiska frågor.

Global och kulturell kompetens

Temastudier sporrar den studerande att utveckla sin multilitteracitet med hjälp av språkligt mångskiftande nätverk, medier och källmaterial. Den **globala och kulturella kompetensen** stärks vidare genom att den studerande uppmuntras att agera på ett etiskt sätt i linje med målen för Agenda 2030.

Studieavsnitt

Introduktion till gymnasiestudier, 2 sp (TS1)

Mål

Lokal precisering

- utveckla ett mångsidigt och ämnesövergripande tänkande
- förstå samband och växelverkan mellan olika kunskapsområden
- utveckla grundläggande kunskaper i att söka, granska och tillämpa information
- ha en grundläggande förståelse för individens roll som samhällsaktör
- öka den egna förståelsen för en hållbar livsstil
- kunna reflektera över den egna rollen i gruppen
- kunna reflektera över eget och andras kunnande
- ha grundläggande kunskaper i gymnasiets arbetssätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- egna val, konsumtion och hållbar livsstil
- fenomen i närmiljön
- arbetssätt i gymnasiet
- digitala verktyg

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Kompetensen för välbefinnande stöds genom ett utökat ansvar för sig själv och andra i skolmiljön. Den studerande fördjupar sitt kunnande och sin uthållighet utifrån den ökande självkännedom. Den studerande får möjlighet att fungera och lära sig i grupp och hitta olika sätt att hantera den osäkerhet som en värld i ständig förändring medför.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen stöds genom övningar i sociala färdigheter och samarbetsförmåga. Den studerande uppmuntras både att föra fram sina egna åsikter samt att lyssna på andra.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på inlämnade uppgifter, i vilka den studerande reflekterar över det inlärd, samt på aktivt deltagande i diskussioner och reflektioner. De mångsidiga kompetenserna bedöms bland annat med hjälp av självutvärdering och utvärdering i grupp.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Välkommen till gymnasiet! Det här studieavsnittet är introduktionen till dina kommande studier. Du utvecklar en större förståelse för ämnesövergripande tänkande och rör dig från den lokala vardagen till de stora globala trenderna.

Introduktion till samhället, 2 sp (TS2)

Mål

Lokal precisering

- utveckla förmågan att se och bearbeta samhällsliga fenomen ur flera synvinklar
- kunna arbeta i grupp och skaffa sig kunskap om samhället utanför skolan
- fördjupa sina färdigheter i att söka, granska och tillämpa information
- fördjupa sin förståelse för individens roll som samhällsaktör
- kunna grunderna i hur man bedriver en kvalitativ forskning
- kunna grunderna i hur man bedriver en kvantitativ forskning
- ha grundläggande samarbetsfärdigheter
- ha en grundläggande förståelse för hur samhället fungerar i praktiken

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika påverkningskanaler
- fenomen i samhället
- arbetssätt som stödjer samarbetsförmåga
- projekt utanför gymnasiet
- digitala verktyg
- forskningsmetodik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällslig kompetens

Den samhällsliga kompetensen stöds genom kontakten med olika samhällsaktörer och genom grupparbetet som skall granska olika fenomen i samhället. Den studerande lär sig ta initiativ och att tänka på hur samhället fungerar ur olika synvinklar. Den studerande får under studieavsnittets gång en insyn i hur man bedriver forskning som berör samhället och samhällsliga frågor.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den etiska kompetensen och miljökompetens stöds genom att den studerande lär sig att förstå hur olika val görs inom politik, företagsvärlden och kommunen med mera. Den studerande lär sig ta reda på och tolka vad olika val och beslut baserar sig på samt hur olika val motiveras som till exempel beslut inom ekonomiska och ekologiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på grupparbetet, i vilket den studerande påvisar kunskap i att bedriva forskning i grupp, andra inlämningsuppgifter samt påvisade framsteg inom förmågan att arbeta och utvecklas som en grupp. De mångsidiga kompetenserna bedöms bland annat med hjälp av självutvärdering och utvärdering i grupp.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Är du nyfiken på hur samhället fungerar och intresserad av att skaffa information. I detta studieavsnitt får du röra dig utanför skolan, ta kontakt med människor inom olika områden i samhället och lära dig att arbeta i grupp kring knepiga frågor.

Projekt och forskning, 2 sp (TS3)

Mål

Lokal precisering

- ha en ökad förmåga att se saker ur ett bredare perspektiv och kunna tänka kritiskt
- kunna dra nytta av kunskaper och färdigheter från olika områden
- kunna tillämpa sina kunskaper och utveckla sin digitala kompetens i praktiska situationer
- kunna arbeta målinriktat
- kunna utveckla sådan kompetens som behövs i arbetslivet i olika sammanhang utanför skolan

Centralt innehåll

Lokal precisering

- trafik (bilskola, undersökning av trafik, kommunikationssystem)
- självständigt arbete
- frivilligarbete eller praktik
- dokumentation i form av t.ex. utställning, blogg, podcast eller performance

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Global och kulturell kompetens

Den studerande stärker sin multilitteracitet med hjälp av språkligt mångskiftande nätverk, medier och källmaterial. Den globala och kulturella kompetensen stärks vidare genom att den studerande uppmuntras att agera på ett etiskt sätt i linje med målen för Agenda 2030.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen stärks genom att den studerande sporras att kombinera information på ett nytt sätt. Samtidigt stärks hens färdighet att lära sig och hens färdigheter för fortsatta studier och andra livsskeden.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baserar sig på det individuella arbetet, i vilket den studerande påvisar kunskap i att bedriva forskning och / eller påvisar framsteg i förmågan att arbeta projektorienterat. De mångsidiga kompetenserna bedöms i studieavsnittet via de skriftliga eller muntliga presentationerna eller det slutarbete som studerande skapar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här får du möjlighet att arbeta med ett självständigt projekt, från forskning och dokumentation till förverkligande.Handledning får du av läraren. Kontakta ämnesläraren eller studiehandledaren för mera information.

7.26. Kommunikation och påverkan (KOP)

Läroämnets uppdrag

Kommunikation och påverkan fokuserar främst på studieavsnitt där de studerande aktivt övar upp sin kommunikationsförmåga och bekantar sig med olika former av påverkan och är aktiva inom skolsamfundet och/eller ute i samhället.

Genom studierna ges förutsättningar för att förstå hur föreningar är uppbyggda och de studerande övar sina förmågor att argumentera och diskutera olika sakfrågor. De uppmuntras till initiativtagande och till samarbete.

Mål

Målen för undervisningen i kommunikation och påverkan är att den studerande ska

- påverka i frågor som berör studerande
- praktiska erfarenheter av demokratiskt beslutsfattande
- få kunskap inom ett område av kommunikation och påverkan
- få insikt och kunskap i marknadsföring på ett praktiskt plan

Bedömning

Studieavsnitten bedöms som godkänt eller underkänt studieavsnitt genom aktivt deltagande.

Mångsidiga kompetenser

Kommunikativ kompetens

De studerande lär sig kommunicera tillsammans och genom samarbete samt i olika slags miljöer.

Samhällelig kompetens

Studerande får erfarenheter av att delta, påverka. Studierna fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället. Samhällskompetens stödjer den studerandes färdigheter för medborgaraktiviteter.

De studerande bekantar sig med medborgarsamhällets principer genom val och debatter som ordnas i gymnasiet. De studerande erbjuds möjligheter att delta i och påverka utvecklingen av gymnasiets verksamhet och resultaten av deras aktivism synliggörs.

Studieavsnitt**Kommunikation och påverkan I, 2 sp (KPI1)****Mål**

Lokal precisering

- påverka i frågor som berör studerande
- praktiska erfarenheter av demokratiskt beslutsfattande

Centralt innehåll

Lokal precisering

- aktivt deltagande i studeranderådet
- främjande av studerandes trivsel
- att föra studerandes talan i frågor som berör dem
- demokrati

Lokal precisering

Mångsidig kompetens**Samhällelig kompetens**

Studerande får erfarenheter av att delta, påverka och arbeta och har förmåga att reflektera över dem. Studierna fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället. Samhällskompetens stödjer den studerandes färdigheter för medborgaraktiviteter.

De studerande bekantar sig med medborgarsamhällets principer genom val och debatter som ordnas i gymnasiet. De studerande erbjuds möjligheter att delta i och påverka utvecklingen av gymnasiets verksamhet och resultaten av deras aktivism synliggörs. De studerande deltar i gymnasiets arbetsgrupper och ledningsgrupp i den omfattning som lagen möjliggör.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet kan avläggas genom att aktivt delta i studeranderådet, förverkligande och utvärdering av program samt deltagande i möten (ledningsgruppsmöten eller möten över skolgränser) där de representerar studerande vid Helsinge gymnasium.

Samhälleliga kompetensen kan exempelvis bedömas genom valdebatter, ungdomsval eller studeranderådsutbildning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet avläggs genom aktivt deltagande i gymnasiets studeranderåd.

Kommunikation och påverkan II, 2 sp (KPI2)**Mål**

Lokal precisering

- påverka i frågor som berör studerande
- praktiska erfarenheter av demokratiskt beslutsfattande

Centralt innehåll

Lokal precisering

- aktivt deltagande i studeranderådet
- främjande av studerandes trivsel
- att föra studerandes talan i frågor som berör dem
- demokrati

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Samhällelig kompetens

Studerande får erfarenheter av att delta, påverka och arbeta och har förmåga att reflektera över dem. Studierna fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället. Samhällskompetens stödjer den studerandes färdigheter för medborgaraktiviteter.

De studerande bekantar sig med medborgarsamhällets principer genom val och debatter som ordnas i gymnasiet. De studerande erbjuds möjligheter att delta i och påverka utvecklingen av gymnasiets verksamhet och resultaten av deras aktivism synliggörs. De studerande deltar i gymnasiets arbetsgrupper och ledningsgrupp i den omfattning som lagen möjliggör.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet kan avläggas genom att aktivt delta i studeranderådet, förverkligande och utvärdering av program samt deltagande i möten (ledningsgruppsmöten eller möten över skolgränser) där de representerar studerande vid Helsinges gymnasium.

Samhälleliga kompetensen kan exempelvis bedömas genom valdebatter, ungdomsval eller studeranderådsutbildning.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet avläggs genom aktivt deltagande i gymnasiets studeranderåd under flera läsår.

Kommunikation och påverkan III, 2 sp (KPI3)

Mål

Lokal precisering

- marknadsföra Helsinges gymnasium

Centralt innehåll

Lokal precisering

- marknadsföring av gymnasiet
- deltagande på gymnasiets infotillfällen
- producera & publicera material för marknadsföring

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

De studerande lär sig kommunicera tillsammans och genom samarbete samt i olika slags miljöer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studiavsnittet bedöms som godkänt eller underkänt utgående från den studerandes aktiva deltagande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet avläggs genom specialuppgift inom gymnasiets marknadsföring, såsom ansvar för information på hemsida och sociala medier, publicering av marknadsföringsmaterial, m.m.

Kommunikation och påverkan IV, 2 sp (KPI4)

Mål

Lokal precisering

- den studerande ska få insikt och kunskap i säkerhet på både nationell och individuell nivå.
- den studerande ska få specialkunskap inom ett område av kommunikation och påverkan

Centralt innehåll

Lokal precisering

- presentationer om institutioner som verkar för hela samhällets säkerhet (polisen, räddningsverket, gränsbevakningen, befolkningsskyddet, försvarsmakten)
- praktiska övningar i färdigheter som hjälper var och en att ta hand om sig själv även i krisbetonade situationer (första hjälp, överlevnadskonst och fältduglighet, självförsvar, orienteringskunskap m.m.).

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som godkänt eller underkänt utgående från den studerandes aktiva deltagande.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet avläggs genom att delta i en specialkurs om kommunikation och påverkan, t.ex. gymnasiernas säkerhetskurs som ordnas av Maanpuolustuskoulutus ry – Försvarsutbildning rf (MPK) i samråd med skolmyndigheterna i Helsingfors. Studieavsnittet består av två delar: ett obligatoriskt infotillfälle och ett fältveckoslut under senhösten på Nylands Brigads övningsområde i Syndalen. Studieavsnittet antecknas som avlagd/underkänd.

7.27. Ämnesövegripande studieavsnitt

Ekologisk forskning och en hållbar framtid, 3 sp (EK001)

Läroämnena

- Biologi
- Främmande språk, engelska, A-lärokurs

Studieavsnittets moduler

- Människans inverkan på ekosystemen, 1 sp (BI3), Obligatorisk
- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5), Obligatorisk

Mål

Människans inverkan på ekosystemen

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till metoder med vilka miljöns tillstånd kan undersökas samt kunna identifiera miljöproblem
- kunna jämföra, analysera och bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen
- kunna presentera och motivera lösningar på miljöproblem samt identifiera positiva trender som berör miljöns tillstånd
- kunna bedöma och analysera sin egen verksamhet med beaktande av ekologisk hållbarhet
- kunna söka, analysera, tolka och presentera material om ekologisk forskning.

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära sig att använda lämpliga lässtrategier i olika sammanhang och öva sig i att sammanfatta
- öva sina färdigheter i att på ett strukturerat sätt presentera iakttagelser om ämnen som intresserar hen själv, både ensam och i grupp.

Centralt innehåll

Människans inverkan på ekosystemen

Förändringar i ekosystemen som orsakats av människan, lösningar på miljöproblem

- klimatförändringens inverkan på ekosystemen
- förorening
- övergödning
- hur främmande ämnen påverkar näringskedjor
- människans inverkan på naturens mångfald

Mot en hållbar framtid

- ekosystemtjänsternas betydelse, ekologiskt hållbar utveckling
- verksamhet för att främja en hållbar livsstil och hur man påverkar miljöns tillstånd

Hållbar framtid och vetenskap

- kunskaps- och vetenskapsområden som är av intresse för de studerande
- olika framtidsvisioner
- innovationer som skapar en hållbar framtid; möjligheter att lösa komplexa problem
- populärvetenskapliga texter, källkritik
- engelskan som vetenskapligt språk, särdrag hos vetenskapliga texter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnittet utvecklar den etiska kompetensen och miljökompetens genom att den studerande får studera möjligheter till att skapa en hållbar framtid och lösa problem och genom att fördjupa färdigheterna i läsförståelse och källkritik. Den studerande ges möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv samt utveckla sin förmåga att söka kopplingar för att finna och bearbeta gemensamma lösningar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms formativt och summativt genom utvärdering av olika uppgifter exempelvis läxförhör, skriftliga arbeten, multimediala arbeten, muntliga framträdanden, grupparbeten och prov.

Den studerandes träning av etisk kompetens och miljökompetens bedöms formativt eller summativt genom exempelvis skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering på ett eller flera delmoment i studieavsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I det här avsnittet får du fördjupa dina färdigheter i att söka information och granska källors tillförlitlighet samt stärka dina färdigheter i att tolka och producera text. Du får också möjlighet att öva dig på att ställa frågor och hitta lösningar både individuellt och i grupp. Vi studerar teman som hållbar framtid och engelskan som vetenskapligt språk.

Demokratis möjligheter och krav, 4 sp (HUMo1)

Läroämnena

- Filosofi
- Samhällslära

Studieavsnittets moduler

- Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1), Obligatorisk
- Det finländska samhället, 2 sp (YH1), Obligatorisk

Mål

Introduktion i filosofiskt tänkande

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om filosofins natur och metoder genom att sätta sig in i filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem*
- *lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet*
- *känna till och genom olika interaktiva övningar lära sig att tillämpa filosofiska arbetssätt, såsom att ifrågasätta antaganden, klassificera och definiera begrepp samt använda tankeexperiment och motexempel*
- *fördjupa sig i några centrala filosofiska frågor och begreppsliga distinktioner i anslutning till dem*

- känna till grundläggande kunskapsteoretiska distinktioner, kunna analysera och värdera olika tankeföreställningar och bekanta sig med kunskapsinnehållet i några av gymnasiets läroämnen.

Det finländska samhället

- kunna läsa och producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet
- förstå grundstrukturerna i det finländska samhället
- känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt kunna agera som en aktiv medborgare och bli intresserad av att delta i samhället
- känna till välfärds- och rättsstatens grundpelare och kunna jämföra olika välfärdsmodeller i Norden, Europa och på andra håll i världen
- kunna granska och bedöma samhällelig påverkan i medierna
- kunna analytiskt granska demokratins möjligheter och utmaningar ur olika synvinklar
- kunna kritiskt granska samhällsrelaterad kunskap och motiveringar till samhällsbeslut på lokal och nationell nivå samt bedöma hur de påverkar olika befolkningsgrupper och samhällsaktörer
- kunna planera olika sätt att ändamålsenligt utöva politiskt medborgarinflytande för att lösa lokala, nationella och internationella frågor.

Lokal precisering

- förjupa sin förståelse för begreppet demokrati
- kunna strukturera argument baserad på fakta

Centralt innehåll

Introduktion i filosofiskt tänkande

- vad filosofi är, de filosofiska frågornas och det filosofiska tänkandets natur i den filosofiska traditionen och tillämpning av filosofiskt tänkande i aktuella frågor
- grunderna för logisk argumentation och giltig slutledning samt muntlig och skriftlig övning inom området, bland annat genom att tillämpa detta på aktuella samhälleliga frågor
- centrala filosofiska grundfrågor och distinktioner: ande och materia, frihet och nödvändighet, begreppslogik och empirisk, objektiv och subjektiv
- skillnaden mellan kunskap och information, vardagskunskap och vetenskaplig kunskap samt vetenskap och pseudovetenskap
- kunskapens och argumentationens natur inom olika vetenskapsgrenar: hur man formulerar påståenden samt testar och motiverar dem i några av gymnasiets läroämnen

Det finländska samhället

Det finländska samhällets struktur

- Finlands demografiska och sociala befolkningsstruktur
- faktorer som påverkar förändringar i befolkningsstrukturen

Demokrati och rättsstat

- mänskliga rättigheter, grundläggande medborgerliga rättigheter och skyldigheter
- rättsväsendet, domsrätten och ordningsmakten

Välbefinnande och jämlikhet

- jämlikhet, likabehandling och rättvisa i samhället
- den nordiska välfärdsstatens uppgifter, fördelar och utmaningar

Makt, deltagande och påverkan

- olika former av maktutövande i samhället, demokratiskt beslutsfattande och det finländska avtalssamhället

- *medborgarnas påverkningsmedel och betydelsen av ett aktivt medborgarskap*
- *den lokala och statliga beslutsprocessen i Finland*
- *medias förändrade betydelse och mediepåverkan*

Lokal precisering

- individens rättigheter och ansvar
- normer och regler
- övningar i självkritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer kompetensen för välbefinnande genom att ge verktyg att gestalta verkligheten i enlighet med den västerländska kunskapssynen och verklighetsuppfattningen och så befästa hemkänslan i den västerländska tanketraditionen.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stödjer den kommunikativa kompetensen genom att den studerande lär sig att analysera bra och dåliga modeller för argumentation.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studieavsnittet utvecklar den studerandes förmåga att se på samhället ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Olika grundbegrepp inom samhällsfilosofin diskuteras och ifrågasätts. Samhällsläran stärker även den studerandes samhälleliga och kritiska argumentationsförmåga. Samarbetet mellan olika ämnen sporrar till tvärvetenskapligt tänkande. I mån av möjlighet samarbete med högskolor.

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet främjar den studerandes förutsättningar att kritiskt analysera aktuella företeelser i samhället. Den studerandes demokratiska färdigheter utvecklas och man bekantar sig med det finska medborgarsamhället och politiska systemet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms utifrån skriftliga arbeten och muntliga prestationer. Den mångsidiga kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av kamratbedömning och självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här bekantar du dig med hur man resonerar och argumenterar, drar slutsatser och diskuterar med begrepp vars innebörd man är överens om i ett bredare sammanhang, samtidigt som man förstår och respekterar olika synsätt. Inom samhällsläran bekantar man sig med grundstenarna i det finländska samhället samt det politiska systemet.

Demokratins möjligheter och krav, 8 sp (HUMo1GK)

Läroämnena

- Globalkunskap
- Filosofi
- Samhällslära

Studieavsnittets moduler

- Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1), Obligatorisk
- Det finländska samhället, 2 sp (YH1), Obligatorisk

[sv lisalaajuus]

2 sp

[sv opintojakson-paikalliset-opintojaksot]

- Jag och världen, 2 sp (GLOBI1)

Mål

Introduktion i filosofiskt tänkande

Målen för modulen är att den studerande ska

- bilda sig en uppfattning om filosofins natur och metoder genom att sätta sig in i filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem
- lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet
- känna till och genom olika interaktiva övningar lära sig att tillämpa filosofiska arbetssätt, såsom att ifrågasätta antaganden, klassificera och definiera begrepp samt använda tankeexperiment och mot exempel
- fördjupa sig i några centrala filosofiska frågor och begreppsliga distinktioner i anslutning till dem
- känna till grundläggande kunskapsteoretiska distinktioner, kunna analysera och värdera olika tankeföreställningar och bekanta sig med kunskapsinnehållet i några av gymnasiet läroämnena.

Det finländska samhället

- kunna läsa och producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet
- förstå grundstrukturerna i det finländska samhället
- känna till grundläggande medborgarliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt kunna agera som en aktiv medborgare och bli intresserad av att delta i samhället
- känna till välfärds- och rättsstatens grundpelare och kunna jämföra olika välfärdsmodeller i Norden, Europa och på andra håll i världen
- kunna granska och bedöma samhällslig påverkan i medierna
- kunna analytiskt granska demokratins möjligheter och utmaningar ur olika synvinklar
- kunna kritiskt granska samhällsrelaterad kunskap och motiveringar till samhällsbeslut på lokal och nationell nivå samt bedöma hur de påverkar olika befolkningsgrupper och samhällsaktörer
- kunna planera olika sätt att ändamålsenligt utöva politiskt medborgarinflytande för att lösa lokala, nationella och internationella frågor.

Lokal precisering

- förjupa sin förståelse för begreppet demokrati
- kunna strukturera argument baserad på fakta

Jag och världen

- Förstå innebörden av hållbar utveckling, global rättvisa och jämställdhet
- Ha en grundläggande förståelse för andra kulturer
- Känna till grundläggande begrepp inom kulturforskning
- Förstå utvecklingen av olika värderingar och levnadssätt
- Kunna reflektera över sig själv, den egna kulturen och den egna rollen i världen
- Kunna kritiskt granska stereotyper och kulturella skillnader
- Förstå hur egna val påverkar andras liv och vardag
- Kunna presentera, argumentera för och lägga fram sina åsikter
- Genomföra, redovisa och försvara ett individuellt arbete relaterat till studieavsnittets tema

Centralt innehåll

Introduktion i filosofiskt tänkande

- vad filosofi är, de filosofiska frågornas och det filosofiska tänkandets natur i den filosofiska traditionen och tillämpning av filosofiskt tänkande i aktuella frågor
- grunderna för logisk argumentation och giltig slutledning samt muntlig och skriftlig övning inom området, bland annat genom att tillämpa detta på aktuella samhällsliga frågor
- centrala filosofiska grundfrågor och distinktioner: ande och materia, frihet och nödvändighet, begreppslig och empirisk, objektiv och subjektiv
- skillnaden mellan kunskap och information, vardagskunskap och vetenskaplig kunskap samt vetenskap och pseudovetenskap
- kunskapens och argumentationens natur inom olika vetenskapsgrenar: hur man formulerar påståenden samt testar och motiverar dem i några av gymnasiets läroämnen

Det finländska samhället

Det finländska samhällets struktur

- Finlands demografiska och sociala befolkningsstruktur
- faktorer som påverkar förändringar i befolkningsstrukturen

Demokrati och rättsstat

- mänskliga rättigheter, grundläggande medborgerliga rättigheter och skyldigheter
- rättsväsendet, domsrätten och ordningsmakten

Välbefinnande och jämlikhet

- jämlikhet, likabehandling och rättvisa i samhället
- den nordiska välfärdsstatens uppgifter, fördelar och utmaningar

Makt, deltagande och påverkan

- olika former av maktutövande i samhället, demokratiskt beslutsfattande och det finländska avtalssamhället
- medborgarnas påverkningsmedel och betydelsen av ett aktivt medborgarskap
- den lokala och statliga beslutsprocessen i Finland
- medias förändrade betydelse och mediepåverkan

Lokal precisering

- individens rättigheter och ansvar
- normer och regler
- övningar i självkritik

Jag och världen

- Kultur och identitet
- Relevanta begrepp inom kulturforskning
- Minoritetsfrågor och det mångkulturella samhället
- Ursprungsfolk och kampen om jord och vatten
- Hållbar utveckling

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetens för välbefinnande

Studieavsnittet stödjer kompetensen för välbefinnande genom att ge verktyg att gestalta verkligheten i enlighet med den västerländska kunskapssynen och verklighetsuppfattningen och så befästa hemkänslan i den västerländska tanketraditionen.

Kommunikativ kompetens

Studieavsnittet stödjer den kommunikativa kompetensen genom att den studerande lär sig att analysera bra och dåliga modeller för argumentation.

Samhällelig kompetens

Studieavsnittet främjar den studerandes förutsättningar att kritiskt analysera aktuella företeelser i samhället. Den studerandes demokratiska färdigheter utvecklas och man bekantar sig med det finska medborgarsamhället och politiska systemet.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Studieavsnittet utvecklar den studerandes förmåga att se på samhället ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Olika grundbegrepp inom samhällsfilosofin diskuteras och ifrågasätts. Samhällsläran stärker även den studerandes samhälleliga och kritiska argumentationsförmåga. Samarbetet mellan olika ämnen sporrar till tvärvetenskapligt tänkande. I mån av möjlighet samarbete med högskolor.

Jag och världen

Global och kulturell kompetens

Den globala och kulturella kompetensen stöds genom att den studerande lär sig identifiera och reflektera över kulturarv, värderingar, olika verksamhetsmiljöer och andra aspekter som kulturella identiteter och levnadssätt bygger på. Den studerande lär sig acceptera och värdesätta människors och samfunds rätt till olika kulturella identiteter. Den studerande lär sig observera och respektera den kulturella mångfalden i sin egen livsmiljö, och samtidigt stöds hen också i utvecklingen av den egna kulturella identiteten. Därtill utvecklar den studerande sina färdigheter i globalt medborgarskap och sina kunskaper om mänskliga rättigheter för att främja en jämlik, rättvis och etiskt hållbar livsstil.

Samhällelig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens växer då hen fördjupar sin förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället. De studerande planerar aktivt sina egna studier och tar ansvar för sina egna val både inom och utanför skolvardagen.

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen stöds genom att den studerande reflekterar över yttrandefrihetens betydelse och hur uppfattningen om kunskap och hur den förmedlas kan se ut ur olika perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms utifrån skriftliga arbeten och muntliga prestationer. Den mångsidiga kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av kamratbedömning och självutvärdering.

Jag och världen

Studieavsnittet bedöms utifrån skriftliga arbeten och muntliga prestationer. Den mångsidiga kompetensen bedöms bl.a. med hjälp av kamratbedömning och självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Här bekantar du dig med hur man resonerar och argumenterar, drar slutsatser och diskuterar med begrepp vars innebörd man är överens om i ett bredare sammanhang, samtidigt som man förstår och respekterar olika synsätt.

Ekonomisk matematik, 2 sp (MAAo9FT)

Läroämnen

- Lång lärokurs i matematik
- Kort lärokurs i matematik

Studieavsnittets moduler

- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAA9), Obligatorisk
- Grunder i ekonomisk matematik, 1 sp (MAB6), Obligatorisk

Mål

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet*
- *tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi*
- *lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar*
- *kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.*

Grunder i ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *behärska grundbegrepp och få färdigheter i ekonomisk matematik*
- *fördjupa sina färdigheter i procenträkning*
- *lära sig att beskriva hur processer inom ekonomin utvecklas*
- *kunna använda informationskällor och programvara för att göra beräkningar i samband med tillämpningar.*

Centralt innehåll

Ekonomisk matematik

- aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor
- ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering
- depositioner och lån
- matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används

Grunder i ekonomisk matematik

- relativ andel, jämförelse, beräkning av förändring
- index
- ränta och enkel ränteräkning
- skatter
- valutor

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

I samband med olika beräkningar lär sig de studerande om ekonomiskt ansvar och en ekonomiskt hållbar livsstil. Detta utvecklar den etiska kompetensen och miljökompetensen.

Global och kulturell kompetens

I studieavsnittet bekantar sig de studerande med internationell ekonomi genom olika ekonomiska beräkningar, vilket utvecklar den globala och kulturella kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Bedömningen sker bland annat genom undersökande arbeten, presentationer och skriftliga arbeten.

De mångsidiga kompetenserna bedöms till exempel utgående från hur den studerande klarar av att uppvisa förståelse av ekonomiska beräkningar i samband med diskussioner och hur den studerande klarar av att använda ekonomiska begrepp i samband med skriftliga arbeten.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär du dig att göra grundläggande ekonomiska beräkningar och bekantar dig med matematiska modeller som används inom ekonomisk matematik. Du bekantar dig dessutom med olika ekonomiska kalkyler så som vinstberäkning och investeringskalkyl.

Naturvetenskapens grunder, 4 sp (NATo1)

Läroämnena

- Biologi
- Fysik
- Kemi

Studieavsnittets moduler

- Livet och evolutionen, 2 sp (BI1), Obligatorisk
- Fysiken som naturvetenskap, 1 sp (FY1), Obligatorisk
- Kemi och hållbar framtid, 1 sp (KE2), Obligatorisk

Mål

Livet och evolutionen

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva utmärkande drag hos och grundförutsättningarna för liv samt kunna känna igen dessa via exempel
- känna till cellens grundstruktur och funktion på en nivå som gör det möjligt att förstå evolutionen och ekosystemets funktion
- kunna förklara mekanismer som anknyter till genetisk variation, naturligt urval och artbildning, samt kunna förklara deras betydelse för evolutionen
- kunna beskriva den nuvarande organismvärldens struktur
- förstå och kunna beskriva hur biologisk kunskap produceras.

Fysiken som naturvetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- bekanta sig med fysiken som en systematisk vetenskap som baserar sig på experimentella undersökningar
- introduceras i materiens struktur och världsalltets storleksordningar
- bekanta sig med de metoder som används för att ta fram information i fysiken
- kunna planera och genomföra enkla naturvetenskapliga experiment
- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för fysik och fysikstudier.

Kemi och hållbar framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier samt bekantar sig med kemins betydelse i främjandet av en hållbar livsstil
- bekanta sig med den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap
- kunna undersöka ett ämnes egenskaper experimentellt
- kunna tillämpa modeller för ett ämnes struktur för att jämföra egenskaper hos ämnen
- förstå kemins betydelse för miljön och samhället som en nyckel till lösningar tillsammans med de övriga naturvetenskaperna.

Lokal precisering

- känna till hur man skriver naturvetenskapliga labbrapporter
- förstå vattnets betydelse för livet på jorden
- bekanta sig med olika forskningsmetoder

Centralt innehåll

Livet och evolutionen

Biologi som vetenskap

- livets kännetecknande drag och organisationsnivåer
- de biologiska vetenskapsområdena och forskningsmetoderna
- biologiska observationer, forskningsfrågor och hur man skapar hypoteser

Evolutionen

- cellernas uppkomst och utveckling
 - könlig och könlös förökning
 - variation och dess genetiska grunder
 - naturligt urval
 - arternas uppkomst
 - växternas och djurens evolution och nyckelanpassningar
 - människans evolution
 - evolutionsforskning
-
- principerna för klassificering
 - organismvärldens släkträd och de mest centrala taxa

Fysiken som naturvetenskap

- storhet och enhet samt SI-systemet
- mätning, insamling av resultat, grafisk presentation av resultat samt bedömning av deras tillförlitlighet
- grafisk modell och linjär modell
- planering och genomförande av enkla experimentella undersökningar

Kemi och hållbar framtid

- introduktion till några exempel på hur man främjar en hållbar livsstil i naturvetenskaperna
- framställning av modeller för strukturen hos ett ämne och formeln för en kemisk förening
- grundämnens och föreningars starka och svaga bindningar samt polaritet
- experimentell undersökning av ämnens egenskaper och beskrivning med hjälp av ämnets struktur

Lokal precisering

- hur naturvetenskaplig kunskap produceras
- forskningsmetoder inom naturvetenskaper
- att skriva labbrapporter inom naturvetenskaperna
- vattnets betydelse för liv

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom experimentellt arbete som utförs i par eller i grupp genom att de studerande får öva sina färdigheter att behandla motsättningar och olika personers åsikter på ett konstruktivt sätt för att som par/grupp kunna arbeta vidare.

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens

Under studieavsnittet planerar studerande tvårvetenskapliga experiment. De utför experimentet, behandlar datan och funderar hur de kunde förbättra laborationen samt hur tillförlitlig informationen från experimentet är. De studerandes multilitteracitet stärks genom att skriva forskningsplaner och forskningsrapporter.

Global och kulturell kompetens

Under studieavsnittet stärks den studerandes förmåga att uppfatta hur en naturvetenskaplig världsbild baserar sig på experiment och vilka kulturella strukturer detta kräver. Ett exempel på en sådan struktur är det internationella måttenhetssystemet SI. Den studerande stärker också sitt internationella kunnande genom att bli bekant med forskningsmetodik och ett vetenskapligt språk som används internationellt oberoende av nationalitet på en forskningsgrupp.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på det centrala innehållet och målen i studieavsnittet. Studieavsnittet bedöms också utgående från bland annat planering och genomförande av laborativt arbete, skriftliga labbrapporter och självutvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Välkommen med! Här lär vi oss att ställa de rätta frågorna för att kunna få de svar som vi söker. Låter det svårt? Det får vi se.

Naturvetenskapens grunder är ett gemensamt studieavsnitt för biologi, fysik och kemi. I studieavsnittet lär vi oss bland annat hur man bedriver naturvetenskaplig forskning och hur man presenterar forskningsresultat. Vattnets betydelse för livet på jorden har också en central roll i studieavsnittet.

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAMo1)

Läroämnena

- Svenska och litteratur
- Finska, modersmålsinriktad lärokurs
- Främmande språk, engelska, A-lärokurs

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (ENA1), Obligatorisk
- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FIM1), Obligatorisk
- Att tolka och producera text, 2 sp (MO1), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt utveckla sina språkkunskaper*
- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet*
- *analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1.*

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet samt förstå vilken betydelse flerspråkighet har för den egna identiteten
- förstå språkets uppbyggnad och centrala språkliga begrepp samt utveckla sina färdigheter att skilja på olika nyanser av talat och skrivet språk
- fördjupa sin förståelse för språk och multimodala texter
- utveckla sina strategier för språkstudier
- tillämpa och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärande
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.2.

Att tolka och producera text

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära sig producera, tolka och utvärdera multimodala texter, textstrukturer och uttrycksformer
- behärska de olika faserna i en skrivprocess och uppmuntras som skribent
- använda andra texter som underlag för den egna skrivprocessen
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- utarbeta en personlig språkprofil
- ställa upp mål för språkstudierna
- flerspråkighet som resurs
- bekanta sig med olika textgenrer och -stilar
- bekanta sig med varandra, utbyta vardagskunskap och stärka kommunikationsfärdigheterna genom diskussion

Studiefärdigheter och språklig identitet

- utarbeta en personlig språkprofil
- ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska
- det vidgade textbegreppet och textgenrer som är centrala för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter
- talspråk, skriftspråk, dialekter och slang
- tvåspråkighet och flerspråkighet som resurs

Att tolka och producera text

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- att skapa texthelheter; analys av textens syfte, målgrupp, kontext, innehåll, struktur, uttrycksformer och synvinklar
- att skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt skriva, referera och kommentera med andra texter som underlag
- textens flerstämmighet och intertextualitet
- text- och språkvård

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

MOo1

I studieavsnittet tränas den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att den studerande får arbeta ämnesövergripande och bygga ut sin genrekunskap. Kreativa arbetsuppgifter genomsyrar avsnittet.

Facklitteratur, medietexter och multilitteracitet är centrala delar av avsnittet.

Varje studerande stärks inför framtiden genom att läsvanor och läsförmågan utvecklas.

Kompetens för välbefinnande

ENAO1 & FIMO1

I avsnittet tränas kompetensen för välbefinnande genom att den studerande får möjlighet att använda och utveckla sina språkkunskaper och tro på de egna förmågorna. Den studerande får fördjupa sin uppfattning om flerspråkighet och språk som en resurs genom att utarbeta en personlig språkprofil. Den studerande får handledning i att utveckla sina strategier för språkstudier och får träna sig i självvärdering och kamratrespons.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet sker både formativ och summativ bedömning. Tyngdpunkten i bedömningen ligger på den studerandes genrekunskaper och kunskaper i att skilja åt talat och skrivet språk. Kompetensen för välbefinnande bedöms formativt genom framför allt självvärdering som sker i samband med utarbetandet av den egna språkprofilen.

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång.

Mångsidig kompetens bedöms genom t.ex. skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika uppgifter i avsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet introduceras målen för språkstudierna i gymnasiet i förhållande till det kontinuerliga lärandet och framtidens behov i en föränderlig och flerspråkig värld. Under studieavsnittet utvecklas dina studiefärdigheter och språkliga identitet samt färdigheter i självvärdering och kamratrespons.

Studiefärdigheter och språklig identitet, 4 sp (SPRAO1)

Läroämnena

- Svenska och litteratur
- Finska, A-lärokurs
- Främmande språk, engelska, A-lärokurs

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (ENA1), Obligatorisk
- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINA1), Obligatorisk
- Att tolka och producera text, 2 sp (MO1), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt utveckla sina språkkunskaper*

- fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet
- analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet
- utveckla sina strategier för språkstudier
- lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1.

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras till att modigt använda sina språkfärdigheter
- fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet
- analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet
- utveckla sina strategier för språkstudier
- lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och B1.2 (förmåga att producera texter).

Att tolka och producera text

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära sig producera, tolka och utvärdera multimodala texter, textstrukturer och uttrycksformer
- behärska de olika faserna i en skrivprocess och uppmuntras som skribent
- använda andra texter som underlag för den egna skrivprocessen
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- utarbeta en personlig språkprofil
- ställa upp mål för språkstudierna
- flerspråkighet som resurs
- bekanta sig med olika textgenrer och -stilar
- bekanta sig med varandra, utbyta vardagskunskap och stärka kommunikationsfärdigheterna genom diskussion

Studiefärdigheter och språklig identitet

- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och B1.2 (förmåga att producera texter).
- ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska
- det vidgade textbegreppet och textgenrer som är relevanta för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter
- språk och identitet, den individuella språkliga repertoaren, tvåspråkighet, flerspråkighet, relation mellan olika språk och språkformer

Att tolka och producera text

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- att skapa texthelheter; analys av textens syfte, målgrupp, kontext, innehåll, struktur, uttrycksformer och synvinklar
- att skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt skriva, referera och kommentera med andra texter som underlag
- textens flerstämmighet och intertextualitet
- text- och språkvård

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

MOo1

I studieavsnittet tränas den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att den studerande får arbeta ämnesövergripande och bygga ut sin genrekunskap. Kreativa arbetsuppgifter genomsyrar avsnittet.

Facklitteratur, medietexter och multilitteracitet är centrala delar av avsnittet.

Varje studerande stärks inför framtiden genom att läsvanor och läsförmågan utvecklas.

Kompetens för välbefinnande

ENAO1 & FINAO1

I avsnittet tränas kompetensen för välbefinnande genom att den studerande får möjlighet att använda och utveckla sina språkkunskaper och tro på de egna förmågorna. Den studerande får fördjupa sin uppfattning om flerspråkighet och språk som en resurs genom att utarbeta en personlig språkprofil. Den studerande får handledning i att utveckla sina strategier för språkstudier och får träna sig i självvärdering och kamratrespons.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Under studieavsnittet sker både formativ och summativ bedömning. Tyngdpunkten i bedömningen ligger på den studerandes genrekunskaper och kunskaper i olika språkformer. Kompetensen för välbefinnande bedöms formativt genom framför allt självvärdering som sker i samband med utarbetandet av den egna språkprofilen.

Bedömningen studieavsnittet grundar sig på olika slags prestationer: skriftliga prestationer, muntliga prestationer, eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång.

Mångsidig kompetens bedöms formativt genom t.ex. skriftlig eller muntlig respons av läraren, kamratrespons eller självvärdering i samband med olika uppgifter i avsnittet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Du bekantar dig med målen för språkstudierna i gymnasiet i förhållande till det kontinuerliga lärandet och framtidens behov i en föränderlig och flerspråkig värld. Studieavsnittet vänjer dig vid språkstudier på gymnasienivå. Under studieavsnittet utvecklas dina studiefärdigheter och din språkliga identitet samt färdigheter i självvärdering och kamratrespons.

8. Bilagor

8.1. Statsrådets förordning om gymnasieutbildning

Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018

8.2. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling

Denna nivåskala är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i den gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning som utvecklats av Europarådet.

NIVÅSKALA FÖR SPRÅKKUNSKAP OCH SPRÅKUTVECKLING					
Kun-skaps-nivå	Förmåga att kommunicera			Förmåga att tolka texter	Förmåga att producera texter
	Kommunikation i olika situationer	Förmåga att använda språket i olika situationer	Kulturellt lämpligt språkbruk	Förmåga att tolka texter	Förmåga att producera texter
A1.1	Den studerande klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Den studerande behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Kan ibland gissa eller förutse enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.	Den studerande kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Den studerande kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck mycket begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.
A1.2	Den studerande klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Den studerande använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i situationer, sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Den studerande kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.	Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna

					uttryck och en del av den elementära grammatiken.
A1.3	Den studerande reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Den studerande deltar i kommunikation men behöver ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Den studerande kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.
A2.1	Den studerande kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mer sällan nonverbala uttryck. Måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.	Den studerande klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäakter och besvara sådana.	Den studerande förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning	Den studerande kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

				med hjälp av kontexten.	
A2.2	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande
Grundläggande språkfärdighet i stadd utveckling	Den studerande kan relativt bra i olika vardagliga kommunikations situationer. Kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikations situation.	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikations situationer. Använder vid standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/ stuga).	Den studerande kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikations situationer.	Den studerande kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	Den studerande kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
B1.1	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande
Fungerande grundläggande språkfärdighet	Den studerande kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikations situationer.	Den studerande kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikations situation och försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.	Den studerande visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna i en situation studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	Den studerande förstår det väsentliga och vissa detaljer i en tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och	Den studerande kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande

				viktiga detaljer.	uttalsregler också på andra än inövade uttryck.
B1.2	Den studerande kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.	Den studerande kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mer komplicerade uttryck.	Den studerande kan för olika ändamål använda ett språk som inte är familjärt men inte heller alltför formellt. Den studerande känner till de viktigaste artighetskutymer och följer dem. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.	Den studerande förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller relativt allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som föresätter slutledning. Den studerande förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en mer omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.	Den studerande kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mer officiella meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.
B2.1	Den studerande kan kommunicera obehindrat också i nya kommunikationssituationer som ibland inbegriper abstrakt, men ändå tydligt språk.	Den studerande kan uttrycka sin åsikt och ibland för att vinna sin egen mening, såsom "Det är en svår fråga". Kan diskutera betydelsen	Den studerande strävar efter att uttrycka sina tankar sakligt och med respekt för sin samtalspartner samt ta hänsyn till de krav som olika	Den studerande förstår muntlig eller skriven text som är invecklad till språk och innehåll. Kan följa med omfattande tal och komplicerad	Den studerande kan med mångsidiga strukturer och ett relativt omfattande ordförråd, som också inbegriper idiomatiska och abstrakta

		också av komplicerade uttryck och begrepp. Kan ge akt på sin egen förståelse och kommunikation och korrigera sitt språk.	situationer ställer.	argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i det hörda. Förstår en stor del av en pågående diskussion. Förstår olika typer av skrivna texter, som också kan handla om abstrakta ämnen, fakta, attityder och åsikter.	uttryck, uttala sig relativt klart och exakt om olika saker som hör till det egna erfarenhetsområdet. Kan delta också i relativt formella diskussioner. Behärskar ett relativt omfattande ordförråd och även krävande satsstrukturer. Uttalet är tydligt, betoningen ligger på rätt stavelse i ordet och talet innehåller några för målspråket typiska intonationsmönster.
B2.2	Den studerande kan använda språket i olika typer av kommunikations-situationer, också nya, som förutsätter ett mångsidigt språk.	Den studerande strävar efter att ge respons, situationer med kompletterande synpunkter eller slutsatser. Kan bidra till att kommunikationen fortlöper och vid behov använda omskrivningar. Kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Kan använda strategier som stödjer förståelsen,	Den studerande kan uttrycka sina tankar naturligt, tydligt och artigt både i en formell och en informell situation samt välja språkbruk efter situation och samtalspartner.	Den studerande förstår pågående eller inspelat, klart strukturerat talat standardspråk i alla situationer. Förstår i viss mån också främmande språkformer. Kan läsa invecklade texter skrivna för olika ändamål och sammanfatta det centrala innehållet i dem. Den studerande kan känna igen attityder och kritiskt	Den studerande kan uttrycka sig på ett säkert, tydligt och artigt sätt. Behärskar i stor utsträckning språkliga medel för att uttrycka konkreta och abstrakta, bekanta och obekanta ämnen. Kan kommunicera spontant och skriva en tydlig och strukturerad text. Uttalet är mycket tydligt, betoningen ligger på rätt stavelse i ordet och talet

		såsom att plocka ut det centrala innehållet och till exempel göra anteckningar om det hörda.		bedöma det hörda och/eller lästa.	innehåller några för målspråket typiska intonationsmönster.
C1.1	Den studerande kan kommunicera mångsidigt, obehindrat och exakt i alla kommunikationssituationer.	Den studerande tar på ett naturligt sätt ansvar för att kommunikationen flyter. Kan omformulera situationer och klara sig ur svåra situationer. Använder skickligt språk- eller kontextrelaterade antydningar för att dra slutsatser eller förutspå det som kommer.	Den studerande kan använda språket flexibelt och effektivt för sociala ändamål, även uttrycka känslotillstånd, indirekta antydningar (till exempel ironi) och humor.	Den studerande förstår i detalj också längre anföranden om bekanta och allmänna ämnen, även om talet inte skulle vara tydligt strukturerat eller om det skulle innehålla idiomatiska uttryck eller registerbyten. Den studerande förstår i detalj invecklade abstrakta skrivna texter och kan kombinera information från komplicerade texter.	Den studerande kan uttrycka sig obehindrat, exakt och strukturerat om många olika ämnen eller hålla ett relativt långt, förberett anförande. Kan med säker och personlig stil skriva välstrukturerade texter om invecklade ämnen. Det språkliga uttrycksförrådet är mycket omfattande. Uttalet är naturligt och behagligt att lyssna på. Talrytmen och intonationen är typiska för målspråket.

8.3. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen

Anvisning 7.11.2019 OPH-2264-2019

Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om målen, det centrala innehållet och bedömningen av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen. Anvisningen gäller undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen och som

ordnas med separat finansiering (Undervisningsministeriets förordning om grunderna för statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för elever med främmande språk, samiska och romani som modersmål 1777/2009).

Denna anvisning ersätter Utbildningsstyrelsens anvisning som utgör bilaga 3 till Grunderna för gymnasiets läroplan 2015 (Utbildningsstyrelsens föreskrift 60/011/2015).

Undervisningen ska ordnas i enlighet med denna anvisning från och med 1.8.2021.

Generaldirektör	Olli-Pekka Heinonen
Undervisningsråd	Petri Lehtikainen

8.3.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen

Utbildningsstyrelsens anvisning nr 2264-2019.

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Syftet med undervisningen i samiska är att stödja den studerande att utveckla en aktiv flerspråkighet och ett intresse för kontinuerligt språklärande. Undervisningen i samiska ska stödja den studerandes delaktighet som en aktiv och balanserad medlem i såväl sin egen språk- och kulturgemenskap som i den finländska språk- och kulturgemenskapen samt som global aktör. Undervisningen i samiska ska samarbeta med undervisningen i lärokursen svenska och litteratur och undervisningen i övriga läroämnen.

Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda flera språk parallellt samt fördjupar hens multilitteracitet och förmåga att anpassa sig till språkgemenskapen. Språkpedagogiken hjälper även den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig uppfatta och värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt de språkliga rättigheterna i den egna vardagen och i samhället i övrigt. Den studerandes utgångsläge och språkkunskaper ska tas i beaktande i studierna. I studierna ska man utnyttja olika studiemiljöer såsom bibliotek, teatrar och museer samt övriga kulturella institutioner. I studierna ska den studerande även utnyttja sin egen språkgemenskap, sina språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra gemenskaper. I studierna ska man använda tillräckligt krävande material och arbetssätt som är meningsfulla för den studerande, ger upplevelser och utvecklar kreativiteten.

Målen och innehållet har fastställts för undervisning i samiska som omfattar två undervisningstimmar per vecka under hela gymnasieutbildningen. Utbildningsanordnaren ska göra upp en lokal läroplan, där målen för undervisningen och det centrala innehållet väljs med hänsyn till det samiska språkets särdrag. Läroplanen i samiska kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare.

Undervisningens uppdrag

Undervisningen i samiska ska handleda den studerande till att uttrycka sig själv mångsidigt, utveckla sina kommunikativa färdigheter, aktivt söka och kritiskt granska information och tolka texter samt till etiska reflektioner. Undervisningens uppdrag är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet vilket bidrar till att hens uppskattning för det samiska språket ökar och hen blir motiverad att fördjupa sina kunskaper i samiska.

I undervisningen kombineras företeelser inom språk-, litteratur- och kulturforskning. Den studerandes kännedom om och mångsidiga användning av det samiska språket breddas och hen lär sig känna de språkliga rötterna samt utvecklar sin förmåga att jämföra språkets olika drag med andra språk som hen kan. Den studerande utvecklar samtidigt sitt ord- och begreppsförråd och sin multilitteracitet. Hen utvecklar sin kunskap om den egna kulturens litteratur, berättartradition, visuella kultur, musik och drama.

Undervisningens mål

Målen för undervisningen i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen berör den studerandes kommunikationsfärdigheter, förmåga att tolka och producera text samt utvecklingen av den studerandes språkliga och kulturella kännedom. Målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfenomen och -färdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten.

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text
- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor samt informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråket och dess normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- bli medveten om vilken betydelse språket och olika kunskapsområden har för lärandet och tänkandet samt hur den språkliga och kulturella mångfalden inverkar på identiteten
- fördjupa sina kunskaper om samiskans struktur, ordförråd, olika register, uttrycksformer och tonlägen och deras meningsskapande funktion samt om litteraturen och andra kulturprodukter

- bekanta sig med de samiska språken som helhet samt förstå sin egen roll som upprätthållare av samiskan.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunskande och utveckling. Responsen och bedömningen är kopplade till de modulspecifika mål som grundar sig på lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunskande ska bedömas på olika sätt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Bedömningen i slutet av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då ett studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Studier

SMO1 Att tolka och skriva text (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna producera, tolka och analysera olika multimodala samiska texter samt deras språkliga strukturer och uttryck
- uppmuntras som skribent och behärska de olika skedena av en skrivprocess
- lära sig använda olika typer av texter som utgångspunkt för sitt eget skrivande
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- texters målgrupper, sammanställning av texthelheter; analys av textens syfte, kontext, innehåll, uppbyggnad, uttrycksformer och synvinklar
- skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt materialbaserat skrivande, referat av texter och kommentarer till texter
- texters flerstämmighet och intertextualitet
- språk- och textvård

SMO2 Text och språklig medvetenhet (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin språkliga och textuella medvetenhet
- fördjupa sin förståelse av språk och text som meningsskapande helheter
- förstå de samiska språken som helhet bland språken i världen samt vilken inverkan kulturella kontakter har.

Centralt innehåll

- samiska och identitet, språklig variation, jämförelse mellan språk, språkens ställning, livskraftiga och utrotningshotade språk
- språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård
- multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet

SMO3 Kommunikation 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras att kommunicera aktivt, fördjupa sin kommunikationsprofil och sin medvetenhet om språk och identitet
- fördjupa sina färdigheter i gruppkommunikation samt lära sig analysera och bedöma fenomen i anslutning till gruppkommunikation
- lära sig analysera betydelsen av olika språkliga och icke-verbala medel och iakttä kontextbundna variationer i olika kommunikationssituationer.

Centralt innehåll

- reflektioner över de egna kommunikationsfärdigheterna, ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt att målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation
- analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandling, språket och icke-verbal kommunikation
- språk och identitet samt kontextbundna variationer i språkbruket

SMO4 Litteratur 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor
- känna till genrerna och uttrycksmedlen inom samisk skön- och facklitteratur samt film
- bredda sina läsfärdigheter, analysera och tolka litteratur av och om samer med hjälp av lämpliga begrepp och metoder
- lära känna samernas historia och det materiella och immateriella samiska kulturarvet.

Centralt innehåll

- litteraturens roll och olika sätt att läsa litteratur, i synnerhet läsning och skrivning i funktionellt och estetiskt syfte
- centrala genrer, uttrycksformer och analysbegrepp
- berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur, mytiska berättelser, jojkning och sångtradition
- narrativitet i multimodala texter, till exempel teater, film och musik

SMO5 Att tolka text 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet sin mediekunskap
- lära sig tolka multimodala samiska texter, samt lära sig analysera deras uttrycksformer och växelverkan, även ur samiskt perspektiv
- förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället
- mångsidigt kunna motivera sina åsikter, förstå och analysera andras motiveringar samt kunna förhålla sig konstruktivt till avvikande åsikter.

Centralt innehåll

- yttrandefrihet, mediekritik, medieetik
- språkliga och audiovisuella medel som används för att påverka mottagaren samt argumentationsteknik och retoriska stilmedel
- ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap, minoriteters och minoritetsspråks synlighet i medierna
- källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt
- att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar

SMO6 Att producera text 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras som skribent och utveckla sina färdigheter i att behärska skrivprocessen i samiska
- lära sig använda andra samiska texter som underlag för den egna skrivprocessen och kunna bedöma texternas tillförlitlighet
- stärka sin uppfattning om vilken inverkan textens disposition, språk och uttrycksform har för dess betydelse.

Centralt innehåll

- skrivprocessen: idéfas, avgränsning av ämnet, val av perspektiv, disposition, bearbetning och finslipning; ge och ta emot respons
- materialbaserat skrivande, språk- och textvård
- ordkonstövningar som stärker skribentens egen röst

SMO7 Kommunikation 2 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning
- utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer
- fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talad text och audiovisuell kommunikation.

Centralt innehåll

- anspänning och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar
- särdrag för kommunikation på samiska

- sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig
- kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier
- analys och bedömning av talade och audiovisuella texter

SMO8 Litteratur 2 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka sin kunskap om samisk litteratur och kunna granska skönlitteratur också som en del av ett samhälle i förändring
- förstå betydelsen av olika kontexter för tolkningen av litteratur
- kunna analysera inhemsk och utländsk litteratur som skrivits av eller handlar om samer samt annan konst som en del av den kulturella kontexten.

Centralt innehåll

- granska samisk litteratur i olika kontexter: författarens och genrens kontext, historisk och kulturell kontext, politisk och samhällelig kontext
- granska texter ur olika synvinklar, till exempel med beaktande av olika människosyner, identiteter, världsbilder, värdegrunder och idévärldar
- den samiska litteraturen och litteratur om och av samer som ett mångfacetterat, flerstämmigt och flerspråkigt fenomen

Betyg

Den studerande ska ges ett intyg över deltagande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för gymnasiets läroplan.

8.4. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildning

Anvisning 7.11.2019 OPH-2265-2019

Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om målen, det centrala innehållet och bedömningen av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen. Anvisningen gäller undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen och som ordnas med separat finansiering (Undervisningsministeriets förordning om grunderna för statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för elever med främmande språk, samiska och romani som modersmål 1777/2009).

Denna anvisning ersätter Utbildningsstyrelsens anvisning som utgör bilaga 4 till Grunderna för gymnasiets läroplan 2015 (Utbildningsstyrelsens föreskrift 60/011/2015).

Undervisningen ska ordnas i enlighet med denna anvisning från och med 1.8.2021.

Generaldirektör	Olli-Pekka Heinonen
Undervisningsråd	Petri Lehtikainen

8.4.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen

Utbildningsstyrelsens anvisning nr 2265-2019.

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Syftet med undervisningen i romani är att stödja den studerande att utveckla en aktiv flerspråkighet och ett intresse för kontinuerligt språklärande. Undervisningen i romani ska stödja den studerandes delaktighet som en aktiv och balanserad medlem i såväl sin egen språk- och kulturgemenskap som i den finländska språk- och kulturgemenskapen samt som global aktör. Undervisningen i romani ska samarbeta med undervisningen i lärokursen svenska och litteratur och undervisningen i övriga läroämnen.

Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda flera språk parallellt samt fördjupar hans multilitteracitet och förmåga att anpassa sig till språkgemenskapen. Språkpedagogiken hjälper även den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig uppfatta och värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt de språkliga rättigheterna i den egna vardagen och i samhället i övrigt. Den studerandes utgångsläge och språkkunskaper ska tas i beaktande i studierna. I studierna ska man utnyttja olika studiemiljöer såsom bibliotek, teatrar och museer samt övriga kulturella institutioner. I studierna ska den studerande även dra nytta av sin egen språkgemenskap, sina språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra gemenskaper. I studierna ska man använda tillräckligt krävande material och arbetssätt som är meningsfulla för den studerande, ger upplevelser och utvecklar kreativiteten.

Målen och innehållet har fastställts för undervisning i romani som omfattar två undervisningstimmar per vecka under hela gymnasieutbildningen. Utbildningsanordnaren ska göra upp en lokal läroplan, där målen för undervisningen och det centrala innehållet väljs med hänsyn till det romska språkets särdrag. Läroplanen i romani kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare.

Undervisningens uppdrag

Undervisningen i romani ska handleda den studerande till att uttrycka sig själv mångsidigt, utveckla sina kommunikativa färdigheter, aktivt söka och kritiskt granska information och tolka texter samt till etiska reflektioner. Undervisningens uppdrag är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet. Den studerandes uppskattning för det romska språket ökar och hen blir motiverad att fördjupa sina kunskaper i romani.

I undervisningen kombineras företeelser inom språk-, litteratur- och kulturforskning. Den studerandes kännedom om och mångsidiga användning av det romska språket breddas och hen lär sig känna de språkliga rötterna samt utvecklar sin förmåga att jämföra språkets olika drag med andra språk som hen kan. Den studerande utvecklar samtidigt sitt ord- och begreppsförråd och sin multilitteracitet. Hen utvecklar sin kunskap om den egna kulturens litteratur, berättartradition, visuella kultur, musik och drama.

Undervisningens mål

Målen för undervisningen i romani som kompletterar gymnasieutbildningen berör den studerandes kommunikationsfärdigheter, förmåga att tolka och producera text samt utvecklingen av den studerandes språkliga och kulturella kännedom. Målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfenomen och -färdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text
- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor samt informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråket och dess normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- bli medveten om vilken betydelse språket och olika kunskapsområden har för lärandet och tänkandet samt hur den språkliga och kulturella mångfalden inverkar på identiteten
- fördjupa sina kunskaper om den finländska romanins struktur, ordförråd, olika register, uttrycksformer och tonlägen och deras meningsskapande funktion samt om litteraturen och andra kulturprodukter
- bekanta sig med de romska dialekter som talas på olika håll i världen samt förstå sin egen roll som upprätthållare av det romska språket i Finland.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunskande och utveckling. Responsen och bedömningen är kopplade till de modulspecifika mål som grundar sig på lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till

självvärdering. Den studerandes lärande och kunnande ska bedömas på olika sätt, till exempel med hjälp av iakttagelser av hens lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Bedömningen i slutet av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då ett studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Studier

RMO1 Att tolka och skriva text (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna producera, tolka och analysera olika multimodala romska texter samt deras språkliga strukturer och uttryck*
- uppmuntras som skribent och behärska de olika skedena av en skrivprocess*
- lära sig använda olika typer av texter som utgångspunkt för sitt eget skrivande*
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.*

Centralt innehåll

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa*
- texters målgrupper, sammanställning av texthelheter; analys av textens syfte, kontexter, innehåll, uppbyggnad, uttrycksformer och synvinklar*
- skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt materialbaserat skrivande, referat av texter och kommentarer till texter*
- texters flerstämmighet och intertextualitet*
- språk- och textvård*

RMO2 Text och språklig medvetenhet (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin språkliga och textuella medvetenhet*
- fördjupa sin förståelse av språk och text som meningsskapande helheter*
- förstå romanins ställning bland språken i världen samt vilken inverkan kulturella kontakter har.*

Centralt innehåll

- *romani och identitet, språklig variation, jämförelse mellan språk, språkens ställning, livskraftiga och utrotningshotade språk*
- *språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård*
- *multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet*

RMO3 Kommunikation 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, fördjupa sin kommunikationsprofil och sin medvetenhet om språk och identitet*
- *fördjupa sina färdigheter i gruppkommunikation samt lära sig analysera och bedöma fenomen i anslutning till gruppkommunikation*
- *lära sig analysera betydelsen av olika språkliga och icke-verbala medel och iakttä kontextbundna variationer i olika kommunikationssituationer.*

Centralt innehåll

- *reflektioner över de egna kommunikationsfärdigheterna, ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation*
- *analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandling, språket och icke-verbal kommunikation*
- *språk och identitet samt kontextbundna variationer i språkbruket*

RMO4 Litteratur 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor*
- *känna till genrer inom romsk skön- och facklitteratur samt film och deras uttrycksmedel*
- *bredda sin förmåga att läsa, analysera och tolka litteratur på romani och litteratur av och om romer med hjälp av lämpliga begrepp och metoder*
- *lära känna romernas historia och det materiella och immateriella romska kulturarvet.*

Centralt innehåll

- *litteraturens roll och olika sätt att läsa litteratur, i synnerhet läsning och skrivning i funktionellt och estetiskt syfte*
- *centrala genrer, uttrycksformer och analysbegrepp i litteraturen*
- *berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur, romernas sångtradition och mytiska berättelser*
- *multimodala texters narrativitet, till exempel teater, film och musik*

RMO5 Att tolka text 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet sin mediekunskap*
- *lära sig tolka multimodala romska texter samt lära sig analysera deras uttrycksformer och växelverkan, även ur den romska kulturens perspektiv*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*

- *mångsidigt kunna motivera sina åsikter, förstå och analysera andras motiveringar samt kunna förhålla sig konstruktivt till avvikande åsikter.*

Centralt innehåll

- *yttrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *språkliga och audiovisuella medel som används för att påverka mottagaren samt argumentationsteknik och retoriska stilmedel*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap, minoritetens och minoritetsspråks synlighet i medierna*
- *källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt*
- *att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar*

RMO6 Att producera text 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras som skribent och utveckla sina färdigheter i att behärska skrivprocessen*
- *lära sig använda andra romska texter som underlag för den egna skrivprocessen och kunna bedöma texternas tillförlitlighet*
- *stärka sin uppfattning om vilken inverkan textens disposition, språk och uttrycksform har för dess betydelse.*

Centralt innehåll

- *skrivprocessen: idéfas, avgränsning av ämnet, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning; ge och ta emot respons*
- *materialbaserat skrivande, språk- och textvård*
- *ordkonstövningar som stärker skribentens egen röst*

RMO7 Kommunikation 2 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning*
- *utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer*
- *fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talad text och audiovisuell kommunikation.*

Centralt innehåll

- *anspänning och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar*
- *särdrag för kommunikation på romani*
- *sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig*
- *kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier*
- *analys och bedömning av talade och audiovisuella texter*

RMO8 Litteratur 2 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka sin kunskap om romsk litteratur och kunna granska skönlitteratur också som en del av ett samhälle i förändring
- förstå betydelsen av olika kontexter för tolkningen av litteratur
- kunna analysera inhemsk och utländsk litteratur som skrivits av eller handlar om romer samt annan konst som en del av den kulturella kontexten.

Centralt innehåll

- granska romsk litteratur i olika kontexter: författarens och genrens kontext, historisk och kulturell kontext, politisk och samhällsrelaterad kontext
- granska texter ur olika synvinklar, till exempel med beaktande av olika människosyner, identiteter, världsbilder samt hur värdegrunder och idévärldar förändrats
- den romska litteraturen och litteratur av och om romer som ett mångfacetterat, flerstämmigt och flerspråkigt fenomen

Betyg

Den studerande ska ges ett intyg över deltagande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för gymnasiet läroplan.

8.5. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen

Anvisning 7.11.2019 OPH-2266-2019

Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om målen, det centrala innehållet och bedömningen av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen. Anvisningen gäller undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen och som ordnas med separat finansiering (Undervisningsministeriets förordning om grunderna för statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för elever med främmande språk, samiska och romani som modersmål 1777/2009).

Denna anvisning ersätter Utbildningsstyrelsens anvisning som utgör bilaga 5 till Grunderna för gymnasiet läroplan 2015 (Utbildningsstyrelsens föreskrift 60/011/2015).

Undervisningen ska ordnas i enlighet med denna anvisning från och med 1.8.2021.

	Generaldirektör	Olli-Pekka Heinonen
	Undervisningsråd	Petri Lehtikainen

8.5.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den

studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen

Utbildningsstyrelsens anvisning nr 2266-2019.

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Syftet med undervisningen i eget modersmål är att stödja den studerande att utveckla en aktiv flerspråkighet och ett intresse för kontinuerligt språklärande. Undervisningen i eget modersmål ska stödja den studerandes delaktighet som en aktiv och balanserad medlem i såväl sin egen språk- och kulturgemenskap som i den finländska språk- och kulturgemenskapen samt som global aktör. Undervisningen i eget modersmål ska samarbeta med undervisningen i lärokursen svenska och litteratur och undervisningen i övriga läroämnen.

Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och färdigheter att använda flera språk parallellt samt fördjupar hens multilitteracitet och förmåga att anpassa sig till språkgemenskapen. Språkpedagogiken hjälper även den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig uppfatta och värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt de språkliga rättigheterna i den egna vardagen och i samhället i övrigt.

Den studerandes utgångsläge och språkkunskaper ska tas i beaktande i studierna. I studierna ska man utnyttja olika studiemiljöer såsom bibliotek, teatrar och museer samt övriga kulturella institutioner. I studierna ska den studerande även utnyttja sin egen språkgemenskap, sina språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra gemenskaper. I studierna ska man använda tillräckligt krävande material och arbetssätt som är meningsfulla för den studerande, ger upplevelser och utvecklar kreativiteten.

Denna anvisning har utarbetats för alla språk som undervisas som eget modersmål. Målen och det centrala innehållet har fastställts för undervisning i eget modersmål som omfattar två undervisningstimmar per vecka under hela gymnasieutbildningen. Utbildningsanordnaren ska göra upp en lokal läroplan där målen för undervisningen fastställs och innehållet väljs med beaktande av det aktuella språkets särdrag, bland annat skriftsystemet. Läroplanen kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare.

Undervisningens uppdrag

Undervisningen i det egna modersmålet ska handleda den studerande till att uttrycka sig själv mångsidigt, utveckla sina kommunikativa färdigheter, aktivt söka och kritiskt granska information och tolka texter samt till etiska reflektioner. Undervisningens uppdrag är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet. Den studerandes uppskattning för det egna modersmålet ökar och hen blir motiverad att fördjupa sina kunskaper i det egna språket.

I undervisningen kombineras företeelser inom språk-, litteratur- och kulturforskning. Den studerandes kännedom om och mångsidiga användning av det egna modersmålet breddas och hen lär sig känna de språkliga rötterna samt utvecklar sin förmåga att jämföra språkets olika drag med andra språk som hen kan. Den studerande utvecklar samtidigt sitt ord- och begreppsförråd och sin multilitteracitet. Hen utvecklar sin kunskap om den egna kulturens litteratur, berättartradition, visuella kultur, musik och drama.

Undervisningens mål

Målen för undervisningen i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen berör den studerandes kommunikationsfärdigheter, förmåga att tolka och producera text samt utvecklingen av den studerandes språkliga och kulturella kännedom. Målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfenomen och -färdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text
- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor samt informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråket och dess normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- bli medveten om vilken betydelse språket och olika kunskapsområden har för lärandet och tänkandet samt hur den språkliga och kulturella mångfalden inverkar på identiteten
- fördjupa sina kunskaper om det egna modersmålets struktur, ordförråd, olika register, uttrycksformer och tonlägen och deras meningsskapande funktion samt om litteraturen och andra kulturprodukter.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunnskap och utveckling. Responsen och bedömningen är kopplade till de modulspecifika mål som grundar sig på lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunnskap ska bedömas på olika sätt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den

studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Bedömningen i slutet av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då ett studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Studier

EMO1 Att tolka och skriva text (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna producera, tolka och analysera olika multimodala texter samt deras språkliga strukturer och uttryck
- uppmuntras som skribent och behärska de olika skedena av en skrivprocess
- lära sig använda olika typer av texter som utgångspunkt för sitt eget skrivande
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- texters målgrupper, sammanställning av texthelheter; analys av textens syfte, kontexter, innehåll, uppbyggnad, uttrycksformer och synvinklar
- skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt materialbaserat skrivande, referat av texter och kommentarer till texter
- texters flerstämmighet och intertextualitet
- språk- och textvård

EMO2 Text och språklig medvetenhet (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin språkliga och textuella medvetenhet
- fördjupa sin förståelse av det egna modersmålet och text som meningsskapande helheter.

Centralt innehåll

- modersmål och identitet, språklig variation, jämförelse mellan språk, språkens ställning, livskraftiga och utrotningshotade språk
- språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård
- multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet

EMO3 Kommunikation 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras att kommunicera aktivt, fördjupa sin kommunikationsprofil och sin medvetenhet om språk och identitet
- fördjupa sina färdigheter i gruppkommunikation samt lära sig analysera och bedöma fenomen i anslutning till gruppkommunikation
- lära sig analysera betydelsen av olika språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbundna variationer i olika kommunikationssituationer.

Centralt innehåll

- reflektioner över de egna kommunikationsfärdigheterna, ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation
- analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandling, språket och icke-verbal kommunikation
- språk och identitet samt kontextbundna variationer i språkbruket

EMO4 Litteratur 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor
- känna till genrer inom skön- och facklitteratur samt film på det egna modersmålet och deras uttrycksmedel
- bredda sin förmåga att läsa, analysera och tolka litteratur med hjälp av lämpliga begrepp och metoder
- lära känna det egna modersmålets materiella och immateriella kulturarv.

Centralt innehåll

- litteraturens roll och olika sätt att läsa litteratur, i synnerhet läsning och skrivning i funktionellt och estetiskt syfte
- centrala genrer, uttrycksformer och analysbegrepp i litteraturen
- berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur
- multimodala texters narrativitet, till exempel teater, film och musik

EMO5 Att tolka text 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet sin mediekunskap
- lära sig tolka multimodala texter samt lära sig analysera deras uttrycksformer och växelverkan
- förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället
- mångsidigt kunna motivera sina åsikter, förstå och analysera andras motiveringar samt kunna förhålla sig konstruktivt till avvikande åsikter.

Centralt innehåll

- yttrandefrihet, mediekritik, medieetik
- språkliga och audiovisuella medel som används för att påverka mottagaren samt argumentationsteknik och retoriska stilmedel
- ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap, minoriteters och minoritetsspråks synlighet i medierna

- källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt
- att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar

EMO6 Att producera text 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras som skribent och utveckla sina färdigheter i att behärska skrivprocessen
- lära sig använda andra texter på det egna modersmålet som underlag för den egna skrivprocessen och kunna bedöma texternas tillförlitlighet
- stärka sin uppfattning om vilken inverkan textens disposition, språk och uttrycksform har för dess betydelse.

Centralt innehåll

- skrivprocessen: idéfas, avgränsning av ämnet, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning; ge och ta emot respons
- materialbaserat skrivande, språk- och textvård
- ordkonstövningar som stödjer skribentens egen röst

EMO7 Kommunikation 2 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning
- utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer
- fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talad text och audiovisuell kommunikation.

Centralt innehåll

- anspänning och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar
- sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig
- kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier
- analys och bedömning av talade och audiovisuella texter

EMO8 Litteratur 2 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka sin kunskap om litteratur på det egna modersmålet och kunna granska skönlitteratur också som en del av ett samhälle i förändring
- förstå betydelsen av olika kontexter för tolkningen av litteratur.

Centralt innehåll

- granska litteratur på det egna modersmålet i olika kontexter: författarens och genrens kontext, historisk och kulturell kontext, politisk och samhällelig kontext
- granska texter ur olika synvinklar, till exempel med beaktande av olika människosyner, identiteter, världsbilder samt hur värdegrunder och idévärldar förändrats

- litteratur som ett mångfacetterat, flerstämmigt och flerspråkigt fenomen

Betyg

Den studerande ska ges ett intyg över deltagande i undervisning i eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för gymnasiets läroplan.

8.6. Matriser för bedömning av mångsidig kompetens

KOMPETENS FÖR VÄLBEFINNANDE			
	Nivå1 (begränsat)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	• Känner till olika faktorer som påverkar hälsa. • Har insyn i begreppet självkännedom och kan nämna några egna styrkor. • Kan nämna några grundläggande samhälleliga faktorer som påverkar vardagens välbefinnande.	• Kan förklara miljöns betydelse för välbefinnande. • Har självkänsla och kan beskriva sin egen identitetstillhörighet. • Kan se samband mellan individens väl och samhällets väl samt förklara några individuella, sociala och samhälleliga förutsättningar för välbefinnande.	• Har verktyg att förbättra eget och andras välbefinnande • Kan utvärdera den egna identiteten som en del av ett större sammanhang. • Har en bred syn på välbefinnande och har verktyg att hantera förändring.
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	• Har en viss öppenhet för kontakt med andra men umgänget är begränsat eller varierande. • Har en viss insyn i sina styrkor och svagheter men delvis svagt självförtroende. Är ibland känslig för misslyckanden.	• Visar öppenhet och en aktiv vilja att umgås med andra och kan bemöta olikhet. • Känner igen och accepterar egna och andras styrkor och svagheter. Strävar efter förbättring och ett sunt självförtroende.	• Visar omsorg för andra och kan umgås med alla. Reagerar för andras väl och för gemenskapen. • Är nyfiken på och uppskattar olikhet som något positivt. Kan vända misslyckanden till positiv lärdom och hjälper även andra att utvecklas.
FÄRDIGHET	• Fokuserar ofta på sina svagheter och är därför osäker på sig själv. • Undviker utmaningar och ger upp vid motgång. • Har acceptabla kost- och motionsvanor.	• Umgås aktivt med andra i trygga sammanhang, visar omsorg om andra • Känner till sina styrkor och svagheter. • Värdesätter goda kost-, motion- och studievanor.	• Visar omsorg och medmänsklighet i större sammanhang. • Tar sig an utmaningar och är uthållig. • Utvecklar ständigt sina tränings- och studievanor.

KOMMUNIKATIV KOMPETENS

	Nivå1 (begrynnande)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	• Känner till yttrandefrihetens grundprinciper. • Känner till förutsättningarna för empatisk utveckling. • Har begränsad språklig medvetenhet.	• Känner väl till begreppet yttrandefrihet. • Har grundläggande redskap för att bli hörd och kunna lyssna på andra i gemenskapen. • Har en viss språklig medvetenhet.	• Kan reglerna för en god och respektfull dialog. • Känner till förutsättningarna för konstruktiv interkulturell kommunikation. • Förstår att kunskap kan förmedlas på olika sätt och att den kan ses ur olika perspektiv, och kan justera sin egen kommunikationsnivå.
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	• Reagerar i viss mån kraftigt på kritik. • Vågar inte alltid säga sina egna åsikter. • Kan säga sårande saker, men kränker inte medvetet andra. • Tar inte initiativ till samarbete.	• Kan ta emot kritik konstruktivt. • Vågar för det mesta uttrycka sina åsikter. • Kan lyssna på andra. Är för det mesta empatisk. • Är samarbetsvillig.	• Ser kritik som en möjlighet att utvecklas. • Visar sina egna känslor så att andra har lättare att tolka dem. • Säger till då andra säger olämpliga saker. • Tar ansvar för sitt eget och andras lärande.
FÄRDIGHET	• Klarar av att samarbeta och lyssna på instruktioner i bekanta, trygga sammanhang. • Förstår att de egna åsikterna kan påverka andra. • Kan uttrycka sina känslor men inte orsaken bakom dem. • Uttrycker sig ibland otydligt och det uppstår ibland missförstånd. • Har viss förmåga att söka och tolka information.	• Klarar av att samarbeta och tillämpa instruktioner. • Uttrycker sig ibland olämpligt men förstår att hen gjort fel och kan be om ursäkt. • Kan behärska sina känslor. • Förstår betydelsen av empati i god kommunikation. • Ser samband mellan och kan tolka olika information.	• Samarbetar aktivt och på eget initiativ för att utveckla lärandet. • Kan föra en god dialog och kommunicera konstruktivt och medlande, i olika situationer. • Kan uttrycka känslor och åsikter konstruktivt. • Förstår betydelsen av multilitteracitet för att tolka information och hitta lösningar.

TVÄRVETENSKAPLIG KOMPETENS			
	Nivå1 (begynnande)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	• Vet hur man bedömer källans tillförlitlighet. • Vet vad begreppet tvärvetenskaplig betyder på en grundläggande nivå.	• Förstår begreppen premiss, hypotes och slutsats. • Förstår och värdesätter betydelsen av forskningsbaserad kunskap.	• Förstår hur olika läroämnen och vetenskaper är kopplade med varandra. • Vet hur man utnyttjar digitala hjälpmedel på många olika sätt och hur man tolkar texter, bilder, grafer och modeller.
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	• Undviker problemlösning. • Har ett svagt intresse att tillägna sig nya färdigheter och kunskap. • Har en viss förståelse för källkritik.	• Är öppen för problemlösning. • Visar intresse för det egna lärandet och kan utvärdera sin utveckling. • Är källkritisk då hen väljer mellan olika källor.	• Är motiverad, nyfiken och aktiv i sin problemlösning. • Visar ett starkt intresse för att tillägna sig nya färdigheter och kunskap och utvärderar kontinuerligt sin lärtig samt utvecklar strategier för livslångt lärande. • Är analytisk och utforskande i arbetet med olika typer av källor.
FÄRDIGHET	• Kan hänvisa till källor på ett korrekt sätt. • Kan producera text enligt modell. • Kan läsa och producera vissa sorters texter på en grundläggande nivå.	• Kan jämföra två källor med varandra och argumentera om deras tillförlitlighet. • Kan koppla ihop vedertagen kunskap på ett kreativt sätt. • Läser och producerar olika sorters texter.	• Kan tillämpa kopplingar mellan olika läroämnen i det egna arbetet. • Kan utvärdera samt reflektera över sin egen och andras problemlösning eller skapande. • Producerar goda texter där stilen är anpassad till textsorten och kontexten.

SAMHÄLLELIG KOMPETENS

	Nivå1 (begränsande)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	• Känner till mänskliga rättigheter och demokratins grundpelare. • Känner till grunderna för jämställdhet och jämlikhet. • Kan nämna några arbetslivsfärdigheter.	• Kan förklara vad medborgaraktivitet betyder och har några verktyg för att påverka samhälleligt. • Har viss kunskap om vad en hållbar framtid betyder och kan se vissa samband mellan egna livsstilsval och samhällsutveckling. • Har verktyg att utveckla arbetslivsfärdigheter.	• Har kunskap om aktuella samhällsfrågor och har flera verktyg för att delta och påverka. • Kan förstå samband mellan egna livsstilsval, hållbar utveckling och globalt ansvar. • Har verktyg att anpassa sig till föränderliga situationer i arbete och vardag.
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	• Visar viss respekt för andra och samarbetar i viss mån. • Tar visst initiativ för att få till stånd förändring. • Anpassar sitt beteende enligt situationens krav.	• Visar respekt för mångfald och vill samarbeta. • Tar initiativ och strävar efter gemensamma överenskommelser. • Vill ta ansvar även för andra.	• Vill använda kompetensen både för eget och samhällets väl. • Är öppen för förändring, har viljan att leda och har en företagsam attityd. • Vågar påverka, ta risker och vill arbeta för ett hållbart samhälle.
FÄRDIGHET	• Kan arbeta i grupp och beaktar i viss mån deltagarnas olika förutsättningar. • Tar visst ansvar för en hållbar framtid. • Kan i viss mån planera sin framtid.	• Kan agera respektfullt i olika sociala gemenskaper och tar visst ansvar för gemensamt arbete. • Förstår hur kunskap används som samhälleligt och politiskt verktyg och kan reflektera över det egna samhällsansvaret. • Har färdighet att planera sin framtid och sin karriär.	• Kan samarbeta mänskors respekt i olika situationer, agera i olika arbetsgemenskaper och ta ansvar för gemensamma projekt. • Kan argumentera och agera för ett hållbart samhälle och utvecklar ett allt större globalt ansvar. • Kan möta utmaningar och omvärdera sina framtidsplaner.

ETISK KOMPETENS OCH MILJÖKOMPETENS

	Nivå1 (begrynnande)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	- Behärskar grundläggande begrepp inom etiken och inser att det finns olika aspekter av rätt/fel. - Känner till grundläggande fakta om naturtillgångar, ekosystem och energiproduktion samt om globala miljöfrågor. - Känner till FN:s Agenda 2030 och någon lokal eller global organisation som jobbar för hållbar utveckling.	- Har en insyn i flera etiska frågor och känner till vissa grundläggande skillnader mellan hur olika kulturer, samhällen och religioner ser på vad som är rätt/fel. - Har insyn i den cirkulära ekonomins principer och i hållbar konsumtion samt i aktuella miljörelaterade utmaningar både lokalt och globalt. - Inser vikten av samarbete lokalt och globalt för en hållbar framtid och ser en koppling mellan Agenda 2030 och egen vardag.	- Strävar till att ständigt fördjupa sin förståelse i olika etiska frågor och till ökad kunskap om olika kulturer, samhällen och religioner. - Har kunskap om aktuella lokala och globala miljörelaterade utmaningar. Vet att åskådningar, värderingar och den egna naturmiljön och samhället spelar en viktig roll för att bygga en ekologiskt hållbar framtid. - Känner till och ser en koppling mellan både lokalt och multilateralt samarbete till förmån för en hållbar framtid.
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	- Förstår att individen har ett eget ansvar för sina livsval, men har svårt att se hur de egna valen påverkar omgivningen. - Vet att miljö, kultur, religion och samhälle präglar vår uppfattning om vad som är rätt/fel, men har svårt att granska egna och andras uppfattningar kritiskt. - Förstår att miljöfrågor är både individuella och kollektiva problem, men saknar intresse för att själv fördjupa sin kunskap eller ändra på egna beteendemönster.	- Visar öppenhet för att diskutera etiska frågor samt respekt för andras åsikter. - Kan se hur vissa egna livsval påverkar omgivningen och kan analysera olika slags uppfattningar kritiskt. - Inser naturens egenvärde och vill värna om naturens mångfald. Har ett intresse för att fördjupa sig i vissa miljöfrågor och är öppen för att granska och ändra på vissa beteendemönster.	- Visar en tro på goda gärningar i vardagen och en vilja att jobba för att egna och andras handlingar är etiska. - Besitter en förmåga till reflektion, problemlösning och kreativt tänkande. - Har en global ansvarskänsla, är ödmjuk inför naturens mångfald och ser sin egen roll som en viktig del av helheten. Visar ett intresse för ämnesöverskridande arbete och är öppen för att granska och ändra på egna beteendemönster.
FÄRDIGHET	Kan föra en viss etisk diskussion men är rätt låst i sina egna uppfattningar och har svårt att se saker ur andras synvinkel.	Visar intresse för att diskutera etiska frågor och anstränger sig för att förstå olika slags uppfattningar.	Tar eget initiativ till att diskutera etiska frågor, samhällsfrågor och miljöfrågor ur ett bredare,

	• Gör vissa hållbara val i den egna vardagen som inte förorsakar så stor ansträngning eller avkall på egen levnadsstandard.	• Försöker agera aktivt så att egna handlingar är etiska. • Klarar av att utvärdera sina egna val och konsumtionsmönster och i större grad medvetet ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön.	ämneseövergripande perspektiv. • Jobbar för respekt för olikheter men även till att hitta kompromisser och lösningar. Reagerar mot missförhållanden. • Jobbar för en hållbar livsstil som även innebär egna uppoffringar och nytänkande.
--	---	---	--

GLOBAL OCH KULTURELL KOMPETENS			
	Nivå1 (begränsad)	Nivå 2 (god)	Nivå 3 (stark)
KUNSKAP	• Vet att en identitet består av många delar. • Känner till Agenda 2030. • Har viss kunskap om de mänskliga rättigheterna. • Har viss kunskap om teknologiska miljöer som främjar internationalism och kulturell mångfald.	• Vet att identitet utvecklas i växelverkan med andra. • Känner väl till Agenda 2030 och förstår varför målen skapats. • Känner väl till de mänskliga rättigheterna. • Har god kunskap om teknologiska miljöer som främjar internationalism och kulturell mångfald.	• Har fördjupad förståelse för hur kultur och internationalism kan stödja ett positivt identitetsbygge. • Har en ämnesövergripande förståelse för hur arbetet mot målen i Agenda 2030 kan se ut. • Förstår varför de mänskliga rättigheterna finns och vad som krävs för att de ska efterlevas. • Har mycket goda kunskaper om teknologiska miljöer som främjar internationalism och kulturell mångfald.
FÖRHÅLLNINGSSÄTT	• Har en grundläggande förståelse för kulturell identitet som dock är rätt snäv och kretsar kring den egna levnadsmiljön. • Saknar intresse för att själv fördjupa sin kunskap eller granska och justera sina egna beteendemönster.	• Har en bredare förståelse för kulturell identitet och en insyn i en del kulturer utanför den egna levnadsmiljön. Kan även se på sin egen kultur med kritiska ögon. • Har ett visst intresse för att själv fördjupa sin kunskap och förstår att det kan finnas behov av att granska och justera sina egna beteendemönster.	• Har en god förståelse för kulturell identitet och en öppen, jämlik och nyfiken inställning mot kulturer både lokalt och globalt. • Har ett intresse för att själv fördjupa sin kunskap och granskar och justerar kontinuerligt sina egna beteendemönster.
FÄRDIGHET	• Samarbetar i regel bra men i vissa sammanhang försvåras kommunikationen på grund av fördomar och svag förståelse för kulturell mångfald. • Uttrycker sig ibland klumpigt och oömtänkt vilket kan upplevas kränkande.	• Kan i trygg miljö samarbeta lokalt och globalt. Klarar av att ta till sig motargument och justera sitt beteende. • Är medveten om vissa fördomar men klarar oftast av att visa respekt för andras kultur och åsikter. • Strävar till att i viss mån agera etiskt och hållbart	• Umgås och samarbetar bekvämt både i lokala och globala sammanhang. • Tar andras kultur, synsätt och åsikter i beaktande då hen kommunicerar eller formulerar argument. Visar intresse och nyfikenhet för andra kulturer och uppskattar kulturell mångfald.

• Klarar i vissa sammanhang av att agera etiskt och hållbart och i enlighet med mänskliga rättigheter.	och i enlighet med mänskliga rättigheter.	• Agerar på ett etiskt, hållbart sätt. Lyfter aktivt fram mänskliga rättigheter, jämlikhet och rättvisa.
--	---	--